

5. Οι εξωτερικές σχέσεις της ΕΕ

5.1. Τομείς πολιτικής στις εξωτερικές σχέσεις.....	3
5.1.1. Εξωτερική πολιτική: στόχοι, μέσα και επιτεύγματα.....	4
5.1.2. Κοινή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας.....	9
5.2. Σχέσεις εξωτερικού εμπορίου.....	15
5.2.1. Η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι εμπορικοί εταίροι της.....	16
5.2.2. Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου.....	20
5.2.3. Εμπορικά καθεστώτα για αναπτυσσόμενες χώρες.....	25
5.3. Αναπτυξιακή πολιτική.....	30
5.3.1. Γενική επισκόπηση της αναπτυξιακής πολιτικής.....	31
5.3.2. Ανθρωπιστική βοήθεια.....	37
5.4. Ανθρώπινα δικαιώματα και δημοκρατία.....	44
5.4.1. Ανθρώπινα δικαιώματα.....	45
5.4.2. Προαγωγή της δημοκρατίας και παρατήρηση των εκλογών.....	51
5.5. Η διεύρυνση της Ένωσης και η γειτονία της Ένωσης.....	56
5.5.1. Η διεύρυνση της Ένωσης.....	57
5.5.2. Τα Δυτικά Βαλκάνια.....	63
5.5.3. Ο Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος (ΕΟΧ), η Ελβετία και ο Βορράς.....	69
5.5.4. Ηνωμένο Βασίλειο.....	75
5.5.5. Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας.....	78
5.5.6. Τρεις χώρες της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης: Ουκρανία, Μολδαβία και Λευκορωσία.....	85
5.5.7. Τρεις γειτονικές χώρες της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης στον Νότιο Καύκασο.....	104

5.5.8. Νότιοι Εταίροι.....	113
5.6. Σχέσεις με χώρες εκτός της ευρωπαϊκής γειτονίας.....	120
5.6.1. Διατλαντικές σχέσεις: ΗΠΑ και Καναδάς.....	121
5.6.2. Λατινική Αμερική και Καραϊβική.....	127
5.6.3. Ρωσία.....	132
5.6.4. Κεντρική Ασία.....	143
5.6.5. Χώρες του Κόλπου, Ιράν, Ιράκ και Υεμένη.....	155
5.6.6. Αφρική.....	162
5.6.7. Νότια Ασία.....	167
5.6.8. Ανατολική Ασία.....	184
5.6.9. Νοτιοανατολική Ασία.....	199
5.6.10. Ειρηνικός.....	217

5.1. Τομείς πολιτικής στις εξωτερικές σχέσεις

5.1.1. Εξωτερική πολιτική: στόχοι, μέσα και επιτεύγματα

Η κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας της ΕΕ (ΚΕΠΠΑ) θεσπίστηκε το 1993 και έκτοτε έχει ενισχυθεί με μεταγενέστερες Συνθήκες. Σήμερα, το Κοινοβούλιο συμβάλλει τακτικά στην ανάπτυξη της ΚΕΠΠΑ, ιδίως ελέγχοντας τις δραστηριότητες των θεσμικών φορέων και οργανισμών του: του Ύπατου Εκπροσώπου της Ένωσης για θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας, της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης (ΕΥΕΔ), των Ειδικών Εντεταλμένων (ΕΕΕΕ) και των αντιπροσωπειών της ΕΕ. Οι δημοσιονομικές εξουσίες του Κοινοβουλίου μπορούν επίσης να διαμορφώσουν την κλίμακα και το πεδίο εφαρμογής της ΚΕΠΠΑ.

ΚΕΠΠΑ: εξελισσόμενη δια μέσου των Συνθηκών

Η Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θεσπίστηκε από τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ) το 1993 με σκοπό τη διαφύλαξη της ειρήνης, την ενίσχυση της διεθνούς ασφάλειας, την προώθηση της διεθνούς συνεργασίας και την ανάπτυξη και εδραίωση της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών.

Η ΣΕΕ εισήγαγε το «σύστημα των τριών πυλώνων», με την ΚΕΠΠΑ να αποτελεί τον δεύτερο πυλώνα. Το 1997, η Συνθήκη του Άμστερνταμ καθιέρωσε μια αποτελεσματικότερη διαδικασία λήψης αποφάσεων που συμπεριλάμβανε την εποικοδομητική αποχή και την ψηφοφορία με ειδική πλειοψηφία. Τον Δεκέμβριο του 1999, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θεσμοθέτησε τον ρόλο του Ύπατου Εκπροσώπου της ΚΕΠΠΑ. Η Συνθήκη της Νίκαιας του 2003 θέσπισε περαιτέρω αλλαγές για τη βελτιστοποίηση της διαδικασίας λήψης αποφάσεων και ανέθεσε στην Επιτροπή Πολιτικής και Ασφάλειας (ΕΠΑ), η οποία συγκροτήθηκε με απόφαση του Συμβουλίου τον Ιανουάριο του 2001, να ασκεί τον πολιτικό έλεγχο και τη στρατηγική διεύθυνση των επιχειρήσεων διαχείρισης κρίσεων.

Η Συνθήκη της Λισαβόνας, η οποία τέθηκε σε ισχύ την 1η Δεκεμβρίου 2009, παρείχε στην Ένωση νομική προσωπικότητα και στην εξωτερική της υπηρεσία θεσμική δομή. Επιπλέον, κατέργησε τη δομή των πυλώνων που θεσπίστηκε από τη ΣΕΕ το 1993. Η Συνθήκη δημιούργησε μια σειρά νέων παραγόντων της ΚΕΠΠΑ, συμπεριλαμβανομένων του Ύπατου Εκπροσώπου της Ένωσης για θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας που ασκεί επίσης καθήκοντα Αντιπροέδρου της Επιτροπής (ΑΠ/ΥΕ) και του νέου μόνιμου Προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Επίσης, η Συνθήκη θέσπισε την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης (ΕΥΕΔ) και αναβάθμισε την Κοινή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΠΑΑ), που αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της ΚΕΠΠΑ. (Για λεπτομέρειες [5.1.2](#))

Η νομική βάση της ΚΕΠΠΑ καθορίστηκε στη ΣΕΕ και αναθεωρήθηκε στη Συνθήκη της Λισαβόνας. Τα άρθρα 21-46 του τίτλου V της ΣΕΕ ορίζουν τις «Γενικές διατάξεις για την εξωτερική δράση της Ένωσης και τις ειδικές διατάξεις σχετικά με την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ)». Τα άρθρα 205-222 του μέρους 5 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) καλύπτουν την εξωτερική δράση της Ένωσης. Ισχύει επίσης τα άρθρα 346 και 347, μέρος 7.

Όσον αφορά το μέλλον, η [τελική έκθεση της Διάσκεψης της ΕΕ για το Μέλλον της Ευρώπης](#), που υποβλήθηκε στους Προέδρους των τριών θεσμικών οργάνων της ΕΕ στις 9 Μαΐου 2022, πρότεινε «να βελτιώσει η ΕΕ την ικανότητά της να λαμβάνει ταχείες και αποτελεσματικές αποφάσεις, ιδίως στο πλαίσιο της ΚΕΠΠΑ, μιλώντας με μία φωνή και ενεργώντας ως πραγματικά παγκόσμιος παράγοντας, προβάλλοντας έναν θετικό ρόλο στον κόσμο και κάνοντας τη διαφορά για την αντιμετώπιση οποιασδήποτε κρίσης».

Οι εξουσίες και τα μέσα που διαθέτει το Κοινοβούλιο στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής

Παρά τον περιορισμένο επίσημο ρόλο του στη διαδικασία λήψης αποφάσεων εξωτερικής πολιτικής, το Κοινοβούλιο υποστήριξε εξ αρχής την ιδέα της ΚΕΠΠΑ και αναζήτησε τρόπους για την επέκταση του πεδίου εφαρμογής της.

Το άρθρο 36 της ΣΕΕ υποχρεώνει τον Ύπατο Εκπρόσωπο να ζητεί τακτικά τη γνώμη του Κοινοβουλίου όσον αφορά τις κύριες πτυχές και τις βασικές επιλογές της ΚΕΠΠΑ και να το ενημερώνει για την εξέλιξη της εν λόγω πολιτικής. Το Κοινοβούλιο διεξάγει δύο φορές κατ' έτος συζήτηση για τις εκθέσεις προόδου σχετικά με την εφαρμογή της ΚΕΠΠΑ και απευθύνει ερωτήσεις και διατυπώνει συστάσεις προς το Συμβούλιο και τον Ύπατο Εκπρόσωπο.

Το δικαίωμα του Κοινοβουλίου να ενημερώνεται και να γνωμοδοτεί σχετικά με την ΚΕΠΠΑ/ΚΠΑΑ ενισχύθηκε περαιτέρω με τη [δήλωση της Ύπατης Εκπροσώπου, του 2010, όσον αφορά τη πολιτική λογοδοσία](#), η οποία επισυνάφθηκε στο ψήφισμα του Κοινοβουλίου για τη δημιουργία της ΕΥΕΔ. Η δήλωση προέβλεπε, μεταξύ άλλων:

- την αναβάθμιση του καθεστώτος των «Κοινών Συνεδριάσεων Διαβούλευσης» (ΚΣΔ), που επιτρέπουν σε ορισθείσα ομάδα βουλευτών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (ΒΕΚ) να συναντά ομολόγους από την Επιτροπή Πολιτικής και Ασφάλειας του Συμβουλίου (ΕΠΑ), την ΕΥΕΔ και την Επιτροπή και να συζητά σχετικά με τις προγραμματιζόμενες και τρέχουσες μη στρατιωτικές αποστολές της ΚΠΑΑ·
- την επιβεβαίωση του δικαιώματος της «ειδικής επιτροπής» του Κοινοβουλίου να έχει πρόσβαση σε εμπιστευτικές πληροφορίες σχετικά με την ΚΕΠΠΑ και την ΚΠΑΑ. Το δικαίωμα αυτό βασίζεται σε διοργανική συμφωνία του 2002·
- Ανταλλαγή απόψεων με αρχηγούς αποστολών, επικεφαλής αντιπροσωπειών και άλλους ανώτερους υπαλλήλους της ΕΕ κατά τη διάρκεια συνεδριάσεων επιτροπών και ακροάσεων επιτροπών του Κοινοβουλίου, συμπεριλαμβανομένων ανταλλαγών απόψεων στην Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων (ΑΦΕΤ) με επιλεγμένους νεοδιορισθέντες επικεφαλής αντιπροσωπειών της ΕΕ ή ΕΕΕΕ που το Κοινοβούλιο θεωρεί στρατηγικής σημασίας, πριν αναλάβουν τα καθήκοντά τους·
- την ανάθεση στον Ύπατο Εκπρόσωπο της υποχρέωσης να εμφανίζεται ενώπιον του Κοινοβουλίου τουλάχιστον δύο φορές ανά έτος προκειμένου να παρουσιάσει έκθεση σχετικά με την τρέχουσα κατάσταση της ΚΕΠΠΑ/ΚΠΑΑ και να απαντήσει σε ερωτήσεις.

Πέρα από αυτόν τον πολιτικό διάλογο, το Κοινοβούλιο ασκεί τις εξουσίες του μέσω της δημοσιονομικής διαδικασίας. Ως ένα εκ των σκελών της αρμόδιας επί του προϋπολογισμού αρχής της ΕΕ, το Κοινοβούλιο πρέπει να εγκρίνει τον ετήσιο

προϋπολογισμό της ΚΕΠΠΑ. Μια διοργανική συμφωνία του Δεκεμβρίου 2020 σχετικά με τη δημοσιονομική πειθαρχία καθορίζει το πλαίσιο για την ετήσια έγκριση και τη βασική δομή του προϋπολογισμού της ΚΕΠΠΑ, καθώς και τους μηχανισμούς αναφοράς. Το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο εγκρίνουν νομοθεσία που καθορίζει το πλαίσιο για τη χρηματοδότηση της διεθνούς συνεργασίας και βοήθειας της ΕΕ, βάσει πρότασης της Επιτροπής.

Το Κοινοβούλιο ελέγχει διεξοδικά και τακτικά τις επιχειρήσεις της ΕΥΕΔ και της παρέχει συμβουλές σχετικά με διαρθρωτικά θέματα, από την ισόρροπη κατανομή σε γεωγραφικό επίπεδο και επίπεδο φύλων έως την αλληλεπίδρασή της με άλλα θεσμικά όργανα της ΕΕ και τις διπλωματικές υπηρεσίες των κρατών μελών. Το Κοινοβούλιο διεξάγει επίσης τακτικές συζητήσεις με τον Ύπατο Εκπρόσωπο και τους Ειδικούς Εντεταλμένους της ΕΕ (ΕΕΕΕ) που έχουν οριστεί για συγκεκριμένες περιοχές ή θέματα.

Το Κοινοβούλιο διαδραματίζει επίσης κάποιο ρόλο όσον αφορά την παρακολούθηση της διαπραγμάτευσης και εφαρμογής των διεθνών συμφωνιών. Απαιτείται η κοινοβουλευτική έγκριση πριν το Συμβούλιο προβεί στη σύναψη τέτοιων συμφωνιών. (Για περισσότερες πληροφορίες [5.2.1](#), [5.2.3](#))

Εσωτερικές δομές του Κοινοβουλίου όσον αφορά την ΚΕΠΠΑ

Το μεγαλύτερο μέρος των εργασιών του Κοινοβουλίου όσον αφορά την ΚΕΠΠΑ διεξάγεται σε ειδικευμένες επιτροπές, ιδίως στην Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων (ΑΦΕΤ) και στις δύο υποεπιτροπές της (για την Ασφάλεια και την Άμυνα (SEDE) και τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (DROI)). Το έργο τους συμπληρώνεται από την Επιτροπή Διεθνούς Εμπορίου (INTA) και την Επιτροπή Ανάπτυξης (DEVE). Οι επιτροπές αυτές διαμορφώνουν την ΚΕΠΠΑ μέσω των εκθέσεων και των γνωμοδοτήσεων που εκδίδουν, παρέχοντας συστάσεις, ανταλλάσσοντας απόψεις με ομολόγους σε τρίτες χώρες κατά τη διάρκεια των αποστολών και μέσω της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας. Ανταλλάσσουν επίσης τακτικά απόψεις με εκπροσώπους παγκοσμίων και πολυμερών οργανισμών (συμπεριλαμβανομένων των Ηνωμένων Εθνών), άλλα θεσμικά όργανα της ΕΕ, τις Προεδρίες του Συμβουλίου και τα εθνικά κοινοβούλια των κρατών μελών.

Έργο σχετικά με την ΚΕΠΠΑ επιτελείται επίσης από τις κοινοβουλευτικές αντιπροσωπείες, που έχουν ως ρόλο να διατηρούν και να αναπτύσσουν τις διεθνείς επαφές του Κοινοβουλίου (ιδίως μέσω της διακοινοβουλευτικής συνεργασίας), προωθώντας τις θεμελιώδεις αξίες της Ένωσης, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται η ελευθερία, η δημοκρατία, τα ανθρώπινα δικαιώματα, οι θεμελιώδεις ελευθερίες και το κράτος δικαίου. Επί του παρόντος υπάρχουν 45 μόνιμες [διακοινοβουλευτικές αντιπροσωπείες](#), που συμπεριλαμβάνουν μικτές κοινοβουλευτικές επιτροπές (ΜΚΕ), κοινοβουλευτικές επιτροπές συνεργασίας (ΚΕΣ), άλλες κοινοβουλευτικές αντιπροσωπείες, κοινές κοινοβουλευτικές συνελεύσεις ίσης εκπροσώπησης και αντιπροσωπείες σε πολυμερείς συνελεύσεις.

Η επιρροή του Κοινοβουλίου στην ΚΕΠΠΑ

Η συμμετοχή του Κοινοβουλίου στην ΚΕΠΠΑ συμβάλλει στην ενίσχυση του δημοκρατικού ελέγχου της πολιτικής. Το Κοινοβούλιο έχει υποστηρίξει σθεναρά το θεσμικό τοπίο που έχει διαμορφωθεί μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας, συνηγορώντας υπέρ της ενίσχυσης του ρόλου του ΑΠ/ΥΕ, της ΕΥΕΔ, των αντιπροσωπειών της ΕΕ και των ΕΕΕΕ, καθώς και υπέρ μιας πιο συνεκτικής πολιτικής και μιας πιο αποτελεσματικής ΚΕΠΠΑ, συμπεριλαμβανομένων των κυρώσεων. Άσκησε πίεση για

να υπάρξει μεγαλύτερη συνοχή μεταξύ των πολιτικών και χρηματοδοτικών μέσων της ΕΕ που διατίθενται για τις εξωτερικές πολιτικές, προκειμένου να αποφεύγονται οι επικαλύψεις και η αναποτελεσματικότητα.

Το Κοινοβούλιο γνωμοδοτεί σχετικά με την ΚΕΠΠΑ, ασκεί έλεγχο επ' αυτής και παρέχει στρατηγική πολιτική συμβολή. Η συμμετοχή του επικεντρώνεται σε τακτικές συζητήσεις για βασικά θέματα εξωτερικής πολιτικής με τον ΑΠ/ΥΕ στη σύνοδο ολομέλειας ή στην επιτροπή ΑΦΕΤ, ιδίως όσον αφορά την ετήσια έκθεση για την εφαρμογή της ΚΕΠΠΑ.

Στο ετήσιο [ψήφισμά του σχετικά με την εφαρμογή της ΚΕΠΠΑ το 2022](#), το οποίο εγκρίθηκε στις 18 Ιανουαρίου 2023, το Κοινοβούλιο υπογράμμισε «την τεκτονική αλλαγή στο γεωπολιτικό τοπίο που προκλήθηκε από τον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας», επιπλέον άλλων διεθνών προκλήσεων, όπως η συνεχιζόμενη αύξηση του παγκόσμιου αυταρχισμού, η αύξηση της σινορωσικής συνεργασίας, η δυναμική εξωτερική πολιτική της Κίνας, η κλιματική κατάσταση έκτακτης ανάγκης και ο αντίκτυπος της πανδημίας COVID-19. Οι προκλήσεις αυτές οδήγησαν σε «έκκληση για ταχύτερη εφαρμογή της έννοιας της στρατηγικής αυτονομίας, της αλληλεγγύης και για γεωπολιτική αφύπνιση της ΕΕ». Το Κοινοβούλιο υποστηρίζει την επιβολή κυρώσεων της ΕΕ (περιοριστικά μέτρα) κατά της Ρωσίας και καλεί το Συμβούλιο να επιβάλλει κυρώσεις σε χώρες που επιτρέπουν τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία.

Είναι σημαντικό ότι το τελευταίο ετήσιο [ψήφισμα του Κοινοβουλίου του 2023 σχετικά με την εφαρμογή της ΚΠΑΑ](#) (για λεπτομέρειες [5.1.2](#)) και το ετήσιο [ψήφισμα για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία στον κόσμο](#) (για λεπτομέρειες [5.4.1](#)) καθορίζουν περαιτέρω θέσεις στους αντίστοιχους τομείς τους.

Στην πιο πρόσφατη έκφραση πολιτικής καθοδήγησης όσον αφορά το θεσμικό πλαίσιο της ΕΕ για την εξωτερική δράση, το Κοινοβούλιο συνέστησε, στο [ψήφισμά](#) του της 15ης Μαρτίου 2023 σχετικά με τη λειτουργία της ΕΥΕΔ και για μία ισχυρότερη ΕΕ στον κόσμο, το Συμβούλιο, την Επιτροπή και τον ΑΠ/ΥΕ «να βελτιώσουν τον συντονισμό και την ολοκλήρωση της εξωτερικής πολιτικής της ΕΕ και της εξωτερικής διάστασης των εσωτερικών πολιτικών της». Ζήτησε επίσης την ενίσχυση της «δομής στρατηγικού συντονισμού που αποτελείται από όλους τους αρμόδιους επιτρόπους, τον ΑΠ/ΥΕ και τις υπηρεσίες της Επιτροπής και της ΕΥΕΔ για τη διασφάλιση της συνοχής, της συνέργειας, της διαφάνειας και της λογοδοσίας της εξωτερικής δράσης της ΕΕ». Το Κοινοβούλιο τάχθηκε επίσης υπέρ της ουσιαστικής αναθεώρησης τόσο της [απόφασης του Συμβουλίου του 2010 για τη σύσταση της ΕΥΕΔ](#) όσο και της [δήλωσης του ΑΠ/ΥΕ του 2010 για την πολιτική λογοδοσία](#). Το Κοινοβούλιο έχει επανειλημμένα συστήσει την πλήρη χρήση της ψηφοφορίας με ειδική πλειοψηφία για ορισμένους τομείς εξωτερικής πολιτικής, όπως το παγκόσμιο καθεστώς κυρώσεων της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα, με εξαίρεση τη δημιουργία στρατιωτικών αποστολών ή επιχειρήσεων με εκτελεστική εντολή, και υποστήριξε εν τω μεταξύ τη χρήση εποικοδομητικής αποχής σύμφωνα με το άρθρο 31 παράγραφος 1 της ΣΕΕ.

Επιπλέον, ζήτησε την αποτελεσματική παροχή ξένης βοήθειας υπό το σήμα [«Ομάδα Ευρώπη»](#), η οποία συστάθηκε ως απάντηση στις παγκόσμιες συνέπειες της νόσου COVID-19 και αποτελείται από θεσμικά όργανα της ΕΕ και ευρωπαϊκούς οργανισμούς εξωτερικής χρηματοδότησης και τράπεζες των κρατών μελών.

Στρατηγικό πλαίσιο εξωτερικής πολιτικής της ΕΕ και Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Στις 28 Ιουνίου 2016, η Ύπατη Εκπρόσωπος παρουσίασε τη [συνολική στρατηγική για την εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης](#) στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Με την έμφασή της στην ασφάλεια, τη φιλοδοξία της για στρατηγική αυτονομία και τη συνεπή πλην όμως ρεαλιστική προσέγγισή της για το περιβάλλον της Ευρώπης, η συνολική στρατηγική της ΕΕ σηματοδοτεί μια σημαντική αλλαγή φιλοσοφίας από την Ευρωπαϊκή Στρατηγική Ασφάλειας του 2003. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συμμετείχε στη διαδικασία διαβούλευσης σχετικά με τη συνολική στρατηγική από κοινού με τα κράτη μέλη, τα εθνικά κοινοβούλια, τους εμπειρογνώμονες και το ευρύτερο κοινό.

Οι πτυχές της συνολικής στρατηγικής της ΕΕ που αφορούν την ασφάλεια και την άμυνα συμπληρώθηκαν ουσιαστικά από τον [στρατηγικό προσανατολισμό της ΕΕ](#) που εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 24-25 Μαρτίου 2022. Ως συνέπεια της στρατηγικής πρόκλησης για την ευρωπαϊκή ασφάλεια και την παγκόσμια σταθερότητα που θέτει η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, η ΕΕ έχει πρόσφατα υποστεί μια μεταστροφή και έχει δρομολογήσει αρκετές νέες πρωτοβουλίες για την ΚΠΑΑ και την αμυντική βιομηχανία (Για λεπτομέρειες [5.1.2](#)).

Επιπλέον, προκειμένου να παρασχεθεί μια βιώσιμη επιλογή για παγκόσμιες επενδύσεις σε υποδομές και να αντιμετωπιστεί η γεωπολιτική πρόκληση που θέτει το μοντέλο επενδύσεων και διακυβέρνησης της Κίνας, η ΕΕ κατάρτισε το 2021 τη [στρατηγική Global Gateway](#). Η πρωτοβουλία αυτή έχει ως στόχο να συγκεντρώσει έως και 300 δισ. EUR σε δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις σε διάφορους τομείς συνδεσιμότητας ανά τον κόσμο, προωθώντας ταυτόχρονα τις αξίες της ΕΕ και ένα παγκόσμιο εγχειρίδιο κανόνων. Το Κοινοβούλιο τόνισε επίσης τον γεωπολιτικό κεντρικό ρόλο της προσέγγισης συνδεσιμότητας της Global Gateway στο πρόσφατο ψήφισμά του σχετικά με την εφαρμογή της ΚΕΠΠΑ το 2022. Η πρωτοβουλία αυτή βασίζεται εν μέρει σε χρήματα από το [μέσο του προϋπολογισμού της ΕΕ για την Ευρώπη στον κόσμο](#) (γνωστό και ως Μηχανισμός Γειτονίας, Ανάπτυξης και Διεθνούς Συνεργασίας — ΜΓΑΔΣ), αξίας περίπου 80 δισ. EUR την περίοδο 2021-2027.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το θέμα αυτό, επισκεφθείτε τον ιστότοπο της [Επιτροπής Ελέγχου του Προϋπολογισμού \(AFET\)](#).

Michal Malovec
10/2023

5.1.2. Κοινή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας

Η κοινή πολιτική ασφάλειας και άμυνας (ΚΠΑΑ) αποτελεί πλήρες τμήμα της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ) της ΕΕ. Η ΚΠΑΑ αποτελεί το κύριο πλαίσιο πολιτικής μέσω του οποίου τα κράτη μέλη μπορούν να αναπτύξουν μια ευρωπαϊκή στρατηγική κουλτούρα ασφάλειας και άμυνας, να αντιμετωπίσουν από κοινού συγκρούσεις και κρίσεις, να προστατεύσουν την Ένωση και τους πολίτες της και να ενισχύσουν τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια. Ως αποτέλεσμα του τεταμένου γεωπολιτικού πλαισίου, η ΚΠΑΑ υπήρξε μία από τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες πολιτικές τα τελευταία 10 χρόνια. Από τις 24 Φεβρουαρίου 2022, ο ρωσικός επιθετικός πόλεμος κατά της Ουκρανίας λειτούργησε ως γεωπολιτική επανεκκίνηση για την Ευρώπη και έδωσε περαιτέρω ώθηση για τη δημιουργία μιας Αμυντικής Ένωσης της ΕΕ.

Νομική βάση

Η ΚΠΑΑ περιγράφεται στη Συνθήκη της Λισαβόνας, γνωστή και ως Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ), η οποία τέθηκε σε ισχύ το 2009.

Ειδικότερα, η λειτουργία της ΚΠΑΑ εξηγείται στον τίτλο V (Γενικές διατάξεις για την εξωτερική δράση της Ένωσης και ειδικές διατάξεις σχετικά με την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας), κεφάλαιο 2 (Ειδικές διατάξεις για την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας), τμήμα 2 (Διατάξεις σχετικά με την κοινή πολιτική ασφάλειας και άμυνας) της Συνθήκης της Λισαβόνας. Το τμήμα 2 περιλαμβάνει πέντε άρθρα: άρθρα 42 έως 46.

Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην ΚΕΠΠΑ και την ΚΠΑΑ καθορίζεται στον Τίτλο V κεφάλαιο 2 τμήμα 1 (Κοινές διατάξεις) και στο άρθρο 36, και οι ρυθμίσεις χρηματοδότησης και για τις δύο πολιτικές καθορίζονται στο άρθρο 41.

Η ΚΠΑΑ περιγράφεται περαιτέρω στις τροποποιήσεις της Συνθήκης της Λισαβόνας, κυρίως στα πρωτόκολλα αριθ. 1 (σχετικά με τον ρόλο των εθνικών κοινοβουλίων στην Ευρωπαϊκή Ένωση), αριθ. 10 (σχετικά με τη μόνιμη διαρθρωμένη συνεργασία που θεσπίζεται με το άρθρο 42 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση) και αριθ. 11 (σχετικά με το άρθρο 42 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση), καθώς και στις δηλώσεις 13 και 14 (Δηλώσεις σχετικά με την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας).

Φορέας

Ο Ύπατος Εκπρόσωπος της Ένωσης για Θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας, ο οποίος ενεργεί επίσης ως Αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (ΑΠ/ΥΕ), κατέχει τον κεντρικό θεσμικό ρόλο. Από τον Δεκέμβριο του 2019, ο Joseph Borrell είναι ο ΑΠ/ΥΕ. Προεδρεύει του Συμβουλίου Εξωτερικών Υποθέσεων στη «σύνθεση Υπουργών Άμυνας», το οποίο είναι το όργανο λήψης αποφάσεων για την ΚΠΑΑ. Είναι υπεύθυνος για την υποβολή προτάσεων ΚΠΑΑ στα κράτη μέλη. Ο ΑΠ/ΥΕ είναι επικεφαλής της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης (ΕΥΕΔ) και διευθυντής του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας (ΕΟΑ).

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης λαμβάνουν αποφάσεις σχετικά με την ΚΠΑΑ με ομοφωνία (άρθρο 42 της ΣΕΕ). Ορισμένες αξιοσημείωτες εξαιρέσεις είναι οι αποφάσεις που αφορούν τον ΕΟΑ (άρθρο 45 της ΣΕΕ) και τη μόνιμη διαρθρωμένη συνεργασία (PESCO, άρθρο 46 της ΣΕΕ), για τις οποίες ισχύει ψηφοφορία με ειδική πλειοψηφία.

Η Συνθήκη της Λισαβόνας εισήγαγε μια ευρωπαϊκή πολιτική δυνατοτήτων και εξοπλισμών (άρθρο 42 παράγραφος 3 της ΣΕΕ) και όρισε ότι ο ΕΟΑ και η Επιτροπή συνεργάζονται όταν απαιτείται (άρθρο 45 παράγραφος 2 της ΣΕΕ), ιδίως όσον αφορά τις πολιτικές της ΕΕ για την έρευνα, τη βιομηχανία και το διάστημα.

Επιπλέον, το άρθρο 21 της ΣΕΕ υπενθυμίζει ότι η πολυμερής προσέγγιση βρίσκεται στο επίκεντρο της εξωτερικής δράσης της ΕΕ. Κατά συνέπεια, οι εταίροι της ΕΕ μπορούν να συμμετέχουν σε αποστολές και επιχειρήσεις ΚΠΑΑ. Η ΕΕ έχει δεσμευτεί να εμβαθύνει τον συντονισμό και τη συνεργασία σε διάφορα πολυμερή πλαίσια, ιδίως με τα Ηνωμένα Έθνη και τον Οργανισμό Βορειοατλαντικού Συμφώνου (NATO), αλλά και με άλλους περιφερειακούς φορείς όπως η Αφρικανική Ένωση.

Εξέλιξη

Μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας, η ΚΠΑΑ έχει εξελιχθεί σημαντικά, τόσο σε πολιτικό όσο και σε θεσμικό επίπεδο.

Τον Ιούνιο του 2016, η ΑΠ/ΥΕ Federica Mogherini παρουσίασε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μια «Συνολική στρατηγική της ΕΕ για την εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφάλειας» (ΣΣΕΕ), η οποία καθορίζει τη στρατηγική για την ΚΠΑΑ. Προσδιορίστηκαν πέντε προτεραιότητες: την ασφάλεια της Ένωσης· την ανθεκτικότητα κρατών και κοινωνιών πέρα από τα ανατολικά και νότια σύνορα της ΕΕ· την ανάπτυξη ολοκληρωμένης προσέγγισης όσον αφορά τις συγκρούσεις· τις περιφερειακές δομές συνεργασίας· και την παγκόσμια διακυβέρνηση για τον 21ο αιώνα. Η εφαρμογή της ΣΣΕΕ θα πρέπει να επανεξετάζεται σε ετήσια βάση, σε διαβούλευση με το Συμβούλιο, την Επιτροπή και το Κοινοβούλιο.

Τον Νοέμβριο του 2016, η ΑΠ/ΥΕ υπέβαλε επίσης στο Συμβούλιο ένα «σχέδιο εφαρμογής για την ασφάλεια και την άμυνα», το οποίο είχε σκοπό να καταστήσει πλήρως λειτουργικό το όραμα που περιγράφεται στη συνολική στρατηγική της ΕΕ. Το σχέδιο περιλαμβάνει 13 προτάσεις, συμπεριλαμβανομένης μιας συντονισμένης ετήσιας επανεξέτασης στον τομέα της άμυνας (CARD) και μιας νέας ενιαίας ρύθμισης PESCO για τα κράτη μέλη που επιθυμούν να δεσμευτούν περαιτέρω σε θέματα ασφάλειας και άμυνας.

Παράλληλα, η ΑΕ/ΥΕ Mogherini παρουσίασε επίσης ένα σχέδιο δράσης για την ευρωπαϊκή άμυνα στα κράτη μέλη, με βασική πρόταση τη δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Ταμείου Άμυνας (EDF) που θα επικεντρώνεται στην έρευνα στον τομέα της άμυνας και στην ανάπτυξη ικανοτήτων. Τα μέτρα αυτά εφαρμόστηκαν τα τελευταία χρόνια.

Τον Ιούνιο του 2021, η ΕΕ δρομολόγησε διαδικασία προβληματισμού για το μέλλον της ευρωπαϊκής ασφάλειας και άμυνας. Η διαδικασία αυτή οδήγησε στη δημιουργία της στρατηγικής πυξίδας για την ασφάλεια και την άμυνα, ενός εγγράφου πολιτικής που καθορίζει τη στρατηγική ασφάλειας και άμυνας της ΕΕ για τα επόμενα 5-10 έτη. Η στρατηγική πυξίδα παρέχει ένα πλαίσιο δράσης για την ανάπτυξη ενός κοινού οράματος στον τομέα της ασφάλειας και της άμυνας. Το έγγραφο αναπτύχθηκε σε τρία στάδια: ανάλυση απειλών, διαρθρωμένος στρατηγικός διάλογος και περαιτέρω

ανάπτυξη και αναθεώρηση πριν από την έγκριση. Κύριος στόχος της είναι η παροχή πολιτικής καθοδήγησης για την εφαρμογή της «στρατηγικής αυτονομίας» σε τέσσερις βασικούς τομείς: διαχείριση κρίσεων, ανθεκτικότητα, δυνατότητες και εταιρικές σχέσεις. Η διαδικασία αυτή αποσκοπεί στην αντιμετώπιση της αυξανόμενης ανάγκης να είναι η ΕΕ σε θέση να ενεργεί ως πάροχος ασφάλειας. Ο ΑΠ/ΥΕ Borrell παρουσίασε την αρχική έκδοση του εγγράφου σε κοινή σύνοδο των Υπουργών Εξωτερικών και Άμυνας της ΕΕ τον Νοέμβριο του 2021.

Ωστόσο, στο πλαίσιο του ρωσικού επιθετικού πολέμου κατά της Ουκρανίας (που ξεκίνησε στις 24 Φεβρουαρίου 2022), το έγγραφο χρειάστηκε να τροποποιηθεί σημαντικά ώστε να ληφθεί υπόψη η αποσταθεροποίηση της ευρωπαϊκής τάξης ασφάλειας και η επακόλουθη αλλαγή στη στάση, τις φιλοδοξίες και τα εργαλεία της ΕΕ στον τομέα της άμυνας. Στις 24 και 25 Μαρτίου 2022, κατά τη διάρκεια της γαλλικής Προεδρίας του Συμβουλίου, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε την τελική έκδοση της στρατηγικής πυξίδας.

Ως αποτέλεσμα του πολέμου, η Δανία παραιτήθηκε από τη μη συμμετοχή της στην αμυντική πολιτική της Ένωσης, την οποία είχε εξασφαλίσει το 1992. Οι Δανοί συμφώνησαν να προσχωρήσουν στην ΚΠΑΑ μέσω δημοψηφίσματος που διοργανώθηκε την 1η Ιουνίου 2022 (με 66,9 % ψήφους υπέρ). Επομένως, και τα 27 κράτη μέλη συμμετέχουν πλέον στην ΚΠΑΑ.

Οι αποστολές και επιχειρήσεις διαχείρισης κρίσεων είναι οι πιο ορατές και απτές εκφράσεις της ΚΠΑΑ. Η στρατηγική πυξίδα καλύπτει τα κενά της ΣΣΕΕ όσον αφορά τα εργαλεία και τα θεσμικά όργανα διαχείρισης κρίσεων, για παράδειγμα με τη δημιουργία μιας νέας ικανότητας ταχείας ανάπτυξης της ΕΕ. Στην έκθεση του 2021 σχετικά με την εφαρμογή της ΚΠΑΑ, το Κοινοβούλιο εξέφρασε την υποστήριξή του για την προτεινόμενη «δύναμη ταχείας παρέμβασης». Η στρατηγική πυξίδα αποσκοπεί επίσης στην παροχή συνεκτικών σκοπών και στόχων για άλλες πρωτοβουλίες και σχετικές διαδικασίες (όπως η PESCO, το ETA και η CARD).

Μολονότι το Κοινοβούλιο δεν διαδραματίζει άμεσο ρόλο στη θέσπιση της στρατηγικής πυξίδας, πρέπει να ενημερώνεται τακτικά για το επίπεδο εφαρμογής και να του παρέχεται η δυνατότητα να εκφράζει τις απόψεις του σχετικά με τη διαδικασία, ιδίως κατά τη διάρκεια ενημερώσεων προς την Υποεπιτροπή Ασφάλειας και Άμυνας (SEDE). Μέσω των δικών της ετήσιων εκθέσεων σχετικά με την ΚΠΑΑ, η υποεπιτροπή SEDE αναλαμβάνει εκ των πραγμάτων συμβουλευτικό ρόλο για την ΚΠΑΑ.

Η εργαλειοθήκη της ΚΠΑΑ

Από το 2016, η ΚΠΑΑ έχει σημειώσει ορισμένες επιτυχίες, συμπεριλαμβανομένης της δρομολόγησης της PESCO: μιας μόνιμης δομής διοίκησης και ελέγχου για τον σχεδιασμό και τη διεξαγωγή μη εκτελεστικών στρατιωτικών αποστολών του ETA του συμφώνου μη στρατιωτικής ΚΠΑΑ της στρατηγικής επανεξέτασης της μη στρατιωτικής διάστασης της ΚΠΑΑ και του ευρωπαϊκού μηχανισμού για την ειρήνη εκτός προϋπολογισμού (EPF).

Η πρώτη έκθεση CARD υποβλήθηκε στους υπουργούς Άμυνας της ΕΕ τον Νοέμβριο του 2020, με τον ΕΟΑ να έχει κεντρικό ρόλο. Προσδιόρισε 55 ευκαιρίες συνεργασίας σε ολόκληρο το φάσμα δυνατοτήτων.

Τον Δεκέμβριο του 2020, το Συμβούλιο κατέληξε σε προσωρινή πολιτική συμφωνία με τους εκπροσώπους του Κοινοβουλίου σχετικά με έναν κανονισμό για τη σύσταση

του ΕΤΑ, στο πλαίσιο του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου (ΠΔΠ) για την περίοδο 2021-2027. Ο προϋπολογισμός που διατίθεται για 7 έτη ανέρχεται σε 8 δισ. EUR. Το ΕΤΑ θα τονώσει τη συνεργασία της ευρωπαϊκής αμυντικής βιομηχανίας. Στις 30 Ιουνίου 2022, η Επιτροπή δημοσίευσε τις πρώτες προσκλήσεις υποβολής προτάσεων για το ταμείο.

Μέσω του ευρωπαϊκού μηχανισμού για την ειρήνη (EPF), ενός μέσου εκτός προϋπολογισμού, η ΕΕ θα χρηματοδοτεί τις κοινές δαπάνες των στρατιωτικών αποστολών και επιχειρήσεων ΚΠΑΑ, ενισχύοντας έτσι τον επιμερισμό των βαρών μεταξύ των κρατών μελών. Ο EPF μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί για τη χρηματοδότηση των εκπαιδεύσεων και του στρατιωτικού εξοπλισμού (συμπεριλαμβανομένου του φονικού εξοπλισμού) σε χώρες εταίρους της ΕΕ στους τομείς της ασφάλειας και της άμυνας. Με την ενίσχυση των ικανοτήτων των επιχειρήσεων στήριξης της ειρήνης και των χωρών εκτός ΕΕ και των οργανώσεων-εταίρων σε στρατιωτικά και αμυντικά θέματα, η ΕΕ θα αυξήσει την αποτελεσματικότητα της εξωτερικής της δράσης. Μέχρι τον Μάρτιο του 2023, η ΕΕ είχε παράσχει στρατιωτική βοήθεια ύψους περίπου 3.6 δισ. EUR στην Ουκρανία μέσω του EPF για να συμβάλει στην αναχαίτιση της ρωσικής εισβολής. Ο αρχικός προϋπολογισμός του μηχανισμού, ύψους 5 δισ. EUR για την περίοδο 2021-2027, αυξήθηκε κατά 2 δισ. EUR το 2023 (με δυνατότητα περαιτέρω αύξησης κατά 3.5 δισ. EUR, εάν χρειαστεί).

Στις 19 Ιουλίου 2022, η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση κανονισμού σχετικά με την ενίσχυση της ευρωπαϊκής αμυντικής βιομηχανίας μέσω κοινών προμηθειών (EDIRPA), αφού έλαβε σχετική εντολή κατά τη σύνοδο κορυφής των Βερσαλλιών τον Μάρτιο του 2022. Το EDIRPA είναι ένα βραχυπρόθεσμο μέσο για κοινές προμήθειες στον τομέα της άμυνας ύψους 500 εκατ. EUR. Στόχος του είναι να καλύψει τα πιο επείγοντα και κρίσιμα κενά στις αμυντικές δυνατότητες και να δώσει κίνητρα στα κράτη μέλη να προμηθεύονται από κοινού προϊόντα που σχετίζονται με την άμυνα. Μετά τις διοργανικές διαπραγματεύσεις, το Κοινοβούλιο ενέκρινε τον κανονισμό στην ολομέλεια στις 12 Σεπτεμβρίου 2023. Στις 3 Μαΐου 2023, η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση πράξης για τη στήριξη της παραγωγής πυρομαχικών, με στόχο την παροχή πυρομαχικών στην Ουκρανία, την αύξηση της κοινής ικανότητας προμήθειας και την αύξηση της παραγωγικής ικανότητας. Μετά από σύντομες διοργανικές διαπραγματεύσεις, το Κοινοβούλιο ενέκρινε την πράξη στις 13 Ιουλίου 2023. Επιπλέον, η Επιτροπή θα προτείνει κανονισμό για το ευρωπαϊκό επενδυτικό πρόγραμμα στον τομέα της άμυνας, το οποίο θα χρησιμεύσει ως βάση για μελλοντικά κοινά έργα ανάπτυξης και προμηθειών υψηλού κοινού ενδιαφέροντος για την ασφάλεια των κρατών μελών και της Ένωσης.

Αποστολές και επιχειρήσεις της ΚΠΑΑ

Από το 2003 και την πρώτη παρέμβαση στα Δυτικά Βαλκάνια, η ΕΕ έχει δρομολογήσει και διεξάγει 37 επιχειρήσεις και αποστολές σε τρεις ηπείρους. Από τον Οκτώβριο του 2023, υπάρχουν 22 εν εξελίξει αποστολές και επιχειρήσεις ΚΠΑΑ (12 μη στρατιωτικές αποστολές και 9 στρατιωτικές επιχειρήσεις, εκ των οποίων 2 στον θαλάσσιο τομέα). Στρατιωτικό και πολιτικό προσωπικό της ΕΕ τεσσάρων χιλιάδων ανθρώπων αναπτύσσεται επί του παρόντος στο εξωτερικό. Οι αποφάσεις της ΕΕ για την ανάπτυξη αποστολών ή επιχειρήσεων λαμβάνονται συνήθως κατόπιν αιτήματος της χώρας-εταίρου ή/και βάσει απόφασης του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ.

Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υποστηρίζει την ολοκλήρωση και τη συνεργασία της ΕΕ στον τομέα της άμυνας. Το Κοινοβούλιο ελέγχει την ΚΠΑΑ και μπορεί να λαμβάνει την πρωτοβουλία να απευθυνθεί στον ΑΠ/ΥΕ και στο Συμβούλιο (άρθρο 36 της ΣΕΕ). Επίσης, ασκεί έλεγχο στον προϋπολογισμό της εν λόγω πολιτικής (άρθρο 41 ΣΕΕ). Το Κοινοβούλιο προβαίνει δύο φορές ανά έτος σε συζήτηση σχετικά με την εφαρμογή της ΚΕΠΠΑ και της ΚΠΑΑ και εγκρίνει τις σχετικές εκθέσεις: μία για την πρόοδο της ΚΕΠΠΑ, η οποία συντάσσεται από την Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων και μία για την πρόοδο της ΚΠΑΑ, που συντάσσεται από την υποεπιτροπή SEDE.

Η [ετήσια έκθεση του 2022 σχετικά με την εφαρμογή της ΚΠΑΑ](#) εγκρίθηκε στη σύνοδο ολομέλειας του Κοινοβουλίου τον Ιανουάριο του 2023. Επικεντρώνεται στην ενίσχυση της στήριξης της ΕΕ προς την Ουκρανία· στην ανάγκη για πλήρη εφαρμογή της στρατηγικής πυξίδας· στη σημασία του συντονισμού των επενδύσεων και της αύξησης των ευκαιριών χρηματοδότησης για την ευρωπαϊκή αμυντική βιομηχανία· στην ενίσχυση των δυνατοτήτων ασφάλειας και άμυνας της ΕΕ, ιδίως μέσω του EPF· στην προώθηση της συμπληρωματικότητας με το NATO με παράλληλη διασφάλιση της ευρωπαϊκής στρατηγικής αυτονομίας· στη βελτίωση της ανθεκτικότητας στο πλαίσιο των υβριδικών πολέμων· και στη θέσπιση μιας πιο ευέλικτης διαδικασίας λήψης αποφάσεων. Καλεί, ειδικότερα, την ΕΕ και τα κράτη μέλη «να εντείνουν και να επιταχύνουν τις προσπάθειές τους για την παροχή στην Ουκρανία της απαραίτητης οικονομικής, ανθρωπιστικής και στρατιωτικής βοήθειας και εξοπλισμού, συμπεριλαμβανομένου του φονικού εξοπλισμού και ιδίως των βαρέων όπλων» και χαιρετίζει τη δημιουργία της αποστολής στρατιωτικής συνδρομής της ΕΕ προς υποστήριξη της Ουκρανίας (EUMAM Ukraine). Επιπλέον, το Κοινοβούλιο υπενθυμίζει ότι η στρατηγική πυξίδα πρέπει να είναι μια «δυναμική διαδικασία» που θα βοηθήσει την ΕΕ να ενισχύσει τη στρατηγική αυτονομία της. Το Κοινοβούλιο εκφράζει περαιτέρω την έντονη λύπη του για το γεγονός ότι «δεν είναι σε θέση να ασκεί κατάλληλο έλεγχο των έργων PESCO». Καλεί, συνεπώς, την ΕΕ να «ενισχύσει τον έλεγχο της ΚΠΑΑ από το Κοινοβούλιο». Η ετήσια έκθεση τονίζει επίσης την προθυμία του Κοινοβουλίου να συμμετέχει περισσότερο στη λήψη αποφάσεων για την ΚΠΑΑ και τη βιομηχανική πολιτική στον τομέα της άμυνας, «ιδίως όσον αφορά την εφαρμογή της στρατηγικής πυξίδας, του ETA, του EDIRPA, του ευρωπαϊκού επενδυτικού προγράμματος στον τομέα της άμυνας (EDIP), του EPF και των διαφόρων πολιτικών». Στο πλαίσιο αυτό, συνιστά, μεταξύ άλλων, τη δημιουργία ενός «ολοκληρωμένου συμβουλίου άμυνας», με τη χρήση «της ενδιάμεσης επανεξέτασης του ETA και των επικείμενων διαπραγματεύσεων σχετικά με το EDIRPA για την εφαρμογή αποτελεσματικών δικαιωμάτων κοινοβουλευτικού ελέγχου», και την αποσαφήνιση του «δικαιώματος του Κοινοβουλίου στην ενημέρωση και την πρόσβαση σε πληροφορίες σύμφωνα με το άρθρο 36 της ΣΕΕ». Από το 2012, βάσει του πρωτοκόλλου αριθ. 1 της Συνθήκης της Λισαβόνας, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα εθνικά κοινοβούλια των κρατών μελών διοργανώνουν διακοινοβουλευτικές διασκέψεις δύο φορές ανά έτος, προκειμένου να συζητήσουν θέματα που σχετίζονται με την ΚΕΠΠΑ.

Γενικά, η Συνθήκη επιτρέπει στο Κοινοβούλιο να διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στην ανάπτυξη της ΚΠΑΑ, καθιστώντας το έτσι εταίρο στη διαμόρφωση των εξωτερικών σχέσεων της ΕΕ και στην αντιμετώπιση των προκλήσεων στον τομέα της ασφάλειας. Το Κοινοβούλιο διεξάγει τακτικές συζητήσεις, ακροάσεις και εργαστήρια, για θέματα όπως μη στρατιωτικές και στρατιωτικές αποστολές ΚΠΑΑ, διεθνείς κρίσεις με επιπτώσεις

στην ασφάλεια και την άμυνα, πολυμερή πλαίσια για την άμυνα, ζητήματα ελέγχου εξοπλισμών και μη διάδοσης, καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος, ορθές πρακτικές για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της ασφάλειας και της άμυνας, και νομικές και θεσμικές εξελίξεις της ΕΕ σε αυτούς τους τομείς.

Κατόπιν της δήλωσης της ΑΠ/ΥΕ, του 2010, για την πολιτική λογοδοσία, το Κοινοβούλιο έχει συμμετάσχει σε κοινές συνεδριάσεις διαβούλευσης που οργανώνονται τακτικά για ανταλλαγή πληροφοριών με το Συμβούλιο, την ΕΥΕΔ και την Επιτροπή.

Το Κοινοβούλιο θέτει επίσης ερωτήσεις και υποβάλλει προφορικές προτάσεις στην ΕΥΕΔ σχετικά με την ΚΠΑΑ, ιδίως κατά τις συνεδριάσεις της υποεπιτροπής SEDE.

Oliver Krentz
10/2023

5.2. Σχέσεις εξωτερικού εμπορίου

5.2.1. Η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι εμπορικοί εταίροι της

Τα τελευταία χρόνια, η ΕΕ έχει απομακρυνθεί από την παραγωγή προϊόντων υψηλής εργατικής έντασης και χαμηλής αξίας, για να ειδικευθεί σε εμπορεύματα μεγαλύτερης αξίας, με εμπορικό σήμα. Δεδομένης της ανοικτής της οικονομίας, το εμπόριο έχει ζωτική σημασία. Προκειμένου να υπερκεραστούν οι φραγμοί στο εμπόριο και να διασφαλιστούν ίσοι όροι ανταγωνισμού για τις επιχειρήσεις της, η Ένωση διαπραγματεύεται ορισμένες συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών (ΣΕΣ). Η ΕΕ είναι επίσης ιδρυτικό μέλος και βασικός παράγοντας στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ).

Νομική βάση

Το άρθρο 207 της [Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης](#) ορίζει την κοινή εμπορική πολιτική ως αποκλειστική αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η κεντρική θέση της ΕΕ

Η ΕΕ, η Κίνα και οι ΗΠΑ είναι οι [μεγαλύτερες οικονομίες](#) στον κόσμο, με την ΕΕ και την Κίνα να αντιπροσωπεύουν η κάθε μία περίπου το 17 % του παγκόσμιου ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕγχΠ) το 2022 και το ποσοστό αυτό για τις ΗΠΑ να ανέρχεται περίπου στο 25 %. Χάρη στο μέγεθος του ΑΕγχΠ της, ύψους περίπου 16,6 τρισεκατομμυρίων EUR, και στον ανοικτό χαρακτήρα της αγοράς της, η ΕΕ διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στη διαμόρφωση του παγκόσμιου συστήματος εμπορικών συναλλαγών, μεταξύ άλλων, υποστηρίζοντας τον ΠΟΕ. Η ανοικτή οικονομία επέφερε σημαντικά πλεονεκτήματα για την ΕΕ, δεδομένου ότι περισσότερες από 30 εκατομμύρια θέσεις απασχόλησης στην ΕΕ εξαρτώνται από το εξωτερικό εμπόριο και η παγκόσμια οικονομική ανάπτυξη αναμένεται να σημειωθεί κυρίως εκτός Ευρώπης. Νέοι οικονομικοί παράγοντες και τεχνολογικά επιτεύγματα, ιδίως η ψηφιοποίηση, έχουν αλλάξει τη δομή και τα πρότυπα του διεθνούς εμπορίου. Η σημερινή παγκόσμια οικονομία χαρακτηρίζεται από έντονη ενσωμάτωση, και οι παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού έχουν αντικαταστήσει σε μεγάλο βαθμό το παραδοσιακό εμπόριο τελικών προϊόντων.

Μολονότι η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2009 είχε αρνητικό αντίκτυπο στις οικονομικές επιδόσεις της ΕΕ, η ΕΕ κατόρθωσε να διατηρήσει μια σχετικά ισχυρή θέση στις εμπορευματικές συναλλαγές, ενισχύοντας παράλληλα τον ηγετικό της ρόλο στις εμπορικές συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών. Η πανδημία COVID-19 επιβράδυνε την οικονομική ανάπτυξη και το εμπόριο σε παγκόσμιο επίπεδο και πυροδότησε συζητήσεις σχετικά με τη μετεγκατάσταση βιομηχανιών πίσω στην Ευρώπη (που αναφέρεται ως «επανεγκατάσταση»). Η επανεγκατάσταση είναι πιθανό να εφαρμοστεί επιλεκτικά σε κρίσιμους τομείς, ενώ οι παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού αντιμετωπίζουν έναν βαθμό κατακερματισμού λόγω των ολοένα και πιο χωριστών παρόχων αγαθών και υπηρεσιών, γεγονός που σε ορισμένες περιπτώσεις τις καθιστά ακόμη πιο χρονοβόρες.

Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Το διεθνές εμπόριο αποτέλεσε έναν από τους πρώτους τομείς στους οποίους τα κράτη μέλη συμφώνησαν να μοιραστούν την κυριαρχία τους. Ανέθεσαν, ως εκ τούτου, στην Επιτροπή τον χειρισμό των εμπορικών θεμάτων, συμπεριλαμβανομένης της διαπραγμάτευσης διεθνών εμπορικών συμφωνιών εξ ονόματός τους. Αυτό σημαίνει ότι η ΕΕ, ενεργώντας ως ενιαία οντότητα, διαπραγματεύεται, εξ ονόματος όλων των κρατών μελών της, τόσο διμερείς όσο και πολυμερείς εμπορικές συμφωνίες. Όπως προκύπτει από τα αποτελέσματά της στο σύστημα επίλυσης διαφορών του ΠΟΕ, η ΕΕ έχει επιδείξει την ικανότητά της να υπερασπίζεται τα συμφέροντά της σε διεθνείς εμπορικές διαφορές. Η ΕΕ αξιοποιεί επίσης τα διεθνή εμπορικά εργαλεία για την προώθηση των αξιών και πολιτικών της και επιχειρεί να επεκτείνει τις κανονιστικές της πρακτικές στον υπόλοιπο κόσμο. Κατά παράδοση, η ΕΕ υποστηρίζει ένα ανοικτό και δίκαιο διεθνές σύστημα εμπορικών συναλλαγών.

Η Συνθήκη της Λισαβόνας αναβάθμισε τον ρόλο του Κοινοβουλίου, ανάγοντάς το σε συννομοθέτη όσον αφορά θέματα που άπτονται του εμπορίου και των επενδύσεων, σε ισότιμη βάση με το Συμβούλιο. Επιπλέον, η Συνθήκη ανέθεσε πιο ενεργό ρόλο στο Κοινοβούλιο σε θέματα διαπραγμάτευσης και κύρωσης διεθνών εμπορικών συμφωνιών, δεδομένου ότι η συγκατάθεσή του είναι πλέον υποχρεωτική. Ωστόσο, ορισμένα στοιχεία της εμπορικής πολιτικής συνεχίζουν να αποτελούν αρμοδιότητα των κρατών μελών. Στις 16 Μαΐου 2017, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) εξέδωσε γνώμη, με την οποία αποσαφήνισε την κατανομή μεταξύ των εθνικών και των ενωσιακών αρμοδιοτήτων.

Εμπορική πολιτική και προσανατολισμός

Όταν οι πολυμερείς διαπραγματεύσεις στο πλαίσιο του ΠΟΕ σχετικά με το αναπτυξιακό πρόγραμμα της Ντόχα περιήλθαν σε τέλμα κατά την πρώτη δεκαετία του 21ου αιώνα, η ΕΕ χρειάστηκε να βρει εναλλακτικούς τρόπους για να εξασφαλίσει καλύτερη πρόσβαση στις αγορές χωρών εκτός ΕΕ. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού, ξεκίνησε μια νέα γενιά σφαιρικών ΣΕΣ που υπερβαίνουν τις δασμολογικές ελαφρύνσεις και το εμπόριο προϊόντων. Η πρώτη ΣΕΣ «νέας γενιάς» συνήφθη με τη Νότια Κορέα και μετά την κύρωσή της από το Κοινοβούλιο τέθηκε επίσημα σε ισχύ το Δεκέμβριο του 2015. Η πολυμερής εμπορική συμφωνία μεταξύ της ΕΕ και του Περού, της Κολομβίας και, αργότερα, του Εκουαδόρ (από το 2016), που εφαρμόζεται από το 2013, η συμφωνία σύνδεσης με τις χώρες της Κεντρικής Αμερικής, της οποίας ο εμπορικός πυλώνας της οποίας εφαρμόζεται προσωρινά από το 2013 (με την Ονδούρα, τη Νικαράγουα, τον Παναμά, την Κόστα Ρίκα, το Ελ Σαλβαδόρ και τη Γουατεμάλα), η Συνολική Οικονομική και Εμπορική Συμφωνία ΕΕ-Καναδά (CETA), η οποία εφαρμόζεται προσωρινά από τον Σεπτέμβριο του 2017, η ΣΕΣ μεταξύ της ΕΕ και της Σιγκαπούρης, που ισχύει από το τέλος του 2019, και η ΣΕΣ μεταξύ της ΕΕ και του Βιετνάμ, σε ισχύ από τα μέσα του 2020, μαρτυρούν όλες τη νέα αυτή πολιτική. Μια συμφωνία οικονομικής εταιρικής σχέσης με την Ιαπωνία τέθηκε σε ισχύ την 1η Φεβρουαρίου 2019.

Δεδομένου ότι οι διαπραγματεύσεις με τις ΗΠΑ για τη διατλαντική εταιρική σχέση εμπορίου και επενδύσεων (TTIP) ανεστάλησαν το 2016, η ΕΕ επικεντρώθηκε σε συμφωνίες με τις ΗΠΑ σε συγκεκριμένους τομείς, όπως οι δασμοί για τα βιομηχανικά προϊόντα ή η αξιολόγηση της συμμόρφωσης. Οι διαπραγματεύσεις για μια εμπορική

συμφωνία με τα ιδρυτικά μέλη της Mercosur ολοκληρώθηκαν το 2019 και το σχέδιο συμφωνίας αναμένεται να επικυρωθεί. Το σχέδιο συμφωνίας για μια συνολική και φιλόδοξη εμπορική συμφωνία με τη Νέα Ζηλανδία υπεγράφη από το Συμβούλιο στις 9 Ιουλίου 2023 και αναμένεται να εγκριθεί από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο προς επικύρωση. Η ΕΕ έχει επίσης αρχίσει διαπραγματεύσεις για σύναψη ΣΕΣ με την Ινδονησία, την Τυνησία, τις Φιλιππίνες και την Αυστραλία. Οι διαπραγματεύσεις ξεκίνησαν εκ νέου με την Ινδία το 2021 και με την Ταϊλάνδη το 2023, ενώ οι διαπραγματεύσεις με τη Μαλαισία θα ξαναρχίσουν μόλις οι συνθήκες είναι ευνοϊκές.

Η στρατηγική «Εμπόριο για όλους» του 2015 αποσκοπούσε σε μια εμπορική πολιτική της ΕΕ που συνδυάζει την προώθηση της ανάπτυξης, της δημιουργίας θέσεων εργασίας και των επενδύσεων με την επιδίωξη δίκαιου εμπορίου από την άποψη του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του περιβάλλοντος. Ζητούσε επίσης να αναζωογονηθεί και να μεταρρυθμιστεί ο ΠΟΕ. Τον Φεβρουάριο του 2021, η Επιτροπή παρουσίασε την «Επανεξέταση της εμπορικής πολιτικής» (TPR), με τίτλο [«Μια ανοικτή, βιώσιμη και δυναμική εμπορική πολιτική»](#), η οποία αποσκοπεί στον καθορισμό της πορείας της εμπορικής πολιτικής έως το 2030. Η TPR διαδέχεται τη στρατηγική «Εμπόριο για όλους» του 2015 και αντικατοπτρίζει τις γεωπολιτικές αλλαγές που έχουν επέλθει έκτοτε, εισάγοντας όρους όπως ο «δυναμισμός» και η «ανθεκτικότητα» στο εμπορικό λεξιλόγιο, πέραν των γνωστών εννοιών της «δικαιοσύνης» και της «βιωσιμότητας». Στόχος της είναι να καταστήσει την εμπορική πολιτική ικανή να ανταποκριθεί στις τρέχουσες προκλήσεις και να διευκολύνει την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση μέσω της «ανοικτής στρατηγικής αυτονομίας».

Κύριοι εμπορικοί εταίροι της ΕΕ

Η Ευρώπη είναι ο μεγαλύτερος εξαγωγέας μεταποιημένων προϊόντων και υπηρεσιών παγκοσμίως. Το 2022, οι Ηνωμένες Πολιτείες ήταν ο πρώτος προορισμός των εμπορευμάτων της ΕΕ με μερίδιο 20 % των συνολικών εξαγωγών, ακολουθούμενες από το Ηνωμένο Βασίλειο (13 %) στη δεύτερη θέση, υπερβαίνοντας την Κίνα, η οποία αντιπροσωπεύει το 9 % των συνολικών εξαγωγών της ΕΕ. [Άλλοι σημαντικοί εμπορικοί εταίροι για εμπορεύματα](#) το 2022, κατά φθίνουσα σειρά, ήταν η Ελβετία (7 %), η Τουρκία (4 %), η Ιαπωνία και η Νορβηγία (3 % η κάθε μία), η Νότια Κορέα (2,5 %), η Ρωσία και το Μεξικό.

Όσον αφορά τις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών το 2021, [οι ΗΠΑ είναι ο κύριος εμπορικός εταίρος της ΕΕ](#), ακολουθούμενες από το Ηνωμένο Βασίλειο και την Ελβετία.

Το 2020 και το 2021 η πανδημία COVID-19 μείωσε σημαντικά τις διεθνείς εμπορευματικές συναλλαγές, συμπεριλαμβανομένων των εμπορευματικών συναλλαγών της ΕΕ με τους κύριους εμπορικούς εταίρους της. Ο αδικαιολόγητος και απρόκλητος πόλεμος της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας έχει επηρεάσει τις αγορές ενέργειας και τροφίμων. [Οι χώρες της ΕΕ συντονίζουν στενά τις δράσεις](#) για την αντιμετώπιση της αύξησης των τιμών και της έλλειψης προμηθειών.

Επενδύσεις

Η ΕΕ είναι ο μεγαλύτερος επενδυτής στον κόσμο και σημαντικός αποδέκτης άμεσων ξένων επενδύσεων (ΑΞΕ) από άλλες χώρες. Με την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισαβόνας το 2009 επεκτάθηκαν περαιτέρω οι αποκλειστικές αρμοδιότητες της ΕΕ στον τομέα των διεθνών εμπορικών θεμάτων, οι οποίες τώρα καλύπτουν και τις ΑΞΕ. Για να διευκρινιστεί το ακριβές φάσμα των αρμοδιοτήτων της σχετικά με τις επενδύσεις, η

Επιτροπή ζήτησε από το ΔΕΕ να γνωμοδοτήσει σχετικά με την ΣΕΣ μεταξύ της ΕΕ και της Σιγκαπούρης. Η γνώμη του ΔΕΕ του 2017 επιβεβαίωσε ότι οι περισσότερες πτυχές των ΑΞΕ εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της ΕΕ, με ορισμένες εξαιρέσεις, ειδικότερα όσον αφορά την επίλυση διαφορών. [1]

Μερίδιο των παγκόσμιων ΑΞΕ το 2021 (σε δισ. USD και% του συνόλου)

	Εισερχόμενο απόθεμα	Εξερχόμενο απόθεμα
Κόσμος σε δισ. δολάρια ΗΠΑ	47 079.311 (100%)	42 667.167 (100%)
ΕΕ	12 098.672(25.7%)	13 993.717(32.8%)
Ηνωμένες Πολιτείες	13 056.382 (27.73%)	9 765.936 (22.9%)
Κίνα	3 633.317 (7.72%)	2 785.15 (6.5%)
Καναδάς	1 442.334 (3.06%)	2 155.634 (5.05%)
Ιαπωνία	241.125 (0.5%)	1 935.653 (4.5%)
Ηνωμένο Βασίλειο	2 689.966(5.2%)	2 376.902(5.6%)

Πηγή: Εκτιμήσεις της Γενικής Διεύθυνσης Εξωτερικών Πολιτικών της Ένωσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με βάση στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/Eurostat

Η ΕΕ ολοκλήρωσε κατ' αρχήν τις διαπραγματεύσεις για μια συνολική συμφωνία για τις επενδύσεις (CAI) με την Κίνα τον Δεκέμβριο του 2020, η οποία αναμένεται να κυρωθεί. Οι συμφωνίες προστασίας των επενδύσεων με τη Σιγκαπούρη και το Βιετνάμ κυρώθηκαν το 2019 και το 2020 αντίστοιχα. Η ΕΕ έχει επίσης ξεκινήσει διαπραγματεύσεις για επενδύσεις με τη Μιανμάρ και θα εξετάσει το ενδεχόμενο της έναρξης παρόμοιων διαπραγματεύσεων με την Ταϊβάν και το Χονγκ Κονγκ. Το ενδεχόμενο διαπραγματεύσεων με το Ιράν θα εξεταστεί έπειτα από την προσχώρηση της χώρας αυτής στον ΠΟΕ. Τον Δεκέμβριο του 2020, η ΕΕ συνήψε επίσης συμφωνία εμπορίου και συνεργασίας (ΤΣΑ) με το Ηνωμένο Βασίλειο, για την οποία το Κοινοβούλιο έδωσε την έγκρισή του τον Μάιο του 2021. Η συμφωνία ΕΕ-Ηνωμένου Βασιλείου προβλέπει μηδενικούς δασμούς στις εμπορευματικές συναλλαγές και καλύπτει επίσης τις επενδύσεις και αρκετούς άλλους τομείς πολιτικής.

[Επισκεφτείτε την ιστοσελίδα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με το εμπόριο και την παγκοσμιοποίηση στην Ευρώπη.](#)

Wolfgang Iglar
10/2023

[1]UNCTAD, [World Investment Report \(Έκθεση παγκόσμιων επενδύσεων\), 2013](#). Τα εξερχόμενα και εισερχόμενα αποθέματα εκφρασμένα σε εκατ. δολάρια ΗΠΑ, που μεταβλήθηκαν σε αυτόν τον πίνακα σε δισ. δολάρια ΗΠΑ και οι μετοχές υπολογίστηκαν ως εξής: (αξία χώρας/παγκόσμια αξία) 100

5.2.2. Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ) εργάζεται για τη διασφάλιση ενός συστήματος διεθνών εμπορικών συναλλαγών που βασίζεται σε κανόνες. Παρά το αδιέξοδο στις εμπορικές διαπραγματεύσεις, διερευνώνται τρόποι για τον εκσυγχρονισμό των κανόνων του ΠΟΕ και την αντιμετώπιση των νέων παγκόσμιων προκλήσεων. Βάσει της Συνθήκης της Λισαβόνας, το Κοινοβούλιο νομοθετεί από κοινού με το Συμβούλιο, πρέπει να εγκρίνει τυχόν αλλαγές σε νέες συμφωνίες του ΠΟΕ και διαδραματίζει σημαντικό ελεγκτικό ρόλο στην πολιτική του διεθνούς εμπορίου.

Κατά τις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα, τα εμπορικά θέματα ώθησαν τις χώρες να συμμετάσχουν σε ολοένα και πιο πολύπλοκες αλληλεπιδράσεις, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί η ανάγκη για μια πλατφόρμα που να διευκολύνει και να ρυθμίζει τις εμπορικές σχέσεις. Η συνεπακόλουθη Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (ΓΣΔΕ) του 1947, όχι μόνο προσέφερε ένα φόρουμ συζήτησης, το οποίο επέτρεψε μια πολυμερή προσέγγιση του εμπορίου, αλλά καθιέρωσε επίσης ένα σύστημα διεθνώς αναγνωρισμένων κανόνων για το εμπόριο. Ο απώτερος στόχος ήταν η δημιουργία ίσων όρων ανταγωνισμού για όλα τα μέλη, μέσω «ουσιαστικής μείωσης των δασμών και άλλων φραγμών στο εμπόριο και εξάλειψης της διακριτικής μεταχείρισης στο διεθνές εμπόριο»^[1].

Καθώς το διεθνές εμπόριο επεκτάθηκε πέρα από την ανταλλαγή υλικών αγαθών, προκειμένου να συμπεριλάβει υπηρεσίες και ιδέες, η ΓΣΔΕ μετεξελίχθηκε και θεσμοθετήθηκε ως Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ). Ο ΠΟΕ ιδρύθηκε το 1995 μετά τις εμπορικές διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης και ενοποίησε προγενέστερες εμπορικές συμφωνίες, όπως η ίδια η ΓΣΔΕ, η συμφωνία για τη γεωργία και η συμφωνία για τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα και τα είδη ένδυσης, καθώς και άλλες γενικές συμφωνίες. Οι σημαντικότερες νέες συμφωνίες ήταν η Γενική Συμφωνία για τις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών (GATS) και η συμφωνία για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στον τομέα του εμπορίου (TRIPS). Τον Φεβρουάριο του 2017 τέθηκε σε ισχύ η Συμφωνία για τη Διευκόλυνση του Εμπορίου – η πρώτη πολυμερής συμφωνία που επιτυγχάνεται από τότε που ιδρύθηκε ο ΠΟΕ. Το 2022 αφού αναβλήθηκε δύο φορές λόγω των περιορισμών που επιβλήθηκαν λόγω της πανδημίας COVID-19, επιτεύχθηκε συμφωνία για τις επιδοτήσεις στον τομέα της αλιείας και τροποποίηση της συμφωνίας TRIPS για τα εμβόλια κατά της νόσου COVID-19 κατά της 12ης υπουργικής διάσκεψης στη Γενεύη. Ωστόσο, προκειμένου να συμβαδίσει με τις πρόσφατες εξελίξεις σε ένα ταχέως μεταβαλλόμενο εμπορικό περιβάλλον, πολλά μέλη, μεταξύ άλλων η ΕΕ, θεωρούν ότι εξακολουθεί να απαιτείται θεμελιώδης μεταρρύθμιση του ΠΟΕ, για παράδειγμα στους τομείς του εμπορίου και της υγείας, της ενέργειας, του ηλεκτρονικού εμπορίου, της διευκόλυνσης των επενδύσεων και των βιομηχανικών επιδοτήσεων.

Ο ΠΟΕ εργάζεται για την προώθηση του ελεύθερου εμπορίου, ιδίως εξασφαλίζοντας ότι οι διάφορες χώρες διατηρούν τη δυναμική εξάλειψης των εμποδίων στο εμπόριο

[1]ΓΣΔΕ (1947), εισαγωγική παράγραφος.

κατά τις εμπορικές συνομιλίες. Επί του παρόντος, τα δύο τρίτα των μελών του ΠΟΕ είναι αναπτυσσόμενες χώρες, κάτι που επιτρέπει στις μεταβατικές οικονομίες και στις λιγότερο αναπτυσσόμενες χώρες (ΛΑΧ) να χρησιμοποιήσουν το ανοικτό εμπόριο για την προώθηση των αναπτυξιακών τους προσπαθειών.

Ο μηχανισμός επίλυσης εμπορικών διαφορών

Ένα από τα πιο σημαντικά επιτεύγματα του ΠΟΕ υπήρξε η ενίσχυση του οργάνου επίλυσης διαφορών που διαθέτει, το οποίο έχει την εξουσία ρύθμισης εμπορικών διαφορών και επιβολής των αποφάσεών του. Ο μηχανισμός επίλυσης διαφορών λειτουργεί επί τη βάση προκαθορισμένων κανόνων και επιτρέπει στα μέλη του ΠΟΕ, ανεξάρτητα από την πολιτική ή οικονομική βαρύτητά τους, να υποβάλλουν καταγγελίες σχετικά με εικαζόμενες παραβιάσεις των κανόνων του ΠΟΕ, καθώς και να ζητούν αποζημίωση. Ο μηχανισμός αυτός έχει οδηγήσει σε μείωση των μονομερών αμυντικών μέτρων, στα οποία κατέφευγαν οι χώρες στο παρελθόν και πολλά από τα οποία προκαλούσαν συνήθως αντίποινα από τις χώρες-στόχους, ενίοτε δε και κανονικούς εμπορικούς πολέμους.

Μέχρι στιγμής, το σύστημα επίλυσης διαφορών του ΠΟΕ έχει εξυπηρετήσει στο να κατοχυρωθεί ότι τα ισχυρότερα μέλη δεν υπερισχύουν των πιο αδύναμων και έχει παράσχει σαφείς κανόνες σχετικά με τα μέτρα αντιποίνων. Ωστόσο, το δευτεροβάθμιο δικαιοδοτικό όργανο έχει ουσιαστικά καταλυθεί, δεδομένου ότι τα μέλη του έχουν φθάσει στο τέλος της εντολής τους και οι κενές θέσεις δεν έχουν καλυφθεί. Για να ξεπεραστεί αυτή η κατάσταση, η ΕΕ και τα κράτη μέλη της, από κοινού με άλλα 25 μέλη του ΠΟΕ, δρομολόγησε πρωτοβουλία για έναν εναλλακτικό μηχανισμό που ονομάζεται πολυμερής προσωρινή ρύθμιση διαιτητικού δευτεροβάθμιου οργάνου (ΜΡΙΑ) και αποτελείται από δέκα διαιτητές που θα εξετάζουν τις προσφυγές κατά των εκθέσεων της ειδικής ομάδας επίλυσης διαφορών του ΠΟΕ στο πλαίσιο της ΜΡΙΑ.

Αφότου ιδρύθηκε ο ΠΟΕ, η ΕΕ υπήρξε ένας από τους μεγαλύτερους χρήστες του μηχανισμού επίλυσης διαφορών στο πλαίσιό του. Μεταξύ 1995 και 2022 η Ένωση ενεπλάκη σε 203 υποθέσεις επίλυσης διαφορών, σε 110 από τις οποίες ως ενάγουσα και σε 93 ως εναγόμενη^[2]. Σε 216 άλλες υποθέσεις, ζήτησε να περιβληθεί το καθεστώς «τρίτου μέρους», που επιτρέπει στα μέλη του ΠΟΕ να παρακολουθούν διαφορές στις οποίες εμπλέκονται άλλα συμβαλλόμενα μέρη. Η ΕΕ, η οποία εκπροσωπείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έχει επίσης επιδιώξει συχνά να βελτιώσει και να αποσαφηνίσει τις συμφωνίες του ΠΟΕ, ζητώντας την έκδοση αποφάσεων από τις ειδικές επιτροπές και το δευτεροβάθμιο δικαιοδοτικό όργανο.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο παρακολουθεί εκ του σύνεγγυς την εξέλιξη των διαφορών στις οποίες εμπλέκεται η ΕΕ. Η Επιτροπή Διεθνούς Εμπορίου του Κοινοβουλίου παρουσιάζει τις θέσεις της σχετικά με εμπορικές διαφορές μέσω εκθέσεων, δημοσίων ακροάσεων και προφορικών ερωτήσεων προς την Επιτροπή και το Συμβούλιο.

Ο Γύρος της Ντόχα και πέραν αυτού

Από το 2001 τα μέλη του ΠΟΕ έχουν δρομολογήσει ευρύ γύρο πολυμερών εμπορικών διαπραγματεύσεων, ο οποίος είναι γνωστός ως Γύρος της Ντόχα ή Αναπτυξιακό Πρόγραμμα της Ντόχα, κύριος στόχος του οποίου είναι να τεθεί η ανάπτυξη στο επίκεντρο του διεθνούς συστήματος εμπορίου. Με τις συζητήσεις του Γύρου της

[2] Στοιχεία διαθέσιμα την 1η Οκτωβρίου 2023. [Ιστοτόπος του ΠΟΕ](#).

Ντόχα επιδιώκεται να δοθεί αυξανόμενος ρόλος στις αναπτυσσόμενες χώρες και να ενδυναμωθεί η ικανότητά τους να επωφελούνται από το διεθνές εμπόριο, καθώς και να βοηθηθούν ώστε να καταπολεμήσουν τη φτώχεια.

Το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα της Ντόχα βασίστηκε εξαρχής στην αρχή της «ενιαίας δέσμευσης»^[3] και βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη.

Ωστόσο, οι συνομιλίες προσκρούουν σε μείζονα θέματα, κυρίως σε όσα αφορούν την πρόσβαση στις αγορές. Οι σημαντικότερες διαφορές υπάρχουν μεταξύ των θέσεων μεγάλων αναδυόμενων χωρών και των θέσεων εκβιομηχανισμένων χωρών ή ομάδων, σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να αναδιαμορφωθεί το διεθνές εμπορικό σύστημα.

Η ΕΕ υποστήριξε την έναρξη ενός ευρέος και φιλόδοξου γύρου. Αυτός φάνηκε να είναι ο βέλτιστος τρόπος για να εξασφαλιστεί η οικονομική μεγέθυνση και ανάπτυξη για όλους τους συμμετέχοντες, καθώς και για να είναι εφικτές οι απαραίτητες αντισταθμίσεις. Εντούτοις, παρά τις σημαντικές προσπάθειες σημαντικού αριθμού συμμετεχόντων (κυρίως της ΕΕ), η επιτυχής ολοκλήρωση του συνόλου των διαπραγματεύσεων δεν φαίνεται εφικτή. Κατά την 11η υπουργική διάσκεψη τον Δεκέμβριο του 2017, ομόφρονες ομάδες μελών του ΠΟΕ εξέδωσαν κοινές δηλώσεις σχετικά με την προώθηση των συζητήσεων για το ηλεκτρονικό εμπόριο, την ανάπτυξη πολυμερούς πλαισίου για τη διευκόλυνση των επενδύσεων, τη σύσταση ομάδας εργασίας για τις πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΠΜΜΜΕ) και την προώθηση των εν εξελίξει συνομιλιών σχετικά με την εγχώρια νομοθετική ρύθμιση του εμπορίου υπηρεσιών. Αυτές οι πολυμερείς διαπραγματεύσεις για την [πρωτοβουλία κοινής δήλωσης](#) είναι ανοικτές σε όλα τα μέλη του ΠΟΕ.

Στις 17 Ιουνίου 2022 η 12η υπουργική διάσκεψη του ΠΟΕ κατέληξε σε ιστορική συμφωνία για τον τερματισμό των μη βιώσιμων αλιευτικών επιδοτήσεων, μετά από πάνω από 20 έτη διαπραγματεύσεων. Πρόκειται για την πρώτη πολυμερή συμφωνία που επικεντρώνεται στη βιωσιμότητα και την πρώτη νέα συμφωνία του ΠΟΕ από το 2013. Η συμφωνία αποτελεί κρίσιμο βήμα για να διασφαλιστεί ότι οι επιδοτήσεις στον τομέα της αλιείας επιδιώκουν τη βιωσιμότητα ως κύριο στόχο τους και αποφεύγουν να βλάψουν τους ωκεανούς και τα ιχθυαποθέματα, καθώς αυτά είναι απαραίτητα για τον βιοπορισμό των παράκτιων κοινοτήτων σε ολόκληρο τον κόσμο.

Επιπλέον, συμφωνήθηκαν συγκεκριμένα επόμενα βήματα προς τη μεταρρύθμιση του ΠΟΕ, συμπεριλαμβανομένης της αποκατάστασης ενός πλήρως λειτουργικού ρόλου του οργανισμού όσον αφορά την επίλυση των διαφορών. Εγκρίθηκε επίσης [υπουργική δήλωση σχετικά με την αντίδραση του ΠΟΕ στην πανδημία και την ετοιμότητα για μελλοντικές πανδημίες](#), σε συνδυασμό με την απαλλαγή από ορισμένες υποχρεώσεις διανοητικής ιδιοκτησίας σε σχέση με τα εμβόλια κατά της νόσου COVID-19. Σε μια κοινή απάντηση στην τρέχουσα δραματική επισιτιστική κατάσταση που προκύπτει από τον πόλεμο επίθεσης της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, τα μέλη του ΠΟΕ συμφώνησαν να περιορίσουν τους περιορισμούς στις εξαγωγές και να εξαιρέσουν τις ανθρωπιστικές αγορές του Παγκόσμιου Επισιτιστικού Προγράμματος από τους εν λόγω περιορισμούς. Τέλος, επιτεύχθηκε συμφωνία για την παράταση του μορατόριουμ για τους τελωνειακούς δασμούς στο ηλεκτρονικό εμπόριο έως την επόμενη υπουργική διάσκεψη του ΠΟΕ.

[3] Η αρχή της «ενιαίας δέσμευσης» σημαίνει στην ουσία ότι «τίποτε δεν συμφωνείται μέχρις ότου συμφωνηθούν τα πάντα».

Μετά την πρωτοβουλία της ΕΕ, τα περισσότερα μέλη επανέλαβαν την αλληλεγγύη τους προς την Ουκρανία. Η ΕΕ προώθησε επίσης την περαιτέρω συνεργασία για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Η Κοινοβουλευτική Διάσκεψη για τον ΠΟΕ, η οποία συνδιοργανώνεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τη Διακοινοβουλευτική Ένωση, προσφέρει τακτικά την ευκαιρία για εποικοδομητική συμμετοχή (βλ. κατωτέρω περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την εν λόγω διάσκεψη). Σε πολλές περιπτώσεις, το Κοινοβούλιο ζήτησε την επανάληψη των διαπραγματεύσεων, τονίζοντας τη σημασία του Γύρου της Ντόχα για το παγκόσμιο εμπόριο και την οικονομική ανάπτυξη.

Το Κοινοβούλιο έχει επίσης συμμετάσχει ενεργά στις διαπραγματεύσεις για πιο περιορισμένες συμφωνίες, όπως τις εν εξελίξει διαπραγματεύσεις για το ηλεκτρονικό εμπόριο. Συμμετέχει στις υπουργικές διασκέψεις του ΠΟΕ, στο πλαίσιο της αντιπροσωπίας της ΕΕ. Το Κοινοβούλιο συνεχίζει να παρακολουθεί τις εξελίξεις στον ΠΟΕ, ιδίως την προετοιμασία της 13ης υπουργικής διάσκεψης του ΠΟΕ (MC 13) που θα πραγματοποιηθεί μεταξύ 26-29 Φεβρουαρίου 2024 στο Αμπού Ντάμπι των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων.

Η ΕΕ και ο ΠΟΕ

Μέχρι στιγμής, η ΕΕ έχει διαδραματίσει κεντρικό ρόλο στην ανάπτυξη του συστήματος των διεθνών εμπορικών συναλλαγών μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Επί του παρόντος, η ΕΕ διερευνά ιδέες για τον εκσυγχρονισμό του ΠΟΕ^[4].

Όπως η ΓΣΔΕ (και αργότερα ο ΠΟΕ), η ίδια η ΕΕ είχε αρχικά σχεδιαστεί με σκοπό την άρση των τελωνειακών φραγμών και την προώθηση του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών της. Η ενιαία αγορά της ΕΕ είχε εν μέρει εμπνευστεί από τις αρχές και τις πρακτικές της ΓΣΔΕ. Η Ένωση υπήρξε ανέκαθεν ένας από τους κύριους υπερασπιστές ενός αποτελεσματικού διεθνούς εμπορίου βασισμένου στο κράτος δικαίου. Ένα τέτοιο σύστημα βοηθά στο να διασφαλιστεί ότι οι επιχειρήσεις της θα έχουν δίκαιη πρόσβαση στις αγορές του εξωτερικού και, επομένως, στηρίζει την οικονομική ανάπτυξη, τόσο στην εγχώρια αγορά όσο και στις τρίτες χώρες, ιδίως τις λιγότερο αναπτυγμένες.

Η κοινή εμπορική πολιτική της ΕΕ είναι ένας από τους τομείς στους οποίους η Ένωση έχει πλήρη και αποκλειστική αρμοδιότητα. Με άλλα λόγια, η ΕΕ λειτουργεί ως ενιαίος φορέας στον ΠΟΕ και εκπροσωπείται από την Επιτροπή και όχι από τα κράτη μέλη. Η Επιτροπή διαπραγματεύεται εμπορικές συμφωνίες και υπερασπίζεται τα συμφέροντα της ΕΕ ενώπιον του μηχανισμού επίλυσης διαφορών του ΠΟΕ, εξ ονόματος όλων των 27 κρατών μελών. Η Επιτροπή διαβουλεύεται τακτικά με το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο και τους υποβάλλει εκθέσεις σχετικά με το περιεχόμενο και τη στρατηγική των πολυμερών συζητήσεων. Βάσει της Συνθήκης της Λισαβόνας, το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο είναι συννομοθέτες και ο λόγος τους έχει ίση βαρύτητα σε θέματα διεθνούς εμπορίου.

Μέσω του ΠΟΕ, η ΕΕ έχει επίσης επιδιώξει να προωθήσει ένα πολυμερές πλαίσιο εμπορικών διαπραγματεύσεων που προορίζεται να συμπληρώσει τις διμερείς διαπραγματεύσεις. Ωστόσο, το αδιέξοδο στο οποίο έχει περιέλθει ο Γύρος της Ντόχα και το γεγονός ότι άλλοι εμπορικοί εταίροι έχουν στραφεί στις διμερείς συμφωνίες, έχουν αναγκάσει την ΕΕ να αναθεωρήσει εν μέρει τη μακροχρόνια στρατηγική της και να επιστρέψει στις περιφερειακές και διμερείς διαπραγματεύσεις.

[4] Δελτίο Τύπου σχετικά με την [ολοκληρωμένη προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τον εκσυγχρονισμό του ΠΟΕ](#).

Τα υφιστάμενα αδιέξοδα στον ΠΟΕ υποδηλώνουν επίσης ότι το διεθνές σύστημα εμπορικών συναλλαγών έχει αλλάξει δραματικά τα τελευταία 20 έτη. Το σύστημα έχει εξελιχθεί και περιλαμβάνει νέους παράγοντες – κυρίως χώρες σε μετάβαση και αναπτυσσόμενες χώρες – που διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο. Η ελευθέρωση του διεθνούς συστήματος εμπορικών συναλλαγών ωφέλησε ορισμένες αναπτυσσόμενες χώρες, οι οποίες βιώνουν έκτοτε μια άνευ προηγουμένου φάση διαρκούς οικονομικής ανάπτυξης. Η ΕΕ γνωρίζει καλά αυτές τις νέες δυναμικές. Έχει επισημάνει την ανάγκη να προχωρήσει πέρα από τη διαπραγματευτική προσέγγιση των τελευταίων ετών και να δοκιμάσει καινοτόμες προσεγγίσεις που να αντιμετωπίζουν την αυξανόμενη σημασία των κανονιστικών ζητημάτων έναντι των δασμολογικών. Τον Φεβρουάριο του 2023, η [ΕΕ πρότεινε τρεις βασικούς τομείς για εστιασμένη διαβούλευση](#) ^[5] στη 13η υπουργική διάσκεψη: την εμπορική πολιτική και την κρατική παρέμβαση για τη στήριξη των βιομηχανιών, το εμπόριο και τις παγκόσμιες περιβαλλοντικές προκλήσεις, καθώς και το εμπόριο και τη συμμετοχικότητα.

Η Κοινοβουλευτική Διάσκεψη για τον ΠΟΕ

Η Κοινοβουλευτική Διάσκεψη για τον ΠΟΕ συνδιοργανώνεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τη Διακοινοβουλευτική Ένωση (ΔΚΕ) και αποσκοπεί στην ενίσχυση της δημοκρατίας σε διεθνές επίπεδο, προσδίδοντας κοινοβουλευτική διάσταση στην πολυμερή εμπορική συνεργασία.

Η πρώτη επίσημη συνάντηση των βουλευτών στο πλαίσιο του ΠΟΕ πραγματοποιήθηκε τον Δεκέμβριο του 1999, κατά την υπουργική διάσκεψη του ΠΟΕ στο Seattle. Το 2001 το Κοινοβούλιο και η ΔΚΕ συμφώνησαν να ενώσουν τις προσπάθειές τους και να χρηματοδοτήσουν μια κοινοβουλευτική συνεδρίαση κατά τη διάρκεια της Διάσκεψης του ΠΟΕ στην Ντόχα. Η συνάντηση αυτή έθεσε τα θεμέλια για τη σημερινή Κοινοβουλευτική Διάσκεψη για τον ΠΟΕ.

Η διάσκεψη παρέχει ένα φόρουμ στο οποίο βουλευτές από όλον τον κόσμο ανταλλάσσουν απόψεις, πληροφορίες και εμπειρίες σχετικά με θέματα διεθνούς εμπορίου. Οι συμμετέχοντες παρακολουθούν τις δραστηριότητες του ΠΟΕ· προάγουν την αποτελεσματικότητα και την αμεροληψία του ΠΟΕ· προωθούν τη διαφάνεια στις διαδικασίες του ΠΟΕ· καταβάλλουν προσπάθειες για τη βελτίωση του διαλόγου μεταξύ κυβερνήσεων, κοινοβουλίων και κοινωνίας των πολιτών· επηρεάζουν τον προσανατολισμό των συζητήσεων στο πλαίσιο του ΠΟΕ· και ενισχύουν τις ικανότητες συμμετοχής των εθνικών κοινοβουλίων σε ζητήματα διεθνούς εμπορίου.

Η Κοινοβουλευτική Διάσκεψη για τον ΠΟΕ συνέρχεται κατά τη διάρκεια των υπουργικών διασκέψεων του ΠΟΕ. Ωστόσο, ως αποτέλεσμα της πανδημίας, δεν κατέστη δυνατή η συνάντηση στο περιορισμένο πλαίσιο της 12ης υπουργικής διάσκεψης, αλλά ελπίζεται ότι θα είναι δυνατή κατά την επικείμενη 13η υπουργική διάσκεψη.

Wolfgang Iglar
10/2023

[5] Βλέπε επίσης Ευρωπαϊκή Επιτροπή: https://policy.trade.ec.europa.eu/news/eu-calls-wto-address-current-policy-challenges-through-focused-deliberation-2023-02-22_en#:~:text=A%20fully%20functioning%20WTO%20dispute,ambitious%20outcomes%20in%20ongoing%20work.

5.2.3. Εμπορικά καθεστώτα για αναπτυσσόμενες χώρες

Η πολιτική της ΕΕ για την ανάπτυξη τονίζει τη σημασία του εμπορίου και επικεντρώνεται στις χώρες που έχουν μεγαλύτερη ανάγκη βοήθειας. Το σύστημα γενικευμένων προτιμήσεων προσφέρει σε ορισμένα προϊόντα που εισάγονται από αναπτυσσόμενες χώρες προτιμησιακή πρόσβαση στην αγορά της ΕΕ. Οι συμφωνίες οικονομικής εταιρικής σχέσης διασφαλίζουν προτιμησιακή εμπορική μεταχείριση για τις χώρες της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού, ενώ το καθεστώς «Όλα εκτός από όπλα» ισχύει για τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες. Τα συστήματα αυτά είναι σύμφωνα με τους κανόνες του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου.

Νομική βάση

Η νομική βάση της κοινής εμπορικής πολιτικής (ΚΕΠ) είναι το άρθρο 207 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ). Το άρθρο 188 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ ορίζει ότι η συνήθης νομοθετική διαδικασία, που απαιτεί την έγκριση του Κοινοβουλίου, διέπει την εφαρμογή της ΚΕΠ.

Σύμφωνα με το άρθρο 218 της ΣΛΕΕ, απαιτείται η έγκριση του Κοινοβουλίου για τη σύναψη συμφωνιών διεθνούς εμπορίου όπως είναι οι συμφωνίες οικονομικής εταιρικής σχέσης (ΣΟΕΣ).

Εμπορική και αναπτυξιακή πολιτική της ΕΕ

Η ανακοίνωση της Επιτροπής του 2012 με τίτλο «Εμπόριο, μεγέθυνση και ανάπτυξη: Η προσαρμογή της εμπορικής και επενδυτικής πολιτικής στις χώρες που έχουν τη μεγαλύτερη ανάγκη βοήθειας»^[1] σηματοδότησε μια σημαντική αλλαγή στο πρότυπο της ΕΕ για «εμπόριο και ανάπτυξη». Η εν λόγω ανακοίνωση επιβεβαίωσε την τοποθέτηση του εμπορίου στο επίκεντρο των αναπτυξιακών στρατηγικών και παράλληλα υπογράμμισε την αυξανόμενη ανάγκη να υπάρξει διαφοροποίηση μεταξύ των αναπτυσσόμενων χωρών με στόχο την εστίαση σε εκείνες που έχουν τη μεγαλύτερη ανάγκη βοήθειας. Στόχευσε στην ενίσχυση των συνεργειών μεταξύ των εμπορικών και αναπτυξιακών πολιτικών, όπως για παράδειγμα μεταξύ της αρχής της ΕΕ για συνοχή της πολιτικής για την ανάπτυξη και της ανακοίνωσης του 2011 σχετικά με το πρόγραμμα δράσης για αλλαγή^[2], και επανέλαβε επίσης ότι είναι σημαντικό να γίνονται σεβαστές οι θεμελιώδεις αξίες της ΕΕ, όπως τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Σε πολυμερές επίπεδο, η ΕΕ υποστηρίζει την αναπτυξιακή ατζέντα του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) που εγκρίθηκε στην Ντόχα το 2001. Τον Οκτώβριο του 2015 κύρωσε τη συμφωνία για τη διευκόλυνση του εμπορίου, η οποία συνάφθηκε κατά την 9η Υπουργική Διάσκεψη του ΠΟΕ στο Μπαλί και είναι ιδιαίτερα σημαντική για τις αναπτυσσόμενες και περικόλειστες χώρες. Κατά τη 10η Υπουργική Διάσκεψη του ΠΟΕ στο Ναϊρόμπι, η ΕΕ – μαζί με ορισμένα άλλα μέλη του ΠΟΕ – τάχθηκε ενεργά υπέρ της προώθησης άλλων ζητημάτων ενδιαφέροντος για τις αναπτυσσόμενες χώρες. Ωστόσο, τα αποτελέσματα της 11ης Υπουργικής Διάσκεψης του ΠΟΕ στο Μπουένος Άιρες (2017) και της 12ης Υπουργικής Διάσκεψης του ΠΟΕ στη Γενεύη (2022) δεν

[1] [COM\(2012\)0022](#).

[2] «Αύξηση του ανικτύπου της αναπτυξιακής πολιτικής της ΕΕ: ένα πρόγραμμα δράσης για αλλαγή» ([COM\(2011\)0637](#)).

ενίσχυσαν τις υφιστάμενες διατάξεις περί ειδικής και διαφοροποιημένης μεταχείρισης καθιστώντας τις πιο ακριβείς, αποτελεσματικές ή λειτουργικές ή δημιουργώντας ένα πιο ισορροπημένο σύστημα βασισμένο σε κανόνες.

Η πρωτοβουλία [Βοήθεια για το Εμπόριο](#), η οποία δρομολογήθηκε τον Δεκέμβριο του 2005, κατά την υπουργική διάσκεψη του ΠΟΕ, αποτελεί συμπλήρωμα στην Αναπτυξιακή Ατζέντα της Ντόχα, και παρέχει βοήθεια για τη δημιουργία εμπορικών ικανοτήτων προκειμένου να δημιουργηθεί ανάπτυξη και να καταπολεμηθεί η φτώχεια. Το 2007 η ΕΕ ενέκρινε μια [στρατηγική σχετικά με τη βοήθεια για το εμπόριο](#), η οποία έχει επικαιροποιηθεί, ώστε να είναι σύμφωνη με το [Θεματολόγιο βιώσιμης ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών με ορίζοντα το 2030](#), την [Ευρωπαϊκή Κοινή Αντίληψη για την Ανάπτυξη](#) και τη [Συνολική Στρατηγική της ΕΕ](#). Τον Ιούλιο του 2017 η Επιτροπή συνέταξε [έκθεση](#), την οποία ακολούθησε νέα [ανακοίνωση](#) τον Νοέμβριο του 2017. Το Συμβούλιο ενέκρινε συμπεράσματα επί της ανακοίνωσης στις 11 Δεκεμβρίου 2017, το δε Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο διοργάνωσε [ακρόαση](#) τον Αύγουστο του 2017. Η έκθεση προόδου της ΕΕ του 2022 σχετικά με τη βοήθεια για το εμπόριο επιβεβαιώνει ότι η ΕΕ και τα κράτη μέλη της είναι οι κορυφαίοι πάροχοι βοήθειας για το εμπόριο παγκοσμίως, έχοντας συνεισφέρει 23 δισ. EUR το 2020, ένα αυξανόμενο ποσό σε σύγκριση με τα 17,9 δισ. EUR το 2019, από την οποία επωφελούνται περίπου 140 χώρες και εδάφη επιλέξιμα για επίσημη αναπτυξιακή βοήθεια. Το ποσό αυτό αντιπροσωπεύει περίπου το 38 % των συνολικών κονδυλίων της βοήθειας για το εμπόριο και αύξηση κατά 44 % σε σύγκριση με το 2018.

Σύστημα Γενικευμένων Προτιμήσεων

Στόχος το [Συστήματος Γενικευμένων Προτιμήσεων](#) (ΣΓΠ) είναι να διευκολύνει την πρόσβαση των αναπτυσσόμενων χωρών και εδαφών στην αγορά της ΕΕ μέσω της μείωσης των δασμών που επιβάλλονται στα εμπορεύματά τους. Αρχικά, η ΕΕ χορήγησε μονομερείς δασμολογικές προτιμήσεις, προκειμένου να προκύψουν πρόσθετα έσοδα από τις εξαγωγές για τις αναπτυσσόμενες χώρες, τα οποία θα μπορούσαν να επανεπενδυθούν για τη δική τους βιώσιμη ανάπτυξη. Στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης του 2012^[3], το ΣΓΠ ήταν περισσότερο προσανατολισμένο προς τις χώρες που έχουν τη μεγαλύτερη ανάγκη βοήθειας – τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες (ΛΑΧ) – με παράλληλη διατήρηση των [τριών συνιστώσων](#) του καθεστώτος. Η πρώτη από αυτές είναι το γενικό ΣΓΠ, μια αυτόνομη εμπορική ρύθμιση, μέσω της οποίας η ΕΕ παρέχει σε ορισμένα ξένα εμπορεύματα μη αμοιβαία προτιμησιακή πρόσβαση στην αγορά της ΕΕ υπό τη μορφή μειωμένων ή μηδενικών δασμών. Η δεύτερη συνιστώσα, το ΣΓΠ+, είναι ένα ειδικό καθεστώς κινήτρων που προσφέρει δασμολογικές μειώσεις σε ευάλωτες χώρες οι οποίες έχουν κυρώσει και εφαρμόζουν διεθνείς συμβάσεις σχετικά με τα ανθρώπινα και εργασιακά δικαιώματα, το περιβάλλον και τη χρηστή διακυβέρνηση. Η τρίτη συνιστώσα είναι η πρωτοβουλία «Όλα Εκτός από Όπλα» (ΟΕΟ) η οποία εγγυάται την αδασμολόγητη και χωρίς ποσοστώσεις πρόσβαση στην αγορά της ΕΕ για όλα τα προϊόντα, εκτός από τα όπλα και τα πυρομαχικά, για τις 48 ΛΑΧ.

Τα κριτήρια επιλεξιμότητας για το γενικό ΣΓΠ – το οποίο μειώνει τους δασμούς για περίπου 66% όλων των δασμολογικών κλάσεων – έγιναν πιο αυστηρά, προκειμένου να συμπεριληφθούν μόνον οι πιο ευάλωτες αναπτυσσόμενες χώρες χαμηλού και χαμηλότερου μέσου εισοδήματος. Κατά συνέπεια, η ομάδα των δικαιούχων χωρών

[3]Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 978/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2012, για την εφαρμογή συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 732/2008 (ΕΕ L 303 της 31.10.2012, σ. 1).

μειώθηκε σημαντικά από 176 σε 23 κατά τη διάρκεια της περιόδου 2016-2017 και περιελάμβανε μόνο 15 χώρες το 2020, οι δε χώρες που έχουν καταταχθεί από την Παγκόσμια Τράπεζα ως χώρες υψηλού εισοδήματος ή χώρες υψηλότερου μέσου εισοδήματος εξαιρέθηκαν σταδιακά από το σύστημα.

Το ΣΓΠ+, δηλαδή το ειδικό καθεστώς για τη βιώσιμη ανάπτυξη και τη χρηστή διακυβέρνηση, προβλέπει μηδενικούς δασμούς για περίπου 66 % όλων των δασμολογικών κλάσεων που έχουν οριστεί στο πλαίσιο του γενικού ΣΓΠ όσον αφορά τις αναπτυσσόμενες χώρες που θεωρούνται ευάλωτες. Αυτό εξαρτάται από την κύρωση και εφαρμογή εκ μέρους των χωρών 27 διεθνών συμβάσεων που αφορούν τη βιώσιμη ανάπτυξη, συμπεριλαμβανομένων βασικών συμβάσεων για τα δικαιώματα του ανθρώπου, συμβάσεων για τα εργασιακά δικαιώματα, ορισμένων συμβάσεων που σχετίζονται με την προστασία του περιβάλλοντος καθώς και συμβάσεων που αφορούν την καταπολέμηση της παράνομης παρασκευής και εμπορίας ναρκωτικών. Η μη τήρηση αυτών των απαιτήσεων έχει ως συνέπεια την αναστολή των δασμολογικών προτιμήσεων. Ο κατάλογος των δικαιούχων περιλαμβάνει οκτώ χώρες. Τα δύο αυτά καθεστώτα ΣΓΠ επρόκειτο αρχικά να λήξουν τον Δεκέμβριο του 2023, αλλά παρατάθηκαν έως τον Δεκέμβριο του 2027, καθώς ένας νέος κανονισμός ΣΓΠ βρίσκεται επί του παρόντος υπό συζήτηση μεταξύ του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου. Ο νέος κανονισμός θα πρέπει να εξακολουθεί να επιδιώκει την ίδια πολιτική για ενίσχυση της βιώσιμης οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης των δικαιούχων χωρών, συμπεριλαμβανομένου του σεβασμού της χρηστής διακυβέρνησης και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, με πρωταρχικό στόχο την εξάλειψη της φτώχειας.

Η πρωτοβουλία ΟΕΟ παρέχει επ' αόριστον αδασμολόγητη πρόσβαση χωρίς ποσοτώσεις για όλα τα προϊόντα, εκτός από τα όπλα και τα πυρομαχικά που εισάγονται από τις 48 ΛΑΧ. Από αυτές οι 34 είναι χώρες της Αφρικής, οι 8 της Ασίας, οι 5 είναι χώρες του Ειρηνικού και μια χώρα βρίσκεται στην Καραϊβική (Αϊτή). Όλες οι χώρες που έχουν υπογράψει και κυρώσει συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών (ΣΕΣ) με την ΕΕ, παύουν αυτόματα να απολαμβάνουν προτιμησιακή μεταχείριση, ανεξάρτητα από το επίπεδο ανάπτυξής τους.

Συμφωνίες οικονομικής εταιρικής σχέσης

Οι ΣΟΕΣ κατέστησαν τα κύρια μέσα για την προώθηση του εμπορίου μεταξύ της ΕΕ και των κρατών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού (ΑΚΕ) στο πλαίσιο της συμφωνίας του Κοτονού του 2000. Αποτελούν τα θεμέλια των εμπορικών σχέσεων ΕΕ-ΑΚΕ, έναν από τους τρεις πυλώνες της συμφωνίας του Κοτονού, και είναι σχεδιασμένες έτσι ώστε να είναι συμβατές με του κανόνες του ΠΟΕ. Πρόκειται σταδιακά να αντικαταστήσουν το μονομερές προτιμησιακό εμπορικό καθεστώς της ΕΕ.

Κατά την έναρξη των διαπραγματεύσεων για τις ΣΟΕΣ το 2002, αναμενόταν ότι αυτές θα είχαν ολοκληρωθεί έως το 2008. Δεδομένου ότι η διαδικασία διαπραγμάτευσης απαίτησε πολύ περισσότερο χρόνο από τον αναμενόμενο, η ΕΕ εξέδωσε κανονισμό για την πρόσβαση στην αγορά προκειμένου να εξασφαλιστούν προσωρινές ρυθμίσεις για την πρόσβαση στην αγορά έως το 2014, στη συνέχεια δε δόθηκε διετής παράταση – έως ότου συναφθούν, υπογραφούν και κυρωθούν οι ΣΟΕΣ. Η διαδικασία αυτή δεν απέφερε τη σκοπούμενη περιφερειακή διάσταση, δεδομένου ότι, λίγο πριν από την ημερομηνία λήξης της ισχύος του κανονισμού για την πρόσβαση στην αγορά (1η Οκτωβρίου 2016), μόνο οι χώρες δύο περιφερειών είχαν υπογράψει μια ΣΟΕΣ – καμία εκ των δύο δεν έχει ακόμα κυρωθεί – και μόνο μία περιφερειακή ΣΟΕΣ είχε τεθεί σε ισχύ. Από την 28η Ιουλίου 2016, ο κανονισμός για την πρόσβαση στην αγορά

καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από τον κανονισμό (ΕΕ) 2016/1076 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 2016^[4]. Οι ΣΟΕΣ είναι πιθανό να διατηρηθούν, παρόλο που η συμφωνία του Κοτονού έληξε τον Δεκέμβριο του 2020, θα εξακολουθήσουν δε να διαδραματίζουν κομβικό ρόλο στις εταιρικές σχέσεις μετά το Κοτονού, ιδιαίτερα αφού εγκρίθηκε το σχέδιο συμφωνίας από το Συμβούλιο στις 20 Ιουλίου 2023 και εξετάζεται επί του παρόντος από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Τρέχουσα κατάσταση

Η ΣΟΕΣ με το [Φόρουμ της Καραϊβικής](#) (Cariforum) ήταν η πρώτη περιφερειακή ΣΟΕΣ, η οποία υπογράφηκε τον Οκτώβριο του 2008, και εγκρίθηκε από το Κοινοβούλιο στις 25 Μαρτίου 2009. Εξακολουθεί να είναι προσωρινά σε ισχύ και αναθεωρήθηκε για πρώτη φορά το 2015, τα δε κοινά θεσμικά όργανα της ΣΟΕΣ συνεδριάζουν τακτικά από το 2010. Αμφότερες οι πλευρές θεσπίζουν ένα κοινό σύστημα παρακολούθησης για την αξιολόγηση του βαθμού εφαρμογής και του αντικτύπου της ΣΟΕΣ. Οι διαπραγματεύσεις για τη συμφωνία προστασίας ιδίως των γεωγραφικών ενδείξεων βρίσκονται σε εξέλιξη, καθώς και μια εκ των υστέρων μελέτη αξιολόγησης σχετικά με τα πρώτα δέκα έτη εφαρμογής.

[Δυτική Αφρική](#): οι διαπραγματεύσεις για μια περιφερειακή ΣΟΕΣ μεταξύ της ΕΕ και 16 χωρών της Δυτικής Αφρικής ολοκληρώθηκαν τον Φεβρουάριο του 2014. Όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ και 15 χώρες της Δυτικής Αφρικής, εκτός από τη Νιγηρία, έχουν υπογράψει τη ΣΟΕΣ. Στις 9 Αυγούστου 2017, η Μαυριτανία και η Οικονομική Κοινότητα των Δυτικοαφρικανικών Κρατών (ECOWAS) υπέγραψαν συμφωνία σύνδεσης που καθορίζει τη συμμετοχή της χώρας στην εμπορική πολιτική της ECOWAS, συμπεριλαμβανομένης της ΣΟΕΣ. Εν τω μεταξύ, η Ακτή Ελεφαντοστού και η Γκάνα υπέγραψαν διμερείς «ενδιάμεσες» ΣΟΕΣ στις 26 Νοεμβρίου 2008 και τις 28 Ιουλίου 2016 αντίστοιχα. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έδωσε την έγκρισή του την 1η Δεκεμβρίου 2016 και αμφότερες οι ενδιάμεσες συμφωνίες εφαρμόζονται έκτοτε προσωρινά. Η Γκάνα και η ΕΕ ενέκριναν την πρόταση της Γκάνας για πλήρη πρόσβαση στην αγορά, καθώς και το σχετικό χρονοδιάγραμμα. Η Γκάνα ξεκίνησε την ελευθέρωση της αγοράς της για τις εισαγωγές προϊόντων από την ΕΕ το 2020, η δε διαδικασία αυτή αναμένεται να έχει ολοκληρωθεί έως το 2029. Τα μέρη συμφώνησαν επίσης επί του τελικού κειμένου του πρωτοκόλλου σχετικά με τους κανόνες καταγωγής.

[Κεντρική Αφρική](#): το Καμερούν είναι η μόνη χώρα της Κεντρικής Αφρικής που υπέγραψε τη ΣΟΕΣ με την ΕΕ, στις 15 Ιανουαρίου 2009. Το Κοινοβούλιο έδωσε την έγκρισή του τον Ιούνιο του 2013. Τον Ιούλιο του 2014 το Κοινοβούλιο του Καμερούν κύρωσε τη συμφωνία, η οποία τέθηκε σε προσωρινή εφαρμογή στις 4 Αυγούστου 2014. Εν τω μεταξύ, οι επαφές μεταξύ χωρών της περιοχής αυτής και της ΕΕ σχετικά με την προσχώρηση και άλλων χωρών της Κεντρικής Αφρικής συνεχίζονται, χωρίς ωστόσο να έχει υπογραφεί μέχρι σήμερα περιφερειακή ΣΟΕΣ.

[Ανατολική και Μεσημβρινή Αφρική](#): το 2009 τέσσερις χώρες της περιφέρειας (ο Μαυρίκιος, οι Σεϋχέλλες, η Ζιμπάμπουε και η Μαδαγασκάρη) υπέγραψαν μια ΣΟΕΣ που έχει τεθεί σε προσωρινή εφαρμογή από τις 14 Μαΐου 2012. Το Κοινοβούλιο έδωσε την έγκρισή του στις 17 Ιανουαρίου 2013. Η συμφωνία είναι ανοιχτή και σε άλλες χώρες

[4]Κανονισμός (ΕΕ) 2016/1076 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 2016, περί εφαρμογής για προϊόντα καταγωγής ορισμένων χωρών μελών της ομάδας των κρατών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού (ΑΚΕ) των ρυθμίσεων που προβλέπονται στις συμφωνίες οικονομικής εταιρικής σχέσης ή στις συμφωνίες που οδηγούν στην σύναψη τέτοιων συμφωνιών, ΕΕ L 185 της 8.7.2016, σ. 1.

και οι Κομόρες την υπέγραψαν τον Ιούλιο του 2017. Άρχισε να εφαρμόζεται προσωρινά στις 7 Φεβρουαρίου 2019. Σε εξέλιξη βρίσκονται διαπραγματεύσεις για την επέκταση του πεδίου εφαρμογής της ΣΟΕΣ, συμπεριλαμβανομένων όλων των θεμάτων που σχετίζονται με το εμπόριο, όπως η σχέση μεταξύ εμπορίου και βιώσιμης ανάπτυξης, και για τη σύσταση συμβουλευτικών οργάνων για την κοινωνία των πολιτών και τα κοινοβούλια, με τον τελευταίο γύρο να λαμβάνει χώρα τον Ιούλιο του 2023.

[Κοινότητα Ανατολικής Αφρικής](#): στις 16 Οκτωβρίου 2014 ολοκληρώθηκαν επιτυχώς οι διαπραγματεύσεις για την περιφερειακή ΣΟΕΣ. Την 1η Σεπτεμβρίου 2016 η Κένυα και η Ρουάντα, όπως και η ΕΕ και τα κράτη μέλη της, υπέγραψαν τη ΣΟΕΣ. Η Κένυα επικύρωσε τη συμφωνία και τον Σεπτέμβριο του 2023 η Επιτροπή υπέβαλε ενδιάμεση ΣΟΕΣ προς έγκριση από το Συμβούλιο. Η Ουγκάντα και το Μπουρούντι εξετάζουν το ενδεχόμενο να υπογράψουν τη ΣΟΕΣ. Δυστυχώς, στις 11 Νοεμβρίου 2016 οι βουλευτές του Κοινοβουλίου της Τανζανίας καταψήφισαν την κύρωση της ΣΟΕΣ.

[Κοινότητα για την Ανάπτυξη της Μεσημβρινής Αφρικής \(KAMA\)](#): μετά από διαπραγματεύσεις δέκα ετών, οι διαπραγματεύσεις για την ΣΟΕΣ ολοκληρώθηκαν επιτυχώς τον Ιούλιο του 2014. Η συμφωνία υπογράφηκε τον Ιούνιο του 2016 από την ΕΕ και την ομάδα ΣΟΕΣ της KAMA, στην οποία συμμετέχουν 6 από τα 15 μέλη της KAMA (Μποτσουάνα, Λεσότο, Μοζαμβίκη, Ναμίμπια, Εσουατίνι και Νότια Αφρική), και τέθηκε προσωρινά σε ισχύ τον Οκτώβριο του 2016, αφού το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έδωσε την έγκρισή του τον Σεπτέμβριο του 2016. Η Μοζαμβίκη κύρωσε τη συμφωνία τον Απρίλιο του 2017, η οποία εφαρμόζεται προσωρινά από τις 4 Φεβρουαρίου 2018. Η Νότια Αφρική αποσύρθηκε επίσημα από το πρωτόκολλο KAMA το 2019. Η Αγκόλα έχει καθεστώς παρατηρητή και άρχισε διαπραγματεύσεις για μια συμφωνία διευκόλυνσης των βιώσιμων επενδύσεων το 2021, και η [Επιτροπή απέστειλε τις προτάσεις της στο Συμβούλιο τον Ιούνιο του 2023](#).

[Ειρηνικός](#): η ΣΟΕΣ υπογράφηκε από την ΕΕ και την Παπούα-Νέα Γουινέα τον Ιούλιο του 2009 και από τα Φίτζι τον Δεκέμβριο του 2009. Το Κοινοβούλιο έδωσε την έγκρισή του τον Ιανουάριο του 2011. Το κοινοβούλιο της Παπούας-Νέας Γουινέας κύρωσε τη ΣΟΕΣ τον Μάιο του 2011 και τον Ιούλιο του 2014 τα Φίτζι αποφάσισαν να ξεκινήσουν να εφαρμόζουν προσωρινά τη ΣΟΕΣ. Τον Ιούλιο του 2018 η Τόνγκα εξέφρασε την πρόθεσή της να προσχωρήσει στη ΣΟΕΣ. Πιο πρόσφατα, η Σαμόα ολοκλήρωσε τη διαδικασία προσχώρησης στη ΣΟΕΣ τον Δεκέμβριο του 2018, όπως και οι Νήσοι Σολομώντος τον Μάιο του 2020.

Wolfgang Iglar
10/2023

5.3. Αναπτυξιακή πολιτική

5.3.1. Γενική επισκόπηση της αναπτυξιακής πολιτικής

Η αναπτυξιακή πολιτική βρίσκεται στον πυρήνα των εξωτερικών πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αποσκοπεί στη μείωση και, εν τέλει, στην εξάλειψη της φτώχειας, ενώ βρίσκεται στο επίκεντρο της απάντησης της ΕΕ στην Ατζέντα του 2030 του ΟΗΕ για τη βιώσιμη ανάπτυξη (Ατζέντα του 2030). Στους στόχους της περιλαμβάνονται η προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης, η προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας, η προαγωγή της ισότητας των φύλων, η προώθηση της ειρήνης και των κοινωνιών χωρίς αποκλεισμούς και η αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών και κλιματικών προκλήσεων. Η ΕΕ αναλαμβάνει δράσεις σε παγκόσμια κλίμακα και είναι ο μεγαλύτερος χορηγός αναπτυξιακής βοήθειας στον κόσμο. Η συνεργασία με τα κράτη μέλη της ΕΕ και η ευθυγράμμιση με την Ατζέντα του 2030 διευκολύνουν την αποτελεσματική παροχή βοήθειας.

Νομική βάση

- Άρθρο 21 παράγραφος 1 της [Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση](#) (ΣΕΕ): γενική εντολή και κατευθυντήριες αρχές στον τομέα της συνεργασίας της ΕΕ για την ανάπτυξη·
- άρθρο 4 παράγραφος 4 και άρθρα 208 έως 211 της [Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης](#) (ΣΛΕΕ)·
- άρθρα 312 έως 316 ΣΛΕΕ: θέματα προϋπολογισμού·
- Η [συμφωνία του Κοτονού](#) (για την Ομάδα των Κρατών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού, ΑΚΕ^[1]), η οποία εξακολουθεί να ισχύει έως την έναρξη ισχύος της διάδοχης συμφωνίας – της [συμφωνίας εταιρικής σχέσης ΕΕ-Αφρικής-Καραϊβικής-Ειρηνικού](#), η οποία αναμένεται να κυρωθεί.

Πολιτικό πλαίσιο

Η Ευρωπαϊκή Ένωση στηρίζει τις αναπτυσσόμενες χώρες μέσω της προώθησης της βιώσιμης ανάπτυξης και της σταθερότητας. Μακροπρόθεσμος στόχος είναι η εξάλειψη της φτώχειας, η οποία αποτελεί κεντρική επιδίωξη των εξωτερικών πολιτικών της ΕΕ από τότε που συστάθηκε το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης (ΕΤΑ) με τη Συνθήκη της Ρώμης, το 1957. Το ΕΤΑ δημιουργήθηκε για να στηρίζει μια ειδική σχέση με πρώην αποικίες στις περιφέρειες ΑΚΕ. Από την 1η Ιανουαρίου 2021, η αναπτυξιακή βοήθεια της ΕΕ παρέχεται μέσω του ευρύτερου Μηχανισμού Γειτονίας, Ανάπτυξης και Διεθνούς Συνεργασίας, του [ΜΓΑΔΣ-Η Ευρώπη στον κόσμο](#) (βλ. λεπτομέρειες κατωτέρω). Ο μηχανισμός συγχώνευσε διάφορους πρώην μηχανισμούς εξωτερικής χρηματοδότησης της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένου του ΕΤΑ.

Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της αποτελούν από κοινού τον [μεγαλύτερο χορηγό βοήθειας παγκοσμίως](#), και το 2021 διέθεσαν 70,2 δισεκατομμύρια ευρώ σε επίσημη αναπτυξιακή βοήθεια. Η αναπτυξιακή συνεργασία αποτελεί συντρέχουσα αρμοδιότητα της ΕΕ, η οποία μπορεί να εφαρμόζει κοινή αναπτυξιακή πολιτική, υπό την προϋπόθεση ότι δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να ασκούν τις δικές τους αρμοδιότητες επί του θέματος. Το

[1] Η Ομάδα άλλαξε την επωνυμία της σε Οργανισμό Κρατών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού τον Απρίλιο του 2020.

επίπεδο συνεργασίας είναι τέτοιο ώστε οι αναπτυξιακοί οργανισμοί των κρατών μελών να εφαρμόζουν συχνά προγράμματα που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ.

Η ΕΕ δεσμεύτηκε για τη συνοχή της αναπτυξιακής πολιτικής (ΣΑΠ) το 2005, πράγμα που σημαίνει ότι πρέπει να ενσωματώσει αναπτυξιακούς στόχους σε όλες τις πολιτικές της που επηρεάζουν τις αναπτυσσόμενες χώρες. Το 2009, η δέσμευση αυτή υποδιαιρέθηκε σε πέντε τομείς: 1) εμπόριο και χρηματοπιστωτικός τομέας, 2) αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, 3) διασφάλιση παγκόσμιας επισιτιστικής ασφάλειας, 4) αξιοποίηση της μετανάστευσης υπέρ της ανάπτυξης, και 5) ενίσχυση των δεσμών και συνεργειών μεταξύ της ασφάλειας και της ανάπτυξης στο πλαίσιο ενός προγράμματος οικοδόμησης ειρήνης σε παγκόσμιο επίπεδο. Μία ανά διετία, πλέον λιγότερο συχνή, συντασσόμενη [έκθεση](#) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Επιτροπή) ανιχνεύει την πρόοδο της ΕΕ στον τομέα της ΣΑΠ· η πλέον πρόσφατη δημοσιεύθηκε τον Ιανουάριο του 2019. Η Επιτροπή Ανάπτυξης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου έχει μόνιμο εισηγητή για τη ΣΑΠ από το 2010. Τον ρόλο αυτό επιτελεί επί του παρόντος η Janina Ochojska (Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα, Πολωνία). Τον Μάρτιο του 2023, το Κοινοβούλιο ενέκρινε [ψήφισμα](#) σχετικά με τη ΣΑΠ με το οποίο καλεί την Επιτροπή, την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης και τα κράτη μέλη να εντείνουν τις προσπάθειές τους για τη ΣΑΠ. Το Κοινοβούλιο ζήτησε από την Επιτροπή να αποσαφηνίσει την εφαρμογή της ΣΑΠ στο πλαίσιο των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ), τονίζοντας ότι η ΣΑΠ πρέπει να παραμείνει βασικό μέρος των εξωτερικών σχέσεων της ΕΕ.

Η αναπτυξιακή βοήθεια αποτελεί πεπερασμένο πόρο. Για τον λόγο αυτό, η ΕΕ έχει δεσμευθεί να προάγει την αποτελεσματικότητα της βοήθειας και προωθεί τη στενή συνεργασία με τις χώρες εταίρους κατά τον προγραμματισμό και την εφαρμογή των αναπτυξιακών δράσεων. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΕ ενέκρινε «Κώδικα δεοντολογίας σχετικά με τον καταμερισμό της εργασίας στην αναπτυξιακή πολιτική» το 2007 και ένα «Επιχειρησιακό Πλαίσιο για την αποτελεσματικότητα της βοήθειας» το 2011. Αυτές οι προσπάθειες συνάδουν με τις διεθνείς δράσεις σε απάντηση της Διακήρυξης του Παρισιού, που εξέδωσε ο ΟΟΣΑ το 2005, η οποία προάγει πέντε βασικές έννοιες για την αναπτυξιακή βοήθεια: ενστερνισμός των αναπτυξιακών στρατηγικών από τις αναπτυσσόμενες χώρες, ευθυγράμμιση των χωρών χορηγών με τις τοπικά καθορισμένες στρατηγικές, εναρμόνιση της διεθνούς αναπτυξιακής βοήθειας, παρακολούθηση των αποτελεσμάτων και αμοιβαία λογοδοσία των χορηγών και των εταίρων για τα αναπτυξιακά αποτελέσματα. Το διεθνές πλαίσιο για την αποτελεσματικότητα της βοήθειας έχει αναθεωρηθεί με το Πρόγραμμα Δράσης της Άκκρα (2008) και με τη Σύμπραξη του Μπουσάν για την Αποτελεσματική Αναπτυξιακή Συνεργασία (2011). Μετά την έγκριση των ΣΒΑ του ΟΗΕ, αναλήφθηκαν περαιτέρω δεσμεύσεις στο έγγραφο αποτελεσμάτων του Ναϊρόμπι (2016).

A. Η Ατζέντα του ΟΗΕ για τη βιώσιμη ανάπτυξη με ορίζοντα το 2030

Η ΕΕ συμμετείχε ενεργά στην κατάρτιση της [Ατζέντας](#) του 2030, η οποία θεσπίζει ένα νέο παγκόσμιο πρότυπο για την εξάλειψη της φτώχειας και την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης, και επιπλέον περιλαμβάνει τις αρχές «κανείς στο περιθώριο» και «αντιμετώπιση κατά προτεραιότητα των αναγκών όσων υστερούν περισσότερο». Εγκρίθηκε στη Νέα Υόρκη τον Σεπτέμβριο του 2015 και αποτελεί συνέχεια των αναπτυξιακών στόχων της χιλιετίας, με ένα νέο σύνολο 17 ΣΒΑ που εστιάζουν σε στόχους σχετικούς με την οικονομία, την κοινωνία, το περιβάλλον και τη διακυβέρνηση, οι οποίοι πρέπει να έχουν επιτευχθεί έως το 2030. Το 2019 η ΕΕ και τα κράτη μέλη της παρουσίασαν για πρώτη φορά [κοινή συγκεφαλαιωτική έκθεση](#) στο πολιτικό φόρουμ

υψηλού επιπέδου για τη βιώσιμη ανάπτυξη του ΟΗΕ. Το έγγραφο επικεντρώνεται στις δράσεις της ΕΕ για την επίτευξη της Ατζέντας του 2030 και θα εκδίδεται ανά τετραετία. Τον Ιούλιο του 2023, η ΕΕ παρουσίασε την πρώτη [εθελοντική αξιολόγηση](#) της σχετικά με την εφαρμογή της Ατζέντας του 2030 στο φετινό πολιτικό φόρουμ υψηλού επιπέδου των Ηνωμένων Εθνών για τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Β. Η νέα ευρωπαϊκή κοινή αντίληψη για την ανάπτυξη και το πρόγραμμα δράσης της ΕΕ για αλλαγή

Μετά την έγκριση της Ατζέντας του 2030, η ΕΕ συμφώνησε επί ενός αναθεωρημένου κειμένου της [ευρωπαϊκής κοινής αντίληψης](#) για την ανάπτυξη του 2005. Η νέα κοινή αντίληψη καθορίζει τις βασικές αρχές των ΣΒΑ και μια προσέγγιση η οποία θα καθοδηγήσει την ΕΕ και τα κράτη μέλη της προς την επίτευξη των στόχων αυτών για τις αναπτυσσόμενες χώρες. Η κοινή αντίληψη επικεντρώνεται κυρίως στην αναπτυξιακή πολιτική, αλλά αφορά επίσης τη δράση μέσω άλλων πολιτικών κατά την εφαρμογή της αρχής της ΣΑΠ. Η εξάλειψη της φτώχειας παραμένει πρωταρχικός στόχος της ευρωπαϊκής αναπτυξιακής πολιτικής. Η κοινή αντίληψη υπογράφηκε στις 7 Ιουνίου 2017 από τον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (Κοινοβούλιο), τον Πρωθυπουργό της Μάλτας εκ μέρους του Συμβουλίου της ΕΕ (Συμβούλιο) και των κρατών μελών, τον Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και τον Αντιπρόεδρο της Επιτροπής / Ύπατο Εκπρόσωπο της Ένωσης για θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας. Το Κοινοβούλιο έχει επικρίνει τις προσπάθειες της ΕΕ για την επίτευξη των ΣΒΑ έως το 2030, κυρίως ενόψει του γεγονότος ότι η πανδημία COVID-19, η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία και άλλες κρίσεις έχουν αναιρέσει μέρος της προόδου που είχε σημειωθεί από το 2015. Το Κοινοβούλιο έχει ζητήσει επανειλημμένα από την Επιτροπή να εντείνει τις προσπάθειές της για την επίτευξη των ΣΒΑ, και προσφάτως σε [ψήφισμα](#) του 2023.

Η [ανακοίνωση](#) της Επιτροπής του 2016 με τίτλο «Επόμενα βήματα για ένα βιώσιμο ευρωπαϊκό μέλλον: Ευρωπαϊκή δράση για την αειφορία» ενσωματώνει τους ΣΒΑ στο πλαίσιο της πολιτικής της ΕΕ και στις τρέχουσες προτεραιότητες της ΕΕ. Η ΕΕ δεσμεύτηκε εκ νέου να δαπανήσει το 0,7% του ακαθάριστου εθνικού της εισοδήματος της (ΑΕΕ) εκτός συνόρων για αναπτυξιακή βοήθεια, αυτή τη φορά έως το 2030 το αργότερο, με συνιστώσα 0,15-0,20% του ΑΕΕ για τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες. Αυτό αντικατοπτρίζει τις δεσμεύσεις που αναλήφθηκαν στο πρόγραμμα δράσης της Αντίς Αμπέμπα για τη χρηματοδότηση της ανάπτυξης (το οποίο συμφωνήθηκε σε διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών το 2015) και αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της Ατζέντας του 2030. Το 2021, η συλλογική επίσημη αναπτυξιακή βοήθεια της ΕΕ (από την ΕΕ και από τα κράτη μέλη της) ανήλθε στο 0,49 % του ενωσιακού ΑΕΕ.

Γ. Νομοθετικό και δημοσιονομικό πλαίσιο

Η χρηματοδοτική προσέγγιση της ΕΕ όσον αφορά την εξωτερική δράση (βλ. πίνακα κατωτέρω) έχει αλλάξει ως αποτέλεσμα της δημιουργίας του ΜΓΑΔΣ — Η Ευρώπη στον κόσμο. Μετά την πρόταση κανονισμού της Επιτροπής, της 14ης Ιουνίου 2018, για τη θέσπιση του εν λόγω μηχανισμού και τρία έτη μετά τις διαπραγματεύσεις με το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο, ο [κανονισμός](#) τέθηκε σε ισχύ την 14 Ιουνίου 2021 και εφαρμόζεται αναδρομικά από την 1η Ιανουαρίου 2021.

Ο ΜΓΑΔΣ — Η Ευρώπη στον κόσμο αποτελεί σημαντική καινοτομία και συνιστά επί του παρόντος το κύριο χρηματοδοτικό μέσο για την εξωτερική δράση της ΕΕ. Συνολικά, 79,5 δισεκατομμύρια ευρώ έχουν διατεθεί σε αυτό το μέσο για την περίοδο 2021-2027. Αυτό το μέσο απλοποιεί την εξωτερική χρηματοδοτική

δομή της ΕΕ (συγχώνευση προγενέστερων προγραμμάτων, συμπεριλαμβανομένου του Μηχανισμού χρηματοδότησης της αναπτυξιακής συνεργασίας, του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Γειτονίας, του Μηχανισμού Συνεργασίας, του Ευρωπαϊκού Μέσου για τη Δημοκρατία και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, του Ευρωπαϊκού Ταμείου για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, και του Μηχανισμού Συμβολής στη Σταθερότητα και την Ειρήνη). Καλύπτει τη συνεργασία με όλες τις τρίτες χώρες, εξαιρουμένων των χωρών σε προενταξιακό στάδιο, τα υπερπόντια εδάφη και τα εδάφη που υπάγονται σε γεωγραφικά προγράμματα.

Ο ΜΓΑΔΣ — Η Ευρώπη στον κόσμο οργανώνεται γύρω από τρεις βασικούς πυλώνες:

- α. έναν γεωγραφικό πυλώνα, που περιλαμβάνει προγράμματα για χώρες της (ανατολικής και νότιας) ευρωπαϊκής γειτονίας, της υποσαχάριας Αφρικής, της Ασίας και του Ειρηνικού, της Αμερικής και της Καραϊβικής. Τα προγράμματα αυτά επικεντρώνονται σε τομείς συνεργασίας, όπως, μεταξύ άλλων οριζόντιων ζητημάτων, η χρηστή διακυβέρνηση, η εξάλειψη της φτώχειας, η μετανάστευση, το περιβάλλον και η κλιματική αλλαγή, η ανάπτυξη και η απασχόληση ή η ασφάλεια και η ειρήνη. Το μεγαλύτερο μέρος της χρηματοδότησης για τον ΜΓΑΔΣ — Η Ευρώπη στον κόσμο διατίθενται σε αυτόν τον πυλώνα·
- β. έναν θεματικό πυλώνα, που περιλαμβάνει προγράμματα παγκόσμιας εμβέλειας για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία, τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, τη σταθερότητα και την ειρήνη, καθώς και τις παγκόσμιες προκλήσεις· και
- γ. ταχεία αντίδραση, που επιτρέπει τη χρηματοδότηση της ικανότητας ταχείας αντίδρασης για τη διαχείριση κρίσεων, την πρόληψη συγκρούσεων και την οικοδόμηση της ειρήνης. Οι δράσεις αυτές αποσκοπούν, για παράδειγμα, στη σύνδεση των ανθρωπιστικών και αναπτυξιακών προσπαθειών, στην αύξηση της ανθεκτικότητας των χωρών που πλήττονται από την κρίση ή στην αντιμετώπιση των προτεραιοτήτων εξωτερικής πολιτικής.

Ο ΜΓΑΔΣ — Η Ευρώπη στον κόσμο αποτελεί επίσης ένα ευέλικτο μέσο και περιλαμβάνει ένα πρόσθετο «αποθεματικό» για τη χρηματοδότηση αναδυόμενων προκλήσεων και προτεραιοτήτων (για παράδειγμα, αντιμετώπιση απρόβλεπτων καταστάσεων, μεταναστευτικών πιέσεων, καταστάσεων κρίσης/μετά την κρίση ή νέων ενωσιακών/διεθνών πρωτοβουλιών).

Δ. Κατανομή δαπανών στο πλαίσιο του ΜΓΑΔΣ — Η Ευρώπη στον κόσμο

Ο ΜΓΑΔΣ — Η Ευρώπη στον κόσμο διοχετεύει το μεγαλύτερο μέρος των κονδυλίων στην εξωτερική δράση της ΕΕ, με συνολικό προϋπολογισμό ύψους 79,5 δισεκατομμυρίων ευρώ (για την περίοδο 2021-2027). Τα γεωγραφικά προγράμματα λαμβάνουν περίπου το 75% των κονδυλίων και τα θεματικά προγράμματα το 8%. Επιπλέον, το 12% προορίζεται για το «αποθεματικό» αναδυόμενων προκλήσεων και προτεραιοτήτων, ενώ το 4% για «δράσεις ταχείας αντίδρασης». Το υπόλοιπο, περίπου 2%, προορίζεται για δαπάνες στήριξης.

Περισσότερες λεπτομέρειες περιλαμβάνονται στο [σχέδιο προϋπολογισμού](#) για το 2023.

Τα χρηματοδοτικά κονδύλια για τη δομή των τριών πυλώνων του ΜΓΑΔΣ — Η Ευρώπη στον κόσμο είναι τα εξής: Τα αριθμητικά στοιχεία παρέχονται σε εκατομμύρια.

Γεωγραφικά προγράμματα	9 343,6
Θεματικά προγράμματα	1 019,4
Δράσεις ταχείας επέμβασης	484,4
Αποθεματικό αναδυόμενων προκλήσεων και προτεραιοτήτων	1 538,3

Ο ΜΓΑΔΣ — Η Ευρώπη στον κόσμο υποστηρίζει επίσης έργα μεγάλης κλίμακας που χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο των πρωτοβουλιών της Team Europe, η οποία συγκεντρώνει χρηματοδοτικές συνεισφορές από την ΕΕ, τα κράτη μέλη της και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, όπως η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης. Η Team Europe, η οποία εγκαινιάστηκε στις 8 Απριλίου 2020, βοήθησε τις χώρες-εταίρους της ΕΕ να αντιμετωπίσουν την πανδημία COVID-19.

Ο ΜΓΑΔΣ — Η Ευρώπη στον κόσμο αποτελεί επίσης κεντρικό στοιχείο της νέας στρατηγικής της ΕΕ, [Global Gateway](#), ένα βασικό έργο που επιδιώκει την κινητοποίηση έως και 300 δισ. EUR σε επενδύσεις για βιώσιμες ψηφιακές, ενεργειακές και μεταφορικές υποδομές σε ολόκληρο τον κόσμο. Σκοπός της Global Gateway είναι τόσο η συμβολή της ΕΕ στον περιορισμό του παγκόσμιου επενδυτικού κενού όσο και η απάντηση της ΕΕ στη γεωπολιτική πρόκληση που θέτει η παγκόσμια επενδυτική στρατηγική της Κίνας. Οι επενδύσεις που πραγματοποιούνται μέσω της Global Gateway χρησιμοποιούνται για τη χρηματοδότηση βιώσιμων υποδομών για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, την προστασία του περιβάλλοντος και την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης σε ολόκληρο τον κόσμο. Βασικό παράδειγμα αποτελεί η [δέσημη επενδυτικών μέτρων ΕΕ-Αφρικής της Global Gateway](#), η οποία υπόσχεται να κινητοποιήσει 150 δισ. ευρώ σε επενδύσεις στην Αφρική έως το 2030. Οι επενδύσεις αυτές αποσκοπούν στην επιτάχυνση της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης, στη δημιουργία βιώσιμης ανάπτυξης, στην ενίσχυση των εθνικών συστημάτων υγείας και στη βελτίωση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης στις αφρικανικές χώρες. Ο ΜΓΑΔΣ — Η Ευρώπη στον κόσμο θα συμβάλει στη στρατηγική μέσω των ταμείων και των εγγυητικών ικανοτήτων του.

Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

- Νομικό πλαίσιο: Το άρθρο 209 της ΣΛΕΕ ορίζει ότι το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία, εγκρίνουν τα μέτρα που είναι αναγκαία για την εφαρμογή της πολιτικής της συνεργασίας για την ανάπτυξη.
- Κοινοβουλευτικός έλεγχος επί της εφαρμογής της πολιτικής: το Κοινοβούλιο έχει το δικαίωμα να ζητεί εξηγήσεις από την Επιτροπή και να διατυπώνει αντιρρήσεις επί των εκτελεστικών αποφάσεων, όποτε θεωρεί ότι η Επιτροπή ενεργεί καθ' υπέρβαση εξουσίας. Επιπλέον, το Κοινοβούλιο επιδιώκει να ασκεί επιρροή συζητώντας τακτικά τις πολιτικές με την Επιτροπή, τόσο σε επίσημο όσο και σε ανεπίσημο πλαίσιο. Στο πλαίσιο του ΜΓΑΔΣ — Η Ευρώπη στον κόσμο, το Κοινοβούλιο διεξάγει δύο φορές τον χρόνο γεωπολιτικό διάλογο με την Επιτροπή.
- Αρμόδια για τον προϋπολογισμό αρχή: το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αποτελούν από κοινού την αρμόδια για τον προϋπολογισμό αρχή της Ένωσης. Για το επταετές πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο της ΕΕ, το Συμβούλιο διατηρεί την κύρια εξουσία λήψης αποφάσεων, ωστόσο απαιτείται η συναίνεση του Κοινοβουλίου για την έγκρισή του (άρθρο 312 ΣΛΕΕ). Για τον ετήσιο προϋπολογισμό, το άρθρο 314 της ΣΛΕΕ ορίζει μια διαδικασία που περιλαμβάνει

μία ανάγνωση και από το Κοινοβούλιο και από το Συμβούλιο. Όταν ολοκληρωθούν αυτές οι αναγνώσεις, το Κοινοβούλιο μπορεί να εγκρίνει ή να απορρίψει τον προϋπολογισμό. Στο πεδίο της διεθνούς συνεργασίας, η [Επιτροπή Ανάπτυξης του Κοινοβουλίου](#) παρακολουθεί τις διαβουλεύσεις για τον προϋπολογισμό και διατυπώνει συγκεκριμένες προτάσεις όσον αφορά τα κονδύλια του προϋπολογισμού που εμπίπτουν στο πεδίο των αρμοδιοτήτων της.

Malte Frederik Hergaden

10/2023

5.3.2. Ανθρωπιστική βοήθεια

Η ανθρωπιστική βοήθεια είναι ένας τομέας της εξωτερικής δράσης της ΕΕ, ο οποίος ανταποκρίνεται σε ανάγκες που προκύπτουν μετά από ανθρωπογενείς ή φυσικές καταστροφές. Η [Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκής Πολιτικής Προστασίας και Ανθρωπιστικής Βοήθειας](#) της Επιτροπής χρηματοδοτεί επιχειρήσεις παροχής βοήθειας και συντονίζει τις πολιτικές και τις δραστηριότητες των κρατών μελών. Το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο ενεργούν ως συννομοθέτες στη διαμόρφωση της πολιτικής της ΕΕ στον τομέα της ανθρωπιστικής βοήθειας και συμμετέχουν στην παγκόσμια συζήτηση για μια πιο αποτελεσματική ανθρωπιστική βοήθεια.

Νομική βάση

Το άρθρο 21 της [Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση](#) (ΣΕΕ) ορίζει τις αρχές για όλες τις εξωτερικές δράσεις της ΕΕ (το άρθρο 21 παράγραφος 2 στοιχείο ζ) καλύπτει την ανθρωπιστική δράση).

Το άρθρο 214 της [Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης](#) (ΣΛΕΕ) συνιστά τη νομική βάση για την ανθρωπιστική βοήθεια.

Το άρθρο 214 παράγραφος 5 της ΣΛΕΕ αποτελεί τη νομική βάση για τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Σώματος Εθελοντών Ανθρωπιστικής Βοήθειας.

Κανονιστικό πλαίσιο και πλαίσιο πολιτικής

Οι κανόνες για την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας, συμπεριλαμβανομένων των χρηματοδοτικών της μέσων, καθορίζονται στον [κανονισμό \(ΕΚ\) αριθ. 1257/96 του Συμβουλίου](#), της 20ής Ιουνίου 1996 (κανονισμός για την ανθρωπιστική βοήθεια). Ο εν λόγω κανονισμός δεν τροποποιήθηκε όταν αναθεωρήθηκαν άλλα μέσα στο πλαίσιο της προετοιμασίας για το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο 2007-2013.

Το γενικότερο πλαίσιο πολιτικής για την ανθρωπιστική βοήθεια περιγράφεται στην «[Ευρωπαϊκή κοινή αντίληψη για την ανθρωπιστική βοήθεια](#)» (2007), που υπογράφηκε από τα τρία θεσμικά όργανα της ΕΕ (Επιτροπή, Συμβούλιο και Κοινοβούλιο). Η κοινή αντίληψη καθορίζει το κοινό όραμα, τους στόχους πολιτικής και τις αρχές της ΕΕ σε διάφορα θέματα, μεταξύ των οποίων η διεθνής ανθρωπιστική συνεργασία, η καλή χορηγία, η μείωση των κινδύνων και η ετοιμότητα, η πολιτική προστασία και οι σχέσεις πολιτικού-στρατιωτικού τομέα. Επίσης, η κοινή αντίληψη επιβεβαιώνει εκ νέου τις τέσσερις αρχές της ανθρωπιστικής βοήθειας: τον ανθρωπισμό, την ουδετερότητα, την αμεροληψία και την ανεξαρτησία. Το κείμενο προβλέπει μια πιο συντονισμένη και συνεκτική προσέγγιση για την παροχή βοήθειας, και συνδέει την ανθρωπιστική με την αναπτυξιακή βοήθεια, προκειμένου να μπορεί η ΕΕ να ανταποκρίνεται πιο αποτελεσματικά στις αυξανόμενες ανάγκες.

Η [απόφαση του 2019 για έναν μηχανισμό πολιτικής προστασίας της Ένωσης](#) διέπει τη δράση της ΕΕ στον εν λόγω τομέα. Τροποποιεί απόφαση του 2013, η οποία αφορούσε την πρόληψη, την ετοιμότητα, την αντιμετώπιση και τις χρηματοοικονομικές προβλέψεις. Ο [κανονισμός \(ΕΕ\) 2016/369 του Συμβουλίου](#), της 15ης Μαρτίου 2016, σχετικά με την παροχή στήριξης έκτακτης ανάγκης εντός της Ένωσης καθορίζει τις περιστάσεις υπό τις οποίες τα κράτη μέλη μπορούν να υποβάλουν αίτηση για

στήριξη από την ΕΕ. Καθορίζει τις επιλέξιμες δράσεις και τα είδη των χρηματοδοτικών παρεμβάσεων.

Η ανακοίνωση της Επιτροπής, του 2021, με τίτλο «[Η ανθρωπιστική δράση της ΕΕ: νέες προκλήσεις, ίδιες αρχές](#)» (COM(2021)0110) έχει σκοπό να ενισχύσει τον παγκόσμιο ανθρωπιστικό αντίκτυπο της ΕΕ, προκειμένου να ανταποκριθεί στην αυξανόμενη ζήτηση για ανθρωπιστική βοήθεια, ένα πρόβλημα το οποίο επιδεινώθηκε λόγω της πανδημίας COVID-19.

ΓΔ Ευρωπαϊκής Πολιτικής Προστασίας και Επιχειρήσεων Ανθρωπιστικής Βοήθειας της Επιτροπής (ECHO)

A. Επισκόπηση και αντίκτυπος

Στο πλαίσιο του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου, για την περίοδο 2021-2027 διατέθηκαν 11,6 δισεκατομμύρια EUR στο μέσο της ΕΕ που αφορά την ανθρωπιστική βοήθεια. Ως εκ τούτου, η ΕΕ είναι ο μεγαλύτερος δωρητής ανθρωπιστικής βοήθειας στον κόσμο, παρέχοντας σημαντικό τμήμα της παγκόσμιας χρηματοδότησης για έκτακτη βοήθεια σε θύματα ανθρωπογενών και φυσικών καταστροφών. Μέρος αυτών των πόρων προέρχεται από τα κράτη μέλη, αλλά σημαντικό ποσοστό προέρχεται από τον προϋπολογισμό της ΕΕ.

Στην Επιτροπή, η Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκής Πολιτικής Προστασίας και Ανθρωπιστικής Βοήθειας (ECHO) είναι αρμόδια για την ανθρωπιστική βοήθεια και την πολιτική προστασία. Επίτροπος της ΕΕ για τη διαχείριση κρίσεων είναι ο Janez Lenarčič. Στη διάρκεια της εντολής του, η ECHO εστιάζει την ανθρωπιστική βοήθεια της ΕΕ επικεντρώνεται στα τρόφιμα και τον επισιτισμό, στα καταλύματα, στην υγειονομική περίθαλψη, στην ύδρευση και την αποχέτευση, καθώς και στην εκπαίδευση, σε σενάρια έκτακτης ανάγκης. Έχοντας ενισχυθεί σημαντικά από τη δημιουργία της, η ΓΔ ECHO εκπληρώνει πλέον την εντολή της με προσωπικό σε 40 τοπικά γραφεία ανά τον κόσμο.

Το μεγαλύτερο μέρος του προϋπολογισμού ανθρωπιστικής βοήθειας της ΕΕ χρησιμοποιείται έμμεσα. Η ECHO δεν υλοποιεί προγράμματα ανθρωπιστικής συνδρομής η ίδια. Αντίθετα, χρηματοδοτεί επιχειρήσεις που υλοποιούνται από [εταίρους](#) της, δηλαδή μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ), οργανισμούς του ΟΗΕ και διεθνείς οργανισμούς όπως ο Διεθνής Ερυθρός Σταυρός/Ερυθρά Ημισέληνος. Τα κυριότερα καθήκοντα της ECHO είναι να παρέχει πόρους, να εξακριβώνει τη χρηστή οικονομική διαχείριση και να διασφαλίζει ότι τα αγαθά και οι υπηρεσίες των εταίρων της διατίθενται στους πληγέντες πληθυσμούς με τρόπο αποτελεσματικό και γρήγορο, ώστε να καλύπτονται πραγματικές ανάγκες.

Μετά από μια φυσική καταστροφή ή άλλο συμβάν το οποίο απαιτεί ανθρωπιστική βοήθεια, οι εμπειρογνώμονες για θέματα ανθρωπιστικής βοήθειας της ECHO διεξάγουν επί τόπου μια αρχική εκτίμηση της κατάστασης. Στη συνέχεια, με βάση αυτή την εκτίμηση, διατίθενται γρήγορα οι πόροι πρόκειται για την «προσέγγιση με βάση τις ανάγκες», η οποία χαρακτηρίζει το έργο της ECHO. Η ενίσχυση διοχετεύεται μέσω 200 και πλέον εταίρων με τους οποίους η ECHO έχει υπογράψει εκ των προτέρων συμβατικές συμφωνίες. Η δομή της ECHO εξασφαλίζει ότι οι πόροι χρησιμοποιούνται με διαφάνεια και ότι όλοι οι εταίροι παραμένουν υπόλογοι. Ενώ, σε γενικές γραμμές, η ανθρωπιστική βοήθεια της ΕΕ θα εξακολουθήσει να παρέχεται από τους ανθρωπιστικούς εταίρους της ΕΕ, ο Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας της Ένωσης και η Ευρωπαϊκή Ικανότητα Ανθρωπιστικής Δράσης επιτρέπουν στην ECHO να προσφέρει περιορισμένη άμεση βοήθεια σε χώρες που την χρειάζονται

μετά από καταστροφές, όταν οι παραδοσιακοί μηχανισμοί παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας μέσω εταιρών της ΕΕ ή οι ικανότητές τους ενδέχεται να είναι ανεπαρκείς ή αναποτελεσματικοί.

Για το 2023, η ECHO μπορεί να δεσμεύσει 1,7 δισ. EUR, ένα ποσό που αντιπροσωπεύει τη συνεχή δέσμευση της Επιτροπής να ανταποκρίνεται σε εξαιρετικά μεγάλες ανάγκες παγκοσμίως, που προκαλούνται κατά κύριο λόγο από διάφορες παρατεταμένες συγκρούσεις, τον αντίκτυπο της κλιματικής αλλαγής, την υποβάθμιση του περιβάλλοντος, την αύξηση του παγκόσμιου πληθυσμού ή την αποτυχημένη διακυβέρνηση. Τα τελευταία χρόνια, ο αρχικός προϋπολογισμός της ΕΕ για ανθρωπιστική βοήθεια αυξάνεται τακτικά μέσω πρόσθετων μεταφορών πιστώσεων, με χρήματα που προέρχονται κατά κύριο λόγο από το αποθεματικό αλληλεγγύης και επείγουσας βοήθειας (SEAR) της ΕΕ και την ανακατανομή πόρων από άλλες γραμμές του προϋπολογισμού, καθώς και από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης.

Στην ανακοίνωσή της, του 2021, η Επιτροπή προειδοποίησε για τη διεύρυνση του χάσματος μεταξύ του αυξανόμενου επιπέδου των ανθρωπιστικών αναγκών και των χρηματοδοτικών πόρων που διατίθενται σε παγκόσμιο επίπεδο (για παράδειγμα, τον Δεκέμβριο του 2022, ο ΟΗΕ εκτίμησε ότι δόθηκε μόνο το 47% από τα εκτιμώμενα 48 δισεκατομμύρια EUR, που χρειαζόνταν για τη χρηματοδότηση της ανθρωπιστικής βοήθειας για το 2023). Η Επιτροπή τόνισε, επίσης, ότι οι ανθρωπιστικές εκκλήσεις έφτασαν σε πρωτοφανές επίπεδο, καθώς το 2021 βρέθηκαν σε ανάγκη 235 εκατομμύρια άνθρωποι. Υπάρχει, επίσης, περιορισμένη βάση δωρητών και, το 2020, οι 10 μεγαλύτεροι δωρητές παγκοσμίως αντιπροσώπευαν το 83 % της αναφερόμενης χρηματοδότησης.

B. Προτεραιότητες πολιτικής και αντίδραση στην πανδημία COVID-19

Η ECHO προσπαθεί να βελτιώσει την απόκρισή της σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης και παρέχει βοήθεια σε τρίτες χώρες, με στόχο να ενισχύσει την ικανότητά τους να αντιδρούν σε κρίσεις και να συνεισφέρει στη μακροπρόθεσμη ανάπτυξή τους. Ο συντονισμός της ανθρωπιστικής και της αναπτυξιακής βοήθειας, και ο τερματισμός του φαύλου κύκλου της κλιματικής αλλαγής, της πείνας και της φτώχειας αποτελούν βασικούς στόχους για την ΕΕ.

Οι δραστηριότητες στο πλαίσιο της [ετοιμότητας για την αντιμετώπιση καταστροφών](#) αποτελούν επίσης μέρος της έμφασης που δίνει η ECHO στην ανθεκτικότητα. Η ΕΕ αποτελεί σημαντικό παράγοντα στη διαμόρφωση των προσπαθειών της διεθνούς κοινότητας για τη διαχείριση του κινδύνου καταστροφών. Η ΕΕ υποστηρίζει το πλαίσιο Σεντάι για τη μείωση του κινδύνου καταστροφών, του 2015, και εξέδωσε το σχέδιο δράσης Σεντάι για τη μείωση του κινδύνου καταστροφών το 2016. Το πρόγραμμα αυτό ενσωματώνει στη χάραξη πολιτικής μια προσέγγιση με βάση τον κίνδυνο καταστροφών και προτείνει συγκεκριμένες δραστηριότητες που σχετίζονται με τη γνώση του κινδύνου, τις επενδύσεις κινδύνου, την ετοιμότητα για την αντιμετώπιση καταστροφών και την ανθεκτικότητα. Το 2012 η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση σχετικά με την ανθεκτικότητα, η οποία αναθεωρήθηκε το 2017. Στόχος της ανακοίνωσης είναι να καθοριστεί μια στρατηγική προσέγγιση όσον αφορά την ανθεκτικότητα, η οποία να μπορεί να αυξήσει τον αντίκτυπο της εξωτερικής δράσης της ΕΕ.

Δεδομένου του μεγάλου αριθμού προσφύγων και εκτοπισμένων ατόμων σε καταστάσεις που συχνά παρατείνονται επί μακρόν, η ΕΕ συμφώνησε, το 2016, να διαμορφώσει μια προσέγγιση απέναντι στον αναγκαστικό εκτοπισμό η οποία θα προσανατολίζεται ακόμα περισσότερο στην ανάπτυξη. Η ΕΕ δίνει μεγαλύτερη έμφαση

στη στήριξη της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των βιαιώς εκτοπισμένων ατόμων και στην αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτίων του μακροχρόνιου εκτοπισμού στο πλαίσιο της [ολοκληρωμένης αντιμετώπισης του προσφυγικού](#) του Ύπατου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες και της δέσμευσης της Παγκόσμιας Τράπεζας για τον [εκτοπισμό](#).

Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στην [Παγκόσμια Ανθρωπιστική Διάσκεψη Κορυφής](#) που πραγματοποιήθηκε τον Μάιο του 2016 στην Κωνσταντινούπολη. Η ίδια η ΕΕ ανέλαβε 100 δεσμεύσεις, προκειμένου να συνεισφέρει στο «Ανθρωπιστικό Θεματολόγιο» που παρουσιάστηκε στη Διάσκεψη Κορυφής από τον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ, και προκειμένου να υλοποιήσει τη λεγόμενη «[Grand Bargain](#)», μια νέα, καινοτόμο συμφωνία μεταξύ διαφόρων παραγόντων στον τομέα της ανθρωπιστικής βοήθειας, με στόχο την αύξηση της οικονομικής αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας. Όπως τροποποιήθηκε στο «Grand Bargain 2.0» το 2021, η συμφωνία τονίζει τη σημασία των δίκαιων και βασισμένων σε αρχές εταιρικών σχέσεων με τοπικές οργανώσεις και την υποχρέωση λογοδοσίας όσον αφορά τη βοήθεια προς τους πληγέντες.

Η ενσωμάτωση των θεμάτων που αφορούν τη διάσταση του φύλου και η καταπολέμηση της έμφυλης βίας συνεχίζουν να αποτελούν προτεραιότητες της ECHO, η οποία έχει εισαγάγει παράμετρο για το φύλο στις επιχειρήσεις ανθρωπιστικής βοήθειας. Στο επίκεντρο των προσπαθειών βρίσκεται και η στήριξη της εκπαίδευσης των παιδιών σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, σύμφωνα με την ανάγκη να δοθεί προτεραιότητα στις πιο ευπαθείς ομάδες.

— Από την έξαρση της πανδημίας COVID-19 και έπειτα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αύξησε σταθερά την απόκρισή της στον ανθρωπιστικό τομέα, η οποία τον Οκτώβριο του 2020 ανερχόταν σε 420 εκατομμύρια EUR. Σε αυτά περιλαμβάνονταν η κινητοποίηση κονδυλίων για τη στήριξη του έργου της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας· την προσαρμογή των επιχειρήσεων σε χώρες όπως η Κολομβία, η Νιγηρία και η Ουκρανία, ώστε να ληφθούν υπόψη οι ανάγκες που σχετίζονται με την πανδημία· κονδύλια για τη στήριξη των αναγκών που προσδιορίζονται στο Παγκόσμιο Σχέδιο Ανθρωπιστικής Αντιμετώπισης του ΟΗΕ· και πρόσθετα κονδύλια για την ενίσχυση της ανθρωπιστικής αντίδρασης της ΕΕ σε διάφορες χώρες.

Η Επιτροπή Ανάπτυξης πραγματοποίησε αρκετές συνεδριάσεις με τον Επίτροπο κ. Lenarčič για να εξετάσει ενδελεχώς το ανθρωπιστικό έργο της Επιτροπής για την καταπολέμηση των επιπτώσεων της πανδημίας στις αναπτυσσόμενες χώρες. Το 2023, η εστίαση της ΕΕ μετατοπίστηκε σε προγράμματα για τη στήριξη της παγκόσμιας ανάκαμψης από τις οικονομικές συνέπειες της πανδημίας, που αποτελεί βασικό σημείο εστίασης του φετινού πολιτικού φόρουμ υψηλού επιπέδου για τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Γ. Άλλα μέσα και η αντίδραση της ΕΕ στις πλημμύρες του 2022 στο Πακιστάν

Η βοήθεια της ΕΕ περιλαμβάνει τρεις ακόμη δομές: τον [Μηχανισμό Πολιτικής Προστασίας της Ένωσης](#), το Ευρωπαϊκό Σώμα Αλληλεγγύης, καθώς και ένα νέο νομικό πλαίσιο για την παροχή έκτακτης στήριξης εντός της Ένωσης.

Ο Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας της ΕΕ, ο οποίος δημιουργήθηκε το 2001, περιλαμβάνει αυτή τη στιγμή τα κράτη μέλη της ΕΕ συν έξι ακόμα συμμετέχοντα κράτη: τη Βόρεια Μακεδονία, την Ισλανδία, το Μαυροβούνιο, τη Νορβηγία, τη Σερβία και την Τουρκία. Ο Μηχανισμός της ΕΕ στηρίζεται σε μια σειρά από μέσα: 1) την [Ευρωπαϊκή Δεξαμενή Πολιτικής Προστασίας](#), η οποία παρέχει μια εθελοντική δεξαμενή

προ-δεσμευμένων μέσων αντιμετώπισης από τα συμμετέχοντα κράτη μέλη και μια δομημένη διαδικασία για τον εντοπισμό πιθανών ελλείψεων από πλευράς ικανοτήτων· 2) το [Κέντρο Συντονισμού Αντιμετώπισης Έκτακτων Αναγκών](#), το οποίο λειτουργεί ως βασικό επιχειρησιακό κέντρο, διευκολύνοντας τον συντονισμό των παρεμβάσεων προστασίας καθημερινά, σε 24ωρη βάση 7 ημέρες την εβδομάδα· 3) το Κοινό Σύστημα Επικοινωνίας και Πληροφόρησης σε καταστάσεις Έκτακτης Ανάγκης, σκοπός του οποίου είναι να βελτιώσει την επικοινωνία σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης μέσω μιας διαδικτυακής εφαρμογής συναγερμού και ειδοποίησης, καθώς και 4) ένα δίκτυο άμεσα διαθέσιμων εκπαιδευμένων εμπειρογνομόνων. Ο Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας ενισχύθηκε το 2019 με τη δημιουργία του [rescEU](#), μιας νέας εφεδρικής δυναμικότητας που ήταν ήδη λειτουργική κατά την περίοδο των δασικών πυρκαγιών του 2019. Το rescEU αναμένεται να διευρύνει το πεδίο εφαρμογής του και σε άλλους τομείς, όπως οι καταστάσεις έκτακτης ιατρικής ανάγκης και τα χημικά, βιολογικά, ραδιολογικά και πυρηνικά συμβάντα. Θα χρησιμοποιείται ως μηχανισμός έσχατης ανάγκης, ο οποίος θα ενεργοποιείται όταν ένα κράτος μέλος έχει εξαντλήσει τα δικά του ίδια μέσα και δεν μπορεί να λάβει βοήθεια από άλλα κράτη μέλη, διότι, για παράδειγμα, αντιμετωπίζουν καταστροφές της ίδιας φύσης.

- Η [Ευρωπαϊκή Ικανότητα Ανθρωπιστικής Δράσης](#) (EHRC) είναι το πλέον πρόσφατο εργαλείο ανθρωπιστικής βοήθειας της ΕΕ. Η EHRC, κατ' ουσίαν, ενισχύει την ικανότητα του Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας. Η EHRC, που προτάθηκε για πρώτη φορά από την Επιτροπή το 2021 και ιδρύθηκε το 2022, αποτελείται από ένα σύνολο επιχειρησιακών εργαλείων για ταχεία βοήθεια σε κρίσεις, όταν οι παραδοσιακοί μηχανισμοί παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας μέσω εταιρών της ΕΕ ή οι ικανότητές τους μπορεί να είναι αναποτελεσματικοί ή ανεπαρκείς. Η EHRC διαθέτει τρία εργαλεία: τις κοινές υπηρεσίες εφοδιαστικής, τα προκαθορισμένα αποθέματα προμηθειών ανθρωπιστικής βοήθειας και τους εμπειρογνώμονες στον τομέα της υγείας και της εφοδιαστικής. Κινητοποιούνται μέσω του συντονισμού του Κέντρου Συντονισμού Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών βάσει προηγούμενης αξιολόγησης και εκτίμησης των κρίσεων. Από την ίδρυσή της, η EHRC έχει ανταποκριθεί σε περισσότερες από δώδεκα κρίσεις.
- Το Ευρωπαϊκό Σώμα Αλληλεγγύης (2021-2027) είναι ένα νέο πρόγραμμα που δημιουργεί ευκαιρίες εθελοντισμού στον τομέα της ανθρωπιστικής βοήθειας. Περιλαμβάνει την προηγούμενη πρωτοβουλία [εθελοντών ανθρωπιστικής βοήθειας της ΕΕ](#) του Μαρτίου 2014 (η οποία δημιουργήθηκε ως αποτέλεσμα του άρθρου 214 παράγραφος 5 της ΣΛΕΕ, με το οποίο ζητείται η δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Σώματος Εθελοντών Ανθρωπιστικής Βοήθειας). Η Επιτροπή παρέχει χρηματοδότηση με τη μορφή επιχορηγήσεων σε φορείς, οι οποίοι στη συνέχεια επιλέγουν νέους (ηλικίας 18 έως 30 ετών) για ευκαιρίες εθελοντισμού μέσω της διαδικτυακής πύλης του Ευρωπαϊκού Σώματος Αλληλεγγύης. Ενισχύοντας την ικανότητα της ΕΕ να ανταποκρίνεται σε ανθρωπιστικές κρίσεις, το Ευρωπαϊκό Σώμα Αλληλεγγύης επιτρέπει τόσο στους νέους όσο και στους φορείς που διαθέτουν επιχορηγήσεις να συμβάλλουν στην αντιμετώπιση κοινωνικών και ανθρωπιστικών προκλήσεων στην Ευρώπη και πέραν αυτής. Ο προϋπολογισμός του για την περίοδο 2021-2027 ανέρχεται σε 1 εκατομμύριο EUR.
- Στις 15 Μαρτίου 2016 το Συμβούλιο εξέδωσε νέο κανονισμό για την παροχή στήριξης έκτακτης ανάγκης εντός της Ένωσης με σκοπό την αντιμετώπιση της δυσχερούς ανθρωπιστικής κατάστασης που προκλήθηκε από την προσφυγική κρίση. Ο νέος κανονισμός παρέχει στην ΕΕ τη δυνατότητα να βοηθήσει την

Ελλάδα και άλλα πληττόμενα κράτη μέλη να αντιμετωπίσουν τις ανθρωπιστικές ανάγκες των προσφύγων. Ο κανονισμός θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί και μελλοντικά για την αντιμετώπιση άλλων έκτακτων κρίσεων ή καταστροφών με σοβαρές ανθρωπιστικές συνέπειες, όπως πυρηνικά ατυχήματα ή τρομοκρατικές επιθέσεις. Η ECHO είναι υπεύθυνη για την υλοποίησή του.

Η αντίδραση της ΕΕ στις πλημμύρες του 2022 στο Πακιστάν αποτελεί ένα καλό παράδειγμα για να καταδειχθεί ο τρόπος με τον οποίο ορισμένα από τα μέσα αυτά χρησιμοποιούνται σε περιπτώσεις οξείας κρίσης. Από τον Ιούνιο έως τον Οκτώβριο του 2022, το Πακιστάν επλήγη από σοβαρές αιφνίδιες πλημμύρες. Η ΕΕ αντέδρασε με τρεις τρόπους:

- δ. διέθεσε κεφάλαια έκτακτης ανάγκης, τα οποία ανήλθαν συνολικά σε 30 εκατ. EUR τον Οκτώβριο του 2022. Τα προγράμματα αυτά διοχετεύθηκαν σε διάφορα ανθρωπιστικά προγράμματα, παρέχοντας καταλύματα έκτακτης ανάγκης, τρόφιμα και καθαρό νερό, μεταφορές μετρητών έκτακτης ανάγκης και βασικές υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης στις πληγείσες περιοχές.
- ε. συντόνισε την εισερχόμενη βοήθεια από τα κράτη μέλη της ΕΕ μέσω του Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας, ώστε να διευκολυνθεί η αποτελεσματικότερη παράδοση της βοήθειας στο Πακιστάν.
- στ. έχει κινητοποιήσει 87 εκατ. EUR ως συνεισφορά στις διεθνείς προσπάθειες για την αποκατάσταση και την ανοικοδόμηση του Πακιστάν μακροπρόθεσμα. Τα κονδύλια αυτά θα χρησιμοποιηθούν για τη βελτίωση των γεωργικών αλυσίδων, την παροχή πρόσβασης σε καθαρή ενέργεια και την ενίσχυση της πράσινης χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης στο Πακιστάν.

Ένας άλλος σημαντικός στόχος της ανθρωπιστικής βοήθειας της ΕΕ ήταν η παροχή βοήθειας στην Ουκρανία για την αντιμετώπιση ορισμένων από τις δυσκολίες που προκλήθηκαν από την εισβολή της Ρωσίας το 2022. Από τον Φεβρουάριο του 2022, η ΕΕ έχει διαθέσει περισσότερα από 650 εκατ. EUR για να βοηθήσει τους αμάχους που επλήγησαν από τον πόλεμο. Τα κονδύλια αυτά δαπανήθηκαν για την κάλυψη των επισιτιστικών και βασικών αναγκών των ανθρώπων, την παροχή στέγης, την παροχή υπηρεσιών υγείας και άλλα. Η βοήθεια έκτακτης ανάγκης προς την Ουκρανία είναι η μεγαλύτερη επιχείρηση που συντονίζεται μέχρι σήμερα από τον μηχανισμό πολιτικής προστασίας της ΕΕ.

Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Στον τομέα της πολιτικής για την ανθρωπιστική βοήθεια, το Κοινοβούλιο ενεργεί ως συννομοθέτης, από κοινού με το Συμβούλιο. Η νομική βάση για την πολιτική ανθρωπιστικής βοήθειας που προτείνεται από την Επιτροπή (με τη μορφή κανονισμών) υπόκειται σε διαπραγμάτευση με - και έγκριση (ή μη έγκριση) - από το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο, σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία της ΕΕ. Τα εκτελεστικά μέτρα της Επιτροπής κατατίθενται επίσης στο Κοινοβούλιο, το οποίο διαθέτει εξουσίες ελέγχου. Εντός του Κοινοβουλίου, η ανθρωπιστική βοήθεια εμπίπτει στις αρμοδιότητες της [Επιτροπής Ανάπτυξης](#) (DEVE) και η πολιτική προστασία στις αρμοδιότητες της [Επιτροπής Περιβάλλοντος, Δημόσιας Υγείας και Ασφάλειας των Τροφίμων](#) (ENVI).

Επιπλέον, το Κοινοβούλιο ελέγχει τη διάθεση της ανθρωπιστικής βοήθειας και φροντίζει να εξασφαλίσει ότι οι προβλέψεις του προϋπολογισμού προσεγγίζουν περισσότερο

το σημείο που θα καλύπτουν τις ανθρωπιστικές ανάγκες. Το Κοινοβούλιο έχει υπογραμμίσει επανειλημμένα ότι χρειάζεται να αυξηθεί η χρηματοδότηση για την ανθρωπιστική βοήθεια και τόνισε πως πρέπει να κλείσει το όλο και διευρυνόμενο χάσμα ανάμεσα στις αναλήψεις υποχρεώσεων και τις πληρωμές [τον Μάρτιο του 2023](#).

Η επιτροπή DEVE, και το Κοινοβούλιο γενικότερα, έχουν επίσης προσπαθήσει - μέσω γνωμοδοτήσεων και ψηφισμάτων, συμπεριλαμβανομένων εκθέσεων ίδιας πρωτοβουλίας - να επηρεάσουν τις στρατηγικές αποφάσεις και τους πολιτικούς προσανατολισμούς της Επιτροπής, όπως για παράδειγμα σχετικά με τη συνεισφορά της ΕΕ στην Παγκόσμια Ανθρωπιστική Διάσκεψη Κορυφής, με την εκπαίδευση σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης και με την αντιμετώπιση της επιδημίας του ιού Έμπολα. Το Κοινοβούλιο εξετάζει το ετήσιο πρόγραμμα εργασίας της Επιτροπής και την επιχειρησιακή στρατηγική της ECHO. Ο Επίτροπος Διαχείρισης Κρίσεων καλείται επίσης τακτικά να συμμετάσχει σε ανταλλαγή απόψεων με την επιτροπή DEVE. Η «Ευρωπαϊκή κοινή αντίληψη για την ανθρωπιστική βοήθεια», που εγκρίθηκε το 2007, ανταποκρινόταν σε μεγάλο βαθμό στις σαφείς θέσεις που είχε εγκρίνει το Κοινοβούλιο. Το Κοινοβούλιο έχει, επίσης, σταθεί ενεργός υποστηρικτής και άλλων θεμάτων πολιτικής, όπως η ανθεκτικότητα, η επισιτιστική ασφάλεια και η σύνδεση της ανθρωπιστικής με την αναπτυξιακή βοήθεια.

Για να ενισχυθεί ο έλεγχος εκ μέρους του Κοινοβουλίου στον τομέα της ανθρωπιστικής βοήθειας, από το 2006 και μετά η επιτροπή DEVE ορίζει έναν μόνιμο εισηγητή για την ανθρωπιστική βοήθεια κάθε δύομισι έτη. Σήμερα, εισηγητής είναι ο Carlos Zorrinho (S&D, Πορτογαλία). Η εντολή του περιλαμβάνει την υπεράσπιση συμφερόντων υπέρ του προϋπολογισμού για την ανθρωπιστική βοήθεια, την παρακολούθηση των προγραμμάτων ανθρωπιστικής βοήθειας και τη διατήρηση στενών επαφών με την κοινότητα ανθρωπιστικής βοήθειας.

[Malte Frederik Hergaden](#)
04/2023

5.4. Ανθρώπινα δικαιώματα και δημοκρατία

5.4.1. Ανθρώπινα δικαιώματα

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει δεσμευτεί να στηρίζει τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα στις εξωτερικές σχέσεις της, σύμφωνα με τις θεμελιώδεις αρχές της ελευθερίας, της δημοκρατίας και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των θεμελιωδών ελευθεριών και του κράτους δικαίου. Επιδίωξη της ΕΕ είναι να ενσωματώσει τη μέριμνα για τα ανθρώπινα δικαιώματα σε όλες τις πολιτικές και τα προγράμματά της, ενώ διαθέτει διάφορα μέσα πολιτικής στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τα οποία προορίζονται για συγκεκριμένες δράσεις, μεταξύ άλλων για τη χρηματοδότηση συγκεκριμένων προγραμμάτων από τα χρηματοδοτικά της μέσα.

Νομική βάση

- Άρθρο 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ): αξίες της ΕΕ. Η Ένωση βασίζεται στις αξίες του «σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, του κράτους δικαίου, καθώς και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των προσώπων που ανήκουν σε μειονότητες»
- Άρθρο 3 της ΣΕΕ: στόχοι της ΕΕ. Όσον αφορά «τις σχέσεις της με τον υπόλοιπο κόσμο», η ΕΕ συμβάλλει στην «εξάλειψη της φτώχειας και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ιδίως των δικαιωμάτων του παιδιού, καθώς και στην αυστηρή τήρηση και ανάπτυξη του διεθνούς δικαίου και, ιδίως, στον σεβασμό των αρχών του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών»
- Άρθρο 6 της ΣΕΕ: Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Μολονότι ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναφέρεται ρητά μόνο στην εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης (άρθρο 6 παράγραφος 1), τα θεσμικά όργανα, οι οργανισμοί και τα κράτη μέλη της ΕΕ οφείλουν επίσης να τηρούν τον Χάρτη και στο πλαίσιο των εξωτερικών σχέσεων της ΕΕ. Οι χώρες που προσχωρούν στην ΕΕ οφείλουν επίσης να συμμορφώνονται με τον Χάρτη. Το άρθρο 6 παράγραφος 2 απαιτεί από την ΕΕ να προσχωρήσει στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (4.1.2)
- Άρθρο 21 της ΣΕΕ: αρχές που εμπνέουν την εξωτερική δράση της Ένωσης. Οι εν λόγω αρχές είναι η δημοκρατία, το κράτος δικαίου, η οικουμενικότητα και το αδιαίρετο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, ο σεβασμός της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, η ισότητα και η αλληλεγγύη, και ο σεβασμός των αρχών του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών του 1945 και του διεθνούς δικαίου. Στο άρθρο 21, η ΕΕ υιοθετεί την αρχή για το «αδιαίρετο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών», δεσμευόμενη να αντιμετωπίζει τα οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα σε ισότιμη βάση με τα ατομικά και τα πολιτικά δικαιώματα
- Άρθρο 205 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ): γενικές διατάξεις για την εξωτερική δράση της Ένωσης. Το άρθρο αυτό ορίζει ότι οι διεθνείς δράσεις της ΕΕ πρέπει να έχουν ως γνώμονα τις αρχές που προβλέπονται στο άρθρο 21 της ΣΕΕ.

Πολιτική της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα

Το 2012 το Συμβούλιο ενέκρινε [Στρατηγικό πλαίσιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία](#), το οποίο συνοδεύεται από σχέδιο δράσης για την εφαρμογή του πλαισίου. Το πλαίσιο καθορίζει τις αρχές, τους στόχους και τις προτεραιότητες για μια αποτελεσματικότερη και πιο συνεκτική πολιτική της ΕΕ για τα επόμενα 10 χρόνια. Οι αρχές αυτές περιλαμβάνουν την ενσωμάτωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε όλες τις πολιτικές της ΕΕ (ως «συνδεδετικού νήματος»), ακόμη και όταν υπάρχει αλληλοεπικάλυψη εσωτερικών και εξωτερικών πολιτικών, καθώς και την υιοθέτηση μιας πιο προσαρμοσμένης προσέγγισης. Κατόπιν προτάσεως της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Αντιπροέδρου της Επιτροπής/Υπατου Εκπροσώπου της Ένωσης για Θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας (ΑΠ/ΥΕ), τον Νοέμβριο του 2020 το Συμβούλιο ενέκρινε το τρίτο [σχέδιο δράσης της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία](#). Καθορίζει τις φιλοδοξίες και τις προτεραιότητες της ΕΕ για την περίοδο 2020-2024, οι οποίες διαρθρώνονται γύρω από πέντε κύριους τομείς δράσης:

- προστασία και ενίσχυση της θέσης των ατόμων·
- οικοδόμηση ανθεκτικών και δημοκρατικών κοινωνιών χωρίς αποκλεισμούς·
- προώθηση ενός παγκόσμιου συστήματος για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία·
- νέες τεχνολογίες: αξιοποίηση των ευκαιριών και αντιμετώπιση των προκλήσεων·
- επίτευξη αποτελεσμάτων μέσω της συνεργασίας.

Το Συμβούλιο ενέκρινε σειρά θεματικών [κατευθυντήριων γραμμών για τα ανθρώπινα δικαιώματα](#). Παρέχουν πρακτικές οδηγίες για τις αντιπροσωπείες της ΕΕ σε ολόκληρο τον κόσμο σχετικά με:

- τη δράση κατά της θανατικής ποινής,
- τον διάλογο για τα ανθρώπινα δικαιώματα,
- τα δικαιώματα του παιδιού,
- τη δράση κατά των βασανιστηρίων και άλλων μορφών βάνανσης μεταχείρισης,
- την προστασία των παιδιών σε ένοπλες συγκρούσεις,
- την προστασία των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων,
- τη συμμόρφωση με το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο,
- την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και των κοριτσιών,
- την προώθηση της θρησκευτικής ελευθερίας και της ελευθερίας των πεποιθήσεων,
- την προστασία των δικαιωμάτων των λεσβιών, ομοφυλόφιλων, αμφιφυλόφιλων, διεμφυλικών και μεσοφυλικών ατόμων (ΛΟΑΔΜ),
- την προώθηση της ελευθερίας έκφρασης εντός και εκτός του διαδικτύου,
- τη μη εισαγωγή διακρίσεων στην εξωτερική δράση.
- ασφαλές πόσιμο νερό και αποχέτευση.

Οι ανά χώρα στρατηγικές της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία ακολουθούν μια προσέγγιση από τη βάση προς την κορυφή που αποσκοπεί στην

ενσωμάτωση των κατευθυντήριων γραμμών και των προτεραιοτήτων της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα σε ένα ενιαίο, συνεκτικό έγγραφο πολιτικής. Προσαρμόζονται σε κάθε χώρα και καθορίζουν στόχους για περίοδο τριών ετών.

Στο πλαίσιο του πολιτικού διαλόγου που διεξάγεται με τρίτες χώρες ή περιφερειακές οργανώσεις η ΕΕ περιλαμβάνει σε τακτική βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα. Διεξάγει επίσης διάλογο και διαβουλεύσεις ειδικά για τα ανθρώπινα δικαιώματα με περίπου 60 χώρες.

Οι διμερείς εμπορικές συμφωνίες και οι διάφορες συμφωνίες σύνδεσης και συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και τρίτων χωρών ή περιφερειακών οργανώσεων περιλαμβάνουν ρήτρα για τα ανθρώπινα δικαιώματα που ορίζει τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ως «ουσιαστικό στοιχείο». Αυτή η ρήτρα χρησιμεύει ως σημείο πρόσβασης για συμμετοχή και διάλογο, αλλά και ως βάση για την επιβολή κατάλληλων μέτρων, όπως ο περιορισμός ή η αναστολή της συνεργασίας, σε περίπτωση σοβαρών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δημοκρατικών αρχών. Κίνητρα για την επικύρωση και την εφαρμογή των συμβάσεων ανθρωπίνων και εργασιακών δικαιωμάτων προβλέπονται στα προτιμησιακά εμπορικά καθεστώτα που χορηγεί η ΕΕ στις αναπτυσσόμενες χώρες (5.2.3).

Για τις υποψήφιες ή δυνάμει υποψήφιες χώρες έχει θεσπιστεί ένας ισχυρός μηχανισμός αιρεσιμότητας (5.5.1). Πριν προσχωρήσουν στην ΕΕ, οι χώρες αυτές πρέπει να αναπτύξουν σταθερούς θεσμούς που θα εγγυώνται τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου, τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον σεβασμό και την προστασία των μειονοτήτων, μια διαδικασία που υποστηρίζεται ενεργά από την ΕΕ. Η Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας (5.5.5) βασίζεται επίσης στις κοινές αξίες της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η ΕΕ στηρίζει τις χώρες εταίρους στην εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων και εφαρμόζει μια προσέγγιση «αναλογικών κερδών» (μεγαλύτερη ένταξη και περισσότερα χρήματα για την επιβράβευση της προόδου).

Οι αποστολές εκλογικών παρατηρητών της ΕΕ αποσκοπούν επίσης στη βελτίωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, με την αποθάρρυνση του εκφοβισμού και της βίας κατά τη διάρκεια των εκλογών και με την ενίσχυση των δημοκρατικών θεσμών.

Η ΕΕ προωθεί τα ανθρώπινα δικαιώματα μέσω της συμμετοχής της σε πολυμερή φόρουμ, όπως η Τρίτη Επιτροπή της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ, το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ, ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ) και το Συμβούλιο της Ευρώπης. Η Ένωση προωθεί επίσης ενεργά τη διεθνή δικαιοσύνη, για παράδειγμα μέσω του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.

Με προϋπολογισμό ύψους 1,511 δισεκατομμυρίων ευρώ που κατανέμονται στη χρονική περίοδο 2021-2027, το θεματικό πρόγραμμα για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία υπό τον [Μηχανισμό Γειτονίας, Ανάπτυξης και Διεθνούς Συνεργασίας – Η Ευρώπη στον κόσμο](#) υποστηρίζει και προστατεύει κυρίως φορείς της κοινωνίας των πολιτών που προωθούν τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία. Ένα σημαντικό χαρακτηριστικό του μέσου αυτού είναι ότι δεν απαιτείται η συγκατάθεση της κυβέρνησης της χώρας-εταίρου. Επιπλέον, η ΕΕ έχει δεσμευτεί να ενσωματώσει σταδιακά μια προσέγγιση με βάση τα δικαιώματα σε όλα τα αναπτυξιακά προγράμματά της, βάσει ενός συνόλου εργαλείων που ανέπτυξε η Επιτροπή το 2014 και [επικαιροποίησε το 2021](#).

Τον Δεκέμβριο του 2020 το Συμβούλιο ενέκρινε [κανονισμό](#) για τη θέσπιση παγκόσμιου καθεστώτος κυρώσεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Το καθεστώς αυτό επιτρέπει στην ΕΕ την επιβολή κυρώσεων σε πρόσωπα, οντότητες και φορείς –συμπεριλαμβανομένων κρατικών και μη κρατικών παραγόντων– που ευθύνονται για σοβαρές παραβιάσεις και καταπατήσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων παγκοσμίως, εμπλέκονται σε τέτοιες πράξεις ή συνδέονται με αυτές. Μέχρι τον Οκτώβριο του 2023, το Συμβούλιο είχε επιβάλει [περιοριστικά μέτρα](#) (δέσμευση περιουσιακών στοιχείων και, κατά περίπτωση, ταξιδιωτικές απαγορεύσεις) σε 67 πρόσωπα και 20 οντότητες.

Υπό το πρίσμα των αυξανόμενων στοιχείων και της ευαισθητοποίησης σχετικά με τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που σημειώνονται στις παγκόσμιες αξιακές αλυσίδες, τον Φεβρουάριο του 2022 η Επιτροπή υπέβαλε [πρόταση οδηγίας](#) σχετικά με την εταιρική δέουσα επιμέλεια όσον αφορά τη βιωσιμότητα. Η οδηγία αυτή θα απαιτούσε από τις εταιρείες να εντοπίζουν και, όπου είναι αναγκαίο, να προλαμβάνουν, να τερματίζουν ή να μετριάσουν τις δυσμενείς επιπτώσεις των δραστηριοτήτων τους στα ανθρώπινα δικαιώματα και στο περιβάλλον. Τον Ιούνιο του 2023, το Κοινοβούλιο ενέκρινε τροπολογίες επί της πρότασης της Επιτροπής, και οι διοργανικές διαπραγματεύσεις συνεχίζονται.

Στις 14 Σεπτεμβρίου 2022 η Επιτροπή δημοσίευσε συμπληρωματική [πρόταση](#) κανονισμού που θα προβλέπει απαγόρευση εμπορίας στην αγορά της ΕΕ για προϊόντα που κατασκευάζονται με καταναγκαστική εργασία. Οι αρμόδιες επιτροπές του Κοινοβουλίου ενέκριναν τη θέση τους σχετικά με την πρόταση στις [16 Οκτωβρίου 2023](#).

Η [ετήσια έκθεση για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία στον κόσμο](#), που συντάσσεται από τον ΑΠ/ΥΕ και εγκρίνεται από το Συμβούλιο παρέχει επισκόπηση της κατάστασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ανά τον κόσμο, καθώς και των δράσεων της ΕΕ κατά τη διάρκεια του έτους.

Φορείς

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καθορίζει τα στρατηγικά συμφέροντα της ΕΕ και τους γενικούς προσανατολισμούς της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ) ([5.1.1](#)).

Το Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων επιλαμβάνεται γενικά θεμάτων σχετικών με ανθρώπινα δικαιώματα τα οποία αφορούν την ΚΕΠΠΑ ή τις εμπορικές και αναπτυξιακές πολιτικές της ΕΕ. Η Ομάδα Εργασίας του Συμβουλίου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (COHOM), η οποία διεξάγει το προπαρασκευαστικό έργο για συζητήσεις και αποφάσεις υψηλού επιπέδου που αφορούν θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, απαρτίζεται από εμπειρογνώμονες σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τα κράτη μέλη και εκπροσώπους από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης (ΕΥΕΔ) και την Επιτροπή.

Κάθε αντιπροσωπεία της ΕΕ έχει ένα «σημείο εστίασης» όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα. Οι αντιπροσωπείες της ΕΕ διαδραματίζουν καίριο ρόλο στην ανάπτυξη και την εφαρμογή των στρατηγικών ανά χώρα για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία, προετοιμάζουν διαλόγους για τα ανθρώπινα δικαιώματα, συνεργάζονται με υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την κοινωνία των πολιτών και προσδιορίζουν τις προτεραιότητες για τη χρηματοδοτική βοήθεια της ΕΕ.

Η Επιτροπή διαπραγματεύεται διεθνείς συμφωνίες, επιβλέπει τη διαδικασία διεύρυνσης και την πολιτική γειτονίας, και διαχειρίζεται τα αναπτυξιακά προγράμματα και τα χρηματοδοτικά μέσα (σε στενή συνεργασία με την ΕΥΕΔ).

Ο ρόλος του Ειδικού Εντεταλμένου της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα συνίσταται στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και της προβολής της πολιτικής της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ο Ειδικός Εντεταλμένος έχει ευρεία και ευέλικτη εντολή, και συνεργάζεται στενά με την ΕΥΕΔ. Επί του παρόντος τη θέση αυτή κατέχει ο Eamon Gilmore, ο οποίος ανέλαβε τα καθήκοντά του την 1η Μαρτίου 2019.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συμβάλλει στην ανάπτυξη των πολιτικών της ΕΕ και παρακολουθεί το έργο των λοιπών θεσμικών οργάνων της ΕΕ.

Σύμφωνα με τα άρθρα 207 και 218 της ΣΛΕΕ, οι περισσότερες διεθνείς συμφωνίες χρειάζονται την έγκριση του Κοινοβουλίου προκειμένου να τεθούν σε ισχύ. Για παράδειγμα, το 2011 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπλόκαρε το πρωτόκολλο για την κλωστούφαντουργία στη συμφωνία εταιρικής σχέσης και συνεργασίας (ΣΕΣΣ) μεταξύ ΕΕ και Ουζμπεκιστάν, κυρίως εξαιτίας θεμάτων που αφορούσαν την παιδική εργασία. Έδωσε την έγκρισή του μόλις το 2016, κατόπιν σημαντικών βελτιώσεων στους τομείς της χρήσης παιδικής και καταναγκαστικής εργασίας.

Το άρθρο 36 της ΣΕΕ υποχρεώνει τον ΑΠ/ΥΕ να διαβουλεύεται με το Κοινοβούλιο σχετικά με τις κύριες πτυχές και τις βασικές επιλογές της ΚΕΠΠΑ, και να το ενημερώνει σχετικά με την εξέλιξη των εν λόγω πολιτικών. Το Κοινοβούλιο μπορεί να απευθύνει ερωτήσεις ή να διατυπώνει συστάσεις προς το Συμβούλιο ή τον ΑΠ/ΥΕ.

Τα ψηφίσματα του Κοινοβουλίου αποσκοπούν στην ευαισθητοποίηση σχετικά με τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στη στήριξη των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στη διαμόρφωση της πολιτικής της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα μέσω συγκεκριμένων προτάσεων πολιτικής. Τα ψηφίσματα μπορούν να αποτελούν μέρος της νομοθετικής διαδικασίας, να συνιστούν αποτέλεσμα εκθέσεων πρωτοβουλίας των κοινοβουλευτικών επιτροπών ή αποτέλεσμα των [συζητήσεων με διαδικασία κατεπίγοντος](#) που συνήθως λαμβάνουν χώρα την Τετάρτη σε κάθε σύνοδο ολομέλειας στο Στρασβούργο, προκειμένου να επισημανθούν κατάφωρες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ανά τον κόσμο. Η ετήσια έκθεση πρωτοβουλίας του Κοινοβουλίου για τα [ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία στον κόσμο, καθώς και για τη σχετική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης](#), αναλύει τα επιτεύγματα και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η πολιτική της ΕΕ.

Η [Υποεπιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Κοινοβουλίου \(DROI\)](#), η οποία υπάγεται στην Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων (AFET), είναι αρμόδια για θέματα που αφορούν τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου, τα ανθρώπινα δικαιώματα — συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των μειονοτήτων— σε τρίτες χώρες και τις αρχές του διεθνούς δικαίου, καθώς και για την εξασφάλιση της συνοχής μεταξύ όλων των εξωτερικών πολιτικών της Ένωσης και της πολιτικής της για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η υποεπιτροπή ασχολείται επίσης με την καθημερινή διεκπεραίωση των φακέλων σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα ενώ οι αντιπροσωπείες της επισκέπτονται τακτικά τις αντίστοιχες χώρες και θεσμούς. Η υποεπιτροπή παρακολουθεί τη συνέχεια που δίδεται στα ψηφίσματα του Κοινοβουλίου για επείγουσες περιπτώσεις και πραγματοποιεί συχνές ανταλλαγές απόψεων με την ΕΥΕΔ σχετικά με τους διαλόγους της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Άλλες επιτροπές που επιλαμβάνονται θεμάτων ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις εξωτερικές σχέσεις της ΕΕ είναι: η Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων (AFET), η Επιτροπή Διεθνούς Εμπορίου (INTA), η Επιτροπή Ανάπτυξης (DEVE) και η Επιτροπή Δικαιωμάτων των Γυναικών και Ισότητας των Φύλων (FEMM). Τα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελούν εξίσου σημαντικό στοιχείο των εργασιών των μόνιμων αντιπροσωπειών του Κοινοβουλίου, οι οποίες αλληλεπιδρούν με τα κοινοβούλια τρίτων χωρών σε διμερές επίπεδο και στο πλαίσιο των κοινοβουλευτικών συνελεύσεων.

Χάρη στις δημοσιονομικές εξουσίες του (σύμφωνα με το άρθρο 14 της ΣΕΕ και το άρθρο 310 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ), το Κοινοβούλιο έχει λόγο στην κατανομή κονδυλίων στο μέσο «Η Ευρώπη στον κόσμο» και άλλα χρηματοδοτικά μέσα που χρησιμοποιούνται για την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επιπλέον, το Κοινοβούλιο αποτελεί επίσης συννομοθέτη για τους μηχανισμούς χρηματοδότησης της εξωτερικής δράσης.

Κάθε χρόνο το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο απονέμει το [Βραβείο Ζαχάρωφ για την ελευθερία της σκέψης](#) σε ακτιβιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ανά την υφήλιο. Στις 19 Οκτωβρίου, το Βραβείο Ζαχάρωφ για το 2023 απονεμήθηκε στη Μάχσα Αμίι και το ιρανικό κίνημα «Γυναίκα, Ζωή, Ελευθερία». Το Βραβείο Ζαχάρωφ 2022 απονεμήθηκε στον γενναίο λαό της Ουκρανίας, με εκπροσώπους του τον πρόεδρο και τους εκλεγμένους ηγέτες της χώρας και την κοινωνία των πολιτών. Ο Πρόεδρος της Ουκρανίας Volodymyr Zelenskyy μίλησε μέσω βιντεοσύνδεσης στην τελετή απονομής των βραβείων στις 14 Δεκεμβρίου 2022 στο Στρασβούργο. Το 2021 το Βραβείο Ζαχάρωφ απονεμήθηκε στον Alexei Navalny, την εξέχουσα προσωπικότητα της ρωσικής αντιπολίτευσης, γνωστό για τον αγώνα του κατά της διαφθοράς και των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και το 2020 απονεμήθηκε στη δημοκρατική αντιπολίτευση στη Λευκορωσία. Μεταξύ των βραβευθέντων περιλαμβάνονται ο Nelson Mandela, η Malala Yousafzai και ο Raif Badawi. Το Κοινοβούλιο δημιούργησε το Δίκτυο Βραβείου Ζαχάρωφ για την υποστήριξη των βραβευμένων με το Βραβείο Ζαχάρωφ, την ανάπτυξη επαφών μεταξύ τους και την ενθάρρυνση κοινών δραστηριοτήτων.

Το Κοινοβούλιο προωθεί τα ανθρώπινα δικαιώματα στο πλαίσιο των ευρύτερων δραστηριοτήτων του για τη στήριξη της δημοκρατίας, στις οποίες περιλαμβάνονται η παρατήρηση εκλογών, οι ενέργειες πριν και μετά τις εκλογές, η δημιουργία κοινοβουλευτικών ικανοτήτων, η διαμεσολάβηση και ο διάλογος σχετικά με την προώθηση της δημοκρατίας ([5.4.2](#)).

Ο Πρόεδρος του Κοινοβουλίου υποστηρίζει ενεργά τα ανθρώπινα δικαιώματα με δηλώσεις και επιστολές, καθώς και συζητώντας θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο πλαίσιο συναντήσεων με σημαντικούς φορείς.

RASMA KASKINA
10/2023

5.4.2. Προαγωγή της δημοκρατίας και παρατήρηση των εκλογών

Η στήριξη της δημοκρατίας ανά τον κόσμο αποτελεί προτεραιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το δημοκρατικό πολίτευμα παραμένει το μόνο σύστημα διακυβέρνησης στο οποίο οι πολίτες μπορούν να ασκήσουν πλήρως τα δικαιώματα του ανθρώπου και είναι καθοριστικός παράγοντας για ανάπτυξη και μακρόπνοη σταθερότητα. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ως το μόνο θεσμικό όργανο της ΕΕ που εκλέγεται άμεσα από τους πολίτες της Ένωσης, είναι ιδιαίτερα προσηλωμένο στην προαγωγή της δημοκρατίας.

Νομική βάση

- Άρθρο 2 και άρθρο 21 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ).
- Άρθρο 205 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ).

Πλαίσιο πολιτικής και εργαλεία πολιτικής

Η προσέγγιση της ΕΕ όσον αφορά τη δημοκρατία συμπληρώνει το έργο της στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (βλ. ενημερωτικό δελτίο [5.4.1](#)). Βασίζεται στην Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και σε άλλα διεθνή και περιφερειακά πρότυπα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, τους δημοκρατικούς θεσμούς και τις εκλογές. Από το 2015 και έπειτα, η ΕΕ βασίζει επίσης τη στήριξή της για τη δημοκρατία στην Ατζέντα του 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη, ειδικότερα δε του στόχου 16 για τη λογοδοσία των θεσμικών οργάνων και τη συμμετοχική λήψη αποφάσεων χωρίς αποκλεισμούς και του στόχου 10 για τη μείωση της ανισότητας.

Στις 17 Νοεμβρίου 2009 το Συμβούλιο ενέκρινε συμπεράσματα σχετικά με την «Υποστήριξη της δημοκρατίας στο πλαίσιο των εξωτερικών σχέσεων της ΕΕ», τα οποία ανέπτυξαν μια νέα στρατηγική για τη στήριξη της δημοκρατίας μέσω μιας ανά χώρα προσέγγισης, μεγαλύτερης συνοχής και της συμμετοχής όλων των ενδιαφερόμενων φορέων. Η Επιτροπή τόνισε στη συνέχεια, με το πρόγραμμα δράσης για αλλαγή του 2011, τη σπουδαιότητα της στήριξης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δημοκρατίας και της χρηστής διακυβέρνησης στο πλαίσιο της αναπτυξιακής πολιτικής της ΕΕ. Το 2012 η ΕΕ ενέκρινε στρατηγικό πλαίσιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία καθώς και ένα σχέδιο δράσης για την εφαρμογή του. Μετά τις εξεγέρσεις της Αραβικής Άνοιξης το 2011, η ΕΕ αναπροσάρμοσε την ευρωπαϊκή πολιτική γειτονίας και υιοθέτησε μια προσέγγιση «αναλογικών κερδών», η οποία συνδέει τη στήριξη με τη μετάβαση στη δημοκρατία και τον «πλήρη εκδημοκρατισμό». Στις χώρες που θέλουν να προβούν σε πολιτικές μεταρρυθμίσεις παρέχονται κίνητρα –όπως μια βαθύτερη οικονομική ενσωμάτωση, μεγαλύτερη οικονομική στήριξη, ενίσχυση της κινητικότητας των ατόμων και πρόσβαση στην εσωτερική αγορά της ΕΕ.

Τον Οκτώβριο του 2019 το Συμβούλιο ενέκρινε συμπεράσματα σχετικά με τη δημοκρατία, τα οποία επιβεβαιώνουν τις αρχές των συμπερασμάτων του 2009, ενώ ταυτόχρονα προσδιορίζουν νέες προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπίσει η ΕΕ επείγοντως και πλήρως μέσω της εξωτερικής δράσης. Μεταξύ αυτών συγκαταλέγονται η υπονόμηση των δημοκρατικών διαδικασιών και θεσμών· τα χαμηλά

επίπεδα εμπιστοσύνης στα θεσμικά όργανα και τους πολιτικούς· η συρρίκνωση του δημοκρατικού χώρου για την κοινωνία των πολιτών· η αύξηση των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών· και η χειραγώγηση με τη χρήση διαδικτυακών τεχνολογιών.

Η δέσμευση της ΕΕ να εντείνει τις προσπάθειές της για την προώθηση της δημοκρατίας τονίστηκε εκ νέου στο [τρίτο σχέδιο δράσης της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία](#) που εγκρίθηκε από το Συμβούλιο τον Νοέμβριο του 2020. Το σχέδιο που καθορίζει τις προτεραιότητες για την περίοδο 2020-2024 ενσωματώνει τη στήριξη της δημοκρατίας σε πέντε γραμμές δράσης, μία εκ των οποίων έχει τίτλο «Οικοδόμηση ανθεκτικών, χωρίς αποκλεισμούς και δημοκρατικών κοινωνιών».

Το Συμβούλιο τόνισε επίσης τον ρόλο της κοινωνίας των πολιτών στα συμπεράσματα που εξέδωσε το 2012 με τίτλο «Οι ρίζες της δημοκρατίας και η διατηρήσιμη ανάπτυξη: η συνεργασία της Ευρώπης με την κοινωνία των πολιτών στον τομέα των εξωτερικών σχέσεων». Τα συμπεράσματά του, της 19ης Ιουνίου 2017, σχετικά με τη συνεργασία της ΕΕ με την κοινωνία των πολιτών στον τομέα των εξωτερικών σχέσεων επιβεβαίωσαν τη δέσμευση της ΕΕ υπέρ μιας ενδυναμωμένης και ανθεκτικής κοινωνίας των πολιτών ως ζωτικής σημασίας για τη στήριξη της χρηστής διακυβέρνησης και του κράτους δικαίου σε κάθε δημοκρατία.

Με την πάροδο του χρόνου, αναπτύχθηκαν διάφορα στοιχεία της πολιτικής της ΕΕ με αντικείμενο τόσο τα ανθρώπινα δικαιώματα όσο και τις δημοκρατικές αρχές. Αυτό περιλαμβάνει στρατηγικές ανά χώρα για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία, οι οποίες καθορίζουν προτεραιότητες δράσης και στόχους που πρέπει να επιδιωχθούν από την ΕΕ στις χώρες εταίρους. Περιλαμβάνει επίσης τις ρήτρες για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία στις διεθνείς συμφωνίες, οι οποίες επιτρέπουν στην ΕΕ να αναστείλει το εμπόριο ή τη συνεργασία, εάν μια χώρα διαπράξει σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δημοκρατικών αρχών. Ένα άλλο στοιχείο είναι ένα ειδικό χρηματοδοτικό μέσο για τη στήριξη των φορέων της κοινωνίας των πολιτών στον τομέα της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (βλ. παρακάτω).

Η παρακολούθηση των εκλογών αποτελεί κεντρικό εργαλείο της ΕΕ για τη στήριξη των δημοκρατικών εξελίξεων σε τρίτες χώρες, την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του κράτους δικαίου, και τη συμβολή στην οικοδόμηση της ειρήνης και την πρόληψη των συγκρούσεων. Οι μακροπρόθεσμες αποστολές παρακολούθησης εκλογών της ΕΕ (ΑΠΕ) αξιολογούν τα γεγονότα που λαμβάνουν χώρα καθ' όλη τη διάρκεια της εκλογικής διαδικασίας. Πριν από την αποστολή μιας ΑΠΕ της ΕΕ, πρέπει να προηγηθεί πρόσκληση της χώρας υποδοχής. Οι παρατηρητές των μακροπρόθεσμων αποστολών συνήθως ξεκινούν τις εργασίες τους δύο μήνες πριν από τις εκλογές και παρακολουθούν ολόκληρη την εκλογική διαδικασία μέχρι την ανακοίνωση των επίσημων αποτελεσμάτων και τη διαδικασία ενστάσεων. Οι παρατηρητές των βραχυπρόθεσμων αποστολών παρακολουθούν τη διεξαγωγή της ψηφοφορίας και την καταμέτρηση των ψήφων. Ο επικεφαλής παρατηρητής είναι, κατά κανόνα, βουλευτής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Μετά την αποστολή, η αποστολή παρακολούθησης εκλογών δημοσιεύει τελική έκθεση με συμπεράσματα και συστάσεις, που παρέχουν καθοδήγηση για την εκλογική μεταρρύθμιση και την πιθανή μελλοντική βοήθεια από την ΕΕ. Εκτός από την παρακολούθηση των εκλογών, η ΕΕ μπορεί να παρέχει τεχνική και υλική βοήθεια στις χώρες εταίρους, ενισχύοντας τις συνθήκες για τη διεξαγωγή δημοκρατικών εκλογών, αυξάνοντας την ικανότητα των κρατικών και

μη κρατικών φορέων και υποστηρίζοντας τις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις, λαμβάνοντας υπόψη τον πλήρη εκλογικό κύκλο.

Τον Νοέμβριο του 2021, η ΕΕ και τα κράτη μέλη της δρομολόγησαν την πρωτοβουλία «[Ομάδα Ευρώπη για τη Δημοκρατία](#)» (TED). Για να αυξηθεί ο αντίκτυπος της στήριξης του εκδημοκρατισμού παγκοσμίως, το TED αποτελείται από τρεις πυλώνες: έρευνα σχετικά με τις βέλτιστες πρακτικές και πολιτικές στήριξης της δημοκρατίας· δίκτυο TED (σε παγκόσμιο επίπεδο)· και παροχή εμπειρογνωμοσύνης για τη στήριξη της δημοκρατίας σε επίπεδο χώρας.

Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της συμμετέχουν επίσης σε πολυμερή φόρουμ, όπως ο ΟΗΕ, το Συμβούλιο της Ευρώπης ή ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ), για την προώθηση και την προστασία της δημοκρατίας. Τον Δεκέμβριο του 2021 οι Πρόεδροι του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής συμμετείχαν στη [σύνοδο κορυφής για τη δημοκρατία](#) υπό την ηγεσία των ΗΠΑ, η οποία επιδίωξε να προωθήσει τη δημοκρατική ανανέωση και να ενθαρρύνει τους ηγέτες να ανταποκριθούν από κοινού στην παγκόσμια τάση οπισθοδρόμησης της δημοκρατίας. Η Επιτροπή συμμετείχε σε αρκετές από τις «ομάδες δημοκρατίας» που δημιουργήθηκαν για να καταστεί δυνατή η συμμετοχή πέραν της συνόδου κορυφής. Η Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής συμμετείχε επίσης στη δεύτερη σύνοδο κορυφής για τη δημοκρατία, η οποία πραγματοποιήθηκε στις 28-30 Μαρτίου 2023.

Τα χρηματοδοτικά μέσα

Τα κύρια χρηματοδοτικά μέσα της ΕΕ για τη στήριξη της δημοκρατίας στο εξωτερικό είναι ο [Μηχανισμός Γειτονίας, Ανάπτυξης και Διεθνούς Συνεργασίας \(ΜΓΑΔΣ\) – Η Ευρώπη στον κόσμο](#) και ο [Μηχανισμός Προενταξιακής Βοήθειας \(ΜΠΒ\) 2020-2027](#). Ο ΜΠΒ στηρίζει τις υποψήφιες χώρες και τις εν δυνάμει υποψήφιες χώρες για την εκπλήρωση των σχετικών κριτηρίων ένταξης. Ο ΜΓΑΔΣ χρηματοδοτεί γεωγραφικά προγράμματα στις υπόλοιπες χώρες που δεν καλύπτονται από τον ΜΠΒ, καθώς και θεματικά προγράμματα με παγκόσμια εμβέλεια. Οι γενικοί στόχοι του περιλαμβάνουν την εδραίωση, την υποστήριξη και την προώθηση της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το θεματικό πρόγραμμα για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία επικεντρώνεται στις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και στους υπερασπιστές της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Έχει προϋπολογισμό 1,511 δισ. ευρώ και λειτουργεί ανεξάρτητα από τη συναίνεση των κυβερνήσεων των χωρών-εταίρων. Το πρόγραμμα χρηματοδοτεί επίσης τις αποστολές εκλογικής παρατήρησης της ΕΕ και συμπληρωματικές δράσεις για τις εκλογές, καθώς και τη συνεργασία με βασικούς διεθνείς εταίρους στον τομέα της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Το 2013 συστάθηκε το [Ευρωπαϊκό Ταμείο για τη Δημοκρατία](#). Λειτουργεί αυτόνομα ως ίδρυμα ιδιωτικού δικαίου και αποσκοπεί στη στήριξη των πολιτικών φορέων και των φορέων της κοινωνίας των πολιτών που αγωνίζονται για τη δημοκρατική αλλαγή, παρέχοντας κατάλληλη χρηματοδοτική συνδρομή με ένα ταχύ, ευέλικτο και μη γραφειοκρατικό τρόπο, με έμφαση στην ανατολική και τη νότια γειτονία της ΕΕ. Στο διοικητικό του συμβούλιο συμμετέχουν εκπρόσωποι από τα κράτη μέλη και τα θεσμικά όργανα της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων έως εννέα βουλευτών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και άλλοι εμπειρογνώμονες.

Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ως το μόνο θεσμικό όργανο της ΕΕ που εκλέγεται άμεσα από τους πολίτες της Ένωσης, είναι σταθερά προσηλωμένο στην προώθηση βιώσιμων δημοκρατιών σε ολόκληρο τον κόσμο. Έχει επισημάνει τη δέσμευση αυτή σε σειρά ψηφισμάτων. Κάθε χρόνο, το Κοινοβούλιο εγκρίνει ψήφισμα σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία ανά τον κόσμο, καθώς και την πολιτική της ΕΕ επί του θέματος, στο οποίο αναλύει τις κύριες προκλήσεις και τα επιτεύγματα της προσέγγισης της ΕΕ όσον αφορά τη στήριξη της δημοκρατίας, και διατυπώνει συστάσεις για το μέλλον. Τον Νοέμβριο του 2023, το Κοινοβούλιο πρόκειται να εγκρίνει [σύσταση σχετικά με την ενίσχυση του δικαιώματος συμμετοχής](#) σε γνήσιες εκλογές.

Το Κοινοβούλιο έχει επίσης αναπτύξει ένα φάσμα εργαλείων για την άμεση συμμετοχή στην [παγκόσμια στήριξη της δημοκρατίας](#). Το Κοινοβούλιο συμμετέχει διαρκώς σε δραστηριότητες παρακολούθησης εκλογών και εργάζεται για την ενίσχυση της νομιμότητας των εθνικών εκλογικών διαδικασιών και την παγίωση της εμπιστοσύνης των πολιτών στην προστασία των εκλογών και των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Κάθε χρόνο, αποστέλλει διάφορες κοινοβουλευτικές αντιπροσωπείες για την παρακολούθηση εκλογών ή δημοψηφισμάτων σε τρίτες χώρες. Το Κοινοβούλιο μπορεί να αποφασίσει να αποστείλει τέτοιες αντιπροσωπείες βουλευτών του ΕΚ υπό την προϋπόθεση ότι οι εκλογές διεξάγονται σε εθνικό επίπεδο, ότι οι εθνικές αρχές έχουν καλέσει προς τούτο την ΕΕ ή το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, καθώς και ότι είναι παρούσα μια αποστολή μακράς διάρκειας. Οι αντιπροσωπείες του Κοινοβουλίου εντάσσονται πάντα σε αποστολές παρατήρησης εκλογών της ΕΕ (ΑΠΕ) ή στις αποστολές μακράς διάρκειας του Γραφείου Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Οργανισμού για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καλείται να παράσχει τη γνώμη του σχετικά με τον καθορισμό και τον σχεδιασμό των ΑΠΕ της ΕΕ καθώς και με τις επακόλουθες ενέργειες.

Έχοντας σαν βάση την ολοκληρωμένη προσέγγιση στη στήριξη της δημοκρατίας, το Κοινοβούλιο συνοδεύει την παρακολούθηση των εκλογών με συμπληρωματικές δραστηριότητες, όπως ενέργειες πριν τις εκλογές και παρακολούθηση των εκλογών, δράσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα και πρωτοβουλίες για την υποστήριξη του κοινοβουλευτικού έργου. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις χώρες της διεύρυνσης και στην ευρωπαϊκή γειτονία. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο βοηθά τα κοινοβούλια πέραν των συνόρων της ΕΕ να ενισχύσουν τη θεσμική τους ικανότητα μέσω συνεδρίων και σεμιναρίων, κοινών προγραμμάτων κατάρτισης και εκπαιδευτικές επισκέψεις για τους βουλευτές και τους υπαλλήλους, καθώς και μέσω υποτροφιών για το προσωπικό των κοινοβουλίων τρίτων χωρών. Στηρίζει τα κοινοβούλια εταίρους στην ενσωμάτωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη νομοθεσία και στη σύνδεση με την κοινωνία των πολιτών. Το Κοινοβούλιο διευκολύνει την ανάπτυξη ικανοτήτων για τους φορείς δημοκρατικής αλλαγής, συμπεριλαμβανομένων των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και προωθεί την ελευθερία των μέσων ενημέρωσης και την ανεξάρτητη δημοσιογραφία. Σε αυτή την προσέγγιση ενσωματώνονται και το [Βραβείο Ζαχάρωφ για την ελευθερία της σκέψης](#) του Κοινοβουλίου, καθώς και οι δραστηριότητες της κοινότητας των βραβευθέντων με το Βραβείο Ζαχάρωφ.

Το [πρόγραμμα Simone Veil](#) έχει σχεδιαστεί ειδικά για τη στήριξη γυναικών που είναι πολιτικοί και βουλευτές. Το Κοινοβούλιο παρέχει επίσης στήριξη και εμπειρογνομοσύνη στον τομέα της διαμεσολάβησης και του διαλόγου, μέσω στοχοθετημένων δραστηριοτήτων με κοινοβούλια εταίρους και διεθνών εκδηλώσεων

με επίκεντρο τη διαμεσολάβηση και την πρόληψη των συγκρούσεων. Ο [διάλογος Jean-Monnet για την ειρήνη και τη δημοκρατία](#) είναι ένα εργαλείο διαμεσολάβησης που αναπτύχθηκε από το Κοινοβούλιο για να φέρει σε επαφή τους πολιτικούς ηγέτες με σκοπό την προώθηση της διακομματικής επικοινωνίας και της οικοδόμησης συναίνεσης. Το [πρόγραμμα «Νέοι πολιτικοί ηγέτες»](#) είναι μία από τις εμβληματικές πρωτοβουλίες του Κοινοβουλίου που αποσκοπούν στην προώθηση του διαλόγου και της κατανόησης μεταξύ των μελλοντικών ηγετών εκτός της ΕΕ, και κατά συνέπεια στην οικοδόμηση της εμπιστοσύνης και της ειρήνης. Το [ψήφισμα](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου του Μαρτίου 2019 σχετικά με την ανάπτυξη ικανοτήτων της ΕΕ για την πρόληψη των συγκρούσεων και τη διαμεσολάβηση αναγνωρίζει τη σημασία των διαδικασιών διαμεσολάβησης και διαλόγου και τον ρόλο του Κοινοβουλίου σε αυτές. Στο πλαίσιο του [προγράμματός του «Αλληλεγγύη προς τους βουλευτές»](#), το Κοινοβούλιο συζητά τακτικά την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των βουλευτών στον κόσμο και εργάζεται για την προστασία των βουλευτών που διατρέχουν κίνδυνο μέσω αδελφοποιήσεων με βουλευτές του ΕΚ.

Η ομάδα στήριξης της δημοκρατίας και εκλογικού συντονισμού (DEG) του Κοινοβουλίου παρέχει πολιτική καθοδήγηση για τις διάφορες δραστηριότητες του ΕΚ. Αποτελείται από 16 βουλευτές του ΕΚ και τελεί υπό την κοινή προεδρία των προέδρων της Επιτροπής Εξωτερικών Υποθέσεων και της Επιτροπής Ανάπτυξης του Κοινοβουλίου. Η ομάδα στήριξης της δημοκρατίας και εκλογικού συντονισμού αποφασίζει για τις αποστολές εκλογικών παρατηρητών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και εγκρίνει [ένα ετήσιο πρόγραμμα εργασίας](#) για τις άλλες δραστηριότητες. Για το 2023, η ομάδα στήριξης της δημοκρατίας και εκλογικού συντονισμού επιβεβαίωσε εκ νέου τις έξι χώρες και περιφέρειες προτεραιότητας (Ουκρανία, Γεωργία, Μολδαβία, Τυνησία, περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων και το Παναφρικανικό Κοινοβούλιο, και Λευκορωσία ως ad hoc πολιτική προτεραιότητα, μετά τα πολιτικά γεγονότα στις αρχές του καλοκαιριού του 2020), καθώς και θεματικούς τομείς (προεκλογικές και μετεκλογικές δραστηριότητες, κοινοβουλευτική διαμεσολάβηση και διάλογος, δράσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένης της κοινότητας του Βραβείου Ζαχάρωφ και υποτροφιών, και κοινοβούλια και δημοκρατική καινοτομία).

RASMA KASKINA
10/2023

5.5. Η διεύρυνση της Ένωσης και η γειτονία της Ένωσης

5.5.1. Η διεύρυνση της Ένωσης

Την 1η Ιουλίου 2013, η Κροατία έγινε το 28ο (πλέον 27ο) κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έκτοτε, καμία άλλη χώρα δεν προσχώρησε στην ΕΕ και το Ηνωμένο Βασίλειο αποχώρησε από την ΕΕ την 31η Ιανουαρίου 2020. Έχουν ανοίξει ενταξιακές διαπραγματεύσεις και κεφάλαια με το Μαυροβούνιο, τη Σερβία και την Τουρκία. Η Αλβανία και η Βόρεια Μακεδονία ξεκίνησαν ενταξιακές διαπραγματεύσεις τον Ιούλιο του 2022. Τον Δεκέμβριο του 2022, η Βοσνία και Ερζεγοβίνη απέκτησε καθεστώς υποψήφιας χώρας και το Κόσοβο υπέβαλε αίτηση προσχώρησης στην ΕΕ. Τον Ιούνιο του 2022, η ΕΕ χορήγησε καθεστώς υποψήφιας χώρας στην Ουκρανία και τη Μολδαβία. Στις 8 Νοεμβρίου 2023, η Επιτροπή συνέστησε στο Συμβούλιο να αρχίσει διαπραγματεύσεις προσχώρησης με τη Μολδαβία και την Ουκρανία (5.5.6).

Νομική βάση

- Το άρθρο 49 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ) καθορίζει ποια κράτη μπορούν να υποβάλουν αίτηση προσχώρησης·
- το άρθρο 2 ΣΕΕ περιγράφει τις θεμελιώδεις αξίες της ΕΕ.

Στόχοι

Η πολιτική διεύρυνσης της ΕΕ επιδιώκει να ενώσει τις ευρωπαϊκές χώρες σε ένα κοινό πολιτικό και οικονομικό εγχείρημα. Η διεύρυνση, η οποία διέπεται από τις αξίες της Ένωσης και υπόκειται σε αυστηρές προϋποθέσεις, έχει αποδεδειγμένα εξελιχθεί σε ένα εξαιρετικά επιτυχημένο εργαλείο προαγωγής πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών μεταρρυθμίσεων αλλά και εδραίωσης της ειρήνης, της σταθερότητας και της δημοκρατίας σε ολόκληρη την ευρωπαϊκή ήπειρο. Η πολιτική διεύρυνσης ενισχύει επίσης το κύρος της ΕΕ στη διεθνή σκηνή.

Πλαίσιο

A. Όροι προσχώρησης

Οποιοδήποτε ευρωπαϊκό κράτος μπορεί να υποβάλει υποψηφιότητα ένταξης στην Ένωση εφόσον σέβεται τις κοινές αξίες των κρατών μελών και δεσμεύεται να τις προάγει (άρθρο 49 ΣΕΕ). Τα κριτήρια της Κοπεγχάγης, που εγκρίθηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το 1993 στη Κοπεγχάγη, αποτελούν ουσιώδη στοιχεία της διαδικασίας ένταξης οποιασδήποτε υποψήφιας ή δυνάμει υποψήφιας χώρας στην ΕΕ. Σε αυτά περιλαμβάνονται:

- η σταθερότητα των θεσμών που εγγυώνται τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου, τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον σεβασμό και την προστασία των μειονοτήτων,
- μια λειτουργική οικονομία της αγοράς και η ικανότητα αντιμετώπισης των ανταγωνιστικών πιέσεων και των δυνάμεων της αγοράς στους κόλπους της ΕΕ,
- η ικανότητα τήρησης των υποχρεώσεων που απορρέουν από την ιδιότητα του μέλους, μεταξύ άλλων με την προσήλωση στους στόχους της πολιτικής, οικονομικής και νομισματικής ένωσης και την έγκριση των κοινών κανόνων,

προτύπων και πολιτικών που συναποτελούν το σώμα του δικαίου της ΕΕ (του λεγόμενου «κοινοτικού κεκτημένου»).

Τον Δεκέμβριο του 2006, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κατέληξε σε συμφωνία σχετικά με τη λεγόμενη «ανανεωμένη συναίνεση για τη διεύρυνση», η οποία βασίζεται στην «εμπέδωση, την εκπλήρωση προϋποθέσεων και την επικοινωνία», καθώς και στην ικανότητα της ΕΕ να ενσωματώνει νέα μέλη.

Β. Η ικανότητα της ΕΕ να ενσωματώνει νέα μέλη: θεσμικές ρυθμίσεις

Οι διαδοχικές διευρύνσεις αποτέλεσαν ουσιώδες τμήμα των θεσμικών διαπραγματεύσεων που κατέληξαν στην έγκριση της Συνθήκης της Λισαβόνας. Η ΕΕ χρειάστηκε αφενός να προσαρμόσει αναλόγως τα θεσμικά της όργανα και τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων για να ληφθεί υπόψη η άφιξη των νέων κρατών μελών και αφετέρου να διασφαλίσει ότι η διεύρυνση δεν θα απέβαινε εις βάρος της αποτελεσματικότητας και της λογοδοσίας ως προς τη χάραξη πολιτικών. Η Συνθήκη της Λισαβόνας εισήγαγε βαθιές αλλαγές στη σύνθεση και στο έργο των κύριων θεσμικών οργάνων της ΕΕ. Ορισμένες από αυτές τις αλλαγές οφείλονταν στην ανάγκη για μια βιώσιμη δέσμη κανόνων που δεν απαιτούν νέες τροποποιήσεις με κάθε νέα διεύρυνση.

Γ. Διαδικασία

Μια χώρα που επιθυμεί να ενταχθεί στην ΕΕ απευθύνει την αίτησή της στο Συμβούλιο, το οποίο καλεί την Επιτροπή να υποβάλει σχετική γνώμη. Το Κοινοβούλιο ενημερώνεται σχετικά με την αίτηση. Σε περίπτωση θετικής γνώμης της Επιτροπής, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μπορεί να λάβει απόφαση —ομόφωνα— με την οποία αναγνωρίζει τη χώρα ως υποψήφια προς ένταξη. Μετά από σύσταση της Επιτροπής, το Συμβούλιο αποφασίζει – και πάλι με ομοφωνία – αν θα πρέπει να ξεκινήσουν οι διαπραγματεύσεις. Το σύνολο της νομοθεσίας της ΕΕ («κοινοτικό κεκτημένο») διαιρείται σε περισσότερα από 30 κεφάλαια πολιτικής. Πριν από την έναρξη των διαπραγματεύσεων, η Επιτροπή υποβάλλει έκθεση αναλυτικής εξέτασης («screening») για κάθε κεφάλαιο. Βάσει της σύστασης της Επιτροπής, το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα σχετικά με το αν θα ανοίξει περισσότερα διαπραγματευτικά κεφάλαια ή ομάδες κεφαλαίων. Όταν η πρόοδος κρίνεται ικανοποιητική, η Επιτροπή μπορεί να εισηγηθεί το «προσωρινό κλείσιμο» ενός κεφαλαίου ή μιας ομάδας κεφαλαίων. Το Συμβούλιο αποφασίζει εκ νέου ομόφωνα, λαμβάνοντας υπόψη τη συνολική πρόοδο στον τομέα του κράτους δικαίου. Όταν ολοκληρωθούν οι διαπραγματεύσεις επί όλων των κεφαλαίων ή ομάδων κεφαλαίων, οι όροι και προϋποθέσεις, συμπεριλαμβανομένων πιθανών ρητρών διασφάλισης και μεταβατικών ρυθμίσεων, ενσωματώνονται σε συνθήκη προσχώρησης μεταξύ των κρατών μελών και της υποψήφιας προς ένταξη χώρας. Μόνο μετά από τη συναίνεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και την ομόφωνη έγκριση του Συμβουλίου μπορεί να υπογραφεί η συνθήκη. Η συνθήκη υποβάλλεται τότε από όλα τα συμβαλλόμενα κράτη προς κύρωση, σύμφωνα με τους συνταγματικούς τους κανόνες (π.χ. έγκριση από το κοινοβούλιο ή μέσω δημοψηφίσματος).

Προηγούμενες διευρύνσεις

Χώρα	Έτος ένταξης	Ιδιαιτερότητες
Βέλγιο Γαλλία Γερμανία Ιταλία Λουξεμβούργο	1958	Αρχικά συμβαλλόμενα μέρη της Συνθήκης της Ρώμης του 1957

Κάτω Χώρες		
Δανία Ιρλανδία Ηνωμένο Βασίλειο ^[1]	1973	
Ελλάδα	1981	Η προσχώρηση της Ελλάδας συνέβαλε στην εδραίωση της δημοκρατίας στη χώρα.
Πορτογαλία Ισπανία	1986	Η εν λόγω διεύρυνση συνετέλεσε στην εδραίωση της δημοκρατίας στην Πορτογαλία και στην Ισπανία.
Αυστρία Φινλανδία Σουηδία	1995	
Κύπρος Τσεχία Εσθονία Ουγγαρία Λετονία Λιθουανία Μάλτα Πολωνία Σλοβακία Σλοβενία	2004	Με στόχο την επανένωση της ηπείρου μετά την πτώση του Τείχους του Βερολίνου και την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης, η διαδικασία της εν λόγω διεύρυνσης δρομολογήθηκε από τη σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου τον Δεκέμβριο του 1997. Οι διαπραγματεύσεις με κάθε χώρα διεξήχθησαν μεν χωριστά αλλά βάσει ενιαίου διαπραγματευτικού πλαισίου.
Βουλγαρία Ρουμανία	2007	Ο ρυθμός των μεταρρυθμίσεων στη Βουλγαρία και στη Ρουμανία δεν επέτρεψε στις χώρες αυτές να προσχωρήσουν το 2004. Ένας «μηχανισμός συνεργασίας και ελέγχου» σε κείριους τομείς – μεταρρύθμιση της δικαιοσύνης, πάταξη της διαφθοράς και πάταξη του οργανωμένου εγκλήματος (ο τελευταίος τομέας μόνο στην περίπτωση της Βουλγαρίας) – δημιουργήθηκε για να παρακολουθεί την πρόοδο σε αυτούς τους τομείς και μετά την ένταξη.
Κροατία	2013	Οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις με την Κροατία διεξήχθησαν σύμφωνα με τους αυστηρότερους όρους που καθόρισε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τον Δεκέμβριο του 2006 βάσει της «ανανεωμένης συναίνεσης για τη διεύρυνση».

Μελλοντικές διευρύνσεις

A. Δυτικά Βαλκάνια

Οι σχέσεις με τα δυτικά Βαλκάνια εμπίπτουν στο πλαίσιο της διαδικασίας σταθεροποίησης και σύνδεσης που δρομολογήθηκε το 1999. Η διαδικασία αυτή είναι βασισμένη σε διμερείς συμφωνίες σταθεροποίησης και σύνδεσης.

Η ένταξη της Κροατίας στην ΕΕ την 1η Ιουλίου 2013 αποτελεί σημαντικό κίνητρο για τις άλλες χώρες της περιοχής. Αξιοποιώντας την εμπειρία της Κροατίας, η Επιτροπή πρότεινε περαιτέρω βελτιώσεις στη διαπραγματευτική της προσέγγιση με

[1] Το Ηνωμένο Βασίλειο αποχώρησε από την ΕΕ στις 31 Ιανουαρίου 2020 (στις 11 π.μ. GMT).

την «Στρατηγική για τη διεύρυνση» του 2011-2012, όπου προβλέπεται μεγαλύτερη έμφαση σε ζητήματα που άπτονται του κράτους δικαίου. Τούτο σημαίνει ότι τα διαπραγματευτικά κεφάλαια για τη μεταρρύθμιση της δικαιοσύνης και τα θεμελιώδη δικαιώματα (κεφάλαιο 23), καθώς και για τη δικαιοσύνη, την ελευθερία και την ασφάλεια (κεφάλαιο 24) ανοίγουν σε πρώιμο στάδιο κάθε μελλοντικής διαπραγματευτικής διαδικασίας και κλείνουν τελευταία. Η προσέγγιση αυτή επιβεβαιώθηκε και ενισχύθηκε στην ανακοίνωση της Επιτροπής, της 5ης Φεβρουαρίου 2020, με τίτλο «Ενίσχυση της διαδικασίας προσχώρησης – Μια αξιόπιστη προοπτική της ΕΕ για τα Δυτικά Βαλκάνια», με την οποία εισήχθη μια αναθεωρημένη μεθοδολογία για τη διεύρυνση προς τα Δυτικά Βαλκάνια. Αποτελεί επίσης αναπόσπαστο μέρος του οικονομικού και επενδυτικού σχεδίου για τα Δυτικά Βαλκάνια, το οποίο δημοσιεύθηκε το 2020 στο πλαίσιο της δέσμης μέτρων της Επιτροπής για τη διεύρυνση. Στις 8 Νοεμβρίου 2023, η Επιτροπή ενέκρινε νέο σχέδιο ανάπτυξης ύψους 6 δισ. ευρώ για τα Δυτικά Βαλκάνια, το οποίο βασίζεται σε τέσσερις πυλώνες και καλύπτει την περίοδο 2024-2027. Στόχος του σχεδίου είναι να αποφέρει στην περιοχή ορισμένα από τα οφέλη της προσχώρησης στην ΕΕ πριν από την προσχώρηση, με αυστηρούς εκ των προτέρων όρους για τις πληρωμές.

Ο επιθετικός πόλεμος της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας και η απόφαση της ΕΕ του Ιουνίου 2022 να χορηγήσει καθεστώς υποψήφιας χώρας στην Ουκρανία και τη Μολδαβία πυροδότησαν επίσης μία συζήτηση που βρίσκεται σε εξέλιξη σχετικά με την επιτάχυνση της διαδικασίας ένταξης των υποψήφιων και δυνάμει υποψήφιων χωρών των Δυτικών Βαλκανίων στην ΕΕ.

Μέχρι σήμερα, έχουν ανοίξει και τα 33 αναθεωρημένα διαπραγματευτικά κεφάλαια με το Μαυροβούνιο, όμως μόνο τρία έχουν κλείσει προσωρινά. Η Σερβία έχει ανοίξει 22 από τα 35 διαπραγματευτικά κεφάλαια, εκ των οποίων δύο έχουν κλείσει προσωρινά. Παρά τον σημαντικό αριθμό των κεφαλαίων που έχουν ανοιχθεί, οι μεταρρυθμίσεις που σχετίζονται με την ένταξη στην ΕΕ και στις δύο χώρες έχουν παραμείνει σε μεγάλο βαθμό στάσιμες τα τελευταία χρόνια.

Τον Μάρτιο του 2020, το Συμβούλιο ενέκρινε τελικά την έναρξη διαπραγματεύσεων προσχώρησης με την Αλβανία και τη Βόρεια Μακεδονία (υπό ορισμένες προϋποθέσεις για την Αλβανία). Τον Ιούλιο του 2020, η Επιτροπή παρουσίασε στα κράτη μέλη τα σχέδια διαπραγματευτικών πλαισίων – τα πρώτα που λαμβάνουν υπόψη την «αναθεωρημένη μεθοδολογία για τη διεύρυνση στα Δυτικά Βαλκάνια». Οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις και με τις δύο χώρες ξεκίνησαν επισήμως τον Ιούλιο του 2022 μετά από μεγάλες καθυστερήσεις που οφείλονταν κυρίως σε ζητήματα ταυτότητας, γλώσσας και ιστορίας μεταξύ της Βόρειας Μακεδονίας και της Βουλγαρίας.

Η συμφωνία σταθεροποίησης και σύνδεσης μεταξύ της ΕΕ και της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιουνίου 2015. Τον Φεβρουάριο του 2016, η Βοσνία και Ερζεγοβίνη υπέβαλε αίτηση για ένταξη στην ΕΕ. Στη γνώμη που εξέδωσε τον Μάιο του 2019, η Επιτροπή απαρίθμησε 14 βασικές προτεραιότητες τις οποίες πρέπει να εκπληρώσει η Βοσνία και Ερζεγοβίνη προκειμένου να αρχίσει ενταξιακές διαπραγματεύσεις. Παρά το γεγονός ότι δεν υλοποίησε τις περισσότερες από αυτές τις προτεραιότητες, τον Δεκέμβριο του 2022 χορηγήθηκε στη Βοσνία και Ερζεγοβίνη καθεστώς υποψήφιας χώρας. Στις 8 Νοεμβρίου 2023 η Επιτροπή συνέστησε την έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων με τη Βοσνία και Ερζεγοβίνη μόλις επιτευχθεί ο αναγκαίος βαθμός συμμόρφωσης με τα κριτήρια προσχώρησης.

Η συμφωνία σταθεροποίησης και σύνδεσης μεταξύ της ΕΕ και του Κοσσυφοπεδίου τέθηκε σε ισχύ την 1η Απριλίου 2016. Τον Δεκέμβριο του 2022, το Κόσοβο υπέβαλε

αίτηση προσχώρησης στην ΕΕ. Μετά από μια σημαντική ψηφοφορία στο Κοινοβούλιο τον Απρίλιο του 2023, το Κόσοβο θα επωφεληθεί από την απαλλαγή από την υποχρέωση θεώρησης για ταξίδια στον χώρο Σένγκεν το αργότερο έως τον Ιανουάριο του 2024. Επίσης το Κόσοβο διεξάγει με τη Σερβία διάλογο υπό την αιγίδα της ΕΕ, ο οποίος αναμένεται να οδηγήσει σε μια νομικά δεσμευτική, συνολική συμφωνία για την εξομάλυνση των σχέσεών τους. Τόσο το Κόσοβο όσο και η Σερβία δεν έχουν ακόμη αρχίσει να εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους, οι οποίες απορρέουν από μια ανανεωμένη συμφωνία στις αρχές του 2023 για την επανεκκίνηση του στάσιμου διαλόγου.

B. Τουρκία

Η Τουρκία υπέβαλε αίτηση προσχώρησης στην ΕΕ το 1987 και αναγνωρίστηκε ως υποψήφια χώρα το 1999. Οι διαπραγματεύσεις ξεκίνησαν τον Οκτώβριο του 2005. Οκτώ κεφάλαια έχουν παγώσει και κανένα κεφάλαιο δεν θα κλείσει προσωρινά μέχρι να αρχίσει η Τουρκία να εφαρμόζει το Πρόσθετο Πρωτόκολλο στη Συμφωνία Σύνδεσης της Άγκυρας, σε σχέση με την Κύπρο. Στο άνοιγμα άλλων κεφαλαίων έχουν αντιταχθεί μεμονωμένα κράτη μέλη. Μετά από μία τριετία στασιμότητας, ένα νέο διαπραγματευτικό κεφάλαιο άνοιξε τον Νοέμβριο του 2013. Ένα ακόμα άνοιξε τον Δεκέμβριο του 2015. Στις 18 Μαρτίου 2016, η Τουρκία και η ΕΕ επιβεβαίωσαν τη δέσμευσή τους να εφαρμόσουν το κοινό τους πρόγραμμα δράσης προκειμένου να αναχαιτισθεί η ροή παράνομων μεταναστών στην ΕΕ, καθώς και να επανενεργοποιήσουν τη διαδικασία ένταξης. Αυτό οδήγησε στο άνοιγμα ενός ακόμα κεφαλαίου τον Ιούνιο του 2016, με αποτέλεσμα ο συνολικός αριθμός των κεφαλαίων που έχουν ανοιχθεί να ανέλθει σε 16 από τα 35, εκ των οποίων ένα έχει κλείσει προσωρινά. Ωστόσο, υπό το πρίσμα της δραματικής υποβάθμισης του κράτους δικαίου στην Τουρκία, ιδίως μετά την απόπειρα πραξικοπήματος του Ιουλίου του 2016, η διαδικασία ένταξης της Τουρκίας έχει εκ των πραγμάτων παγώσει. Οι σχέσεις ΕΕ-Τουρκίας επιδεινώθηκαν περαιτέρω ως αποτέλεσμα των επιλογών εξωτερικής πολιτικής της Τουρκίας, των μονομερών δράσεων της στην Ανατολική Μεσόγειο, και της προώθησης από την πλευρά της μιας λύσης «δύο κρατών σε ένα νησί» για το κυπριακό ζήτημα.

Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Σύμφωνα με το άρθρο 49 ΣΕΕ, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο πρέπει να δίνει την έγκρισή του για οποιαδήποτε νέα προσχώρηση στην ΕΕ. Διαθέτει επίσης σημαντικό περιθώριο παρέμβασης όσον αφορά τις δημοσιονομικές πτυχές της προσχώρησης: Οι εξουσίες του επί του προϋπολογισμού τού επιτρέπουν να ασκεί άμεση επιρροή όσον αφορά τα ποσά που διατίθενται στον Μηχανισμό Προενταξιακής Βοήθειας.

Η Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων του Κοινοβουλίου ορίζει μόνιμους εισηγητές για όλες τις υποψήφιες και δυνάμει υποψήφιες προς ένταξη χώρες. Το Κοινοβούλιο διατυπώνει τις απόψεις του για τη διεύρυνση με τη μορφή ετήσιων ψηφισμάτων με τα οποία απαντά στις πλέον πρόσφατες «ετήσιες εκθέσεις ανά χώρα» της Επιτροπής. Στις 23 Νοεμβρίου 2022, εξέδωσε συστάσεις σχετικά με μια νέα στρατηγική της ΕΕ για τη διεύρυνση. Το Κοινοβούλιο διατηρεί επίσης διμερείς σχέσεις με τα κοινοβούλια όλων των χωρών της διεύρυνσης μέσω των αντιπροσωπειών του, οι οποίες συζητούν τακτικά με τους ομολόγους τους θέματα που σχετίζονται με την αντίστοιχη πορεία ένταξής τους στην ΕΕ. Έχει παρακολουθήσει εκλογές σε όλες τις χώρες της διεύρυνσης εκτός από την Τουρκία, η οποία δεν έχει ακόμη καλέσει το Κοινοβούλιο να το πράξει.

5.5.2. Τα Δυτικά Βαλκάνια

Η ΕΕ έχει αναπτύξει μια πολιτική για τη στήριξη της βαθμιαίας ενσωμάτωσης των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων στην Ένωση. Την 1η Ιουλίου 2013, η Κροατία υπήρξε η πρώτη από τις επτά χώρες που έγινε μέλος της ΕΕ, ενώ η Αλβανία, η Βοσνία και Ερζεγοβίνη, το Μαυροβούνιο, η Βόρεια Μακεδονία και η Σερβία έχουν καθεστώς υποψήφιων χωρών. Έχουν ανοίξει ενταξιακές διαπραγματεύσεις και κεφάλαια με το Μαυροβούνιο και τη Σερβία, τον Ιούλιο του 2022 άνοιξαν διαπραγματεύσεις με την Αλβανία και τη Βόρεια Μακεδονία, ενώ το Κόσοβο υπέβαλε αίτηση προσχώρησης στην ΕΕ τον Δεκέμβριο του 2022.

Νομική βάση

- Τίτλος V της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ): εξωτερική δράση της ΕΕ·
- Άρθρο 207 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ): συμφωνίες διεθνούς εμπορίου·
- Άρθρο 49 της ΣΕΕ: κριτήρια για την υποβολή αίτησης και την προσχώρηση.

Στόχοι

Η ΕΕ έχει ως σκοπό να προωθήσει την ειρήνη, τη σταθερότητα και την οικονομική ανάπτυξη στα Δυτικά Βαλκάνια και να καταστήσει δυνατή την προοπτική της ένταξης στην ΕΕ.

Ιστορικό

Το 1999, η ΕΕ δρομολόγησε τη Διαδικασία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης (ΔΣΣ), ένα πλαίσιο για τις σχέσεις μεταξύ της ΕΕ και των χωρών της περιοχής, καθώς και το Σύμφωνο Σταθερότητας, μια ευρύτερη πρωτοβουλία που περιλάμβανε όλους τους βασικούς διεθνείς παράγοντες. Το 2008, το Σύμφωνο Σταθερότητας αντικαταστάθηκε από το Συμβούλιο Περιφερειακής Συνεργασίας. Το 2003, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Θεσσαλονίκης επιβεβαίωσε ότι όλες οι χώρες της ΔΣΣ ήταν εν δυνάμει υποψήφιες για ένταξη στην ΕΕ. Αυτή η «ευρωπαϊκή προοπτική» επανεπιβεβαιώθηκε στη στρατηγική της Επιτροπής, του 2018, για τα Δυτικά Βαλκάνια και στις δηλώσεις που έγιναν μετά από διαδοχικές συνόδους κορυφής ΕΕ-Δυτικών Βαλκανίων.

Μηχανισμοί

A. Η Διαδικασία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης (ΔΣΣ)

Μετά τη δρομολόγησή της, το 1999, η ΔΣΣ αποτελεί το στρατηγικό πλαίσιο που στηρίζει τη βαθμιαία προσέγγιση των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων με την ΕΕ. Αυτή η πολιτική βασίζεται σε διμερείς συμβατικές σχέσεις, χρηματοδοτική βοήθεια, πολιτικό διάλογο, εμπορικές σχέσεις και περιφερειακή συνεργασία.

Οι συμβατικές σχέσεις λαμβάνουν τη μορφή Συμφωνιών Σταθεροποίησης και Σύνδεσης (ΣΣΣ). Οι συμφωνίες αυτές προβλέπουν πολιτική και οικονομική συνεργασία και τη δημιουργία ζωνών ελευθέρων συναλλαγών με τις ενδιαφερόμενες χώρες. Με βάση τις κοινές δημοκρατικές αρχές, τα ανθρώπινα δικαιώματα και το κράτος δικαίου, κάθε ΣΣΣ

θεσπίζει μόνιμες δομές συνεργασίας. Το Συμβούλιο Σταθεροποίησης και Σύνδεσης, το οποίο συνέρχεται ετησίως σε υπουργικό επίπεδο, εποπτεύει την υλοποίηση και εφαρμογή της συμφωνίας. Επικουρείται από την Επιτροπή Σταθεροποίησης και Σύνδεσης. Τέλος, μια Κοινοβουλευτική Επιτροπή Σταθεροποίησης και Σύνδεσης (ΚΕΣΣ/SAPC) εξασφαλίζει τη συνεργασία μεταξύ των κοινοβουλίων των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Μετά την έναρξη της ισχύος της ΣΣΣ με το Κόσοβο, τον Απρίλιο του 2016, οι συμφωνίες ΣΣΣ ισχύουν πλέον με όλες τις υποψήφιας και εν δυνάμει υποψήφιας για ένταξη στην ΕΕ χώρες των Δυτικών Βαλκανίων. Στην περίπτωση του Κοσόβου, η ΣΣΣ αποτελεί μια συμφωνία αποκλειστικά με την ΕΕ, που τα κράτη μέλη δεν χρειάζεται να επικυρώσουν (πέντε κράτη μέλη δεν αναγνωρίζουν το Κόσοβο ως ανεξάρτητο κράτος). Το εμπόριο και οι εμπορικές πτυχές της ΣΣΣ περιλαμβάνονται σε ενδιάμεσες συμφωνίες. Οι συμφωνίες αυτές αρχίζουν να ισχύουν γενικά γρήγορα μετά την υπογραφή τους, εφόσον το εμπόριο είναι αποκλειστική αρμοδιότητα της ΕΕ.

B. Η διαδικασία προσχώρησης

Οι υποψήφιας για ένταξη στην ΕΕ χώρες πρέπει να πληρούν τα πολιτικά κριτήρια της Κοπεγχάγης (βλ. δελτίο για τη διεύρυνση της Ένωσης [5.5.1](#)). Από τη στιγμή που μια χώρα αναγνωρίζεται ως υποψήφια, διέρχεται τα διάφορα στάδια της διαδικασίας με ρυθμό ο οποίος εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις επιδόσεις και την πρόοδο της.

Η υποψήφια χώρα πρέπει να εγκρίνει και να εφαρμόσει το σύνολο της νομοθεσίας της ΕΕ (το κοινοτικό κεκτημένο). Η Επιτροπή αναφέρεται στην πρόοδο προς την κατεύθυνση αυτήν στις ετήσιες εκθέσεις της ανά χώρα. Κάθε σημαντική απόφαση λαμβάνεται από το Συμβούλιο, με ομοφωνία, από την έναρξη των διαπραγματεύσεων μέχρι την ολοκλήρωσή τους. Η συμφωνία προσχώρησης εγκρίνεται από το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, πριν να κυρωθεί από όλα τα συμβαλλόμενα κράτη.

Οι υποψήφιας και εν δυνάμει υποψήφιας για ένταξη χώρες λαμβάνουν χρηματοδοτική βοήθεια για να πραγματοποιήσουν τις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις. Από το 2007, η προενταξιακή βοήθεια της ΕΕ διοχετεύεται μέσω ενός ενιαίου μηχανισμού: του Μηχανισμού Προενταξιακής Βοήθειας (ΜΠΒ).

Οι περισσότερες υποψήφιας και εν δυνάμει υποψήφιας για ένταξη χώρες μπορούν επίσης να συμμετέχουν σε ενωσιακά προγράμματα.

Γ. Περιφερειακή συνεργασία

Η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και η περιφερειακή συνεργασία είναι έννοιες στενά συνδεδεμένες. Ένας από τους βασικούς στόχους της ΔΣΣ είναι να ενθαρρύνει τις χώρες της περιοχής να συνεργάζονται μεταξύ τους σε ένα ευρύ φάσμα τομέων πολιτικής, όπως η δίωξη εγκλημάτων πολέμου, τα συννοριακά ζητήματα, οι πρόσφυγες και η καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος. Μια ιδιαίτερη συνιστώσα του ΜΠΒ αφορά την περιφερειακή συνεργασία και τα διασυνοριακά προγράμματα.

Το Συμβούλιο Περιφερειακής Συνεργασίας (ΣΠΣ), που έχει την έδρα του στο Σαράγεβο, λειτουργεί υπό την καθοδήγηση της Διαδικασίας για τη συνεργασία στη νοτιοανατολική Ευρώπη. Το ΣΠΣ έχει σκοπό να στηρίξει της ευρωπαϊκές και ευρωατλαντικές προσδοκίες των εκτός ΕΕ μελών του και να αναπτύξει συνεργασία σε τομείς όπως η οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, η ενέργεια και οι υποδομές, η δικαιοσύνη και οι εσωτερικές υποθέσεις, η συνεργασία για την ασφάλεια, η δημιουργία ανθρώπινου κεφαλαίου και οι κοινοβουλευτικές σχέσεις. Η ΕΕ και πολλά επιμέρους κράτη μέλη της στηρίζουν το ΣΠΣ και συμμετέχουν σε αυτό.

Μια άλλη σημαντική περιφερειακή πρωτοβουλία είναι η Συμφωνία Ελευθέρων Συναλλαγών της Κεντρικής Ευρώπης. Χώρες των Δυτικών Βαλκανίων συμμετέχουν επίσης σε περιφερειακά πλαίσια.

Δ. Ταξίδια χωρίς θεώρηση διαβατηρίου

Η απαλλαγή από τη θεώρηση διαβατηρίου για ταξίδια στη ζώνη Σένγκεν χορηγήθηκε στους πολίτες της πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας (της σημερινής Δημοκρατίας της Βόρειας Μακεδονίας), του Μαυροβουνίου και της Σερβίας από τον Δεκέμβριο του 2009, και στους πολίτες της Αλβανίας και της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης από τον Νοέμβριο του 2010. Τον Ιανουάριο του 2012 άρχισε διάλογος για την ελευθέρωση του καθεστώτος των θεωρήσεων με το Κόσοβο. Τον Ιούλιο του 2018, η Επιτροπή επιβεβαίωσε ότι το Κόσοβο πληρούσε όλα τα κριτήρια. Μετά από παρατεταμένες διοργανικές διαπραγματεύσεις και τελική ψηφοφορία στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τον Απρίλιο του 2023, οι πολίτες του Κοσόβου θα μπορούν να ταξιδεύουν χωρίς θεώρηση στον χώρο Σένγκεν ξεκινώντας το αργότερο από τον Ιανουάριο του 2024.

Τρέχουσα κατάσταση

A. Αλβανία

Η Αλβανία υπέβαλε αίτηση προσχώρησης στην ΕΕ στις 28 Απριλίου 2009. Τον Οκτώβριο του 2013 η Επιτροπή εισηγήθηκε τη χορήγηση στην Αλβανία του καθεστώτος υποψήφιας προς ένταξη στην ΕΕ χώρας, το οποίο της χορηγήθηκε τον Ιούνιο του 2014. Υπό το πρίσμα της προόδου της Αλβανίας, η Επιτροπή συνέστησε επανειλημμένα την έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων. Τον Ιούνιο του 2018, το Συμβούλιο συμφώνησε για την ενδεχόμενη έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων με την Αλβανία τον Ιούνιο του 2019, με την προϋπόθεση ότι είχαν εκπληρωθεί οι αναγκαίες προϋποθέσεις. Τον Μάρτιο του 2020, το Συμβούλιο αποφάσισε τελικά να εγκρίνει την έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων, εν αναμονή της εκπλήρωσης ενός συνόλου προϋποθέσεων. Τον Ιούλιο του 2020, η Επιτροπή παρουσίασε στα κράτη μέλη το σχέδιο διαπραγματευτικού πλαισίου —το πρώτο που έλαβε υπόψη την «αναθεωρημένη μεθοδολογία για τη διεύρυνση στα Δυτικά Βαλκάνια» που δημοσιεύτηκε τον Φεβρουάριο του 2020. Οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις με την Αλβανία και τη Βόρεια Μακεδονία, οι αιτήσεις των οποίων συνεξετάζονται λόγω της κοινής θετικής σύστασης της Επιτροπής, ξεκίνησαν επισήμως τον Ιούλιο του 2022 μετά από μεγάλες καθυστερήσεις που οφείλονταν κυρίως σε ζητήματα ταυτότητας, γλώσσας και ιστορίας μεταξύ της Βόρειας Μακεδονίας και της Βουλγαρίας.

B. Βοσνία και Ερζεγοβίνη

Μια ΣΣΣ με τη Βοσνία και Ερζεγοβίνη ήταν ήδη αντικείμενο διαπραγμάτευσης και υπογράφηκε τον Ιούνιο του 2008, αλλά η έναρξη ισχύος της ανεστάλη, κυρίως επειδή η χώρα δεν είχε ακόμη εφαρμόσει μια βασική απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Η «ανανεωμένη προσέγγιση» της ΕΕ απέναντι στη χώρα, που δίνει μεγαλύτερη έμφαση στην οικονομική διακυβέρνηση, κατέστησε δυνατή την από πολλού αναμενόμενη έναρξη ισχύος της ΣΣΣ την 1η Ιουνίου 2015. Στις 15 Φεβρουαρίου 2016, η χώρα υπέβαλε την αίτησή της για ένταξη. Τον Μάιο του 2019, η Επιτροπή δημοσίευσε τη γνώμη της, στην οποία περιλαμβάνεται κατάλογος 14 βασικών προτεραιοτήτων που θα πρέπει να εκπληρώσει η Βοσνία και Ερζεγοβίνη ώστε να ανοίξουν οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις. Σε αυτές περιλαμβάνεται η διασφάλιση

της εύρυθμης λειτουργίας της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Σταθεροποίησης και Σύνδεσης (ΚΕΣΣ), η κοινοβουλευτική διάσταση της ΣΣΣ (βασική προτεραιότητα 3). Στις 30 και 31 Οκτωβρίου 2023, σχεδόν οκτώ έτη μετά την πρώτη αποτυχημένη συνεδρίαση της ΚΕΣΣ τον Νοέμβριο του 2015, πραγματοποιήθηκε επιτυχώς στο Σεράγεβο μια ολοκληρωμένη τρίτη συνεδρίαση της ΚΕΣΣ ΕΕ-Βοσνίας-Ερζεγοβίνης. Αυτό οδήγησε την Επιτροπή στο συμπέρασμα στην έκθεση χώρας για τη Βοσνία και Ερζεγοβίνη το 2023 ότι η βασική προτεραιότητα 3 είχε καλυφθεί. Μετά τον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας και την απόφαση της ΕΕ, τον Ιούνιο του 2022, να χορηγήσει καθεστώς υποψήφιας χώρας στη Μολδαβία και την Ουκρανία, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε να χορηγήσει καθεστώς υποψήφιας χώρας και στη Βοσνία και Ερζεγοβίνη τον Δεκέμβριο του 2022. Στις 8 Νοεμβρίου 2023 η Επιτροπή συνέστησε την έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων με τη Βοσνία και Ερζεγοβίνη μόλις επιτευχθεί ο αναγκαίος βαθμός συμμόρφωσης με τα κριτήρια προσχώρησης.

Γ. Η Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας

Η πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (τώρα Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας) υπέβαλε αίτηση προσχώρησης στην ΕΕ τον Μάρτιο του 2004 και της χορηγήθηκε καθεστώς υποψήφιας προς ένταξη χώρας τον Δεκέμβριο του 2005. Ωστόσο, για πολλά έτη δεν κατέστη δυνατό να ξεκινήσει διαπραγματεύσεις προσχώρησης, κυρίως λόγω της διαμάχης με την Ελλάδα σχετικά με την χρήση από τη χώρα του ονόματος «Μακεδονία». Η διαφορά αυτή επιλύθηκε επιτυχώς με τη «Συμφωνία των Πρεσπών» σχετικά με το νέο όνομα της χώρας – Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας (ή απλώς Βόρεια Μακεδονία για συντομία) – η οποία τέθηκε σε ισχύ τον Φεβρουάριο 2019. Από το 2009, η Επιτροπή, με την σταθερή στήριξη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, συνιστά διαρκώς την έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων. Τον Ιούνιο του 2018, το Συμβούλιο συμφώνησε σε ενδεχόμενη έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων με την Βόρεια Μακεδονία τον Ιούνιο του 2019, με την προϋπόθεση ότι πληρούνται οι αναγκαίες προϋποθέσεις. Τον Μάρτιο του 2020, το Συμβούλιο αποφάσισε τελικά να εγκρίνει την έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων χωρίς να ορίσει περαιτέρω προϋποθέσεις. Τον Ιούλιο του 2020, η Επιτροπή παρουσίασε στα κράτη μέλη το σχέδιο διαπραγματευτικών πλαισίων – τα πρώτα που λαμβάνουν υπόψη την «αναθεωρημένη μεθοδολογία για τη διεύρυνση στα Δυτικά Βαλκάνια». Οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις με τη Βόρεια Μακεδονία και την Αλβανία, οι αιτήσεις των οποίων συνεξετάζονται λόγω της κοινής θετικής σύστασης της Επιτροπής, ξεκίνησαν επισήμως τον Ιούλιο του 2022 μετά από μεγάλες καθυστερήσεις που οφείλονταν κυρίως σε ζητήματα ταυτότητας, γλώσσας και ιστορίας μεταξύ της Βόρειας Μακεδονίας και της Βουλγαρίας.

Δ. Κόσοβο

Το Κόσοβο είναι εν δυνάμει υποψήφια για ένταξη χώρα. Το Κόσοβο κήρυξε μονομερώς την ανεξαρτησία του τον Φεβρουάριο του 2008. Πέντε κράτη μέλη της ΕΕ (Κύπρος, Ελλάδα, Ρουμανία, Σλοβακία και Ισπανία) και δύο χώρες της περιοχής (Σερβία και Βοσνία και Ερζεγοβίνη) δεν έχουν αναγνωρίσει την ανεξαρτησία του Κοσόβου. Τον Ιούλιο του 2018, έξι έτη μετά την έκδοση χάρτη πορείας για την ελευθέρωση του καθεστώτος θεωρήσεων, η Επιτροπή επιβεβαίωσε ότι το Κόσοβο πληρούσε όλα τα κριτήρια. Μετά από παρατεταμένες διοργανικές διαπραγματεύσεις και τελική ψηφοφορία στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τον Απρίλιο του 2023, οι πολίτες του Κοσόβου θα μπορούν να ταξιδεύουν χωρίς θεώρηση στον χώρο Σένγκεν ξεκινώντας το αργότερο από τον Ιανουάριο του 2024. Μετά την ιστορική συμφωνία για την ομαλοποίηση των σχέσεων που επιτεύχθηκε τον Απρίλιο του 2013 μεταξύ Βελιγραδίου και Πρίστινας

(«Συμφωνία των Βρυξελλών»), το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε, τον Ιούνιο του 2013, να ξεκινήσει διαπραγματεύσεις για τη σύναψη ΣΣΣ με το Κόσοβο, η οποία τέθηκε σε ισχύ την 1η Απριλίου 2016. Η μελλοντική ένταξη του Κοσόβου στην ΕΕ – όπως και αυτή της Σερβίας – εξακολουθεί να συνδέεται στενά με τη διεξαγωγή του διαλόγου με τη μεσολάβηση της ΕΕ-, μεταξύ Κοσόβου και Σερβίας, που θα πρέπει να οδηγήσει σε μια συνολική και νομικώς δεσμευτική συμφωνία εξομάλυνσης των σχέσεών τους. Το Κόσοβο (όπως και η Σερβία) δεν έχει ακόμη αρχίσει να εκπληρώνει τις υποχρεώσεις του, οι οποίες απορρέουν από μια ανανεωμένη συμφωνία στις αρχές του 2023 που προορίζεται να επανεκκινήσει το στάσιμο διάλογο.

Ε. Μαυροβούνιο

Το Μαυροβούνιο, το οποίο ανεξαρτητοποιήθηκε το 2006, υπέβαλε αίτηση προσχώρησης στην ΕΕ τον Δεκέμβριο του 2008. Η χώρα απέκτησε καθεστώς υποψήφιας χώρας τον Δεκέμβριο του 2010 και οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις ξεκίνησαν τον Ιούνιο του 2012. Στο πνεύμα της «νέας προσέγγισης» της ΕΕ στην ενταξιακή διαδικασία, τα καίρια κεφάλαια σε σχέση με το κράτος δικαίου – το Κεφάλαιο 23 για τη δικαστική μεταρρύθμιση και τα θεμελιώδη δικαιώματα και το Κεφάλαιο 24 για την ελευθερία, την ασφάλεια και τη δικαιοσύνη – άνοιξαν σε πρώιμο στάδιο των διαπραγματεύσεων, τον Δεκέμβριο του 2013. Μέχρι σήμερα, έχουν ανοίξει και τα 33 αναθεωρημένα διαπραγματευτικά κεφάλαια, εκ των οποίων μόνο τρία έχουν κλείσει προσωρινά. Το τελευταίο εναπομείναν κεφάλαιο (για την πολιτική ανταγωνισμού) άνοιξε τον Ιούνιο του 2020. Ωστόσο, οι πολιτικές αναταραχές και η αστάθεια στο Μαυροβούνιο έχουν οδηγήσει σε στασιμότητα της διαδικασίας ένταξής του στην ΕΕ τα τελευταία χρόνια.

ΣΤ. Σερβία

Η Σερβία υπέβαλε την αίτηση προσχώρησης στην ΕΕ τον Δεκέμβριο του 2009 και απέκτησε καθεστώς υποψήφιας για ένταξη χώρας τον Μάρτιο του 2012, αφού επιτεύχθηκε συμφωνία μεταξύ Βελιγραδίου και Πρίστινας σχετικά με την περιφερειακή εκπροσώπηση του Κοσόβου. Οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις άρχισαν επισήμως στις 21 Ιανουαρίου 2014. Τα πρώτα δύο κεφάλαια, μεταξύ των οποίων και εκείνο σχετικά με την εξομάλυνση των σχέσεων με το Κόσοβο, άνοιξαν τον Δεκέμβριο του 2015. Τα σημαντικά κεφάλαια 23 και 24 σχετικά με το κράτος δικαίου, σχετικά με το κράτος δικαίου, άνοιξαν στις 18 Ιουλίου 2016. Μέχρι σήμερα, έχουν ανοίξει 22 από τα 35 διαπραγματευτικά κεφάλαια, εκ των οποίων δύο έχουν κλείσει προσωρινά. Τα τέσσερα κεφάλαια που συνιστούν την «τέταρτη ενότητα» – σχετικά με το πράσινο θεματολόγιο και τη βιώσιμη συνδεσιμότητα – άνοιξαν τον Δεκέμβριο του 2021 μετά από δύο έτη που δεν είχε ανοίξει κανένα νέο κεφάλαιο. Έκτοτε δεν έχουν ανοίξει νέα κεφάλαια ή ομάδες κεφαλαίων. Η μελλοντική ένταξη της Σερβίας στην ΕΕ – όπως και του Κοσόβου – εξακολουθεί να συνδέεται στενά με την διεξαγωγή του διαλόγου με τη μεσολάβηση της ΕΕ, μεταξύ Σερβίας και Κοσόβου, που θα πρέπει να οδηγήσει σε μια συνολική και νομικώς δεσμευτική συμφωνία εξομάλυνσης των σχέσεων τους. Το Κόσοβο (όπως και η Σερβία) δεν έχει ακόμη αρχίσει να εκπληρώνει τις υποχρεώσεις του, οι οποίες απορρέουν από μια ανανεωμένη συμφωνία στις αρχές του 2023 για την επανεκκίνηση του διαλόγου.

Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Το Κοινοβούλιο συμμετέχει πλήρως στη διαδικασία σταθεροποίησης και σύνδεσης, καθώς η έγκρισή του είναι απαραίτητη για την σύναψη όλων των ΣΣΣ (άρθρο 218

παράγραφος 6 της ΣΛΕΕ). Πρέπει επίσης να εγκρίνει οποιαδήποτε νέα προσχώρηση στην ΕΕ (άρθρο 49 ΣΕΕ). Επιπλέον, μέσω των δημοσιονομικών εξουσιών του έχει άμεση επιρροή στα ποσά που διατίθενται στο ΜΠΒ. Η Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ορίζει μόνιμους εισηγητές για όλες τις υποψήφια και εν δυνάμει υποψήφια για ένταξη χώρες. Το Κοινοβούλιο διατυπώνει τις απόψεις του για τη διεύρυνση με τη μορφή ετήσιων ψηφισμάτων με τα οποία απαντά στις πλέον πρόσφατες ετήσιες εκθέσεις ανά χώρα της Επιτροπής. Τον Ιούνιο του 2020, μετά τη διάσκεψη κορυφής ΕΕ-Δυτικών Βαλκανίων στο Ζάγκρεμπ (η οποία διεξήχθη διαδικτυακά), το Κοινοβούλιο εξέδωσε επίσης σειρά συστάσεων για τα Δυτικά Βαλκάνια. Στις 23 Νοεμβρίου 2022, εξέδωσε πρόσθετες συστάσεις σχετικά με μια νέα στρατηγική της ΕΕ για τη διεύρυνση. Το Κοινοβούλιο διατηρεί επίσης τακτικές διμερείς σχέσεις με τα κοινοβούλια των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων μέσω των αντιπροσωπειών του, οι οποίες συνεδριάζουν τακτικά με τους ομολόγους τους από τα Δυτικά Βαλκάνια, κατά μέσον όρο δύο φορές ανά έτος, για να συζητήσουν θέματα σχετικά με τη ΔΣΣ και τις διαδικασίες προσχώρησης στην ΕΕ. Όταν κληθεί, το Κοινοβούλιο παρακολουθεί τις περισσότερες εκλογές στα Δυτικά Βαλκάνια και το έχει ήδη πράξει σε όλες τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων. Έχει επίσης αναπτύξει σειρά δραστηριοτήτων και προγραμμάτων για την κοινοβουλευτική δημοκρατία και την ανάπτυξη ικανοτήτων προσαρμοσμένων στις ανάγκες των κοινοβουλίων εταίρων των Δυτικών Βαλκανίων. Στη Βόρεια Μακεδονία και τη Σερβία, το Κοινοβούλιο διευκολύνει επίσης την προσέγγιση των πολιτικών κομμάτων.

André De Munter
11/2023

5.5.3. Ο Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος (ΕΟΧ), η Ελβετία και ο Βορράς

Ο Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος (ΕΟΧ) δημιουργήθηκε το 1994 για να επεκτείνει την ισχύ των διατάξεων της ΕΕ για την εσωτερική αγορά της στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ). Συμβαλλόμενα μέρη του ΕΟΧ είναι η Νορβηγία, η Ισλανδία και το Λιχτενστάιν. Η Ελβετία είναι μέλος της ΕΖΕΣ αλλά όχι του ΕΟΧ. Η ΕΕ και οι βόρειοι εταίροι που συμμετέχουν στον ΕΟΧ και στην ΕΖΕΣ (Νορβηγία και Ισλανδία) συνδέονται επίσης με μια σειρά από «βόρειες πολιτικές» και φόρουμ που επικεντρώνονται στις ταχέως εξελισσόμενες βόρειες περιοχές της Ευρώπης και στην περιοχή της Αρκτικής στο σύνολό της.

Νομική βάση

Όσον αφορά τον ΕΟΧ: Άρθρο 217 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (συμφωνίες σύνδεσης).

Όσον αφορά την Ελβετία: Συμφωνία ασφάλισης (1989), Διμερείς συμφωνίες I (1999), Διμερείς συμφωνίες II (2004).

Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος (ΕΟΧ)

A. Στόχοι

Σκοπός του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ) είναι η επέκταση της εσωτερικής αγοράς της ΕΕ σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ). Οι σημερινές χώρες της ΕΖΕΣ δεν επιθυμούν να προσχωρήσουν στην ΕΕ. Η νομοθεσία της ΕΕ για την εσωτερική αγορά γίνεται μέρος της νομοθεσίας των χωρών ΕΟΧ-ΕΖΕΣ, εφόσον αυτές συμφωνήσουν να την ενσωματώσουν στο δίκαιό τους. Η διοίκηση και η διαχείριση του ΕΟΧ επιμερίζονται μεταξύ της ΕΕ και των χωρών ΕΟΧ-ΕΖΕΣ σε μια [δομή που αποτελείται από δύο πυλώνες](#). Οι αποφάσεις λαμβάνονται από μικτά όργανα του ΕΟΧ (το Συμβούλιο του ΕΟΧ, τη Μικτή Επιτροπή του ΕΟΧ, τη Μικτή Κοινοβουλευτική Επιτροπή του ΕΟΧ και τη Συμβουλευτική Επιτροπή του ΕΟΧ).

B. Ιστορικό

Το 1992 τα τότε επτά μέλη της ΕΖΕΣ διαπραγματεύτηκαν μια συμφωνία που θα τους επέτρεπε να συμμετάσχουν στο φιλόδοξο σχέδιο της εσωτερικής αγοράς της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το οποίο δρομολογήθηκε το 1985 και ολοκληρώθηκε στα τέλη του 1992. Η συμφωνία ΕΟΧ υπεγράφη στις 2 Μαΐου 1992 και τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1994.

Ωστόσο, τα μέλη ΕΟΧ-ΕΖΕΣ σύντομα μειώθηκαν: η Ελβετία αποφάσισε να μην κυρώσει τη συμφωνία, ύστερα από το αρνητικό αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος για το εν λόγω θέμα, ενώ η Αυστρία, η Φινλανδία και η Σουηδία προσχώρησαν στην ΕΕ το 1995. Στον ΕΟΧ παρέμειναν μόνο η Ισλανδία, η Νορβηγία και το Λιχτενστάιν. Τα 10 νέα κράτη μέλη που προσχώρησαν στην ΕΕ την 1η Μαΐου 2004, καθώς και η Βουλγαρία και η Ρουμανία το 2007, εντάχθηκαν αυτόματα στον ΕΟΧ. Το ίδιο ίσχυσε και για την Κροατία το 2013, αν και στην προκειμένη περίπτωση, η συμφωνία για τη συμμετοχή

της στον ΕΟΧ εφαρμόζεται προσωρινά από τον Απρίλιο του 2014. Θα τεθεί επίσημα σε ισχύ μόλις ολοκληρωθεί η κύρωσή της από όλα τα κράτη μέλη.

Τον Ιούνιο του 2009 η Ισλανδία υπέβαλε αίτηση ένταξης στην ΕΕ ως μία διέξοδο στην παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2007-2008. Το Συμβούλιο δέχθηκε την αίτηση της Ισλανδίας στις 17 Ιουνίου 2010, οι δε διαπραγματεύσεις ξεκίνησαν τον Ιούνιο του 2011. Ωστόσο, τον Μάρτιο του 2015, η κυβέρνηση της Ισλανδίας, σε επιστολή προς το Συμβούλιο της ΕΕ, δήλωσε ότι «η Ισλανδία δεν θα πρέπει να θεωρείται υποψήφια προς ένταξη στην ΕΕ χώρα». Αν και η κυβέρνηση δεν απέσυρε επισήμως την αίτηση, η ΕΕ δεν αντιμετωπίζει επί του παρόντος την Ισλανδία ως υποψήφια χώρα.

Γ. Πεδίο του ΕΟΧ

Ο ΕΟΧ υπερβαίνει τις παραδοσιακές συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών (ΣΕΣ), καθώς επεκτείνει τα πλήρη δικαιώματα και τις πλήρεις υποχρεώσεις της εσωτερικής αγοράς της ΕΕ στις χώρες της ΕΟΧ-ΕΖΕΣ (με την εξαίρεση της Ελβετίας). Ο ΕΟΧ ενσωματώνει τις τέσσερις ελευθερίες της εσωτερικής αγοράς (ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων, αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων) και τις σχετιζόμενες με αυτές πολιτικές (ανταγωνισμού, μεταφορών, ενέργειας και οικονομικής και νομισματικής συνεργασίας). Η συμφωνία περιλαμβάνει οριζόντιες πολιτικές που σχετίζονται αποκλειστικά με τις τέσσερις ελευθερίες: κοινωνικές πολιτικές (μεταξύ άλλων για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία, το εργατικό δίκαιο και την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών)· πολιτικές για την προστασία των καταναλωτών, το περιβάλλον, τις στατιστικές και το εταιρικό δίκαιο· καθώς και ορισμένες συνοδευτικές πολιτικές, όπως αυτές που σχετίζονται με την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη, οι οποίες δεν βασίζονται στο ενωσιακό κεκτημένο ή σε νομικά δεσμευτικές πράξεις, αλλά εφαρμόζονται μέσω δραστηριοτήτων συνεργασίας.

Δ. Τα όρια του ΕΟΧ

Η συμφωνία ΕΟΧ δεν θεσπίζει δεσμευτικές διατάξεις σε όλους τους τομείς της εσωτερικής αγοράς ή για άλλες πολιτικές στο πλαίσιο των Συνθηκών της ΕΕ. Συγκεκριμένα, οι δεσμευτικές της διατάξεις δεν αφορούν:

- την κοινή γεωργική πολιτική και την κοινή αλιευτική πολιτική (παρότι η συμφωνία περιλαμβάνει διατάξεις για το εμπόριο γεωργικών και αλιευτικών προϊόντων)·
- την τελωνειακή ένωση·
- την κοινή εμπορική πολιτική·
- την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας·
- το πεδίο της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων (παρότι όλες οι χώρες της ΕΖΕΣ συμμετέχουν στον χώρο Σένγκεν)·
- την Οικονομική και Νομισματική Ένωση.

Ε. Όργανα και μηχανισμοί του ΕΟΧ

1. Ενσωμάτωση της ενωσιακής νομοθεσίας

Τα νέα κείμενα για την εσωτερική αγορά της ΕΕ εξετάζονται από τη Μικτή Επιτροπή του ΕΟΧ, η οποία απαρτίζεται από εκπροσώπους της ΕΕ και των τριών χωρών ΕΟΧ-ΕΖΕΣ. Το όργανο αυτό, το οποίο συνεδριάζει μία φορά το μήνα, αποφασίζει ποια νομοθετήματα και ποιες πράξεις της ΕΕ (δράσεις, προγράμματα, κ.λπ.) θα πρέπει να ενσωματωθούν στον ΕΟΧ. Η νομοθεσία ενσωματώνεται επισήμως με τη συμπερίληψη των σχετικών πράξεων στους καταλόγους των πρωτοκόλλων και των παραρτημάτων

που προσαρτώνται στη συμφωνία ΕΟΧ. Με τον τρόπο αυτόν έχουν ήδη ενσωματωθεί στη συμφωνία ΕΟΧ αρκετές χιλιάδες νομοθετικές πράξεις. Το Συμβούλιο του ΕΟΧ, το οποίο απαρτίζεται από εκπροσώπους του Συμβουλίου της ΕΕ και από τους υπουργούς Εξωτερικών των κρατών ΕΟΧ-ΕΖΕΣ, συνέρχεται τουλάχιστον δύο φορές ετησίως, προκειμένου να καταρτίσει πολιτικές κατευθυντήριες γραμμές για τη Μικτή Επιτροπή. Η συμφωνία ΕΟΧ περιλαμβάνει διατάξεις για τη διευκόλυνση της συμβολής των χωρών ΕΟΧ-ΕΖΕΣ σε διάφορα στάδια της νομοθετικής διαδικασίας της ΕΕ πριν από την έγκριση νέας νομοθεσίας (διαμόρφωση αποφάσεων).

2. Μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο

Μόλις μια νομοθετική πράξη της ΕΕ ενσωματωθεί στη συμφωνία ΕΟΧ, πρέπει να μεταφερθεί στην εθνική νομοθεσία των χωρών ΕΟΧ-ΕΖΕΣ (εάν αυτό επιβάλλεται από την εθνική νομοθεσία τους). Για αυτό μπορεί να απαιτείται απλώς μια κυβερνητική απόφαση ή να απαιτείται η έγκριση του κοινοβουλίου. Η μεταφορά αποτελεί τυπική υπόθεση και στο στάδιο αυτό οι πράξεις μπορούν να προσαρμόζονται μόνο σε τεχνικό επίπεδο.

3. Παρακολούθηση

Μετά την επέκταση της νομοθεσίας της εσωτερικής αγοράς στις χώρες ΕΟΧ-ΕΖΕΣ, η μεταφορά και εφαρμογή της παρακολουθείται από την Εποπτεύουσα Αρχή της ΕΖΕΣ και το Δικαστήριο της ΕΖΕΣ. Η Εποπτεύουσα Αρχή της ΕΖΕΣ τηρεί πίνακα αποτελεσμάτων της εσωτερικής αγοράς, με τον οποίο παρακολουθείται η εφαρμογή της νομοθεσίας στις χώρες ΕΟΧ.

4. Ο ρόλος των κοινοβουλίων

Τόσο το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο όσο και τα εθνικά κοινοβούλια των κρατών ΕΟΧ-ΕΖΕΣ συμμετέχουν ενεργά στην παρακολούθηση της συμφωνίας ΕΟΧ. Το άρθρο 95 της συμφωνίας θεσπίζει μια Μικτή Κοινοβουλευτική Επιτροπή (ΜΚΕ) του ΕΟΧ, η οποία συνεδριάζει δύο φορές τον χρόνο. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα εθνικά κοινοβούλια των κρατών ΕΟΧ-ΕΖΕΣ φιλοξενούν εκ περιτροπής τη ΜΚΕ του ΕΟΧ, στην προεδρία της οποίας εναλλάσσονται, με ετήσια θητεία, βουλευτής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και βουλευτής ενός εθνικού κοινοβουλίου κράτους ΕΟΧ-ΕΖΕΣ. Κάθε αντιπροσωπεία απαρτίζεται από 12 μέλη. Βουλευτές του Ομοσπονδιακού Κοινοβουλίου της Ελβετίας παρίστανται στις συνεδριάσεις ως παρατηρητές. Το σύνολο της ενωσιακής νομοθεσίας που ισχύει στον ΕΟΧ ελέγχεται από τη ΜΚΕ του ΕΟΧ, τα μέλη της οποίας έχουν το δικαίωμα να υποβάλλουν προφορικές ή γραπτές ερωτήσεις στους αντιπροσώπους του Συμβουλίου του ΕΟΧ και της Μικτής Επιτροπής του ΕΟΧ, καθώς και να εκφράζουν τις απόψεις τους με εκθέσεις ή ψηφίσματα. Η ίδια διαδικασία ισχύει και όσον αφορά τον έλεγχο της εφαρμογής της νομοθεσίας. Κάθε χρόνο, η ΜΚΕ εγκρίνει [ψηφίσμα](#) σχετικά με την ετήσια έκθεση της Μικτής Επιτροπής με θέμα τη λειτουργία της συμφωνίας ΕΟΧ, στο οποίο εκφράζει τις απόψεις της σχετικά με την πρόοδο που έχει σημειωθεί όσον αφορά την ενσωμάτωση του ενωσιακού δικαίου και τις υφιστάμενες καθυστερήσεις και διατυπώνει συστάσεις για την ορθή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

Ελβετία

Ως μέλος της ΕΖΕΣ, η Ελβετία συμμετείχε στις διαπραγματεύσεις για τη Συμφωνία ΕΟΧ και την υπέγραψε στις 2 Μαΐου 1992. Αμέσως μετά, στις 22 Μαΐου 1992, η ελβετική κυβέρνηση υπέβαλε αίτηση προσχώρησης στην ΕΕ. Ωστόσο, εν συνεχεία

του δημοψηφίσματος της 6ης Δεκεμβρίου 1992, που είχε αρνητικό αποτέλεσμα ως προς τη συμμετοχή στον ΕΟΧ, το Ελβετικό Ομοσπονδιακό Συμβούλιο σταμάτησε να επιδιώκει την ένταξη της χώρας στην ΕΕ και στον ΕΟΧ. Έκτοτε, η Ελβετία ανέπτυξε τις σχέσεις της με την ΕΕ μέσω διμερών συμφωνιών, προκειμένου να διασφαλίσει την οικονομική ολοκλήρωση με την ΕΕ. Οι διμερείς σχέσεις δοκιμάστηκαν μετά την αντιμεταναστευτική πρωτοβουλία του Φεβρουαρίου του 2014 στην Ελβετία, η έκβαση της οποίας έθεσε υπό αμφισβήτηση τις αρχές της ελεύθερης κυκλοφορίας και της ενιαίας αγοράς, στις οποίες στηρίζονται οι εν λόγω σχέσεις. Στις 16 Δεκεμβρίου 2016 το Ελβετικό Κοινοβούλιο ενέκρινε τον ομοσπονδιακό νόμο περί αλλοδαπών και ένταξης, ο οποίος αποσκοπούσε στην εφαρμογή του αποτελέσματος του δημοψηφίσματος του 2014, κατά τρόπο που περιόρισε την ισχύ του, γεγονός που προετοίμασε το έδαφος για την έναρξη της εξομάλυνσης των σχέσεων ΕΕ-Ελβετίας.

Η ΕΕ και η Ελβετία έχουν υπογράψει περισσότερες από 120 διμερείς συμφωνίες, μεταξύ των οποίων μια συμφωνία ελευθέρων συναλλαγών το 1972 και δυο εκτενείς σειρές από τομεακές διμερείς συμφωνίες, με τις οποίες μεγάλο μέρος της ελβετικής νομοθεσίας ευθυγραμμίστηκε με την τότε νομοθεσία της ΕΕ. Η πρώτη δέσμη τομεακών συμφωνιών (γνωστή ως Διμερείς I) υπεγράφη το 1999 και τέθηκε σε ισχύ το 2002. Οι εν λόγω επτά συμφωνίες (για την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, τις αεροπορικές μεταφορές, τις χερσαίες μεταφορές, το εμπόριο γεωργικών προϊόντων, τα τεχνικά εμπόδια στο εμπόριο, τις δημόσιες συμβάσεις και τη συνεργασία στον τομέα της έρευνας) ζητήματα της ελεύθερης κυκλοφορίας και του αμοιβαίου ανοίγματος των αγορών. Μια πρόσθετη δέσμη τομεακών συμφωνιών (Διμερείς II) υπεγράφη το 2004 και τέθηκε σε ισχύ σταδιακά κατά την περίοδο 2005-2009. Αυτές οι συμφωνίες αφορούν βασικά την ενίσχυση της οικονομικής συνεργασίας και την επέκταση της συνεργασίας σε θέματα ασύλου και ελεύθερης μετακίνησης εντός των συνόρων του Σένγκεν. Καλύπτουν επίσης τη συμμετοχή της Ελβετίας στο σύστημα του Δουβλίνου, το πρόγραμμα MEDIA της ΕΕ και τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος, καθώς και τη φορολόγηση των αποταμιεύσεων, τα μεταποιημένα γεωργικά προϊόντα, τις στατιστικές, την καταπολέμηση της απάτης και τις χρηματοδοτικές συνεισφορές της Ελβετίας στην οικονομική και κοινωνική συνοχή στα νέα κράτη μέλη της ΕΕ.

Ενώ οι συμφωνίες εμβάθυναν τις οικονομικές σχέσεις, ταυτόχρονα δημιούργησαν ένα περίπλοκο και ενίοτε μη συνεκτικό δίκτυο υποχρεώσεων. Οι διμερείς συμφωνίες πρέπει να επικαιροποιούνται τακτικά και δεν έχουν τον δυναμικό χαρακτήρα της συμφωνίας ΕΟΧ. Επίσης, δεν διαθέτουν ρυθμίσεις παρακολούθησης ούτε αποτελεσματικούς μηχανισμούς επίλυσης διαφορών. Προκειμένου να επιλυθούν αυτά τα προβλήματα, ξεκίνησαν διαπραγματεύσεις στις 22 Μαΐου 2014 μεταξύ ΕΕ-Ελβετίας για μια θεσμική συμφωνία πλαίσιο. Οι διαπραγματεύσεις επεδίωξαν να επιλύσουν διάφορα δύσκολα ζητήματα, από τις προϋποθέσεις για τους παρόχους υπηρεσιών της ΕΕ στην Ελβετία έως τον ρόλο του Δικαστηρίου στην επίλυση των διαφορών. Στις 23 Νοεμβρίου 2018 ολοκληρώθηκαν σε πολιτικό επίπεδο οι διαπραγματεύσεις για την θεσμική συμφωνία πλαίσιο. Ωστόσο, το Ελβετικό Ομοσπονδιακό Συμβούλιο δεν μπόρεσε να συμφωνήσει επί του τελικού κειμένου λόγω ανησυχιών από πλευράς της Ελβετίας ότι τα «συνοδευτικά μέτρα»^[1] και η ενσωμάτωση του ενωσιακού κεκτημένου ως προς την

[1]«[Συνοδευτικά μέτρα](#)»: ορισμένα μέτρα που θεσπίστηκαν μονομερώς από την Ελβετία το 2006 με σκοπό την προστασία της αγοράς εργασίας της. Περιλαμβάνουν απαιτήσεις κοινοποίησης για τους παρόχους υπηρεσιών της ΕΕ, συνεισφορές των φορέων της ΕΕ προκειμένου να καλυφθεί το κόστος των τριμερών επιτροπών της Ελβετίας, την υποχρέωση των επιχειρήσεων της ΕΕ να παρέχουν εγγυήσεις καταθέσεων και ορισμένες κυρώσεις. Η ΕΕ θεωρεί ότι τα μέτρα αυτά είναι ασυμβίβαστα με την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων και θέτουν εμπόδια στις συναλλαγές και τις υπηρεσίες.

ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων δεν είχαν ληφθεί επαρκώς υπόψη. Ακολούθως, το Ομοσπονδιακό Συμβούλιο ξεκίνησε ευρεία εσωτερική διαβούλευση με τις αρμόδιες επιτροπές της Ελβετικής Ομοσπονδιακής Συνέλευσης, τα κόμματα, τα καντόνια, τους κοινωνικούς εταίρους και την ακαδημαϊκή κοινότητα/την ερευνητική κοινότητα, η οποία επρόκειτο να αποτελέσει τη βάση για τη λήψη απόφασης σχετικά με την υποβολή της συμφωνίας προς έγκριση στην Ελβετική Ομοσπονδιακή Συνέλευση. Κατά τη διάρκεια της διαβούλευσης, η οποία ολοκληρώθηκε τον Απρίλιο του 2019, τέθηκαν ορισμένα ζητήματα για τα οποία η ελβετική πλευρά ζήτησε περαιτέρω διευκρινίσεις.

Κατά τη διάρκεια της διαβούλευσης εκφράστηκαν ανησυχίες όσον αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων μεταξύ της Ελβετίας και της ΕΕ. Στις 27 Σεπτεμβρίου 2020 η Ελβετία διεξήγαγε δημοψήφισμα, υπό την αιγίδα του Ελβετικού Λαϊκού Κόμματος (SVP), σχετικά με τη λήξη της συμφωνίας ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων με την ΕΕ. Περίπου 62 % των ψηφοφόρων απέρριψε την πρωτοβουλία του SVP.

Μετά το δημοψήφισμα και μόλις το επέτρεψαν οι σχετικές με τη νόσο COVID-19 συνθήκες, οι συζητήσεις σχετικά με τις διευκρινίσεις της διαπραγματεύσεως για την θεσμική συμφωνία πλαίσιο άρχισαν εκ νέου τον Ιανουάριο του 2021. Ωστόσο, στις 26 Μαΐου 2021, το Ελβετικό Ομοσπονδιακό Συμβούλιο ενημέρωσε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την απόφασή του να περατώσει τις διαπραγματεύσεις. Η Επιτροπή εξέφρασε με [δήλωση](#) τη λύπη της για την απόφαση που έλαβε το Ελβετικό Ομοσπονδιακό Συμβούλιο, επιμένοντας ότι χωρίς τη συμφωνία αυτή, ο εκσυγχρονισμός της διμερούς σχέσης δεν θα ήταν εφικτός και ότι οι υφιστάμενες διμερείς συμφωνίες θα διαβρώνονταν με την πάροδο του χρόνου.

Στις 23 Φεβρουαρίου 2022 το Ελβετικό Ομοσπονδιακό Συμβούλιο ενέκρινε σειρά κατευθυντήριων γραμμών για τη δέσμη διαπραγματευτικών του μέτρων με την ΕΕ. Οι επικεφαλής διαπραγματευτές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Ελβετικού Ομοσπονδιακού Συμβουλίου έχουν συνεδριάσει αρκετές φορές από τον Μάρτιο του 2022 προκειμένου να αποσαφηνιστεί το πεδίο εφαρμογής των νέων προτάσεων. Έκτοτε, πραγματοποιήθηκαν ορισμένες συνεδριάσεις σε πολιτικό και τεχνικό επίπεδο προκειμένου να αποσαφηνιστεί το πεδίο εφαρμογής των νέων προτάσεων.

Στις 21 Ιουνίου 2023 το Ελβετικό Ομοσπονδιακό Συμβούλιο ενέκρινε τις παραμέτρους για διαπραγματευτική εντολή με την ΕΕ. Οι συζητήσεις θα συνεχιστούν σε αυτή τη βάση, σε πολιτικό και τεχνικό επίπεδο, με σκοπό την επίλυση των εκκρεμών ζητημάτων.

Βόρειες πολιτικές

Η ΕΕ συμμετέχει ενεργά σε μια σειρά πολιτικών και φόρουμ που επικεντρώνονται στις ταχέως εξελισσόμενες βόρειες περιοχές της Ευρώπης και στην περιοχή της Αρκτικής στο σύνολό της. Αξίζει να σημειωθεί ότι, μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία στις 24 Φεβρουαρίου 2022, όλη η συνεργασία με τη Ρωσία στο πλαίσιο αυτό διακόπηκε. Η ΕΕ δραστηριοποιείται στα ακόλουθα φόρουμ:

- στη «Βόρεια Διάσταση» που, από το 2007 και μετά, χρησιμεύει ως κοινή πολιτική για την ΕΕ, τη Ρωσία, τη Νορβηγία και την Ισλανδία. Η πολιτική αυτή έχει οδηγήσει σε αποτελεσματικές τομεακές συμπράξεις για τη συνεργασία στις περιοχές της Βαλτικής και της Θάλασσας του Μπάρεντς. Η «Βόρεια Διάσταση» περιλαμβάνει ένα κοινοβουλευτικό σώμα – το Κοινοβουλευτικό Φόρουμ της Βόρειας Διάστασης – ιδρυτικό μέλος του οποίου είναι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο·

- στο Συμβούλιο των Κρατών της Βαλτικής Θάλασσας (CBSS), το οποίο ιδρύθηκε το 1992 από την ΕΕ και τις παράκτιες χώρες της Βαλτικής, μετά τη διάλυση της ΕΣΣΔ. Όλα τα κράτη μέλη του CBSS συμμετέχουν στην Κοινοβουλευτική Διάσκεψη της Βαλτικής Θάλασσας, της οποίας επίσης είναι μέλος το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο·
- στη Συνεργασία της Θάλασσας του Μπάρεντς, όπου συμμετέχουν οι βόρειες περιοχές της Φινλανδίας, της Νορβηγίας, της Σουηδίας και οι βορειοδυτικές περιοχές της Ρωσίας. Η συνεργασία αυτή πραγματοποιείται μέσω του υποκρατικού Συμβουλίου της Θάλασσας του Μπάρεντς, του διακρατικού Ευρωαρκτικού Συμβουλίου της Θάλασσας του Μπάρεντς (του οποίου είναι μέλος η ΕΕ) και μιας κοινοβουλευτικής διάσκεψης (της οποίας είναι μέλος το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο)·
- στις υποθέσεις της Αρκτικής περιοχής: η αρκτική πολιτική της ΕΕ βασίζεται σε ανακοινώσεις της Επιτροπής/Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης (ΕΥΕΔ) (2008, 2012, 2016 και 2021), σε συμπεράσματα του Συμβουλίου (2009, 2014, 2016 και 2019) και σε ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (2011, 2014, 2017 και 2021). Στις 16 Μαρτίου 2017 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα σχετικά με μια ολοκληρωμένη πολιτική της ΕΕ για την Αρκτική, ενώ το πλέον πρόσφατο ψήφισμά του σχετικά με την περιοχή αυτή, με τίτλο «Αρκτική: ευκαιρίες, ανησυχίες και προκλήσεις στον τομέα της ασφάλειας» εγκρίθηκε στην ολομέλεια στις 7 Οκτωβρίου 2021·
- στις 13 Οκτωβρίου 2021 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η ΕΥΕΔ παρουσίασαν τη νέα πολιτική της ΕΕ για την Αρκτική. Από το 2013, η ΕΕ συμμετέχει σε συνεδριάσεις του Αρκτικού Συμβουλίου, το οποίο, ωστόσο, δεν έχει ακόμη αποφασίσει σχετικά με το αίτημα της ΕΕ του 2008 για επίσημο καθεστώς παρατηρητή. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είναι μέλος της Διάσκεψης των Βουλευτών της Αρκτικής.
- το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καλείται και συμμετέχει τακτικά στις ετήσιες συνόδους του Σκανδιναβικού Συμβουλίου. Στις 6 Οκτωβρίου 2020, η Διάσκεψη των Προέδρων του Κοινοβουλίου ενέκρινε το αίτημα του Σκανδιναβικού Συμβουλίου για την έναρξη πιο επίσημων σχέσεων μεταξύ των δύο θεσμικών οργάνων. Οι διακοινοβουλευτικές συνεδριάσεις ΕΕ-Σκανδιναβικού Συμβουλίου πραγματοποιούνται ετησίως. Παράλληλα, αντιπροσωπείες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Δυτικού Σκανδιναβικού Συμβουλίου (το οποίο απαρτίζεται από βουλευτές των Νήσων Φερόε, της Γροιλανδίας και της Ισλανδίας) συνεδριάζουν μία φορά ετησίως.

María Álvarez López / Algirdas Razauskas
10/2023

5.5.4. Ηνωμένο Βασίλειο

Το Ηνωμένο Βασίλειο (ΗΒ) προσχώρησε στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 1973, αφού διατήρησε μια μακροχρόνια σχέση με τον συνασπισμό από τότε που ιδρύθηκε. Το 2016, κατόπιν δημοψηφίσματος, έγινε το πρώτο κράτος μέλος που έπαυσε να μέλος της ΕΕ. Η έξοδος του ΗΒ από την ΕΕ διέπεται από συμφωνία αποχώρησης που υπεγράφη στις 17 Οκτωβρίου 2019. Η συμφωνία εμπορίου και συνεργασίας που υπεγράφη στις 30 Δεκεμβρίου 2020 καθορίζει το πλαίσιο της μελλοντικής σχέσης.

Στις 23 Ιουνίου 2016, το ΗΒ διεξήγαγε δημοψήφισμα στο οποίο το 51,9 % των ψηφοφόρων επέλεξε την αποχώρηση από την ΕΕ. Τον Μάρτιο του 2017, η βρετανική κυβέρνηση γνωστοποίησε στον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου την πρόθεσή της να αποχωρήσει από την ΕΕ, ενεργοποιώντας έτσι τη διαδικασία αποχώρησης που προβλέπεται στο άρθρο 50 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Το ΗΒ αποχώρησε επίσημα από την ΕΕ την 1η Φεβρουαρίου 2020, αλλά παρέμεινε στην ενιαία αγορά και στην τελωνειακή ένωση της ΕΕ έως τις 31 Δεκεμβρίου 2020. Η συμφωνία αποχώρησης που υπεγράφη στις 17 Οκτωβρίου 2019 έθεσε τους κανόνες για την εύτακτη αποχώρηση του ΗΒ από την ΕΕ. Ειδικότερα, η συμφωνία κάλυπτε:

- τα δικαιώματα των πολιτών·
- τον δημοσιονομικό διακανονισμό·
- τη δομή διακυβέρνησης της συμφωνίας αποχώρησης·
- πρωτόκολλο για την Ιρλανδία και τη Βόρεια Ιρλανδία για την αποφυγή της επαναφοράς σκληρών συνόρων στη νήσο της Ιρλανδίας, ώστε να προστατευθούν η οικονομία ολόκληρης της νήσου και η Συμφωνία της Μεγάλης Παρασκευής, με παράλληλη διασφάλιση της ακεραιότητας της ενιαίας αγοράς της ΕΕ·
- ειδικές ρυθμίσεις για το Γιβραλτάρ.

Η συμφωνία αποχώρησης τέθηκε σε ισχύ την 1η Φεβρουαρίου 2020.

Την 1η Ιανουαρίου 2021, το ΗΒ αποχώρησε από την ενιαία αγορά και την τελωνειακή ένωση της ΕΕ. Την ίδια ημερομηνία, μια συμφωνία εμπορίου και συνεργασίας (ΣΕΣ) που διέπει τη νέα σχέση μεταξύ της ΕΕ και του ΗΒ τέθηκε προσωρινά σε ισχύ ως την 1η Μαΐου 2021, όταν τέθηκε επίσημα σε ισχύ η ΣΕΣ μετά την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Η συμφωνία αποχώρησης και η ΣΕΣ είναι δύο διακριτές συμφωνίες, οι οποίες έτυχαν χωριστής διαπραγματεύσεως και διέπουν διαφορετικούς τομείς, αν και υπάρχει κάποιος βαθμός αλληλεξάρτησης.

Η ΣΕΣ παρέχει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο για τη μελλοντική σχέση μεταξύ της ΕΕ και του ΗΒ και βασίζεται σε τέσσερις βασικούς πυλώνες:

- συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών (με μηδενικούς δασμούς και μηδενικές ποσοστώσεις για όλα τα εμπορεύματα που συμμορφώνονται με τους σχετικούς κανόνες καταγωγής)·
- συνεργασία σε άλλα οικονομικά θέματα, όπως οι επενδύσεις, ο ανταγωνισμός, οι κρατικές ενισχύσεις, η φορολογική διαφάνεια, οι αεροπορικές και οδικές

μεταφορές, η ενέργεια και η βιωσιμότητα, ο συντονισμός της κοινωνικής ασφάλισης και η αλιεία·

- μια νέα εταιρική σχέση για την ασφάλεια των πολιτών μέσω της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας των δεδομένων και της ανταλλαγής δεδομένων·
- ένα ολοκληρωμένο σύστημα διακυβέρνησης.

Κεντρικό στοιχείο της διακυβέρνησης της ΣΕΣ είναι ένα «συμβούλιο εταιρικής σχέσης», στο οποίο συμπροεδρεύουν ένας εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και ένας εκπρόσωπος της κυβέρνησης του ΗΒ. Το συμβούλιο εταιρικής σχέσης επιβλέπει την εφαρμογή της ΣΕΣ και υποστηρίζεται από 19 ειδικές επιτροπές.

Η ΣΕΣ δίνει επίσης λόγο στην κοινωνία των πολιτών στην εφαρμογή της συμφωνίας μέσω εγχώριων συμβουλευτικών ομάδων, οι οποίες διαδραματίζουν καίριο ρόλο στην παροχή άμεσης ανατροφοδότησης από τους πολίτες και τα ενδιαφερόμενα μέρη.

Η ΣΕΣ παρέχει ένα θεσμικό πλαίσιο για μελλοντικές συμφωνίες, καθώς οι δύο αυτές συμφωνίες δεν καλύπτουν ορισμένους σχετικούς με το εμπόριο τομείς (όπως τα πρότυπα για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες ή τα επαρκή επίπεδα προστασίας των δεδομένων). Δεδομένου ότι το Ηνωμένο Βασίλειο είναι πλέον τρίτη χώρα, υπόκειται σε εγκρίσεις ισοδυναμίας τρίτων χωρών σε ορισμένους ειδικούς τομείς.

Οι συμφωνίες παρέχουν ένα σταθερό πλαίσιο συνεργασίας και προσφέρουν ασφάλεια δικαίου σε μια πρωτόγνωρη κατάσταση. Ωστόσο, έχουν προκύψει προκλήσεις ως προς την εφαρμογή, ιδίως σε ό,τι αφορά την εφαρμογή του πρωτοκόλλου για την Ιρλανδία και τη Βόρεια Ιρλανδία.

Το Πρωτόκολλο για την Ιρλανδία και τη Βόρεια Ιρλανδία

Μολοντί βάσει του πρωτοκόλλου η Βόρεια Ιρλανδία αποτελεί μέρος του τελωνειακού εδάφους του ΗΒ, τα εμπορεύματα που κυκλοφορούν ελεύθερα στη Βόρεια Ιρλανδία μπορούν να εισέρχονται στην ενιαία αγορά της ΕΕ χωρίς περιορισμούς ή ελέγχους. Τέλος, στόχος του πρωτοκόλλου είναι η αποφυγή των συνοριακών ελέγχων στη νήσο της Ιρλανδίας και η προστασία της Συμφωνίας της Μεγάλης Παρασκευής (Μπέλφαστ) του 1998. Προκειμένου να διαφυλαχθεί η ενιαία αγορά της ΕΕ, τα εμπορεύματα από τη Μεγάλη Βρετανία προς τη Βόρεια Ιρλανδία υπόκεινται σε συνοριακούς ελέγχους της ΕΕ όταν διασχίζουν τη Θάλασσα της Ιρλανδίας, διότι ο [ενωσιακός τελωνειακός κώδικας](#) εξακολουθεί να εφαρμόζεται στη Βόρεια Ιρλανδία. Συνεπώς, το πρωτόκολλο για τη Βόρεια Ιρλανδία καταργεί την ανάγκη τελωνειακών ελέγχων στη νήσο της Ιρλανδίας, αλλά θεσπίζει κανόνες για τα εμπορεύματα που μεταβαίνουν από τη Μεγάλη Βρετανία στη Βόρεια Ιρλανδία. Με άλλα λόγια, δυνάμει του δικαίου της ΕΕ, όλα τα εμπορεύματα που εισέρχονται στη Βόρεια Ιρλανδία από χώρες εκτός της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των εμπορευμάτων από τη Μεγάλη Βρετανία, υπόκεινται σε τελωνειακές διασαφήσεις.

Η εφαρμογή του πρωτοκόλλου είναι εξαιρετικά δύσκολη από τότε που τέθηκε σε ισχύ. Το Ηνωμένο Βασίλειο έχει λάβει μονομερή μέτρα για τη μη εφαρμογή τμημάτων του πρωτοκόλλου αρκετές φορές, με αποκορύφωμα την κατάθεση του [νομοσχεδίου σχετικά με το πρωτόκολλο για τη Βόρεια Ιρλανδία](#) στις 14 Ιουνίου 2022.

Στις 27 Φεβρουαρίου 2023, ύστερα από μήνες εντατικών διαπραγματεύσεων, η Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Ursula von der Leyen, και ο Πρωθυπουργός του Ηνωμένου Βασιλείου, Rishi Sunak, παρουσίασαν πολιτική συμφωνία σχετικά με

την εφαρμογή του πρωτοκόλλου για την Ιρλανδία και τη Βόρεια Ιρλανδία, το οποίο αναφέρεται ως πλαίσιο Windsor.

Το πλαίσιο Windsor περιλαμβάνει ένα ολοκληρωμένο σύνολο κοινών λύσεων για την αντιμετώπιση των προκλήσεων και των ανησυχιών όλων των κοινοτήτων στη Βόρεια Ιρλανδία όσον αφορά την εφαρμογή του πρωτοκόλλου, διασφαλίζοντας παράλληλα την ακεραιότητα της ενιαίας αγοράς της ΕΕ. Οι λύσεις αυτές εντάσσονται στο πλαίσιο της συμφωνίας αποχώρησης, της οποίας το πρωτόκολλο αποτελεί αναπόσπαστο μέρος.

Οι κοινές λύσεις περιλαμβάνουν νέες ρυθμίσεις σχετικά με τα τελωνεία/την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων μεταξύ της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας, τα γεωργικά τρόφιμα, τα φάρμακα, τον ΦΠΑ και τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης, τις δασμολογικές ποσοστώσεις για ορισμένες κατηγορίες χάλυβα, και τους όρους που διασφαλίζουν ότι οι κρατικές ενισχύσεις του ΗΒ δεν επηρεάζουν, μεταξύ άλλων, το εμπόριο μεταξύ της Βόρειας Ιρλανδίας και της ΕΕ.

Οι λύσεις αυτές συνοδεύονται από μέτρα που επιτρέπουν στην ΕΕ να αναλύει και να αξιολογεί τον κίνδυνο των εμπορευμάτων που δεν παραμένουν στη Βόρεια Ιρλανδία, δεδομένης της απουσίας φυσικών συνόρων. Εάν, στην πράξη, διαπιστωθεί ότι τα εμπορεύματα διέρχονται από την Ιρλανδία, υπάρχουν διαρθρωτικές διασφαλίσεις για την αντιμετώπιση αυτής της κατάστασης. Στο ψήφισμά του της 15ης Μαρτίου 2023 σχετικά με την εφαρμογή της συμφωνίας αποχώρησης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εξέφρασε την ικανοποίησή του για το πλαίσιο Windsor.

Στις 22 Μαρτίου 2023, η Βουλή των Κοινοτήτων υπερψήφισε ένα από τα στοιχεία του πλαισίου Windsor, το λεγόμενο φρένο του Στόρμοντ, αν και η ψηφοφορία εξελήφθη ως ψηφοφορία για το σύνολο του πλαισίου. Το κείμενο εγκρίθηκε με 515 ψήφους υπέρ και 29 κατά. Κατά τη συζήτηση στη Βουλή των Κοινοτήτων, ο Πρωθυπουργός Rishi Sunak δήλωσε την πρόθεση της κυβέρνησης να αποσύρει το νομοσχέδιο σχετικά με το πρωτόκολλο για τη Βόρεια Ιρλανδία.

Η Κοινοβουλευτική Συνέλευση Εταιρικής Σχέσης

Το άρθρο 11 της ΣΕΣ προβλέπει τη δυνατότητα σύστασης Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης Εταιρικής Σχέσης (ΚΣΕΣ) και τα δύο κοινοβούλια συμφώνησαν να συγκροτήσουν το όργανο αυτό.

Η ΚΣΕΣ συνεδριάζει δύο φορές το χρόνο, εκ περιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, σε έναν από τους συνήθεις τόπους εργασίας του, και στο Κοινοβούλιο του Ηνωμένου Βασιλείου. Αποτελεί φόρουμ ανταλλαγής απόψεων για θέματα που προκύπτουν από τη ΣΕΣ, συμπεριλαμβανομένων των συμπληρωματικών συμφωνιών, καθώς και για κάθε άλλο θέμα αμοιβαίου ενδιαφέροντος. Η πρώτη συνεδρίαση της ΚΣΕΣ πραγματοποιήθηκε από τις 12 έως τις 13 Μαΐου 2022 στις Βρυξέλλες.

María Álvarez López
04/2024

5.5.5. Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας

Η Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας (ΕΠΓ) καλύπτει τις χώρες Αλγερία, Αρμενία, Αζερμπαϊτζάν, Λευκορωσία, Αίγυπτο, Γεωργία, Ισραήλ, Ιορδανία, Λίβανο, Λιβύη, Μολδαβία, Μαρόκο, Παλαιστίνη, Συρία, Τунησία και Ουκρανία. Σκοπό έχει να εδραιώσει την ευημερία, τη σταθερότητα και την ασφάλεια όλων. Είναι θεμελιωμένη στη δημοκρατία, το κράτος δικαίου και το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και είναι μια διμερής πολιτική ανάμεσα στην ΕΕ και την κάθε χώρα εταίρο, με πρωτοβουλίες περιφερειακής συνεργασίας: την Ανατολική Εταιρική Σχέση και την Ένωση για τη Μεσόγειο^[1].

Νομική βάση

- Άρθρο 8 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ):
- Τίτλος V της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (εξωτερική δράση):
- άρθρα 206-207 (εμπόριο) και 216-219 (διεθνείς συμφωνίες) της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ).

Γενικοί στόχοι

Μέσω της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Γειτονίας (ΕΠΓ), η ΕΕ προσφέρει στους γείτονές της μια προνομιακή σχέση, θεμελιωμένη στην αμοιβαία προσήλωση σε κοινές αξίες (δημοκρατία και ανθρώπινα δικαιώματα, κράτος δικαίου, χρηστή διακυβέρνηση, αρχές της οικονομίας της αγοράς και βιώσιμη ανάπτυξη). Η ΕΠΓ περιλαμβάνει πολιτικό συντονισμό και βαθύτερη οικονομική ολοκλήρωση, αυξημένη κινητικότητα και διαπροσωπικές επαφές. Το εύρος των φιλοδοξιών της εκάστοτε σχέσης εξαρτάται από τον βαθμό στον οποίο είναι κοινές οι αξίες αυτές. Η ΕΠΓ παραμένει διακριτή από τη διαδικασία της διεύρυνσης, αν και τούτο δεν προδικάζει τον τρόπο με τον οποίο ενδέχεται να αναπτυχθούν στο μέλλον οι σχέσεις της ΕΕ με τους γείτονές της. Το 2011, η ΕΕ προέβη σε ανασκόπηση της ΕΠΓ και, έχοντας υπόψη τις εξελίξεις στις αραβικές χώρες, ενίσχυσε την εστίασή της στην προώθηση μιας γερά ριζωμένης και βιώσιμης δημοκρατίας και μιας οικονομικής ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς. Στα χαρακτηριστικά μιας βαθιά ριζωμένης και βιώσιμης δημοκρατίας περιλαμβάνονται ιδίως οι ελεύθερες και δίκαιες εκλογές, οι προσπάθειες για την καταπολέμηση της διαφθοράς, η δικαστική ανεξαρτησία, ο δημοκρατικός έλεγχος των ενόπλων δυνάμεων και οι ελευθερίες της έκφρασης, του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι. Η ΕΕ επισήμανε επίσης το ρόλο που διαδραματίζει η κοινωνία των πολιτών στη διαδικασία και εισήγαγε την αρχή «περισσότερα για περισσότερα», σύμφωνα με την οποία η Ένωση αναπτύσσει ισχυρότερες εταιρικές σχέσεις με τους γείτονες εκείνους που σημειώνουν την μεγαλύτερη πρόοδο προς την κατεύθυνση της δημοκρατικής μεταρρύθμισης. Τον Μάρτιο του 2015, η Επιτροπή και η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης (ΕΥΕΔ) κίνησαν διαδικασία διαβούλευσης για μια νέα επανεξέταση της ΕΠΓ. Μία από τις κύριες επιδιώξεις ήταν η προσαρμογή των εργαλείων προκειμένου να λαμβάνονται καλύτερα υπόψη οι ιδιαίτερες προσδοκίες των χωρών εταίρων. Έχοντας τούτο κατά νου, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε [ψήφισμα](#) στις 9 Ιουλίου 2015, με το οποίο επισημαίνει

[1] Για πληροφορίες σχετικά με τις διμερείς σχέσεις μεταξύ της ΕΕ και των ανατολικών και μεσογειακών εταίρων, βλ. δελτία σχετικά με τα θέματα αυτά ([5.5.6](#), [5.5.7](#) και [5.5.8](#)).

την ανάγκη για μια ΕΠΓ με πιο στρατηγική προσέγγιση, πιο συγκεντρωμένη, πιο ευέλικτη, πιο συνεκτική. Στις 18 Νοεμβρίου 2015 δημοσιεύτηκε μια [ανακοίνωση](#) της ΕΥΕΔ και της Επιτροπής που ήταν στο πνεύμα αυτό και βασιζόταν στα αποτελέσματα της διαδικασίας διαβούλευσης.

Στις 18 Μαΐου 2017, η ΕΥΕΔ και η Επιτροπή δημοσίευσαν [έκθεση ανασκόπησης σχετικά με την εφαρμογή της ΕΠΓ](#). Στην έκθεση τονίζεται η περισσότερο ευέλικτη και ευαίσθητη προσέγγιση που επέδειξε η ΕΕ στο πλαίσιο της συνεργασίας της με τους εταίρους της ΕΠΓ και η αποδοτικότερη χρήση των πόρων. Στις 27 Μαρτίου 2019, το Κοινοβούλιο ενέκρινε [ψήφισμα σχετικά με την περίοδο μετά την αραβική άνοιξη και τη μελλοντική πορεία για την περιοχή της Μέσης Ανατολής και Βόρειας Αφρικής](#), στο οποίο αναγνωρίστηκαν ορισμένα δημοκρατικά οφέλη στην περιοχή, αλλά ζήτησε επίσης περαιτέρω οικονομικές, δημοκρατικές και κοινωνικές μεταρρυθμίσεις. Στις 19 Ιουνίου 2020, το Κοινοβούλιο ενέκρινε [σύσταση προς το Συμβούλιο, την Επιτροπή και τον Αντιπρόεδρο/Υπατο Εκπρόσωπο της Ένωσης για Θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας \(ΑΠ/ΥΕ\) σχετικά με την «Ανατολική Εταιρική Σχέση, ενόψει της συνόδου κορυφής του Ιουνίου 2020»](#), στην οποία ζητούσε «συνεχή ώθηση προς την κατεύθυνση της αποτελεσματικής συνεργασίας, του εντατικού διαλόγου και της στενής εταιρικής σχέσης στο πλαίσιο της ΑΕΣ».

Η [κοινή ανακοίνωση](#) με τίτλο «Ανανεωμένη εταιρική σχέση με τη Νότια Γειτονία # Νέο θεματολόγιο για τη Μεσόγειο» και το «Συνοδευτικό επενδυτικό σχέδιο για τους νότιους γείτονες», που δημοσιεύθηκαν στις 9 Φεβρουαρίου 2021 από την Επιτροπή και τον Υπατη Εκπρόσωπο της Ένωσης για Θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας και εγκρίθηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 19 Απριλίου 2021, αποσκοπούν στον καθορισμό ανανεωμένου θεματολογίου για την επανεκκίνηση και την ενίσχυση της στρατηγικής εταιρικής σχέσης μεταξύ της ΕΕ και των εταίρων της Νότιας Γειτονίας.

Με [κοινή δήλωση](#) που εξέδωσαν στις 24 Φεβρουαρίου 2021 οι πρόεδροι όλων των αντιπροσωπειών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου που ασχολούνται με τις χώρες της Νότιας Γειτονίας προτείνεται η διεξαγωγή συνόδου κορυφής μεταξύ της ΕΕ και όλων των νότιων γειτόνων της, στην οποία θα πρέπει να συμμετέχουν εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών και κοινοβούλια, προκειμένου να καθοριστούν από κοινού οι καλύτεροι τρόποι για την εφαρμογή του θεματολογίου αυτού σε πνεύμα γνήσιας εταιρικής σχέσης και συνιδιοκτησίας.

Εργαλεία

Η ΕΠΓ βασίζεται στις ισχύουσες νομικές συμφωνίες μεταξύ της ΕΕ και των εταίρων της – Συμφωνίες Εταιρικής Σχέσης και Συνεργασίας (ΣΕΣΣ) και, πιο πρόσφατα, τις Συμφωνίες Σύνδεσης (ΣΣ).

Στο επίκεντρο της ΕΠΓ βρίσκονται τα διμερή σχέδια δράσης που έχουν εκπονηθεί μεταξύ της ΕΕ και των περισσότερων χωρών εταίρων και οι προτεραιότητες των εταιρικών σχέσεων. Τα σχέδια αυτά καθορίζουν την ημερήσια διάταξη των πολιτικών και οικονομικών μεταρρυθμίσεων, με βραχυπρόθεσμες και μεσοπρόθεσμες προτεραιότητες (τριών έως πέντε ετών). Τα σχέδια δράσης και οι προτεραιότητες των εταιρικών σχέσεων της ΕΠΓ αντικατοπτρίζουν τις ανάγκες, τα συμφέροντα και τις δυνατότητες της ΕΕ και του κάθε εταίρου. Με τα σχέδια επιδιώκεται η ανάπτυξη δημοκρατικών, κοινωνικά δίκαιων και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνιών, η προώθηση

της οικονομικής ολοκλήρωσης και η βελτίωση της διασυνοριακής κυκλοφορίας των προσώπων.

Η ΕΕ στηρίζει την προσπάθεια υλοποίησης των στόχων της ΕΠΓ με χρηματοδοτική βοήθεια, καθώς και με πολιτική και τεχνική συνεργασία. Ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Γειτονίας (ΕΜΓ) ήταν ο βασικός χρηματοδοτικός μηχανισμός της ΕΕ για τη διμερή συνεργασία με τους νότιους εταίρους για την περίοδο 2014-2020, με πίστωση 15,4 δισεκ. EUR για την εν λόγω περίοδο. Ο νέος Μηχανισμός Γειτονίας, Ανάπτυξης και Διεθνούς Συνεργασίας (ΜΓΑΔΣ) — «η Ευρώπη ως παγκόσμιος παράγοντας» — θα πλαισιώσει τη συνεργασία της ΕΕ με τις χώρες αυτές για την περίοδο 2021-2027. Η προσέγγιση του μέσου περιλαμβάνει τη χρηματοδότηση επιχορηγήσεων καθώς και τον συνδυασμό επιχορηγήσεων με δάνεια από ευρωπαϊκούς και διεθνείς χρηματοδοτικούς οργανισμούς. Με συνολική χρηματοδότηση ύψους 79,5 δισ. EUR, το νέο μέσο θα καλύψει τη συνεργασία της ΕΕ με τις γειτονικές χώρες της ΕΕ, και με άλλες χώρες στην Αφρική, την Ασία, την Αμερική, τον Ειρηνικό και την Καραϊβική. Πέρα από την εστίαση στη βιώσιμη ανάπτυξη, η Ευρώπη στον κόσμο θα προωθήσει βασικές θεματικές πτυχές της εξωτερικής πολιτικής της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων προγραμμάτων για την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δημοκρατίας και της κοινωνίας των πολιτών. Η χρηματοδότηση από το μέσο θα διατεθεί επίσης για την αντιμετώπιση παγκόσμιων προκλήσεων, όπως η κλιματική αλλαγή, η μετανάστευση, η ειρήνη και η σταθερότητα, καθώς και η συνεργασία με στρατηγικούς εταίρους και η προώθηση των πρωτοβουλιών εξωτερικής πολιτικής της ίδιας της ΕΕ. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έδωσε την τελική του έγκριση στη θέσπιση του νέου μέσου για την Ευρώπη στον κόσμο στις [9 Ιουνίου 2021](#), μετά από δύομισι έτη διαπραγματεύσεων. Το Κοινοβούλιο εξασφάλισε αυξημένη συμμετοχή στον καθορισμό των κύριων στρατηγικών στόχων του μέσου, καθώς και ενισχυμένο ρόλο στον έλεγχο της εφαρμογής του μέσου μέσω ενός υψηλού επιπέδου γεωπολιτικού διαλόγου με την Επιτροπή.

Επιπλέον, έχουν διαμορφωθεί εργαλεία υπό την αιγίδα της ΕΠΓ για την προώθηση της πρόσβασης στην αγορά, κυρίως μέσω της διαπραγμάτευσης των σφαιρικών και σε βάθος συμφωνιών ελευθέρων συναλλαγών, καθώς και για την ενίσχυση της κινητικότητας και την διαχείριση της μετανάστευσης. Ως εκ τούτου, οι εταιρικές σχέσεις κινητικότητας και η διευκόλυνση/ελευθέρωση των θεωρήσεων έχουν προσφερθεί και έχουν συμφωνηθεί με ορισμένους εταίρους, ενώ ένα ειδικό χρηματοδοτικό μέσο — η [Διευκόλυνση εταιρικής σχέσης](#) για την κινητικότητα — δρομολογήθηκε το 2016. Στη νότια περιφέρεια, μια σειρά περιφερειακών και διμερών πρωτοβουλιών για τη μετανάστευση και την κινητικότητα χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο του [Καταπιστευματικού Ταμείου Έκτακτης Ανάγκης της ΕΕ για την Αφρική](#), στο σκέλος για τη Βόρεια Αφρική.

Μολονότι λοιπόν η ΕΠΓ έχει σχεδιαστεί ως «εργαλειοθήκη» κοινής πολιτικής, δίνει, επίσης, στην ΕΕ και τη δυνατότητα να προσαρμόζει και να διαφοροποιεί την πολιτική της αναλόγως των ιδιαιτεροτήτων του κάθε εταίρου.

Περιφερειακή διάσταση

A. Ανατολική Εταιρική Σχέση

Η Ανατολική Εταιρική Σχέση (ΑΕΣ) δημιουργήθηκε για να «αναβαθμίσει» τις σχέσεις της ΕΕ με τους περισσότερους από τους ανατολικούς γείτονές της: Αρμενία, Αζερμπαϊτζάν, Λευκορωσία, Γεωργία, Μολδαβία και Ουκρανία. Η ΑΕΣ συμφωνήθηκε το 2008 και εγκαινιάστηκε το 2009, βασίζεται δε στην ΕΠΓ.

1. Στόχοι

Κύριος στόχος της ΑΕΣ είναι η «επίσπευση της πολιτικής σύνδεσης και η εμβάθυνση της οικονομικής ολοκλήρωσης» μεταξύ της ΕΕ και των ανατολικών γειτόνων της. Το επίπεδο της ολοκλήρωσης και της συνεργασίας αντανακλά την προσήλωση κάθε χώρας εταίρου στις ευρωπαϊκές αξίες, πρότυπα και δομές καθώς και την δική της πρόοδο προς την εκπλήρωσή τους. Η ΑΕΣ έχει ως στόχο την προώθηση της δημοκρατίας και της χρηστής διακυβέρνησης, την ενίσχυση της ενεργειακής ασφάλειας, την ενθάρρυνση των τομεακών μεταρρυθμίσεων (συμπεριλαμβανομένης της προστασίας του περιβάλλοντος), την ενθάρρυνση των διαπροσωπικών επαφών, τη στήριξη της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης και την προσφορά πρόσθετης χρηματοδότησης για προγράμματα σχετικά με τη μείωση των κοινωνικοοικονομικών ανισορροπιών και την αύξηση της σταθερότητας^[2].

2. Δομές

Οι διασκέψεις κορυφής ΑΕΣ πραγματοποιούνται κάθε δύο χρόνια, με συμμετοχή αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων των κρατών μελών της ΕΕ και χωρών εταίρων, καθώς και εκπροσώπων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της ΕΥΕΔ.

Έχουν επίσης ξεκινήσει εμβληματικές πρωτοβουλίες και περιλαμβάνουν: ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα διαχείρισης των συνόρων· ένα μέσο διευκόλυνσης για τις μικρές και τις μεσαίες επιχειρήσεις, περιφερειακές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας· και προσπάθειες για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης, την αύξηση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, την προώθηση της χρηστής περιβαλλοντικής διακυβέρνησης, και την πρόληψη, την προετοιμασία και την αντιμετώπιση φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών.

Δεδομένου ότι το 2019 σηματοδότησε την 10ή επέτειο της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης, η Επιτροπή διεξήγαγε ευρεία και εκτενή διαβούλευση με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη για να καθορίσει τις μελλοντικές προτεραιότητες της εν λόγω πολιτικής και, με τον τρόπο αυτό, να διασφαλίσει ότι θα εξακολουθήσει να αποφέρει απτά οφέλη στους πολίτες σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Στις 18 Μαρτίου 2020, η Επιτροπή και η ΑΕ/ΥΕ εξέδωσαν [κοινή ανακοίνωση](#) με τίτλο «Πολιτική της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης μετά το 2020: Ενίσχυση της ανθεκτικότητας – μια ανατολική εταιρική σχέση που παράγει αποτελέσματα για όλους». Στο παρόν έγγραφο επισημαίνονται πέντε μακροπρόθεσμοι στόχοι πολιτικής για τη μελλοντική συνεργασία:

- μια εταιρική σχέση η οποία δημιουργεί: η ΕΕ και οι χώρες εταίροι θα συνεργαστούν για την επίτευξη ανθεκτικών, βιώσιμων και ολοκληρωμένων οικονομιών·
- Μια εταιρική σχέση η οποία προστατεύει: η ΕΕ και οι χώρες εταίροι θα ανανεώσουν την προσήλωσή τους στις θεμελιώδεις αρχές της εταιρικής σχέσης, ιδίως στους υπόλογους θεσμούς, το κράτος δικαίου και την ασφάλεια·
- μια εταιρική σχέση που είναι πράσινη: η ΕΕ και οι χώρες εταίροι θα συνεργαστούν για την επίτευξη ενός ανθεκτικού και βιώσιμου μέλλοντος·

[2] Για περισσότερες πληροφορίες, μπορείτε να συμβουλευτείτε το κεφάλαιο που περιέχει ο [δικτυακός τόπος της ΕΥΕΔ](#) σχετικά με την ΑΕΣ.

- μια εταιρική σχέση που συνδέει: η ΕΕ θα επενδύσει περαιτέρω στον ψηφιακό μετασχηματισμό των χωρών εταίρων και θα επιδιώξει να επεκτείνει τα οφέλη της ψηφιακής ενιαίας αγοράς·
- μια εταιρική σχέση που ενδυναμώνει: η ΕΕ και οι χώρες εταίροι θα συνεργαστούν για την επίτευξη ανθεκτικών, δίκαιων και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνιών.

Το έγγραφο αυτό χρησίμευσε ως βάση για τις συζητήσεις στη [βιντεοδιάσκεψη των ηγετών της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης στις 18 Ιουνίου 2020](#). Στο πλαίσιο της πανδημίας COVID-19 και των σοβαρών κοινωνικοοικονομικών της επιπτώσεων σε ολόκληρη την ήπειρο, οι ηγέτες αναγνώρισαν τη στρατηγική σημασία της εν λόγω εταιρικής σχέσης και υπογράμμισαν την ανάγκη να συνεχιστεί η οικοδόμηση ενός χώρου κοινής δημοκρατίας, ευημερίας και σταθερότητας, ο οποίος βασίζεται στις κοινές αξίες τους, μέσω μιας διεθνούς τάξης βασισμένης σε κανόνες και του διεθνούς δικαίου.

Στη συνέχεια, τον Ιούλιο του 2021 ανακοινώθηκαν οι [προτεραιότητες της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης για την περίοδο μετά το 2020](#). Η πολιτική της ΑΕΣ θα εξακολουθήσει να είναι ευέλικτη και να επιτρέπει ουσιαστική διαφοροποίηση, εξατομικευμένες προσεγγίσεις και ενισχυμένη συνεργασία βάσει κινήτρων προς όφελος των χωρών που συμμετέχουν περισσότερο στις μεταρρυθμίσεις. Στο πλαίσιο αυτό, θα τονίσει:

- μαζί για ανθεκτικές, βιώσιμες και ολοκληρωμένες οικονομίες·
- μαζί για θεσμούς που λογοδοτούν, κράτος δικαίου και ασφάλεια·
- μαζί για την περιβαλλοντική και κλιματική ανθεκτικότητα·
- μαζί για έναν ανθεκτικό ψηφιακό μετασχηματισμό·
- μαζί για ανθεκτικές, δίκαιες και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνίες με ισότητα των φύλων· και
- ένας πρωταρχικός στόχος που ενισχύει τη στρατηγική επικοινωνία.

Ως εκ τούτου, κατά την περίοδο προγραμματισμού 2021-2027, η προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου θα εξακολουθήσει να υποστηρίζεται.

Με έτος ίδρυσης το 2011, [η Κοινοβουλευτική Συνέλευση Euronest](#) αποτελεί την κοινοβουλευτική συνιστώσα της ΑΕΣ και έχει επιφορτιστεί με τη διαβούλευση, την εποπτεία και την παρακολούθηση της εταιρικής σχέσης. Κύρια επιδίωξή της είναι να φέρει κοντά τα κοινοβούλια των χωρών της ΑΕΣ με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και να ενισχύσει τις διαπροσωπικές επαφές, να προαγάγει την ενεργή συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών και να συμμετάσχει με μεγαλύτερη ενεργητικότητα στον πολιτισμικό διάλογο. Η Κοινοβουλευτική Συνέλευση Euronest ερείδεται σε αμοιβαία συμφέροντα και δεσμεύσεις, καθώς και στις αρχές της διαφοροποίησης, της συνιδιοκτησίας και της συνυπευθυνότητας. Ένα από τα καθήκοντά της είναι ο έλεγχος της υποστήριξης που παρέχει η ΕΕ στις χώρες ΑΕΣ ενώ μπορεί επίσης να απευθύνει συστάσεις στις διακυβερνητικές δομές της ΑΕΣ προκειμένου να εδραιωθεί μια βαθύτερη πολιτική και οικονομική σύγκλιση των χωρών αυτών με την ΕΕ.

Η Συνέλευση έχει πραγματοποιήσει δέκα τακτικές συνεδριάσεις μέχρι σήμερα, με πιο πρόσφατη εκείνη που διεξήχθη μεταξύ της 19ης και της 21ης Φεβρουαρίου 2023, στο Κισινάου. Ένα από τα κύρια σημεία της ημερήσιας διάταξης ήταν μια βασική συζήτηση με τίτλο «Ποιο είναι το μέλλον της πολιτικής για την Ανατολική Εταιρική Σχέση μετά

τον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας; Νέο περιφερειακό πλαίσιο ασφάλειας, προκλήσεις και ευκαιρίες».

Η συνέλευση αποτελείται από 60 μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και 10 μέλη από το κοινοβούλιο της κάθε χώρας εταίρου. Ωστόσο, δεδομένου ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν αναγνωρίζει την Εθνοσυνέλευση της Λευκορωσίας ως δημοκρατικά εκλεγμένο θεσμικό όργανο, κανένας Λευκορώσος «βουλευτής» δεν συμμετέχει επί του παρόντος στην Eurorest. Ωστόσο, λόγω εξαιρετικών περιστάσεων, εκπρόσωποι των δημοκρατικών δυνάμεων της Λευκορωσίας κλήθηκαν κατ' εξαίρεση να παραστούν στην ένατη και δέκατη τακτική σύνοδο. Η Κοινοβουλευτική Συνέλευση της Eurorest έχει τέσσερις μόνιμες επιτροπές και συγκεκριμένα την Επιτροπή Πολιτικών Υποθέσεων, Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και Δημοκρατίας, την Επιτροπή Οικονομικής Ολοκλήρωσης, Νομικής Προσέγγισης και Σύγκλισης με τις Πολιτικές της ΕΕ, την Επιτροπή Ενεργειακής Ασφάλειας και την Επιτροπή Κοινωνικών Υποθέσεων, Απασχόλησης, Παιδείας, Πολιτισμού και Κοινωνίας των Πολιτών. Περιλαμβάνει επίσης μια ομάδα εργασίας για τον εσωτερικό κανονισμό, μια ομάδα εργασίας για τις συμφωνίες σύνδεσης, μια ομάδα εργασίας για τη Λευκορωσία, καθώς και ένα άτυπο φόρουμ γυναικών.

Επιπλέον, ένα Φόρουμ της Κοινωνίας των Πολιτών^[3] για την ΑΕΣ διατυπώνει συστάσεις με στόχο την «άσκηση επιρροής στα θεσμικά όργανα της ΕΕ και στις κυβερνήσεις των χωρών της ΑΕΣ».

B. Ένωση για τη Μεσόγειο

Η Ένωση για τη Μεσόγειο (ΕγΜ) περιλαμβάνει τα 27 κράτη μέλη της ΕΕ, την Ευρωπαϊκή Ένωση και 15 Μεσογειακές χώρες (Αλβανία, Αλγερία, Βοσνία και Ερζεγοβίνη, Αίγυπτο, Ισραήλ, Ιορδανία, Λίβανο, Μαυριτανία, Μαυροβούνιο, Μονακό, Μαρόκο, Παλαιστίνη, Συρία (η ιδιότητα μέλους της οποίας έχει ανασταλεί λόγω του εμφυλίου πολέμου), Τυνησία και Τουρκία). Ο Αραβικός Σύνδεσμος έχει συμμετάσχει σε όλες τις συνεδριάσεις από το 2008 ενώ στη Λιβύη έχει καθεστώς παρατηρητή.

1. Στόχοι

Η Ένωση για τη Μεσόγειο συνιστά μια διακυβερνητική εταιρική σχέση, ένα πολυμερές πλαίσιο για τις πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές σχέσεις μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των χωρών της Νότιας και Ανατολικής Μεσογείου. Ξεκίνησε το 2008 στη [Σύνοδο Κορυφής του Παρισιού](#) και αποτελεί συνέχεια της Ευρωμεσογειακής Εταιρικής Σχέσης (Euro-Med), επίσης γνωστής και ως διαδικασία της Βαρκελώνης. Η Ένωση για τη Μεσόγειο διαπνέεται από τους στόχους που καθορίζονται στη Διακήρυξη της Βαρκελώνης (1995), και συγκεκριμένα τη δημιουργία ενός χώρου ειρήνης, σταθερότητας, ασφάλειας και κοινής οικονομικής ευημερίας, με πλήρη σεβασμό των δημοκρατικών αρχών, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, καθώς και την προώθηση της κατανόησης μεταξύ των πολιτισμών στην ευρωμεσογειακή περιοχή.

2. Δομές

Η Προεδρία της Ένωσης για τη Μεσόγειο είναι διπλή, με την «συμπροεδρία» αυτή να αναδεικνύει το πνεύμα «συνιδιοκτησίας» που διέπει την ομάδα. Από το 2012 και έπειτα, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αναλάβει τη βόρεια συμπροεδρία και η Ιορδανία τη νότια. Το κύριο διοικητικό όργανο είναι η Σύνοδος Ανώτατων Υπαλλήλων, η οποία επιβλέπει

[3] Για περισσότερες πληροφορίες για το Φόρουμ της Κοινωνίας των Πολιτών μπορείτε να συμβουλευτείτε τον [ιστότοπο του Φόρουμ](#).

και συντονίζει το έργο της Ένωσης για τη Μεσόγειο. Η Σύνοδος Ανώτατων Υπαλλήλων εγκρίνει επίσης τον προϋπολογισμό και το πρόγραμμα εργασίας της Γραμματείας, προετοιμάζει τις συναντήσεις των Υπουργών Εξωτερικών και των άλλων υπουργικών σχημάτων και διορίζει τον Γενικό Γραμματέα και τους έξι αναπληρωτές Γενικούς-Γραμματείς. Στη σύνοδο συζητούνται επίσης προτάσεις έργων που υποβάλλονται από τη Γραμματεία για έγκριση και υιοθέτηση. Η αποστολή της Γραμματείας της Ένωσης για τη Μεσόγειο συνίσταται, κυρίως, στον εντοπισμό, την εκπόνηση, την προώθηση και τον συντονισμό τεχνικών έργων σε τομείς όπως οι μεταφορές, η ενέργεια, το νερό, η προστασία του περιβάλλοντος, η ανώτερη εκπαίδευση και η κινητικότητα, η έρευνα, οι κοινωνικές υποθέσεις, η χειραφέτηση των γυναικών, η απασχόληση και η ανάπτυξη των επιχειρήσεων, τομείς που ενισχύουν τη συνεργασία και επηρεάζουν άμεσα τη ζωή των πολιτών που ζουν στις χώρες της Ένωσης για τη Μεσόγειο. Η ΕΕ είναι ο μεγαλύτερος χορηγός στον προϋπολογισμό της Γραμματείας της Ένωσης για τη Μεσόγειο.

Η [Κοινοβουλευτική Συνέλευση της Ένωσης για τη Μεσόγειο](#) (ΚΣ-ΕγΜ) βασίζεται στις εργασίες της Ευρωμεσογειακής Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης και αποτελείται από 280 μέλη: 132 μέλη της ΕΕ (83 μέλη από τα 28 εθνικά κοινοβούλια της ΕΕ και 49 μέλη από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο), 8 μέλη από τις ευρωπαϊκές μεσογειακές χώρες εταίρους (Αλβανία, Βοσνία και Ερζεγοβίνη, Μονακό και Μαυροβούνιο), 130 μέλη από τις δέκα χώρες των νοτίων και ανατολικών ακτών της Μεσογείου (Αλγερία, Αίγυπτο, Ιορδανία, Ισραήλ, Λίβανο, Μαρόκο, Παλαιστίνη, Συρία (η συμμετοχή της προς το παρόν έχει ανασταλεί), Τυνησία και Τουρκία), και 10 μέλη από τη Μαυριτανία.

Η Κοινοβουλευτική Συνέλευση της Ένωσης για τη Μεσόγειο (ΚΣ-ΕγΜ) πραγματοποιεί μία σύνοδο ολομέλειας ετησίως· η πλέον πρόσφατη διεξήχθη στο Στρασβούργο, στις 13 και 14 Φεβρουαρίου 2019. Η σύνοδος ολομέλειας του 2020, η οποία είχε αρχικά προγραμματιστεί να πραγματοποιηθεί στην Αττάλεια (Τουρκία) στις 7 και 8 Μαρτίου, ακυρώθηκε λόγω της πανδημίας COVID-19.

Η Προεδρία της ΚΣ-ΕγΜ ασκείται επί του παρόντος από το Μαρόκο (2022-2023). Η Ισπανία πρόκειται να την αναλάβει το 2023. Η ΚΣ-ΕγΜ εγκρίνει ψηφίσματα ή συστάσεις για όλες τις πτυχές της ευρωμεσογειακής συνεργασίας που αφορούν τα εκτελεστικά όργανα της Ένωσης για τη Μεσόγειο, το Συμβούλιο της ΕΕ, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τις εθνικές κυβερνήσεις των χωρών εταίρων.

Η ΚΣ-ΕγΜ αποτελείται από πέντε μόνιμες επιτροπές, καθεμία από τις οποίες αποτελείται από 56 μέλη:

- Επιτροπή Πολιτικών Υποθέσεων, Ασφάλειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων·
- Επιτροπή Οικονομικών και Δημοσιονομικών Υποθέσεων, Κοινωνικών Υποθέσεων και Παιδείας·
- Επιτροπή Βελτίωσης της Ποιότητας Ζωής, Ανταλλαγών μεταξύ Κοινωνιών των Πολιτών και Πολιτισμού·
- Επιτροπή Ενέργειας, Περιβάλλοντος και Υδάτων·
- Επιτροπή Δικαιωμάτων των Γυναικών στις Ευρωμεσογειακές Χώρες.

[Florian Carmona / Christos Trapouzanlis / Kirsten Jongberg](#)

10/2023

5.5.6. Τρεις χώρες της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης: Ουκρανία, Μολδαβία και Λευκορωσία

Η πολιτική Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης της ΕΕ, που δρομολογήθηκε το 2009, καλύπτει έξι μετασοβιετικά κράτη: την Αρμενία, το Αζερμπαϊτζάν, τη Λευκορωσία, τη Γεωργία, τη Μολδαβία και την Ουκρανία. Δημιουργήθηκε με σκοπό να υποστηρίξει τις προσπάθειες για πολιτική, κοινωνική και οικονομική μεταρρύθμιση στις χώρες αυτές, προκειμένου να ενισχυθούν ο εκδημοκρατισμός και η χρηστή διακυβέρνηση, η ενεργειακή ασφάλεια, η προστασία του περιβάλλοντος και η οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Όλα τα μέλη, εκτός της Λευκορωσίας, συμμετέχουν στην Κοινοβουλευτική Συνέλευση Euronest.

Ουκρανία

Κατά την τελευταία δεκαετία, η Ουκρανία υπήρξε βασικός εταίρος της ΕΕ, με τεράστια γεωπολιτική σημασία και πρωτοφανή αντίκτυπο στις πολιτικές της ΕΕ. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υπήρξε ένθερμος υποστηρικτής της ευρωπαϊκής πορείας της Ουκρανίας και έχει οικοδομήσει ισχυρούς, στενούς δεσμούς με την ουκρανική Βουλή, τη Verkhovna Rada.

Οι εξελίξεις στην Ουκρανία από τον Νοέμβριο του 2013 ξεκίνησαν ως διαμαρτυρία υπέρ της ΕΕ και κατά της απόφασης του τότε προέδρου, Victor Yanukovich, να μην υπογράψει τη συμφωνία σύνδεσης με την ΕΕ. Αυτό το κίνημα οδήγησε τελικά σε αλλαγή κυβέρνησης και βουλευτικές εκλογές τον Οκτώβριο του 2014, με αποτέλεσμα να αναλάβουν την εξουσία κόμματα που είναι φιλοευρωπαϊκά και υπέρ των μεταρρυθμίσεων.

Τον Μάρτιο 2014 η Ρωσία προσάρτησε παράνομα την Κριμαία, και στο ανατολικό τμήμα της Ουκρανίας ξέσπασε ένοπλη σύγκρουση, υποκινούμενη από αυτονομιστές που είχαν την υποστήριξη της Ρωσίας.

Παρά τις συμφωνίες του Μινσκ που επιτεύχθηκαν το 2015 και τη δημιουργία διαπραγματευτικών πλαισίων, όπως η τριμερής ομάδα επαφής (Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ), Ρωσία και Ουκρανία) και το Κουαρτέτο της Νορμανδίας (Ρωσία, Ουκρανία, Γερμανία και Γαλλία), οι περιοδικές εκρήξεις βίας έχουν θέσει υπό αμφισβήτηση τη βιωσιμότητα της εκεχειρίας. Οι οικονομικές κυρώσεις της ΕΕ κατά της Ρωσίας συνδέονταν με την πλήρη συμμόρφωση της Μόσχας με τις συμφωνίες του Μινσκ και ανανεώνονταν περιοδικά.

Τον Ιούνιο 2017, τέθηκε σε ισχύ η απαλλαγή από τη θεώρηση για διαμονή στην ΕΕ διάρκειας έως 90 ημερών για Ουκρανούς πολίτες που διαθέτουν βιομετρικά διαβατήρια, καθώς η Ουκρανία είχε εκπληρώσει τα κριτήρια του σχεδίου δράσης για την ελευθέρωση του καθεστώτος των θεωρήσεων.

Η [συμφωνία σύνδεσης](#) ΕΕ-Ουκρανίας τέθηκε σε ισχύ την 1η Σεπτεμβρίου 2017, ενώ εφαρμοζόταν προσωρινά και εν μέρει από την 1η Νοεμβρίου 2014. Ένας από τους ακρογωνιαίους λίθους της συμφωνίας, η σφαιρική και σε βάθος ζώνη ελεύθερων συναλλαγών (DCFTA) τέθηκε σε πλήρη λειτουργία την 1η Ιανουαρίου 2016.

Εκτός από την πολιτική στήριξη, μεταξύ 2014 και Φεβρουαρίου 2022 η ΕΕ και τα χρηματοπιστωτικά της ιδρύματα έχουν κινητοποιήσει [πάνω από 17 δισ. EUR](#)

υπό μορφή επιχορηγήσεων και δανείων για τη στήριξη της μεταρρυθμιστικής διαδικασίας στην Ουκρανία. Στο πλαίσιο από κοινού καθορισμένης ατζέντας μεταρρυθμίσεων, η ΕΕ παρακολουθεί στενά την πρόοδο που σημειώνεται σε μια σειρά τομέων προτεραιότητας: καταπολέμηση της διαφθοράς, μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος, συνταγματικές και εκλογικές μεταρρυθμίσεις, ενεργειακή απόδοση, μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης και βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος.

Στις προεδρικές εκλογές του Απριλίου 2019, ο πρόεδρος Petro Poroshenko ηττήθηκε από τον πρωτοεμφανιζόμενο στην πολιτική σκηνή Volodymyr Zelensky. Ο Πρόεδρος Zelenskyy διέλυσε το κοινοβούλιο και προκήρυξε πρόωρες εκλογές τον Ιούλιο του 2019, στις οποίες το κόμμα του, που ονομάστηκε «Υπηρέτης του Λαού», κέρδισε την απόλυτη πλειοψηφία των εδρών. Ως αποτέλεσμα αυτού, οι θέσεις τόσο του προέδρου της Βουλής όσο και του πρωθυπουργού καλύφθηκαν από μέλη του κόμματος. Τον Μάρτιο του 2020 ο πρόεδρος Ζελένσκι προχώρησε σε σημαντικό κυβερνητικό ανασχηματισμό στον οποίο ο Ντενίς Σμιχάλ ανέλαβε καθήκοντα πρωθυπουργού.

Το 2021 ο πρόεδρος Ζελένσκι δρομολόγησε μια σειρά από περαιτέρω κυβερνητικούς ανασχηματισμούς και ενίσχυσε τον ρόλο του Συμβουλίου Εθνικής Ασφάλειας και Άμυνας της Ουκρανίας. Συγχρόνως, ο πρόεδρος της Βουλής, Dmytro Razumkov αντικαταστάθηκε από τον Ruslan Stefanchuk, μετά τη διαμάχη γύρω από την έγκριση του λεγόμενου «νομοσχεδίου απαλλαγής από τους ολιγάρχες», το οποίο τελικά υπογράφηκε από τον πρόεδρο και απέκτησε ισχύ νόμου στις αρχές Νοεμβρίου 2021.

Στις 21 Φεβρουαρίου 2022, η Κρατική Δούμα της Ρωσίας αναγνώρισε επίσημα την ανεξαρτησία των αυτοανακηρυχθεισών «Λαϊκών Δημοκρατιών» του Ντονέσκ και του Λουχάνσκ. Τρεις ημέρες αργότερα, μετά από μήνες έντονης συγκέντρωσης στρατιωτικών δυνάμεων κατά μήκος των συνόρων της Ουκρανίας, ρωσικά στρατεύματα εισέβαλαν στην Ουκρανία σε διάφορα μέτωπα. Μεταξύ της 24ης Φεβρουαρίου 2022 —πρώτης ημέρας της ολοκληρωτικής ένοπλης επίθεσης από τη Ρωσική Ομοσπονδία— και του Οκτωβρίου 2023, το [Γραφείο του Ύπατου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα \(OHCHR\)](#) κατέγραψε 27 768 απώλειες αμάχων στη χώρα: 9 806 έχασαν τη ζωή τους και 17 962 τραυματίστηκαν. Ωστόσο, οι πραγματικοί αριθμοί είναι πιθανόν να είναι σημαντικά υψηλότεροι.

Από την έναρξη της εισβολής, η ΕΕ έχει καταδικάσει απερίφραστα την απρόκλητη και αδικαιολόγητη στρατιωτική επίθεση της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας. Στις 23 Φεβρουαρίου 2022, το Συμβούλιο της ΕΕ ενέκρινε νέα δέσμη κυρώσεων ως απάντηση στην αναγνώριση από τη Ρωσία των περιφερειών Ντονέσκ και Λουχάνσκ ως ανεξάρτητων οντοτήτων και στην επιβολή ρωσικών ενόπλων δυνάμεων στις εν λόγω περιοχές. Από τις 24 Φεβρουαρίου 2022 η ΕΕ έχει επεκτείνει σημαντικά τα περιοριστικά μέτρα σε διάφορους τομείς, εγκρίνοντας διαδοχικές δέσμες κυρώσεων ([11 δέσμες κυρώσεων](#) έως τον Οκτώβριο του 2023). Προσέθεσε επίσης σημαντικό αριθμό προσώπων και οντοτήτων στον κατάλογο κυρώσεων. Ο γενικός στόχος των μέτρων αυτών είναι να ενταθεί η πίεση που ασκείται στη Ρωσία για τον τερματισμό του πολέμου.

Η Ουκρανία υπέβαλε επίσημη αίτηση προσχώρησης στην ΕΕ στις 28 Φεβρουαρίου 2022 και της [χορηγήθηκε καθεστώς υποψήφιας χώρας](#) στις 23 Ιουνίου 2022 μετά από ομόφωνη απόφαση των ηγετών των 27 κρατών μελών της ΕΕ. Αυτή η ιστορική απόφαση βασίστηκε στη [σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής](#) που δημοσιεύθηκε στις 17 Ιουνίου 2022, με την οποία συνιστάται η χορήγηση στην Ουκρανία καθεστώτος υποψήφιας χώρας, υπό την προϋπόθεση ότι θα υλοποιήσει επτά συγκεκριμένες

μεταρρυθμίσεις. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρακολουθεί την πρόοδο της Ουκρανίας όσον αφορά την εκπλήρωση των προϋποθέσεων που ορίζονται στη γνώμη της σχετικά με την αίτηση προσχώρησης, και εξέδωσε ενδιάμεση προφορική [ενημέρωση](#) προόδου τον Ιούνιο του 2023. Στις 8 Νοεμβρίου 2023 η Επιτροπή εξέδωσε την [έκθεσή](#) της προς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, πράγμα που αποτελεί μέρος της τακτικής δέσμης μέτρων της για τη διεύρυνση. Με βάση τα αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν από την Ουκρανία όσον αφορά τις επτά ειδικές συστάσεις, η Επιτροπή συνέστησε στο Συμβούλιο να αρχίσει διαπραγματεύσεις προσχώρησης. Η Επιτροπή συνέστησε στο Συμβούλιο να εγκρίνει τα διαπραγματευτικά πλαίσια μόλις η Ουκρανία εγκρίνει ορισμένα βασικά μέτρα σε τέσσερις συγκεκριμένους τομείς. Η Επιτροπή είναι έτοιμη να υποβάλει έκθεση στο Συμβούλιο έως τον Μάρτιο του 2024 σχετικά με την πρόοδο όσον αφορά τα μέτρα αυτά.

Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης [ενεργοποίησε](#) την οδηγία για την προσωρινή προστασία στις 4 Μαρτίου 2022, προκειμένου να προσφέρει ταχεία και αποτελεσματική βοήθεια στα άτομα που προσπαθούν να ξεφύγουν από τον πόλεμο στην Ουκρανία και να εγγυηθεί ότι οι Ουκρανοί πρόσφυγες θα απολαμβάνουν τα ίδια πρότυπα και δικαιώματα σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος στη στέγαση, την ιατρική περίθαλψη, την εργασία και την εκπαίδευση. Το μέτρο αυτό παρατάθηκε κατά ένα έτος βάσει προτάσεως που [υπέβαλε επίσημα η Επιτροπή στις 19 Σεπτεμβρίου 2023](#) και στη [συνέχεια εγκρίθηκε από τα κράτη μέλη](#) στις 28 Σεπτεμβρίου 2023. Τον Μάιο του 2022 δρομολογήθηκε η πρωτοβουλία για τις [λωρίδες αλληλεγγύης](#) ΕΕ-Ουκρανίας, ώστε να μπορέσει η Ουκρανία να εξάγει γεωργικά προϊόντα και να εισάγει τα αγαθά που χρειάζεται. Επιπλέον, η ΕΕ και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υποστήριξαν σταθερά την πρωτοβουλία με τη διαμεσολάβηση του ΟΗΕ για τα [σιτηρά μέσω του Εύξεινου Πόντου](#), η οποία επέτρεπε να φθάνουν σημαντικές ποσότητες σιτηρών και επισιτιστικών αποθεμάτων, από τρεις κομβικούς ουκρανικούς λιμένες μέσω του Εύξεινου Πόντου, στις παγκόσμιες αγορές μέσω ενός συμφωνημένου διαδρόμου του Εύξεινου Πόντου. Ωστόσο, η Ρωσική Ομοσπονδία αρνήθηκε να ανανεώσει τη συμφωνία τον Ιούλιο του 2023.

Από την έναρξη της ρωσικής επίθεσης, η ΕΕ και τα κράτη μέλη της στηρίζουν την Ουκρανία σε πρωτοφανή κλίμακα, παρέχοντας 82,6 δισ. EUR (Οκτώβριος 2023) για χρηματοδοτική, ανθρωπιστική, οικονομική, στρατιωτική και προσφυγική στήριξη. Η πρόταση της Επιτροπής σχετικά με διευκόλυνση για την Ουκρανία, ύψους 50 δισ. EUR σε επιχορηγήσεις και δάνεια για την περίοδο 2024-2027, αναμένεται να διασφαλίσει σταθερή και βιώσιμη χρηματοδότηση προς την Ουκρανία κατά την επόμενη τετραετία. Το Κοινοβούλιο [ενέκρινε τη θέση του](#) επί του σχεδίου κανονισμού στις 17 Οκτωβρίου 2023, με στόχο να καταστεί ο Μηχανισμός δημοκρατικά υπόλογος υπό αποτελεσματική εποπτεία, ενθαρρύνοντας την εδραίωση των θεσμών της Ουκρανίας και υποστηρίζοντας τόσο την ανθεκτικότητα όσο και την ευθυγράμμιση με τις απαιτήσεις για την προσχώρηση στην ΕΕ.

Τον Ιανουάριο του 2023, η ΕΕ εγκαινίασε μια πολυϊπηρεσιακή πλατφόρμα συντονισμού χορηγών για να διασφαλίσει τον στενό συντονισμό των διεθνών χορηγών και την παροχή στήριξης για τη διαδικασία ανάκαμψης και ανασυγκρότησης της Ουκρανίας με συνεκτικό, διαφανή και υπεύθυνο τρόπο.

Στις 16 Μαρτίου 2022, τα δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας της Ουκρανίας και της Μολδαβίας συγχρονίστηκαν με το δίκτυο της ηπειρωτικής Ευρώπης. Η ΕΕ έχει λάβει ορισμένα μέτρα για να διασφαλίσει ότι η Ουκρανία θα έχει σταθερό ενεργειακό εφοδιασμό. Για παράδειγμα, κατέστησε δυνατή την παράδοση φυσικού αερίου στην Ουκρανία μέσω υλικής ικανότητας αντίστροφης ροής και επέτρεψε στην Ουκρανία να επωφεληθεί από

την από κοινού αγορά φυσικού αερίου, υγροποιημένου φυσικού αερίου και υδρογόνου από την ΕΕ.

Από τις 24 Φεβρουαρίου 2022 η ΕΕ και τα κράτη μέλη της έχουν διαθέσει άνω των 40 δισ. EUR σε στρατιωτική βοήθεια στην Ουκρανία με τη μορφή όπλων και εξοπλισμού, συμπεριλαμβανομένων 4,6 δισ. EUR που κινητοποιήθηκαν στο πλαίσιο του [Ευρωπαϊκού Μηχανισμού για την Ειρήνη](#). Από τον Οκτώβριο του 2023 το μέγεθος της συνεισφοράς της ΕΕ είναι παρόμοιο με εκείνο των Ηνωμένων Πολιτειών. Επιπλέον, η αποστολή στρατιωτικής συνδρομής της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς στήριξη της Ουκρανίας ([EUMAM Ukraine](#)) συστάθηκε στις 17 Οκτωβρίου 2022 με σκοπό την ενίσχυση της στρατιωτικής ικανότητας των ουκρανικών ενόπλων δυνάμεων μέσω εκπαίδευσης 40 000 ατόμων στρατιωτικού προσωπικού. Στις 20 Μαρτίου 2023, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενέκρινε τριπλό σχέδιο με στόχο να εφοδιάσει επείγοντως την Ουκρανία με πυρομαχικά και, εφόσον ζητηθεί, πυραύλους, είτε από υφιστάμενα εθνικά αποθέματα είτε από την κοινή προμήθεια νεοπαραχθέντων πυρομαχικών. Τα κράτη μέλη διεξήγαγαν επίσης αρκετούς γύρους συζητήσεων σχετικά με την πρόταση του Αντιπροέδρου της Επιτροπής / Υπατου Εκπροσώπου της Ένωσης για Θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας, Josep Borrell, για την παροχή έως και 5 δισ. ευρώ ετησίως στην Ουκρανία για τα επόμενα τέσσερα έτη στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού για την Ειρήνη.

Η [συμβουλευτική αποστολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης \(EUAM\) στην Ουκρανία](#) άρχισε να εργάζεται στη χώρα τον Δεκέμβριο του 2014 και συντονίζει τη διεθνή στήριξη στον τομέα της μη στρατιωτικής ασφάλειας. Εκτός από τις επιχειρησιακές της δραστηριότητες, παρέχει στρατηγικές συμβουλές, συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης, στις ουκρανικές αρχές σχετικά με τον τρόπο ανάπτυξης βιώσιμων, υπεύθυνων και αποτελεσματικών υπηρεσιών ασφάλειας που ενισχύουν το κράτος δικαίου. Μετά την εισβολή της Ρωσίας, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τροποποίησε την εντολή της EUAM ώστε να της επιτρέψει να στηρίξει την Ουκρανία στη διερεύνηση και δίωξη διεθνών εγκλημάτων.

A. Η θέση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Κατά τη διάρκεια του 2021 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε ψηφίσματα σχετικά με τη συγκέντρωση ρωσικών στρατιωτικών δυνάμεων κατά μήκος των συνόρων της Ουκρανίας (ένα τον [Απρίλιο](#) και ένα τον [Δεκέμβριο](#) του 2021). Απέστειλε επίσης αντιπροσωπεία μελών της Επιτροπής Εξωτερικών Υποθέσεων και της Υποεπιτροπής Ασφάλειας και Άμυνας για να επισκεφθεί την Ουκρανία στα τέλη Ιανουαρίου 2022.

Μετά την έναρξη της ρωσικής επίθεσης κατά της Ουκρανίας στις 24 Φεβρουαρίου 2022, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο πραγματοποίησε έκτακτη σύνοδο ολομέλειας στις 1 Μαρτίου 2022 και ενέκρινε βασικό [ψήφισμα](#) στο οποίο καθορίζεται η θέση του:

- καταδικάζει απερίφραστα την παράνομη, απρόκλητη και αδικαιολόγητη στρατιωτική επίθεση και εισβολή της Ρωσικής Ομοσπονδίας στην Ουκρανία, καθώς και την εμπλοκή της Λευκορωσίας στην επίθεση αυτή·
- ζητεί από τη Ρωσική Ομοσπονδία να θέσει αμέσως τέρμα σε όλες τις στρατιωτικές δραστηριότητες στην Ουκρανία, να αποσύρει άνευ όρων όλες τις στρατιωτικές και παραστρατιωτικές δυνάμεις και τον στρατιωτικό εξοπλισμό από ολόκληρη την διεθνώς αναγνωρισμένη επικράτεια της Ουκρανίας, και να σεβαστεί πλήρως την εδαφική ακεραιότητα, την κυριαρχία και την ανεξαρτησία της Ουκρανίας εντός των διεθνώς αναγνωρισμένων συνόρων της·

- υπογραμμίζει ότι η στρατιωτική επίθεση και εισβολή συνιστά σοβαρή παραβίαση του διεθνούς δικαίου, ιδίως του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, και καλεί τη Ρωσική Ομοσπονδία να ανταποκριθεί και πάλι στις ευθύνες ενός μόνιμου μέλους του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών για τη διατήρηση της ειρήνης και της ασφάλειας και να σεβαστεί τις δεσμεύσεις της στο πλαίσιο της Τελικής Πράξης του Ελσίνκι, της Χάρτας των Παρισίων για μια Νέα Ευρώπη και του Μνημονίου της Βουδαπέστης·
- θεωρεί ότι η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία συνιστά επίθεση όχι μόνο κατά κυρίαρχης χώρας αλλά και κατά των αρχών και του μηχανισμού συνεργασίας και ασφάλειας στην Ευρώπη και της βασισμένης σε κανόνες διεθνούς τάξης, όπως ορίζεται στον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών·
- καλεί τα θεσμικά όργανα της ΕΕ να εργαστούν για τη χορήγηση καθεστώτος υποψήφιας χώρας στην Ουκρανία, σύμφωνα με το άρθρο 49 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και με βάση τα επιτεύγματα της χώρας αυτής, και, εν τω μεταξύ, να συνεχίσουν να εργάζονται για την ένταξή της στην ενιαία αγορά της ΕΕ σύμφωνα με το πρότυπο της συμφωνίας σύνδεσης·
- εκφράζει ικανοποίηση για την ταχεία έγκριση κυρώσεων από το Συμβούλιο, αλλά επιμένοντας στην ανάγκη θέσπισης πρόσθετων αυστηρών κυρώσεων.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο παρακολούθησε εκ του σύνεγγυς την κατάσταση στην Ουκρανία και έλαβε πολιτική θέση σε σειρά ψηφισμάτων, ιδίως σε [ψηφίσμα](#) που εγκρίθηκε στις 7 Απριλίου 2022, στο οποίο ζητούσε, μεταξύ άλλων, τα εξής:

- πρόσθετα κατασταλτικά μέτρα, συμπεριλαμβανομένου άμεσου πλήρους εμπάργκο στις ρωσικές εισαγωγές πετρελαίου, άνθρακα, πυρηνικών καυσίμων και φυσικού αερίου, συνοδευόμενα από σχέδιο για τη διασφάλιση της ασφάλειας του ενεργειακού εφοδιασμού της ΕΕ και την πλήρη εγκατάλειψη των αγωγών φυσικού αερίου Nordstream 1 και 2·
- τον αποκλεισμό της Ρωσίας από την G20 και άλλους πολυμερείς οργανισμούς, όπως το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ, η Ιντερπόλ, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου, η UNESCO και άλλοι·
- τον αποκλεισμό των ρωσικών τραπεζών από το σύστημα SWIFT και την απαγόρευση εισόδου ρωσικών σκαφών στα χωρικά ύδατα της ΕΕ και ελλιμενισμού σε λιμένες της ΕΕ·
- τον τερματισμό της συνεργασίας με ρωσικές εταιρείες σε υφιστάμενα και νέα πυρηνικά έργα και τον τερματισμό της επιστημονικής συνεργασίας με ρωσικές εταιρείες ενέργειας.

Περαιτέρω συναφή ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου περιλαμβάνουν:

- Τα ψηφίσματα της 5ης Μαΐου 2022 σχετικά με [τον αντίκτυπο του πολέμου κατά της Ουκρανίας στις γυναίκες](#) και σχετικά με [τον αντίκτυπο του ρωσικού παράνομου επιθετικού πολέμου κατά της Ουκρανίας στους τομείς των μεταφορών και του τουρισμού της ΕΕ](#)·
- Τα ψηφίσματα της 19ης Μαΐου 2022 σχετικά με [τις κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες του ρωσικού πολέμου στην Ουκρανία για την ΕΕ — ενίσχυση της ικανότητας δράσης της ΕΕ](#), σχετικά με την πρόταση κανονισμού για την [προσωρινή ελευθέρωση του εμπορίου που συμπληρώνει τις εμπορικές παραχωρήσεις που εφαρμόζονται στα ουκρανικά προϊόντα στο πλαίσιο της συμφωνίας σύνδεσης](#) και

σχετικά με την πρόταση κανονισμού όσον αφορά [τη συλλογή, τη διατήρηση και την ανάλυση αποδεικτικών στοιχείων σχετικά με γενοκτονία, εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας και εγκλήματα πολέμου στην Eurojust](#):

- Τη [σύσταση προς το Συμβούλιο της 8ης Ιουνίου 2022](#), με την οποία το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο επανέλαβε την έκκλησή του για χορήγηση καθεστώτος υποψήφιας χώρας στην Ουκρανία, και το ψήφισμα της 23 Ιουνίου 2022 [σχετικά με το καθεστώς υποψήφιας χώρας](#) για την Ουκρανία, τη Μολδαβία και τη Γεωργία, στο οποίο το Κοινοβούλιο επανέλαβε αυτή την έκκληση·
- Το [ψήφισμα](#) της 15ης Σεπτεμβρίου 2022 σχετικά με τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο πλαίσιο της αναγκαστικής απέλασης Ουκρανών πολιτών και της αναγκαστικής υιοθεσίας παιδιών από την Ουκρανία στη Ρωσία
- Το [ψήφισμα](#) της 6ης Οκτωβρίου 2022 σχετικά με την κλιμάκωση από τη Ρωσία του επιθετικού πολέμου της κατά της Ουκρανίας
- Το [ψήφισμα](#) της 23ης Νοεμβρίου 2022 σχετικά με την αναγνώριση της Ρωσίας ως κρατικού χορηγού της τρομοκρατίας - λίγο μετά την έγκριση του εν λόγω ψηφίσματος, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στοχοποιήθηκε από μια εξελιγμένη [κυβερνοεπίθεση](#), την ευθύνη της οποίας ανέλαβε μια φιλορωσική ομάδα·
- Το [ψήφισμα](#) της 15ης Δεκεμβρίου 2022 για την αναγνώριση του Holodomor της περιόδου 1932-1933 ως γενοκτονίας του ουκρανικού λαού·
- Το [ψήφισμα](#) της 19ης Ιανουαρίου 2023 με το οποίο ζητείται η σύσταση ειδικού δικαστηρίου για την τιμωρία των ρωσικών εγκλημάτων στην Ουκρανία και τη λογοδοσία της ρωσικής και της λευκορωσικής στρατιωτικής και πολιτικής ηγεσίας·
- Το [ψήφισμα](#) της 2ας Φεβρουαρίου 2023 σχετικά με την προετοιμασία της συνόδου κορυφής ΕΕ-Ουκρανίας, στο οποίο το Κοινοβούλιο κάλεσε τόσο τα θεσμικά όργανα της ΕΕ όσο και τις ουκρανικές αρχές να εργαστούν για την έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων και να στηρίξουν έναν χάρτη πορείας που θα περιγράφει τα επόμενα βήματα για να καταστεί δυνατή η προσχώρηση της Ουκρανίας στην ενιαία αγορά της ΕΕ, εστιάζοντας στην παροχή απτών οφελών για την ουκρανική κοινωνία και τους πολίτες από την έναρξη της διαδικασίας·
- Το [ψήφισμα](#) της 16ης Φεβρουαρίου 2023, που σηματοδοτεί ένα έτος από την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία και την έναρξη του επιθετικού πολέμου της - στο ψήφισμα αυτό, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τόνισε ότι η Ουκρανία θα πρέπει να λάβει στρατιωτική βοήθεια για όσο διάστημα είναι αναγκαίο, κάλεσε την ΕΕ και τα κράτη μέλη της να αναλάβουν περαιτέρω δράση για τη συνέχιση της διεθνούς απομόνωσης της Ρωσικής Ομοσπονδίας, μεταξύ άλλων όσον αφορά τη συμμετοχή της Ρωσίας σε διεθνείς οργανισμούς και φορείς, όπως το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, και κάλεσε την Ουκρανία, την Επιτροπή και το Συμβούλιο να εργαστούν για την έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων κατά το εν λόγω έτος·
- Το [ψήφισμα](#) της 15ης Ιουνίου 2023 σχετικά με τη βιώσιμη ανοικοδόμηση και την προσχώρηση της Ουκρανίας στην ευρωατλαντική κοινότητα, στο οποίο το Κοινοβούλιο εξέφρασε την αποφασιστικότητά του να συνεχίσει να στηρίζει την Ουκρανία έως την πλήρη αποκατάσταση και τον έλεγχο των διεθνώς αναγνωρισμένων συνόρων της και καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας βιώσιμης ανάκαμψης και ανασυγκρότησης της Ουκρανίας, και καταδίκασε την καταστροφή

από τη Ρωσία του φράγματος Καχόφκα, το οποίο συνιστά έγκλημα πολέμου. Το ψήφισμα υπογραμμίζει ότι η ειρήνη που θα φέρει η νίκη της Ουκρανίας πρέπει να διασφαλιστεί με την ένταξη της Ουκρανίας στην ΕΕ και το NATO και καλεί το Συμβούλιο και την Επιτροπή να καθορίσουν μια σαφή πορεία για την έναρξη των διαπραγματεύσεων προσχώρησης στην ΕΕ και να στηρίξουν την Ουκρανία, ώστε οι ενταξιακές συνομιλίες να μπορέσουν να ξεκινήσουν το 2023·

- Το [ψήφισμα](#) της 15ης Ιουνίου 2023 σχετικά με τον βασανισμό και την ποινική δίωξη από τη Ρωσική Ομοσπονδία των Ουκρανών ανηλίκων Tihran Ohannisian και Mykyta Khanhanov·

Οι ηγέτες των πολιτικών ομάδων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (η Διάσκεψη των Προέδρων) ενέκριναν [δήλωση στις 9 Ιουνίου 2022](#), στην οποία απηύθυναν έκκληση στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο να χορηγήσει καθεστώς υποψήφιας χώρας στην Ουκρανία.

Μετά την απονομή του διακεκριμένου Βραβείου Ζαχάρωφ για την Ελευθερία της Σκέψης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στον Ουκρανό σκηνοθέτη Oleg Sentsov το 2018, το 2022 απονεμήθηκε το βραβείο «στον γενναίο λαό της Ουκρανίας, εκπροσωπούμενο από τον πρόεδρο, τους εκλεγμένους αντιπροσώπους και την κοινωνία των πολιτών».

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει παράσχει τεχνική και σε είδος βοήθεια στο κοινοβούλιο της Ουκρανίας, τη Verkhovna Rada, ιδίως στους τομείς της ΤΠ, της επικοινωνίας, της νομικής συνδρομής και της μετάφρασης. Έχει επίσης αναπτύξει μια σειρά εργαλείων επικοινωνίας, όπως ο ιστότοπος [Stand with Ukraine](#), ο οποίος είναι διαθέσιμος στα αγγλικά και στα ουκρανικά.

Το Κοινοβούλιο έχει επίσης αναλάβει σειρά συγκεκριμένων δράσεων για την προσέγγιση και τη στήριξη της κοινωνίας των πολιτών και του πληθυσμού της Ουκρανίας. Για παράδειγμα, άνοιξε έναν ουκρανικό κόμβο της κοινωνίας των πολιτών στο κτίριο του Σταθμού Ευρώπη στις Βρυξέλλες και δρομολόγησε μια πρωτοβουλία με την ονομασία [Generators of Hope](#), στο πλαίσιο της οποίας [δώρισε](#) μια γεννήτρια στις 8 Δεκεμβρίου 2022 και απέστειλε επτά γεννήτριες απευθείας στη Verkhovna Rada.

B. Διακοινοβουλευτική συνεργασία

Το ξέσπασμα του πολέμου πλήρους κλίμακας και η χορήγηση επίσημου καθεστώτος υποψήφιας χώρας στην Ουκρανία οδήγησαν σε ευρύτερο διάλογο και περισσότερες προσωπικές επισκέψεις σε όλα τα επίπεδα, μεταξύ άλλων μεταξύ των δύο κοινοβουλίων, των πολιτικών ομάδων, των κοινοβουλευτικών επιτροπών και άλλων σχετικών οργάνων, καθώς και στο πλαίσιο της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Σύνδεσης ΕΕ-Ουκρανίας.

Στις 1 Απριλίου 2022, η Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου Roberta Metsola έγινε η πρώτη ηγέτιδα της ΕΕ που μετέβη στην Ουκρανία μετά τη ρωσική εισβολή. Επισκέφθηκε το Κίεβο, όπου [απευθύνθηκε](#) στη Verkhovna Rada και συναντήθηκε με τον Πρόεδρο Zelenskyy, τον Πρωθυπουργό Denys Shmyhal και εκπροσώπους των πολιτικών ομάδων της Verkhovna Rada. Επ' ευκαιρία της Ημέρας του ουκρανικού κράτους στις 28 Ιουλίου 2022, η Πρόεδρος Metsola απηύθυνε στη Verkhovna Rada [βιντεομήνυμα](#) στο οποίο επιβεβαίωσε τις δεσμεύσεις που ανέλαβε η ΕΕ για να βοηθήσει την ανάκαμψη και την ανασυγκρότηση της Ουκρανίας. Στις 5 Σεπτεμβρίου 2022, ο Πρωθυπουργός της Ουκρανίας Denys Shmyhal [επισκέφθηκε](#) το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και συναντήθηκε με την Πρόεδρο Metsola και τους ηγέτες των πολιτικών ομάδων, ενώ στις 14 Σεπτεμβρίου 2022, η σύζυγος του Προέδρου Zelenskyy Olena

Zelenska συμμετείχε στη συζήτηση σχετικά με την ομιλία για την κατάσταση της Ένωσης κατά τη διάρκεια της συνόδου ολομέλειας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στο Στρασβούργο.

Ο Γενικός Γραμματέας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Klaus Welle, [επισκέφθηκε](#) την Ουκρανία από τις 19 έως τις 22 Σεπτεμβρίου 2022 κατόπιν προσκλήσεως του ομολόγου του στη Verkhovna Rada. Κατά τη διάρκεια αυτής της συνεδρίασης, [συναντήθηκε](#) με προσωπικότητες, συμπεριλαμβανομένου του πρώτου αντιπροέδρου της Verkhovna Rada Oleksandr Korniyenko, για να συζητήσει τη στήριξη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου προς την ουκρανική Βουλή.

Ο Πρόεδρος Zelenskyy [μίλησε](#) στην ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου κατά την τελετή απονομής του Βραβείου Ζαχάρωφ στις 14 Δεκεμβρίου 2022, ενώ την ίδια ημέρα η Πρόεδρος Metsola [μίλησε](#) στη Verkhovna Rada σχετικά με την πρόοδο της Ουκρανίας ως υποψήφιας προς ένταξη στην ΕΕ χώρας. Στις 9 Φεβρουαρίου 2023, το Κοινοβούλιο πραγματοποίησε [έκτακτη σύνοδο ολομέλειας](#) (επίσημη συνεδρίαση) στην οποία παρέστη αυτοπροσώπως ο Πρόεδρος Zelenskyy. Στις 4 Μαρτίου 2023, η Πρόεδρος Metsola [συμμετείχε στη διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για τη δικαιοσύνη](#) στο Lviv και συναντήθηκε με προσωπικότητες όπως ο Πρόεδρος Zelenskyy, ο Πρόεδρος της Verkhovna Rada Ruslan Stefanchuk και ο Γενικός Εισαγγελέας της Ουκρανίας Andriy Kostin.

Στις 2 Δεκεμβρίου 2022, αντιπροσωπεία μελών της Επιτροπής Εξωτερικών Υποθέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Υποεπιτροπής Ασφάλειας και Άμυνας [επισκέφθηκε](#) το Κίεβο για να συναντηθεί με βασικούς Ουκρανούς αξιωματούχους και μέλη της Verkhovna Rada. Στις 20 Φεβρουαρίου 2023, έξι μέλη της Ειδικής Επιτροπής σχετικά με τις εξωτερικές παρεμβάσεις σε όλες τις δημοκρατικές διαδικασίες στην ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της παραπληροφόρησης, και την ενίσχυση της ακεραιότητας, της διαφάνειας και της λογοδοσίας στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (ING2) [επισκέφθηκαν το Κίεβο](#). Είχαν εντατικό πρόγραμμα συνεδριάσεων με επίκεντρο τις εξωτερικές παρεμβάσεις, την παραπληροφόρηση και τη στήριξη της ΕΕ προς την Ουκρανία στο πλαίσιο του επιθετικού πολέμου της Ρωσίας και του καθεστώτος της Ουκρανίας ως υποψήφιας προς ένταξη στην ΕΕ χώρας. Στις 22 και 23 Οκτωβρίου 2023 αντιπροσωπεία της Υποεπιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (DROI) [επισκέφθηκε](#) την περιφέρεια Chernihiv και το Κίεβο για να συμμετάσχει σε συζητήσεις σχετικά με τη δικαιοσύνη και τη λογοδοσία και το κοινό θεματολόγιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα με τις τοπικές κοινότητες, συμπεριλαμβανομένων θυμάτων και μαρτύρων, της Verkhovna Rada της Ουκρανίας, του Γραφείου του Προέδρου, του Γενικού Εισαγγελέα και εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών. Τα μέλη της Επιτροπής Περιφερειακής Ανάπτυξης (REGI) [επισκέφθηκαν την Ουκρανία](#) από τις 30 Οκτωβρίου έως την 1η Νοεμβρίου 2023 για να συζητήσουν την ανάκαμψη και την ανασυγκρότηση της Ουκρανίας, την πορεία της προς την προσχώρηση στην ΕΕ και τις συναφείς μεταρρυθμίσεις.

Η Κοινοβουλευτική [Επιτροπή Σύνδεσης ΕΕ-Ουκρανίας](#) συνεδριάζει τακτικά από την έναρξη της ρωσικής εισβολής. Η 13η συνεδρίαση της ΚΕΣ - μια έκτακτη συνεδρίασή της- πραγματοποιήθηκε στις 24 Μαρτίου 2022, με εξ αποστάσεως συμμετοχή Ουκρανών βουλευτών, και εγκρίθηκε [κοινή δήλωση](#). Τακτικές συνεδριάσεις της ΚΕΣ ΕΕ-Ουκρανίας πραγματοποιήθηκαν στο Στρασβούργο τον Ιούνιο του 2022 (βλ. [κοινή δήλωση](#)) και τον Ιούλιο του 2023 (βλ. [κοινή δήλωση](#)). Αρκετές ad hoc αντιπροσωπείες της Βερχόβνα Ράντα έχουν επισκεφθεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ενώ το Προεδρείο

της ΚΕΣ, το οποίο αποτελείται από τους συμπροέδρους και τους αντιπροέδρους της ΚΕΣ, έχει τακτικές συνεδριάσεις.

Με πρωτοβουλία της Προέδρου Metsola και του προέδρου Stefanchuk, τα δύο κοινοβούλια πραγματοποίησαν την πρώτη διακοινοβουλευτική συνεδρίασή τους στις 12 Απριλίου 2023 για να ενισχύσουν τις επαφές μεταξύ των κοινοβουλευτικών επιτροπών σε σχέση με την πορεία που επέλεξε η Ουκρανία για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και το θεματολόγιο νομοθετικής εναρμόνισής της.

Το νομικό πλαίσιο για την υποστήριξη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και τις δραστηριότητες ανάπτυξης ικανοτήτων παρέχεται από το μνημόνιο συμφωνίας που υπεγράφη με τη Βερχόβνα Ράντα στις 3 Ιουλίου 2015 και ανανεώθηκε για τη νέα κοινοβουλευτική περίοδο, και από τη συμφωνία διοικητικής συνεργασίας, η οποία υπεγράφη από τους γενικούς γραμματείς των δύο νομοθετικών οργάνων τον Μάρτιο του 2016.

Στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του για την υποστήριξη της δημοκρατίας στην Ουκρανία, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εφαρμόζει επίσης ένα μακρόπνοο πρόγραμμα ανάπτυξης ικανοτήτων για τη Verkhovna Rada. Οι προσπάθειες αυτές βασίζονται στις συστάσεις που διατυπώθηκαν μεταξύ Σεπτεμβρίου 2016 και Φεβρουαρίου 2017 κατά τη διάρκεια της αποστολής εκτίμησης αναγκών που πραγματοποίησε ο Pat Cox, πρώην Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ο οποίος εξακολουθεί να συμμετέχει ενεργά στην εφαρμογή και την παρακολούθηση των συστάσεων.

Το 2017 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δρομολόγησε διαδικασία πολιτικού διαλόγου και διαμεσολάβησης με την ονομασία «Διάλογος Jean Monnet». Ο διάλογος Jean Monnet με την Ουκρανία περιλαμβάνει τακτικά τον Πρόεδρο της Verkhovna Rada και τους ηγέτες των πολιτικών ομάδων σε συζητήσεις σχετικά με την εφαρμογή των εν λόγω συστάσεων, καθώς και την εσωτερική μεταρρύθμιση της Verkhovna Rada.

Ενόψει της φιλοδοξίας της Verkhovna Rada να προχωρήσει σε ένα προενταξιακό θεματολόγιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δρομολόγησε πρόσφατα μια σειρά διαδικτυακών σεμιναρίων για Ουκρανούς βουλευτές. Αυτά επικεντρώνονται στη νομική εναρμόνιση, στις βέλτιστες πρακτικές στις νομοθετικές διαδικασίες, καθώς και στη δεοντολογία και τη σύγκρουση συμφερόντων. Τα δύο κοινοβούλια συνεργάζονται επίσης στενότερα για το θεματολόγιο ψηφιοποίησης, την ικανότητα στρατηγικής ανάλυσης προοπτικών και τις μεταφραστικές υπηρεσίες. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αναπτύσσει έναν σημαντικό κοινοβουλευτικό μηχανισμό που θα ενσωματωθεί στις ελεγκτικές και εποπτικές αρμοδιότητες της Βερχόβνα Ράντα και θα έχει στόχο τον έλεγχο των εξωτερικών κονδυλίων που λαμβάνει η Ουκρανία. Οι εργασίες σε αυτόν τον τομέα εποπτεύονται από έναν ορισθέντα επικεφαλής βουλευτή του ΕΚ για τη στήριξη της δημοκρατίας, τον Michael Gahler. Προετοιμάζονται επίσης προγράμματα για τη χειραφέτηση των γυναικών βουλευτών και την αντιμετώπιση της παραπληροφόρησης.

Γ. Παρακολούθηση εκλογών

Οι ελεύθερες και δίκαιες εκλογές αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο μιας παγιωμένης δημοκρατίας. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έστειλε αποστολές παρατήρησης στην Ουκρανία το 2014 και το 2015 για τις προεδρικές, τις βουλευτικές και τις τοπικές εκλογές, και το 2019 για τις προεδρικές και τις βουλευτικές εκλογές.

Η ΕΕ και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχουν δώσει ιδιαίτερη προσοχή στις εκλογές στα παρανόμως κατεχόμενα εδάφη, ιδίως στις εκλογές για τη ρωσική Δούμα τον Σεπτέμβριο του 2021 στις οποίες συμμετείχε η κατεχόμενη Κριμαία. Στη [δήλωσή του](#)

[της 20 Σεπτεμβρίου 2021, ο Αντιπρόεδρος της Επιτροπής/Υπατος Εκπρόσωπος](#) της Ένωσης για Θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας τόνισε ότι η ΕΕ δεν αναγνωρίζει τις αποκαλούμενες εκλογές που διεξήχθησαν στην κατεχόμενη χερσόνησο της Κριμαίας.

Σύμφωνα με το Σύνταγμα της Ουκρανίας, οι τακτικές βουλευτικές εκλογές πρόκειται να διεξαχθούν το φθινόπωρο του 2023, οι προεδρικές εκλογές την άνοιξη του 2024 και οι τοπικές εκλογές το φθινόπωρο του 2025. Ωστόσο, οι εκλογές δεν μπορούν να διεξαχθούν ενόσω ισχύει στρατιωτικός νόμος. Οι πρώτες μεταπολεμικές εκλογές θα δημιουργήσουν πρωτοφανείς προκλήσεις, καθώς σημαντικό μέρος των εκλογικών υποδομών έχει υποστεί ζημιές και εκατομμύρια ψηφοφόροι έχουν εκτοπιστεί εντός ή εκτός της χώρας.

Έχουν ήδη αρχίσει οι εργασίες για την αξιολόγηση των επιπτώσεων του πολέμου στο εκλογικό σώμα και τις εκλογικές υποδομές της Ουκρανίας και την προετοιμασία για το νέο εκλογικό τοπίο. Οι ουκρανικές εκλογικές αρχές λαμβάνουν βοήθεια από τη διεθνή κοινότητα για τη διοργάνωση ψηφοφορίας εκτός της χώρας. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο διεξήγαγε κοινοβουλευτικό εκλογικό διάλογο για το θέμα αυτό στα τέλη Μαΐου του 2023, σε συνεργασία με το International IDEA και το Διεθνές Ίδρυμα Εκλογικών Συστημάτων, το οποίο παρέχει μεγάλης κλίμακας εκλογική βοήθεια στην Ουκρανία και βοηθά τη χώρα να καθορίσει το καλύτερο μοντέλο ψηφοφορίας εκτός της χώρας, με έμφαση στους Ουκρανούς πρόσφυγες στο εξωτερικό.

Μολδαβία

Στις 27 Ιουνίου 2014 η ΕΕ και η Μολδαβία υπέγραψαν [συμφωνία σύνδεσης](#), συμπεριλαμβανομένης μιας σφαιρικής και σε βάθος συμφωνίας ελεύθερων συναλλαγών (DCFTA), η οποία τέθηκε σε ισχύ τον Ιούλιο του 2016. Η συμφωνία ενίσχυσε τους πολιτικούς και οικονομικούς δεσμούς της Μολδαβίας με την ΕΕ. Καθόρισε ένα πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων σε πεδία ζωτικής σημασίας για τη χρηστή διακυβέρνηση και την οικονομική ανάπτυξη και ενίσχυσε τη συνεργασία σε διάφορους τομείς. Με την υπογραφή της συμφωνίας, η Μολδαβία δεσμεύτηκε να μεταρρυθμίσει τις εσωτερικές πολιτικές της βάσει της νομοθεσίας και της πρακτικής της ΕΕ. Ο χάρτης πορείας για την εφαρμογή της συμφωνίας σύνδεσης καθορίζεται στην ατζέντα σύνδεσης, η τελευταία έκδοση της οποίας —[η αναθεωρημένη ατζέντα σύνδεσης 2021-2027](#)— συμφωνήθηκε τον Αύγουστο του 2022. Η ΕΕ είναι μακράν ο κύριος εμπορικός εταίρος της Μολδαβίας και αντιπροσωπεύει το 52 % του συνόλου των εμπορικών συναλλαγών της. Είναι επίσης ο μεγαλύτερος επενδυτής στη χώρα.

Από την έναρξη ισχύος της ελευθέρωσης του καθεστώτος θεωρήσεων για βραχεία διαμονή τον Απρίλιο του 2014, περισσότεροι από 2,5 εκατομμύρια πολίτες της Μολδαβίας με βιομετρικά διαβατήρια έχουν ταξιδέψει στον χώρο Σένγκεν χωρίς θεώρηση, γεγονός που ενίσχυσε τον τουρισμό, τις επιχειρηματικές σχέσεις και τις διαπροσωπικές επαφές.

Στις 2 Ιουνίου 2021, η Επιτροπή δημοσίευσε το σχέδιο της ΕΕ για την ανάκαμψη της οικονομίας της Μολδαβίας, το οποίο προβλέπει 600 εκατ. EUR για τη στήριξη της κοινωνικοοικονομικής ανάκαμψης της χώρας μετά τη νόσο COVID-19, την προώθηση της πράσινης και ψηφιακής μετάβασης και την αξιοποίηση του αναξιοποίητου οικονομικού δυναμικού της χώρας.

Το κόμμα Δράση και Αλληλεγγύη (PAS) της υπέρμαχου της ΕΕ πρόεδρου Maia Sandu εξασφάλισε μια ηχηρή νίκη στις πρόωρες κοινοβουλευτικές εκλογές της 11ης Ιουλίου

2021. Το κοινοβούλιο στο οποίο κυριαρχεί το PAS ενέκρινε τον διορισμό της Natalia Gavrilici ως πρωθυπουργού και ενέκρινε το φιλόδοξο πρόγραμμά της για την έξοδο της μετασοβιετικής χώρας από μια παρατεταμένη πολιτική και οικονομική κρίση και την προσέγγισή της με την ΕΕ - την πρώτη προτεραιότητά της στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής - μέσω της πλήρους εφαρμογής της συμφωνίας σύνδεσης ΕΕ-Μολδαβίας. Στις 10 Φεβρουαρίου 2023, ο πρωθυπουργός Gavrilici παραιτήθηκε, και ο Dorin Recean, πρώην σύμβουλος του Προέδρου Sandu, εγκρίθηκε ως νέος πρωθυπουργός. Παράλληλα έγινε ανασχηματισμός της κυβέρνησης. Η παρούσα κυβέρνηση συνεχίζει να επιδιώκει ένα θεματολόγιο υπέρ της ΕΕ, με νέα έμφαση στην εθνική ασφάλεια και στην επιτάχυνση της υλοποίησης των μεταρρυθμίσεων στο πλαίσιο της διαδικασίας προσχώρησης στην ΕΕ.

Η εγγύτητα της Μολδαβίας με την Ουκρανία την κατέστησε ιδιαίτερα ευάλωτη στην επίθεση της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας. Αυτό έχει πλήξει σοβαρά τη χώρα. Στο πλαίσιο αυτό, η Μολδαβία έκανε το ιστορικό βήμα να υποβάλει επισήμως αίτηση προσχώρησης στην ΕΕ στις 3 Μαρτίου 2022. Έλαβε καθεστώς υποψήφιας χώρας κατά τη σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 23 Ιουνίου 2022, ανοίγοντας μια νέα στρατηγική φάση στις σχέσεις ΕΕ-Μολδαβίας.

Ενόψει του πολέμου στην Ουκρανία, η ΕΕ επέδειξε αλληλεγγύη προς τη Μολδαβία. Από τον Οκτώβριο του 2021 έχει παράσχει στη χώρα πάνω από [1,2 δισ. EUR ως στήριξη](#), με τη μορφή επιχορηγήσεων και δανείων. Η ΕΕ επιδιώκει να ενισχύσει την ανθεκτικότητα, την ασφάλεια, τη σταθερότητα, την οικονομία και την ενεργειακή ασφάλεια της Μολδαβίας, να ενισχύσει τη συνεργασία στον τομέα της ασφάλειας και της άμυνας και να στηρίξει τις προσπάθειες της Μολδαβίας να εφαρμόσει μεταρρυθμίσεις και να προσχωρήσει στην ΕΕ. Τον Ιανουάριο του 2022 η Επιτροπή πρότεινε δέσμη μακροοικονομικής χρηματοδοτικής συνδρομής ύψους 150 εκατ. EUR για τη Μολδαβία (δύο δόσεις εκ των οποίων εκταμιεύθηκαν την περίοδο 2022-2023), ενώ στις 24 Ιανουαρίου 2023 πρότεινε να αυξηθεί το ποσό αυτό κατά έως και 145 εκατ. EUR. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε την πρόταση αυτή στις 9 Μαΐου 2023 και ακολούθησε το Συμβούλιο στις 30 Μαΐου 2023. Η καταβολή της μακροοικονομικής χρηματοδοτικής συνδρομής θα εξαρτηθεί από την εφαρμογή τόσο του προγράμματος του ΔΝΤ όσο και των μέτρων πολιτικής που συμφωνήθηκαν με το [Μνημόνιο Συμφωνίας](#).

Ενόψει της συνόδου κορυφής της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Κοινότητας στη Μολδαβία την 1η Ιουνίου 2023, η πρόεδρος της Επιτροπής Ursula von der Leyen [ανακοίνωσε](#) ότι η Επιτροπή εντείνει τη στήριξη της προς τη Μολδαβία και θα μοχλεύσει επενδύσεις ύψους έως και 1.6 δισ. EUR μέσω του οικονομικού και επενδυτικού σχεδίου για τη Μολδαβία.

Σε συνεδρίαση της Επιτροπής Εξωτερικών Υποθέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στις 28 Ιουνίου 2023, ο [Επίτροπος Olivér Várhelyi ανακοίνωσε δέσμη μέτρων στήριξης για τη Μολδαβία](#), η οποία έχει πέντε προτεραιότητες:

- οικονομική ανάπτυξη και συνδεσιμότητα,
- στήριξη των μεταρρυθμίσεων και ανάπτυξη διοικητικών ικανοτήτων στην πορεία της Μολδαβίας προς την ΕΕ,
- ενέργεια,
- ασφάλεια,
- αντιμετώπιση της παραπληροφόρησης και της στρατηγικής επικοινωνίας.

Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή πρότεινε να αυξηθεί η βοήθειά της προς τη Μολδαβία μέσω της ενδιάμεσης επανεξέτασης του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου, με 600 εκατ. EUR στο πλαίσιο του Μηχανισμού Γειτονίας, Ανάπτυξης και Διεθνούς Συνεργασίας (ΜΓΑΔΣ) που θα ανακατανεμηθούν σε προγράμματα για την αύξηση της στήριξης προς άλλες χώρες της ανατολικής γειτονίας της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της Μολδαβίας, μεταξύ 2024 και 2027.

Οι Μολδαβικές αρχές εντείνουν τώρα τις μεταρρυθμιστικές τους προσπάθειες για την εφαρμογή των εννέα προϋποθέσεων που ορίζονται στη [γνώμη της Επιτροπής](#) σχετικά με την αίτηση προσχώρησης της Μολδαβίας στην ΕΕ και την επίτευξη των στόχων που περιγράφονται στην ατζέντα σύνδεσης ΕΕ-Μολδαβίας, η οποία εξακολουθεί να αποτελεί κινητήρια δύναμη για μεταρρυθμίσεις και ευθυγράμμιση με το κεκτημένο της ΕΕ. Οι συστάσεις που περιέχονται στην [αναλυτική έκθεση της Επιτροπής του Φεβρουαρίου 2023](#) καθοδηγούν επίσης τις προσπάθειες μεταρρύθμισης και προσέγγισης της χώρας.

Η [7η σύνοδος του Συμβουλίου Σύνδεσης ΕΕ-Μολδαβίας](#) πραγματοποιήθηκε στις 7 Φεβρουαρίου 2023 στις Βρυξέλλες. Κατά τη διάρκεια της συνόδου αυτής, η ΕΕ και η Μολδαβία επανέλαβαν τη δέσμευσή τους να ενισχύσουν την πολιτική τους σύνδεση και να εμβαθύνουν την οικονομική τους ολοκλήρωση. Στην [προφορική επικαιροποίησή της](#) στις 22 Ιουνίου 2023, η Επιτροπή περιέγραψε την πρόοδο που είχε σημειωθεί. Η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η Μολδαβία πληρούσε τρεις από τις εννέα προϋποθέσεις που ορίζονται στη γνωμοδότησή της και ότι η υλοποίηση των άλλων βημάτων βρίσκεται σε καλό δρόμο, καθώς έχει σημειωθεί ικανοποιητική πρόοδος σε άλλους τρεις τομείς.

Η Επιτροπή υπέβαλε επισήμως έκθεση σχετικά με την πρόοδο που σημείωσε η Μολδαβία στις 8 Νοεμβρίου 2023, στο πλαίσιο της δέσμης μέτρων για τη διεύρυνση. [Συνέστησε](#) στο Συμβούλιο να αρχίσει ενταξιακές διαπραγματεύσεις με τη Μολδαβία και να εγκρίνει τα διαπραγματευτικά πλαίσια μόλις η Μολδαβία θεσπίσει ορισμένα βασικά μέτρα. Η Επιτροπή διαπίστωσε ότι πληρούνται έξι από τις εννέα προϋποθέσεις, και συγκεκριμένα μεταρρυθμίσεις για την ενίσχυση της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου, αυξημένη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών, προετοιμασία για τη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης και νομικές μεταρρυθμίσεις, καθώς και πρόοδος όσον αφορά την καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος. Τα βασικά μέτρα που πρέπει να ληφθούν είναι η προώθηση της καταπολέμησης της διαφθοράς, η συνέχιση της εφαρμογής του σχεδίου δράσης «αποολιγαρχοποίηση» και η πρόοδος προς μια συνολική μεταρρύθμιση της δικαιοσύνης. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο πρόκειται να αποφασίσει εάν θα αρχίσει διαπραγματεύσεις προσχώρησης με τη Δημοκρατία της Μολδαβίας (και την Ουκρανία) κατά τη σύνοδό του στις 14 και 15 Δεκεμβρίου 2023.

Από τον Φεβρουάριο του 2023 η Ρωσία έχει εντείνει τον υβριδικό πόλεμο κατά της Μολδαβίας και τώρα προσπαθεί ανοιχτά να αποσταθεροποιήσει τη φιλικά προσκείμενη προς την ΕΕ κυβέρνηση της Μολδαβίας μέσω εκπροσώπων της, πραγματοποιώντας κυβερνοεπιθέσεις, διαδίδοντας παραπληροφόρηση, προκαλώντας κοινωνικές αναταραχές και ανακοινώνοντας ψευδείς βομβιστικές απειλές. Επιπλέον, το φιλορωσικό κόμμα Șor ενορχήστρωσε παράνομα χρηματοδοτούμενες διαμαρτυρίες καθ' όλη τη διάρκεια του 2022 και του 2023. Παρά την καταδίκη του σε φυλάκιση 15 ετών, ο ολιγάρχης Ilan Șor διέφυγε και εξακολουθεί να ασκεί σημαντική επιρροή στη Μολδαβία, συνεχίζει δε τις προσπάθειές του για αποσταθεροποίηση τόσο της

χώρας όσο και της φιλοευρωπαϊκής κυβέρνησής της. Η πρόεδρος Sandu επιβεβαίωσε δημοσίως ότι υπήρξε σχέδιο για ένοπλο πραξικόπημα υποστηριζόμενο από τη Ρωσία με στόχο την ανατροπή της ίδιας και της κυβέρνησής της. Αντιδρώντας στις απόπειρες αυτές, η ΕΕ έχει αυξήσει τη συνεργασία της με τη Μολδαβία στον τομέα της ασφάλειας και της άμυνας αναπτύσσοντας αποστολή της ΕΕ (EUPM Moldova) διπλασιάζοντας τη βοήθειά της στο πλαίσιο του [Ευρωπαϊκού Μηχανισμού για την Ειρήνη](#) και [επιβάλλοντας κυρώσεις](#) σε άτομα που αποσταθεροποιούν τη χώρα.

Την 1η Ιουνίου 2023 οι Μολδαβικές αρχές φιλοξένησαν τη δεύτερη σύνοδο κορυφής της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Κοινότητας στην Bulboaca. Η σύνοδος [ενίσχυσε τη διεθνή αναγνώριση της Μολδαβίας και το προφίλ της ως αξιόπιστου εταίρου](#). Αποτέλεσε επίσης ευκαιρία για την ΕΕ να στείλει ένα ισχυρό μήνυμα στήριξης προς τη χώρα, την Ουκρανία και την ευρύτερη ευρωπαϊκή κοινότητα, και να επιδείξει ενότητα υπέρ της ειρήνης. Η φιλοξενία της συνάντησης αποτέλεσε τεράστια πρόκληση για μια χώρα που έχει περιορισμένες διοικητικές ικανότητες και απειλείται άμεσα από τη Ρωσία.

Σημαντική πρόκληση για τη Μολδαβία εξακολουθεί να αποτελεί το ζήτημα της αποσχισθείσας Υπερδνειστερίας, η οποία ανακήρυξε μονομερώς την ανεξαρτησία της το 1990. Έχει καταστεί ακόμη μεγαλύτερη πρόκληση στο πλαίσιο του πολέμου στην Ουκρανία, λόγω της παρουσίας ρωσικών στρατευμάτων και της εξάρτησης της Μολδαβίας από την ηλεκτρική ενέργεια από την Υπερδνειστερία. Η ΕΕ συμμετέχει ως παρατηρητής στη διαπραγματευτική διαδικασία 5 + 2 για τη διευθέτηση της διένεξης στην Υπερδνειστερία. Μολονότι η διαδικασία διαπραγμάτευσης έχει εκ των πραγμάτων διακοπεί από το 2022, η ΕΕ εξακολουθεί να υποστηρίζει μια συνολική, ειρηνική διευθέτηση βασισμένη στην κυριαρχία και την εδαφική ακεραιότητα της Μολδαβίας, με ειδικό καθεστώς για την Υπερδνειστερία. Επιπλέον, οι ήδη τεταμένες σχέσεις μεταξύ της αυτόνομης περιφέρειας της Γκαγκαουζίας και της κεντρικής κυβέρνησης στο Κισινάου έχουν καταστεί ακόμη πιο τεταμένες με την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία και θα συνεχίσουν να θέτουν προκλήσεις.

A. Η θέση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Το [ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 20ής Οκτωβρίου 2020](#) αναγνώρισε τις βελτιώσεις που έγιναν στη Μολδαβία όσον αφορά την προώθηση των δημοκρατικών προτύπων και την καταπολέμηση της διαφθοράς, επαναλαμβάνοντας παράλληλα την έκκλησή του για ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστικό σύστημα. Ένα μήνα μετά την υποβολή της αίτησης προσχώρησης της Μολδαβίας στην ΕΕ, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε [ψήφισμα στις 5 Μαΐου 2022](#), στο οποίο ζητούσε από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ να χορηγήσουν καθεστώς υποψήφιας χώρας στη Μολδαβία και να την εντάξουν στην ενιαία αγορά της ΕΕ. Το Κοινοβούλιο ζητεί επίσης από την Επιτροπή να αυξήσει περαιτέρω τη χρηματοδοτική και τεχνική βοήθεια προς τη Μολδαβία, μεταξύ άλλων μέσω μιας νέας πρότασης μακροοικονομικής χρηματοδοτικής συνδρομής, μέτρων ελευθέρωσης των μεταφορών και του εμπορίου, καθώς και συνεχούς στήριξης για τη διαχείριση των προσφύγων και για το ανθρωπιστικό έργο.

Μετά την έγκριση [της έκθεσής του σχετικά με την εφαρμογή της συμφωνίας σύνδεσης ΕΕ-Μολδαβίας](#) στις 19 Μαΐου 2022, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ζήτησε εκ νέου τη χορήγηση καθεστώτος υποψήφιας χώρας στη Μολδαβία. Στην έκθεση, υπογράμμισε ότι έχουν ληφθεί ορισμένα σημαντικά μέτρα για την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων, αλλά ότι πρέπει να καταβληθούν πολύ περισσότερες προσπάθειες, ιδίως για την ενίσχυση των βασικών κρατικών θεσμών. Αυτό επανελήφθη και στο [ψήφισμα του](#)

[Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 23ης Ιουνίου 2022](#) σχετικά με το καθεστώς χώρας υποψήφιας για ένταξη για την Ουκρανία, τη Δημοκρατία της Μολδαβίας και τη Γεωργία.

Μετά την αύξηση των υβριδικών απειλών που αντιμετωπίζει η Μολδαβία στο πλαίσιο του πολέμου της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε [ψήφισμα στις 19 Απριλίου 2023](#), στο οποίο επανέλαβε την αταλάντευτη υποστήριξή του στην ανεξαρτησία, την κυριαρχία και την εδαφική ακεραιότητα της χώρας σε αυτούς τους ιδιαίτερα δύσκολους καιρούς.

Πριν από την παρουσίαση της δέσμης μέτρων της Επιτροπής για τη διεύρυνση και τη σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Δεκεμβρίου, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε [ψήφισμα στις 5 Οκτωβρίου 2023](#), στο οποίο επαναβεβαίωσε τη δέσμευσή του για τη μελλοντική προσχώρηση της Μολδαβίας στην ΕΕ και ζήτησε να αρχίσουν οι διαπραγματεύσεις προσχώρησης με τη Μολδαβία πριν από το τέλος του έτους.

B. Διακοινοβουλευτική συνεργασία

Μετά την έναρξη του πολέμου στην Ουκρανία, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο επέδειξε αταλάντευτη στήριξη και αλληλεγγύη προς τη Μολδαβία. Στις 18 Μαΐου 2022, κατόπιν πρόσκλησης της Προέδρου Metsola, [η Πρόεδρος Sandu απευθύνθηκε στην ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στις Βρυξέλλες](#) εν μέσω του πολέμου στην Ουκρανία. Αυτό αποτέλεσε ισχυρή ένδειξη στήριξης προς τη χώρα, η οποία έχει πληγεί δυσανάλογα από τον πόλεμο. Η Πρόεδρος Metsola επισκέφθηκε τη Μολδαβία στις 11 Νοεμβρίου 2022, για να συναντηθεί με την πρόεδρο Sandu, την πρώτη πρωθυπουργό Gavrilîța και τον πρόεδρο του Μολδαβικού Κοινοβουλίου Igor Grosu, καθώς και να μιλήσει στο Μολδαβικό Κοινοβούλιο. Κατά τη διάρκεια της επίσκεψής της, επανέλαβε με σθένος την υποστήριξη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην ένταξη της Μολδαβίας στην ΕΕ. Στο περιθώριο της 7ης συνόδου του Συμβουλίου Σύνδεσης ΕΕ-Μολδαβίας, η Πρόεδρος Metsola συναντήθηκε με την πρώτη πρωθυπουργό Gavrilîța (6 Φεβρουαρίου 2023). Στις 21 Μαΐου 2023 η Πρόεδρος Metsola συναντήθηκε για πρώτη φορά με τον πρωθυπουργό Recean και τον πρόεδρο του κοινοβουλίου Grosu, όταν επισκέφθηκε το Κισινάου στο πλαίσιο της συνάντησης πολιτών «Ευρωπαϊκή Εθνοσυνέλευση της Μολδαβίας», την οποία συγκάλεσε η πρόεδρος Sandu. Κατά τη σύνοδο της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Κοινότητας στην Bulboaca την 1η Ιουνίου 2023, η Πρόεδρος Metsola ζήτησε από την ΕΕ να αρχίσει ενταξιακές διαπραγματεύσεις με τη Μολδαβία έως το τέλος του 2023, ενώ η πρόεδρος Sandu χρησιμοποίησε τη σύνοδο κορυφής για να εκφράσει τις ευρωπαϊκές φιλοδοξίες της χώρας της και να επαναλάβει τον στόχο που έχει θέσει η Μολδαβία να έχει προσχωρήσει στην ΕΕ έως το 2030.

Η Πρόεδρος Metsola συναντήθηκε εκ νέου με τον πρόεδρο του κοινοβουλίου Grosu στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στις Βρυξέλλες στις 5 Ιουλίου 2023, όταν μια αντιπροσωπεία του Μολδαβικού Κοινοβουλίου πραγματοποίησε ενημερωτική επίσκεψη σχετικά με τη διαδικασία προσχώρησης στην ΕΕ. Η επίσκεψη διοργανώθηκε από την Ομάδα Στήριξης της Δημοκρατίας και Εκλογικού Συντονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και παρακολούθησαν 20 βουλευτές του Μολδαβικού Κοινοβουλίου.

Οι επιτροπές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου έχουν αφιερώσει μεγάλο μέρος της προσοχής τους στην κατάσταση στη Μολδαβία, καθώς αρκετές αντιπροσωπείες έχουν μεταβεί στη χώρα το 2022 και το 2023. Τον Μάιο του 2023 αντιπροσωπεία της Υποεπιτροπής Ασφάλειας και Άμυνας μετέβη στη Μολδαβία και τη Ρουμανία για να επισκεφθεί την αποστολή ευρωπαϊκής συνοριακής συνδρομής στη Δημοκρατία της Μολδαβίας και την Ουκρανία και την αποστολή εταιρικής σχέσης της ΕΕ στη Δημοκρατία της Μολδαβίας. Τον Φεβρουάριο του 2023 μέλη της Επιτροπής Διεθνούς

Εμπορίου και της Επιτροπής Προϋπολογισμού συναντήθηκαν με τους Μολδαβούς ομολόγους τους για να συζητήσουν τις εμπορικές σχέσεις ΕΕ-Μολδαβίας και τη δημοσιονομική στήριξη στο πλαίσιο του επιθετικού πολέμου της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας. Την ίδια εβδομάδα έλαβε χώρα στο Κισινάου η Συνέλευση Euronest και την παρακολούθησε μια μεγάλη αντιπροσωπεία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Τον Μάρτιο και τον Απρίλιο του 2022 η Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων και η Υποεπιτροπή Ασφάλειας και Άμυνας απέστειλαν την πρώτη τους αντιπροσωπεία στη Μολδαβία μετά το ξέσπασμα του πολέμου, ως ένδειξη της ομόφωνης αλληλεγγύης και στήριξης της ΕΕ προς τη Μολδαβία. Τον Ιούνιο του 2023 μέλη της Επιτροπής Ανάπτυξης μετέβησαν επίσης στη Μολδαβία για να εξετάσουν την κατάσταση των Ουκρανών προσφύγων που φιλοξενούνται εκεί.

Η συμφωνία σύνδεσης ΕΕ-Μολδαβίας προβλέπει, στο άρθρο 440, τη σύσταση Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Σύνδεσης (ΚΕΣ). Η πρώτη συνεδρίαση της ΚΕΣ πραγματοποιήθηκε στις 16 Οκτωβρίου 2014 και η 13η συνεδρίαση πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες στις 23 Μαρτίου 2023. Η ΚΕΣ έχει υποστηρίξει σθεναρά την πορεία ένταξης της Μολδαβίας στην ΕΕ από τότε που η χώρα υπέβαλε αίτηση προσχώρησης στην ΕΕ τον Μάρτιο του 2023. Τον Απρίλιο του 2023 κάλεσε τα θεσμικά όργανα της ΕΕ να χορηγήσουν στη Μολδαβία καθεστώς υποψήφιας χώρας για ένταξη στην ΕΕ. Κατά τις δύο τελευταίες συνεδριάσεις της ΚΕΣ εγκρίθηκαν ισχυρές δηλώσεις με τις οποίες [ζητείται από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ να αρχίσουν ενταξιακές διαπραγματεύσεις έως το τέλος του 2023](#), μόλις η Μολδαβία εφαρμόσει τις εννέα συστάσεις της Επιτροπής, και [παροτρύνοντάς τα να ενσωματώσουν σταδιακά τη Μολδαβία στην ενιαία αγορά](#).

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει χαρακτηρίσει τη Μολδαβία ως χώρα προτεραιότητας για το έργο της στήριξης της δημοκρατίας και υλοποιεί ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων με το Κοινοβούλιο της Μολδαβίας, τόσο σε πολιτικό όσο και σε διοικητικό επίπεδο. Το πλαίσιο για τις δραστηριότητες αυτές προβλέπεται στο μνημόνιο συμφωνίας που υπεγράφη από τον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου David Sassoli και τον Πρόεδρο του Κοινοβουλίου της Μολδαβίας Igor Grosu τον Νοέμβριο του 2021. Το παρόν μνημόνιο συμφωνίας συμπληρώνει τη συμφωνία αυτή.

Ορισμένες από τις δραστηριότητες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στη Μολδαβία επικεντρώνονται στη βοήθεια για μέτρα αντιμετώπισης της παραπληροφόρησης και των εξωτερικών παρεμβάσεων στις δημοκρατικές διαδικασίες (πρόγραμμα «Τρίγωνο για τη Δημοκρατία»), στην προώθηση μιας νοοτροπίας πολιτικού διαλόγου στο Κοινοβούλιο της Μολδαβίας (διάλογος Jean Monnet), καθώς και στην ανάπτυξη ικανοτήτων τόσο σε πολιτικό όσο και σε διοικητικό επίπεδο.

Γ. Παρακολούθηση εκλογών

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο απέστειλε αντιπροσωπεία στη Διεθνή Αποστολή Παρατήρησης Εκλογών, υπό την ηγεσία του Γραφείου Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΑΣΕ (ΟΑΣΕ/ODIHR), για την παρακολούθηση των βουλευτικών εκλογών της Μολδαβίας στις 11 Ιουλίου 2021. Οι παρατηρητές σημείωσαν ότι οι εκλογές αυτές ήταν γενικά καλά οργανωμένες, ελεύθερες και ανταγωνιστικές, μολονότι διαπιστώθηκαν ορισμένες εναπομένουσες ελλείψεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν για τις μελλοντικές εκλογές.

Τον Δεκέμβριο του 2022, το κοινοβούλιο της Μολδαβίας ενέκρινε νέο εκλογικό κώδικα που ανταποκρίνεται σε βασικές συστάσεις που εκδόθηκαν από διεθνείς και τοπικές οργανώσεις εμπειρογνομόνων, συμπεριλαμβανομένης της Επιτροπής της Βενετίας. Η νέα αυτή πράξη τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2023. Καλύπτει τις συστάσεις της

αντιπροσωπείας εκλογικών παρατηρητών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της οποίας επικεφαλής ήταν ο πρόεδρος της Επιτροπής Εξωτερικών Υποθέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου David McAllister.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο απέστειλε αντιπροσωπεία εκλογικών παρατηρητών στη Διεθνή Αποστολή Παρατήρησης Εκλογών (I-EOM) υπό την ηγεσία του Γραφείου Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΑΣΕ (ΟΑΣΕ/ODIHR) για την παρατήρηση των περιφερειακών εκλογών που διεξάχθηκαν στις 5 και στις 19 Νοεμβρίου 2023. Αυτή ήταν μια ευκαιρία να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα και η επιβολή του εκλογικού κώδικα, δεδομένου ότι οι εν λόγω τοπικές εκλογές ήταν οι πρώτες που πραγματοποιήθηκαν βάσει των νέων κανόνων. Παρά την τεταμένη εκστρατεία και τις εξαιρετικές περιστάσεις που δημιούργησε ο υβριδικός πόλεμος της Ρωσίας και τις επανειλημμένες παρεμβάσεις στην εκλογική διαδικασία στη Μολδαβία, η αντιπροσωπεία I-EOM δήλωσε ότι οι εκλογές ήταν ειρηνικές με αποτελεσματική διαχείριση, ότι η εκλογική διοίκηση είχε εργαστεί με διαφάνεια και επαγγελματισμό και ότι οι υποψήφιοι, ως επί το πλείστον, ήταν σε θέση να ασκήσουν ελεύθερα την προεκλογική τους εκστρατεία και παρείχαν στους ψηφοφόρους διακριτές εναλλακτικές λύσεις. Ο επικεφαλής της αντιπροσωπείας εκλογικών παρατηρητών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, José Ramón Bauzá Díaz, συνέστησε να μην αποτελέσουν αποφάσεις της τελευταίας στιγμής για τον αποκλεισμό υποψηφίων, όπως οι αποφάσεις που ελήφθησαν σε σχέση με το κόμμα Șansă (το οποίο συνδέεται με τον φυγόδικο ολιγάρχη Ilan Șor), σταθερό προηγούμενο και να βασίζονται μόνο σε σοβαρές ανησυχίες σχετικά με απειλές κατά της εθνικής ασφάλειας. Εξέφρασε επίσης την υποστήριξή του, εξ ονόματος της αντιπροσωπείας, προς τη Δημοκρατία της Μολδαβίας στην εφαρμογή δημοκρατικών μεταρρυθμίσεων παρά την κατάσταση έκτακτης ανάγκης που προκλήθηκε από την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία και τον υβριδικό πόλεμο που αποσκοπεί στην αποσταθεροποίηση των δημοκρατικών θεσμών της Μολδαβίας.

Λευκορωσία

Τις τελευταίες δεκαετίες, οι σχέσεις της ΕΕ με τη Λευκορωσία ήταν δύσκολες κατά περιόδους, λόγω συνεχών παραβιάσεων των ανθρωπίνων και ατομικών δικαιωμάτων στη χώρα. Ωστόσο, στο διάστημα μεταξύ 2014 και 2020, η Λευκορωσία επέδειξε μια πιο ανοικτή στάση έναντι της ΕΕ και της πολιτικής της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης. Οι σχέσεις της με τις δυτικές χώρες είχαν βελτιωθεί κάπως και διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο ως η χώρα που φιλοξένησε τις συνομιλίες σχετικά με την κρίση στην Ουκρανία, οι οποίες διεξήχθησαν με τη μεσολάβηση της ΕΕ. Ως απάντηση, η ΕΕ δεσμεύτηκε για μια πολιτική «δέσμευσης με κριτικό πνεύμα» με τη Λευκορωσία, όπως περιγράφεται στα [συμπεράσματα](#) του Συμβουλίου της 15ης Φεβρουαρίου 2016, σύμφωνα με τα οποία τα απτά μέτρα που έλαβε η Λευκορωσία για την κατοχύρωση των θεμελιωδών ελευθεριών, του κράτους δικαίου, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων —συμπεριλαμβανομένων των ελευθεριών του λόγου, της έκφρασης και των μέσων ενημέρωσης— και των εργασιακών δικαιωμάτων, θα εξακολουθήσουν να είναι βασικά κριτήρια για τη διαμόρφωση της μελλοντικής πολιτικής της ΕΕ έναντι της χώρας αυτής. Οι διαπραγματεύσεις για εταιρική σχέση κινητικότητας ολοκληρώθηκαν το 2017 και οι συμφωνίες διευκόλυνσης της έκδοσης θεωρήσεων και επανεισδοχής τέθηκαν σε ισχύ την 1η Ιουλίου 2020 με στόχο την προώθηση των διαπρωσωπικών επαφών.

Δυστυχώς, παρά την επανέναρξη του διαλόγου ΕΕ-Λευκορωσίας για τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη σύσταση ομάδας συντονισμού ΕΕ-Λευκορωσίας αποτελούμενης από ανώτερους εμπειρογνώμονες το 2016 και την έγκριση σχεδίου δράσης για τα

ανθρώπινα δικαιώματα για την περίοδο 2016-2019, και παρά την ενεργό συμμετοχή της σε διμερείς και πολυμερείς συνεδριάσεις της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης, η Λευκορωσία δεν τήρησε τη δέσμευσή της όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα. Παραμένει η μόνη χώρα της ευρωπαϊκής ηπείρου που εξακολουθεί να εφαρμόζει τη θανατική ποινή, γεγονός που την αποκλείει de jure από το Συμβούλιο της Ευρώπης. Συζητήσεις σχετικά με αναστολή της εφαρμογής της θανατικής ποινής, με στόχο την ενδεχόμενη κατάργησή της, δρομολογούνται τακτικά αλλά μοιάζουν σαν προπέτασμα καπνού, δεδομένου ότι δεν έχουν ληφθεί μέχρι στιγμής συγκεκριμένα μέτρα.

Η ΕΕ καταδίκασε απερίφραστα τη βίαιη επίθεση εις βάρος ειρηνικών διαδηλωτών τον Φεβρουάριο και τον Μάρτιο του 2017. Οι πρόωρες βουλευτικές εκλογές της 18ης Νοεμβρίου 2019 αμαυρώθηκαν από διάφορες αθέμιτες πρακτικές και ελλείψεις, με αποτέλεσμα η αντιπολίτευση να στερηθεί κάθε κοινοβουλευτική εκπροσώπηση. Οι προεδρικές εκλογές της 9ης Αυγούστου 2020, που πραγματοποιήθηκαν αφού είχαν προηγηθεί συστηματικές διώξεις μελών της αντιπολίτευσης, δεν θεωρήθηκαν ούτε ελεύθερες ούτε δίκαιες από τη διεθνή κοινότητα, ενώ ακολούθησε μια πρωτοφανούς μεγέθους στην ιστορία της χώρας βίαιη καταστολή εις βάρος ειρηνικών διαδηλωτών, εκπροσώπων της αντιπολίτευσης και δημοσιογράφων. Κατά συνέπεια, η ΕΕ επέβαλε [νέους γύρους κυρώσεων](#) (ο τελευταίος τον Αύγουστο του 2023) σε βάρος 233 ατόμων και 37 οντοτήτων που ευθύνονται ή συνήργησαν στην εκλογική νοθεία και τη βίαιη καταστολή, καθώς και στη διευκόλυνση του αδικαιολόγητου και απρόκλητου επιθετικού πολέμου της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, και δήλωσε ότι είναι έτοιμη να λάβει περαιτέρω περιοριστικά μέτρα κατά οντοτήτων του καθεστώτος και υψηλόβαθμων αξιωματούχων. Επιπλέον, η ΕΕ έχει περιορίσει στο ελάχιστο τη διμερή συνεργασία με τις αρχές της Λευκορωσίας σε κεντρικό επίπεδο, έχει ενισχύσει τη στήριξή της προς τον λαό της Λευκορωσίας και την κοινωνία των πολιτών και έχει αναπροσαρμόσει αναλόγως τη διμερή χρηματοδοτική συνδρομή της.

Σε αντίποινα, το καθεστώς της Λευκορωσίας έχει αναστείλει επισήμως τη συμμετοχή του στην πολιτική Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης, καθώς και σε υφιστάμενες δομές, όπως ο διάλογος ΕΕ-Λευκορωσίας για τα ανθρώπινα δικαιώματα και η ομάδα συντονισμού ΕΕ-Λευκορωσίας και ανακάλεσε τον πρέσβη της ΕΕ στη χώρα.

A. Η θέση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Ακόμη και πριν από τις νόθες προεδρικές εκλογές στις 9 Αυγούστου 2020, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είχε εγκρίνει σειρά ψηφισμάτων που ασκούσαν κριτική στη Λευκορωσία όσον αφορά τους πολιτικούς κρατούμενους, τους περιορισμούς στην ελευθερία των μέσων ενημέρωσης και της κοινωνίας των πολιτών, την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μεταξύ άλλων τη διατήρηση της θανατικής ποινής, και τις παρατυπίες στις βουλευτικές εκλογές της. Στο [ψήφισμά του της 19ης Απριλίου 2018](#), το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τάχθηκε υπέρ της ανάπτυξης των σχέσεων της ΕΕ με τη Λευκορωσία, με κριτικό πνεύμα, υπό την προϋπόθεση της ανάληψης συγκεκριμένων δράσεων με στόχο τον εκδημοκρατισμό και τον σεβασμό των θεμελιωδών ελευθεριών και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ειδικότερα, κάλεσε τη Λευκορωσία να συνταχθεί με την παγκόσμια αναστολή της εφαρμογής της θανατικής ποινής ως πρώτο βήμα για την οριστική κατάργησή της. Στο [ψήφισμά του της 4ης Οκτωβρίου 2018](#), το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καταδίκασε για μία ακόμη φορά την παρενόχληση και κράτηση δημοσιογράφων και ανεξάρτητων μέσων ενημέρωσης και επανέλαβε τις εκκλήσεις του για ενίσχυση του σεβασμού των δημοκρατικών αρχών, του κράτους δικαίου, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών.

Μετά τις προεδρικές εκλογές νοθείας στις 9 Αυγούστου 2020 και την επακόλουθη βίαιη καταστολή δημοκρατικών δυνάμεων, ακτιβιστών της κοινωνίας των πολιτών, συνδικαλιστικών ενώσεων, ανεξάρτητων μέσων ενημέρωσης και ειρηνικών διαδηλωτών, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε ψηφίσματα σχετικά με την κατάσταση στη Λευκορωσία στις [17 Σεπτεμβρίου 2020](#) και ξανά στις [26 Νοεμβρίου 2020](#). Στα ψηφίσματα αυτά, οι βουλευτές σημειώνουν ότι οι εκλογές διεξήχθησαν με κατάφωρη παραβίαση όλων των διεθνώς αναγνωρισμένων προτύπων και ότι η πλειοψηφία των Λευκορώσων θεωρεί ότι η υποψήφια της ενωμένης αντιπολίτευσης, Sviatlana Tsikhanouskaya, είναι η πραγματική εκλεγείσα πρόεδρος της Λευκορωσίας. Ζήτησαν άμεσες κυρώσεις της ΕΕ κατά των αξιωματούχων που είναι υπεύθυνοι για εκλογική νοθεία και καταστολή, συμπεριλαμβανομένου του πρώην προέδρου Alyaksandr Lukashenka. Εξέφρασαν την υποστήριξή τους προς το Συντονιστικό Συμβούλιο που συστάθηκε από την κ. Tsikhanouskaya ως προσωρινή εκπροσώπηση του λαού που απαιτεί δημοκρατική αλλαγή. Οι βουλευτές επανέλαβαν αυτές τις θέσεις αρχής στη σύστασή τους της 21ης Οκτωβρίου 2020 σχετικά με τις σχέσεις με τη Λευκορωσία.

Επιπλέον, ο πρόεδρος της αντιπροσωπείας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τις σχέσεις με τη Λευκορωσία και ο μόνιμος εισηγητής για τη Λευκορωσία εξέδωσαν σειρά κοινών δηλώσεων στις οποίες εξέφρασαν τη λύπη τους για τη συνεχιζόμενη επιδείνωση της κατάστασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη χώρα και επέκριναν τη συνεχιζόμενη κατάχρηση εξουσίας από τον Lukashenka. Τον Δεκέμβριο του 2020, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο πραγματοποίησε διερευνητική αποστολή στη Λευκορωσία προκειμένου να αξιολογήσει τις ανάγκες των δημοκρατικών δυνάμεων της Λευκορωσίας και να εκτιμήσει τον τρόπο με τον οποίον το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα μπορούσε να τις στηρίξει, τόσο σε διοικητικό όσο και σε πολιτικό επίπεδο. Η αποστολή αυτή συνέπεσε συμβολικά με την εβδομάδα του Βραβείου Ζαχάρωφ 2020, που τίμησε τη δημοκρατική αντιπολίτευση στη Λευκορωσία. Κατόπιν τούτου, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εγκαινίασε πλατφόρμα κατά της ατιμωρησίας για παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη Λευκορωσία, υπό την αιγίδα της Υποεπιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και σε συνεργασία με την Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων και την Αντιπροσωπεία για τις σχέσεις με τη Λευκορωσία (D-BY). Επιπλέον, η ομάδα στήριξης της δημοκρατίας και εκλογικού συντονισμού έχει προτείνει ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων στήριξης της δημοκρατίας, ειδικά σχεδιασμένων για τους Λευκορώσους υπερασπιστές της δημοκρατίας. Επίσης, στο [ψήφισμά του της 10ης Ιουνίου 2021](#) σχετικά με τη συστηματική καταστολή στη Λευκορωσία και τις συνέπειές της για την ευρωπαϊκή ασφάλεια κατόπιν απαγωγών από πολιτικό αεροσκάφος της ΕΕ που εξαναγκάστηκε σε προσγείωση από τις Λευκορωσικές αρχές, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κατήγγειλε τις εκτεταμένες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη Λευκορωσία και την εξωφρενική εργαλειοποίηση της παράνομης μετανάστευσης από το καθεστώς του Alyaksandr Lukashenka με σκοπό την αποσταθεροποίηση της ΕΕ. Αυτές οι θέσεις αρχής επιβεβαιώθηκαν στο [ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 7ης Οκτωβρίου 2021](#) σχετικά με την κατάσταση στη Λευκορωσία μετά από ένα έτος διαμαρτυριών και βίαιης καταστολής και, μετά από ένα νέο κύμα συλλήψεων, στο [ψήφισμά του της 19ης Μαΐου 2022](#) σχετικά με τη δίωξη της αντιπολίτευσης και την κράτηση ηγετών συνδικαλιστικών οργανώσεων στη Λευκορωσία, στο [ψήφισμά του της 24ης Νοεμβρίου 2022](#) σχετικά με τη συνεχιζόμενη καταστολή της δημοκρατικής αντιπολίτευσης και της κοινωνίας των πολιτών στη Λευκορωσία, στο [ψήφισμά του της 15ης Μαρτίου 2023](#) σχετικά με την περαιτέρω καταστολή του λαού της Λευκορωσίας, ιδίως των Andrzej Poczobut και

Ales Bialiatski, και το [ψήφισμά](#) του της 11ης Μαΐου 2023 σχετικά με την απάνθρωπη μεταχείριση και τη νοσηλεία του επιφανούς ηγέτη της αντιπολίτευσης Viktor Babaryka. Στο [ψήφισμά](#) του της 13ης Σεπτεμβρίου 2023 για τις σχέσεις με τη Λευκορωσία, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κάλεσε το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο να εκδώσει ένταλμα σύλληψης του Lukashenka, δεδομένου του ρόλου του καθεστώτος του στον παράνομο εκτοπισμό και την παράνομη κατήχηση παιδιών από την Ουκρανία.

B. Διακοινοβουλευτική συνεργασία

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν έχει επίσημες σχέσεις με το κοινοβούλιο της Λευκορωσίας, λόγω της επανειλημμένης αδυναμίας της χώρας να διενεργήσει ελεύθερες και δίκαιες εκλογές και να συμμορφωθεί με τα διεθνή πρότυπα για τη δημοκρατία και το κράτος δικαίου, όπως φαίνεται από τα νέα κύματα διαδηλώσεων και πλήρους καταστολής μετά τις κοινοβουλευτικές εκλογές νοθείας της 18ης Νοεμβρίου 2019 και τις προεδρικές εκλογές της 9ης Αυγούστου 2020. Ομοίως, βουλευτές του κοινοβουλίου της Λευκορωσίας δεν έχουν ακόμη προσκληθεί να συμμετάσχουν στην Κοινοβουλευτική Συνέλευση Eurobest, δεδομένου ότι η τήρηση των εκλογικών προτύπων του ΟΑΣΕ αποτελεί προϋπόθεση για τη συμμετοχή. Ωστόσο, εκπρόσωποι των δημοκρατικών δυνάμεων της Λευκορωσίας προσκαλούνται τακτικά να παρίστανται στις εργασίες της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης Eurobest.

Επίσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο διατηρεί ενεργό και στενό διάλογο, μέσω της αντιπροσωπείας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τις σχέσεις με τη Λευκορωσία, με εκπροσώπους των πολιτικών δυνάμεων της χώρας, με ανεξάρτητες μη κυβερνητικές οργανώσεις και παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών, και με μέλη του Συντονιστικού Συμβουλίου και του Ενωμένου Μεταβατικού Συμβουλίου της Sviatlana Tsikhanouskaya. Πραγματοποιούνται τακτικές συνεδριάσεις της αντιπροσωπείας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τις σχέσεις με τη Λευκορωσία στις Βρυξέλλες και στο Στρασβούργο για να συζητείται η εξέλιξη των σχέσεων ΕΕ-Λευκορωσίας και να αξιολογείται η πολιτική και οικονομική κατάσταση στη χώρα, καθώς και οι τελευταίες εξελίξεις όσον αφορά τη δημοκρατία, τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και το κράτος δικαίου. Η αντιπροσωπεία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τις σχέσεις με τη Λευκορωσία ταξίδεψε επίσης στο Μινσκ τον Ιούνιο του 2015 και τον Ιούλιο του 2017, όπως και το Προεδρείο τον Οκτώβριο του 2018 και τον Φεβρουάριο του 2020. Τον Ιούνιο του 2022 η D-BY απέστειλε αντιπροσωπεία ad hoc στο Βίλνιους για να συναντηθεί με εξόριστους εκπροσώπους των δημοκρατικών δυνάμεων και της κοινωνίας των πολιτών και να εκτιμήσει την κατάσταση στα σύνορα ΕΕ-Λευκορωσίας.

Γ. Παρακολούθηση εκλογών

Η Λευκορωσία, από το 2001, δεν έχει προσκαλέσει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ως παρατηρητή εκλογών. Όπως συνηθίζεται σε τέτοιες περιπτώσεις, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο βασίζεται στην αξιολόγηση που διενεργείται στη χώρα από την Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης και την Κοινοβουλευτική Συνέλευση του ΟΑΣΕ/ODIHR. Δυστυχώς, ούτε αυτοί οι διεθνείς παρατηρητές κλήθηκαν να παρακολουθήσουν τις προεδρικές εκλογές της 9ης Αυγούστου 2020, παρά την πρότερη δέσμευση του καθεστώτος της Λευκορωσίας να τους καλέσει.

[Vanessa Cuevas Herman / Florian Carmona / Levente Csaszi](#)
02/2024

5.5.7. Τρεις γειτονικές χώρες της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης στον Νότιο Καύκασο

Η πολιτική Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης της ΕΕ, που ξεκίνησε να εφαρμόζεται το 2009, καλύπτει έξι κράτη της πρώην Σοβιετικής Ένωσης: την Αρμενία, το Αζερμπαϊτζάν, τη Λευκορωσία, τη Γεωργία, τη Μολδαβία και την Ουκρανία. Δημιουργήθηκε με σκοπό να υποστηρίξει τις προσπάθειες για πολιτική, κοινωνική και οικονομική μεταρρύθμιση στις χώρες αυτές, προκειμένου να ενισχυθούν ο εκδημοκρατισμός και η χρηστή διακυβέρνηση, η ενεργειακή ασφάλεια, η προστασία του περιβάλλοντος και η οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Όλες οι χώρες που συμμετέχουν (εκτός της Λευκορωσίας, η συμμετοχή της οποίας έχει ανασταλεί) αποστέλλουν αντιπροσωπείες στην Κοινοβουλευτική Συνέλευση Euronest.

Εκτός από τις εργασίες των αρμόδιων επιτροπών για τις εξωτερικές υποθέσεις και το διεθνές εμπόριο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο διαθέτει μόνιμη αντιπροσωπεία για τις σχέσεις με τον Νότιο Καύκασο ([DSCA](#)), η οποία επιβλέπει τις σχέσεις της ΕΕ με τα τρία κράτη του Νότιου Καυκάσου στο πλαίσιο της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Σύνδεσης (PAC) με τη Γεωργία, της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εταιρικής Σχέσης (PPC) με την Αρμενία και της Επιτροπής Κοινοβουλευτικής Συνεργασίας (PCC) με το Αζερμπαϊτζάν, και παρακολουθεί το έργο του ειδικού εντεταλμένου της ΕΕ για τον Νότιο Καύκασο και την κρίση στη Γεωργία.

Γεωργία

Η [συμφωνία σύνδεσης ΕΕ-Γεωργίας](#), συμπεριλαμβανομένης μιας σφαιρικής και σε βάθος ζώνης ελεύθερων συναλλαγών (DCFTA), τέθηκε σε ισχύ τον Ιούλιο του 2016. Η Γεωργία έχει καταβάλει σημαντικές προσπάθειες για την ευθυγράμμιση της νομοθεσίας της με τα πρότυπα της ΕΕ, γεγονός που οδήγησε, μεταξύ άλλων, στην απαλλαγή από την υποχρέωση θεώρησης για βραχεία διαμονή στον χώρο Σένγκεν από τον Μάρτιο του 2017. Η ΕΕ είναι ο μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της Γεωργίας, καθώς αντιπροσωπεύει περίπου το [21%](#) των συνολικών της εμπορικών συναλλαγών (2021). Η ΕΕ παρέχει ετησίως στη Γεωργία πάνω από 100 εκατομμύρια EUR για τεχνική και χρηματοδοτική στήριξη, με έμφαση στην οικονομική ανάπτυξη, τη χρηστή διακυβέρνηση, την κυκλοφορία των προσώπων και την εκπαίδευση.

Στο πλαίσιο των προσπαθειών της Team Europe να βοηθήσει τις χώρες εταίρους να αντιμετωπίσουν τις κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις της κρίσης COVID-19, προσφέρθηκε στη Γεωργία μια ειδικά προσαρμοσμένη δέσμη απόκρισης ύψους 183-εκατομμυρίων EUR, με την κινητοποίηση ενός συνδυασμού υφιστάμενων και νέων κονδυλίων, ώστε να παρασχεθεί συγκεκριμένη στήριξη σε άτομα και να ενισχυθεί η μακροοικονομική σταθερότητα της Γεωργίας.

Το πολιτικό τοπίο και το τοπίο των μέσων ενημέρωσης στη Γεωργία χαρακτηρίζονται από έντονη πόλωση. Επιπλέον, σειρά αμφιλεγόμενων εξελίξεων τα τελευταία χρόνια κατέδειξαν την έντονη οπισθοδρόμηση της δημοκρατίας και τη συνεχιζόμενη υπονόμηση των πολιτικών ελευθεριών. Σε αυτές περιλαμβάνονται, συγκεκριμένα, το διαδεδομένο και σύνηθες φαινόμενο της ατιμωρησίας σε περιπτώσεις διαφθοράς υψηλά ιστάμενων προσώπων, οι περιπτώσεις αστυνομικής βίας, η χρόνια έλλειψη ανεξαρτησίας και διαφάνειας στο δικαστικό σώμα, οι περιορισμοί στην ελευθερία

των μέσων ενημέρωσης (χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η καταδίκη του Nika Gvaramia, ιδρυτή του φιλικού προς την αντιπολίτευση τηλεοπτικού σταθμού «Mtavari Channel», σε 3,5 έτη φυλάκισης με αβάσιμες κατηγορίες τον Μάιο του 2022 – ο κ. Gvaramia έλαβε τελικά χάρη από τον Πρόεδρο της Γεωργίας τον Ιούνιο του 2023 - λεκτικές και σωματικές επιθέσεις κατά δημοσιογράφων και εργαζομένων στα αντιπολιτευόμενα μέσα ενημέρωσης, και η επακόλουθη αναγκαστική ακύρωση της «Πορείας υπέρ της αξιοπρέπειας» στις 5 Ιουλίου 2021. Επιπλέον, παρατηρήθηκαν ορισμένες ελλείψεις και αθέμιτες πρακτικές κατά τις προεδρικές εκλογές του 2018, τις βουλευτικές εκλογές του 2020 και τις δημοτικές εκλογές του 2021. Σε αυτό το ιδιαίτερα αρνητικό κλίμα, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε δύο ζωτικής σημασίας ψηφίσματα: σχετικά με την [παραβίαση της ελευθερίας των μέσων ενημέρωσης και την ασφάλεια των δημοσιογράφων στη Γεωργία](#) (9 Ιουνίου 2022) και σχετικά με [την κατάσταση του πρώην Προέδρου της Γεωργίας, Mikheil Saakashvili](#) (15 Φεβρουαρίου 2023). Τον Ιούλιο του 2021, οι ηγέτες του κυβερνώντος κόμματος «Georgian Dream» αποχώρησαν μονομερώς από την πολιτική συμφωνία για την οποία είχε μεσολαβήσει ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, κ. Charles Michel, (συμφωνία της 19ης Απριλίου). Το έγγραφο εξέτασε εκτενώς τα ζητήματα της πολιτικοποιημένης δικαιοσύνης, της βελτίωσης του εκλογικού συστήματος και της μεταρρύθμισης του δικαστικού συστήματος. Οι ευρωβουλευτές εξακολουθούν να πιστεύουν ότι η συμφωνία της 19ης Απριλίου στηρίζει τη δημοκρατική ανάπτυξη της Γεωργίας.

Μετά το επείγον αίτημα της Ουκρανίας να προσχωρήσει στην Ευρωπαϊκή Ένωση ενώ μάχεται κατά της Ρωσίας που εισέβαλε στο έδαφός της, η Γεωργία (μαζί με τη Δημοκρατία της Μολδαβίας) υπέβαλε και αυτή αίτημα στις 3 Μαρτίου 2022 για να θεωρηθεί υποψήφια προς ένταξη χώρα άμεσα. Σύμφωνα με τις γνωμοδοτήσεις που εξέδωσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και λαμβάνοντας υπόψη την ανησυχητική οπισθοδρόμηση της δημοκρατίας που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο [αποφάσισε](#) στις 23 Ιουνίου να αναγνωρίσει μόνο την «ευρωπαϊκή προοπτική» της Γεωργίας, ενώ η Ουκρανία και η Δημοκρατία της Μολδαβίας έλαβαν καθεστώς υποψήφιας χώρας.

Το Κοινοβούλιο της Γεωργίας συγκρότησε θεματικές ομάδες εργασίας για την αντιμετώπιση των 12 βασικών προτεραιοτήτων που προσδιορίστηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, δρομολογώντας έτσι την αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων. Ωστόσο, στην [έβδομη συνεδρίαση του Συμβουλίου Σύνδεσης ΕΕ-Γεωργίας](#) που πραγματοποιήθηκε στις 6 Σεπτεμβρίου 2022 στις Βρυξέλλες, η ΕΕ εξέφρασε σοβαρές ανησυχίες για την έλλειψη ουσιαστικής προόδου καθώς και για άλλες αρνητικές εξελίξεις στη Γεωργία όσον αφορά τα δημοκρατικά πρότυπα και το κράτος δικαίου.

Οι Γεωργιανοί, αντιμέτωποι με την κατοχή της Αμπχαζίας και την περιοχή του Τσхинβάλι/Νότιας Οσετίας από τη Ρωσία, έχουν εναποθέσει τις ελπίδες τους στην προσέγγιση με την ΕΕ και το NATO. Η ΕΕ έχει επανειλημμένα υπογραμμίσει την αταλάντευτη υποστήριξή της για την ανεξαρτησία, την κυριαρχία και την εδαφική ακεραιότητα της Γεωργίας εντός των διεθνώς αναγνωρισμένων συνόρων της, όπως υπογραμμίζεται στο [ψηφίσμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 14ης Ιουνίου 2018](#) σχετικά με τα κατεχόμενα εδάφη της Γεωργίας δέκα έτη μετά τη ρωσική εισβολή. Η ΕΕ υποστηρίζει τις προσπάθειες επίλυσης της σύγκρουσης μέσω του έργου του ειδικού εντεταλμένου της ΕΕ για τον Νότιο Καύκασο και την κρίση στη Γεωργία, της αποστολής επιτήρησης της ΕΕ και του ενωσιακού μηχανισμού συμβολής στη σταθερότητα και την ειρήνη, που συμπληρώνουν τις διεθνείς συνομιλίες της Γενεύης. Ο ετήσιος στρατηγικός διάλογος για την ασφάλεια ΕΕ-Γεωργίας αποτελεί ένδειξη εμπιστοσύνης στις σχέσεις μεταξύ των

δύο πλευρών. Η Γεωργία έχει επίσης συμβάλει σημαντικά σε διάφορες επιχειρήσεις Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας της ΕΕ, βάσει συμφωνίας-πλαίσου για τη συμμετοχή της Γεωργίας, η οποία τέθηκε σε ισχύ το 2014. Στα αρνητικά, οι αρχές της Γεωργίας διευκόλυναν όλο και περισσότερο το Κρεμλίνο τα τελευταία χρόνια, όπως καταδεικνύεται από την άρνησή τους να ευθυγραμμιστούν με τις κυρώσεις της ΕΕ κατά της Ρωσίας και την επανέναρξη των απευθείας πτήσεων μεταξύ Γεωργίας και Ρωσίας.

A. Η θέση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και η διακοινοβουλευτική συνεργασία

Στις 9 Ιουνίου 2022, η Διάσκεψη των Προέδρων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου απηύθυνε έκκληση στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο να χορηγήσει καθεστώς υποψήφιας προς ένταξη στην Ουκρανία και στη Δημοκρατία της Μολδαβίας και να «εργαστεί για τη χορήγηση του ίδιου καθεστώτος» στη Γεωργία. Με βάση τις τρεις γνωμοδοτήσεις που εξέδωσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 17 Ιουνίου, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, στις 23 Ιουνίου, αναγνώρισε μόνο την «ευρωπαϊκή προοπτική» της Γεωργίας, ενώ χορήγησε καθεστώς υποψήφιας χώρας στην Ουκρανία και τη Μολδαβία.

Επιπλέον, στις 9 Ιουνίου 2022, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε [ψήφισμα](#) σχετικά με τις παραβιάσεις της ελευθερίας των μέσων ενημέρωσης και της ασφάλειας των δημοσιογράφων στη Γεωργία. Στο εν λόγω ψήφισμα οι βουλευτές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου εξέφρασαν τη δυσαρέσκειά τους για το γεγονός ότι το γεωργιανό κράτος χρησιμοποιήθηκε για να εξυπηρετηθούν τα συμφέροντα του κόμματος «Georgian Dream» και του ιδρυτή του, του ολιγάρχη Bidzina Ivanishvili, και αποδοκίμασαν τη σημαντική επιδείνωση της κατάστασης των μέσων ενημέρωσης στη χώρα.

Η δωδέκατη συνεδρίαση της [ΚΕΣ ΕΕ-Γεωργία](#) έλαβε χώρα στις 8 Ιουνίου 2023. Οι συμμετέχοντες αναγνώρισαν την πρόοδο όσον αφορά την εναρμόνιση σε τεχνικούς τομείς, αλλά οι βουλευτές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου εξέφρασαν τη λύπη τους για την οπισθοδρόμηση όσον αφορά το κράτος δικαίου, την ανεξαρτησία και την αποτελεσματικότητα του δικαστικού συστήματος, το εργατικό δίκαιο και την απαγόρευση των διακρίσεων. Κάλεσαν τους ομολόγους τους από τη Γεωργία να συνεργαστούν, με εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών, προκειμένου να διαχειριστούν τις 12 βασικές προτεραιότητες που προσδιορίστηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Σημείωσαν επίσης την περαιτέρω επιδείνωση της κατάστασης όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα στις κατεχόμενες περιοχές.

Στις 14 Δεκεμβρίου 2022, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα [σχετικά με την εφαρμογή της συμφωνίας σύνδεσης της ΕΕ με τη Γεωργία](#) βάσει έκθεσης που συνέταξε ο μόνιμος εισηγητής, βουλευτής του ΕΚ Sven Mikser (S&D, Εσθονία). Αφού έλαβαν υπόψη τις συνεχιζόμενες μεταρρυθμίσεις της Γεωργίας παρά τις προκλήσεις της πανδημίας COVID-19, οι βουλευτές ζήτησαν τη συστηματικότερη συμμετοχή των φορέων της κοινωνίας των πολιτών στη λήψη αποφάσεων και αποδοκίμασαν τις οπισθοδρομικές τάσεις όσον αφορά το κράτος δικαίου, ιδίως τις περιπτώσεις πολιτικοποιημένης δικαιοσύνης.

B. Παρατήρηση εκλογών

Από το 1995, η Γεωργία φιλοξενεί αποστολές του Γραφείου Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Οργανισμού για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ), με σκοπό την παρακολούθηση των βουλευτικών, προεδρικών και τοπικών εκλογών της χώρας. Ως είθισται στον χώρο του ΟΑΣΕ, στις αποστολές του Γραφείου Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΑΣΕ ενσωματώνονται παρατηρητές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Οι βουλευτικές εκλογές του 2016 αξιολογήθηκαν ως ευρέως δημοκρατικές και δίκαιες, παρά

ορισμένες διαδικαστικές παρατυπίες και καταγγελίες για εκφοβισμό. Ο συνασπισμός «Γεωργιανό Όνειρο» κέρδισε, εξασφαλίζοντας τη «συνταγματική πλειοψηφία» (75% των βουλευτών) που απαιτείται για να εγκριθεί η τροποποίηση του Συντάγματος. Οι προεδρικές εκλογές του 2018 [επικρίθηκαν](#) από τον ΟΑΣΕ και την ΕΕ για κατάχρηση διοικητικών πόρων, σοβαρή πόλωση των ιδιωτικών μέσων ενημέρωσης και αρνητικές εκστρατείες, ωστόσο η συνολική αξιολόγηση ήταν θετική. Λόγω της κρίσης COVID-19 και των σχετικών περιορισμών όσον αφορά τη δημόσια υγεία και τα ταξίδια, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν απέστειλε παρατηρητές βραχείας παραμονής για την παρακολούθηση των βουλευτικών εκλογών του 2020. Το Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΑΣΕ ανέπτυξε περιορισμένη αποστολή για την παρατήρηση των εκλογών, αποτελούμενη από μια βασική ομάδα εμπειρογνομόνων και παρατηρητές μακρόχρονης παραμονής. Την ημέρα των εκλογών, το Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων συνεργάστηκε με παρατηρητές βραχείας παραμονής που απέστειλαν η Κοινοβουλευτική Συνέλευση του ΟΑΣΕ, η Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης και η Κοινοβουλευτική Συνέλευση του ΝΑΤΟ, καθώς και με το Ευρωπαϊκό Διπλωματικό Παρατηρητήριο, κατόπιν πρωτοβουλίας της Αντιπροσωπείας της ΕΕ στη Γεωργία. Οι εκλογές αυτές σηματοδότησαν εκ νέου την πλήρη νίκη του κυβερνώντος συνασπισμού «Γεωργιανό Όνειρο». Οι διεθνείς παρατηρητές [εκτίμησαν](#) ότι είχαν ανταγωνιστικό χαρακτήρα και έκριναν ότι οι ελευθερίες έγιναν, εν γένει, σεβαστές. Αυτό αποτελεί ασφαλώς [θετική εξέλιξη](#) για τη χώρα, παρά ορισμένα μεμονωμένα περιστατικά και περιπτώσεις άσκησης πίεσης στους ψηφοφόρους και τη μη διάκριση μεταξύ του κυβερνώντος κόμματος και του κράτους καθ' όλη τη διάρκεια της προεκλογικής εκστρατείας καθώς και την ημέρα των εκλογών. Τον Οκτώβριο του 2021 έγιναν δημοτικές εκλογές στη Γεωργία και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συμμετείχε στη διεθνή αποστολή παρατήρησης εκλογών υπό την ηγεσία του Γραφείου Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΑΣΕ.

Αρμενία

Οι σχέσεις της Αρμενίας με την ΕΕ βασίζονται στη [συνολική και ενισχυμένη συμφωνία εταιρικής σχέσης \(CEPA\)](#), η οποία υπεγράφη τον Νοέμβριο του 2017 και τέθηκε πλήρως σε ισχύ την 1η Μαρτίου 2021. Η συνολική και ενισχυμένη συμφωνία εταιρικής σχέσης, η οποία αντικατέστησε την προηγούμενη συμφωνία εταιρικής σχέσης και συνεργασίας του 1999, εμβαθύνει τις διμερείς σχέσεις σε διάφορους τομείς, ενώ παράλληλα διασφαλίζεται η συμβατότητα με τη συμμετοχή της Αρμενίας στην Ευρασιατική Οικονομική Ένωση. Η ΕΕ των 27, η οποία αντιπροσωπεύει περίπου το [16%](#) των συνολικών εμπορικών συναλλαγών της Αρμενίας (2022), είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της χώρας μετά τη Ρωσία.

Η πολιτική κατάσταση στην Αρμενία άλλαξε ριζικά τον Μάιο του 2018, όταν ειρηνικές διαδηλώσεις οδήγησαν τον ηγέτη της αντιπολίτευσης Nikol Pashinyan στην εξουσία («Βελούδινη Επανάσταση») και η νέα κυβέρνηση δρομολόγησε ένα φιλόδοξο πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων, μεταξύ άλλων στους τομείς του κράτους δικαίου, της διαφάνειας και της καταπολέμησης της διαφθοράς. Οι πρόωρες κοινοβουλευτικές εκλογές του Ιουνίου 2021 επιβεβαίωσαν εκ νέου αυτή την πορεία, με το κυβερνών κόμμα, «Civil Contract», να συγκεντρώνει το 54 % των ψήφων, παρά την εγχώρια πολιτική ύφεση και τις σημαντικές ανθρωπιστικές προκλήσεις που προέκυψαν από την ήττα της χώρας στον δεύτερο πόλεμο του Ναγκόρνο Καραμπάχ το 2020.

Ο πόλεμος των έξι εβδομάδων που προκάλεσε το Αζερμπαϊτζάν ήταν το μεγαλύτερο ξέσπασμα βίας στην παρατεταμένη σύγκρουση μετά την κατάπαυση του πυρός το 1994. Μετά την κατάπαυση του πυρός με τη μεσολάβηση της Ρωσίας στις 9 Νοεμβρίου 2020, οι Αρμένιοι έχασαν τον έλεγχο τμήματος του Ναγκόρνο Καραμπάχ - μιας πρώην αυτόνομης οντότητας εντός του σοβιετικού Αζερμπαϊτζάν με αρμενικό πληθυσμό και μη αναγνωρισμένου de facto κράτους μετά τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης - και των γειτονικών περιφερειών του Αζερμπαϊτζάν που κατείχαν εδώ και 26 χρόνια. Οι εντάσεις κορυφώθηκαν μετά τις επιθέσεις του Αζερμπαϊτζάν σε στόχους εντός της επικράτειας της Δημοκρατίας της Αρμενίας (δηλαδή όχι στο Ναγκόρνο-Καραμπάχ) τον Σεπτέμβριο του 2022. Στις 19 Σεπτεμβρίου 2023, μετά τον αποκλεισμό του Ναγκόρνο Καραμπάχ για εννέα μήνες, με αποτέλεσμα μια δεινή ανθρωπιστική κατάσταση, το Αζερμπαϊτζάν εξαπέλυσε στρατιωτική επίθεση κατά της περιοχής, αφήνοντας εκατοντάδες νεκρούς και οδηγώντας στην ήττα του de facto κράτους και την ενδεχόμενη διάλυσή του. Ολόκληρος ο τοπικός πληθυσμός άνω των 100 000 Αρμενίων του Καραμπάχ κατέφυγε στην Αρμενία εντός ολίγων ημερών.

Η ΕΕ αυξάνει σταθερά τη συνεργασία της με την Αρμενία και έχει εντείνει τη βοήθειά της προκειμένου η χώρα να αντιμετωπίσει, ιδίως, τις πολυάριθμες προκλήσεις που σχετίζονται με τις συγκρούσεις, συμπεριλαμβανομένης της κατάστασης των προσφύγων. Η ΕΕ στηρίζει την Αρμενία κυρίως μέσω του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Γειτονίας (Global Europe), με τη διάθεση περίπου 180 εκατομμυρίων EUR κατά την περίοδο 2021-2024. Με τον τρόπο αυτό δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην οικοδόμηση ανθεκτικότητας, καθώς και στη συνεχή στήριξη των μεταρρυθμίσεων της χώρας με σκοπό την ενίσχυση της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου. Μέρος αυτής της χρηματοδότησης συμβάλλει επίσης στο οικονομικό και επενδυτικό σχέδιο της ΕΕ για την Αρμενία, το οποίο περιλαμβάνει δέσμη επιχορηγήσεων, δανείων και εγγυήσεων με δυνατότητα κινητοποίησης περίπου 2,6 δισ. EUR σε δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις.

Μέσω διαμεσολάβησης της Προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, η ΕΕ συμμετείχε ενεργά στις προσπάθειες για την εξεύρεση λύσης κατόπιν διαπραγματεύσεων στη σύγκρουση Αρμενίας - Αζερμπαϊτζάν. Υπογραμμίζει επίσης την ανάγκη να διασφαλιστεί η προστασία των δικαιωμάτων και της ασφάλειας των Αρμενίων του Καραμπάχ, προκειμένου να καταστεί δυνατή η επιστροφή τους. Από τον Φεβρουάριο του 2023, έπειτα από πρόσκληση της Αρμενίας, τοποθετήθηκαν μη στρατιωτικοί παρατηρητές της ΕΕ κατά μήκος των συνόρων με το Αζερμπαϊτζάν στο πλαίσιο της [αποστολής της ΕΕ στην Αρμενία](#). Η ΕΕ έχει τονίσει την αταλάντευτη υποστήριξή της προς την κυριαρχία, την εδαφική ακεραιότητα και τη δημοκρατία της Αρμενίας.

A. Η θέση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και η διακοινοβουλευτική συνεργασία

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υποστηρίζει σταθερά την Αρμενική Δημοκρατία και την ειρηνική επίλυση της μακροχρόνιας σύγκρουσης με το Αζερμπαϊτζάν. Τον [Μάρτιο του 2023](#), το Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα σχετικά με τις σχέσεις ΕΕ-Αρμενίας, στέλνοντας ισχυρό μήνυμα στήριξης των δημοκρατικών μεταρρυθμίσεων στη χώρα, της ενίσχυσης των διμερών σχέσεων και της δέσμευσης της ΕΕ στον τομέα της ασφάλειας, ιδίως μέσω της αποστολής της ΕΕ στην Αρμενία και των προσπαθειών διαμεσολάβησης. Τον [Οκτώβριο του 2023](#), το Κοινοβούλιο «καταδίκασε απερίφραστα την προσχεδιασμένη και αδικαιολόγητη στρατιωτική επίθεση του Αζερμπαϊτζάν» κατά των Αρμενίων του Ναγκόρνο Καραμπάχ και ζήτησε σημαντική αύξηση της βοήθειας της ΕΕ προς την Αρμενία ως απάντηση στην εισροή προσφύγων, στις απειλές του Αζερμπαϊτζάν και στις ρωσικές απόπειρες αποσταθεροποίησης.

Ζήτησε επίσης αποφασιστική αντίδραση της ΕΕ στις ενέργειες του Αζερμπαϊτζάν, συμπεριλαμβανομένων στοχευμένων κυρώσεων και συνολικής επανεξέτασης των σχέσεων. Σε προηγούμενα ψηφίσματά του, τον [Ιανουάριο του 2023](#), το Κοινοβούλιο καταδίκασε απερίφραστα τη «στρατιωτική επίθεση του Αζερμπαϊτζάν» τον Σεπτέμβριο του 2022, καθώς και τον «παράνομο αποκλεισμό του διαδρόμου Lachin από το Αζερμπαϊτζάν», [εκφράζοντας τη λύπη του](#) για τις ανθρωπιστικές συνέπειές της εν λόγω ενέργειας. Σε ψήφισμα του που ενέκρινε τον [Μάρτιο του 2022](#), το Κοινοβούλιο καταδίκασε απερίφραστα «τη συνεχιζόμενη πολιτική του Αζερμπαϊτζάν να διαγράφει και να αρνείται την αρμενική πολιτιστική κληρονομιά εντός και πέραν του Ναγκόρνο Καραμπάχ». Τον [Μάιο του 2021](#), το Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα με το οποίο ζητούσε συγκεκριμένα την άμεση και άνευ όρων απελευθέρωση όλων των Αρμενίων αιχμαλώτων πολέμου και άλλων αιχμαλώτων που εξακολουθούν να τελούν υπό κράτηση από το Αζερμπαϊτζάν. Μετά τον πόλεμο του Ναγκόρνο-Καραμπάχ το 2020, το Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα τον [Ιανουάριο του 2021](#) με το οποίο αποδοκίμασε το γεγονός ότι «οι αλλαγές στο status quo έγιναν μέσω στρατιωτικής επέμβασης» και τόνισε ότι «δεν έχει ακόμη βρεθεί μόνιμη λύση στο ζήτημα». Επανάλαβε επίσης ότι οι διαπραγματεύσεις για μια βιώσιμη λύση θα πρέπει να βασίζονται στις αρχές της μη χρήσης βίας, της εδαφικής ακεραιότητας και της ισότητας των δικαιωμάτων και της αυτοδιάθεσης των λαών, στις οποίες βασίζονται οι βασικές αρχές της Ομάδας του Μινσκ του ΟΑΣΕ. Το [2015](#), το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα σχετικά με την εκατοστή επέτειο της γενοκτονίας των Αρμενίων.

Οι διμερείς διακοινοβουλευτικές σχέσεις αναπτύσσονται στο πλαίσιο της [Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εταιρικής Σχέσης](#), η οποία πραγματοποίησε την τελευταία συνεδρίασή της τον [Μάρτιο του 2023](#). Κορυφαίοι ευρωβουλευτές που παρακολουθούν την κατάσταση στην Αρμενία εξέδωσαν σειρά [δηλώσεων](#), επιμένοντας ιδιαίτερα στην ανάγκη για συνολική διευθέτηση της σύγκρουσης κατόπιν διαπραγματεύσεων και εκφράζοντας ανησυχίες για ζητήματα όπως ο αποκλεισμός του διαδρόμου Lachin, τα περιστατικά και οι επιθέσεις που σημειώθηκαν στα σύνορα, οι Αρμένιοι αιχμάλωτοι, οι νάρκες, η εμπρηστική ρητορική, η πρόσβαση σε ανθρωπιστική βοήθεια και η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς.

B. Παρατήρηση εκλογών

Στο πλαίσιο αποστολών του Γραφείου Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΑΣΕ για την παρατήρηση εκλογών, η Αρμενία έχει φιλοξενήσει βουλευτές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σε αρκετές περιστάσεις, μεταξύ άλλων κατά τις πρόωρες βουλευτικές εκλογές της χώρας το 2018. Οι εκλογές του 2018 αξιολογήθηκαν θετικά, ως άρτια οργανωμένες και με ελάχιστες παρατυπίες, και η αντιπροσωπεία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου [παρατήρησε](#) σημαντική μείωση των αθέμιτων εκλογικών πρακτικών. Λόγω της πανδημίας COVID-19, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν μπόρεσε να παρακολουθήσει τις εκλογές του Ιουνίου του 2021, αλλά οι βουλευτές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου [σημείωσαν](#) τη γενικά θετική αξιολόγηση του Γραφείου Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΑΣΕ.

Αζερμπαϊτζάν

Η ΕΕ και το Αζερμπαϊτζάν έχουν συνάψει [συμφωνία εταιρικής σχέσης και συνεργασίας](#) από το 1999. Οι διαπραγματεύσεις για ενισχυμένη συμφωνία ξεκίνησαν τον Φεβρουάριο του 2017, αλλά μέχρι στιγμής δεν έχουν ολοκληρωθεί. Η ΕΕ είναι βασικός εμπορικός εταίρος του Αζερμπαϊτζάν, καθώς αντιπροσωπεύει περίπου το [52%](#) των συνολικών εμπορικών συναλλαγών της χώρας (2022), κυρίως λόγω των εξαγωγών

πετρελαίου και αερίου προς την ΕΕ (περίπου [4,1%](#) και [3,7%](#) των εισαγωγών της ΕΕ σε πετρέλαιο και αέριο αντίστοιχα το 2022 ανά καθαρή μάζα). Οι εξαγωγές φυσικού αερίου από το Αζερμπαϊτζάν προς την ΕΕ ξεκίνησαν τον Δεκέμβριο του 2020, μετά την ολοκλήρωση του έργου του «Νότιου διαδρόμου μεταφοράς φυσικού αερίου». Τον Ιούλιο του 2022, η ΕΕ και το Αζερμπαϊτζάν δήλωσαν την πρόθεσή τους να διπλασιάσουν τη χωρητικότητα του «Νότιου διαδρόμου μεταφοράς φυσικού αερίου» έως το 2027.

Το Αζερμπαϊτζάν κατατάσσεται στην [134η](#) θέση μεταξύ 167 χωρών με βάση τον δείκτη δημοκρατίας του Economist Intelligence Unit για το 2022, ενώ στην έκθεση του 2023 για την ελευθερία στον κόσμο αξιολογήθηκε ως [«ανελεύθερη χώρα»](#). Ο πρόεδρος Ilham Aliyev, ο οποίος εκτίει επί του παρόντος την τέταρτη θητεία του, διαδέχθηκε τον πατέρα του, Heydar Aliyev, το 2003. Το 2017 διόρισε τη σύζυγό του, Mehriban Aliyeva, στη νεοσυσταθείσα θέση του πρώτου αντιπροέδρου. Σύμφωνα με την τελευταία ετήσια έκθεση της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία στον κόσμο που δημοσιεύτηκε τον [Ιούλιο του 2023](#), «η κατάσταση όσον αφορά τη διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών και ο σεβασμός του κράτους δικαίου στο Αζερμπαϊτζάν εξακολουθούν να προκαλούν ανησυχία», ιδίως όσον αφορά την έλλειψη ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης, τους περιορισμούς των βασικών ελευθεριών, συμπεριλαμβανομένης της ελευθερίας της έκφρασης, του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι, καθώς και τον εκφοβισμό, τις συλλήψεις, τις κρατήσεις και τις δικαστικές υποθέσεις κατά υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ακτιβιστών της κοινωνίας των πολιτών, δημοσιογράφων και πολιτικών ακτιβιστών της αντιπολίτευσης. Ένας νέος νόμος για τα πολιτικά κόμματα έχει περιορίσει περαιτέρω τον πολιτικό πλουραλισμό.

Η νίκη του Αζερμπαϊτζάν στον πόλεμο με την Αρμενία για το Ναγκόρνο Καραμπάχ, ο οποίος διήρκεσε έξι εβδομάδες και ξεκίνησε τον Σεπτέμβριο του 2020, ενίσχυσε ακόμα περισσότερο τη θέση του Προέδρου Aliyev. Χάρη στην κατάπαυση του πυρός στις 9 Νοεμβρίου 2020 το Αζερμπαϊτζάν ανέκτησε τον έλεγχο των κατεχόμενων από τις αρμενικές ένοπλες δυνάμεις για πάνω από 26 χρόνια περιοχών που γειτνιάζουν με το Ναγκόρνο-Καραμπάχ, γεγονός που παρέχει τη δυνατότητα σε εκατοντάδες χιλιάδες εσωτερικά εκτοπισθέντες να επιστρέψουν στην πατρίδα τους στο μέλλον. Επίσης, ανέλαβε τον έλεγχο μέρους του ίδιου του Ναγκόρνο Καραμπάχ και συγκεκριμένα μια πρώην αυτόνομη περιοχή που αναγνωρίζεται διεθνώς ως μέρος του Αζερμπαϊτζάν αλλά κατοικείται από Αρμένιους. Τον Σεπτέμβριο του 2023, μετά τον αποκλεισμό του υπόλοιπου Ναγκόρνο Καραμπάχ για εννέα μήνες, με αποτέλεσμα μια δεινή ανθρωπιστική κατάσταση, το Αζερμπαϊτζάν εξαπέλυσε στρατιωτική επίθεση κατά της περιοχής, οδηγώντας στην ήττα του de facto αρμενικού κράτους και στην τελική διάλυσή του. Ολόκληρος ο τοπικός πληθυσμός άνω των 100 000 Αρμενίων του Καραμπάχ κατέφυγε στην Αρμενία εντός ολίγων ημερών. Τον Σεπτέμβριο του 2022, το Αζερμπαϊτζάν εξαπέλυσε επιθέσεις στο έδαφος της Αρμενίας σε μια επικίνδυνη κλιμάκωση, προκαλώντας φόβο για περαιτέρω προέλαση πέραν του Ναγκόρνο Καραμπάχ.

Η ΕΕ συμμετείχε ενεργά στις προσπάθειες για την εξεύρεση λύσης κατόπιν διαπραγματεύσεων στη σύγκρουση Αρμενίας-Αζερμπαϊτζάν, ιδίως μέσω διαμεσολάβησης από την Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Υπογραμμίζει την ανάγκη να διασφαλιστεί ο αμοιβαίος σεβασμός της κυριαρχίας και της εδαφικής ακεραιότητας, να προχωρήσει η οριοθέτηση των διακρατικών συνόρων και να διασφαλιστεί η προστασία των δικαιωμάτων και της ασφάλειας των Αρμενίων του Καραμπάχ προκειμένου να καταστεί δυνατή η επιστροφή τους. Από τον Φεβρουάριο

του 2023 έχουν αναπτυχθεί στην Αρμενία Ευρωπαίοι παρατηρητές για να συμβάλουν στην περιφερειακή ασφάλεια. Ωστόσο, το Αζερμπαϊτζάν δεν έχει συμφωνήσει στην τοποθέτηση παρατηρητών της ΕΕ στην πλευρά των συνόρων του.

A. Η θέση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και η διακοινοβουλευτική συνεργασία

Τον [Μάρτιο του 2023](#), το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε συνολικό ψήφισμα σχετικά με τις σχέσεις ΕΕ-Αζερμπαϊτζάν, στο οποίο εξέφραζε «τη βαθιά του ανησυχία για το γεγονός ότι οι παραβιάσεις των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο Αζερμπαϊτζάν ακολουθούν συστηματικό και ευρέως διαδεδομένο μοτίβο και επηρεάζουν τα δικαιώματα των πολιτών στην ελευθερία και την ασφάλεια». Τονίζει ότι η περαιτέρω συνεργασία μεταξύ της ΕΕ και του Αζερμπαϊτζάν θα πρέπει να εξαρτάται από την αποτελεσματική και απτή πρόοδο της χώρας προς την κατεύθυνση της τήρησης των διεθνών προτύπων και των διεθνών δεσμεύσεων και ότι η απελευθέρωση όλων των πολιτικών κρατουμένων αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για μια νέα συμφωνία εταιρικής σχέσης. Ταυτόχρονα, εξέφρασε την ικανοποίησή του για την ανθρωπιστική βοήθεια του Αζερμπαϊτζάν προς την Ουκρανία και αναγνώρισε τον ρόλο που διαδραματίζει το Αζερμπαϊτζάν ως πάροχος ενέργειας από ορυκτά καύσιμα στην ΕΕ. Το ψήφισμα καταδίκασε επίσης απερίφραστα την επίθεση του Αζερμπαϊτζάν κατά της Αρμενίας τον Σεπτέμβριο του 2022 και τον αποκλεισμό του διαδρόμου Lachin, καλώντας ιδίως το Αζερμπαϊτζάν να σεβαστεί την απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου σχετικά με τον αποκλεισμό και να επιτρέψει την παρουσία παρατηρητών της ΕΕ στην πλευρά του Αζερμπαϊτζάν στα σύνορά με την Αρμενία.

Τον [Οκτώβριο του 2023](#), το Κοινοβούλιο «καταδίκασε απερίφραστα την προσχεδιασμένη και αδικαιολόγητη στρατιωτική επίθεση του Αζερμπαϊτζάν» κατά των Αρμενίων του Ναγκόρνο-Καραμπάχ και ζήτησε την αποφασιστική αντίδραση της ΕΕ στις ενέργειες του Αζερμπαϊτζάν, συμπεριλαμβανομένων στοχευμένων κυρώσεων, της αναστολής των διαπραγματεύσεων για ενισχυμένη συμφωνία εταιρικής σχέσης ΕΕ-Αζερμπαϊτζάν, της αναστολής του μνημονίου συμφωνίας για την ενέργεια, καθώς και της συνολικής επανεξέτασης των σχέσεων. Σε προηγούμενα ψηφίσματά του, τον [Ιανουάριο του 2023](#), το Κοινοβούλιο είχε ήδη καταδικάσει απερίφραστα τη «στρατιωτική επίθεση του Αζερμπαϊτζάν» τον Σεπτέμβριο του 2022, καθώς και τον «παράνομο αποκλεισμό του διαδρόμου Lachin από το Αζερμπαϊτζάν», [εκφράζοντας τη λύπη του](#) για τις ανθρωπιστικές συνέπειές της εν λόγω ενέργειας. Σε ψήφισμα του που ενέκρινε τον [Μάρτιο του 2022](#), το Κοινοβούλιο καταδίκασε απερίφραστα «τη συνεχιζόμενη πολιτική του Αζερμπαϊτζάν να διαγράφει και να αρνείται την αρμενική πολιτιστική κληρονομιά εντός και πέρα του Ναγκόρνο Καραμπάχ». Τον [Μάιο του 2021](#), το Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα με το οποίο ζητούσε συγκεκριμένα την άμεση και άνευ όρων απελευθέρωση όλων των Αρμενίων αιχμαλώτων πολέμου και άλλων αιχμαλώτων που εξακολουθούν να τελούν υπό κράτηση από το Αζερμπαϊτζάν.

Σε ψήφισμα του [Σεπτεμβρίου του 2023](#), το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έθιξε την υπόθεση του πολιτικού κρατουμένου Δρ. Gubad Ibadoghlu και κάλεσε τις αρχές του Αζερμπαϊτζάν να «απελευθερώσουν όλους τους πολιτικούς κρατούμενους, τους ανεξάρτητους δημοσιογράφους και τους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, να αποσύρουν όλες τις πολιτικά υποκινούμενες κατηγορίες εναντίον τους και να σταματήσουν την εξωεδαφική καταστολή». Το [2019](#), το Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα με το οποίο ζητούσε την άμεση απελευθέρωση του Mehman Huseynov, ενός μπλόγκερ που μάχεται κατά της διαφθοράς, και άλλων πολιτικών κρατουμένων. Το [2017](#), μετά τις πρόσφατες αποκαλύψεις για το «πλυντήριο του Αζερμπαϊτζάν», καταδίκασε τις

απόπειρες του Αζερμπαϊτζάν και άλλων απολυταρχικών καθεστώτων σε τρίτες χώρες να επηρεάσουν ευρωπαϊκούς φορείς λήψης αποφάσεων με παράνομα μέσα.

Οι διακοινοβουλευτικές σχέσεις αποκαταστάθηκαν επισήμως το 2016 μετά από τετραετή διακοπή και τον Δεκέμβριο του 2021 πραγματοποιήθηκε η τελευταία συνεδρίαση της [Επιτροπής Κοινοβουλευτικής Συνεργασίας](#). Κορυφαίοι ευρωβουλευτές που παρακολουθούν την κατάσταση στο Αζερμπαϊτζάν εξέδωσαν σειρά [δηλώσεων](#), επιμένοντας ιδιαίτερα στην ανάγκη για συνολική διευθέτηση της σύγκρουσης κατόπιν διαπραγματεύσεων και εκφράζοντας ανησυχίες για ζητήματα όπως ο αποκλεισμός του διαδρόμου Lachin, τα περιστατικά και οι επιθέσεις που σημειώθηκαν στα σύνορα, οι Αρμένιοι αιχμάλωτοι, οι νάρκες, η εμπρηστική ρητορική, η πρόσβαση σε ανθρωπιστική βοήθεια και η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς.

B. Παρατήρηση εκλογών

Το Αζερμπαϊτζάν έχει φιλοξενήσει βουλευτές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στο πλαίσιο των αποστολών παρακολούθησης εκλογών του Γραφείου Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΑΣΕ. Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι κρίθηκε ότι όλες οι εκλογές της χώρας που παρατηρήθηκαν από τις εν λόγω αποστολές δεν πληρούσαν τις διεθνείς απαιτήσεις, και ότι δεν έχουν ακόμη εφαρμοστεί οι συστάσεις, το Κοινοβούλιο αποφάσισε να μην αποστείλει παρατηρητές στις βουλευτικές εκλογές του 2015 ή στις προεδρικές εκλογές του 2018 και δεν έλαβε πρόσκληση για την παρατήρηση των βουλευτικών εκλογών του 2020. Σύμφωνα με [δήλωση](#) στην οποία προέβη η αποστολή του Γραφείου Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στις βουλευτικές εκλογές του 2020, «η περιοριστική νομοθεσία και το πολιτικό περιβάλλον παρεμπόδισαν τον πραγματικό ανταγωνισμό», «οι ψηφοφόροι δεν είχαν στη διάθεσή τους ουσιαστική επιλογή λόγω έλλειψης πραγματικής πολιτικής συζήτησης», «παρατηρήθηκαν περιστατικά άσκησης πίεσης στους ψηφοφόρους, τους υποψηφίους και τους εκπροσώπους τους» ενώ «σημαντικές διαδικαστικές παραβάσεις κατά την καταμέτρηση και την καταγραφή εγείρουν ανησυχίες για το κατά πόσον τα αποτελέσματα ορίστηκαν με έντιμο τρόπο».

Florian Carmona / Michal Jiráček
10/2023

5.5.8. Νότιοι Εταίροι

Η Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας (ΕΠΓ) καλύπτει την Αλγερία, την Αίγυπτο, το Ισραήλ, την Ιορδανία, τον Λίβανο, τη Λιβύη, το Μαρόκο, την Παλαιστίνη, τη Συρία και την Τунησία. Συνίσταται σε διμερείς πολιτικές μεταξύ της ΕΕ και των 10 μεμονωμένων χωρών εταίρων, και σε ένα πλαίσιο περιφερειακής συνεργασίας, την Ένωση για τη Μεσόγειο. Το 2011 η ΕΕ ενίσχυσε τη στήριξη του δημοκρατικού μετασχηματισμού στο πλαίσιο της ΕΠΓ, ανταποκρινόμενη στις εξεγέρσεις στην περιοχή της νότιας γειτονίας της. Αναθεώρησε περαιτέρω την ΕΠΓ το 2015.

Νομική βάση

- Άρθρο 8 της [Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση](#).
- Τίτλος V της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση: η «εξωτερική δράση» της ΕΕ·
- άρθρα 206-207 (εμπόριο) και άρθρα 216-219 (διεθνείς συμφωνίες) της [Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης](#).

Μέσα

Η Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας (ΕΠΓ) υλοποιείται μέσω διμερών (ειδικά προσαρμοσμένων για κάθε χώρα), περιφερειακών, γειτονικών και διασυνοριακών προγραμμάτων συνεργασίας (μεταξύ των χωρών της ΕΕ και των γειτονικών χωρών που έχουν κοινά χερσαία ή θαλάσσια σύνορα). Οι συμφωνίες σύνδεσης αποτελούν τη νομική βάση για τις διμερείς σχέσεις της ΕΕ με την Αλγερία, την Αίγυπτο, το Ισραήλ, την Ιορδανία, τον Λίβανο, το Μαρόκο, την Παλαιστινιακή Αρχή και την Τунησία. Η συμφωνία σύνδεσης με τη Συρία, η οποία δρομολογήθηκε πριν από την από πλευράς συριακής κυβέρνησης βίαιη καταστολή των δημόσιων εκδηλώσεων διαμαρτυρίας το 2011, δεν υπεγράφη ποτέ. Οι διαπραγματεύσεις για μια συμφωνία πλαίσιο ΕΕ-Λιβύης αναστάληκαν τον Φεβρουάριο του 2011 και ακόμη δεν έχουν επαναληφθεί.

Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Γειτονίας, η ΕΕ και οι νότιοι εταίροι της (εκτός από τη Λιβύη και τη Συρία) έχουν υιοθετήσει διμερή σχέδια δράσης, προτεραιότητας εταιρικής σχέσης ή ατζέντες σύνδεσης. Προσδιορίζουν θεματολόγια πολιτικής και οικονομικής μεταρρύθμισης με βραχυπρόθεσμες και μεσοπρόθεσμες προτεραιότητες τριών έως πέντε ετών. Τα σχέδια δράσης ΕΠΓ αντανακλούν τις ανάγκες, τα συμφέροντα και τις ικανότητες της ΕΕ και κάθε εταίρου και στοχεύουν συγκεκριμένα να αναπτύξουν δημοκρατικές κοινωνίες με ισοτιμία και χωρίς αποκλεισμούς, να προωθήσουν την οικονομική ολοκλήρωση και την εκπαίδευση, να αναπτύξουν τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις και τη γεωργία, και να διευκολύνουν τις διασυνοριακές μετακινήσεις των προσώπων.

Ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Γειτονίας (ΕΜΓ) ήταν ο βασικός χρηματοδοτικός μηχανισμός της ΕΕ για τη διμερή συνεργασία με τους νότιους εταίρους για την περίοδο 2014-2020. Ο νέος Μηχανισμός Γειτονίας, Ανάπτυξης και Διεθνούς Συνεργασίας (ΜΓΑΔΣ) - «Η Ευρώπη στον κόσμο» - θα πλαισιώσει τη συνεργασία της ΕΕ με τις χώρες αυτές για την περίοδο 2021-2027. Στο πλαίσιο του νέου ΜΓΑΔΣ «Η Ευρώπη ως παγκόσμιος παράγοντας», η αυξημένη έμφαση στον συνδυασμό επιχορηγήσεων της ΕΕ με δάνεια από ευρωπαϊκούς και διεθνείς χρηματοδοτικούς

οργανισμούς θα επιτρέψει στις χώρες-εταίρους να αποδεσμεύσουν σημαντικά επίπεδα χρηματοδότησης με ευνοϊκούς όρους για επενδύσεις. Το νέο σύστημα εγγυήσεων που προβλέπεται στο πλαίσιο του ΜΓΑΔΣ «Η Ευρώπη ως παγκόσμιος παράγοντας» θα παρέχει πρόσβαση σε πρόσθετα κεφάλαια από την προσέλκυση τόσο δημόσιων όσο και ιδιωτικών επενδυτών.

Στις 9 Φεβρουαρίου 2021, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και ο Ύπατος Εκπρόσωπος της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας εξέδωσαν κοινή ανακοίνωση με την οποία προτείνεται ένα φιλόδοξο και καινοτόμο [νέο θεματολόγιο για τη Μεσόγειο](#) με σκοπό την επανεκκίνηση και την ενίσχυση της στρατηγικής εταιρικής σχέσης μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των εταίρων της Νότιας Γειτονίας. Το νέο αυτό θεματολόγιο επικεντρώνεται σε πέντε τομείς πολιτικής: α) ανθρώπινη ανάπτυξη, χρηστή διακυβέρνηση και κράτος δικαίου, β) ανθεκτικότητα, ευημερία και ψηφιακή μετάβαση, γ) ειρήνη και ασφάλεια, δ) μετανάστευση και κινητικότητα, και ε) πράσινη μετάβαση: κλιματική ανθεκτικότητα, ενέργεια και περιβάλλον. Ταυτόχρονα, ένα ειδικό σχέδιο οικονομικών επενδύσεων για τους νότιους γείτονες αποσκοπεί στην ενίσχυση της οικονομικής ανάκαμψης και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των ανθρώπων στην περιοχή, μεταξύ άλλων μετά την πανδημία COVID-19.

Η ΕΕ επιδιώκει επίσης να προωθήσει την πρόσβαση στην αγορά και τη συνεργασία με τους νότιους εταίρους της σε θέματα μετανάστευσης και κινητικότητας. Βρίσκονται σε εξέλιξη διαπραγματεύσεις για σφαιρικές και σε βάθος συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών (DCFTA) με το Μαρόκο και με την Τυνησία. Έχουν συναφθεί εταιρικές σχέσεις κινητικότητας με το Μαρόκο, την Τυνησία και την Ιορδανία, ενώ βρίσκονται σε εξέλιξη οι διαπραγματεύσεις με τον Λίβανο. Ορισμένα έργα υλοποιούνται εντός των πλαισίων αυτών, ιδίως στο πλαίσιο του [μηχανισμού εταιρικής σχέσης για την κινητικότητα](#), που δρομολογήθηκε το 2016. Επιπλέον, οι περιφερειακές και οι διμερείς πρωτοβουλίες για τη μετανάστευση και την κινητικότητα χρηματοδοτούνται από το [Καταπιστευματικό Ταμείο Έκτακτης Ανάγκης της ΕΕ για την Αφρική](#), το σκέλος για τη Βόρεια Αφρική, την Αλγερία, την Αίγυπτο, τη Λιβύη, το Μαρόκο και την Τυνησία. Το [Περιφερειακό Καταπιστευματικό Ταμείο της ΕΕ για την αντιμετώπιση της συριακής κρίσης](#), το «Ταμείο Madad», παρέχει στήριξη σε Σύριους πρόσφυγες, εσωτερικά εκτοπισμένα άτομα και τοπικές κοινότητες στον Λίβανο, την Ιορδανία και την Αίγυπτο. Το Ταμείο Madad έληξε επισήμως τον Δεκέμβριο του 2021, αν και τα έργα που χρηματοδοτούνται από αυτό θα διαρκέσουν έως τον Ιούνιο του 2025.

Η Ένωση για τη Μεσόγειο (ΕγΜ), που ξεκίνησε τις εργασίες της το 2008 για να αναζωογονήσει την ευρωμεσογειακή εταιρική σχέση, παρέχει ένα πλαίσιο για την περιφερειακή συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ και 15 χωρών της Μεσογείου, συμπεριλαμβανομένων των 10 νότιων εταίρων.

Τρέχουσα κατάσταση

A. Αλγερία

Ως σημαντικός περιφερειακός παράγοντας και σημαντική χώρα παραγωγής ενέργειας, η Αλγερία είναι σημαντικός εταίρος της ΕΕ στη νότια γειτονία. Το 2005 τέθηκε σε ισχύ συμφωνία σύνδεσης. Η ΕΕ και η Αλγερία δεν έχουν ακόμη εγκρίνει τις [προτεραιότητες της εταιρικής σχέσης](#) για την περίοδο 2021-2027 και, επομένως, οι εργασίες συνεχίζονται με βάση τις προτεραιότητες που εγκρίθηκαν στο Συμβούλιο Σύνδεσης του Μαρτίου 2017. Οι προτεραιότητες της εταιρικής σχέσης θεσπίζουν ένα ανανεωμένο πλαίσιο πολιτικού διαλόγου και ενισχυμένης συνεργασίας, εστιάζοντας

στα εξής σημεία: i) διακυβέρνηση και θεμελιώδη δικαιώματα· ii) κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη και εμπόριο· iii) ενέργεια, περιβάλλον και κλιματική αλλαγή· iv) διάλογος σε θέματα στρατηγικής και ασφάλειας· και v) ανθρωπίνη διάσταση, μετανάστευση και κινητικότητα.

B. Αίγυπτος

Οι σχέσεις μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Αιγύπτου διέπονται από συμφωνία σύνδεσης, που βρίσκεται σε ισχύ από το 2004. Τον Ιούνιο του 2022, το ένατο Συμβούλιο Σύνδεσης ΕΕ-Αιγύπτου επιβεβαίωσε ότι τα δύο μέρη είχαν αποτελεσματική και πολύπλευρη εταιρική σχέση εγκρίνοντας νέες [προτεραιότητες της εταιρικής σχέσης](#) για την καθοδήγηση της σχέσης έως το 2027. Αυτές συνάδουν με το νέο θεματολόγιο της ΕΕ για τη Μεσόγειο, το οικονομικό και επενδυτικό της σχέδιο και το όραμα της Αιγύπτου για τη βιώσιμη ανάπτυξη με ορίζοντα το 2030. Η ΕΕ και η Αίγυπτος αποφάσισαν να εμβαθύνουν περαιτέρω τον διάλογο και τη συνεργασία γύρω από τρεις βασικές προτεραιότητες: i) βιώσιμη σύγχρονη οικονομία και κοινωνική ανάπτυξη· ii) εταιρική σχέση σε θέματα εξωτερικής πολιτικής· iii) ενίσχυση της σταθερότητας.

Γ. Ισραήλ

Οι σχέσεις ΕΕ-Ισραήλ είναι εκτενείς και εδράζονται σε ισχυρές οικονομικές και εμπορικές σχέσεις και τεχνική συνεργασία. Βάσει της συμφωνίας σύνδεσης του 2000, οι σχέσεις αναπτύχθηκαν δυναμικά κατά τα έτη που ακολούθησαν, με ουσιαστική επέκταση σε πολλούς τομείς. Το σχέδιο δράσης ΕΕ-Ισραήλ, που συμφωνήθηκε το 2005, βασίζεται στις κοινές αξίες της δημοκρατίας, του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, του κράτους δικαίου και των θεμελιωδών ελευθεριών, και προωθεί την ένταξη του Ισραήλ στις ευρωπαϊκές πολιτικές και προγράμματα. Το 2009 η ΕΕ αποφάσισε ότι, για να αποκτήσουν οι εν λόγω σχέσεις «προηγμένο καθεστώς», θα έπρεπε να σημειωθεί πρόοδος στην ειρηνευτική διαδικασία της Μέσης Ανατολής (MEPP). Η συνεργασία συνεχίζεται στη βάση του [σχεδίου δράσης ΕΠΓ του 2005](#), του οποίου η ισχύς παρατάθηκε έως τον Ιανουάριο του 2025.

Δ. Ιορδανία

Η ΕΕ θεωρεί την Ιορδανία σημαντικό εταίρο, ο οποίος ασκεί σταθεροποιητικό ρόλο στη Μέση Ανατολή. Η συμφωνία σύνδεσης ΕΕ-Ιορδανίας, σε ισχύ από τον Μάιο του 2002, παρέχει τη νομική βάση για τη διμερή αυτή σχέση. Η Ιορδανία ήταν η πρώτη μεσογειακή χώρα εταίρος που σύνηψε τεχνικές διαπραγματεύσεις που οδήγησαν σε ένα «προηγμένο καθεστώς» με την ΕΕ το 2010. Το 2012 εγκρίθηκε σχέδιο δράσης ΕΠΓ και τον Ιούνιο του 2022 συμφωνήθηκαν νέες [προτεραιότητες της εταιρικής σχέσης ΕΕ-Ιορδανίας](#) για την καθοδήγηση της σχέσης έως το 2027, σύμφωνα με το νέο θεματολόγιο της ΕΕ για τη Μεσόγειο και το οικονομικό και επενδυτικό της σχέδιο. Η ΕΕ και η Ιορδανία θα εμβαθύνουν περαιτέρω τον διάλογο και τη συνεργασία τους γύρω από τρεις στόχους: i) ενίσχυση της συνεργασίας για την περιφερειακή σταθερότητα και ασφάλεια· ii) προώθηση της βιώσιμης οικονομικής σταθερότητας· iii) ενίσχυση της χρηστής διακυβέρνησης και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Τον Οκτώβριο του 2014, η ΕΕ και η Ιορδανία δρομολόγησαν εταιρική σχέση κινητικότητας, προκειμένου να διαχειριστούν την κινητικότητα και τη μετανάστευση. Επιπλέον, η Ιορδανία έχει λάβει από το 2013 μακροοικονομική χρηματοδοτική συνδρομή ύψους 1,08 δισ. ευρώ από την ΕΕ. Το τελευταίο πρόγραμμα δανείων ύψους 700 εκατ. EUR εγκρίθηκε το 2020. Αυτό θα βοηθήσει την Ιορδανία να στηρίξει την οικονομική σταθεροποίηση, να ενισχύσει τη βιωσιμότητα του δημόσιου χρέους, να επιταχύνει τις οικονομικές μεταρρυθμίσεις και να περιορίσει τις οικονομικές επιπτώσεις

της πανδημίας του κορονοϊού. Η Ιορδανία λαμβάνει, επίσης, χρηματοδότηση στο πλαίσιο του «Ταμείου Madad», του Περιφερειακού Καταπιστευματικού Ταμείου της ΕΕ για την αντιμετώπιση της συριακής κρίσης.

Ε. Λίβανος

Οι σχέσεις βασίζονται στη συμφωνία σύνδεσης ΕΕ-Λιβάνου, που ισχύει από το 2006, καθώς και τις [προτεραιότητες της εταιρικής σχέσης ΕΕ-Λιβάνου](#) και το σύμφωνο ΕΕ-Λιβάνου του 2016, που αντιμετωπίζει τον αντίκτυπο της συριακής κρίσης στον Λίβανο. Η ισχύς των υφιστάμενων προτεραιοτήτων της εταιρικής σχέσης παρατάθηκε έως ότου μπορέσουν να συμφωνηθούν νέες προτεραιότητες στο πλαίσιο του ΜΓΑΔΣ «Η Ευρώπη ως παγκόσμιος παράγοντας». Οι προτεραιότητες της εταιρικής σχέσης επικεντρώνονται i) στην προώθηση της ανάπτυξης και της δημιουργίας θέσεων εργασίας· ii) στην προώθηση της τοπικής διακυβέρνησης και της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης· και iii) στην προώθηση του κράτους δικαίου και ενίσχυση της ασφάλειας. Η συνεργασία ΕΕ-Λιβάνου περιλαμβάνει ειδική στήριξη για την ανάπτυξη ικανοτήτων και τη δημιουργία θεσμών, καθώς και μέτρα προς όφελος της κοινωνίας των πολιτών. Το Συμβούλιο Σύνδεσης ΕΕ-Λιβάνου, του Ιουλίου του 2017, συμφώνησε να συνεχίσει τις συζητήσεις για την υπογραφή της εταιρικής σχέσης κινητικότητας. Με πληθυσμό 4,4 εκατομμυρίων κατοίκων, ο Λίβανος φιλοξενεί σήμερα περίπου 1 εκατομμύριο καταγεγραμμένους σύρους πρόσφυγες. Ο Λίβανος λαμβάνει χρηματοδότηση στο πλαίσιο του «Ταμείου Madad», του Περιφερειακού Καταπιστευματικού Ταμείου της ΕΕ για την αντιμετώπιση της συριακής κρίσης. Για τον σκοπό αυτό, η ΕΕ έχει δρομολογήσει, από κοινού με τον ΟΗΕ και την Παγκόσμια Τράπεζα, ένα [«πλαίσιο μεταρρύθμισης, ανάκαμψης και ανασυγκρότησης»](#) για την «ανοικοδόμηση ενός καλύτερου Λιβάνου», με γνώμονα τις αρχές της διαφάνειας, της συμμετοχικότητας και της λογοδοσίας. Ωστόσο, εκτός από μια ανθρωποκεντρική ανάκαμψη, η σημαντική βοήθεια της ΕΕ για την ανασυγκρότηση ενός δημοκρατικού, διαφανούς, συμμετοχικού και ευημερούντος Λιβάνου θα εξακολουθήσει να εξαρτάται από την απτή πρόοδο στον τομέα των αναγκαίων μεταρρυθμίσεων.

ΣΤ. Λιβύη

Από την πτώση του καθεστώτος Καντάφι, η Λιβύη έχει διολισθήσει σε εμφύλιο πόλεμο, στο πλαίσιο σύνθετων πολιτικών, εδαφικών, κοινωνικών και φυλετικών διαιρέσεων. Η χώρα είναι επίσης γνωστή ως οδός διαμετακόμισης για την εμπορία ανθρώπων και το λαθρεμπόριο στην περιοχή του Σαχέλ. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΕ επιδιώκει να βοηθήσει τους Λίβυους στην εγκαθίδρυση ενός σταθερού και χωρίς αποκλεισμούς κράτους. Η ΕΕ υποστηρίζει τις διαμεσολαβητικές προσπάθειες του ΟΗΕ να θέσει τέρμα στις εχθροπραξίες και προσεγγίζει διπλωματικά τη Λιβύη και περιφερειακούς φορείς. Η Λιβύη δεν έχει συμφωνία σύνδεσης ή άλλη συμβατική συμφωνία με την ΕΕ, αλλά η χώρα είναι επιλέξιμη για χρηματοδότηση στο πλαίσιο του ΜΓΑΔΣ και άλλων χρηματοδοτικών μέσων. Η τοπική και η περιφερειακή αστάθεια έχουν μετατρέψει τη Λιβύη από χώρα προορισμού για μετανάστευση σε χώρα διαμετακόμισης, η οποία απαιτεί άμεση αντίδραση της ΕΕ για την αντιμετώπιση των πλέον επείγουσών αναγκών. Κατά συνέπεια, η Λιβύη έλαβε χρηματοδότηση μέσω του σκέλους της Βόρειας Αφρικής του Καταπιστευματικού Ταμείου της ΕΕ για την Αφρική, το οποίο αντιμετωπίζει τα βαθύτερα αίτια της παράτυπης μετανάστευσης και παρέχει στήριξη για τη διαχείριση της προστασίας και της μετανάστευσης.

Z. Μαρόκο

Από τους νότιους εταίρους, το Μαρόκο έχει μία από τις πιο ανεπτυγμένες σχέσεις με την ΕΕ. Από το 2000 βρίσκεται σε ισχύ συμφωνία σύνδεσης, και το 2013 εγκρίθηκε νέο σχέδιο δράσης της ΕΠΓ. Το 2008 χορηγήθηκε «προηγμένο καθεστώς» της ΕΠΓ στη χώρα, το οποίο αντικατοπτρίζει τη φιλοδοξία να ενισχυθεί η συνεργασία ΕΕ-Μαρόκου και να στηριχθούν περαιτέρω οι οικονομικές και πολιτικές μεταρρυθμίσεις. Η εταιρική σχέση κινητικότητας ΕΕ-Μαρόκου ξεκίνησε τον Ιούνιο του 2013. Συνεχίζονται οι διαπραγματεύσεις για τις συμφωνίες διευκόλυνσης της έκδοσης θεωρήσεων και επανεισδοχής, καθώς και για μια σφαιρική και σε βάθος συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών (DCFTA). Επιπλέον, το 2014 τέθηκε σε ισχύ μια ανανεωμένη αλιευτική συμφωνία. Σύμφωνα με δύο αποφάσεις του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η ΕΕ μπορεί να εφαρμόσει τις συμφωνίες της με το Μαρόκο, αλλά οι συμφωνίες αυτές δεν ισχύουν στη Δυτική Σαχάρα. Περαιτέρω δικαστικές αποφάσεις αναμένονται το 2023.

H. Παλαιστίνη

Η ΕΕ είναι ο μεγαλύτερος χορηγός χρηματοδοτικής στήριξης της Παλαιστινιακής Αρχής (ΠΑ), με ενδεικτική ετήσια διμερή χρηματοδότηση που ανέρχεται σε 300 εκατομμύρια ευρώ περίπου. Ο συνολικός στόχος της στήριξης της ΕΕ είναι να συμβάλει στην οικοδόμηση των ικανοτήτων ενός μελλοντικού βιώσιμου, ανεξάρτητου και δημοκρατικού παλαιστινιακού κράτους, που θα συνυπάρχει με ειρήνη και ασφάλεια με το Ισραήλ και άλλες γειτονικές χώρες. Η νομική βάση για τις σχέσεις της ΕΕ με την Παλαιστινιακή Αρχή είναι η [ενδιάμεση συμφωνία σύνδεσης για το εμπόριο και τη συνεργασία](#), που συνήφθη το 1997. Το 2013, η ΕΕ και η Παλαιστινιακή Αρχή υπέγραψαν σχέδιο δράσης ΕΠΓ, το οποίο τέθηκε σε ισχύ το 2013. Το ίδιο έτος, η ΕΕ προσέφερε στο Ισραήλ και στο μελλοντικό κράτος της Παλαιστίνης το καθεστώς των «ειδικών προνομιακών εταιρικών σχέσεων», που παρέχει ένα άνευ προηγουμένου πακέτο πολιτικοοικονομικής στήριξης και συνδρομής στον τομέα της ασφάλειας, με την επιφύλαξη της σύναψης συμφωνίας περί τελικού καθεστώτος. Η ΕΕ δραστηριοποιείται στην ειρηνευτική διαδικασία στη Μέση Ανατολή (ΕΔΜΑ) και είναι μέλος της Τετραμερούς Διάσκεψης για τη Μέση Ανατολή, καθώς και εργάζεται για την εξεύρεση λύσης που αφορά τα δύο κράτη με βάση τον χάρτη πορείας για την ειρήνη του 2003. Τον Ιούνιο του 2022, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε νέο διμερές κονδύλιο ύψους 224,8 εκατ. EUR για την Παλαιστίνη. Αυτή η νέα δέσμη βοήθειας προορίζεται για τη στήριξη της Παλαιστινιακής Αρχής και σημαντικών έργων στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη. Ύστερα από τις τρομοκρατικές επιθέσεις της Χαμάς στο Ισραήλ, η Επιτροπή ανακοίνωσε την έναρξη επείγουσας επανεξέτασης της βοήθειας της ΕΕ προς την Παλαιστίνη. Η επανεξέταση αυτή δεν αφορά την ανθρωπιστική βοήθεια που παρέχεται από την ECHO. Η Επιτροπή ανακοίνωσε ότι τριπλασιάζει την ανθρωπιστική βοήθεια που είχε προβλεφθεί για τη Γάζα μέσω μίας άμεσης αύξησης 50 εκατομμυρίων EUR, με την οποία φτάνει σε σύνολο πάνω από 75 εκατομμύρια EUR.

Θ. Συρία

Η ΕΕ ανέστειλε όλη τη διμερή συνεργασία της με την κυβέρνηση της Συρίας τον Μάιο του 2011, μετά την κλιμάκωση της βίας και την απαράδεκτη κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Παράλληλα, η ΕΕ ενέκρινε διάφορα περιοριστικά μέτρα υπό τη μορφή κυρώσεων. Σύμφωνα με τη [στρατηγική της ΕΕ για τη Συρία](#) της 3ης Απριλίου 2017, η ΕΕ υποστηρίζει τις ειρηνευτικές συνομιλίες χωρίς αποκλεισμούς με στόχο μια πολιτική μετάβαση υπό συριακή ευθύνη. Η ΕΕ είναι ο μεγαλύτερος χορηγός βοήθειας στο πλαίσιο της αντιμετώπισης της συριακής κρίσης, και η ΕΕ και τα κράτη

μέλη της έχουν χορηγήσει συνολικά περισσότερα από [24,9 δισεκατομμύρια EUR](#) για ανθρωπιστική, αναπτυξιακή και οικονομική βοήθεια, καθώς και για να στηρίξουν τη σταθεροποίηση. Από το 2017, η ΕΕ διοργανώνει ετησίως διασκέψεις των Βρυξελλών, υπό την κοινή προεδρία των Ηνωμένων Εθνών, με θέμα «Στηρίζοντας το μέλλον της Συρίας και της ευρύτερης περιοχής». Πρωταρχικός στόχος των διασκέψεων αυτών ήταν η στήριξη του συριακού λαού και η κινητοποίηση της διεθνούς κοινότητας για την εξεύρεση βιώσιμης πολιτικής λύσης στη συριακή κρίση σύμφωνα με την απόφαση 2254 του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών. Όλες οι διασκέψεις των Βρυξελλών μέχρι σήμερα έχουν ασχοληθεί με τα πλέον κρίσιμα ανθρωπιστικά ζητήματα, καθώς και τα ζητήματα ανθεκτικότητας τα οποία επηρεάζουν τους Σύριους και τις κοινότητες που φιλοξενούν Σύριους πρόσφυγες, τόσο στη Συρία όσο και στη γειτονική περιοχή.

I. Τυνησία

Από την επανάσταση του 2011 στην Τυνησία, η ΕΕ έχει παράσχει πολιτική, οικονομική και τεχνική στήριξη για τη δημοκρατική μετάβαση της χώρας. Νομική βάση της διμερούς σχέσης παραμένει η συμφωνία σύνδεσης, η οποία βρίσκεται σε ισχύ από το 1998. Το 2012, λαμβάνοντας υπόψη την πρόοδο που σημειώθηκε, η ΕΕ και η Τυνησία συμφώνησαν να καθιερώσουν μια «προνομιακή εταιρική σχέση» με ένα λεπτομερές [σχέδιο δράσης](#) για την περίοδο 2013-2017. Η Τυνησία και η ΕΕ δρομολόγησαν εταιρική σχέση κινητικότητας, τον Μάρτιο του 2014, η οποία οδήγησε στην έναρξη διαπραγματεύσεων για τη σύναψη συμφωνιών σχετικά με την απλούστευση της έκδοσης θεωρήσεων και την επανεισδοχή. Οι [διαπραγματεύσεις για μια σφαιρική και σε βάθος συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών \(DCFTA\)](#) εγκρίθηκαν τον Οκτώβριο του 2015. Ωστόσο, οι πολιτικές εξελίξεις στη χώρα από τον Ιούλιο του 2021 έχουν επηρεάσει τη στήριξη της ΕΕ προς την Τυνησία. Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι έτοιμη να υποστηρίξει κάθε προσπάθεια της Τυνησίας να προβεί σε επείγουσες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και θα συνεχίσει να στηρίζει τον λαό της Τυνησίας, καθώς ανταποκρίνεται στις μείζονες κοινωνικοοικονομικές και οικονομικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η χώρα.

Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Το Κοινοβούλιο συμμετέχει πλήρως στην Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας (ΕΠΓ). Μέσω της Επιτροπής Εξωτερικών Υποθέσεων, παρακολουθεί την εφαρμογή της ΕΠΓ, με ιδιαίτερη έμφαση στις ετήσιες εκθέσεις προόδου και τις αναθεωρήσεις της ΕΠΓ. Η Επιτροπή παρακολουθεί την πολιτική κατάσταση στις χώρες εταίρους μέσω τακτικών ανταλλαγών απόψεων με υψηλά ιστάμενα κυβερνητικά στελέχη, εμπειρογνώμονες και φορείς της κοινωνίας των πολιτών. Οι εξουσίες του προϋπολογισμού αποδίδουν στο Κοινοβούλιο άμεση επιρροή ως προς τα ποσά που διατίθενται στα οικεία χρηματοδοτικά μέσα. Η έγκριση του Κοινοβουλίου είναι απαραίτητη για τη σύναψη οποιασδήποτε νέας εμπορικής συμφωνίας με τους νότιους εταίρους της ΕΠΓ. Το Κοινοβούλιο πρέπει επίσης να συναινέσει για οιαδήποτε νέα εμπορική συμφωνία, συμπεριλαμβανομένων των μελλοντικών σφαιρικών και σε βάθος συμφωνιών ελεύθερων συναλλαγών (DCFTA) με το Μαρόκο και την Τυνησία.

Οι τακτικές διμερείς σχέσεις με τα κοινοβούλια των νότιων χωρών εταίρων διατηρούνται μέσω των [μόνιμων αντιπροσωπειών](#). Ως εκ τούτου, οι σχέσεις με το κοινοβούλιο του Μαρόκου αναβαθμίστηκαν με τη δημιουργία μικτής κοινοβουλευτικής επιτροπής (JPC) το 2010. Μικτή κοινοβουλευτική επιτροπή δημιουργήθηκε επίσης με την Τυνησία το 2016 και με την Αλγερία το 2018. Οι κοινοβουλευτικές σχέσεις με τη Συρία έχουν ανασταλεί λόγω του εμφύλιου πολέμου, ενώ τις διακοινοβουλευτικές σχέσεις

εμποδίζει, επίσης, το ισχύον πλαίσιο στη Λιβύη. Το Κοινοβούλιο έχει συμμετάσχει σε διάφορες αποστολές εκλογικών παρατηρητών της ΕΕ στις νότιες χώρες εταίρους και παρέχει βοήθεια στην Τυνησία στο πλαίσιο του προγράμματός του για τη στήριξη της δημοκρατίας. Σε περιφερειακό επίπεδο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συμμετέχει στην Κοινοβουλευτική Συνέλευση της Ένωσης για τη Μεσόγειο (ΕγΜ), η οποία ετησίως πραγματοποιεί μία σύνοδο ολομέλειας και αρκετές συνεδριάσεις επιτροπών. Το Κοινοβούλιο του Μαρόκο ασκεί επί του παρόντος την εκ περιτροπής προεδρία της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης.

Kirsten Jongberg / Christos Trapouzanlis / Camelia Oaida
10/2023

5.6. Σχέσεις με χώρες εκτός της ευρωπαϊκής γειτονίας

5.6.1. Διατλαντικές σχέσεις: ΗΠΑ και Καναδάς

Η ΕΕ, οι ΗΠΑ και ο Καναδάς, μοιράζονται τις αξίες της δημοκρατίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, του κράτους δικαίου και της οικονομικής και πολιτικής ελευθερίας, και έχουν κοινές αντιλήψεις στα ζητήματα της εξωτερικής πολιτικής και της ασφάλειας. Η στενή συνεργασία και οι στρατηγικές σχέσεις με τις ΗΠΑ και τον Καναδά εξακολουθούν να αποτελούν προτεραιότητα για την ΕΕ.

Πολιτικός διάλογος ΕΕ-ΗΠΑ

Η στενή συνεργασία και οι στρατηγικές σχέσεις μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών της και των Ηνωμένων Πολιτειών βασίζονται στην κοινή ιστορία και σε ένα κοινό σύνολο δημοκρατικών αξιών. Αυτά είναι καίριας σημασίας για την ασφάλεια και για την ευημερία αμφοτέρων των εταίρων. Η ΕΕ και οι ΗΠΑ συνεργάζονται στενά σε ορισμένους τομείς της εξωτερικής πολιτικής και γεωγραφικά πλαίσια, όπως η συνεργασία στον τομέα της ασφάλειας, της ενέργειας και της τεχνολογίας, η Ρωσία, η Ουκρανία, τα Δυτικά Βαλκάνια, η αντιμετώπιση της τρομοκρατίας και η Μέση Ανατολή.

Η ορκωμοσία του Joe Biden ως Προέδρου των ΗΠΑ στις 20 Ιανουαρίου 2021 έδωσε ώθηση στη σχέση ΕΕ-ΗΠΑ, η οποία είχε επιδεινωθεί κατά τη διάρκεια της θητείας του Προέδρου Trump. Η σύνοδος κορυφής ΕΕ-ΗΠΑ στην Ουάσινγκτον στις 20 Οκτωβρίου 2023 αποτέλεσε ευκαιρία για την επανεξέταση της διατλαντικής εταιρικής σχέσης, συμπεριλαμβανομένης της κοινής δέσμευσης για στήριξη της Ουκρανίας. Οι ηγέτες τόνισαν επίσης τη σημασία του εμπορίου και των επενδύσεων και συζήτησαν τρόπους επίλυσης των εκκρεμών ζητημάτων. Στο τέλος της συνόδου οι ηγέτες εξέδωσαν [κοινή δήλωση](#).

Η τέταρτη σύνοδος του Συμβουλίου Εμπορίου και Τεχνολογίας ΕΕ-ΗΠΑ (ΣΕΤ) — που συγκροτήθηκε κατά τη [σύνοδο κορυφής](#) ΕΕ-ΗΠΑ τον Ιούνιο του 2021 — πραγματοποιήθηκε στη Σουηδία τον Μάιο του 2023. Το ΣΕΤ χρησιμεύει ως φόρουμ για τους δύο εταίρους ώστε να συντονίζουν τις προσεγγίσεις τους σε βασικά παγκόσμια εμπορικά, οικονομικά και τεχνολογικά ζητήματα. Στις 10 Μαρτίου 2023, ο Πρόεδρος των ΗΠΑ Joe Biden και η Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ursula von der Leyen υπέγραψαν [κοινή δήλωση](#) σχετικά με τις κοινές προσπάθειες για τον τερματισμό του πολέμου της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας και τη συνεργασία για την οικοδόμηση καθαρών οικονομιών του μέλλοντος.

Τον Οκτώβριο του 2021, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε [ψήφισμα σχετικά με τις σχέσεις ΕΕ-ΗΠΑ](#), το οποίο κάλεσε και τις δύο πλευρές να ενισχύσουν την πολυμερή προσέγγιση και να συνεργαστούν για την επίτευξη κοινών στόχων στους τομείς της εξωτερικής πολιτικής, της ασφάλειας και της οικονομίας, συμπεριλαμβανομένης της πανδημίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της παγκόσμιας φορολογικής μεταρρύθμισης.

Διακοινοβουλευτικός διάλογος – η διαδικασία Διατλαντικού Νομοθετικού Διαλόγου

Η σχέση μεταξύ του Κοινοβουλίου και του Κογκρέσου των ΗΠΑ, η οποία χρονολογείται από το 1972, αναβαθμίστηκε και θεσμοθετήθηκε με την καθιέρωση του Διατλαντικού Νομοθετικού Διαλόγου (TLD) το 1999. Ο διάλογος αυτός επιτρέπει σε βουλευτές του

Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και σε μέλη της Βουλής των Αντιπροσώπων των ΗΠΑ να συνέρχονται σε εξαμηνιαίες κοινοβουλευτικές συναντήσεις (IPM) που διεξάγονται εναλλάξ στις ΗΠΑ και την Ευρώπη. Οι νομοθέτες που συμμετέχουν σε αυτές τις συνεδριάσεις ανταλλάσσουν απόψεις σχετικά με βασικά πολιτικά ζητήματα αμοιβαίου ενδιαφέροντος, όπως η εμπορική και οικονομική συνεργασία, οι προκλήσεις στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής και η ασφάλεια και η άμυνα, μεταξύ άλλων. Ο διατλαντικός πολιτικός διάλογος είναι σημαντικός, δεδομένης της νομοθετικής ευθύνης και της εξουσίας του Κογκρέσου να επιτρέψει την παρέμβαση των ΗΠΑ σε παγκόσμιες κρίσεις και να διαμορφώνει τη συμμετοχή των ΗΠΑ στους θεσμούς παγκόσμιας διακυβέρνησης. Η 85η κοινοβουλευτική συνάντηση ΕΕ-ΗΠΑ πραγματοποιήθηκε στη Στοκχόλμη της Σουηδίας τον Ιούνιο του 2023. Τα θέματα που συζητήθηκαν περιλάμβαναν τη διατλαντική στήριξη προς την Ουκρανία, τις κυρώσεις, την ασφάλεια και τη σταθερότητα στον Ινδοειρηνικό, την πολιτική της ΕΕ και των ΗΠΑ έναντι της Κίνας, το εμπόριο και την τεχνολογία, τη διεύρυνση του ΝΑΤΟ και τη συνεργασία ΕΕ-ΝΑΤΟ. Μετά το πέρας της συνόδου εκδόθηκε [κοινό ανακοινωθέν](#).

Οικονομικές σχέσεις ΕΕ-ΗΠΑ

Η ΕΕ και οι ΗΠΑ είναι οι μεγαλύτεροι παγκοσμίως [έμποροι και επενδυτές](#). Το 2022, οι ΗΠΑ ήταν η μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο, με 25% του παγκόσμιου ΑΕΠ και 8% των παγκόσμιων εξαγωγών εμπορευμάτων. Η ΕΕ ήταν η τρίτη μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο, αντιπροσωπεύοντας το 25% του παγκόσμιου ΑΕΠ και το 28,5 % του εμπορίου αγαθών.

Η ΕΕ συνεργάζεται με τις ΗΠΑ για την επίλυση διμερών εμπορικών φραγμών, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που προέκυψαν κατά την προηγούμενη κυβέρνηση, ιδίως μέσω του ΣΕΤ. Με την εναρκτήρια εκδήλωση του TTC τον Σεπτέμβριο του 2021, οι ΗΠΑ και η ΕΕ ξεκίνησαν μια σειρά ειδικών διαλόγων σχετικά με την ευθύνη των επιγραμμικών πλατφορμών και των μεγάλων εταιρειών τεχνολογίας, συμπεριλαμβανομένης της τεχνητής νοημοσύνης και των ροών δεδομένων, να συνεργαστούν για τη δίκαιη φορολόγηση και τις στρεβλώσεις της αγοράς και να αναπτύξουν μια κοινή προσέγγιση για την προστασία των τεχνολογιών ζωτικής σημασίας. Ο [διάλογος για τα κίνητρα για καθαρή ενέργεια](#) ξεκίνησε τον Μάρτιο του 2023 για τον συντονισμό των προγραμμάτων παροχής κινήτρων της ΕΕ και των ΗΠΑ. Στόχος της είναι να καταστήσει τα προγράμματα αυτά αλληλοενισχυόμενα και θα αποτελέσει επίσης μέρος του TTC.

Από τον Οκτώβριο του 2022, μια ειδική ομάδα ΕΕ-ΗΠΑ για τον νόμο για τη μείωση του πληθωρισμού εργάζεται επίσης για τον προσδιορισμό των προκλήσεων όσον αφορά την ευθυγράμμιση των προσεγγίσεων για την ενίσχυση και τη διασφάλιση των εφοδιαστικών αλυσίδων, της μεταποίησης και της καινοτομίας και στις δύο πλευρές του Ατλαντικού. Στο πλαίσιο αυτό έχουν αρχίσει διαπραγματεύσεις για μια στοχευμένη συμφωνία για τα ορυκτά κρίσιμης σημασίας, με σκοπό να δοθεί η δυνατότητα στα σχετικά ορυκτά κρίσιμης σημασίας που εξορύσσονται ή υφίστανται επεξεργασία στην ΕΕ να συνυπολογίζονται στις απαιτήσεις για την πίστωση φόρου για τα καθαρά οχήματα βάσει του νόμου των ΗΠΑ για τη μείωση του φόρου επί των καθαρών οχημάτων.

Σχετικά με ένα άλλο αδιέξοδο που προέκυψε από την επιβολή δασμών από τις ΗΠΑ στις εισαγωγές χάλυβα και αλουμινίου σύμφωνα με το άρθρο 232 του νόμου για την επέκταση του εμπορίου (εισαγωγές που απειλούν την εθνική ασφάλεια), η ΕΕ και οι ΗΠΑ συμφώνησαν για την προσωρινή άρση των δασμών του άρθρου 232 για τους ιστορικούς όγκους των εξαγωγών χάλυβα και αλουμινίου της ΕΕ. Οι δύο πλευρές

συμφώνησαν επίσης να επιδιώξουν μια ρύθμιση για τη διευκόλυνση της απαλλαγής της χαλυβουργίας και της βιομηχανίας αλουμινίου από τις ανθρακούχες εκπομπές, καθώς και για την αντιμετώπιση του ζητήματος της πλεονάζουσας παραγωγικής ικανότητας σε αυτούς τους κλάδους που προκαλείται από πρακτικές εκτός αγοράς σε ορισμένες οικονομίες. Κατά τη σύνοδο κορυφής ΕΕ-ΗΠΑ στις 20 Οκτωβρίου 2023, και οι δύο πλευρές δήλωσαν ότι έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος όσον αφορά τον εντοπισμό των πηγών πλεονάζουσας παραγωγικής ικανότητας εκτός της αγοράς και ότι προσβλέπουν στη συνέχιση της προόδου κατά τους επόμενους δύο μήνες.

Επίσης, το 2022, οι ΗΠΑ ήταν ο πρώτος προορισμός των εξαγωγών της ΕΕ και απορρόφησαν το 19,8% των συνολικών εξαγωγών [αγαθών](#) της ΕΕ (συγκριτικά, η Κίνα απορροφά το 9 %). Οι ΗΠΑ κατείχαν τη δεύτερη θέση μεταξύ των εταίρων της ΕΕ όσον αφορά τις εισαγωγές παρέχοντας το 11,9% των εισαγόμενων αγαθών της ΕΕ. Το 2022, οι εξαγωγές της ΕΕ προς τις ΗΠΑ αυξήθηκαν κατά 27,5%, φθάνοντας στο πρωτοφανές υψηλό επίπεδο των 509,4 δισ. EUR, ενώ οι εισαγωγές από τις ΗΠΑ αυξήθηκαν κατά 53,4% και ανήλθαν σε 358,7 δισ. EUR. Το εμπορικό πλεόνασμα της ΕΕ με τις ΗΠΑ μειώθηκε κατά 15,3 δισ. EUR στα επίπεδα του 2019/2020.

Οι ΗΠΑ είναι ο κύριος εταίρος της ΕΕ για το διεθνές [εμπόριο υπηρεσιών](#). Συνολικά, οι οικονομίες και των δύο χωρών αντιπροσωπεύουν πάνω από το 40% του παγκόσμιου ΑΕΠ και πάνω από το 40 % του παγκόσμιου εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών. Ωστόσο, από το 2016, το εμπορικό ισοζύγιο έχει μετατραπεί σε εμπορικό έλλειμμα για την ΕΕ στον τομέα των υπηρεσιών, ύψους 87,9 δισ. EUR.

Η ΕΕ και οι ΗΠΑ είναι οι μεγαλύτεροι επενδυτές αλλήλων, με τις συνολικές επενδύσεις των ΗΠΑ στην ΕΕ να είναι τετραπλάσιες από ό, τι στην περιοχή Ασίας-Ειρηνικού. Οι επενδύσεις της ΕΕ στις ΗΠΑ είναι περίπου δέκα φορές υψηλότερες από τις επενδύσεις της ΕΕ στην Ινδία και την Κίνα μαζί. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια υπήρξαν ορισμένες οπισθοδρομήσεις, με αρνητικές επενδυτικές ροές τόσο από τις ΗΠΑ προς την ΕΕ όσο και από την ΕΕ προς τις ΗΠΑ το 2018. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την αλλαγή της ισορροπίας του υπολοίπου αποθεμάτων άμεσων ξένων επενδύσεων (ΑΞΕ) της ΕΕ, τα οποία ανήλθαν σε έλλειμμα 16,4 δισ. EUR το 2021 σε σύγκριση με το πλεόνασμα των 284,5 δισ. EUR το 2018. Το 2021, ο συνολικός όγκος των αποθεμάτων ΑΞΕ της ΕΕ στις ΗΠΑ ήταν και πάλι υψηλότερος (κατά 47.2 δισ. EUR) από ό, τι τα αποθέματα ΑΞΕ των ΗΠΑ στην ΕΕ. Θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί ότι η κινητήρια δύναμη πίσω από τις διατλαντικές εμπορικές σχέσεις είναι οι διμερείς άμεσες επενδύσεις, που αποτελούν εκ φύσεως μια μακροπρόθεσμη δέσμευση. Τούτο ενισχύεται από το γεγονός ότι το εμπόριο μεταξύ μητρικών εταιρειών και θυγατρικών στην ΕΕ και στις ΗΠΑ αντιπροσωπεύει πάνω από το ένα τρίτο όλου του διατλαντικού εμπορίου. Σύμφωνα με εκτιμήσεις, οι ευρωπαϊκές και αμερικανικές εταιρείες που λειτουργούν στην επικράτεια του άλλου εταίρου παρέχουν εργασία σε περισσότερα από 14 εκατομμύρια άτομα.

Πολιτικός διάλογος ΕΕ-Καναδά

Ο Καναδάς είναι ένας από τους παλαιότερους και στενότερους εταίρους της ΕΕ. Η συνεργασία μεταξύ της ΕΕ και του Καναδά, η οποία βασίζεται σε κοινές αξίες, μακρά ιστορία στενής συνεργασίας και ισχυρούς δεσμούς μεταξύ των λαών, έχει ενισχυθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια.

Οι διμερείς σχέσεις άρχισαν τη δεκαετία του 1950 έχοντας οικονομική βάση και έκτοτε εξελίσσονται σε στενή στρατηγική εταιρική σχέση. Η ΕΕ και ο Καναδάς συνεργάζονται στενά επί παγκόσμιων προκλήσεων, όπως το περιβάλλον, η κλιματική αλλαγή, η

ενεργειακή ασφάλεια και η περιφερειακή σταθερότητα, ενώ είναι στενοί συνεργάτες στο πλαίσιο της G7 και της G20.

Η ΕΕ και ο Καναδάς αντέδρασαν αποφασιστικά στην απρόκλητη και βάνουση στρατιωτική επίθεση της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας μέσω συντονισμένων κυρώσεων και παρέχοντας ολοκληρωμένη — ασφάλεια, οικονομική, υλική και ανθρωπιστική — στήριξη στην Ουκρανία.

Στον τομέα της ενέργειας, ο Καναδάς έχει συμβάλει στην ενίσχυση της ασφάλειας του ενεργειακού εφοδιασμού της ΕΕ και στον τερματισμό της εξάρτησης της ΕΕ από τη ρωσική ενέργεια. Όσον αφορά τη νόσο COVID-19, η ΕΕ διαδραμάτισε ζωτικό ρόλο στη διασφάλιση της συνεπούς και σταθερής προμήθειας εμβολίων στον Καναδά. Στα πρώτα στάδια του εμβολιασμού, τα περισσότερα εμβόλια που διανεμήθηκαν στον Καναδά προέρχονταν από φυτά προέλευσης ΕΕ.

Ο Καναδάς συμμετέχει τακτικά στις αποστολές της ΕΕ στο πλαίσιο της [Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας](#) και έχει συμμετάσχει επίσης σε 24 από τις [αποστολές της ΕΕ για την παρακολούθηση εκλογών](#) από το 2005. Ο Καναδάς [κλήθηκε επίσημα να συμμετάσχει](#) στα έργα [μόνιμης διαρθρωμένης συνεργασίας](#) για τη στρατιωτική κινητικότητα (Δεκέμβριος 2021) και στο έργο «[Network of Logistic Hubs in Europe and Support to Operations](#)». Η [συμφωνία στρατηγικής εταιρικής σχέσης ΕΕ-Καναδά \(ΣΣΕΣ\)](#), η οποία αντικατέστησε τη [συμφωνία-πλαίσιο του 1976](#), είναι μια ολοκληρωμένη πολιτική συμφωνία που αποσκοπεί στην ενίσχυση της [διμερούς συνεργασίας σε ορισμένους τομείς της εξωτερικής πολιτικής](#) και άλλα τομεακά πεδία, όπως η διεθνής ειρήνη και ασφάλεια, η καταπολέμηση της τρομοκρατίας, η διαχείριση κρίσεων, η θαλάσσια ασφάλεια, η παγκόσμια διακυβέρνηση, η ενέργεια, οι μεταφορές, η έρευνα και ανάπτυξη, η υγεία, το περιβάλλον, η κλιματική αλλαγή και η Αρκτική.

Η ΣΣΕΣ υπεγράφη από τον Καναδά και την ΕΕ στις 30 Οκτωβρίου 2016 στη διάσκεψη κορυφής ΕΕ-Καναδά και έλαβε τη στήριξη του Κοινοβουλίου τον Φεβρουάριο του 2017. Μεγάλα μέρη της συμφωνίας εφαρμόζονται προσωρινά από την 1η Απριλίου 2017. Η συμφωνία πρέπει να επικυρωθεί σε όλα τα κράτη μέλη ([εν αναμονή](#) της Ιταλίας, της Γαλλίας και της Ιρλανδίας) προτού εφαρμοστεί πλήρως. Προκειμένου να διευκολυνθεί η συνεργασία στο πλαίσιο αυτό, έχουν συσταθεί ορισμένοι κοινοί θεσμοί και έχει πραγματοποιηθεί εντατικός διάλογος σε επίπεδο δημοσίων υπαλλήλων και υπουργών. Στις 16 Μαΐου 2022, πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες η τρίτη συνεδρίαση της μικτής υπουργικής επιτροπής ΕΕ-Καναδά υπό την προεδρία του ΑΠ/ΥΕ Josep Borrell και της Καναδής Υπουργού Εξωτερικών Mélanie Joly (βλ. [κοινή δήλωση](#)). Η πιο πρόσφατη [διάσκεψη κορυφής ΕΕ-Καναδά](#) μεταξύ του πρωθυπουργού του Καναδά και των Προέδρων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής πραγματοποιήθηκε διά ζώσης στις Βρυξέλλες στις 14 Ιουνίου 2021 (βλ. [κοινή δήλωση](#) και [συνέντευξη Τύπου](#)). Η Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ursula von der Leyen επισκέφθηκε τον Καναδά από τις 6 έως τις 8 Μαρτίου 2023. [Μίλησε](#) σε κοινή σύνοδο του κοινοβουλίου του Καναδά και συναντήθηκε με τον πρωθυπουργό κ. Justin Trudeau (βλ. [κοινό δελτίο Τύπου](#)). Η [κοινή τους δήλωση](#) επικεντρώθηκε σε θέματα όπως η Ουκρανία, η παραπληροφόρηση, το κλίμα, η βιώσιμη ενέργεια και οι βιώσιμες πρώτες ύλες, η οικονομία και η τεχνολογία, καθώς και η έρευνα και η ισότητα των φύλων.

Διακοινοβουλευτικός διάλογος

Εδώ και περισσότερα από 40 χρόνια, οι βουλευτές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και οι Καναδοί ομόλογοί τους συνεδριάζουν ετησίως στο πλαίσιο [IPM](#), που πραγματοποιούνται εναλλάξ σε χώρες στην ΕΕ και στον Καναδά, για να συζητήσουν τις πολιτικές εξελίξεις στον Καναδά και την ΕΕ και να ανταλλάξουν απόψεις για θέματα αμοιβαίου ενδιαφέροντος, όπως το εμπόριο, η κλιματική αλλαγή και η μετανάστευση.

Με βάση τη ΣΣΕΣ, η 38η IPM ενέκρινε [κοινή δήλωση](#) στην οποία αμφότερα τα κοινοβούλια δεσμεύτηκαν να μετατρέψουν την IPM σε συνεχή διάλογο μέσω τακτικών πρόσθετων συνεδριάσεων και συμφώνησαν ότι θα ενεργεί ως ομόλογος των άλλων οργάνων που έχουν συσταθεί στο πλαίσιο της ΣΣΕΣ. Η [42η διακοινοβουλευτική συνεδρίαση](#) η οποία πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες τον Ιούνιο του 2023, αφορούσε το εμπόριο και τη συνεργασία ΕΕ-Καναδά στους τομείς της ρύθμισης της ΤΝ, της ενέργειας, των εξωτερικών παρεμβάσεων και της ασφάλειας και άμυνας (βλ. [κοινή δήλωση](#)).

Οικονομικές σχέσεις ΕΕ-Καναδά

Η [CETA](#) βελτίωσε σημαντικά την [οικονομική, εμπορική και επενδυτική σχέση](#) μεταξύ της ΕΕ και του Καναδά, ανοίγοντας τις αγορές [στα αγαθά, τις υπηρεσίες και τις επενδύσεις](#) των συμβαλλόμενων μερών, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων συμβάσεων. Η CETA έχει επίσης δημιουργήσει ευκαιρίες για βιώσιμη ανάπτυξη και έχει αποτυπώσει κοινές αξίες μέσω του κεφαλαίου της για το εμπόριο και τη βιώσιμη ανάπτυξη και του [ευρέος φάσματος διαλόγων της](#), συμπεριλαμβανομένου του τακτικού φόρουμ της κοινωνίας των πολιτών. Αποτελεί την πρώτη από τις διμερείς οικονομικές συμφωνίες της ΕΕ που περιλαμβάνει ένα ειδικό σύστημα επενδυτικών δικαστηρίων, για την επίλυση διαφορών μεταξύ επενδυτών και κρατών όσον αφορά τις επενδύσεις.

Το κείμενο υπεγράφη κατά τη διάσκεψη κορυφής ΕΕ-Καναδά στις 30 Οκτωβρίου 2016 και το Κοινοβούλιο έδωσε την έγκρισή του στις 15 Φεβρουαρίου 2017. Η προσωρινή εφαρμογή των μερών που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της ΕΕ άρχισε την 21η Σεπτεμβρίου 2017. Η CETA πρέπει να κυρωθεί από όλα τα κράτη μέλη και [επί του παρόντος](#) αναμένεται η κύρωσή της από 10 κράτη μέλη προτού μπορέσει να εφαρμοστεί πλήρως. .

Κατά τη διάρκεια της [τρίτης](#) μικτής επιτροπής CETA, που πραγματοποιήθηκε στην Οτάβα στις 2 Δεκεμβρίου 2022, και οι δύο πλευρές υπογράμμισαν ότι οι θετικές οικονομικές επιδόσεις στο πλαίσιο της CETA είναι ζωτικής σημασίας στο σημερινό παγκόσμιο πλαίσιο των αυξανόμενων γεωπολιτικών εντάσεων και του ρωσικού πολέμου κατά της Ουκρανίας, των διαταραχών της αλυσίδας εφοδιασμού, της επισιτιστικής ανασφάλειας, της παγκόσμιας ενεργειακής κρίσης και της αναδυόμενης οικονομικής ύφεσης.

Με βάση τη στενότερη σχέση που δημιούργησε η CETA, η ΕΕ και ο Καναδάς υπέγραψαν επίσης τη [στρατηγική εταιρική σχέση ΕΕ-Καναδά για τις πρώτες ύλες](#) στις 21 Ιουνίου 2021 με σκοπό την περαιτέρω προώθηση της ολοκλήρωσης των αξιακών αλυσίδων πρώτων υλών και την ενίσχυση της συνεργασίας στους τομείς της επιστήμης, της τεχνολογίας και της καινοτομίας, καθώς και των περιβαλλοντικών, κοινωνικών και σχετικών με τη διακυβέρνηση κριτηρίων και προτύπων μεταξύ των μερών. Τον Μάρτιο του 2022, ο Καναδάς και η ΕΕ ολοκλήρωσαν τις διαπραγματεύσεις για μια [συμφωνία αμοιβαίας αναγνώρισης](#) σχετικά με τα επαγγελματικά προσόντα των αρχιτεκτόνων,

την πρώτη συμφωνία της ΕΕ με τρίτη χώρα σχετικά με τα επαγγελματικά προσόντα. Στα τέλη του 2022 ξεκίνησαν διαπραγματεύσεις για την προσχώρηση του Καναδά στο ερευνητικό πρόγραμμα της ΕΕ «[Ορίζων Ευρώπη](#)».

Τόσο ο Καναδάς όσο και η ΕΕ επλήγησαν από τους δασμούς των ΗΠΑ στον χάλυβα και το αλουμίνιο και συμμερίστηκαν την άποψη ότι οι δασμοί δεν ήταν ούτε οικονομικά δικαιολογημένοι ούτε συμβατοί με τους κανόνες του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου. Για τούτο, η ΕΕ και ο Καναδάς, μαζί με άλλους υπερασπιστές του βασιζόμενου σε κανόνες εμπορίου, έχουν εντείνει τον μεταξύ τους διάλογο για θέματα που αφορούν το εμπόριο.

Το εμπόριο αγαθών μεταξύ της ΕΕ και του Καναδά αυξήθηκε κατά 66% μεταξύ του 2016 και του 2022, ενώ το εμπόριο υπηρεσιών ΕΕ-Καναδά αυξήθηκε κατά 46%, υπερβαίνοντας τις άλλες συναλλαγές με εταίρους εκτός ΕΕ.

Το 2022, η ΕΕ ήταν ο [δεύτερος μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος](#) του Καναδά, μετά τις ΗΠΑ, με 8,2% των συνολικών συνδυασμένων εξαγωγών και εισαγωγών αγαθών του Καναδά. Το 2022 η ΕΕ εξήγαγε προϊόντα αξίας 47,4 δισ. EUR στον Καναδά και εισήγαγε καναδικά προϊόντα αξίας 29,7 δισ. EUR. Μεταξύ των διεθνών εμπορικών εταίρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ο Καναδάς κατέλαβε την δωδέκατη θέση το 2021. Τα μηχανήματα, τα ορυκτά προϊόντα, ο εξοπλισμός μεταφορών και τα χημικά προϊόντα περιλαμβάνονται στα κύρια προϊόντα συναλλαγής μεταξύ των δύο εμπορικών εταίρων.

Οι συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών αποτελούν σημαντικό τμήμα των εμπορικών σχέσεων ΕΕ-Καναδά. Το 2021 η αξία των εξαγωγών της ΕΕ προς τον Καναδά στον τομέα των υπηρεσιών αυξήθηκε στα 17,4 δισ. EUR, και η αξία των εισαγωγών της ΕΕ από τον Καναδά στον τομέα των υπηρεσιών ανήλθε στα 13,7 δισ. EUR. Οι μεταφορές, τα ταξίδια, οι ασφάλειες και η επικοινωνία είναι ορισμένα παραδείγματα υπηρεσιών που αποτελούν συχνά αντικείμενο εμπορικών συναλλαγών μεταξύ της ΕΕ και του Καναδά. Το 2020 λόγω της πανδημίας COVID-19, το εμπόριο υπηρεσιών από τον Καναδά προς την ΕΕ και από την ΕΕ προς τον Καναδά συρρικνώθηκε κατά 21 % και 33 % αντίστοιχα.

Όσον αφορά τις ΑΞΕ, η ΕΕ και ο Καναδάς επένδυσαν σχεδόν ίσα ποσά στις οικονομίες του άλλου συμβαλλόμενου μέρους το 2018. Η ΕΕ είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος εταίρος του Καναδά για αμφίδρομες άμεσες επενδύσεις μετά τις ΗΠΑ. Το 2019 και το 2020, υπό το πρίσμα της πανδημίας COVID-19, οι καναδικές επενδύσεις στην ΕΕ μειώθηκαν κατά 30% και ανήλθαν σε 257,7 δισ. EUR, ενώ οι επενδύσεις της ΕΕ στον Καναδά συρρικνώθηκαν κατά 22% το 2020. Το 2021 συνέβη το αντίθετο. Ενώ το ύψος των ΑΞΕ του Καναδά στην ΕΕ αυξήθηκε κατά 6% το 2021, οι επενδύσεις της ΕΕ στον Καναδά συρρικνώθηκαν περαιτέρω κατά 4%.

[Leon Peijnenburg / Tuula Turunen](#)
10/2023

5.6.2. Λατινική Αμερική και Καραϊβική

Οι σχέσεις της ΕΕ με τη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική είναι πολύπλευρες και αναπτύσσονται σε διάφορα επίπεδα. Με γνώμονα το νέο θεματολόγιο για τις σχέσεις μεταξύ της ΕΕ και της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής, η ΕΕ επιδιώκει την ενίσχυση και τον εκσυγχρονισμό της διπεριφερειακής στρατηγικής εταιρικής σχέσης. Η ΕΕ έχει επαφές με ολόκληρη την περιοχή στο πλαίσιο συνόδων κορυφής στις οποίες συμμετέχουν αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων, και με την άσκηση κοινοβουλευτικής διπλωματίας, ενώ οι συμφωνίες και ο πολιτικός διάλογος συνδέουν την ΕΕ και την Καραϊβική, την Κεντρική Αμερική, την Κοινότητα των Άνδεων, τη Mercosur και τις επιμέρους χώρες.

Νομική βάση

- Τίτλος V (εξωτερική δράση της ΕΕ) της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση·
- Τίτλοι I έως III και V (κοινή εμπορική πολιτική· αναπτυξιακή συνεργασία και ανθρωπιστική βοήθεια· διεθνείς συμφωνίες) της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Διαπεριφερειακές σχέσεις

Η ΕΕ και η Λατινική Αμερική και η Καραϊβική (ΛΑΚ) είναι φυσικοί εταίροι που συνδέονται με ισχυρούς πολιτικούς, οικονομικούς και πολιτιστικούς δεσμούς. Η ΕΕ διαθέτει εκτεταμένο δίκτυο συμφωνιών με 27 από τις 33 χώρες της περιοχής. Οι οικονομικοί δεσμοί είναι επίσης ισχυροί: η ΕΕ είναι ο κορυφαίος επενδυτής στην περιοχή, ο τρίτος μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της και ο μεγαλύτερος συνεισφέρων στην αναπτυξιακή συνεργασία.

Στις 7 Ιουνίου 2023, ο ύπατος εκπρόσωπος της Ένωσης για θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας και η Επιτροπή εξέδωσαν [κοινή ανακοίνωση](#) με τίτλο «Νέο θεματολόγιο για τις σχέσεις μεταξύ της ΕΕ και της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής», με στόχο την ενίσχυση των σχέσεων και την ανανέωση της εταιρικής σχέσης ΕΕ-ΛΑΚ. Επικεντρώνεται σε έξι τομείς προτεραιότητας: Ανανεωμένη πολιτική εταιρική σχέση Ενίσχυση ενός κοινού εμπορικού θεματολογίου Επενδυτική στρατηγική Global Gateway για την επιτάχυνση της δίκαιης, πράσινης και ψηφιακής μετάβασης και την άρση των ανισοτήτων Συνένωση δυνάμεων για τη δικαιοσύνη, την ασφάλεια των πολιτών και την καταπολέμηση του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος Συνεργασία για την προώθηση της ειρήνης και της ασφάλειας, της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ανθρωπιστικής βοήθειας Οικοδόμηση δυναμικής εταιρικής σχέσης μεταξύ των λαών

Η ανακοίνωση αναγνωρίζει την κοινοβουλευτική διπλωματία ως βασική συνιστώσα της διπεριφερειακής σχέσης και αναφέρει, ειδικότερα, τον ρόλο της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης Ευρώπης-Λατινικής Αμερικής (EuroLat).

A. Οι σύνοδοι κορυφής

Η πρώτη σύνοδος κορυφής μεταξύ ΕΕ, Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο του 1999 στο Ρίο ντε Τζανέιρο και θέσπισε μια διπεριφερειακή στρατηγική εταιρική σχέση. Η έκτη και τελευταία σύνοδος κορυφής ΕΕ-

ΛΑΚ πραγματοποιήθηκε στη Μαδρίτη το 2010, όπου ιδρύθηκε το ίδρυμα ΕΕ-ΛΑΚ με αποστολή την ενίσχυση και την προώθηση της διπεριφερειακής στρατηγικής εταιρικής σχέσης.

Η Κοινότητα των κρατών της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής (CELAC), η οποία εγκαινιάστηκε το 2010, είναι ένας περιφερειακός συνασπισμός των 33 χωρών της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής. Οι περιφερειακές σύνοδοι κορυφής μεταξύ της ΕΕ και της CELAC αποτελούν πλέον το κύριο φόρουμ διαλόγου και συνεργασίας για την από κοινού αντιμετώπιση των παγκόσμιων προκλήσεων. Η τρίτη σύνοδος κορυφής αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων ΕΕ-CELAC πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες στις 17 και 18 Ιουλίου 2023, οκτώ έτη μετά την τελευταία σύνοδο κορυφής. Οι ηγέτες της ΕΕ και της CELAC δεσμεύτηκαν να ανανεώσουν και να θεσμοθετήσουν τη μακροχρόνια εταιρική τους σχέση. Η σύνοδος κορυφής πραγματοποιήθηκε με θέμα «Ανανέωση της διπεριφερειακής εταιρικής σχέσης για την ενίσχυση της ειρήνης και της βιώσιμης ανάπτυξης» και συζητήθηκε ευρύ φάσμα θεμάτων, συμπεριλαμβανομένης της ενισχυμένης συνεργασίας σε πολυμερή φόρουμ, της παγκόσμιας ειρήνης και ασφάλειας, του εμπορίου και των επενδύσεων, της καταπολέμησης της κλιματικής αλλαγής, της δικαιοσύνης και της ασφάλειας. Μαζί, οι χώρες της ΕΕ, της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής αποτελούν πάνω από το ένα τρίτο των μελών των Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) και αποτελούν δύναμη για ένα ισχυρό πολυμερές σύστημα που βασίζεται σε κανόνες. Στο τέλος της συνόδου κορυφής εγκρίθηκε [δήλωση](#) η οποία εγκρίθηκε από όλες τις χώρες ΕΕ-CELAC πλην μιας. Οι ηγέτες και οι ηγέτιδες επιβεβαίωσαν ότι βάση της εταιρικής σχέσης ΕΕ-CELAC είναι μια κοινή δέσμευση υπέρ της δημοκρατίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, του κράτους δικαίου, της πολυμέρειας χωρίς αποκλεισμούς και της διεθνούς συνεργασίας σύμφωνα με τις αρχές που κατοχυρώνονται στον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και στο διεθνές δίκαιο. Ο [χάρτης πορείας ΕΕ-CELAC](#) για την περίοδο 2023-2025 δημοσιεύθηκε επίσης κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης και οι ηγέτες συμφώνησαν να φιλοξενήσουν μελλοντικές συνόδους κορυφής ανά διετία, ενώ η επόμενη αναμένεται να πραγματοποιηθεί στην Κολομβία το 2025. Η ΕΕ και η CELAC συνεδριάζουν επίσης σε υπουργικό επίπεδο· η τελευταία υπουργική σύνοδος ΕΕ-CELAC πραγματοποιήθηκε στο Μπουένος Άιρες της Αργεντινής τον Οκτώβριο του 2022.

B. Η κοινοβουλευτική διάσταση

Για την ΕΕ και τη ΛΑΚ, η κοινοβουλευτική διπλωματία αποτελεί βασικό δίαυλο διαλόγου, ανταλλαγής ιδεών και βέλτιστων πρακτικών. Οι τακτικές επαφές μεταξύ βουλευτών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και βουλευτών των κοινοβουλίων της Λατινικής Αμερικής ξεκίνησαν το 1974 με τη διεξαγωγή της πρώτης από τις 17 ανά διετία διακοινοβουλευτικές διασκέψεις.

Το 2006, η Κοινοβουλευτική Συνέλευση Ίσης Εκπροσώπησης Ευρωπαϊκής Ένωσης-Λατινικής Αμερικής ([EuroLat](#)), το κοινοβουλευτικό θεσμικό όργανο της Διπεριφερειακής Στρατηγικής Εταιρικής Σχέσης, αντικατέστησε τις διακοινοβουλευτικές διασκέψεις. Η EuroLat λειτουργεί ως φόρουμ διαλόγου, παρακολούθησης και εξέτασης όλων των ζητημάτων που άπτονται της εταιρικής σχέσης.

Η EuroLat έχει 150 μέλη: 75 βουλευτές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και 75 από υποπεριφερειακά κοινοβούλια της Λατινικής Αμερικής, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται το Parlatino (Κοινοβούλιο της Λατινικής Αμερικής), το Parlandino (Κοινοβούλιο των Άνδεων), το Parlacen (Κοινοβούλιο της Κεντρικής Αμερικής), το

Parlasur (Κοινοβούλιο της Mercosur), καθώς και το Κογκρέσο της Χιλής και το Κογκρέσο του Μεξικού.

Από το 2006, η EuroLat έχει πραγματοποιήσει 15 συνόδους ολομέλειας, εκ των οποίων η πιο πρόσφατη [τον Ιούλιο του 2023 στη Μαδρίτη της Ισπανίας](#). Ορισμένα από τα θέματα που συζητήθηκαν περιλάμβαναν την καταπολέμηση της ρητορικής μίσους, τη ρύθμιση των ψηφιακών πλατφορμών, τις προκλήσεις στον τομέα της εκπαίδευσης και της υγείας που θέτει η νόσος COVID-19, την πρόσβαση στο νερό και την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος.

Σχέσεις με τις υποπεριφέρειες

A. Κοινότητα των Άνδεων (Βολιβία, Κολομβία, Ισημερινός και Περού)

Τον Δεκέμβριο του 2003, η ΕΕ και η περιοχή των Άνδεων συνήψαν συμφωνία πολιτικού διαλόγου και συνεργασίας (ΣΠΔΣ), η οποία διέυρυνε περαιτέρω το πεδίο της συνεργασίας τους, αλλά δεν έχει ακόμη τεθεί σε ισχύ. Το Ιούνιο του 2007 ξεκίνησαν διαπραγματεύσεις για μια συμφωνία σύνδεσης, οι οποίες τελικά οδήγησαν σε σύναψη [πολυμερούς εμπορικής συμφωνίας](#) με το Περού και την Κολομβία τον Μάρτιο του 2010. Η εμπορική συμφωνία, η οποία υπογράφηκε τον Ιούνιο του 2012 και κυρώθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τον Δεκέμβριο του 2012, τέθηκε σε ισχύ με το Περού την 1η Μαρτίου 2013 και με την Κολομβία την 1η Αυγούστου 2013. Η συμφωνία αυτή προβλέπει την πλήρη απελευθέρωση του εμπορίου βιομηχανικών προϊόντων και προϊόντων αλιείας κατά τη διάρκεια δεκαετούς περιόδου (με τους περισσότερους δασμούς να καταργούνται με την έναρξη ισχύος της) και παρέχει μεγαλύτερη πρόσβαση στην αγορά για τα γεωργικά προϊόντα. Η συμφωνία καλύπτει τις δημόσιες συμβάσεις, τις επενδύσεις, τα ανθρώπινα δικαιώματα, καθώς και τα εργασιακά και περιβαλλοντικά πρότυπα. Ο Ισημερινός προσχώρησε στην εμπορική συμφωνία την 1η Ιανουαρίου 2017. Η πλήρης εφαρμογή της συμφωνίας υπόκειται σε επικύρωση από τα κράτη μέλη.

B. Καραϊβική

Οι σχέσεις ΕΕ-Καραϊβικής διαμορφώνονται από διάφορα αλληλεπικαλυπτόμενα θεσμικά πλαίσια, συμπεριλαμβανομένης της συμφωνίας μετά τη συμφωνία του Κοτονού, η οποία περιλαμβάνει 16 κράτη της Καραϊβικής^[1], και της κοινής στρατηγικής εταιρικής σχέσης ΕΕ-Καραϊβικής, η οποία παρέχει ένα διαρθρωμένο πλαίσιο για ευρύτερο και βαθύτερο διάλογο και συνεργασία. Η ΕΕ είναι ο μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της Καραϊβικής Ο βασικός περιφερειακός εταίρος για τον οικονομικό διάλογο με την ΕΕ είναι το Φόρουμ της Καραϊβικής (Cariforum). Περιλαμβάνει μέλη από την Κοινότητα της Καραϊβικής, καθώς και από τη Δομινικανή Δημοκρατία και την Κούβα. Το 2008 υπέγραψαν τη [συμφωνία οικονομικής εταιρικής σχέσης ΕΕ-Cariforum](#), μια συνολική συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών και οικονομική συμφωνία.

Οι διαπραγματεύσεις για τη σύναψη ΣΠΔΣ με την Κούβα ξεκίνησαν τον Απρίλιο του 2014 και ολοκληρώθηκαν επιτυχώς τον Μάρτιο του 2016. Η συμφωνία εφαρμόζεται προσωρινά από την 1η Νοεμβρίου 2017. Η συμφωνία μπορεί να τεθεί σε πλήρη ισχύ αφού επικυρωθεί από όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Η ΣΠΔΣ περιλαμβάνει τρία κύρια κεφάλαια σχετικά με τον πολιτικό διάλογο, τη συνεργασία και τον διάλογο τομεακής πολιτικής, καθώς και το εμπόριο.

[1] Αντίγκουα και Μπαρμπούντα, Μπελίτζε, Μπαχάμες, Μπαρμπάντος, Κούβα, Ντομίνικα, Δομινικανή Δημοκρατία, Γρενάδα, Γουιάνα, Αϊτή, Τζαμάικα, Άγιος Χριστόφορος και Νέβις, Αγία Λουκία, Άγιος Βικέντιος και Γρεναδίνες, Σουρινάμ, Τρινιδάδ και Τομπάγκο.

Γ. Κεντρική Αμερική (Κόστα Ρίκα, Ελ Σαλβαδόρ, Γουατεμάλα, Ονδούρα, Νικαράγουα και Παναμάς)

Μία συμφωνία σύνδεσης με την Κεντρική Αμερική, η πρώτη τέτοιου είδους διαπεριφερειακή συμφωνία που σύναψε η ΕΕ, υπογράφηκε τον Ιούνιο του 2012 και κυρώθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τον Δεκέμβριο του 2012. Αποτελείται από τρεις πυλώνες — τον πολιτικό διάλογο, τη συνεργασία και το εμπόριο — και θέτει ως στόχο την ανάπτυξη μιας προνομιακής πολιτικής εταιρικής σχέσης με βάση αξίες, αρχές και κοινούς στόχους. Αποσκοπεί επίσης στη βελτίωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στη μείωση της φτώχειας, στην καταπολέμηση των ανισοτήτων, στην πρόληψη των συγκρούσεων και στην ενθάρρυνση της χρηστής διακυβέρνησης, της ασφάλειας, της περιφερειακής ολοκλήρωσης και της βιώσιμης ανάπτυξης. Η συμφωνία σύνδεσης απελευθερώνει το εμπόριο βιομηχανικών προϊόντων και προϊόντων αλιείας και καταργεί τους περισσότερους δασμούς στο εμπόριο γεωργικών προϊόντων. Από το 2013, μόνο το εμπορικό κεφάλαιο της συμφωνίας εφαρμόζεται προσωρινά. Η εφαρμογή της πλήρους συμφωνίας εκκρεμεί λόγω της έλλειψης επικύρωσης από ένα κράτος μέλος της ΕΕ. Συνεχίζονται οι διαπραγματεύσεις για τη σύσταση κοινοβουλευτικής επιτροπής σύνδεσης για την παρακολούθηση της εφαρμογής της συμφωνίας.

Δ. Mercosur (Αργεντινή, Βραζιλία, Παραγουάη και Ουρουγουάη)

Οι διαπραγματεύσεις της συμφωνίας σύνδεσης με την Mercosur, συμπεριλαμβανομένων του πολιτικού διαλόγου, της συνεργασίας και του ελεύθερου εμπορίου, ξεκίνησαν το 1999. Μετά από 20 έτη διαπραγματεύσεων (εκτός από την περίοδο μεταξύ 2004 και 2010, όταν αναστάλησαν), η ΕΕ και η Mercosur κατέληξαν σε πολιτική συμφωνία σχετικά με το εμπορικό κεφάλαιο της συμφωνίας σύνδεσης τον Ιούνιο του 2019, και σχετικά με τα τελευταία εκκρεμή ζητήματα στα κεφάλαια που αφορούν τον πολιτικό διάλογο και τη συνεργασία τον Ιούνιο του 2020. Το αίτημα της ΕΕ προς τους εταίρους της Mercosur να συμφωνήσουν σε πρόσθετες δεσμεύσεις για περιβαλλοντικά θέματα που θα επισυναφθούν στη συμφωνία σταμάτησε τη διαδικασία έγκρισης, αν και ελπίζουμε ότι θα επαναληφθεί σύντομα. Εάν τεθεί σε ισχύ η συμφωνία, οι εξαγωγές της ΕΕ προς τη Mercosur θα ωφεληθούν από την κατάργηση των τελωνειακών δασμών στο 91% των εμπορευμάτων και από χαμηλότερους δασμούς για διάφορα προϊόντα. Η ΕΕ θα καταργούσε τους δασμούς για το 92 % των εμπορευμάτων που εισάγονται από τη Mercosur, αλλά θα διατηρούσε δασμολογικές ποσοστώσεις για τα ευαίσθητα γεωργικά προϊόντα.

Οι σχέσεις με τις επιμέρους χώρες

Α. Βραζιλία

Το 2007 η ΕΕ και η Βραζιλία θέσπισαν στρατηγική εταιρική σχέση. Στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσης, η ΕΕ και η Βραζιλία επιδιώκουν τη συνεργασία και τη διεξαγωγή πολιτικού διαλόγου σε περισσότερους από 30 τομείς αμοιβαίου ενδιαφέροντος, μεταξύ των οποίων συμπεριλαμβάνονται η διεθνής ειρήνη και ασφάλεια, τα ανθρώπινα δικαιώματα, η διακυβέρνηση του δημόσιου τομέα, οικονομικά και δημοσιονομικά θέματα, η καινοτομία, οι κοινωνικές πολιτικές, η εκπαίδευση, το περιβάλλον και η περιφερειακή ολοκλήρωση. Η στρατηγική εταιρική σχέση ΕΕ-Βραζιλίας περιλαμβάνει επίσης [τακτικό διάλογο](#) μεταξύ του Εθνικού Κογκρέσου της Βραζιλίας και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Η εκλογή του Lula da Silva ως Προέδρου της Βραζιλίας το 2022 οδήγησε σε ισχυρή αναζωογόνηση των σχέσεων ΕΕ-Βραζιλίας μετά την

ανάληψη των καθηκόντων του τον Ιανουάριο του 2023, συμπεριλαμβανομένης μιας σειράς επισκέψεων υψηλού επιπέδου και από τις δύο πλευρές. Μάλιστα, το 2023 επισκέφθηκαν τη Βραζιλία τέσσερις αντιπροσωπείες [2] του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Έχει προγραμματιστεί σύνοδος κορυφής ΕΕ-Βραζιλίας για το 2024.

B. Χιλή

Η ΕΕ συνήψε συμφωνία σύνδεσης με τη Χιλή το 2002. Η συμφωνία περιλαμβάνει τρία σκέλη: ένα κεφάλαιο για τον πολιτικό διάλογο, ένα κεφάλαιο για τη συνεργασία και τη δημιουργία ζώνης ελεύθερων συναλλαγών στον τομέα των αγαθών και των υπηρεσιών. Η [Μικτή Κοινοβουλευτική Επιτροπή ΕΕ-Χιλής](#) παρακολουθεί την εφαρμογή της συμφωνίας σύνδεσης από το 2003.

Οι διαπραγματεύσεις για τον εκσυγχρονισμό της συμφωνίας σύνδεσης και την αντικατάστασή της με [προηγμένη συμφωνία-πλαίσιο](#) ξεκίνησαν τον Νοέμβριο του 2017 και ολοκληρώθηκαν τον Δεκέμβριο του 2022. Η εκσυγχρονισμένη συμφωνία ενισχύει τις εμπορικές και επενδυτικές σχέσεις ΕΕ-Χιλής, περιλαμβάνει δεσμεύσεις για το εμπόριο και τη βιώσιμη ανάπτυξη και διευκολύνει την πρόσβαση σε ορυκτούς πόρους και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Αυτή τη στιγμή είναι υπό επικύρωση.

Γ. Μεξικό

Το Μεξικό είναι η μόνη χώρα με την οποία η ΕΕ έχει τόσο συμφωνία σύνδεσης όσο και στρατηγική εταιρική σχέση. Η συμφωνία οικονομικής εταιρικής σχέσης, πολιτικού συντονισμού και συνεργασίας, γνωστή και ως συνολική συμφωνία, τέθηκε σε ισχύ το 2000. Θεσμοθέτησε τον πολιτικό διάλογο, διεύρυνε τους τομείς συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένων της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και δημιούργησε μια ζώνη ελεύθερων συναλλαγών ΕΕ-Μεξικού. Οι διαπραγματεύσεις με το Μεξικό για τον εκσυγχρονισμό της συνολικής συμφωνίας ξεκίνησαν τον Μάιο του 2016. Τον Απρίλιο του 2018, τα μέρη κατέληξαν σε «κατ' αρχήν συμφωνία» σχετικά με τα κεφάλαια για το εμπόριο και κατέληξαν σε συναίνεση σχετικά με τις τελευταίες εκκρεμούσες πτυχές τον Απρίλιο του 2020. Αυτή τη στιγμή είναι υπό επικύρωση.

Η στρατηγική εταιρική σχέση δημιουργήθηκε το 2009 με διπλό στόχο: ενίσχυση της συνεργασίας και του συντονισμού ΕΕ-Μεξικού σε πολυμερές επίπεδο σε παγκόσμια ζητήματα και πολιτική ώθηση στις διμερείς σχέσεις και πρωτοβουλίες. Στο πλαίσιο της στρατηγικής εταιρικής σχέσης πραγματοποιήθηκαν τρεις σύνοδοι κορυφής ΕΕ-Μεξικού, η τελευταία εκ των οποίων πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο του 2015. Τακτικοί διάλογοι υψηλού επιπέδου διεξάγονται μεταξύ ΕΕ και Μεξικού για πολλά θέματα, όπως τα ανθρώπινα δικαιώματα, η ασφάλεια και επιβολή του νόμου, οικονομικά ζητήματα, το περιβάλλον και η κλιματική αλλαγή. Η [Μικτή Κοινοβουλευτική Επιτροπή ΕΕ-Μεξικού](#) παρακολουθεί την εφαρμογή της συνολικής συμφωνίας από το 2005. Η Μικτή Κοινοβουλευτική Επιτροπή συνεδριάζει συνήθως δύο φορές τον χρόνο και αποτελεί θεμελιώδες φόρουμ ανταλλαγών. Το έργο της έχει ζωτική σημασία για την εφαρμογή της συνολικής συμφωνίας.

Clotilde Chantal Claudie SEBAG / Jonas Kraft

10/2023

[2] Η Αντιπροσωπεία για τις σχέσεις με την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Βραζιλίας, η Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων, η Επιτροπή Διεθνούς Εμπορίου και η Επιτροπή Περιβάλλοντος, Δημόσιας Υγείας και Ασφάλειας των Τροφίμων.

5.6.3. Ρωσία

Από το 2014 οι σχέσεις ΕΕ-Ρωσίας είναι τεταμένες λόγω ενεργειών της Ρωσίας, όπως η παράνομη προσάρτηση της Κριμαίας, η στήριξη αποσχιστικών ομάδων στην ανατολική Ουκρανία, οι αποσταθεροποιητικές πολιτικές της Ρωσίας στην περιοχή, οι εκστρατείες παραπληροφόρησης και παρεμβάσεων, και οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο εσωτερικό της. Μετά την πλήρους κλίμακας εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία στις 24 Φεβρουαρίου 2022, η πολιτική, πολιτιστική και επιστημονική συνεργασία έχουν ανασταλεί πλήρως.

Νομική βάση

- Τίτλος V της [Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση](#): «εξωτερική δράση»
- άρθρα 206-207 (εμπόριο) και άρθρα 216-219 (διεθνείς συμφωνίες) της [Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης](#)
- Συμφωνία εταιρικής σχέσης και συνεργασίας (ΣΕΣΣ) (διμερείς σχέσεις).

Σχέσεις ΕΕ-Ρωσίας

Μετά τις διαδηλώσεις στη Μείνταν τον Νοέμβριο 2013 στην Ουκρανία, η ΕΕ και η Ρωσία είχαν οικοδομήσει μια στρατηγική εταιρική σχέση που κάλυπτε, μεταξύ άλλων, το εμπόριο, την οικονομία, την ενέργεια, την κλιματική αλλαγή, την έρευνα, την εκπαίδευση, τον πολιτισμό, την ασφάλεια, συμπεριλαμβανομένης της καταπολέμησης της τρομοκρατίας, της μη διάδοσης των πυρηνικών όπλων και της διευθέτησης των συγκρούσεων στη Μέση Ανατολή. Η ΕΕ υπήρξε ένθερμος υποστηρικτής της προσχώρησης της Ρωσίας στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ), η οποία ολοκληρώθηκε το 2012. Η παράνομη προσάρτηση της Κριμαίας από τη Ρωσία τον Μάρτιο του 2014, τα στοιχεία που αποδεικνύουν ότι η Ρωσία στηρίζει αυτονομιστές μαχητές στην ανατολική Ουκρανία και οι προσπάθειές της να διαταράξει την πρόσβαση στην Αζοφική Θάλασσα πυροδότησαν την έναρξη σημαντικής επανεξέτασης της πολιτικής της ΕΕ έναντι της Ρωσίας.

Από τον Μάρτιο του 2014, η ΕΕ, μαζί με τις ΗΠΑ, τον Καναδά, την Αυστραλία και άλλες δυτικές χώρες, έχει επιβάλει σταδιακά περιοριστικά μέτρα εις βάρος της Ρωσίας. Αρχικά, οι κυρώσεις της ΕΕ κατά της Ρωσίας το 2014 περιλάμβαναν ατομικά περιοριστικά μέτρα, όπως δέσμευση περιουσιακών στοιχείων και απαγόρευση θεώρησης κατά μελών της ρωσικής ελίτ, ουκρανών αυτονομιστών και των οργανώσεων που συνδέονται με αυτούς, καθώς και διπλωματικές κυρώσεις, που συνεπάγονται την επίσημη αναστολή των συνόδων κορυφής ΕΕ-Ρωσίας και τις διαπραγματεύσεις για τη νέα συμφωνία συνεργασίας ΕΕ-Ρωσίας, καθώς και την αναστολή της συμμετοχής της Ρωσίας στην G8. Αργότερα ακολούθησαν ευρύτερες οικονομικές κυρώσεις κατά της Ρωσίας, με τους αρχικούς περιορισμούς στο εμπόριο με την Κριμαία και τις τομεακές κυρώσεις όσον αφορά το εμπόριο όπλων, την ενέργεια και τη χρηματοδοτική συνεργασία με τη Ρωσία. Αντιδρώντας, τον Αύγουστο του 2014, η Ρωσία θέσπισε [αντικυρώσεις](#), απαγορεύοντας πολλά γεωργικά προϊόντα διατροφής της ΕΕ (που αντιπροσώπευαν το 43% των συνολικών εξαγωγών γεωργικών προϊόντων διατροφής της ΕΕ προς τη Ρωσία και το 4,2% των συνολικών εξαγωγών γεωργικών προϊόντων διατροφής της ΕΕ στον κόσμο το 2013). Παρά τις κυρώσεις και τις ανκυρώσεις, η ΕΕ

παρέμεινε ο μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της Ρωσίας, ενώ η Ρωσία ήταν ο πέμπτος μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της ΕΕ έως το 2021.

Επιπλέον, η ΕΕ επανεξέτασε τις σχέσεις της με τη Ρωσία μέσω της συνολικής στρατηγικής ασφάλειας της ΕΕ του 2016, ορίζοντας τις εν λόγω σχέσεις ως «βασική στρατηγική πρόκληση». Τον Μάρτιο του 2016 το Συμβούλιο όρισε πέντε κατευθυντήριες αρχές που πρέπει να εφαρμόζονται στις σχέσεις της ΕΕ με τη Ρωσία: (1) εφαρμογή των συμφωνιών του Μινσκ για τη σύγκρουση στην ανατολική Ουκρανία ως βασική προϋπόθεση για κάθε ουσιαστική αλλαγή της στάσης της ΕΕ έναντι της Ρωσίας· (2) ενίσχυση των σχέσεων με τους ανατολικούς εταίρους της ΕΕ και άλλες γειτονικές χώρες, μεταξύ άλλων και στην Κεντρική Ασία· (3) ενίσχυση της θέσης της ΕΕ (για παράδειγμα στους τομείς της ενεργειακής ασφάλειας, των υβριδικών απειλών ή της στρατηγικής επικοινωνίας)· (4) επιλεκτική συνεργασία με τη Ρωσία σε θέματα που ενδιαφέρουν την ΕΕ· (5) ανάγκη συμμετοχής σε διαπρωσικές επαφές και στήριξης της ρωσικής κοινωνίας πολιτών.

Μετά την πλήρους κλίμακας εισβολή της στην Ουκρανία τον Φεβρουάριο του 2022, η Ρωσία θεωρείται επιτιθέμενη κατά της Ουκρανίας και η ΕΕ έχει αναπροσανατολίσει τη στρατηγική της έναντι της Ρωσικής Ομοσπονδίας.

Τον Μάρτιο του 2022, η ΕΕ ενέκρινε τη [Στρατηγική πυξίδα της για την ασφάλεια και την άμυνα](#), αναγνωρίζοντας ότι η Ρωσία αποτελεί «μακροπρόθεσμη και άμεση απειλή για την ευρωπαϊκή ασφάλεια», σηματοδοτώντας έτσι μια σημαντική αλλαγή στις σχέσεις ΕΕ-Ρωσίας από το 2016. Η προσέγγιση αυτή υποστηρίχθηκε περαιτέρω στη στρατηγική αντίληψη του NATO, που εγκρίθηκε τον Ιούνιο του 2022, σύμφωνα με την οποία «η Ρωσική Ομοσπονδία αποτελεί τη σημαντικότερη και άμεση απειλή για την ασφάλεια των συμμάχων και για την ειρήνη και τη σταθερότητα στην ευρωατλαντική ζώνη».

Κατά συνέπεια, από το 2022 οι πολιτικές της ΕΕ έναντι της Ρωσίας έχουν σχεδιαστεί με βάση τις ακόλουθες κατευθυντήριες αρχές: (1) Η Ρωσία πρέπει να απομονωθεί σε διεθνές επίπεδο και να της επιβληθούν κυρώσεις προκειμένου να αποτραπεί από το να ξεκινά πολέμους· (2) η διεθνής κοινότητα πρέπει να διασφαλίσει τη λογοδοσία καθιστώντας τη Ρωσία, μεμονωμένους δράστες και συνεργούς υπόλογους για παραβιάσεις του διεθνούς δικαίου και εγκλήματα πολέμου που διαπράχθηκαν στην Ουκρανία· (3) οι γείτονες της ΕΕ πρέπει να υποστηριχθούν, μεταξύ άλλων μέσω των πολιτικών διεύρυνσης της ΕΕ, και οι εταίροι παγκοσμίως να βοηθηθούν στην αντιμετώπιση των συνεπειών του επιθετικού πολέμου της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας· (4) θα πρέπει να υποστηριχθεί η στενή συνεργασία με το NATO και τους εταίρους παγκοσμίως, για την προάσπιση της βασιζόμενης σε κανόνες διεθνούς τάξης· (5) πρέπει να ενισχυθεί η ανθεκτικότητα της ΕΕ, ιδίως όσον αφορά την ενεργειακή ασφάλεια και τις υποδομές ζωτικής σημασίας, και να καταπολεμηθούν οι κυβερνοαπειλές και οι υβριδικές απειλές, η χειραγώγηση των πληροφοριών και οι παρεμβάσεις της Ρωσίας· (6) η κοινωνία των πολιτών, οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τα ανεξάρτητα μέσα ενημέρωσης πρέπει να υποστηρίζονται εντός και εκτός της Ρωσίας, και παράλληλα αντιμετωπίζονται οι απειλές κατά της ασφάλειας και της δημόσιας τάξης στην ΕΕ.

Μετά την τέταρτη προεδρική θητεία του το 2018, ο Βλαντιμίρ Πούτιν ενορχήστρωσε συνταγματικές τροποποιήσεις, που εγκρίθηκαν το 2020, οι οποίες θα του επιτρέψουν να παραμείνει στην εξουσία μετά το 2024, ημερομηνία λήξης της τρέχουσας θητείας του (θεωρητικά έως το 2036).

Κατά τη θητεία του Βλαντιμίρ Πούτιν, ιδίως από το 2012 και μετά, ο χώρος για ατομική και συλλογική δράση μειώθηκε σταδιακά αλλά συστηματικά, μέσω νομοθετικών περιορισμών και στοχευμένου εκφοβισμού των επικριτών. Με την πάροδο των ετών, οι ρωσικές αρχές έχουν θεσπίσει σαρωτικούς νομικούς περιορισμούς για τους «ξένους πράκτορες» και τις «ανεπιθύμητες» και «εξτρεμιστικές» οργανώσεις, στοχεύοντας εκατοντάδες μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ), ενώ η λογοκρισία των μέσων ενημέρωσης, του διαδικτύου και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης έχει αυξηθεί σημαντικά. Διαρκώς και περισσότεροι παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών, υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ανεξάρτητοι δημοσιογράφοι έχουν χαρακτηριστεί ως «ξένοι πράκτορες», παρενοχλούνται και φυλακίζονται, έχουν τεθεί εκτός λειτουργίας οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και έχουν περιοριστεί οι ελευθερίες της έκφρασης, του συνέρχεσθαι ειρηνικώς και του συνεταιρίζεσθαι. Η ερευνητική δημοσιογραφία και η δημοσιογραφία που βασίζεται στα δεδομένα έχουν επίσης αποτελέσει στόχο, ενώ τα κρατικά ελεγχόμενα μέσα ενημέρωσης προωθούν αδιάκοπα την εικόνα ενός «πολιορκημένου φρουρίου» που δέχεται επίθεση συλλογικά από τη «Δύση». Επιπλέον, τόσο το 2016 όσο και το 2021 οι κοινοβουλευτικές εκλογές και οι περιφερειακές και τοπικές εκλογές τον Σεπτέμβριο 2022 διεξάχθηκαν σε ένα περιοριστικό πολιτικό και επικοινωνιακό περιβάλλον, με αποτέλεσμα να καταγάγει σημαντική νίκη το Κόμμα της Ενωμένης Ρωσίας, του Πούτιν. Οι εκλογικοί παρατηρητές και τα ανεξάρτητα μέσα ενημέρωσης διαπίστωσαν ότι οι εκλογές εξακολουθούν να μην ανταποκρίνονται στα διεθνή πρότυπα, και πλήττονται από την απάτη, την κινητοποίηση στον χώρο εργασίας, τον συστηματικό αποκλεισμό της αντιπολίτευσης και άλλες παρατυπίες. [Σύμφωνα με τους ειδικούς](#), οι περιφερειακές εκλογές που διεξήχθησαν τον Σεπτέμβριο του 2023 [ήταν ακόμη λιγότερο δίκαιες και ελεύθερες](#) από ό,τι οι προηγούμενες εκλογές. Τα δικαιώματα ψήφου των Ρώσων πολιτών έχουν επιδεινωθεί σε σημείο που οι εκλογές αυτές μπορούν να θεωρηθούν ως στερούμενες γνήσιων δημοκρατικών αρχών. Τον Ιούνιο του 2024, η Ρωσία θα διεξαγάγει τις προσεχείς προεδρικές εκλογές.

Τον Οκτώβριο του 2020, προστέθηκαν στη σχετική ταξιδιωτική απαγόρευση, πάνω σε ειδική νομική βάση της ΕΕ —το καθεστώς κυρώσεων για τα χημικά όπλα—, έξι Ρώσοι ιδιώτες και μία οντότητα, καθώς και δέσμευση περιουσιακών στοιχείων, ως αποτέλεσμα της απόπειρας δολοφονίας τον Αύγουστο του 2020 εναντίον πολιτικού της αντιπολίτευσης και ακτιβιστή κατά της διαφθοράς Alexei Navalny με τοξικό νευρικό παράγοντα στρατιωτικής προέλευσης. Πρόκειται για το ίδιο νομικό μέσο που χρησιμοποιήθηκε για την επιβολή κυρώσεων στους υπευθύνους για την υπόθεση Σκριπάλ στο Σόλσμπερι (Ηνωμένο Βασίλειο) τον Μάρτιο του 2018.

Τον Μάρτιο του 2021 το Συμβούλιο έκανε χρήση του πρόσφατα εγκριθέντος παγκόσμιου καθεστώτος κυρώσεων της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα, προκειμένου να επιβάλει κυρώσεις σε τέσσερις Ρώσους υπηκόους για τον ρόλο τους στην αυθαίρετη σύλληψη, δίωξη και καταδίκη του Navalny, καθώς και στην καταστολή ειρηνικών διαμαρτυριών για την έκνομη μεταχείριση του.

Από τον Αύγουστο του 2014 η Ρωσία εφαρμόζει αντίμετρα έναντι των κυρώσεων της ΕΕ και επιβάλλει με τη σειρά της κυρώσεις σε γεωργικά αγαθά, πρώτες ύλες και τρόφιμα, επικαλούμενη παραβιάσεις των προτύπων για την ασφάλεια των τροφίμων. Το γεγονός αυτό έχει ενισχύσει την πολιτική υποκατάστασης των εισαγωγών της στον γεωργικό τομέα. Η Ρωσία εφαρμόζει επίσης μια «λίστα απαγορευμένων προσώπων» (stop-list) για τους υπηκόους της ΕΕ και των ΗΠΑ που έχουν επικρίνει τις ενέργειές της και τους απαγορεύει την είσοδο στο έδαφός της. Ο κατάλογος αυτός δεν έχει

δημοσιευθεί επισήμως, γεγονός που αποκλείει κάθε δυνατότητα προσφυγής σε ένδικα μέσα, σε αντίθεση με την ταξιδιωτική απαγόρευση της ΕΕ. Ο κατάλογος περιλαμβάνει αρκετούς βουλευτές του ΕΚ και, από τις 30 Απριλίου 2021, τον εκλιπόντα Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου David Sassoli, καθώς και την Αντιπρόεδρο της Επιτροπής για τις Αξίες και τη Διαφάνεια Věra Jourová, και έξι αξιωματούχους κρατών μελών της ΕΕ.

Στις 21 Φεβρουαρίου 2022, η Κρατική Δούμα της Ρωσικής Ομοσπονδίας αναγνώρισε επίσημα την ανεξαρτησία των αυτοανακηρυχθεισών «Λαϊκών Δημοκρατιών» του Ντονέσκ και του Λουχάνσκ. Στις 24 Φεβρουαρίου 2022 η Ρωσική Ομοσπονδία ξεκίνησε εισβολή πλήρους κλίμακας στην Ουκρανία:

Από την έναρξη της εισβολής, η ΕΕ έχει καταδικάσει απερίφραστα την παράνομη, απρόκλητη και αδικαιολόγητη στρατιωτική επίθεση της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας και τις επιθέσεις της κατά αμάχων και μη στρατιωτικών υποδομών, και έχει ζητήσει την άμεση και άνευ όρων απόσυρση όλων των ρωσικών στρατευμάτων από ολόκληρη την επικράτεια της Ουκρανίας εντός των διεθνώς αναγνωρισμένων συνόρων της. Έχει επισημάνει ότι αυτός ο επιθετικός πόλεμος συνιστά κατάφωρη και πασιφανή παραβίαση του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και των θεμελιωδών αρχών του διεθνούς δικαίου και ότι η Ρωσική Ομοσπονδία φέρει την πλήρη ευθύνη γι' αυτόν. Ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Charles Michel υπογράμμισε επίσης τις επιπτώσεις του στην παγκόσμια τάξη, δηλώνοντας στις 1 Μαρτίου 2022: «Δεν δέχεται μόνο επίθεση η Ουκρανία. Το διεθνές δίκαιο, η βασιζόμενη σε κανόνες διεθνής τάξη, η δημοκρατία και η ανθρώπινη αξιοπρέπεια δέχονται επίσης επίθεση. Πρόκειται για καθαρά γεωπολιτική τρομοκρατία». Επιπλέον, οι ηγέτες της ΕΕ υπογράμμισαν ότι η Ρωσία, η Λευκορωσία και όλοι οι υπεύθυνοι για τα εγκλήματα πολέμου και τα άλλα σοβαρότερα εγκλήματα θα κληθούν να λογοδοτήσουν για τις ενέργειές τους σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο. Η ΕΕ καταδίκασε επίσης την χρησιμοποίηση των τροφίμων ως όπλων από τη Ρωσία στον πόλεμο κατά της Ουκρανίας και, ως εκ τούτου, με την οποία η Ρωσία έχει πυροδοτήσει μια παγκόσμια κρίση επισιτιστικής ασφάλειας. Η ΕΕ θεώρησε επίσης τα εικονικά δημοψηφίσματα του Σεπτεμβρίου του 2022 και τις αποκαλούμενες «εκλογές» που διεξήχθησαν τον Σεπτέμβριο του 2023 από τη Ρωσία στα κατεχόμενα εδάφη της Ουκρανίας παράνομα και αθέμιτα και απέρριψε απερίφραστα την απόπειρα της Ρωσίας να νομιμοποιήσει ή να κανονικοποιήσει τον παράνομο στρατιωτικό έλεγχο και την απόπειρα προσάρτησης τμημάτων ουκρανικών εδαφών.

Ως απάντηση στην εισβολή της Ρωσίας, τα κράτη μέλη της ΕΕ θέσπισαν ταχέως αυστηρές κυρώσεις σε στενή συνεργασία με εταίρους, συμπεριλαμβανομένων των Ηνωμένων Πολιτειών, του Ηνωμένου Βασιλείου, του Καναδά, της Αυστραλίας και της Ιαπωνίας. Από τις 24 Φεβρουαρίου 2022, η ΕΕ έχει επεκτείνει μαζικά τα περιοριστικά τομεακά μέτρα με [11 διαδοχικές δέσμες κυρώσεων](#) (έως τον Ιούνιο του 2023) και έχει προσθέσει σημαντικό αριθμό προσώπων και οντοτήτων στον κατάλογο κυρώσεων με σκοπό να ενταθεί περαιτέρω η πίεση που ασκείται στη Ρωσία για τον τερματισμό του πολέμου. Τα περιοριστικά μέτρα αποσκοπούν στην αποδυνάμωση της οικονομικής βάσης της Ρωσίας, στερώντας την από βασικές τεχνολογίες και αγορές και μειώνοντας σημαντικά την ικανότητά της να διεξάγει πόλεμο.

Η ταχεία διαδοχή 11 δεσμών [κυρώσεων της ΕΕ](#), που έχουν ήδη χαρακτηριστεί «επανάσταση κυρώσεων», είχε ως αποτέλεσμα μια άνευ προηγουμένου δέσμη μέτρων με στόχο τους βασικούς τομείς της ρωσικής οικονομίας και τις πολιτικές ελίτ της χώρας. Κάθε δέσμη έχει τροποποιήσει και διευρύνει σταδιακά το πεδίο εφαρμογής των καθεστώτων κυρώσεων που θεσπίστηκαν από το 2014 και μετά, με την προσθήκη ενός

νέου καθεστώτος που απαγορεύει τις εισαγωγές εμπορευμάτων που προέρχονται από τα παρανόμως προσαρτηθέντα εδάφη Ντονέσκ, Λουχάνσκ, Χερσώνας και Ζαπορίζια στην ΕΕ. Οι δέσμες κυρώσεων προορίζονται να πλήξουν σοβαρά και έχουν ευρείες επιπτώσεις στους τομείς της οικονομίας, της μεταφοράς ενέργειας, της τεχνολογίας, των υπηρεσιών συμβούλευσης, της ραδιοηλεκτρονικής μετάδοσης, καθώς επίσης των μετάλλων, των ειδών πολυτελείας και άλλων αγαθών.

Εκτός από τις ατομικές και οικονομικές κυρώσεις, επιβλήθηκαν ορισμένες επακόλουθες διπλωματικές κυρώσεις, συμπεριλαμβανομένης της αναστολής της απλούστευσης της έκδοσης θεωρήσεων μεταξύ της ΕΕ και της Ρωσίας. Από κοινού με άλλα μέλη του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ), η ΕΕ συμφώνησε να αρνηθεί τη μεταχείριση του μάλλον ευνοουμένου κράτους για τα ρωσικά προϊόντα και υπηρεσίες στις αγορές της ΕΕ.

Από τον Ιούνιο του 2023, οι κατάλογοι των κυρώσεων καλύπτουν [1.572 πρόσωπα και 244 οντότητες](#). Στα άτομα στα οποία επιβλήθηκαν κυρώσεις περιλαμβάνονται ο Πρόεδρος της Ρωσικής Ομοσπονδίας, Βλαντιμίρ Πούτιν, ο Υπουργός Εξωτερικών της Ρωσίας, Σεργκέι Λαβρόφ, τα 351 μέλη της Κρατικής Δούμας που ενέκριναν την αναγνώριση των προσωρινά κατεχόμενων εδαφών των περιφερειών Ντονέσκ και Λουχάνσκ, υψηλόβαθμοι αξιωματούχοι και στρατιωτικό προσωπικό, παράγοντες παραπληροφόρησης, υπεύθυνοι για επιθέσεις πυραύλων κατά αμάχων και κρίσιμων μη στρατιωτικών υποδομών, και για απαγωγές και επακόλουθες παράνομες υιοθετήσεις παιδιών από την Ουκρανία, και πολλά άλλα. Στον κατάλογο των κυρώσεων έχουν συμπεριληφθεί διάφορα υψηλόβαθμα μέλη της μισθοφορικής οργάνωσης του ομίλου Wagner, συμπεριλαμβανομένου του τότε ηγέτη της Γιεβγκένι Πιριγκόζιν. Τον Σεπτέμβριο το Συμβούλιο παρέτεινε την ισχύ όλων των κυρώσεων έως τον Μάρτιο του 2024.

Η 11η δέσμη κυρώσεων_επικεντρώνεται στην ενίσχυση της καταπολέμησης της καταστρατήγησης των περιορισμών στη Ρωσία μέσω εισαγωγών μέσω τρίτων χωρών ή σκιωδών οντοτήτων και περιλαμβάνει ένα εργαλείο κατά της καταστρατήγησης ειδικά σχεδιασμένο για τον περιορισμό της καταστρατήγησης των κυρώσεων μέσω τρίτων χωρών. Οι ατομικές κυρώσεις (ταξιδιωτικές απαγορεύσεις και «πάγωμα» περιουσιακών στοιχείων) στοχεύουν πρόσωπα που ευθύνονται για τη στήριξη, τη χρηματοδότηση ή την υλοποίηση δράσεων που υπονομεύουν την εδαφική ακεραιότητα, την κυριαρχία και την ανεξαρτησία της Ουκρανίας ή που επωφελούνται από τις ενέργειες αυτές. Στο πλαίσιο αυτό, μετά την προσθήκη της παραβίασης των περιοριστικών μέτρων στον κατάλογο της ΕΕ των «εγκλημάτων», το Συμβούλιο συμφώνησε, στις 9 Ιουνίου 2023, να θεσπίσει ποινικά αδικήματα και ποινές για την παραβίαση των κυρώσεων της ΕΕ και να διευκολύνει τη διερεύνηση, τη δίωξη και την τιμωρία της παραβίασης των μέτρων κυρώσεων σε ολόκληρη την ΕΕ.

Σε αντίποινα για την ΕΕ και τις διεθνείς κυρώσεις που επιβλήθηκαν κατά της Ρωσίας μετά την εισβολή της στην Ουκρανία τον Φεβρουάριο του 2022, η ρωσική κυβέρνηση δημοσίευσε κατάλογο «μη φιλικών» ξένων χωρών, ο οποίος περιλαμβάνει τα κράτη μέλη της ΕΕ, το Ηνωμένο Βασίλειο, τις ΗΠΑ και άλλα έθνη με σύστημα κυρώσεων κατά της Ρωσίας. Τα άτομα από τις χώρες αυτές υπόκεινται πλέον σε ένα προοδευτικά πιο σύνθετο σύστημα αντιποίνων, το οποίο επηρεάζει διάφορες επιχειρηματικές και οικονομικές συναλλαγές σε σχέση με τη Ρωσία. Στις 31 Μαρτίου 2022, οι ρωσικές αρχές αποφάσισαν επίσης να επεκτείνουν σημαντικά τον «απαγορευτικό κατάλογο» τους ώστε να συμπεριλάβουν «την κορυφαία ηγεσία της ΕΕ, ορισμένους Ευρωπαίους Επιτρόπους και επικεφαλής στρατιωτικών οργάνων της ΕΕ, καθώς και τη συντριπτική

πλειοψηφία των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου». Η ρωσική μαύρη λίστα περιλαμβάνει επίσης υψηλόβαθμους αξιωματούχους από τις κυβερνήσεις ορισμένων κρατών μελών της ΕΕ και μέλη των εθνικών κοινοβουλίων, του κοινού και των μέσων ενημέρωσης.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ενώ εξακολουθεί να στηρίζει το έργο του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, δήλωσε ότι είναι έτοιμη να συνεργαστεί με τη διεθνή κοινότητα για τη σύσταση ad hoc διεθνούς δικαστηρίου ή ειδικευμένου «υβριδικού» δικαστηρίου για τη διερεύνηση και τη δίωξη των εγκλημάτων επίθεσης της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, τα οποία διαπράττονται από την πολιτική και στρατιωτική ηγεσία της Ρωσικής Ομοσπονδίας και των συμμάχων της, ιδίως της Λευκορωσίας. Από τις 30 Μαΐου 2023, η Eurojust διαθέτει νέες εξουσίες για τη διατήρηση, την ανάλυση και την αποθήκευση αποδεικτικών στοιχείων, προκειμένου να διευκολύνει την περαιτέρω διερεύνηση εγκλημάτων πολέμου, γενοκτονίας και εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας που διαπράττονται στο έδαφος της Ουκρανίας. Στηρίζει την κοινή ομάδα έρευνας της ΕΕ που συστάθηκε με την Πολωνία, τη Λετονία, την Εσθονία, τη Σλοβακία, τη Ρουμανία, τη Λιθουανία και την Ουκρανία.

Μετά από μια δεκαετία συρρίκνωσης της δημόσιας σφαίρας υπό τον Βλαντιμίρ Πούτιν, ξεκίνησε ένας νέος φαύλος κύκλος εγχώριας πολιτικής καταστολής μετά την επιστροφή του Αλεξέι Ναβάλνι στη Ρωσία τον Ιανουάριο του 2021, και έχει αυξηθεί δραματικά από την έναρξη της πλήρους εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία τον Φεβρουάριο του 2022. Κάθε διαφωνία ή απόκλιση από την επίσημη εκδοχή των γεγονότων υπόκειται σε κυρώσεις και οι επικριτικές φωνές στην κοινωνία έχουν περιθωριοποιηθεί περαιτέρω.

Από τις 24 Φεβρουαρίου 2022 έχουν τεθεί υπό κράτηση 20.000 διαδηλωτές κατά του πολέμου στη Ρωσία. Η ΕΕ καταδίκασε τη συστηματική καταστολή των ΜΚΟ, των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των ανεξάρτητων δημοσιογράφων τόσο εντός όσο και εκτός της Ρωσίας και εξακολουθεί να στηρίζει τους Ρώσους που εκφράζονται ή διαμαρτύρονται κατά του πολέμου στην Ουκρανία. Στις 5 Ιουνίου 2023, το Συμβούλιο [επέβαλε κυρώσεις σε εννέα άτομα](#) για την καταδίκη του Ρώσου πολιτικού της αντιπολίτευσης, ακτιβιστή της δημοκρατίας και κριτή του Κρεμλίνου Βλαντιμίρ Καρά Μούρτζα σε φυλάκιση 25 ετών βάσει πολιτικά υποκινούμενων κατηγοριών και ψευδών ισχυρισμών. Η ΕΕ έχει επανειλημμένα επιβεβαιώσει την αλληλεγγύη της προς τους Βλαντιμίρ Καρά Μούρτζα, Αλεξέι Ναβάλνι, Ίλια Γιασίν και όλους τους Ρώσους που έχουν διωχθεί, φυλακιστεί ή εκφοβιστεί επειδή συνέχισαν να αγωνίζονται για τα ανθρώπινα δικαιώματα και λένε την αλήθεια για τις παράνομες ενέργειες του καθεστώτος.

Ενώ στις 12 Σεπτεμβρίου 2022 τα κράτη μέλη της ΕΕ [ανέστειλαν](#) πλήρως τη συμφωνία ΕΕ-Ρωσίας του 2007 για την απλούστευση της έκδοσης θεωρήσεων, η Επιτροπή εξέδωσε [κατευθυντήριες γραμμές](#) για να διασφαλίσει ότι η αναστολή αυτή δεν θα έχει αρνητικό αντίκτυπο σε όσους χρήζουν προστασίας και σε άτομα που ταξιδεύουν στην ΕΕ για σοβαρούς λόγους, όπως δημοσιογράφοι, αντιφρονούντες και εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών.

Ισχύουσες συμφωνίες

Νομική βάση των σχέσεων ΕΕ-Ρωσίας είναι η ΣΕΣΣ που υπογράφηκε τον Ιούνιο του 1994. Αρχικά είχε δεκαετή ισχύ και ανανεώνεται αυτομάτως κάθε χρόνο. Καθορίζει τους κύριους κοινούς στόχους και θεσπίζει το θεσμικό πλαίσιο για τις διμερείς επαφές — περιλαμβανομένων τακτικών διαβουλεύσεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα και ανά

εξάμηνο διασκέψεων κορυφής σε επίπεδο προέδρων—, οι οποίες επί του παρόντος έχουν παγώσει.

Στη σύνοδο κορυφής της Αγίας Πετρούπολης το 2003, η ΕΕ και η Ρωσία ενίσχυσαν τη συνεργασία τους δημιουργώντας τέσσερις «κοινούς χώρους»: έναν οικονομικό χώρο· έναν χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης· έναν χώρο εξωτερικής ασφάλειας· και έναν χώρο έρευνας, παιδείας και πολιτισμού. Σε περιφερειακό επίπεδο, η ΕΕ και η Ρωσία, μαζί με τη Νορβηγία και την Ισλανδία, συγκρότησαν το 2007 τη νέα πολιτική για τη Βόρεια Διάσταση, με επίκεντρο τη διασυννοριακή συνεργασία στις περιοχές της Βαλτικής και του Μπάρεντς. Τον Ιούλιο του 2008 ξεκίνησαν διαπραγματεύσεις για μια νέα συμφωνία ΕΕ-Ρωσίας, η οποία επρόκειτο να περιλαμβάνει «νομικά δεσμευτικές υποχρεώσεις» σε τομείς όπως ο πολιτικός διάλογος, η δικαιοσύνη, η ελευθερία, η ασφάλεια, η οικονομική συνεργασία, η έρευνα, η εκπαίδευση, ο πολιτισμός, το εμπόριο, οι επενδύσεις και η ενέργεια. Το 2010 εγκαινιάστηκε η «Εταιρική Σχέση για τον Εκσυγχρονισμό». Οι διαπραγματεύσεις για τη συμφωνία διευκόλυνσης των διαδικασιών χορήγησης θεώρησης ολοκληρώθηκαν το 2011. Ωστόσο η επέμβαση της Ρωσίας στην Κριμαία είχε ως αποτέλεσμα τη διακοπή όλων αυτών των συνομιλιών και διαδικασιών. Το 2014 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε να παγώσει τη συνεργασία με τη Ρωσία (με εξαίρεση τη διασυννοριακή συνεργασία καθώς και τις διαπροσωπικές επαφές) και τη νέα χρηματοδότηση από την ΕΕ προς τη χώρα αυτή μέσω διεθνών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Οι σχέσεις μεταξύ της ΕΕ και της Ρωσίας έχουν τεθεί υπό πίεση μετά την παράνομη προσάρτηση της Κριμαίας και της Σεβαστούπολης από τη Ρωσία το 2014 και τις αποσταθεροποιητικές ενέργειές της στην ανατολική Ουκρανία. Μετά την έναρξη της εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία στις 24 Φεβρουαρίου 2022, η πολιτική, πολιτιστική και επιστημονική συνεργασία ανεστάλη πλήρως.

Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε τη ΣΕΣ το 1997 στο πλαίσιο της «διαδικασίας σύμφωνης γνώμης».

Το Κοινοβούλιο έχει εγκρίνει σειρά ψηφισμάτων σχετικά με την Ουκρανία, τα οποία καταδικάζουν την παράνομη προσάρτηση της Κριμαίας από τη Ρωσία και τον ρόλο της Ρωσίας στην αποσταθεροποίηση της ανατολικής Ουκρανίας. Το Κοινοβούλιο ενέκρινε ψηφίσματα τον Ιούνιο του 2015 και τον Μάρτιο του 2019 σχετικά με την κατάσταση των σχέσεων ΕΕ-Ρωσίας, με τα οποία εκφράζει την υποστήριξή του στις κυρώσεις της ΕΕ και τονίζει την ανάγκη να παρασχεθεί μια πιο φιλόδοξη οικονομική βοήθεια προς τη ρωσική κοινωνία πολιτών και να προωθηθούν οι επαφές μεταξύ των ανθρώπων, παρά τις δυσχερείς σχέσεις. Το ψήφισμα του 2019 εκφράζει μεγάλη ανησυχία για τη διεθνή συμπεριφορά της Ρωσίας, ιδίως στις χώρες της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης. Το ψήφισμα επικρίνει επίσης την επιδείνωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών στη Ρωσία και προτείνει να μη θεωρείται πλέον η Ρωσία «στρατηγικός εταίρος» της ΕΕ. Τον Σεπτέμβριο του 2021, το Κοινοβούλιο ενέκρινε [σύσταση](#) σχετικά με την κατεύθυνση των πολιτικών σχέσεων ΕΕ-Ρωσίας, απαιτώντας από την ΕΕ να «διασφαλίσει ότι οποιαδήποτε περαιτέρω συνεργασία με το Κρεμλίνο θα εξαρτηθεί από την υπόσχεση του τελευταίου να τερματίσει την εγχώρια επίθεση κατά του λαού του, να σταματήσει τη συστηματική καταστολή της αντιπολίτευσης και... των πολιτικών κρατουμένων, των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, να καταργήσει ή να τροποποιήσει όλους τους νόμους που είναι ασύμβατοι με τα διεθνή πρότυπα, όπως οι νόμοι για τους «ξένους πράκτορες»... και να τερματίσει την εξωτερική του επίθεση κατά γειτονικών χωρών». Καλεί την ΕΕ να έχει σαφώς καθορισμένες κόκκινες γραμμές

και να απέχει από τη συνέχιση της συνεργασίας με τη Ρωσία μόνο και μόνο για λόγους διατήρησης ανοικτών διαύλων διαλόγου. Ζητεί επίσης ένα όραμα και μια στρατηγική για το μέλλον των σχέσεων της ΕΕ με μια ελεύθερη, ευημερούσα, ειρηνική και δημοκρατική Ρωσία.

Πριν το 2014 το Κοινοβούλιο ήταν υπέρ μιας νέας, ευρείας συμφωνίας με τη Ρωσία που να βασίζεται σε κοινές αξίες και κοινά συμφέροντα. Ωστόσο, το Κοινοβούλιο έχει επανειλημμένα εκφράσει έντονες ανησυχίες σχετικά με τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, το κράτος δικαίου και την κατάσταση της δημοκρατίας στη Ρωσία, για παράδειγμα όσον αφορά τη νομοθεσία κατά της «προπαγάνδας» των ΛΟΑΔΜ, την αποποινικοποίηση της μη διακεκριμένης άσκησης ενδοοικογενειακής βίας, την καταστολή των ανεξάρτητων ΜΚΟ ή όσων λαμβάνουν χρηματοδότηση προερχόμενη εκτός Ρωσίας κ.λπ. Το Κοινοβούλιο έχει, πιο συγκεκριμένα, καταδικάσει τις άνευ προηγουμένου παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων εις βάρος κατοίκων της Κριμαίας, ιδίως των Τατάρων. Το 2018 ζήτησε την αποφυλάκιση του Ουκρανού σκηνοθέτη Ολέγκ Σεντσόφ, ο οποίος αντιτάχθηκε στην παράνομη προσάρτηση της Κριμαίας, και του απένειμε το Βραβείο Ζαχάρωφ. Ο Σεντσόφ αφέθηκε ελεύθερος το 2019 στο πλαίσιο ανταλλαγής αιχμαλώτων μεταξύ Ρωσίας και Ουκρανίας. Το Κοινοβούλιο καταδίκασε απερίφραστα την απόπειρα δολοφονίας του Αλεξέι Ναβάλνι το 2020.

Από την έναρξη του επιθετικού πολέμου της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, το Κοινοβούλιο έχει εγκρίνει [πολυάριθμα ψηφίσματα](#) που καταδικάζουν τη ρωσική επίθεση και τα εγκλήματα που διαπράχθηκαν και έχει εκφράσει τη σθεναρή υποστήριξή του στην ανεξαρτησία, την κυριαρχία και την εδαφική ακεραιότητα της Ουκρανίας εντός των διεθνώς αναγνωρισμένων συνόρων της.

Τους τελευταίους 18 μήνες, [το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υπήρξε ένθερμος υποστηρικτής ισχυρών και αποτελεσματικών κυρώσεων της ΕΕ](#) κατά της Ρωσικής Ομοσπονδίας, της Λευκορωσίας και συμμάχων της Ρωσικής Ομοσπονδίας ως βασικού μέσου αντιμετώπισης της κατάστασης. Έχει ζητήσει τη δήμευση ρωσικών περιουσιακών στοιχείων που έχουν «παγώσει» από την ΕΕ, και τη χρήση τους για την αντιμετώπιση της ανασυγκρότησης της Ουκρανίας και την αποζημίωση των θυμάτων της επίθεσης της Ρωσίας. Όσον αφορά τη συνεργασία για την επιβολή κυρώσεων σε ολόκληρο τον κόσμο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κάλεσε τους εταίρους να ευθυγραμμιστούν με τις κυρώσεις αυτές και εκφράζει την ανησυχία του για το γεγονός ότι αρκετές τρίτες χώρες συνεργάζονται με τη Ρωσία για να την βοηθήσουν να παρακάμψει τις κυρώσεις.

Στο [ψηφισμά του της 23 Νοεμβρίου 2022](#), το Κοινοβούλιο αναγνώρισε τη Ρωσία ως κρατικό χορηγό της τρομοκρατίας και κράτος που χρησιμοποιεί τρομοκρατικά μέσα, καλώντας τη διεθνή κοινότητα να είναι ενωμένη στην καθιέρωση λογοδοσίας για τα εγκλήματα πολέμου, τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας και το έγκλημα της επίθεσης. Σε διάφορα ψηφίσματά του, το Κοινοβούλιο έχει ζητήσει να λογοδοτήσουν ο Πρόεδρος Πούτιν, άλλοι Ρώσοι ηγέτες και οι σύμμαχοί τους στη Λευκορωσία για το έγκλημα επίθεσης που έχουν διαπράξει. Στο πλαίσιο αυτό, το Κοινοβούλιο υποστηρίζει τη δημιουργία ειδικού διεθνούς δικαστηρίου για τη δίωξη του εγκλήματος της επίθεσης κατά της Ουκρανίας που διαπράττεται από την πολιτική και στρατιωτική ηγεσία της Ρωσικής Ομοσπονδίας και των συμμάχων της, ιδίως της Λευκορωσίας. Εκφράζει επίσης την πλήρη υποστήριξή του στην εν εξελίξει έρευνα του εισαγγελέα του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου (ΔΠΔ) όσον αφορά την κατάσταση στην Ουκρανία και τα εικαζόμενα εγκλήματα πολέμου, τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας και τη γενοκτονία. Τον Μάρτιο του 2023, όταν ανακοινώθηκε η έκδοση ενταλμάτων σύλληψης

από το ΔΠΔ για τον Βλαντιμίρ Πούτιν και τη Μαρία Λβόβα Μπέλοβα , Επίτροπο για τα Δικαιώματα του Παιδιού του Προέδρου της Ρωσίας, λόγω των παράνομων απελάσεων παιδιών από την Ουκρανία στο ρωσικό έδαφος, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο χαιρέτισε την απόφαση κατά τη διάρκεια συζήτησης στην ολομέλεια.

Στη [σύστασή του, της 8ης Ιουνίου 2022, με τίτλο «Η εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας και άμυνας της ΕΕ μετά τον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας»](#), το Κοινοβούλιο κάλεσε τον Αντιπρόεδρο της Επιτροπής και τον Υπάτο Εκπρόσωπο της ΕΕ για Θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας Josep Borrell να ακολουθήσουν μια ολιστική προσέγγιση έναντι της Ρωσικής Ομοσπονδίας και να εγκαταλείψουν κάθε επιλεκτική συνεργασία με τη Μόσχα ενόψει των φρικαλεοτήτων και των εγκλημάτων πολέμου που ενορχηστρώθηκαν από τις ρωσικές πολιτικές ελίτ και διαπράχθηκαν από ρωσικά στρατεύματα, τους πληρεξούσιους και τους μισθοφόρους τους στην Ουκρανία και αλλού.

Στο [ψήφισμά του της 16ης Φεβρουαρίου 2023](#), το Κοινοβούλιο αναγνώρισε ότι ο ρωσικός επιθετικός πόλεμος άλλαξε ριζικά τη γεωπολιτική κατάσταση στην Ευρώπη και, ως εκ τούτου, κάλεσε την ΕΕ να λάβει τολμηρές, γενναίες και ολοκληρωμένες πολιτικές αποφάσεις, καθώς και αποφάσεις για την ασφάλεια και τη χρηματοδότηση, και να συνεχίσει τη διεθνή απομόνωση της Ρωσικής Ομοσπονδίας.

Ταυτόχρονα, το Κοινοβούλιο πιστεύει επίσης ότι η Επιτροπή, η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης και τα κράτη μέλη θα πρέπει να αρχίσουν να εξετάζουν τον τρόπο συνεργασίας με τη Ρωσία στο μέλλον και τον τρόπο παροχής βοήθειας για την επιτυχή μετάβαση από ένα αυταρχικό καθεστώς σε μια δημοκρατική χώρα που αποποιείται αναθεωρητικές και ιμπεριαλιστικές πολιτικές, όπως αναφέρεται στο [ψήφισμά του της 6ης Οκτωβρίου 2022](#).

Πριν από την έναρξη του επιθετικού πολέμου, το Κοινοβούλιο είχε ήδη εδώ και χρόνια καταδικάσει την εγχώρια καταστολή που εφαρμόζει το ρωσικό καθεστώς και την εντεινόμενη επιδείνωση της κατάστασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Όταν η Ρωσία ξεκίνησε τον πόλεμο κατά της Ουκρανίας, το Κοινοβούλιο επανέλαβε την απερίφραστη καταδίκη του, ιδίως για τους σοβαρούς περιορισμούς που επιβλήθηκαν στην ελευθερία της γνώμης και της έκφρασης, το δικαίωμα του συνέρχεσθαι ειρηνικώς και του συνεταιρίζεσθαι, καθώς και τη συστηματική καταστολή των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των ανεξάρτητων μέσων ενημέρωσης, των δικηγόρων και της αντιπολίτευσης. Εξέφρασε επίσης τη λύπη του για τους σαρωτικούς και την καταστολή που προβλέπει η ρωσική νομοθεσία, μεταξύ άλλων σχετικά με τους «ξένους πράκτορες» και τις «ανεπιθύμητες οργανώσεις», τις αλλαγές στον ποινικό κώδικα και τον νόμο για τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, που χρησιμοποιούνται για την άσκηση δικαστικής παρενόχλησης κατά διαφωνούντων φωνών στη χώρα και στο εξωτερικό και για την υπονόμευση των ανεξάρτητων μέσων ενημέρωσης. Επιπλέον, κατήγγειλε τη συνεχή και αυξανόμενη λογοκρισία στη Ρωσία.

Ειδικότερα, το Κοινοβούλιο έχει επανειλημμένα καταδικάσει τη Ρωσία για την καταδίκη του Αλεξέι Ναβάλνι οποίο απονεμήθηκε το [Βραβείο Ζαχάρωφ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου](#) το 2021. Καθώς συνελήφθησαν και φυλακίστηκαν περισσότεροι ακτιβιστές, το Κοινοβούλιο ενέκρινε δύο ψηφίσματα —στις [7 Απριλίου 2022](#) και στις [20 Απριλίου 2023](#) αντίστοιχα— καταδικάζοντας την αυξανόμενη καταστολή στη Ρωσία, ιδίως τις περιπτώσεις των Βλαντιμίρ Καρά Μούρτζα και Αλεξέι Ναβάλνι. Στο πλαίσιο της εκστρατείας «Free Navalny Campaign», από τις 26 έως τις 30 Ιουνίου 2023, το

Κοινοβούλιο εγκατέστησε πλήρες αντίγραφο του κελιού απομόνωσης (Shizo), όπου ο Αλεξέι Ναβάλνι εκτίει την ποινή των 9.5 ετών μπροστά από το κτίριο του Κοινοβουλίου στις Βρυξέλλες. Η εκδήλωση, η οποία διοργανώθηκε στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της Ομάδας Στήριξης της Δημοκρατίας και Συντονισμού των Εκλογών, είχε ως στόχο να επιστήσει την προσοχή στη δεινή κατάσταση του Αλεξέι Ναβάλνι και να ενημερώσει το κοινό σχετικά με την καταστολή της αντιπολίτευσης στη Ρωσία. Τον Σεπτέμβριο του 2023, σε κοινή δήλωση του προέδρου της Υποεπιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ο πρόεδρος της αντιπροσωπείας για τις σχέσεις με τη Ρωσία και ο μόνιμος εισηγητής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τη Ρωσία εξέφρασαν την ανησυχία τους για τον Βλαντιμίρ Καρά Μούρτζα, ο οποίος μεταφέρθηκε σε απομόνωση σε φυλακή μέγιστης ασφάλειας στη Σιβηρία.

Στο [ψήφισμά του της 5ης Οκτωβρίου 2023](#), το Κοινοβούλιο εξέφρασε την ανησυχία του για την Ζαρένα Μουσάεβα, υπερασπίστρια των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από την Τσετσενία. Οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Τσετσενία καταδικάζονται συστηματικά και απερίφραστα από το Κοινοβούλιο.

Το Κοινοβούλιο έχει εκφράσει την αλληλεγγύη και την υποστήριξή του προς τον λαό της Ρωσίας και της Λευκορωσίας που διαμαρτύρεται για τον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας και έχει ζητήσει από τα κράτη μέλη να προστατεύουν και να χορηγούν άσυλο σε Ρώσους και Λευκορώσους που διώκονται για να μιλήσουν κατά του πολέμου, καθώς και σε Ρώσους και Λευκορώσους λιποτάκτες και αντιρρησίες συνείδησης. Έχει επίσης ζητήσει από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ να συνεργαστούν με τους Ρώσους δημοκρατικούς ηγέτες και την κοινωνία των πολιτών και υποστηρίζει τη δημιουργία ενός κόμβου δημοκρατίας για τη Ρωσία, ο οποίος θα φιλοξενηθεί από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου συναντήθηκε με ορισμένους εκπροσώπους της ρωσικής αντιπολίτευσης το 2022, ενώ η υποεπιτροπή για τα ανθρώπινα δικαιώματα πραγματοποιεί τακτικές ανταλλαγές απόψεων με Ρώσους ανεξάρτητους δημοσιογράφους, εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών και της αντιπολίτευσης. Μεμονωμένοι βουλευτές του ΕΚ διοργάνωσαν επίσης συζήτηση στρογγυλής τραπέζης σχετικά με το μέλλον μιας δημοκρατικής Ρωσίας στις 5 και 6 Ιουνίου 2023, στην οποία συμμετείχαν εκπρόσωποι των θεσμικών οργάνων της ΕΕ, βουλευτές του ΕΚ και εξέχοντες εκπρόσωποι όλων των ρευμάτων των ρωσικών ελεύθερων μέσων ενημέρωσης και της πολιτικής αντιπολίτευσης.

Οι σχέσεις με τα ρωσικά νομοθετικά όργανα είχαν κυρίως αναπτυχθεί στο πλαίσιο της Επιτροπής Κοινοβουλευτικής Συνεργασίας (ΕΚΣ), ενός διακοινοβουλευτικού φόρουμ το οποίο είχε συσταθεί στο πλαίσιο της ΣΕΣΣ ΕΕ-Ρωσίας. Από το 1997 έως το 2014, η ΕΚΣ λειτούργησε ως σταθερή βάση για την ανάπτυξη της συνεργασίας και του διαλόγου μεταξύ των αντιπροσωπειών του Κοινοβουλίου και της Ρωσικής Ομοσπονδιακής Συνέλευσης. Από τον Μάρτιο του 2014 ωστόσο το Κοινοβούλιο έχει διακόψει αυτές τις διακοινοβουλευτικές συναντήσεις, στο πλαίσιο των περιοριστικών μέτρων που έλαβε η ΕΕ συνεπεία της κρίσης στην Ουκρανία. Πάντως, η αντιπροσωπεία του Κοινοβουλίου στην ΕΚΣ ΕΕ-Ρωσίας εξακολουθεί να συνεδριάζει τακτικά για να αναλύσει και να διεξαγάγει συζητήσεις σχετικά με τον αντίκτυπο του επιθετικού πολέμου της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας στον κόσμο και στο εσωτερικό της χώρας, και ιδίως σχετικά με την κλιμακούμενη καταστολή της ρωσικής κοινωνίας των πολιτών από τις ρωσικές αρχές. Στο πλαίσιο αυτό, η αντιπροσωπεία πραγματοποιεί τακτικά ανταλλαγές απόψεων με εκπροσώπους της ρωσικής αντιπολίτευσης, υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την κοινωνία

των πολιτών, μη κυβερνητικές οργανώσεις και ανεξάρτητους δημοσιογράφους, καθώς και με διεθνείς ειδικούς.

Από το 1999, το Κοινοβούλιο δεν προσκαλείται πλέον από τη Ρωσία για την παρατήρηση εκλογών.

Vanessa Cuevas Herman

11/2023

5.6.4. Κεντρική Ασία

Η ΕΕ αναγνωρίζει τη στρατηγική σημασία της Κεντρικής Ασίας, η οποία συνδέει την τεράστια ασιατική ήπειρο με την Ευρώπη. Το 2019 η ΕΕ επικαιροποίησε τη στρατηγική της για την Κεντρική Ασία εστιάζοντας στην ανθεκτικότητα (με κάλυψη τομέων όπως τα ανθρώπινα δικαιώματα, η ασφάλεια των συνόρων και το περιβάλλον), την ευημερία (με ιδιαίτερη έμφαση στη συνδεσιμότητα) και την περιφερειακή συνεργασία. Το Κοινοβούλιο τονίζει τη σημασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της χρηστής διακυβέρνησης και της κοινωνικής ανάπτυξης, υπογραμμίζοντας τον ρόλο που διαδραματίζει η κοινοβουλευτική διπλωματία. Το Κοινοβούλιο υποστηρίζει σθεναρά τη δημοκρατία και το κράτος δικαίου με συγκεκριμένες πρωτοβουλίες, όπως ο εκδημοκρατισμός στην Κεντρική Ασία. Υπό το πρίσμα της κατάληψης του Αφγανιστάν από τους Ταλιμπάν τον Αύγουστο του 2021, η Κεντρική Ασία αποκτά ζωτική σημασία για την ασφάλεια και τη σταθερότητα. Ενώ το Τατζικιστάν έχει εκφράσει επιφυλάξεις, το Τουρκμενιστάν και το Ουζμπεκιστάν ξεκίνησαν πρόσφατα συνεργασία με τους Ταλιμπάν. Οι ταραχές που ξέσπασαν τον Ιανουάριο του 2022 στο Καζακστάν (οι οποίες τερματίστηκαν μετά την αποστολή στρατευμάτων υπό ρωσική ηγεσία από την Οργάνωση του Συμφώνου Συλλογικής Ασφάλειας) και οι τρέχουσες συγκρούσεις μεταξύ Τατζικιστάν και Κιργιζίας καταδεικνύουν τον κίνδυνο αστάθειας σε μια περιφέρεια υπό την επιρροή της Ρωσίας. Με την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία και τη συγκέντρωση στρατευμάτων στο μέτωπο, η επιρροή της Μόσχας στην Κεντρική Ασία εξασθενεί. Ωστόσο, η Ρωσία παραμένει βασικός πάροχος ασφάλειας στην περιοχή, καθώς διαθέτει εγκαταστάσεις σε τρεις από τις πέντε χώρες της Κεντρικής Ασίας, και ελέγχει τα δύο τρίτα των εισαγωγών όπλων και στηρίζει τις κυβερνήσεις της περιοχής.

Νομική βάση

- Τίτλος V της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ): «Εξωτερική δράση»
- Τα άρθρα 206-207 (εμπόριο) και τα άρθρα 216-219 (διεθνείς συμφωνίες) της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ)
- συμφωνίες εταιρικής σχέσης και συνεργασίας (ΣΕΣΣ) που καλύπτουν τις διμερείς σχέσεις, με εξαίρεση το Τουρκμενιστάν, για το οποίο ισχύει ενδιάμεση εμπορική συμφωνία. Η νέα ενισχυμένη συμφωνία εταιρικής σχέσης και συνεργασίας με το Καζακστάν τέθηκε πλήρως σε ισχύ την 1η Μαρτίου 2020. Η ενισχυμένη ΣΕΣΣ με την Κιργιζία μονογραφήθηκε τον Ιούλιο του 2019, ενώ σε εξέλιξη βρίσκονται διαπραγματεύσεις με το Ουζμπεκιστάν. Το ενδιαφέρον του για μια ενισχυμένη ΣΕΣΣ έχει εκφράσει επίσης το Τατζικιστάν.

Οι χώρες της Κεντρικής Ασίας και οι σχέσεις ΕΕ-Κεντρικής Ασίας

Για πολλά χρόνια, οι σχέσεις μεταξύ των χωρών της Κεντρικής Ασίας ήταν σε γενικές γραμμές κακές, λόγω διαφορών όσον αφορά τα σύνορα και τους πόρους. Παρά ταύτα, η κατάσταση μεταβλήθηκε ταχέως μετά την αλλαγή ηγεσίας στο Ουζμπεκιστάν το 2016, που δημιούργησε νέες δυνατότητες για περιφερειακή συνεργασία. Τον Μάρτιο του 2018 πραγματοποιήθηκε στην Ασάνα η πρώτη σύνοδος κορυφής των ηγετών της Κεντρικής Ασίας για την περιφερειακή συνεργασία από τη δεκαετία του 1990, ενώ

τον Νοέμβριο του 2019 πραγματοποιήθηκε δεύτερη σύνοδος κορυφής στην Τασκένδη. Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας αποτελούν ένα ακόμη επίκεντρο της προσοχής, δεδομένου του τεράστιου δυναμικού περιφερειακής συνεργασίας και επενδύσεων. Το 2020, η περιφερειακή οικονομία σημείωσε σημαντική ύφεση λόγω της πανδημίας COVID-19, στη συνέχεια, το 2021 σημείωσε ανάπτυξη της τάξεως του 3,9 %, και οι τρέχουσες προοπτικές είναι αβέβαιες λόγω της εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία, του παγκόσμιου πληθωρισμού και της αύξησης των τιμών των βασικών προϊόντων.

Όλες οι χώρες της Κεντρικής Ασίας ακολουθούν πολυσχιδή εξωτερική πολιτική, καθώς επιδιώκουν να εξισορροπήσουν τους δεσμούς τους με τη Ρωσία, την Κίνα, την ΕΕ και τις ΗΠΑ ειδικότερα. Οι σχέσεις με την Τουρκία και το Ιράν είναι επίσης σημαντικές. Το Τουρκμενιστάν είναι σε μεγάλο βαθμό κλειστό στον έξω κόσμο, και η «μόνιμη ουδετερότητά» του αναγνωρίζεται ακόμη και από τον ΟΗΕ. Η ΕΕ έχει αξιοσημείωτες συναλλαγές με το Καζακστάν, κυρίως όσον αφορά τους μεταλλευτικούς πόρους, και αυξανόμενες συναλλαγές με το Ουζμπεκιστάν, ιδίως μετά την έγκριση του πρωτοκόλλου ΕΕ-Ουζμπεκιστάν για την κλωστούφαντουργία, που εγκρίθηκε από το Κοινοβούλιο το 2016. Η ΕΕ επικροτεί επίσης την ένταξη της Κιργιζίας, του Τατζικιστάν και του Καζακστάν στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ). Το Καζακστάν και η Κιργιζία είναι μέλη της Ευρασιατικής Οικονομικής Ένωσης.

Το [2016](#), το Κοινοβούλιο στήριξε τη στρατηγική της ΕΕ για την Κεντρική Ασία, ζητώντας να είναι περισσότερο επικεντρωμένη. Η [στρατηγική της ΕΕ για την Κεντρική Ασία](#) εγκρίθηκε από το Συμβούλιο τον [Ιούνιο του 2019](#). Το πεδίο των σχέσεων της ΕΕ συνδέεται με την ετοιμότητα των επιμέρους χωρών της Κεντρικής Ασίας να προβούν σε μεταρρυθμίσεις και να ενισχύσουν τη δημοκρατία, τα ανθρώπινα δικαιώματα, το κράτος δικαίου και την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης, καθώς και να εκσυγχρονίσουν και να διαφοροποιήσουν την οικονομία, μεταξύ άλλων στηρίζοντας τον ιδιωτικό τομέα και ιδίως τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, σε μια ελεύθερη οικονομία της αγοράς.

Η σημασία της περιφερειακής προσέγγισης και της περιφερειακής συνεργασίας τονίστηκε επίσης στις υπουργικές συνόδους ΕΕ-Κεντρικής Ασίας. Η 17η υπουργική σύνοδος ΕΕ-Κεντρικής Ασίας πραγματοποιήθηκε τον Νοέμβριο του 2021 με σκοπό τη στήριξη μιας πράσινης και βιώσιμης ανάκαμψης μετά την πανδημία COVID-19 και την ενθάρρυνση της συνεργασίας προκειμένου να αντιμετωπιστούν ορισμένες από τις προκλήσεις που έχουν προκύψει λόγω των εξελίξεων στο Αφγανιστάν.

Οι δραστηριότητες του Κοινοβουλίου με την Κεντρική Ασία διεξάγονται κυρίως από την Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων (AFET), την Επιτροπή Διεθνούς Εμπορίου (INTA) και την Υποεπιτροπή Ασφάλειας και Άμυνας (SEDE), την Υποεπιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (DROI), την Αντιπροσωπεία για τις σχέσεις με την Κεντρική Ασία (D-CAS), καθώς και μέσω των Επιτροπών Κοινοβουλευτικής Συνεργασίας (PCC) και της Αντιπροσωπείας για τις σχέσεις με το Αφγανιστάν (D-AF), μεταξύ άλλων οργάνων. Οι Επιτροπές Κοινοβουλευτικής Συνεργασίας με τις περισσότερες χώρες της Κεντρικής Ασίας συνεδριάζουν κάθε χρόνο. Οι βουλευτές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου επιβλέπουν την εφαρμογή των συμφωνιών και επικεντρώνονται σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στην πολιτική κατάσταση, στην οικονομική και αναπτυξιακή συνεργασία και στις εκλογικές διαδικασίες.

Από το 2013 διεξάγονται τακτικά υψηλού επιπέδου πολιτικοί διάλογοι και διάλογοι για την ασφάλεια μεταξύ της ΕΕ και της Κεντρικής Ασίας σχετικά με πολιτικά θέματα υψηλού επιπέδου και θέματα ασφάλειας, με τη συμμετοχή της ΕΕ και των χωρών της Κεντρικής Ασίας. Οι διάλογοι αυτοί οδήγησαν σε συζητήσεις σχετικά με τις

προτεραιότητες στρατηγικής της ΕΕ για την Κεντρική Ασία, καθώς και την προώθηση της συνδεσιμότητας ΕΕ-Ασίας.

Η ΕΕ έχει αντιπροσωπεύσει σε όλες τις χώρες της Κεντρικής Ασίας, αφότου ξεκίνησε να λειτουργεί η Αντιπροσωπεία στο Τουρκμενιστάν τον Ιούλιο του 2019. Η Αντιπροσωπεία της ΕΕ στη Μογγολία άνοιξε το 2017.

Το 2020 οι αμφίδρομες εμπορευματικές συναλλαγές ανήλθαν σε 22,3 δισεκατομμύρια EUR, με εμπορικό πλεόνασμα ύψους 4,1 δισεκατομμυρίων EUR υπέρ της Κεντρικής Ασίας. Οι χώρες της Κεντρικής Ασίας έλαβαν χρηματοδότηση ύψους 1,02 δισεκατομμυρίων EUR για την περίοδο 2014-2020 από τον μηχανισμό χρηματοδότησης της αναπτυξιακής συνεργασίας (ΜΑΣ), που περιλάμβανε τόσο προγράμματα διμερούς βοήθειας όσο και περιφερειακά προγράμματα (360 εκατομμύρια EUR). Η βοήθεια επικεντρώθηκε στην εκπαίδευση, την περιφερειακή ασφάλεια, τη βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων και την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη. Το Καζακστάν και το Τουρκμενιστάν δεν είναι πλέον επιλέξιμα για τα διμερή τμήματα του μηχανισμού, δεδομένου ότι απέκτησαν καθεστώς χώρας άνω μέσου εισοδήματος· ωστόσο, εξακολουθούν να έχουν πρόσβαση στα περιφερειακά προγράμματα. Το Ευρωπαϊκό Μέσο για τη Δημοκρατία και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (ΕΜΔΑΔ) λειτουργεί σε όλα τα κράτη της Κεντρικής Ασίας, εξαιρουμένου του Τουρκμενιστάν, όπου οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών είναι ελάχιστες, καθόλου άρτια οργανωμένες και πολύ αυστηρά ελεγχόμενες. Το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» είναι το νέο βασικό χρηματοδοτικό πρόγραμμα της ΕΕ για την έρευνα και την καινοτομία, με προϋπολογισμό ύψους 95,5 δισεκατομμυρίων EUR παγκοσμίως διαθέσιμο για περίοδο επτά ετών στο πλαίσιο του πολυετούς ενδεικτικού προγράμματος για την περίοδο 2021-2027.

Η ΕΕ αναβαθμίζει τις παλαιότερες ΣΕΣΣ με τους εταίρους της στην Κεντρική Ασία.

Η 10η συνεδρίαση της ομάδας εργασίας ΕΕ-Κεντρικής Ασίας για το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή (WGEC) πραγματοποιήθηκε στις 4 και 5 Οκτωβρίου 2021. Το φόρουμ της κοινωνίας των πολιτών ΕΕ-Κεντρικής Ασίας πραγματοποιήθηκε στο Αλμάτι, στο Καζακστάν, στις 6 Οκτωβρίου 2021, εστιάζοντας στο θέμα «Οικοδόμηση ενός καλύτερου μέλλοντος: συμμετοχή στη βιώσιμη ανάκαμψη μετά την πανδημία COVID».

Μετά την κατάληψη της χώρας από τους Ταλιμπάν τον Αύγουστο του 2021, η κατάσταση στο Αφγανιστάν έχει καταστεί όχι μόνο παγκόσμιο ζήτημα αλλά και το κύριο μέλημα των κυβερνήσεων της Κεντρικής Ασίας. Ολόκληρη η περιοχή της Κεντρικής Ασίας έχει καταστεί κρίσιμη περιοχή για τον περιορισμό του θρησκευτικού εξτρεμισμού και των τρομοκρατικών δικτύων, καθώς και για την παράνομη διακίνηση ναρκωτικών εντός των συνόρων της. Οι επιμέρους δημοκρατίες της Κεντρικής Ασίας (και ιδίως το Τατζικιστάν) παραμένουν απρόθυμες να επιδιώξουν οποιαδήποτε ουσιαστική συνεργασία με τους Ταλιμπάν, παρά το γεγονός ότι οι Ταλιμπάν φαίνεται να έχουν δρομολογήσει ταυτόχρονη διπλωματική προσέγγιση με στόχο να καθησυχάσουν τους γείτονες της Κεντρικής Ασίας. Λόγω της ανθρωπιστικής κρίσης στο Αφγανιστάν, η Κεντρική Ασία έχει καταστεί προορισμός μεγάλου αριθμού Αφγανών προσφύγων, οι οποίοι, κατά συνέπεια, είναι δυνητικοί αποδέκτες πρόσθετης στήριξης της ΕΕ, με διμερή και περιφερειακά προγράμματα στο πλαίσιο του πολυετούς ενδεικτικού προγράμματος της ΕΕ για την περίοδο 2021-2027.

A. Καζακστάν

Όσον αφορά το Καζακστάν, το Κοινοβούλιο έδωσε την έγκρισή του για την ενισχυμένη ΣΕΣΣ το [2017](#), τονίζοντας τη σημασία της αρχής των «αναλογικών κερδών» για την τόνωση των πολιτικών και κοινωνικοοικονομικών μεταρρυθμίσεων.

Ο πρώην Πρόεδρος Nursultan Nazarbayev παραιτήθηκε τον Μάρτιο του 2019, έπειτα από παραμονή στην εξουσία επί τρεις δεκαετίες, ωστόσο ως «Ανώτατος Ηγέτης» και «Πατέρας του Έθνους» διατήρησε σημαντική επιρροή και τυπικές εξουσίες υπό τον νέο πρόεδρο Tokayev, μεταξύ άλλων υπηρετώντας ως πρόεδρος του Συμβουλίου Εθνικής Ασφάλειας. Το Καζακστάν διεξήγαγε βουλευτικές εκλογές τον Ιανουάριο του 2021 για την ανάδειξη της Κάτω Βουλής Mazhilis, που αποτελείται από 107 έδρες. Το κυβερνών κόμμα «Nur-Otan» διατήρησε την πλειοψηφία, ενώ το κόμμα της αντιπολίτευσης «All-National Social Democratic Party» (OSDP) μπηϊκοτάρισε τις εκλογές στη βάση ισχυρισμών για νοθεία από την πολιτική ελίτ.

Το Κοινοβούλιο ενέκρινε [ψήφισμα σχετικά με την κατάσταση στο Καζακστάν τον Ιανουάριο του 2022](#), αφού ξέσπασαν εκεί διαμαρτυρίες μετά την αναπάντεχη ραγδαία αύξηση των τιμών του υδροποιημένου φυσικού αερίου, η τιμή του οποίου είχε καθοριστεί από την κυβέρνηση του Καζακστάν. Οι διαμαρτυρίες κλιμακώθηκαν έπειτα από βίαιες ενέργειες αγνώστων, άρτια εκπαιδευμένων και οργανωμένων ενόπλων. Ο Πρόεδρος Tokayev διέταξε την επείγουσα λήψη μέτρων και κήρυξε κατάσταση έκτακτης ανάγκης. Σε απάντηση στο αίτημα του Προέδρου Tokayev, η [Οργάνωση του Συμφώνου Συλλογικής Ασφάλειας \(CSTO\)](#), μια στρατιωτική συμμαχία υπό την ηγεσία της Ρωσίας, συμφώνησε να στείλει στρατιώτες («ειρηνευτικές δυνάμεις») στο Καζακστάν από τη Ρωσία, τη Λευκορωσία, το Τατζικιστάν, την Αρμενία και την Κιργιζία.

Ο Πρόεδρος Tokayev χρησιμοποίησε την κρίση για να κατηγορήσει την προηγούμενη κυβέρνηση, να εδραιώσει την εξουσία του και να τερματίσει τη διευθέτηση διττής εξουσίας που του είχε επιβάλει ο Nazarbayev. Ο Tokayev ανέλαβε τα καθήκοντα του προέδρου του Συμβουλίου Ασφαλείας και διόρισε νέο πρωθυπουργό. Εξέχοντα μέλη της οικογένειας του Nazarbayev που διαδραμάτιζαν ρόλους καίριας σημασίας έχασαν τις θέσεις επιρροής τους. Τον Σεπτέμβριο του 2022, [το Κοινοβούλιο του Καζακστάν μετέφερε ξανά την πρωτεύουσα του κράτους από τη Nur-Sultan στην Astana](#), ως τελευταία κίνηση για να αποστασιοποιηθεί η χώρα από τον πρώτο πρόεδρο της πρώην Σοβιετικής Δημοκρατίας, Nursultan Nazarbayev.

Στις 11 Ιανουαρίου 2022, ο Πρόεδρος Tokayev εξήγγειλε δέσμη ουσιαστικών μεταρρυθμίσεων. Κατά το παρελθόν, το Καζακστάν έχει καταγράψει υψηλή οικονομική ανάπτυξη, με αποτέλεσμα να καταστεί χώρα άνω μέσου εισοδήματος το 2006. Αυτή η οικονομική πρόοδος υπονομεύθηκε από τις σοβαρές επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19 και από την αυξανόμενη πολιτική και οικονομική εξάρτηση της χώρας από την Κίνα. Τον Απρίλιο του 2021, το Καζακστάν ανακοίνωσε την παρασκευή δικού του εμβολίου κατά της νόσου COVID-19, του QazVac, και δήλωσε την ετοιμότητά του να αυξήσει την παραγωγικότητα ώστε να το καταστήσει διαθέσιμο σε όλους τους πολίτες. Η αύξηση του ΑΕΠ αναμένεται να μειωθεί το 2022, εξαιτίας της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία. Το 2022 θα σηματοδοτήσει επίσης την 30ή επέτειο της σύναψης διπλωματικών σχέσεων Καζακστάν-Κίνας, ενώ οι Καζάχοι διαμαρτυρήθηκαν πρόσφατα κατά της αυξανόμενης επιρροής και οικονομικής ισχύος της Κίνας.

Τον Ιανουάριο του 2021 το Καζακστάν κατήργησε τη θανατική ποινή μετά την επικύρωση του δεύτερου Προαιρετικού Πρωτοκόλλου του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα των Ηνωμένων Εθνών, και με τον τρόπο αυτό

κατέστη η 88η χώρα που έχει υπογράψει το σύμφωνο. Η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης (ΕΥΕΔ) επαίνεσε την ενέργεια αυτή σε [δήλωση](#). Το 2020 το Καζακστάν προσχώρησε στο Διεθνές Σύμφωνο των Ηνωμένων Εθνών για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, μια πολυμερή συνθήκη που περιλαμβάνεται στον Διεθνή Χάρτη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Στις 5 Ιουνίου 2022, το Καζακστάν διεξήγαγε συνταγματικό δημοψήφισμα με το οποίο εισήχθησαν ουσιαστικές αλλαγές στην υφιστάμενη θεσμική ισορροπία εξουσιών, μεταξύ άλλων με τη μείωση της εξουσίας του Προέδρου και την ενίσχυση του ρόλου του κοινοβουλίου. Η επίσημη συμμετοχή ήταν υψηλή (68 %) και το 77,1 % των ψηφοφόρων ψήφισαν υπέρ των αλλαγών.

Το [19ο Συμβούλιο Συνεργασίας ΕΕ-Καζακστάν](#) πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο του 2022 για να εξετάσει την πρόοδο που έχει σημειωθεί όσον αφορά την εφαρμογή της ενισχυμένης ΣΕΣΣ μεταξύ της ΕΕ και του Καζακστάν. Κατά τη συνεδρίαση, η ΕΕ εξέφρασε την ικανοποίησή της για το προηγμένο επίπεδο των οικονομικών σχέσεων που έχουν αναπτυχθεί μεταξύ της ΕΕ και του Καζακστάν. Η ΕΕ αποτελεί τον μεγαλύτερο εμπορικό εταίρο και ξένο επενδυτή του Καζακστάν, και το Καζακστάν παραμένει ο κύριος εμπορικός εταίρος της ΕΕ στην Κεντρική Ασία. Το 2021 το εμπορικό ισοζύγιο ανήλθε σε 12 δισεκατομμύρια EUR υπέρ του Καζακστάν. Η ΕΕ εξέφρασε επίσης την ικανοποίησή της για την επιτυχή συνεργασία στο πλαίσιο της επιχειρηματικής πλατφόρμας υψηλού επιπέδου ΕΕ-Καζακστάν που δρομολογήθηκε το 2019, και ιδίως για το εποικοδομητικό πνεύμα που επέδειξε το Καζακστάν διασκεδάζοντας τις ανησυχίες που εκφράστηκαν από επενδυτές της ΕΕ.

Το Κοινοβούλιο δεν έχει παραστεί ως παρατηρητής στις εκλογές στο Καζακστάν από το 2005. Το Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Οργανισμού για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ/ΟΙΔΗΡ) έχει αποστείλει εκλογικούς παρατηρητές στο Καζακστάν. Το ΟΑΣΕ/ΟΙΔΗΡ διαπίστωσε ελλείψεις στις βουλευτικές εκλογές του Ιανουαρίου του 2021, οι οποίες περιλαμβάνουν την απουσία πραγματικής αντιπολίτευσης στο κόμμα «Nur-Otan», καθώς και τη μη συμμόρφωση με τις συστάσεις του ΟΑΣΕ/ΟΙΔΗΡ όσον αφορά τις θεμελιώδεις ελευθερίες, την αμεροληψία της εκλογικής διοίκησης και την επιλεξιμότητα, μεταξύ άλλων. Η ΕΥΕΔ σημείωσε επίσης ότι, ενώ στο Καζακστάν έχουν πραγματοποιηθεί σημαντικές πολιτικές μεταρρυθμίσεις, οι εκλογές ήταν μια ευκαιρία για να καταδειχθεί η αποτελεσματική υλοποίησή τους, η οποία όμως δεν αξιοποιήθηκε.

Το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 11ης Φεβρουαρίου 2021 σχετικά με την ανησυχητική κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο Καζακστάν ζήτησε την τήρηση του νομικού πλαισίου για τη διεξαγωγή εκλογών. Το Κοινοβούλιο υπογράμμισε τις συστάσεις του ΟΑΣΕ για τη διασφάλιση των θεμελιωδών ελευθεριών, τον τερματισμό της αυθαίρετης κράτησης ακτιβιστών για τα ανθρώπινα δικαιώματα και μελών των κινημάτων της αντιπολίτευσης, τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των ατόμων ΛΟΑΤΙ και την εγγύηση της ασφάλειας των Καζάχων και άλλων ομάδων εθνοτικών μειονοτήτων. Επιπλέον, ζήτησε πιθανές ατομικές κυρώσεις κατά των αξιωματούχων του Καζακστάν οι οποίοι ευθύνονται άμεσα για παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

B. Κιργιζία

Τον Ιούλιο του 2019 υπογράφηκε η ενισχυμένη ΣΕΣΣ με την Κιργιζία. Η ΕΕ είναι μεταξύ των βασικών υποστηρικτών της βιώσιμης ανάπτυξης και των μεταρρυθμίσεων στην Κιργιζία. Από το 2014 έως το 2020, η ΕΕ διέθεσε 174 εκατομμύρια EUR για

αναπτυξιακή βοήθεια βάσει επιχορηγήσεων με στόχο τρεις κύριους τομείς και μέτρα στήριξης: το κράτος δικαίου, την ολοκληρωμένη αγροτική ανάπτυξη και την εκπαίδευση. Επιπλέον, η ΕΕ στηρίζει επίσης τη μετάβαση στη δημοκρατία και τις δημοκρατικές εκλογές μέσω ενός προγράμματος για το κράτος δικαίου και δεσμευτεί να διαθέσει 20 εκατομμύρια EUR για τη στήριξη της σταθεροποίησης και του εκδημοκρατισμού. [Το πολυετές ενδεικτικό πρόγραμμα για την περίοδο 2021-2027](#) ανταποκρίνεται στην εθνική αναπτυξιακή στρατηγική της Κιργιζίας για το 2040, που καθορίζει έναν μακροπρόθεσμο χάρτη πορείας για να αναδειχθεί η Κιργιζία σε μια ισχυρή, αυτάρκη και ευημερούσα χώρα έως το 2040.

Το Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΑΣΕ παρακολουθεί τακτικά τις βουλευτικές και προεδρικές εκλογές. Οι πιο πρόσφατες βουλευτικές εκλογές στην Κιργιζία πραγματοποιήθηκαν τον Οκτώβριο του 2020, οι οποίες στη συνέχεια ακυρώθηκαν κατόπιν μαζικών διαμαρτυριών για παρατυπίες και εξαγορά ψήφων. Ο Πρόεδρος της Κιργιζίας, Sooronbay Jeenbekov, παραιτήθηκε τον Οκτώβριο του 2020 και η χώρα διεξήγαγε προεδρικές εκλογές τον Ιανουάριο του 2021, μετά τις οποίες ο Sadyr Japarov ανέλαβε καθήκοντα ως ο έκτος Πρόεδρος της Κιργιζίας. Η ΕΕ σημείωσε χαμηλό ποσοστό συμμετοχής στις εκλογές, έλλειψη ισότιμων όρων ανταγωνισμού για τους υποψηφίους, παραβιάσεις όσον αφορά τις διαδικασίες προεκλογικής εκστρατείας και κατάχρηση των διοικητικών πόρων, όπως ανέφερε το Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΑΣΕ. Η ΕΕ κάλεσε επίσης τον Πρόεδρο να δεσμευτεί για τις καθολικές υποχρεώσεις όσον αφορά τις θεμελιώδεις ελευθερίες και τα ανθρώπινα δικαιώματα και ζήτησε επιτακτικά σεβασμό προς το Σύνταγμα και τις βουλευτικές εκλογές σε συνεργασία με το ΟΑΣΕ/ ODHHR. Οι βουλευτικές εκλογές πραγματοποιήθηκαν τον Νοέμβριο του 2021. Η Αντιπροσωπεία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τις σχέσεις με την Κεντρική Ασία (D-CAS) επισκέφθηκε τη χώρα.

Σε δημοψήφισμα που διεξήχθη στις 11 Απριλίου 2021, οι ψηφοφόροι ενέκριναν νέο Σύνταγμα το οποίο μείωσε το μέγεθος του κοινοβουλίου κατά 25 %, σε 90 έδρες. Έδωσε επίσης στον Πρόεδρο την εξουσία να διορίζει δικαστές και τους επικεφαλής των αρχών επιβολής του νόμου και αντικατέστησε τον νόμο που επιτρέπει στον πρόεδρο την άσκηση μία θητείας υπέρ της επανεκλογής για δεύτερη θητεία. Η ΕΕ [εξέδωσε δήλωση](#) σχετικά με τη συνταγματική μεταρρύθμιση στην Κιργιζία τον Απρίλιο του 2021, εκφράζοντας τη δυσαρέσκειά της για την έλλειψη διαλόγου χωρίς αποκλεισμούς με τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών. Ωστόσο, η ΕΕ επέμεινε ότι θα συνεχίσει να υποστηρίζει την προώθηση του προγράμματος μεταρρυθμίσεων.

Τον Ιούνιο του 2021, [ο Ειδικός Εντεταλμένος της ΕΕ για την Κεντρική Ασία, Peter Burian, έφθασε στη Δημοκρατία της Κιργιζίας](#) για να πραγματοποιήσει διμερείς συναντήσεις με τον Πρόεδρο Japarov και άλλους ηγέτες ενδιαφέροντος, προκειμένου να συζητήσει σχετικά με τη διμερή συνεργασία, την τρέχουσα κατάσταση όσον αφορά τα ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τις προκλήσεις όσον αφορά την εφαρμογή της στρατηγικής της ΕΕ για την Κεντρική Ασία.

Κατά τη 18η συνεδρίαση του Συμβουλίου Συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και της Δημοκρατίας της Κιργιζίας στις 4 Ιουνίου 2021 συζητήθηκαν η ενίσχυση του κράτους δικαίου, η πρόοδος όσον αφορά τις δικαστικές και εκλογικές μεταρρυθμίσεις, η χρηστή διακυβέρνηση, η συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ο 11ος ετήσιος διάλογος μεταξύ της ΕΕ και της Δημοκρατίας της Κιργιζίας για τα ανθρώπινα δικαιώματα πραγματοποιήθηκε στις 6 Σεπτεμβρίου 2021 στις Βρυξέλλες. Η ΕΕ εξέφρασε την ανησυχία της για τους περιορισμούς λόγω της νόσου

COVID-19 που επέφεραν αύξηση της έμφυλης βίας, τους περιορισμούς στα ανεξάρτητα μέσα ενημέρωσης και τις αμφιλεγόμενες νομοθετικές πρωτοβουλίες. Στις 5 Νοεμβρίου 2021 η Κιργιζία φιλοξένησε το πρώτο Οικονομικό Φόρουμ ΕΕ-Κεντρικής Ασίας στο Μπισκέκ.

Όσον αφορά την Κιργιζία, το Κοινοβούλιο εξέφρασε την ανησυχία του για τα νομοσχέδια περί «προπαγάνδας» των ΛΟΑΤΙ το [2015](#). Τον [Ιανουάριο του 2019](#) ενέκρινε συστάσεις για τις διαπραγματεύσεις σχετικά με μια νέα διμερή συμφωνία. Μετά τις συγκρούσεις στα σύνορα Κιργιζίας-Τατζικιστάν τον Απρίλιο του 2021, ο πρόεδρος της επιτροπής AFET του Κοινοβουλίου, David McAllister, και ο πρόεδρος της D-CAS, Fulvio Martusciello, [εξέδωσαν δήλωση](#) στις 3 Μαΐου 2021, στην οποία εξέφρασαν την ικανοποίησή τους για την κατάπαυση του πυρός και κάλεσαν και τις δύο πλευρές να διεξαγάγουν διπλωματικές συζητήσεις και να μην εμπλακούν σε στρατιωτικές συγκρούσεις. Η κατάπαυση του πυρός δεν τηρήθηκε και η συνεχιζόμενη σύγκρουση στα σύνορα μεταξύ Κιργιζίας και Τατζικιστάν έχει προκαλέσει τον θάνατο και τον τραυματισμό εκατοντάδων ανθρώπων, καθώς και τον εκτοπισμό χιλιάδων. Η σύγκρουση κλιμακώθηκε περαιτέρω τον Σεπτέμβριο του 2022.

Το Κοινοβούλιο ανησυχεί έντονα για τα ανθρώπινα δικαιώματα στην Κιργιζία. Η έρευνα σχετικά με τον θάνατο του υπερασπιστή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων Azimjon Askarov ενώ ήταν υπό κράτηση τον Ιούλιο του 2020 περατώθηκε και στη συνέχεια ξεκίνησε εκ νέου. Εξακολουθεί να απαγορεύεται σε πολλούς ξένους ακτιβιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ξένους ανταποκριτές στα μέσα ενημέρωσης η είσοδος στην Κιργιζία. Η ενδοοικογενειακή βία παραμένει ευρέως διαδεδομένη.

Γ. Ουζμπεκιστάν

Το Ουζμπεκιστάν κατέστη η ένατη δικαιούχος χώρα όταν προσχώρησε στο καθεστώς της ΕΕ για τη βιώσιμη ανάπτυξη και τη χρηστή διακυβέρνηση (ΣΓΠ+) τον Απρίλιο του 2021. Με την προσχώρησή του στο εν λόγω σύστημα, το Ουζμπεκιστάν λαμβάνει πρόσθετα οικονομικά οφέλη λόγω της κατάργησης των δασμών για τα δύο τρίτα των γραμμών προϊόντων που καλύπτονται από το ΣΓΠ+. Το μέσο αυτό τονώνει τις εξαγωγές της χώρας και την ικανότητά της να προσελκύει ξένες επενδύσεις. Το Ουζμπεκιστάν, με τη σειρά του, αναμένεται να εφαρμόσει 27 βασικές διεθνείς συμβάσεις για τη χρηστή διακυβέρνηση, τα ανθρώπινα και εργασιακά δικαιώματα και την προστασία του περιβάλλοντος και του κλίματος.

Στη σύστασή του του Μαρτίου 2019 [όσον αφορά τη νέα συνολική συμφωνία μεταξύ της ΕΕ και του Ουζμπεκιστάν](#), το Κοινοβούλιο ζήτησε να του επιτραπεί ο κατάλληλος έλεγχος της διαπραγματευτικής διαδικασίας.

Στις 6 Ιουλίου 2022, η ΕΕ και το Ουζμπεκιστάν μονογράφησαν τη νέα ενισχυμένη ΣΕΣΣ, η οποία θα παράσχει ένα νέο, σύγχρονο και φιλόδοξο πλαίσιο για την ενίσχυση της εταιρικής σχέσης ΕΕ-Ουζμπεκιστάν. Επιπλέον, η ΕΕ και το Ουζμπεκιστάν πραγματοποίησαν την 18η ετήσια συνεδρίαση της Επιτροπής Συνεργασίας. Οι δύο πλευρές εξέτασαν τις εξελίξεις στις διμερείς σχέσεις τους κατά το προηγούμενο έτος και τις προοπτικές τους για το επόμενο έτος. Η ΕΕ έθιξε τα πρόσφατα βίαια γεγονότα στο Karakalpakstan και ζήτησε να διενεργηθεί ανεξάρτητη έρευνα σχετικά με τις περιστάσεις γύρω από τις διαμαρτυρίες το συντομότερο δυνατόν. Η ΕΕ τόνισε τη σημασία της υπεράσπισης του δικαιώματος ειρηνικής διαδήλωσης.

Η 18η ετήσια συνεδρίαση της Επιτροπής Συνεργασίας έδωσε την ευκαιρία να συζητηθούν οι εμπορικές και οικονομικές σχέσεις, συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής του Ουζμπεκιστάν στο σύστημα ΣΓΠ + της ΕΕ. Η συζήτηση κάλυψε

επίσης την τεχνική συνεργασία· τη στήριξη της ΕΕ στην αναπτυξιακή στρατηγική του Ουζμπεκιστάν· τη συνεργασία στον τομέα της ενέργειας, με έμφαση στη βιωσιμότητα και την πράσινη μετάβαση· τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες, ιδίως όσον αφορά τη συνταγματική μεταρρύθμιση και τη μεταρρύθμιση του ποινικού κώδικα του Ουζμπεκιστάν· και την περιφερειακή κατάσταση στην Κεντρική Ασία, συμπεριλαμβανομένης της κατάστασης στο Αφγανιστάν. Οι δύο πλευρές προσβλέπουν στη διάσκεψη ΕΕ-Κεντρικής Ασίας για τη βιώσιμη συνδεσιμότητα που θα πραγματοποιηθεί τον Νοέμβριο του 2022 στη Σαμαρκάνδη, στο Ουζμπεκιστάν.

Μετά την ανάληψη των καθηκόντων του Προέδρου του Ουζμπεκιστάν, Shavkat Mirziyoyev, το 2016, συνεχίζονται ευρείες και ταχείες δημοκρατικές αλλαγές, συμπεριλαμβανομένων διαφόρων φιλόδοξων μεταρρυθμίσεων και εσωτερικών αλλαγών, όπως η απελευθέρωση ορισμένων πολιτικών κρατουμένων, οι οποίες αντικατοπτρίζουν ορισμένες θετικές εξελίξεις. Τα θεμέλια για τις αλλαγές αυτές τέθηκαν στην εθνική αναπτυξιακή στρατηγική του Ουζμπεκιστάν για την περίοδο 2017-2021.

Τον Φεβρουάριο του 2021, ο Mirziyoyev υπέγραψε νόμο για τη μετάθεση των προεδρικών εκλογών τον Οκτώβριο του 2021. Το Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΑΣΕ επανέλαβε τις συστάσεις του σχετικά με τη χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων, την επίσπευση της διαδικασίας καταμέτρησης ψήφων και την περικοπή κρατικών πόρων για προεκλογικές εκστρατείες. Διατυπώθηκαν ανησυχίες για την απουσία πραγματικής αντιπολίτευσης όσον αφορά τις υποψηφιότητες για τις εκλογές του Οκτωβρίου του 2021. Οι αρχές του Ουζμπεκιστάν δεν έκαναν δεκτή την καταχώριση ενός νέου κόμματος, του «Haqiqat va Taraqqiyo» (Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα «Αλήθεια και Πρόοδος»), με την αιτιολογία ότι πολλές υπογραφές που συγκέντρωσε ο πολιτικός της αντιπολίτευσης Khidirnazar Allaqlon ήταν άκυρες.

Τον Μάιο του 2021 ο μπλόγκερ Otabek Sattoriy καταδικάστηκε από δικαστήριο του Ουζμπεκιστάν σε φυλάκιση 6 ετών βάσει κατηγοριών δυσφήμισης και εκβίασης. Στα βίντεό του, ο Sattoriy ασκούσε συχνά κριτική σε υψηλόβαθμους κυβερνητικούς αξιωματούχους στην επαρχία του, το Termez, και επισήμανε περιστατικά διαφθοράς. Σύμφωνα με ομάδες υπεράσπισης των δικαιωμάτων και της δημοσιογραφίας, η καταδίκη αυτή συνιστά προσπάθεια της ηγεσίας να τρομοκρατήσει τον Τύπο εν όψει των εκλογών.

Το Ουζμπεκιστάν ξεκίνησε, πρόσφατα, συνεργασία με τους Ταλιμπάν. Τον Οκτώβριο του 2021 ο αντιπρόεδρος της κυβέρνησης του Ουζμπεκιστάν συναντήθηκε με εκπροσώπους των Ταλιμπάν στη μεθοριακή πόλη Τερμέζ στο Ουζμπεκιστάν, για να συζητήσουν θέματα σε σχέση με το εμπόριο και την οικονομική αλληλεπίδραση, τη διασφάλιση της ασφάλειας των συνόρων και τη συνεργασία στους τομείς της ενέργειας, των μεταφορών και των διεθνών εμπορευματικών μεταφορών, καθώς και το σιδηροδρομικό έργο που θα συνδέει την πόλη Τερμέζ με την πόλη Πεσαβάρ στο Πακιστάν, διερχόμενο μέσω της Μαζάρ και της Καμπούλ στο Αφγανιστάν.

Το Κοινοβούλιο ενέκρινε το πρωτόκολλο ΕΕ-Ουζμπεκιστάν για την κλωστοϋφαντουργία τον Δεκέμβριο του 2016, αφού η χώρα δεσμεύτηκε ουσιαστικά, σε στενή συνεργασία με τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας, να εξαλείψει τη χρήση της παιδικής εργασίας κατά την ετήσια συγκομιδή βαμβακιού. Τον [Μάρτιο του 2019](#), εξέδωσε συστάσεις για τις διαπραγματεύσεις σχετικά με την ενισχυμένη ΣΕΣΣ.

Το Κοινοβούλιο έλαβε πρόσκληση να παραστεί ως παρατηρητής σε βουλευτικές εκλογές στο Ουζμπεκιστάν για πρώτη φορά τον Δεκέμβριο του 2019, αλλά

μόνο το Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΑΣΕ παρακολούθησε τις εν λόγω εκλογές. Το Κοινοβούλιο αρνήθηκε να παραστεί ως παρατηρητής στις εκλογές με την αιτιολογία ότι δεν ήταν ούτε ελεύθερες ούτε δίκαιες, επισημαίνοντας το γεγονός ότι τα μέλη του κοινοβουλίου του Ουζμπεκιστάν προέρχονταν μόνο από φίλα προσκείμενα στο καθεστώς κόμματα.

Ωστόσο, το Κοινοβούλιο αποδέχθηκε την πρόσκληση για παρακολούθηση των προεδρικών εκλογών στις 24 Οκτωβρίου 2021, παρόλο που οι πέντε υποψήφιοι που έγιναν δεκτοί και καταχωρίστηκαν από την Κεντρική Εκλογική Επιτροπή φέρονται να υποστηρίζουν την κυβέρνηση, ενώ δεν έγινε δεκτή η αίτηση καταχώρισης δύο αξιόπιστων υποψηφίων της αντιπολίτευσης από το Φιλελεύθερο Δημοκρατικό Κόμμα και το Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα «Αλήθεια και Πρόοδος».

Οι σχέσεις μεταξύ Ουζμπεκιστάν και Ρωσίας ενισχύθηκαν υπό τον Πρόεδρο Mirziyoyev. Οι δύο χώρες υπέγραψαν συμφωνία για τη διεύρυνση της στρατιωτικής και τεχνικής συνεργασίας με δέσμευση για την από κοινού προμήθεια στρατιωτικών προϊόντων, στρατιωτικού εξοπλισμού, έρευνας και βοήθειας, καθώς και για την ανανέωση παρωχημένου οπλισμού. Η Ρωσία είναι ένας από τους μεγαλύτερους εμπορικούς εταίρους του Ουζμπεκιστάν και οι Ρώσοι επενδυτές ενδιαφέρονται ιδιαίτερα για τον τομέα του πετρελαίου και του φυσικού αερίου του Ουζμπεκιστάν. Η ρωσική εταιρεία Gazprom συνεργάζεται με την εταιρεία παραγωγής υδρογονανθράκων Uzbekneftegaz στην παραγωγή φυσικού αερίου στα κοιτάσματα φυσικού αερίου του Ουζμπεκιστάν και αγοράζει επίσης φυσικό αέριο από το Ουζμπεκιστάν. Στις 15 Σεπτεμβρίου 2022, το Ουζμπεκιστάν φιλοξένησε τη διμερή συνάντηση μεταξύ του Κινέζου Προέδρου, Χί Jinqing, και του Ρώσου Προέδρου, Vladimir Putin, στη Σαμαρκάνδη.

Δ. Τουρκμενιστάν

Το Τουρκμενιστάν παραμένει καταπιεστική χώρα υπό το αυταρχικό καθεστώς του Προέδρου Berdymukhamedov. Πρόσφατες εξελίξεις δείχνουν ότι η δημοκρατική ανάπτυξη δεν έχει σημειώσει πρόοδο και η κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν έχει βελτιωθεί. Το 2021 το Τουρκμενιστάν εισήγαγε ορισμένες συνταγματικές μεταρρυθμίσεις, συμπεριλαμβανομένης της συγκρότησης Άνω Βουλής. Ωστόσο, ο ρόλος του κοινοβουλίου του Τουρκμενιστάν εξακολουθεί να είναι εξαιρετικά περιορισμένος.

Οι επίσημες σχέσεις ΕΕ-Τουρκμενιστάν ξεκίνησαν το 1997 και τα δύο μέρη υπέγραψαν ΣΕΣΣ το 1998. Αν και όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ και το Τουρκμενιστάν έχουν ήδη κυρώσει τη ΣΕΣΣ από το 2004, η επικύρωση από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είναι η τελική εναπομένουσα απαίτηση για την οριστικοποίησή της. Το Κοινοβούλιο έχει επανειλημμένα αρνηθεί να δώσει την έγκρισή του για την επικύρωση της ΣΕΣΣ ΕΕ-Τουρκμενιστάν λόγω της βαθιάς ανησυχίας του σχετικά με τα βραχυπρόθεσμα κριτήρια αναφοράς σε σχέση με την πρόοδο του Τουρκμενιστάν όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες. Συνεπώς, οι διμερείς σχέσεις ΕΕ-Τουρκμενιστάν διέπονται επί του παρόντος από την [ενδιάμεση εμπορική συμφωνία του 2010](#).

Πέραν των περιφερειακών πλαισίων ΕΕ-Κεντρικής Ασίας, η ΕΕ και το Τουρκμενιστάν διατηρούν ετήσιους διμερείς διαλόγους: τον διάλογο μεταξύ της ΕΕ και του Τουρκμενιστάν για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη μικτή επιτροπή ΕΕ-Τουρκμενιστάν. Η 20ή συνεδρίαση της μικτής επιτροπής πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβριο του 2021 με σκοπό την περαιτέρω ανάπτυξη της εταιρικής σχέσης και της συνεργασίας, ιδίως όσον αφορά την οικονομική ανάπτυξη, το εμπόριο και τις επενδύσεις, καθώς και

την ανάπτυξη κοινών έργων στους τομείς του περιβάλλοντος, της γεωργίας, της εκπαίδευσης και της προστασίας της υγείας.

Η ΕΕ επιβεβαίωσε εκ νέου ότι το κράτος δικαίου και ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποτελούν ουσιώδεις πτυχές της σχέσης μεταξύ της ΕΕ και του Τουρκμενιστάν.

Ο 13ος ετήσιος διάλογος μεταξύ της ΕΕ και του Τουρκμενιστάν για τα ανθρώπινα δικαιώματα πραγματοποιήθηκε στις 6 Ιουλίου 2021. Οι συζητήσεις επικεντρώθηκαν στην εκπλήρωση από πλευράς του Τουρκμενιστάν των διεθνών νομικών υποχρεώσεών του, ιδίως του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, σε κοινωνικοοικονομικά θέματα και στη συνεργασία σε πολυμερείς πλατφόρμες. Το Κοινοβούλιο έχει εκφράσει επανειλημμένα ανησυχίες σχετικά με τις χαμηλές επιδόσεις του Τουρκμενιστάν όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα και, κατά συνέπεια, έχει εμποδίσει μέχρι στιγμής τη θέση σε ισχύ της ΣΕΣΣ. Τον [Μάρτιο του 2019](#) το Κοινοβούλιο όρισε συστάσεις οι οποίες θα πρέπει να ληφθούν υπόψη προτού εξετάσει εάν θα δώσει την έγκρισή του. Το Κοινοβούλιο δεν έχει λάβει ποτέ πρόσκληση για παρατήρηση εκλογών στο Τουρκμενιστάν. Η έκτη διακοινοβουλευτική συνεδρίαση μεταξύ της ΕΕ και του Τουρκμενιστάν προβλέπεται να πραγματοποιηθεί τον Δεκέμβριο του 2022.

Με την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία τον Φεβρουάριο του 2022, οι χώρες της ΕΕ προσπαθούν να αυξήσουν τους πόρους φυσικού αερίου του Τουρκμενιστάν για να διασφαλίσουν την ενεργειακή τους ασφάλεια. Συνεπώς, το Τουρκμενιστάν και η ΕΕ επεξεργάζονται επί του παρόντος συμφωνία για το φυσικό αέριο, καθώς το Τουρκμενιστάν επιθυμεί να διαφοροποιήσει τις εξαγωγές του στον τομέα της ενέργειας, ενώ η ΕΕ επιθυμεί να διαφοροποιήσει τις εισαγωγές ενέργειας. Τον Νοέμβριο του 2014, το Τουρκμενιστάν υπέγραψε συμφωνία-πλαίσιο με την Τουρκία για την προμήθεια του φυσικού του αερίου μέσω του αγωγού φυσικού αερίου της Ανατολίας, ο οποίος τώρα παραλαμβάνει φυσικό αέριο από το κοιτάσμα Shah Deniz του Αζερμπαϊτζάν στην Κασπία Θάλασσα. Το 2021, η Trans Caspian Resources παρουσίασε το έργο της για τη γραμμή διασύνδεσης μέσω της Κασπίας, έναν μικρότερο αγωγό φυσικού αερίου (σε σύγκριση με τον διακασπιακό αγωγό φυσικού αερίου) από το Τουρκμενιστάν στο Αζερμπαϊτζάν. Μόλις ολοκληρωθεί, θα προμηθεύει 10 έως 12 δισεκατομμύρια κυβικά μέτρα φυσικού αερίου ετησίως.

Ε. Τατζικιστάν

Η συνεργασία της ΕΕ με το Τατζικιστάν έχει αναπτυχθεί σημαντικά μετά την ανεξαρτησία της χώρας από την ΕΣΣΔ το 1992. Το ισχύον νομικό πλαίσιο για τις σχέσεις ΕΕ-Τατζικιστάν είναι η [ΣΕΣΣ](#) που υπεγράφη τον Οκτώβριο του 2004 και τέθηκε σε ισχύ τον Ιανουάριο του 2010. Το Κοινοβούλιο ενέκρινε τη σύναψη της ΣΕΣΣ το 2009, αλλά ζήτησε βελτιώσεις στους τομείς των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της διαφθοράς, της υγείας και της παιδείας. Η ΣΕΣΣ συνέβαλε στην ενίσχυση της διμερούς συνεργασίας και ενίσχυσε την προβολή της ΕΕ στο Τατζικιστάν, δημιουργώντας μια πλατφόρμα πολιτικού διαλόγου με στόχο την προώθηση των διμερών εμπορικών και οικονομικών σχέσεων. Περιλαμβάνει επίσης άρθρα σχετικά με τη συνεργασία όσον αφορά τη μετανάστευση και την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, των ναρκωτικών και της τρομοκρατίας.

Το Τατζικιστάν είναι σημαντικός εταίρος της ΕΕ που αντιμετωπίζει επί του παρόντος διάφορες προκλήσεις, όπως ο αντίκτυπος των διεθνών κυρώσεων και η επιστροφή πολλών Τατζίκων μεταναστών από τη Ρωσία μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, η κρίσιμη κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και το έντονο

ενδιαφέρον για ένταξη στο καθεστώς εμπορικών προτιμήσεων του ΣΓΠ+. Μετά την κατάληψη του Αφγανιστάν από τους Ταλιμπάν, το Τατζικιστάν έχει υποδεχθεί χιλιάδες Αφγανούς πρόσφυγες. Η χώρα είναι προσηλωμένη στην καταπολέμηση της εξάπλωσης του εξτρεμισμού και του ριζοσπαστισμού στην Κεντρική Ασία.

[Κατά την ένατη σύνοδο του Συμβουλίου Συνεργασίας ΕΕ-Τατζικιστάν](#), που πραγματοποιήθηκε τον Φεβρουάριο του 2021 στο πλαίσιο της ΣΕΣΣ ΕΕ-Τατζικιστάν, συζητήθηκαν τρόποι αναβάθμισης των σχέσεων. Έκτοτε, έχουν ξεκινήσει επαφές για την έναρξη διαπραγματεύσεων για τη σύναψη ενισχυμένης ΣΕΣΣ, με βάση το παράδειγμα άλλων χωρών της Κεντρικής Ασίας. Παράλληλα με τις συζητήσεις σχετικά με τον αντίκτυπο της πανδημίας COVID-19, η ΕΕ ενθάρρυνε το Τατζικιστάν να βελτιώσει τις επιδόσεις του όσον αφορά τις θεμελιώδεις ελευθερίες και τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ο 12ος διάλογος για τα ανθρώπινα δικαιώματα πραγματοποιήθηκε τον Νοέμβριο του 2020 και εκφράστηκαν ανησυχίες σχετικά με τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Τον Μάρτιο του 2020, πραγματοποιήθηκαν βουλευτικές εκλογές στο Τατζικιστάν. Το κυβερνών Λαϊκό Δημοκρατικό Κόμμα επικράτησε με συντριπτική πλειοψηφία. Οι προεδρικές εκλογές πραγματοποιήθηκαν τον Οκτώβριο του 2021 εν μέσω της πανδημίας COVID-19. Όπως αναμενόταν, ο Emomali Rakhmonov (Rahmon) επικράτησε χωρίς δυσκολία στις εκλογές, εξασφαλίζοντας άλλα επτά χρόνια ως Πρόεδρος.

Τον Ιούνιο του 2016, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε ένα πολύ επικριτικό [ψήφισμα σχετικά με την κατάσταση των κρατουμένων συνείδησης](#) στο Τατζικιστάν, με το οποίο εξέφρασε βαθιά ανησυχία για την επιδείνωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τον αυξημένο αριθμό κρατήσεων και συλλήψεων ακτιβιστών για τα ανθρώπινα δικαιώματα, πολιτικών αντιπάλων και μελών των οικογενειών τους, καθώς και για τους σοβαρούς περιορισμούς στα ανεξάρτητα μέσα ενημέρωσης.

Το Κοινοβούλιο έχει επανειλημμένα εκφράσει ανησυχία για τις συγκρούσεις στα σύνορα Κιργιζίας-Τατζικιστάν και εξέφρασε ικανοποίηση για τη συμφωνία κατάπαυσης του πυρός που επιτεύχθηκε τον Απρίλιο του 2021. Ωστόσο, τον Σεπτέμβριο του 2022, σε διάφορα σημεία των συνόρων κλιμακώθηκε η βία μεταξύ των συνοριοφυλάκων. Η κλιμάκωση αυτή είναι επιζήμια για την περιφερειακή σταθερότητα.

ΣΤ. Μογγολία

Η Μογγολία, αν και δεν καλύπτεται από τη στρατηγική της ΕΕ για την Κεντρική Ασία, κατατάσσεται από το Κοινοβούλιο σε αυτή την περιφέρεια στο πλαίσιο των μόνιμων αντιπροσωπειών του. Η Μογγολία έχει πολλές κοινές πολιτιστικές, ιστορικές και οικονομικές πτυχές με τις δημοκρατίες της πρώην ΕΣΣΔ της Κεντρικής Ασίας. Τα τελευταία τριάντα χρόνια, η Μογγολία έχει διακριθεί ως «όαση δημοκρατίας» με σταθερή οικονομική ανάπτυξη, αν και οι εξελίξεις του 2019 προξένησαν ανησυχίες όσον αφορά τη διάβρωση της δημοκρατίας της. Το [2017](#), το Κοινοβούλιο ενέκρινε τη ΣΕΣΣ ΕΕ-Μογγολίας.

Εν μέσω της πανδημίας COVID-19, η Μογγολία διεξήγαγε τις τακτικές βουλευτικές εκλογές της και ο Ukhnaa Khürelsükh εξελέγη Πρόεδρος. Δεδομένου ότι το νέο, τροποποιημένο Σύνταγμα θέτει την απαίτηση ο Πρόεδρος να μην συνδέεται με πολιτικό κόμμα, τον Ιούνιο του 2021, ο Ukhnaa αντικαταστάθηκε ως ηγέτης του Λαϊκού Κόμματος της Μογγολίας (MPP) από τον εν ενεργεία πρωθυπουργό της Μογγολίας Luvsannamsrai Oyun-Erdene. Η πολιτική σκηνή της Μογγολίας κυριαρχείται επί του

παρόντος από την εδραίωση του κόμματος MPP, το οποίο κατέχει υπερπλειοψηφία στο κοινοβούλιο της Μογγολίας και προεδρικό έλεγχο.

Η ετήσια συνεδρίαση της μικτής επιτροπής ΕΕ-Μογγολίας πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο του 2022 προκειμένου να επαναβεβαιώσει την εταιρική σχέση που βασίζεται σε κοινές αξίες όπως η δημοκρατία, τα ανθρώπινα δικαιώματα, το κράτος δικαίου και ο σεβασμός των αρχών του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών. Η Μογγολία και η ΕΕ συμφώνησαν ως προς την ανάγκη να καταπολεμηθεί η κλιματική αλλαγή και να προστατευθεί το περιβάλλον, υποστηρίζοντας πλήρως την εφαρμογή της συμφωνίας του Παρισιού. Η ΕΕ συνεχάρη τη Μογγολία για το γεγονός ότι συγκαταλέγεται μεταξύ των πέντε χωρών προτεραιότητας με τις οποίες η ΕΕ συνάπτει επί του παρόντος εταιρική σχέση για τα δάση, δεδομένου ότι η Μογγολία και η ΕΕ έχουν κοινό συμφέρον για την προώθηση της βιώσιμης πράσινης ανάπτυξης, που αποτελεί βασικό στόχο του πολυετούς ενδεικτικού προγράμματος για την περίοδο 2021-2027. Προηγουμένως, η ομάδα εργασίας ΕΕ-Μογγολίας για την αναπτυξιακή συνεργασία συνεδρίασε τον Μάρτιο του 2022 για να συζητήσει τις αναπτυξιακές και επενδυτικές προτεραιότητες, καθώς και το πολυετές ενδεικτικό πρόγραμμα για την περίοδο 2021-2027. Η Υποεπιτροπή Εμπορίου και Επενδύσεων ΕΕ-Μογγολίας συνεδρίασε τον Μάρτιο του 2022, προσδιορίζοντας πιθανούς τομείς συνεργασίας, την έναρξη διαπραγματεύσεων για συμφωνία σχετικά με την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων και τις ευκαιρίες στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και της γεωλογίας.

Οι δηλώσεις του Κοινοβουλίου σχετικά με τη Μογγολία έχουν κυρίως σχέση με οικονομικά θέματα, αλλά και με τις αναπτυξιακές και ανθρωπιστικές ανάγκες της χώρας που συνδέονται με τις ακραίες καιρικές συνθήκες. Αντιπροσωπεία του Κοινοβουλίου παρακολούθησε τις προεδρικές εκλογές του 2017 και τις βουλευτικές εκλογές του 2016 στη Μογγολία, και σημείωσε ότι στη χώρα αναπτύσσεται μια σταθερή δημοκρατία. Ωστόσο, λόγω της πανδημίας COVID-19 το Κοινοβούλιο δεν παρακολούθησε τις βουλευτικές εκλογές του Ιουνίου του 2020 ούτε τις προεδρικές εκλογές του Ιουνίου του 2021.

Η 15η διακοινοβουλευτική συνεδρίαση ΕΕ-Μογγολίας πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο του 2022 στις Βρυξέλλες.

Jorge Soutullo / Niccolò Rinaldi
10/2022

5.6.5. Χώρες του Κόλπου, Ιράν, Ιράκ και Υεμένη

Η ΕΕ έχει συμφωνίες συνεργασίας με το Συμβούλιο Συνεργασίας του Κόλπου (περιφερειακός οργανισμός που περιλαμβάνει το Μπαχρέιν, το Κουβέιτ, το Ομάν, το Κατάρ, τη Σαουδική Αραβία και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα) και με την Υεμένη, και συμφωνία εταιρικής σχέσης και συνεργασίας με το Ιράκ. Επί του παρόντος, η ΕΕ δεν διατηρεί συμβατικές σχέσεις με το Ιράν και δεν υπάρχει αντιπροσωπεία της ΕΕ στην Τεχεράνη. Οι τρέχουσες σχέσεις ΕΕ-Ιράν βασίζονται στη διατήρηση του κοινού ολοκληρωμένου σχεδίου δράσης (ΚΟΣΔ, πυρηνική συμφωνία του Ιράν), που υπογράφηκε στη Βιέννη τον Ιούλιο του 2015.

Νομική βάση

- Τίτλος V (εξωτερική δράση) της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση·
- άρθρα 206-207 (εμπόριο) και 216-219 (διεθνείς συμφωνίες) της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

A. Συμβούλιο Συνεργασίας του Κόλπου (ΣΣΚ)

Το ΣΣΚ θεσπίστηκε τον Μάιο του 1981. Σήμερα, αυτή η ομάδα κρατών —η οποία εξακολουθεί να αποτελείται από τα αρχικά μέλη, δηλ. Μπαχρέιν, Κουβέιτ, Ομάν, Κατάρ, Σαουδική Αραβία και Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (ΗΑΕ)— χρησιμεύει ως ο κύριος διάυλος για τις σχέσεις της ΕΕ με τις έξι χώρες. Σε πολλές περιπτώσεις η ΕΕ και το ΣΣΚ έχουν υιοθετήσει κοινές θέσεις όσον αφορά προβλήματα της Μέσης Ανατολής.

Οι πλούσιες σε πετρέλαιο χώρες του Κόλπου πραγματοποιούν σημαντικές κοινωνικοοικονομικές και πολιτικές αλλαγές, παρόλο που ο ρυθμός υλοποίησης της μεταρρύθμισης είναι άνισος. Η επίδραση των αραβικών εξεγέρσεων στις μοναρχίες του Κόλπου έχει αμβλυνθεί ως αποτέλεσμα πολιτικών πρόληψης (επιχορηγήσεις και επέκταση της απασχόλησης στον δημόσιο τομέα) και μέτρων καταστολής, κυρίως στο Μπαχρέιν και την ανατολική επαρχία της Σαουδικής Αραβίας. Οι χώρες του ΣΣΚ έχουν διαδραματίσει ενεργό ρόλο στο διπλωματικό γίνεσθαι της Μέσης Ανατολής, ορισμένες φορές ως αντίπαλα μέρη. Τούτο έχει συμβάλει στην τρέχουσα διπλωματική κρίση μεταξύ του Κατάρ και ορισμένων άλλων χωρών του Συμβουλίου Συνεργασίας του Κόλπου, οι οποίες κατηγορούν το Κατάρ ότι υποστηρίζει τρομοκρατικές και θρησκευτικές ομάδες (συμπεριλαμβανομένης της Μουσουλμανικής Αδελφότητας), χρηματοδοτεί ομάδες που συνδέονται με το Ιράν, παραβιάζει την κυριαρχία των γειτόνων του και υποκινεί τους πολιτικούς αντιφρονούντες σε γειτονικές χώρες.

Μολονότι η ΕΕ ευελπιστεί να αναπτύξει τις πολιτικές της σχέσεις στην περιοχή, μεταξύ άλλων μέσω διαλόγων για τα ανθρώπινα δικαιώματα, οι σχέσεις ΕΕ-ΣΣΚ προσδιορίζονται σε μεγάλο βαθμό από οικονομικούς και εμπορικούς δεσμούς. Ο όγκος των εμπορικών συναλλαγών μεταξύ των δύο πλευρών αυξάνεται σταθερά με την πάροδο των ετών και η ΕΕ καταγράφει σημαντικό εμπορικό πλεόνασμα.

Η ΕΕ και οι χώρες του ΣΣΚ υπέγραψαν συμφωνία συνεργασίας το 1988. Στόχος της συμφωνίας είναι να ενισχύσει τη σταθερότητα σε μια περιοχή στρατηγικής σημασίας, να διευκολύνει τις πολιτικές και οικονομικές σχέσεις, να διευρύνει την οικονομική και τεχνική συνεργασία και να εμβαθύνει τη συνεργασία στους τομείς της ενέργειας, της βιομηχανίας, του εμπορίου και των υπηρεσιών, της γεωργίας, της αλιείας, των

επενδύσεων, της επιστήμης, της τεχνολογίας και του περιβάλλοντος. Η συμφωνία προβλέπει ετήσιες κοινές συνεδριάσεις σε επίπεδο συμβουλίων/υπουργών και κοινές επιτροπές συνεργασίας σε επίπεδο ανώτερων αξιωματούχων. Δεν προβλέπει κοινοβουλευτικό όργανο. Τον Απρίλιο του 2016, η Κοινή Επιτροπή Συνεργασίας ΕΕ-ΣΣΚ συμφώνησε να θεσπίσει έναν πιο διαρθρωμένο άτυπο διάλογο για το εμπόριο και τις επενδύσεις. Στη συνέχεια, τον Ιούλιο του 2016, έλαβε χώρα το κοινό συμβούλιο και η υπουργική συνεδρίαση ΕΕ-ΣΣΚ. Η διπλωματική κρίση που ξέσπασε τον Ιούνιο του 2017 μεταξύ του Κατάρ και των υπόλοιπων χωρών του Κόλπου δεν έχει επιτρέψει τη σύγκληση νέων συνεδριάσεων.

Η ΕΕ και το ΣΣΚ συμφώνησαν επί κοινού προγράμματος δράσης για την περίοδο 2010-2013 και κατάρτισαν έναν χάρτη πορείας για στενότερη συνεργασία σε τομείς όπως η τεχνολογία πληροφοριών και επικοινωνιών, η πυρηνική ασφάλεια, η καθαρή ενέργεια, η έρευνα και ο οικονομικός διάλογος. Ωστόσο, η ανανέωση αυτού του προγράμματος καθυστέρησε, κυρίως λόγω της έλλειψης προόδου σε θέματα εμπορίου. Οι διαπραγματεύσεις για μια συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών ξεκίνησαν το 1990, αλλά έχουν τελματώσει από το 2008, με το ζήτημα των εξαγωγικών δασμών να εξακολουθεί να αποτελεί αιτία διαφωνίας. Από την 1η Ιανουαρίου 2007, διατίθενται κονδύλια από το Μέσο Εταιρικής Σχέσης (όπως και από το προηγούμενο αυτού, το Μέσο Συνεργασίας με τις εκβιομηχανισμένες και τις λοιπές υψηλού εισοδήματος χώρες και εδάφη) για τη χρηματοδότηση μέτρων που αποσκοπούν στην εφαρμογή της συμφωνίας συνεργασίας ΕΕ-ΣΣΚ. Οι χώρες του ΣΣΚ επωφελούνται, επίσης, από το πρόγραμμα Erasmus Mundus.

Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Το Κοινοβούλιο ενέκρινε, στις 24 Μαρτίου 2011^[1], ψήφισμα για τις σχέσεις της ΕΕ με το ΣΣΚ όπου ζητεί μια στρατηγική εταιρική σχέση με το ΣΣΚ και τα κράτη μέλη του. Η θέση αυτή διατυπώθηκε εκ νέου στο ψήφισμα του Κοινοβουλίου της 9ης Ιουλίου 2015 σχετικά με τα προβλήματα ασφάλειας στη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική και τις προοπτικές για πολιτική σταθερότητα^[2].

Η Αντιπροσωπεία του Κοινοβουλίου για τις σχέσεις με την Αραβική Χερσόνησο πραγματοποιεί τακτικές διακοινοβουλευτικές συναντήσεις με τα γνωμοδοτικά συμβούλια της περιοχής και παρακολουθεί την εξέλιξη των σχέσεων μεταξύ ΕΕ και ΣΣΚ.

Τα τελευταία χρόνια, το Κοινοβούλιο ενέκρινε ψηφίσματα στα οποία εκφράζει την ανησυχία του για την κατάσταση σε ορισμένες χώρες του ΣΣΚ στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων της Σαουδικής Αραβίας^[3] και του Μπαχρέιν^[4], καθώς και για την επαναφορά της θανατικής ποινής στο Κουβέιτ και το Μπαχρέιν^[5]. Μετά τη δολοφονία του δημοσιογράφου Jamal Khashoggi, στο προξενείο της Σαουδικής Αραβίας στην Κωνσταντινούπολη, το Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα^[6] με το οποίο καταδίκασε τη δολοφονία, ζήτησε τη διεξαγωγή διεθνούς, ανεξάρτητης και αμερόληπτης έρευνας για την εξαφάνιση και την εξωδικαστική εκτέλεση του δημοσιογράφου και παρότρυνε τις αρχές της Σαουδικής Αραβίας να απελευθερώσουν αμέσως και χωρίς όρους όλους τους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

[1] [EE C 247 E της 17.8.2012, σ. 1.](#)

[2] [EE C 265 της 11.8.2017, σ. 98.](#)

[3] [EE C 449 της 23.12.2020, σ. 133](#)· [EE C 76 της 9.3.2020, σ. 142](#)· και [EE C 310 της 25.8.2016, σ. 29.](#)

[4] [EE C 101 της 16.3.2018, σ. 130](#)· [EE C 35 της 31.1.2018, σ. 42](#)· [EE C 265 της 11.8.2017, σ. 151](#)· και [EE C 316 της 30.8.2016, σ. 178.](#)

[5] [EE C 252 της 18.7.2018, σ. 192.](#)

[6] [EE C 345 της 16.10.2020, σ. 67.](#)

Το Κοινοβούλιο έχει ζητήσει επανειλημμένα να επιβληθεί εμπάργκο όπλων της ΕΕ κατά της Σαουδικής Αραβίας, δεδομένων των σοβαρών καταγγελιών για παραβιάσεις του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου στην Υεμένη από τη Σαουδική Αραβία^[7].

Το Βραβείο Ζαχάρωφ του Κοινοβουλίου για την ελευθερία της σκέψης απονεμήθηκε το 2015 στον Σαουδάραβα μπλόγκερ Raif Badawi.

B. Υεμένη

Οι σχέσεις ΕΕ-Υεμένης βασίζονται στη συμφωνία συνεργασίας του 1997, η οποία καλύπτει τις εμπορικές συναλλαγές, την αναπτυξιακή συνεργασία, τον πολιτισμό, τις επικοινωνίες και την ενημέρωση, το περιβάλλον και τη διαχείριση των φυσικών πόρων, καθώς και τον πολιτικό διάλογο. Τον Μάρτιο του 2015, ένας διεθνής στρατιωτικός συνασπισμός υπό την ηγεσία της Σαουδικής Αραβίας ξεκίνησε εκστρατεία εναντίον των ανταρτών που είχαν εκδιώξει τον εν ενεργεία πρόεδρο της χώρας. Η ΕΕ στηρίζει τη διαμεσολαβητική προσπάθεια του ΟΗΕ με στόχο την εξεύρεση πολιτικής λύσης στη σύγκρουση.

Στις 18 Φεβρουαρίου 2019, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενέκρινε [συμπεράσματα σχετικά με την Υεμένη](#), επιβεβαιώνοντας τη δέσμευσή του για την ενότητα, την κυριαρχία, την ανεξαρτησία και την εδαφική ακεραιότητα της Υεμένης. Η ΕΕ στηρίζει τη Συμφωνία της Στοκχόλμης, στην οποία κατέληξαν τον Δεκέμβριο του 2018 οι εκπρόσωποι των φορέων της Υεμένης, υπό την αιγίδα του ΟΗΕ, και την καθοδηγούμενη από τον ΟΗΕ πολιτική διαδικασία με σκοπό τον τερματισμό της σύγκρουσης και την προώθηση ενός βελτιωμένου περιφερειακού περιβάλλοντος.

Η ΕΕ ενίσχυσε τη βοήθειά της, με σκοπό την αντιμετώπιση της δραματικής κατάστασης στη χώρα, όπου πάνω από το 80 % του πληθυσμού χρειάζεται ανθρωπιστική βοήθεια. Από το 2015 και μετά, η ΕΕ έχει διαθέσει συνολικό ποσό 554 εκατ. EUR για ανθρωπιστική βοήθεια προς την Υεμένη. Το ποσό αυτό είναι επιπλέον των 318 εκατ. EUR μακροπρόθεσμης βοήθειας που έχουν παρασχεθεί μέχρι σήμερα από την ΕΕ. Η συνολική συνεισφορά της ΕΕ στην Υεμένη σε όλους τους τομείς στήριξης, από το 2015 και μετά, έχει υπερβεί το 1 δισ. EUR. Καθώς μεγαλώνει η ανησυχία σχετικά με τη έξαρση της νόσου COVID-19 στη σπαρασσόμενη από τον πόλεμο χώρα, η ΕΕ έχει επίσης χρηματοδοτήσει μέτρα έκτακτης ανάγκης με στόχο τη μείωση των επιπτώσεων της πανδημίας στην Υεμένη, συνολικού ύψους 70 εκατ. EUR (9 Σεπτεμβρίου 2020).

Η Αντιπροσωπεία της ΕΕ στη Δημοκρατία της Υεμένης λειτουργεί επί του παρόντος από το Αμμάν της Ιορδανίας.

Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Το Κοινοβούλιο ενέκρινε ψηφίσματα για την Υεμένη στις 9 Ιουλίου 2015, στις 25 Φεβρουαρίου 2016, στις 15 Ιουνίου 2017, στις 30 Νοεμβρίου 2017 και στις 4 Οκτωβρίου 2018^[8], στα οποία εξέφρασε σοβαρή ανησυχία για την προβληματική κατάσταση σε ανθρωπιστικό επίπεδο και σε επίπεδο ασφαλείας και ζήτησε την αποτελεσματική εφαρμογή μιας εκχειρίδας. Στις 13 Σεπτεμβρίου 2017, το Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα για τις εξαγωγές όπλων^[9], στο οποίο δήλωσε ότι θεωρεί λυπηρό το γεγονός ότι η στρατιωτική τεχνολογία που εξάγεται από τα κράτη μέλη χρησιμοποιείται στις συγκρούσεις στην Υεμένη.

[7]EE C 363 της 28.10.2020, σ. 36· EE C 337 της 20.9.2018, σ. 63.

[8]EE C 265 της 11.8.2017, σ. 93· EE C 35 της 31.1.2018, σ. 142· EE C 331 της 18.9.2018, σ. 146· EE C 356 της 4.10.2018, σ. 104 και EE C 11 της 13.1.2020, σ. 44.

[9]EE C 337 της 20.9.2018, σ. 63.

Η Αντιπροσωπεία του Κοινοβουλίου για τις σχέσεις με την Αραβική Χερσόνησο είναι αρμόδια για τις σχέσεις με την Υεμένη και για την παρακολούθηση της κατάστασης στη χώρα.

Γ. Ιράκ

Η ΕΕ είναι σημαντικός χορηγός βοήθειας προς το Ιράκ από τον πόλεμο του 2003 και μετά. Τον Μάιο του 2012 υπεγράφη Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης και Συνεργασίας (ΣΕΣΣ) μεταξύ ΕΕ και Ιράκ. Η συμφωνία παρέχει ένα πλαίσιο για τον διάλογο και τη συνεργασία σε μια σειρά τομέων, συμπεριλαμβανομένων των πολιτικών ζητημάτων, της καταπολέμησης της τρομοκρατίας, του εμπορίου, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της υγείας, της εκπαίδευσης και του περιβάλλοντος. Στο πλαίσιο της ΣΕΣΣ, το πρώτο στην ιστορία συμβούλιο συνεργασίας ΕΕ και Ιράκ συνεδρίασε τον Ιανουάριο του 2014, ενώ μια δεύτερη συνεδρίαση πραγματοποιήθηκε στις 18 Οκτωβρίου 2016. Για την περίοδο 2014-2020, η Επιτροπή δεσμεύτηκε να παράσχει στο Ιράκ 75 εκατ. EUR για συνεργασία στους τομείς των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του κράτους δικαίου, της εκπαίδευσης και της βιώσιμης ενέργειας.

Η ΕΕ ενέκρινε νέα [στρατηγική για το Ιράκ](#) τον Ιανουάριο του 2018. Η στρατηγική εστιάζει στη συνέχιση της παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας από την ΕΕ στον ιρακινό λαό και στη διευκόλυνση της σταθεροποίησης των περιοχών που απελευθερώνονται από το Ισλαμικό Κράτος (IS), ενώ 3 εκατομμύρια εκτοπισμένοι Ιρακινοί εξακολουθούν να μην είναι σε θέση να επιστρέψουν στα σπίτια τους. Επιδιώκει επίσης να μεριμνήσει για τις προσπάθειες μεταρρύθμισης, ανασυγκρότησης και συμφιλίωσης που πρέπει να συνεχίσει το Ιράκ σε βάθος χρόνου προκειμένου να εδραιωθεί η ειρήνη και να οικοδομηθεί μια ενωμένη και δημοκρατική χώρα, στην οποία όλοι οι πολίτες θα μπορούν να ασκούν πλήρως τα δικαιώματά τους σε κλίμα μεγαλύτερης ευημερίας.

Από το 2014, η ΕΕ έχει χορηγήσει πάνω από 1 δισ. EUR στο Ιράκ, συμπεριλαμβανομένων 469 εκατ. EUR για ανθρωπιστική βοήθεια σε εκτοπισμένους Ιρακινούς και Σύριους πρόσφυγες εντός του Ιράκ. Το 2020 διατέθηκαν πρόσθετα κονδύλια με στόχο να βοηθηθεί το τοπικό σύστημα υγειονομικής περίθαλψης για την αντιμετώπιση της πανδημίας COVID-19.

Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Τα τελευταία χρόνια, το Κοινοβούλιο έχει εγκρίνει διάφορα ψηφίσματα σχετικά με την κατάσταση στο Ιράκ^[10], μεταξύ άλλων για τις επιθέσεις του IS, για τη βία με βάση το φύλο, για τους διωγμούς των μειονοτήτων, για την κατάσταση στο βόρειο Ιράκ/στη Μοσούλη, για τους μαζικούς τάφους, για την εκπαίδευση, για την καταστροφή τόπων πολιτισμικής σημασίας από το IS και για τις εξαγωγές όπλων.

Η Αντιπροσωπεία του Κοινοβουλίου για τις σχέσεις με το Ιράκ πραγματοποιεί διακοινοβουλευτικές συναντήσεις με το ιρακινό Συμβούλιο των Αντιπροσώπων. Το Βραβείο Ζαχάρωφ του Κοινοβουλίου για το 2016 απονεμήθηκε στις Nadia Murad Basee Taha και Lamiya Aji Bashar, που επιβίωσαν της σεξουαλικής δουλείας υπό το IS στο Ιράκ και έγιναν η φωνή των γυναικών που υφίστανται την εκστρατεία σεξουαλικής βίας του IS. Υπερασπίζονται δημόσια τα δικαιώματα της κοινότητας των Γεζίντι του Ιράκ,

[10] [EE C 310 της 25.8.2016, σ. 35](#)· [EE C 224 της 21.6.2016, σ. 25](#)· [EE C 234 της 28.6.2016, σ. 25](#)· [EE C 334 της 19.9.2018, σ. 69](#)· [EE C 289 της 9.8.2016, σ. 46](#)· [EE C 35 της 31.1.2018, σ. 77](#)· [EE C 316 της 30.8.2016, σ. 113](#)· [EE C 215 της 19.6.2018, σ. 194](#)· [EE C 238 της 6.7.2018, σ. 117](#)· [EE C 366 της 27.10.2017, σ. 151](#)· [EE C 346 της 21.9.2016, σ. 55](#) και [EE C 337 της 20.9.2018, σ. 63](#).

μιας θρησκευτικής μειονότητας κατά της οποίας οι μαχητές του IS έχουν εξαπολύσει εκστρατεία γενοκτονίας.

Δ. Ιράν

Η κύρια προτεραιότητα της ΕΕ στις τρέχουσες σχέσεις της με το Ιράν είναι η διατήρηση του ΚΟΣΔ (πυρηνική συμφωνία του Ιράν), που υπογράφηκε στη Βιέννη τον Ιούλιο του 2015. Το ΚΟΣΔ αποτελεί βασική συνιστώσα του διεθνούς συστήματος για τη μη διάδοση των πυρηνικών όπλων. Παρέχει εξουσία στον πυρηνικό ελεγκτή του ΟΗΕ, τον Διεθνή Οργανισμό Ατομικής Ενέργειας (ΔΟΑΕ), ο οποίος διενεργεί τις αυστηρότερες επιθεωρήσεις στην ιστορία της μη διάδοσης των πυρηνικών όπλων. Ο ΔΟΑΕ αναλαμβάνει πλήρως την ευθύνη να παρακολουθεί κατά πόσον το Ιράν εξακολουθεί να τηρεί τις υποχρεώσεις του βάσει του ΚΟΣΔ. Σε αντάλλαγμα για τις δεσμεύσεις του Ιράν, το ΚΟΣΔ επανεντάσσει το Ιράν στο παγκόσμιο σύστημα.

Η αποχώρηση των ΗΠΑ από το ΚΟΣΔ το 2018 και η υιοθέτηση μιας πολιτικής μέγιστης πίεσης έχουν οδηγήσει το Ιράν στο να περιορίσει τις δεσμεύσεις του στο πλαίσιο της συμφωνίας, η οποία θεσπίζει ένα ολοκληρωμένο και αυστηρό σύστημα επιθεωρήσεων και παρακολούθησης που πρέπει να διενεργεί ο ΔΟΑΕ. Η ΕΕ, μαζί με την ομάδα Ε3 (Γερμανία, Γαλλία και Ηνωμένο Βασίλειο), τη Ρωσία και την Κίνα, εργάζονται για τη διατήρηση του ΚΟΣΔ και, ως εκ τούτου, των δεσμεύσεων του Ιράν.

Σύμφωνα με το ΚΟΣΔ, το εμπάργκο όπλων κατά του Ιράν έληξε στις 18 Οκτωβρίου 2020. Παρόλο που η ΕΕ εξέφρασε επιφυλάξεις σχετικά με τη λήξη της ισχύος του, απέρριψε ωστόσο την απειλή των ΗΠΑ για επαναφορά όλων των κυρώσεων του ΟΗΕ («snapback»). Η ΕΕ θα διατηρήσει μέχρι το 2023 το εμπάργκο όπλων που έχει επιβάλει. Οι κυρώσεις της ΕΕ δεν σχετίζονται με το ΚΟΣΔ και συνδέονται με παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, εχθρικές ενέργειες κατά της ΕΕ, καθώς και με την εκτόξευση βαλλιστικών πυραύλων και πυραύλων κρουζ.

Μέχρι στιγμής, ο ιρανικός πληθυσμός δεν έχει δει τα οικονομικά οφέλη που θα μπορούσε να αποφέρει η ελάφρυνση των κυρώσεων ως αντάλλαγμα για την τήρηση του ΚΟΣΔ. Το μέσο της ΕΕ για τη διευκόλυνση του εμπορίου με το Ιράν, INSTEX, δεν κατόρθωσε να αντισταθμίσει τον σκληρό αντίκτυπο των κυρώσεων των ΗΠΑ, που επιδεινώθηκε περαιτέρω από την έξαρση της νόσου COVID-19, γεγονός που ενισχύει τους σκληροπυρηνικούς.

Η ομάδα Ε3 συνεδριάζει από τον Απρίλιο του 2021, δεδομένου ότι το Ιράν και οι ΗΠΑ αρνούνται να μιλήσουν απευθείας. Οι διαπραγματεύσεις για το ΚΟΣΔ στη Βιέννη διακόπηκαν μετά τη νίκη του Ebrahim Raisi στις προεδρικές εκλογές του Ιουνίου 2021. Τον Ιούλιο του 2021, ο ΔΟΑΕ προειδοποίησε ότι η Τεχεράνη σκόπευε να χρησιμοποιήσει ουράνιο εμπλουτισμένο σε U-235 κατά ποσοστό έως 20 % για την παραγωγή καυσίμου για τον ερευνητικό αντιδραστήρα της Τεχεράνης.

Δεδομένου ότι το Ιράν δεν είναι μέλος του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου και δεν υπάρχει διμερής συμφωνία μεταξύ της ΕΕ και του Ιράν, το εμπόριο μεταξύ των δύο χωρών υπόκειται στο γενικό καθεστώς εισαγωγών της ΕΕ. Η ΕΕ είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος του Ιράν, αντιπροσωπεύοντας το 12,3 % των συνολικών εμπορευματικών συναλλαγών το 2020. Πριν από το ισχύον καθεστώς κυρώσεων, η ΕΕ ήταν ο μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος του Ιράν.

Το 2020, η ΕΕ διέθεσε 20 εκατ. EUR σε ανθρωπιστική βοήθεια στο Ιράν ως μέτρο αρωγής λόγω της νόσου COVID-19. Τον Ιούλιο του 2021, η ΕΕ διέθεσε επιπλέον 15 εκατ. EUR στις πλέον ευάλωτες ομάδες του Ιράν, με αποτέλεσμα η συνολική

ανθρωπιστική βοήθεια της ΕΕ προς το Ιράν από το 2016 να υπερβαίνει τα 76 εκατ. EUR.

Στις 21 Φεβρουαρίου 2020 διεξήχθησαν βουλευτικές εκλογές για το ιρανικό κοινοβούλιο (Majlis). Οι σκληροπυρηνικοί κέρδισαν τις εκλογές και η δεινή οικονομική κατάσταση στο Ιράν σε συνδυασμό με την έλλειψη οφελών από το ΚΟΣΔ είχαν αντίκτυπο στις προεδρικές εκλογές που διεξήχθησαν στις 18 Ιουνίου 2021, τις οποίες κέρδισε ο Ebrahim Raisi, ένας συντηρητικός κληρικός και πρώην επικεφαλής του δικαστικού σώματος. Το σημερινό υπουργικό συμβούλιο, το οποίο εγκρίθηκε από το ιρανικό κοινοβούλιο στα τέλη Αυγούστου 2021, περιλαμβάνει ορισμένους υπουργούς στους οποίους έχουν επιβληθεί διεθνείς κυρώσεις.

Η ΕΕ έχει παραμείνει πλήρως προσηλωμένη στο ΚΟΣΔ και εξακολουθεί να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη σύνδεση όλων των μερών και στην ενθάρρυνσή τους να συμμορφωθούν με τη συμφωνία. Ο ΑΠ/ΥΕ διοργάνωσε συνεδρίαση τον Οκτώβριο του 2021 για να συζητηθεί με το Ιράν η επανεκκίνηση των διαπραγματεύσεων της Βιέννης.

Τον Απρίλιο του 2021, ως απάντηση στην κατηγορηματική θέση της ΕΕ σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα, το Ιράν ανακοίνωσε την αναστολή όλων των συνομιλιών για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη συνεργασία με την ΕΕ στους τομείς της τρομοκρατίας, των ναρκωτικών και των προσφύγων. Τον Ιανουάριο του 2022, ιρανικό δικαστήριο καταδίκασε την Ιρανή υπερασπίστρια των ανθρωπίνων δικαιωμάτων Narges Mohammadi σε οκταετή φυλάκιση και 70 βουρδουλίες. Τον Ιανουάριο του 2022, μετά την υπόθεση αυτή, η ΕΕ κάλεσε το Ιράν να συμμορφωθεί με το διεθνές δίκαιο.

Οι τρέχουσες διαπραγματεύσεις στη Βιέννη, με βάση την επιστροφή των ΗΠΑ στο ΚΟΣΔ και την επιστροφή του Ιράν στις δεσμεύσεις του στο πλαίσιο της πυρηνικής συμφωνίας, οι οποίες βρίσκονται σε εξέλιξη εδώ και μήνες, έχουν επιβραδυνθεί λόγω των εντάσεων με τη Δύση, και ιδίως με τις ΗΠΑ, μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία τον Φεβρουάριο του 2022. Έως τον Σεπτέμβριο του 2022, οι διαπραγματεύσεις φαίνονταν να έχουν φτάσει σε αδιέξοδο.

Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει εμπλακεί σε μεγάλο βαθμό στις σχέσεις με το Ιράν. Η Αντιπροσωπεία για τις σχέσεις με το Ιράν (D-IR) συστάθηκε το 2004 προκειμένου να υπάρχει άμεσος διάυλος με το Majlis. Από το 2015, η D-IR έχει διαδραματίσει καίριο ρόλο στο ΚΟΣΔ και στην προσέγγιση της ΕΕ με το Ιράν. Από το 2005 έχουν πραγματοποιηθεί επτά διακοινοβουλευτικές συνεδριάσεις, ενώ η τελευταία πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες τον Σεπτέμβριο του 2018. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ανέκαθεν υποστήριζε τη δέσμευση της ΕΕ για μια διπλωματική λύση στο πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν. Παρόλο που υποστηρίζει ένθερμα το ΚΟΣΔ και την πρόσφατη σχέση της ΕΕ με το Ιράν, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο παρακολουθεί ενεργά την κατάσταση όσον αφορά τους πολιτικούς αντιπάλους, τις θρησκευτικές μειονότητες, τους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τις γυναίκες και την κοινότητα των ΛΟΑΤΙ στο Ιράν. Επιπλέον, αντιτίθεται σθεναρά στη θανατική ποινή, στα βασανιστήρια, στις αυθαίρετες δίκες, στην αστυνομική βία και στην κράτηση πολιτικών αντιπάλων.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εκφράζει τη βαθιά λύπη του για τον θάνατο της Mahsa Amini, μιας νεαρής γυναίκας κουρδικής καταγωγής, η οποία πέθανε υπό αστυνομική κράτηση στις 16 Σεπτεμβρίου 2022, μετά τη σύλληψή της επειδή υποτίθεται ότι δεν φορούσε σωστά τη μαντίλα (χιτζάμπ) της. Εξεγέρσεις και διαμαρτυρίες ξέσπασαν σε ολόκληρη τη χώρα, με αποτέλεσμα τουλάχιστον 50 καταγεγραμμένους θανάτους και τη

σύλληψη εκατοντάδων διαδηλωτών (οι διακοπές στο διαδίκτυο του Ιράν δυσχεραίνουν την επιβεβαίωση αυτών των αριθμητικών στοιχείων).

Οι σχετικές ενέργειες και τα ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για το Ιράν από το 2019:

- 17 Φεβρουαρίου 2022: [Το ψήφισμα του Κοινοβουλίου σχετικά με τη θανατική ποινή στο Ιράν](#), το οποίο επαναλαμβάνει την έντονη αντίθεση της ΕΕ στη θανατική ποινή σε κάθε περίπτωση και καλεί την κυβέρνηση του Ιράν να επιβάλει άμεσο μορατόριουμ στη χρήση της θανατικής ποινής·
- 9 Αυγούστου 2021: Εννέα βουλευτές του ΕΚ συνέταξαν ανοικτή επιστολή και την έστειλαν στον ΑΠ/ΥΕ σχετικά με την απόφαση της ΕΕ να συμμετάσχει στην τελετή ανάληψης καθηκόντων του τότε νέου Ιρανού Προέδρου Ebrahim Raisi, για να εκφράσουν την ανησυχία τους και τη λύπη τους για το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης παρέστη στην τελετή·
- 8 Ιουλίου 2021: [Ψήφισμα του Κοινοβουλίου σχετικά με την κράτηση του Σουηδοϊρανού γιατρού Ahmadreza Djalali](#), με το οποίο ζητούσε από τη νέα κυβέρνηση του Ιράν να μην προχωρήσει στην επικείμενη εκτέλεσή του για εικαζόμενη κατασκοπεία·
- 17 Δεκεμβρίου 2020: [Ψήφισμα του Κοινοβουλίου σχετικά με την υπόθεση της νικήτριας του Βραβείου Ζαχάρωφ Nasrin Sotoudeh](#), δικηγόρου και ακτιβίστριας υπέρ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η οποία φυλακίστηκε για την εκπροσώπηση γυναικών και ακτιβιστριών της αντιπολίτευσης που είχαν διωχθεί για αφαίρεση της μαντίλας τους. Το Κοινοβούλιο είχε [εγκρίνει παρόμοιο ψήφισμα](#) στις 13 Δεκεμβρίου 2018 ζητώντας την απελευθέρωσή της·
- 19 Δεκεμβρίου 2019: [Ψήφισμα του Κοινοβουλίου σχετικά με τη βίαιη καταστολή των διαδηλώσεων στο Ιράν](#) μετά την αύξηση των τιμών των καυσίμων από τις αρχές για να αντισταθμιστούν οι επιπτώσεις των κυρώσεων των ΗΠΑ στην οικονομία. Σκοτώθηκαν άμαχοι καθώς και μέλη των δυνάμεων ασφαλείας. Το Κοινοβούλιο κάλεσε τις αρχές να απελευθερώσουν τους ακτιβιστές υπέρ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και καταδίκασε τη διακοπή του διαδικτύου στο Ιράν·
- 19 Σεπτεμβρίου 2019: [Ψήφισμα του Κοινοβουλίου σχετικά με την κατάσταση των υπερασπιστών των δικαιωμάτων των γυναικών και των φυλακισμένων ατόμων που έχουν διπλή ιθαγένεια \(ΕΕ-Ιράν\)](#). Το Κοινοβούλιο είχε [εγκρίνει παρόμοιο ψήφισμα](#) σχετικά με την κατάσταση των φυλακισμένων ατόμων που έχουν διπλή ιθαγένεια (ΕΕ-Ιράν) στο Ιράν στις 31 Μαΐου 2018·
- 14 Μαρτίου 2019: [Ψήφισμα του Κοινοβουλίου σχετικά με την κατάσταση των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων](#), δημοσιογράφων και κρατουμένων συνείδησης που είχαν συλληφθεί ή καταδικαστεί επειδή άσκησαν το δικαίωμά τους στην ελευθερία της έκφρασης και του συνέρχεσθαι ειρηνικώς, όταν το ιρανικό Υπουργείο Πληροφοριών και άλλες δυνάμεις έλαβαν ιδιαίτερα σκληρά μέτρα εναντίον της κοινωνίας των πολιτών.

Jorge Soutullo / Walter Masur / Roberto Bendini
10/2022

5.6.6. Αφρική

Η συνεργασία της ΕΕ με τις αφρικανικές χώρες και την Αφρικανική Ένωση (ΑΕ) βασίζεται σε δύο διαφορετικά πλαίσια: συγκεκριμένα: α) τις συμφωνίες εταιρικής σχέσης με τα κράτη της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού (ΑΚΕ) και β) την κοινή στρατηγική Αφρικής-ΕΕ. Η συμφωνία εταιρικής σχέσης, η οποία υπεγράφη στο Κοτονού (Μπενίν) το 2000 μεταξύ της ΕΕ και των κρατών ΑΚΕ και η οποία αποτέλεσε το νομικό θεμέλιο της πολιτικής, οικονομικής και αναπτυξιακής διάστασης της εταιρικής σχέσης εδώ και περισσότερα από 20 χρόνια, βρίσκεται σε διαδικασία αντικατάστασης από μια εντελώς νέα συμφωνία που υπεγράφη στη Σαμόα στις 15 Νοεμβρίου 2023. Αρχικά, η συμφωνία του Κοτονού επρόκειτο να λήξει στα τέλη του 2020, αλλά παρατάθηκε, πιο πρόσφατα έως τον Δεκέμβριο του 2023, καθώς η υπογραφή μιας νέας συμφωνίας που αποτέλεσε αντικείμενο διαπραγματεύσεων για τον εκσυγχρονισμό και την αναβάθμιση της εταιρικής σχέσης έχει επί του παρόντος ανασταλεί στο Συμβούλιο της ΕΕ για αρκετά χρόνια.

Η κοινή στρατηγική Αφρικής-ΕΕ υλοποιήθηκε μέσω πολυετών οδικών χαρτών και σχεδίων δράσης που εγκρίθηκαν σε κάθε σύνοδο κορυφής Αφρικής-ΕΕ. Κατά την τελευταία [σύνοδο κορυφής ΕΕ-ΑΕ](#) που πραγματοποιήθηκε τον Φεβρουάριο του 2022 στις Βρυξέλλες, οι ηγέτες της ΕΕ και της Αφρικής συμφώνησαν σε ένα κοινό όραμα για μια ανανεωμένη εταιρική σχέση που θα βασίζεται στην αλληλεγγύη, την ασφάλεια, την ειρήνη, τη βιώσιμη ανάπτυξη και την κοινή ευημερία.

Η ΕΕ είναι ο μεγαλύτερος χορηγός αναπτυξιακής βοήθειας της Αφρικής, η οποία παρέχεται μέσω του [Μηχανισμού Γειτονίας, Ανάπτυξης και Διεθνούς Συνεργασίας \(ΜΓΑΔΣ\) – Η Ευρώπη στον κόσμο](#).

Στην ομιλία της για την κατάσταση της Ένωσης τον Σεπτέμβριο του 2023, η Πρόεδρος της Επιτροπής κ. von der Leyen ανακοίνωσε ότι η ΕΕ θα πρέπει να αναπτύξει μια «αμοιβαία επωφελή εταιρική σχέση που θα επικεντρώνεται σε κοινά ζητήματα για την Ευρώπη και την Αφρική» και να εργαστεί για μια νέα στρατηγική προσέγγιση με την Αφρική.

Νομική βάση

- Άρθρα 217 και 218 της [Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης \(ΣΛΕΕ\)](#)·
- Τη συμφωνία εταιρικής σχέσης του Κοτονού μεταξύ των κρατών ΑΚΕ και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των κρατών μελών της (συμφωνία Κοτονού), που θα αντικατασταθεί από τη συμφωνία εταιρικής σχέσης της Σαμόα μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών της, αφενός, και των μελών του Οργανισμού Κρατών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού (ΟΚΑΚΕ), αφετέρου, από τον Ιανουάριο του 2024·
- Κανονισμός (ΕΕ) 2021/947 για τη θέσπιση μηχανισμού γειτονίας, ανάπτυξης και διεθνούς συνεργασίας – Παγκόσμια Ευρώπη.

Οι συμφωνίες εταιρικής σχέσης ΑΚΕ-ΕΕ

Οι σχέσεις μεταξύ της ΕΕ και της υποσαχάριας Αφρικής υποστηρίχθηκαν ιδίως στη συμφωνία του Κοτονού, που έθεσε τη βάση για τις σχέσεις ανάμεσα στην ΕΕ και 79

χώρες που αποτελούν τον Οργανισμό Κρατών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού (ΟΚΑΚΕ).

Η συμφωνία του Κοτονού υπεγράφη το 2000 και επρόκειτο να λήξει το 2020, αλλά έχει παραταθεί πολλές φορές με την πιο πρόσφατη παράταση έως τις 31 Δεκεμβρίου 2023. Βασικός στόχος της συμφωνίας του Κοτονού ήταν να συμβάλει στην εξάλειψη της φτώχειας και να προωθήσει την ένταξη των χωρών ΑΚΕ στην παγκόσμια οικονομία. Η συμφωνία διαρθρώθηκε σε τρεις πυλώνες (πολιτική, αναπτυξιακή, οικονομική και εμπορική συνεργασία) και υλοποιήθηκε από τα μικτά θεσμικά όργανα ΑΚΕ-ΕΕ, όπως είναι το Συμβούλιο των Υπουργών, η Επιτροπή των Πρέσβων και η Κοινοβουλευτική Συνέλευση Ίσης Εκπροσώπησης.

Οι διαπραγματεύσεις για τη συμφωνία που θα διαδεχθεί τη συμφωνία του Κοτονού μεταξύ της ΕΕ και του ΟΚΑΚΕ ολοκληρώθηκαν τον Δεκέμβριο του 2020, αλλά η υπογραφή της νέας συμφωνίας πραγματοποιήθηκε μόλις τον Νοέμβριο του 2023, λόγω εσωτερικών διαφωνιών της ΕΕ σχετικά με τη φύση της νέας συμφωνίας και επιφυλάξεων από δύο κράτη μέλη της ΕΕ. Η νέα συμφωνία εταιρικής σχέσης καθορίζει στρατηγικούς τομείς προτεραιότητας για τη συνεργασία, μεταξύ άλλων τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη δημοκρατία και τη διακυβέρνηση· ειρήνη και ασφάλεια· ανθρώπινη και κοινωνική ανάπτυξη· περιβαλλοντική βιωσιμότητα και κλιματική αλλαγή· βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομική μεγέθυνση και ανάπτυξη· μετανάστευση και κινητικότητα. Η νέα συμφωνία, η οποία αναφέρεται συχνά ως η συμφωνία που θα διαδεχθεί τη συμφωνία του Κοτονού, τονίζει επίσης τη σημασία της συνεργασίας στα διεθνή φόρα, στο θεματολόγιο των Ηνωμένων Εθνών για τη βιώσιμη «η ανάπτυξη με ορίζοντα το 2030 και στους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης.

Η συνεργασία διαρθρώνεται σε τρία περιφερειακά πρωτόκολλα που αντικατοπτρίζουν τις διαφορετικές προτεραιότητες των περιφερειών ΑΚΕ. Το πρωτόκολλο ΕΕ-Αφρικής αποτέλεσε το νομικό πλαίσιο για τις σχέσεις μεταξύ της ΕΕ και της υποσαχάριας Αφρικής. Το πρωτόκολλο ανέθεσε επίσης μεγαλύτερο ρόλο στο διάλογο και τη συνεργασία με την ΑΕ. Οι περιφερειακοί τομείς προτεραιότητας περιλαμβάνουν βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομική ανάπτυξη· ανθρώπινη και κοινωνική ανάπτυξη· το περιβάλλον και τους φυσικούς πόρους· ειρήνη και ασφάλεια· το κράτος δικαίου, τη δικαιοσύνη, τη δημοκρατία και τη διακυβέρνηση· ανθρώπινα δικαιώματα και ισότητα των φύλων· μετανάστευση και κινητικότητα.

Η νέα συμφωνία εταιρικής σχέσης της Σαμόα προβλέπει κοινά θεσμικά όργανα, συγκεκριμένα ένα Συμβούλιο Υπουργών ΟΚΑΚΕ-ΕΕ και τέσσερις κοινοβουλευτικές συνελεύσεις που θα περιλαμβάνουν μια Κοινοβουλευτική Συνέλευση Ίσης Εκπροσώπησης ΟΚΑΚΕ-ΕΕ και τρεις περιφερειακές κοινοβουλευτικές συνελεύσεις (Αφρικής-ΕΕ, Καραϊβικής-ΕΕ και Ειρηνικού-ΕΕ) θα στηρίζουν τη δομή της συμφωνίας (βλ. την ενημέρωση από την Υπηρεσία Έρευνας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με τίτλο «[Μετά τη συμφωνία του Κοτονού: προς μια νέα συμφωνία με τα κράτη της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού](#)»). Από τον Νοέμβριο του 2023 οι συνεδριάσεις συγκρότησης σε σώμα των τεσσάρων συνελεύσεων έχουν προγραμματιστεί να πραγματοποιηθούν τον Φεβρουάριο του 2024 στη Λουάντα της Ανγκόλας. Κάθε μία από τις τέσσερις συνελεύσεις θα πραγματοποιεί μία τακτική ετήσια συνεδρίαση, η οποία θα εναλλάσσεται μεταξύ ενός τόπου της ΕΕ και ενός τόπου ΑΚΕ. Οι περιφερειακές συνελεύσεις μπορούν επίσης να πραγματοποιούν πρόσθετες συνεδριάσεις σε συνδυασμό με την ετήσια Κοινοβουλευτική Συνέλευση Ίσης Εκπροσώπησης ΟΚΑΚΕ-ΕΕ.

Η κοινή στρατηγική Αφρικής-ΕΕ

Η κοινή στρατηγική Αφρικής-ΕΕ εγκρίθηκε από ευρωπαίους και αφρικανούς ηγέτες κατά τη δεύτερη σύνοδο κορυφής ΕΕ-Αφρικής (στη Λισαβόνα το 2007) και καθόρισε το πολιτικό όραμα για την εταιρική σχέση Αφρικής-ΕΕ. Στόχοι της είναι:

- να προχωρήσουμε πέρα από τη συνεργασία δότη-δέκτη, περιλαμβάνοντας στις σχέσεις Αφρικής-ΕΕ και θέματα κοινού πολιτικού ενδιαφέροντος·
- να επεκταθεί η συνεργασία με την αντιμετώπιση παγκόσμιων κοινών προκλήσεων, όπως η μετανάστευση, η κλιματική αλλαγή, η ειρήνη και η ασφάλεια, καθώς και να ενισχυθεί η συνεργασία σε διεθνή φόρα·
- να υποστηρίξουμε τις αφρικανικές προσδοκίες και να ενθαρρύνουμε την αντιμετώπιση των προαναφερθέντων σημαντικών προβλημάτων σε διαπεριφερειακό επίπεδο και σε επίπεδο ηπείρου·
- να καταβληθεί προσπάθεια προς την κατεύθυνση μιας ανθρωποκεντρικής σύμπραξης, εξασφαλίζοντας καλύτερη συμμετοχή των Αφρικανών και Ευρωπαίων πολιτών.

Ενόψει της πιο πρόσφατης (έκτης) συνόδου κορυφής ΑΕ-ΕΕ, η Επιτροπή και η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης εξέδωσαν ανακοίνωση με τίτλο «[Προς μια ολοκληρωμένη στρατηγική με την Αφρική](#)». Προτείνει ενισχυμένη συνεργασία γύρω από πέντε πυλώνες: την πράσινη μετάβαση και πρόσβαση στην ενέργεια· τον ψηφιακό μετασχηματισμό· τη βιώσιμη ανάπτυξη και απασχόληση· την ειρήνη και τη διακυβέρνηση· μετανάστευση και κινητικότητα. Στις 25 Μαρτίου 2021 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε [ψήφισμα](#) με θέμα «Μια νέα στρατηγική ΕΕ-Αφρικής – μια εταιρική σχέση για βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη». Το ψήφισμα του Κοινοβουλίου απήχησε και ενίσχυσε τμήματα της προταθείσας στρατηγικής, όπως η βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, ενώ ζητεί να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση σε άλλους, όπως η ανθρώπινη ανάπτυξη, η κοινωνική ένταξη, τα ανθρώπινα δικαιώματα, η χειραφέτηση των γυναικών και των νέων και η ανθεκτική γεωργία. Όσον αφορά τη μετανάστευση, το ψήφισμα θεώρησε ότι η επιτυχία της εταιρικής σχέσης θα εξαρτιόταν από σημαντικές βελτιώσεις στην κινητικότητα και ζήτησε να αναπτυχθούν περαιτέρω νόμιμοι δίαυλοι μετανάστευσης.

Κατά την έκτη σύνοδο κορυφής ΕΕ-ΑΕ (Βρυξέλλες, 17-18 Φεβρουαρίου 2022), οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων της ΕΕ και της ΑΕ συμφώνησαν σε ένα [κοινό όραμα για μια ανανεωμένη εταιρική σχέση](#) «προωθώντας τις κοινές μας προτεραιότητες, τις κοινές μας αξίες, το διεθνές δίκαιο και διαφυλάσσοντας από κοινού τα συμφέροντά μας και τα κοινά δημόσια αγαθά. Αυτό περιλαμβάνει μεταξύ άλλων: την ασφάλεια και την ευημερία των πολιτών μας, την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων για όλους, την ισότητα των φύλων και τη χειραφέτηση των γυναικών σε όλους τους τομείς της ζωής, τον σεβασμό των δημοκρατικών αρχών, τη χρηστή διακυβέρνηση και το κράτος δικαίου, τις δράσεις για τη διατήρηση του κλίματος, του περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας, τη βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομική ανάπτυξη, την καταπολέμηση των ανισοτήτων, τη στήριξη των δικαιωμάτων των παιδιών και την ένταξη των γυναικών, των νέων και των πλέον μειονεκτούντων ατόμων». Στη σύνοδο κορυφής συμφωνήθηκε δέσμη επενδυτικών μέτρων Αφρικής-Ευρώπης ύψους 150 δισ. ευρώ με στόχο την προώθηση διαφοροποιημένων, βιώσιμων και ανθεκτικών οικονομιών.

Αναπτυξιακή συνεργασία

Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της παραμένουν ο σημαντικότερος χορηγός επίσημης αναπτυξιακής βοήθειας της Αφρικής.

Ως αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων για το νέο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο 2021-2027 της ΕΕ (βλ. χωριστό θεματολογικό δελτίο [1.4.3](#) «Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο»), η αναπτυξιακή συνεργασία καλύπτεται από το συνολικό μέσο ΜΓΑΔΣ-Η Ευρώπη στον κόσμο, που είναι πλήρως ενσωματωμένο στον προϋπολογισμό της ΕΕ. Προηγουμένως, το μεγαλύτερο μέρος της αναπτυξιακής βοήθειας σε αφρικανικές χώρες παρέχόταν από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης, το οποίο ήταν χωριστό από τον προϋπολογισμό της ΕΕ.

Το μέσο ΜΓΑΔΣ-Η Ευρώπη στον κόσμο συγκεντρώνει 10 χωριστά μέσα και κονδύλια από το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο 2014-2020, καθώς και από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης. Ο συνολικός προϋπολογισμός του ανέρχεται σε 79,5 δισ. ευρώ (σε τιμές 2020) και αποτελείται από τρεις κύριες συνιστώσες: γεωγραφικές, θεματικές και ταχείας ανταπόκρισης. Το μεγαλύτερο μερίδιο, που προορίζεται για τη γεωγραφική συνιστώσα, ανέρχεται σε 60,4 δισεκατομμύρια ευρώ και σχεδόν το ήμισυ αυτού προορίζεται για την υποσαχάρια Αφρική.

Εμπορικές σχέσεις

Η συμφωνία του Κοτονού επέτρεψε στην ΕΕ και στις χώρες ΑΚΕ να διαπραγματεύονται συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών προσανατολισμένες στην ανάπτυξη, οι οποίες ονομάζονται συμφωνίες οικονομικής εταιρικής σχέσης (ΣΟΕΣ). Το εμπόριο μεταξύ της ΕΕ και των αφρικανικών χωρών - σε συνδυασμό με την περιφερειακή και ηπειρωτική οικονομική ολοκλήρωση - θεωρείται θεμελιώδες στοιχείο για την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης στην Αφρική. Επιπλέον, τα μονομερή συστήματα επιτρέπουν την προτιμησιακή πρόσβαση στην αγορά της ΕΕ για τις περισσότερες χώρες της υποσαχάριας Αφρικής (βλ. το επιμέρους θεματολογικό δελτίο [5.2.3](#) «Εμπορικά καθεστώτα που εφαρμόζονται στις αναπτυσσόμενες χώρες»). Τα κύρια μέσα προώθησης του εμπορίου μεταξύ της ΕΕ και της Αφρικής είναι οι ΣΟΕΣ, οι οποίες θεωρούνται πλήρως συμβατές με τους κανόνες του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου. Ωστόσο, η διαπραγμάτευση των ΣΟΕΣ αυτών, η οποία ξεκίνησε το 2002, αποδείχθηκε δυσκολότερη από ό, τι αναμενόταν και αντιμετώπισε τη σημαντική αντίσταση ορισμένων αφρικανικών κυβερνήσεων, τοπικών εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών και συνδικάτων. Επομένως, αρκετές ΣΟΕΣ, οι οποίες προορίζονταν να καλύψουν ολόκληρες περιοχές της Αφρικής, εφαρμόζονται μόνο προσωρινά με χώρες που το επιθυμούν, όπως η Ακτή Ελεφαντοστού, η Γκάνα, το Καμερούν και η Κένυα (για περισσότερες πληροφορίες, βλ. το ενημερωτικό σημείωμα της Υπηρεσίας Έρευνας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με τίτλο [«Συμφωνίες οικονομικής εταιρικής σχέσης της ΕΕ με τις χώρες ΑΚΕ»](#)).

Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Η σύναψη της συμφωνίας της Σαμόα απαιτεί νομικά την έγκριση του Κοινοβουλίου (άρθρο 218 της ΣΛΕΕ), αν και η συμφωνία μπορεί να εφαρμοστεί εν μέρει και προσωρινά πριν δοθεί η έγκριση και προτού επικυρωθεί από τα κράτη μέλη. Η έγκριση του Κοινοβουλίου απαιτείται επίσης για οποιαδήποτε ΣΟΕΣ που συνάπτεται με χώρες

ΑΚΕ. Επιπλέον, το Κοινοβούλιο έχει συμβάλει ενεργά στη διαμόρφωση του νέου χρηματοδοτικού μέσου ΜΓΑΔΣ-Η Ευρώπη στον κόσμο και επιβλέπει την εφαρμογή του.

Το Κοινοβούλιο έχει διάφορες μόνιμες διακοινοβουλευτικές αντιπροσωπείες για τις σχέσεις με χώρες και οργανισμούς της Αφρικής. Το κύριο όργανο στο πλαίσιο του οποίου το Κοινοβούλιο συνεργάζεται για τέτοια θέματα ήταν η [Κοινοβουλευτική Συνέλευση Ίσης Εκπροσώπησης ΑΚΕ-ΕΕ](#), η οποία αποτελείται από μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και μέλη του Κοινοβουλίου των κρατών ΑΚΕ και διαδραματίζει θεμελιώδη ρόλο στην ενίσχυση των κοινοβουλευτικών σχέσεων μεταξύ της ΕΕ και των χωρών ΑΚΕ βάσει του άρθρου 14 της συμφωνίας του Κοτονού. Εκτός από τις νέες περιφερειακές κοινοβουλευτικές συνελεύσεις, ένα από τα βασικά αιτήματα του Κοινοβουλίου κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων ήταν η διατήρηση μιας Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης Ίσης Εκπροσώπησης στη νέα συμφωνία, την οποία θεωρούσε απαραίτητη προϋπόθεση για την έγκρισή της.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει επίσης αναπτύξει διάφορες μορφές κοινοβουλευτικής συνεργασίας με την ΑΕ μέσω της [Αντιπροσωπείας για τις σχέσεις με το Παναφρικανικό Κοινοβούλιο](#), που συγκροτήθηκε το 2009. Οι κοινοβουλευτικές συνόδους κορυφής συνήθως έπονται των διακυβερνητικών και εκδίδουν κοινή δήλωση με άμεσους αποδέκτες τους αρχηγούς κρατών ή κυβερνήσεων στην αρχή κάθε διακυβερνητικής συνόδου κορυφής.

Η ΕΕ και η [Νότια Αφρική](#) διατηρούν επίσης προνομιακές κοινοβουλευτικές σχέσεις, που ενισχύθηκαν το 2007 από τη [στρατηγική εταιρική σχέση ΕΕ-Νότιας Αφρικής](#) -, τη μόνη διμερή στρατηγική εταιρική σχέση της ΕΕ με αφρικανική χώρα. Αυτό αντικατοπτρίζεται επίσης στην ειδική μόνιμη [αντιπροσωπεία του Κοινοβουλίου για τις σχέσεις με τη Νότια Αφρική](#).

Christian Meseth
10/2023

5.6.7. Νότια Ασία

Ο Ινδοειρηνικός εξελίσσεται ταχέως και καθίσταται η σημαντικότερη γεωστρατηγική περιοχή, καθώς φιλοξενεί πάνω από το 50 % του παγκόσμιου πληθυσμού. Τα δύο τρίτα του παγκόσμιου εμπορίου των εμπορευματικών μεταφορών διασχίζουν τον Ινδοειρηνικό και οι θαλάσσιες οδοί του είναι οι κύριες οδοί για το εμπόριο και τον ενεργειακό εφοδιασμό. Η [στρατηγική της ΕΕ για τη συνεργασία στον Ινδοειρηνικό](#) εγκρίθηκε τον Σεπτέμβριο του 2021 για την αύξηση της παρουσίας της ΕΕ στην περιοχή, την οικοδόμηση εταιρικών σχέσεων, την ενίσχυση της βασισμένης σε κανόνες διεθνούς τάξης και την αντιμετώπιση παγκόσμιων προκλήσεων. Η ΕΕ προσαρμόζει τα υφιστάμενα μέσα της στο πλαίσιο της [στρατηγικής αυτονομίας](#) της. Η [στρατηγική πυξίδα της ΕΕ για την ασφάλεια και την άμυνα](#), που εγκρίθηκε επίσημα από το Συμβούλιο τον Μάρτιο του 2022, προωθεί μια ανοικτή και βασισμένη σε κανόνες περιφερειακή αρχιτεκτονική ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένων ασφαλών θαλάσσιων οδών επικοινωνίας, ανάπτυξης ικανοτήτων και ενισχυμένης ναυτικής παρουσίας στον Ινδοειρηνικό. Η ΕΕ δημιουργεί στενότερους δεσμούς με χώρες της Νότιας Ασίας ως ισχυρός οικονομικός παράγοντας και σημαντικός χορηγός αναπτυξιακής και άλλης βοήθειας. Η ΕΕ εργάζεται για την προώθηση της οικοδόμησης θεσμών, της δημοκρατίας, της χρηστής διακυβέρνησης και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ενώ έχει επίσης ανησυχίες για την ασφάλεια στην περιοχή, όπως τη σύγκρουση στο Κασμίρ και το Αφγανιστάν. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει στηρίξει τη βοήθεια της ΕΕ για την αντιμετώπιση της κρίσης COVID-19 και των επιπτώσεων της στην περιοχή, με στοχευμένη στήριξη για τις πλέον ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού.

Το παρόν ενημερωτικό δελτίο περιγράφει την περιοχή της Νότιας Ασίας. Βλέπε επίσης τα ενημερωτικά δελτία για την Ανατολική Ασία ([5.6.8](#)) και τη Νοτιοανατολική Ασία ([5.6.9](#)).

Νομική βάση

- Τίτλος V (εξωτερική δράση της ΕΕ) της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση
- άρθρα 206-207 (εμπόριο) και 216-219 (διεθνείς συμφωνίες) της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ).
- Συμφωνίες εταιρικής σχέσης και συνεργασίας (διμερείς σχέσεις).

Ένωση της Νότιας Ασίας για την Περιφερειακή Συνεργασία (SAARC)

Η ΕΕ ενθαρρύνει την περιφερειακή ολοκλήρωση και στηρίζει την Ένωση της Νότιας Ασίας για την Περιφερειακή Συνεργασία (SAARC). Οι χώρες μέλη της SAARC είναι το Αφγανιστάν, το Μπανγκλαντές, το Μπουτάν, η Ινδία, οι Μαλδίβες, το Νεπάλ, το Πακιστάν και η Σρι Λάνκα. Η ΕΕ, η Κίνα, το Ιράν, η Ιαπωνία, η Νότια Κορέα, ο Μαυρίκιος, η Μιανμάρ και οι ΗΠΑ έχουν καθεστώς παρατηρητή. Λόγω εσωτερικών διαφωνιών, ιδίως μεταξύ Ινδίας και Πακιστάν, το έργο της SAARC έχει παραμείνει στάσιμο.

Η αναπτυξιακή συνεργασία μεταξύ της ΕΕ και των χωρών της Νότιας Ασίας περιλαμβάνει χρηματοδοτική και τεχνική βοήθεια, καθώς και οικονομική συνεργασία. Στις προτεραιότητες συμπεριλαμβάνονται η περιφερειακή σταθερότητα, η μείωση της

φτώχειας, τα ανθρώπινα δικαιώματα, η βιώσιμη ανάπτυξη, η χρηστή διακυβέρνηση και τα εργασιακά δικαιώματα. Η συνεργασία EU-SAARC επιδιώκει να προωθήσει την εναρμόνιση των προτύπων και τη διευκόλυνση του εμπορίου, καθώς και να ευαισθητοποιήσει ως προς τα πλεονεκτήματα της περιφερειακής συνεργασίας.

Ινδία

Η στρατηγική εταιρική σχέση ΕΕ-Ινδίας, που καθιερώθηκε το 2004, προωθεί τον πολιτικό διάλογο και τη συνεργασία, την ανάπτυξη οικονομικών σχέσεων, το εμπόριο και τις επενδύσεις, καθώς και την ενίσχυση των ανταλλαγών μεταξύ των λαών. Το Συμβούλιο της ΕΕ εξέδωσε [συμπεράσματα στις 10 Δεκεμβρίου 2018](#) επιδιώκοντας μια βαθύτερη και ευρύτερη συνεργασία με την Ινδία μέσω της προώθησης της ειρήνης και της ασφάλειας κατά τα επόμενα έτη.

Η ΕΕ είναι ο τρίτος μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της Ινδίας, με εμπορικές συναλλαγές αγαθών αξίας 88 δισ. ευρώ το 2021 (10,8% του συνολικού εμπορίου της Ινδίας) και εμπορικό ισοζύγιο περίπου 4,3 δισ. ευρώ υπέρ της Ινδίας. Η ΕΕ είναι ο μεγαλύτερος ξένος επενδυτής στην Ινδία, με τις ροές ξένων επενδύσεων προς τη χώρα να αυξάνονται από 8% σε 18% την τελευταία δεκαετία. Ο όγκος των άμεσων ξένων επενδύσεων της ΕΕ στην Ινδία ανήλθε περίπου σε 80 δισ. ευρώ το 2021. Στην Ινδία δραστηριοποιούνται περίπου 6 000 ευρωπαϊκές εταιρείες, οι οποίες παρέχουν άμεσα 1,7 εκατομμύρια θέσεις εργασίας και 5 εκατομμύρια θέσεις εργασίας έμμεσα σε ευρύ φάσμα τομέων. Επί του παρόντος η Ινδία επωφελείται από μονομερείς προτιμησιακούς δασμούς στο πλαίσιο του συστήματος γενικευμένων προτιμήσεων της ΕΕ (ΣΓΠ) που συνδέει τις μονομερείς εμπορικές προτιμήσεις με τον σεβασμό των ανθρωπίνων και των εργασιακών δικαιωμάτων.

Τα τελευταία χρόνια, [η Ινδία δραστηριοποιείται όλο και περισσότερο στη διεθνή σκηνή](#). Εκφράζει αυξανόμενο ενδιαφέρον για τη βελτίωση των εμπορικών της σχέσεων με την ΕΕ, η οποία επί του παρόντος ακολουθεί κυρίως τους κανόνες του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου. Για την ΕΕ, η βελτίωση των διμερών εμπορικών και επενδυτικών σχέσεων Ινδίας-ΕΕ είναι στρατηγικής σημασίας, όπως και η ενίσχυση των οικονομικών και γεωπολιτικών δεσμών στο πλαίσιο της αυξανόμενης σημασίας της περιοχής του Ινδοειρηνικού. Οι τομείς που αφορούν επί του παρόντος τις εμπορικές σχέσεις ΕΕ-Ινδίας είναι η γεωργία, οι υπηρεσίες, το ψηφιακό εμπόριο, η προστασία των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, το περιβάλλον και τα εργασιακά δικαιώματα.

Η [16η σύνοδος κορυφής ΕΕ-Ινδίας διεξήχθη τον Μάιο του 2021](#). Το βασικό αποτέλεσμα ήταν η δέσμευση για επανάληψη των συνομιλιών σχετικά με την προηγούμενη καθυστερούμενη συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών (ΣΕΣ) και την έναρξη διαπραγματεύσεων για μια συμφωνία για την προστασία των επενδύσεων και μια συμφωνία για τις γεωγραφικές ενδείξεις. Μια πρώτη συνεδρίαση πραγματοποιήθηκε μεταξύ των επικεφαλής διαπραγματευτών στις 16 Μαρτίου 2022. Και οι δύο πλευρές συμφώνησαν να επιδιώξουν πέρα από τις τρέχουσες δεσμεύσεις τους στο πλαίσιο του ΠΟΕ όσον αφορά το εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών. Η Επιτροπή ανέφερε επίσης ότι ο γενικός στόχος για τις εμπορευματικές συναλλαγές θα πρέπει να είναι η επίτευξη απελευθέρωσης πέραν του 94 % εντός επτά ετών από την έναρξη ισχύος της ΣΕΣ.

Η εταιρική σχέση ΕΕ-Ινδίας για τη συνδεσιμότητα δρομολογήθηκε επίσης τον Μάιο του 2021, με σκοπό τη στήριξη της ανθεκτικής και βιώσιμης συνδεσιμότητας. Τα μέτρα αυτά είναι σημαντικά στο πλαίσιο των εντάσεων με την Κίνα. Η Ινδία βρίσκεται επίσης σε

διαδικασία αναθεώρησης της νομοθεσίας της για την προστασία των δεδομένων μετά την έκδοση απόφασης από το Ανώτατο Δικαστήριο, ώστε να προσεγγίσει περισσότερο τη νομοθεσία της ΕΕ. Η ΕΕ και η Ινδία δημοσίευσαν τη στρατηγική τους για την περιοχή του Ειρηνικού τις ημέρες που προηγήθηκαν της 16ης συνόδου κορυφής ΕΕ-Ινδίας, τονίζοντας μια πολυμερή, βασισμένη σε κανόνες, διεθνή τάξη στην περιοχή, ιδίως ως απόδειξη της ισχύος της Κίνας. Η Ινδία έχει δεσμευτεί να διασφαλίσει έναν ασφαλή κυβερνοχώρο και να ενισχύσει τη θαλάσσια ασφάλεια για την προστασία των θαλάσσιων οδών ζωτικής σημασίας.

Στο πλαίσιο των προσπαθειών ευθυγράμμισης με τις στρατηγικές πτυχές, τον Μάιο του 2021 η ΕΕ και η Ινδία [εξέδωσαν κοινή δήλωση](#) με την οποία επαναβεβαιώνουν τις κοινές δεσμεύσεις. Τον Σεπτέμβριο του 2021, η ΕΕ ανακοίνωσε τη στρατηγική της για συνεργασία στον Ινδοειρηνικό, στην οποία η Ινδία θα διαδραματίσει καίριο ρόλο, μεταξύ άλλων προωθώντας την εφαρμογή της εταιρικής σχέσης συνδεσιμότητας και βοηθώντας την Ινδία να δημιουργήσει κατάλληλο ρυθμιστικό περιβάλλον, καθώς και διευκολύνοντας την κινητοποίηση της αναγκαίας χρηματοδότησης για τη βελτίωση της επιτόπιας συνδεσιμότητας μεταξύ της Ευρώπης και του Ινδοειρηνικού.

Η πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ursula von der Leyen και ο πρωθυπουργός της Ινδίας Narendra Modi [καθιέρωσαν το Συμβούλιο Εμπορίου και Τεχνολογίας ΕΕ-Ινδίας κατά τη συνάντησή τους τον Απρίλιο του 2022](#). Πρόκειται για μηχανισμό στρατηγικού συντονισμού που αποσκοπεί στη διευκόλυνση της συνεργασίας στον τομέα του εμπορίου, της αξιόπιστης τεχνολογίας και της ασφάλειας.

Αντιπροσωπεία της Επιτροπής Διεθνούς Εμπορίου του Κοινοβουλίου μετέβη στην Ινδία τον Απρίλιο του 2022 για να προβεί σε απολογισμό των διαπραγματεύσεων για τη ΣΕΣ.

[Τον Ιούνιο του 2022, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα σχετικά με την ΕΕ και τις προκλήσεις στον τομέα της ασφάλειας στον Ινδοειρηνικό](#), εκφράζοντας ικανοποίηση για τις δεσμεύσεις για αυξημένη συνεργασία μεταξύ της ΕΕ και της Ινδίας στον τομέα της ασφάλειας και της άμυνας και υπογραμμίζοντας ότι η Ινδία αποτελεί βασικό εταίρο για την ασφάλεια στη θάλασσα στον Ινδοειρηνικό. Στο ίδιο ψήφισμα, το Κοινοβούλιο εκφράζει τη λύπη του για το γεγονός ότι η Ινδία δεν καταδίκασε ανοικτά τη Ρωσία για την εισβολή της στην Ουκρανία.

[Τον Ιούλιο του 2022, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα σχετικά με τη μελλοντική εμπορική και επενδυτική συνεργασία ΕΕ-Ινδίας](#), εκφράζοντας την ικανοποίησή του για τη δέσμευση να καταβληθούν προσπάθειες για τη σύναψη μιας φιλόδοξης, βασισμένης σε αξίες, ισορροπημένης, ολοκληρωμένης και αμοιβαία επωφελούς εμπορικής συμφωνίας ΕΕ-Ινδίας.

Η συνεργασία Ινδίας-ΕΕ στους τομείς της επιστήμης, της τεχνολογίας και της καινοτομίας ενισχύεται επίσης στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» (2021-2027). Η τρέχουσα εκπαιδευτική πολιτική της Ινδίας αποσκοπεί στην ανάπτυξη περισσότερων διεθνών εταιρικών σχέσεων με ευρωπαϊκά πανεπιστήμια για τη συνεργασία στο πλαίσιο των προγραμμάτων «Ορίζων».

Η ΕΕ έχει εκφράσει την αλληλεγγύη στην Ινδία για την υγειονομική κρίση λόγω της νόσου COVID-19 και έχει εκταμιεύσει 100 δισ. EUR, μαζί με βασικά φάρμακα και ιατρικό εξοπλισμό στο πλαίσιο του μηχανισμού πολιτικής προστασίας.

Περισσότερα από 900 εκατομμύρια άτομα είχαν δικαίωμα ψήφου στις βουλευτικές εκλογές της Ινδίας, οι οποίες διεξάχθηκαν σε επτά στάδια τον Μάιο του 2019.

Το ινδουιστικό εθνικιστικό κόμμα Μπαρατίγια Τζανάτα (BJP) του Ναρέντρα Μόντι κέρδισε τις 303 από τις 545 έδρες στην Κάτω Βουλή (Λοκ Σάμπα), με τα υψηλότερα ποσοστά στην ιστορία του, νικώντας το Κόμμα του Ινδικού Εθνικού Κογκρέσου και τους συμμάχους του. Τον Ιούλιο του 2022, ο Droupadi Murmu, υποψήφιος του BJP, εξελέγη Πρόεδρος της Ινδίας με έμμεσες εκλογές. Οι επόμενες γενικές εκλογές έχουν προγραμματιστεί για το 2024. Το BJP επέκτεινε την απήχυσή του πέρα από τον παραδοσιακό του πυρήνα στο βόρειο τμήμα της Ινδίας, αποκομίζοντας οφέλη στις βορειοανατολικές πολιτείες και καταλαμβάνοντας έδρες στη Δυτική Βεγγάλη. Τα κέρδη του BJP στις ιστορικά λιγότερο υποστηρικτικές περιοχές του νότου ήταν λιγότερο θεαματικά. Στο Uttar Pradesh, η κυβέρνηση υπό την ηγεσία του BJP επανεξελέγη με μειωμένη πλειοψηφία.

Η Ινδία εφαρμόζει πολιτικές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις που επικεντρώνονται στον εκσυγχρονισμό της διοίκησης, στη χρηστή διακυβέρνηση, στην αντιμετώπιση της διαφθοράς με προγράμματα απονομισματοποίησης και διαφάνειας, στην αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων, στην ανάπτυξη της οικονομίας μέσω των πρωτοβουλιών «Make in India» και «Invest India», καθώς και στην επιβολή ενός φόρου εμπορευμάτων και υπηρεσιών σε πανεθνικό επίπεδο.

Η Ινδία είναι πυρηνική δύναμη, όπως και οι γείτονές της, Πακιστάν και Κίνα, και αντιμετωπίζει προβλήματα ασφάλειας, τρομοκρατίας και ένοπλων συνοριακών συγκρούσεων, ιδίως με το Πακιστάν στην αυτόνομη πολιτεία Τζαμού και Κασμίρ και, σε μικρότερο βαθμό, με την Κίνα. Τον Αύγουστο του 2019 η κυβέρνηση της Ινδίας ανακάλεσε το ειδικό καθεστώς του Τζαμού και Κασμίρ. Η απόφαση αυτή οδήγησε σε βίαιες διαμαρτυρίες και απείλησε την πολιτική σταθερότητα στην περιοχή. Το σύστημα των καστών στην Ινδία, που είναι από τις αρχαιότερες μορφές οργάνωσης των κοινωνικών τάξεων, εγείρει ανησυχίες σχετικά με τις συνεχιζόμενες διακρίσεις λόγω κάστας. Η χώρα αυτή αποτελεί επίσης ένα μωσαϊκό εθνοτήτων και γλωσσών, με προστριβές σε πολλά κρατίδια και με καταγγελίες για καταπατήσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και παραβιάσεις των δικαιωμάτων των γυναικών και των παιδιών.

Τα ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ινδία εξακολουθούν να προκαλούν ανησυχία. Στις 29 Απριλίου 2021, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε [σύσταση](#) σχετικά με τις σχέσεις ΕΕ-Ινδίας, στην οποία γίνεται αναφορά στο δικαίωμα της ελευθερίας του συνέρχεσθαι υπό το φως των διαμαρτυριών των γεωργών που βρίσκονται σε εξέλιξη από τα τέλη του 2020.

Σύμφωνα με τη [Διεθνή Οργάνωση Εργασίας \(ΔΟΕ\)](#), η [παιδική εργασία](#) είναι ευρέως διαδεδομένη στην Ινδία, παρά το γεγονός ότι ο πρωθυπουργός Modi ενέκρινε σειρά μέτρων που απαγορεύουν στα παιδιά ηλικίας κάτω των 14 ετών να εκτελούν επικίνδυνα καθήκοντα, με αυστηρές κυρώσεις για τους εργοδότες που παραβιάζουν τη νομοθεσία. Ο εκτιμώμενος αριθμός των παιδιών που εργάζονταν το 2020 στην Ινδία είναι 33 εκατομμύρια και το 56 % των εφήβων που εργάζονται δεν φοιτούν πλέον στην εκπαίδευση.

Το 2020, η βόρεια ινδική επαρχία Uttar Pradesh ενέκρινε νόμο κατά των αναγκαστικών και δόλιων αλλαγών θρησκείας, ο οποίος προβλέπει ποινές φυλάκισης. Οι επικριτές την κατήγγειλαν ως συνωμοσία σκληρών ομάδων ινδουιστών για την πάταξη των θρησκευτικών μειονοτήτων. Έχουν ήδη πραγματοποιηθεί συλλήψεις βάσει του νόμου.

Πακιστάν

Οι σχέσεις ΕΕ-Πακιστάν χρονολογούνται από το 1962 και σήμερα θεμελιώνονται στη συμφωνία συνεργασίας του 2004. Η ΕΕ, ως μείζων χορηγός βοήθειας και αναπτυξιακής στήριξης, υποστηρίζει την προώθηση της δημοκρατίας και της οικοδόμησης θεσμών στο Πακιστάν.

Το Πακιστάν επωφελείται σημαντικά από τις μονομερείς εμπορικές προτιμήσεις της ΕΕ στο πλαίσιο του ΣΓΠ+, οι οποίες τέθηκαν εκ νέου σε ισχύ το 2014. Στο πλαίσιο της διαδικασίας, η Επιτροπή Διεθνούς Εμπορίου του Κοινοβουλίου παρακολουθεί τη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις του ΣΓΠ+. Το καθεστώς ΣΓΠ + του Πακιστάν θα μπορούσε να αναθεωρηθεί καθώς αφορά υποχρεώσεις όπως η διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της θρησκευτικής ελευθερίας.

Η ΕΕ είναι ο δεύτερος σημαντικότερος εμπορικός εταίρος του Πακιστάν, μετά την Κίνα, αντιπροσωπεύοντας το 14,3 % του συνολικού εμπορίου του Πακιστάν το 2020 και το 28 % των συνολικών εξαγωγών του Πακιστάν. Το 2020, το Πακιστάν ήταν ο 42ος μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της ΕΕ στον τομέα των αγαθών, αντιπροσωπεύοντας το 0,3 % του εμπορίου της ΕΕ. Το 2020 το σύνολο των αμφίδρομων εμπορευματικών συναλλαγών σε αγαθά μεταξύ των εταιρών ανήλθε σε 9,3 δισεκατομμύρια ευρώ. Το Πακιστάν έχει εμπορικό πλεόνασμα 1,7 δισ. ευρώ έναντι της ΕΕ.

Η ΕΕ είναι σημαντικός χορηγός αναπτυξιακής και ανθρωπιστικής βοήθειας προς το Πακιστάν. Η χρηματοδότηση στο πλαίσιο του Μηχανισμού Αναπτυξιακής Συνεργασίας για την περίοδο 2014-2020 ανέρχεται σε 653 εκατομμύρια ευρώ. Το Πακιστάν έχει πληγεί σοβαρά από την πανδημία COVID-19 και η ΕΕ έχει χορηγήσει 150 εκατ. ευρώ για την αντιμετώπιση της κατάστασης έκτακτης ανάγκης στον τομέα της υγείας. 265 εκατ. ευρώ έχουν προβλεφθεί στο πλαίσιο του [πολυετούς ενδεικτικού προγράμματος 2021-2027](#) για το Πακιστάν με τρεις τομείς προτεραιότητας: πράσινη ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς, ανθρώπινο κεφάλαιο και διακυβέρνηση/κράτος δικαίου. Αν και το ποσοστό αυτό είναι μικρότερο από ό, τι κατά την προηγούμενη περίοδο, εξακολουθεί να αποτελεί σημαντική συμβολή. Η χρηματοδότηση θα χορηγηθεί πιθανότατα με τη μορφή δημοσιονομικής στήριξης. Η ΕΕ έχει αναγνωρίσει τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει το Πακιστάν όσον αφορά τη φιλοξενία άνω των τριών εκατομμυρίων προσφύγων και είναι έτοιμη να εξετάσει το ενδεχόμενο παροχής πρόσθετης στήριξης, μεταξύ άλλων για τον οικειοθελή επαναπατρισμό των προσφύγων στο Αφγανιστάν.

Η [16η συνεδρίαση της μικτής επιτροπής ΕΕ-Πακιστάν πραγματοποιήθηκε στις 16 Ιουνίου 2021](#). Συζήτησαν την πλήρη και αποτελεσματική εφαρμογή του στρατηγικού σχεδίου δέσμευσης ΕΕ-Πακιστάν του 2019, τον κοινωνικοοικονομικό αντίκτυπο της πανδημίας COVID-19 και τις προσπάθειες του Πακιστάν για την επίτευξη βιώσιμης οικονομικής ανάκαμψης. Αντάλλαξαν επίσης απόψεις σχετικά με την κλιματική αλλαγή, τη συνδεσιμότητα και την ψηφιοποίηση, καθώς και τη συνεργασία στην εκπαίδευση, τον πολιτισμό, την επιστήμη και την τεχνολογία. Η ΕΕ εκτίμησε τη φιλοξενία εκατομμυρίων Αφγανών προσφύγων από το Πακιστάν κατά τις τελευταίες δύο δεκαετίες. Η ΕΕ διαβεβαίωσε το Πακιστάν για τη συνεργασία του και τις συνεχιζόμενες εργασίες για την εξεύρεση βιώσιμης λύσης, μεταξύ άλλων με την παροχή βοήθειας και την προώθηση της ασφαλούς και αξιοπρεπούς επιστροφής των Αφγανών προσφύγων στην πατρίδα τους.

Στο ψήφισμά του της 27ης Απριλίου 2021, το Κοινοβούλιο κάλεσε την Επιτροπή να επανεξετάσει την επιλεξιμότητα του Πακιστάν για το πρόγραμμα ΣΓΠ+,

δεδομένης της επιδεινούμενης κατάστασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το Κοινοβούλιο παρακολουθεί τα μέτρα που λαμβάνουν η Επιτροπή και η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης (EYED) για την άσκηση πίεσης στην κυβέρνηση του πρωθυπουργού Shehbaz Sharif για την αντιμετώπιση των ζητημάτων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των νόμων περί βλασφημίας, οι οποίοι επισύρουν αυστηρές ποινές, συμπεριλαμβανομένης της θανατικής ποινής. Οι πακιστανικές αρχές έχουν προβεί σε μεταρρυθμίσεις για τη βελτίωση της χρηστής διακυβέρνησης και των ελευθεριών και έχουν υποβάλει προτάσεις για την ενίσχυση του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης της χώρας, ενώ τα στρατιωτικά δικαστήρια στο Πακιστάν δεν έχουν πλέον δικαιοδοσία επί των πολιτών από τον Μάρτιο του 2019.

Η [13η διακοινοβουλευτική συνεδρίαση ΕΕ-Πακιστάν](#) πραγματοποιήθηκε τον Μάρτιο του 2022. Οι συζητήσεις επικεντρώθηκαν στις πολιτικές εξελίξεις στο Πακιστάν, στην επίθεση της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, στο εμπόριο, στο ΣΓΠ+ και στα ανθρώπινα δικαιώματα. Η διακοινοβουλευτική συνεδρίαση έκρινε απαραίτητο οι βουλευτές και των δύο πλευρών να αξιολογούν την πρόοδο και να παρέχουν κοινοβουλευτικό έλεγχο και καθοδήγηση στις διμερείς σχέσεις.

[Τον Ιούνιο του 2022, η αποστολή παρακολούθησης της ΕΕ αξιολόγησε την αποτελεσματική εφαρμογή 27 διεθνών συμβάσεων](#), μια υποχρεωτική απαίτηση για τη διατήρηση του καθεστώτος ΣΓΠ+, η οποία ήταν πολύ επωφελής για το Πακιστάν. Οι επιχειρήσεις έχουν αυξήσει τις εξαγωγές τους στην αγορά της ΕΕ κατά 65 % από τότε που η χώρα προσχώρησε στο ΣΓΠ+ το 2014. Η ευρωπαϊκή ενιαία αγορά, με περισσότερους από 440 εκατομμύρια καταναλωτές, είναι η σημαντικότερη αγορά του Πακιστάν. Τα πορίσματα της αποστολής θα αποτελέσουν μέρος της επόμενης έκθεσης ΣΓΠ, η οποία θα υποβληθεί στο Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο στα τέλη του 2022.

Ο ρόλος του Πακιστάν στην ειρηνευτική διαδικασία στο Αφγανιστάν ήταν κρίσιμος για την επίτευξη της συμφωνίας ΗΠΑ-Ταλιμπάν του Φεβρουαρίου 2020, κατά την οποία η Ουάσιγκτον συμφώνησε να ανακαλέσει όλα τα στρατεύματα των ΗΠΑ και του ΝΑΤΟ από το Αφγανιστάν. Ο γεωστρατηγικός ρόλος του Πακιστάν στην περιοχή του Ινδοειρηνικού αναμένεται να ενισχυθεί, ιδίως μετά την κατάληψη του Αφγανιστάν από τους Ταλιμπάν τον Αύγουστο του 2021. Ένα σταθερό, δημοκρατικό και με ευμάρεια Πακιστάν είναι ζωτικής σημασίας για την ΕΕ και, ως μείζων συνομιλητής με τους Ταλιμπάν και κύριος προορισμός των αφγανών προσφύγων, η χώρα αναδεικνύει την εικόνα της διεθνώς. Ο πολιτικός βίος στο Πακιστάν βρίσκεται σε διαρκή αναταραχή. Ο στρατός εξακολουθεί να εμπλέκεται στις εσωτερικές και εξωτερικές υποθέσεις, έχοντας ευρεία εντολή για θέματα ασφάλειας και καταπολέμησης της τρομοκρατίας. Τον Απρίλιο του 2022 σχηματίστηκε νέα κυβέρνηση, μετά από ψήφο δυσπιστίας τον Μάρτιο του 2022, η οποία οδήγησε στην αποπομπή του πρωθυπουργού Imran Khan. Ο ηγέτης του Πακιστανικού Μουσουλμανικού Συνδέσμου (Nawaz) — PML-N, Shahbaz Sharif, αδελφός του μακροβιότερου πρώην πρωθυπουργού Nawaz Sharif, εξελέγη νέος πρωθυπουργός. Οι επόμενες γενικές εκλογές πρόκειται να διεξαχθούν έως τα μέσα του 2023.

Το Ανώτατο Δικαστήριο του Ισλαμαμπάντ απήγγειλε κατηγορία στον απερχόμενο πρωθυπουργό Imran Khan τον Σεπτέμβριο του 2022 για κατηγορίες διαφθοράς, αφού οι δικαστές απέρριψαν τις εξηγήσεις του. Ο Khan παρουσιάστηκε επίσης στο χωριστό αντιτρομοκρατικό δικαστήριο, καθώς οι κατηγορίες εναντίον του σχετίζονται με αυτό που η αστυνομία χαρακτήρισε απειλή κατά του αρχηγού της αστυνομίας του Ισλαμαμπάντ και μιας γυναίκας δικαστή. Ο Khan αντιμετωπίζει επίσης κατηγορίες ανταρσίας για υποκίνηση ανταρσίας στον στρατό. Από τότε που εκδιώχθηκε από την

εξουσία, ο Khan άσκησε έντονη κριτική στην κυβέρνηση και τον στρατό της χώρας και εξακολουθεί να βασίζεται στη στήριξη πολλών πακιστανών ψηφοφόρων.

Αφγανιστάν

Στις 18 Φεβρουαρίου 2017 υπογράφηκε συμφωνία συνεργασίας ΕΕ-Αφγανιστάν για την εταιρική σχέση και την ανάπτυξη, η οποία εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στις 13 Μαρτίου 2019. Οι σχέσεις με την ΕΕ προσαρμόστηκαν στην εμπόλεμη και μεταπολεμική κατάσταση. Χάρη στη σημαντική συμβολή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το Αφγανιστάν συμμετείχε εν μέρει και σταδιακά στη στρατηγική της ΕΕ για την Κεντρική Ασία. Το Αφγανιστάν είναι ο μεγαλύτερος αποδέκτης αναπτυξιακής χρηματοδότησης της ΕΕ στην Ασία και έχει επίσης επωφεληθεί από το πιο ευνοϊκό εμπορικό καθεστώς της ΕΕ, το πρόγραμμα «Όλα εκτός από όπλα» (ΟΕΟ). Η ΕΕ διέθεσε κονδύλια ύψους 1,4 δισ. ευρώ στο Αφγανιστάν για την περίοδο 2014-2020. Κατά τη Διάσκεψη του Αφγανιστάν για την Ειρήνη, την Ευημερία και την Αυτονομία που πραγματοποιήθηκε στη Γενεύη τον Νοέμβριο του 2020, η ΕΕ δεσμεύτηκε να χορηγήσει 1,2 δισ. ευρώ σε μακροπρόθεσμη βοήθεια και βοήθεια έκτακτης ανάγκης για την περίοδο 2021-2025.

Οι τελευταίες προεδρικές εκλογές διεξήχθησαν τον Σεπτέμβριο του 2019, με τον Ashraf Ghani να εξασφαλίσει την πλειοψηφία των ψήφων (50,64 %) έναντι του Abdullah Abdullah (39,52 %). Στις 29 Φεβρουαρίου 2020, οι ΗΠΑ και οι Ταλιμπάν υπέγραψαν στην Ντόχα την κοινή δήλωση Αφγανιστάν-ΗΠΑ για την ειρήνη, μια διμερή [ειρηνευτική συμφωνία](#) στην οποία δεν συμμετείχε η αφγανική κυβέρνηση. Οι ΗΠΑ και το NATO δεσμεύτηκαν να αποσύρουν σταδιακά τα στρατεύματά τους και να απελευθερώσουν τους κρατούμενούς τους. Οι ΗΠΑ δεσμεύτηκαν επίσης να ξεκινήσουν διπλωματική συνεργασία με άλλα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών και το Αφγανιστάν για τη διαγραφή μελών των Ταλιμπάν από τον κατάλογο κυρώσεων του ΟΗΕ.

Οι ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις μεταξύ της αφγανικής κυβέρνησης και των Ταλιμπάν ξεκίνησαν στη Ντόχα το Σεπτέμβριο του 2020 με στόχο τη δημιουργία των προϋποθέσεων για συνολική κατάπαυση του πυρός και πολιτική διευθέτηση. Το 2021 πραγματοποιήθηκαν διάφορες ειρηνευτικές διασκέψεις στη Ντόχα, τη Μόσχα και την Κωνσταντινούπολη, χωρίς όμως θετικά αποτελέσματα. Οι συνομιλίες έφτασαν σε αδιέξοδο και η κατάσταση επιδεινώθηκε από τις εσωτερικές διαιρέσεις εντός της κυβέρνησης, τον αντίκτυπο της πανδημίας COVID-19 και την επιδείνωση της ανθρωπιστικής κατάστασης.

Από τον Μάιο του 2021, οι Ταλιμπάν ανέλαβαν γρήγορα τον έλεγχο όλο και περισσότερων εδαφών. Η αμελητέα [αντίσταση](#) των αφγανικών δυνάμεων ασφαλείας επέτρεψε στους Ταλιμπάν να αποκτήσουν τον έλεγχο της χώρας σε λιγότερο από τέσσερις μήνες. Στις 15 Αυγούστου 2021, ώρες αφότου ο Πρόεδρος Ghani κατέφυγε εξόριστος στο Ντουμπάι, οι Ταλιμπάν κατέλαβαν την Καμπούλ. Στις 7 Σεπτεμβρίου 2021, οι Ταλιμπάν ανακοίνωσαν μια αμιγώς ανδρική υπηρεσιακή κυβέρνηση των Ταλιμπάν, σε αντίθεση με τις προηγούμενες υποσχέσεις ότι η νέα κυβέρνηση θα είναι συμμετοχική. Έκτοτε, οι Ταλιμπάν διαπράττουν συνεχώς σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ιδίως κατά των γυναικών, των κοριτσιών και των μειονοτήτων.

Στις 30 Αυγούστου 2021, οι ΗΠΑ και το NATO ολοκλήρωσαν την αποχώρησή τους από το Αφγανιστάν νωρίτερα από ό, τι αναμενόταν σύμφωνα με την αρχή της

συντονισμένης δράσης («in together, out together»), σηματοδοτώντας το τέλος του πολέμου 2001-2021 στο Αφγανιστάν, αφήνοντας όμως τη χώρα σε ανθρωπιστικό χάος. Οι ανησυχίες του Αφγανιστάν για την ασφάλεια έχουν επιδεινωθεί με την απόσυρση των στρατευμάτων των ΗΠΑ και του NATO.

Οι δεσμοί των Ταλιμπάν με την Αλ Κάιντα και το λεγόμενο Ισλαμικό Κράτος δεν είναι ξεκάθαροι και η χώρα είναι διχασμένη μεταξύ αστικών και αγροτικών κοινοτήτων. Ο νεαρός αστικός πληθυσμός του Αφγανιστάν θα προτιμούσε να συνεχίσει να ζει στη σχετικά ανοικτή κοινωνία με την οποία είναι εξοικειωμένος και τα μέλη των εθνοτικών μειονοτήτων των Τατζίκων, των Ουζμπέκων και των Χαζάρων δεν επιθυμούν να διοικούνται από τους Ταλιμπάν.

Μετά την ανάληψη της εξουσίας από τους Ταλιμπάν και με βαθιά ανησυχία για αντίποινα κατά του αφγανικού προσωπικού ασφαλείας και των ατόμων που εργάζονται για τις πρεσβείες της ΕΕ, η ΕΕ δημιούργησε μια ειδική μονάδα αντιμετώπισης κρίσεων με περισσότερους από 100 υπαλλήλους. Τον Αύγουστο του 2021, η ομάδα παρείχε στήριξη για την απομάκρυνση άνω των 17 500 ατόμων από την Καμπούλ, συμπεριλαμβανομένων 4 100 υπηκόων της ΕΕ και 13 400 αφγανών υπηκόων. Η αντιπροσωπεία της ΕΕ κατάφερε να εκκενώσει όλο το προσωπικό της.

Ως μία από τις χώρες που εξαρτώνται περισσότερο από την παροχή βοήθειας, το Αφγανιστάν αντιμετωπίζει μια εξελισσόμενη ανθρωπιστική καταστροφή, αφήνοντας το ήμισυ του πληθυσμού του χωρίς βασικές ανάγκες, όπως τρόφιμα, νερό και φάρμακα. Με πάνω από τρία εκατομμύρια εσωτερικά εκτοπισμένα άτομα και πάνω από δύο εκατομμύρια πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο στο Πακιστάν και το Ιράν, η ανθρωπιστική κατάσταση επιδεινώθηκε. Η Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Αφγανιστάν, που πραγματοποιήθηκε στη Γενεύη στις 13 Σεπτεμβρίου 2021, δεσμεύτηκε να χορηγήσει 1,2 εκατ. δολάρια ΗΠΑ, εκ των οποίων 677 δολάρια ΗΠΑ από την ΕΕ και τα κράτη μέλη της. Στη σύνοδο κορυφής της G20 στις 12 Οκτωβρίου 2021, η πρόεδρος της Επιτροπής κ. φον ντερ Λάιεν ανακοίνωσε μια δέσμη στήριξης για το Αφγανιστάν ύψους 1 δισ. ευρώ. Η κατάσταση παραμένει δραματική και έχει επιδεινωθεί από τους πρόσφατους σεισμούς και πλημμύρες του 2022, οπότε και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διέθεσε 1 εκατ. EUR σε ανθρωπιστική χρηματοδότηση για την αντιμετώπιση των πλέον επείγουσών αναγκών. Η ΕΕ συνεργάζεται με τους Ταλιμπάν σε πρακτικά θέματα όπως οι εκκενώσεις και οι ανθρωπιστικές επιχειρήσεις, συντονίζοντας τις επαφές της μέσω αντιπροσωπείας στην Καμπούλ την οποία διαχειρίζεται η ΕΥΕΔ.

Η ΕΕ ανησυχεί βαθύτατα για την αποκατάσταση του Ισλαμικού Εμιράτου με το ριζοσπαστικό νομικό σύστημα της Σαρία. Εγείρει σοβαρά ερωτήματα σχετικά με τη μελλοντική συνεργασία της ΕΕ με το Αφγανιστάν, η οποία εξαρτάται από τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να διατηρηθούν τα επιτεύγματα των τελευταίων 20 ετών. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στην πιθανή ενίσχυση της διεθνούς τρομοκρατίας και μετανάστευσης, καθώς και στην αύξηση της διακίνησης ναρκωτικών.

Στις 3 Σεπτεμβρίου 2021, οι υπουργοί εξωτερικών της ΕΕ συμφώνησαν ότι η ΕΕ δεν θα αναγνωρίσει τους Ταλιμπάν, αλλά θα συνεργαστεί μαζί τους. Ο βαθμός της δέσμευσης αυτής θα εξαρτηθεί από τη συμπεριφορά της νέας αφγανικής κυβέρνησης, τη δέσμευση ότι το Αφγανιστάν δεν θα χρησιμεύσει ως βάση για την τρομοκρατία, τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ιδίως των δικαιωμάτων των γυναικών, του κράτους δικαίου και της ελευθερίας των μέσων ενημέρωσης. Η δέσμευση θα εξαρτηθεί επίσης από τη δημιουργία μιας μεταβατικής κυβέρνησης χωρίς αποκλεισμούς, την ελεύθερη

πρόσβαση των εργαζομένων στον τομέα της ανθρωπιστικής βοήθειας και τη δέσμευση των Ταλιμπάν να αφήσουν αλλοδαπούς και Αφγανούς να εγκαταλείψουν τη χώρα.

Μετά την ανάληψη της εξουσίας από τους Ταλιμπάν, μια σειρά περιορισμών επιβλήθηκαν εκ νέου στα τέλη του 2021 και το 2022 στις γυναίκες στο Αφγανιστάν. Έχουν επιβληθεί κανονισμοί για την ενδυμασία και νόμοι που απαγορεύουν την πρόσβαση των γυναικών σε δημόσιους χώρους χωρίς άνδρα κηδεμόνα. Μολονότι ορισμένα δημόσια πανεπιστήμια άνοιξαν εκ νέου τόσο για τους άνδρες όσο και για τις γυναίκες τον Φεβρουάριο του 2022 και τα σχολεία άνοιξαν εκ νέου για ένα νέο ακαδημαϊκό έτος τον Μάρτιο του 2022, οι Ταλιμπάν ανέτρεψαν την προηγούμενη υπόσχεσή τους να επιτρέψουν στα κορίτσια να φοιτήσουν στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Το γεγονός αυτό έχει επηρεάσει περίπου 1,1 εκατομμύρια μαθήτριες. Σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα, η συμμετοχή των γυναικών στο εργατικό δυναμικό αυξήθηκε από 15 % σε 22 % την τελευταία δεκαετία. Ωστόσο, έχει μειωθεί μετά την ανάληψη της εξουσίας, με τους Ταλιμπάν να επιβάλλουν περισσότερους περιορισμούς στις μετακινήσεις των γυναικών εκτός οικίας από την επιστροφή τους στην εξουσία.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει υποστηρίξει τις χωρίς αποκλεισμούς ενδοαφγανικές διαπραγματεύσεις ως προϋπόθεση για τον τερματισμό τεσσάρων δεκαετιών θανάτου και καταστροφής, και επιμένει στη συμμετοχή όλων των πολιτικών ομάδων και της κοινωνίας των πολιτών. Από το φθινόπωρο του 2020, το Κοινοβούλιο έχει επανειλημμένα καταδικάσει τις εκρήξεις βίας και, στο [ψήφισμά του τον Ιούνιο του 2021 σχετικά με την κατάσταση στο Αφγανιστάν](#), εξέφρασε την ανησυχία του για τις συνέπειες της απόσυρσης των στρατευμάτων και ζήτησε την έγκριση συνολικής στρατηγικής για τη μελλοντική συνεργασία της ΕΕ με το Αφγανιστάν. Τον Ιούλιο του 2021, ένα μήνα πριν από την κατάληψη από τους Ταλιμπάν, η Αντιπροσωπεία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τις σχέσεις με το Αφγανιστάν (D-AF) πραγματοποίησε την 6η διακοινοβουλευτική συνεδρίαση ΕΕ-Αφγανιστάν με εκπροσώπους της Εθνοσυνέλευσης του Αφγανιστάν. Η συνεδρίαση περιελάμβανε δύο συζητήσεις — μία σχετικά με την ειρηνευτική διαδικασία και την κατάσταση στο Αφγανιστάν μετά την αποχώρηση των ξένων στρατευμάτων και μία σχετικά με τον ρόλο των γυναικών στην ειρηνευτική διαδικασία και τις μελλοντικές δεσμεύσεις με την ΕΕ.

[Τον Σεπτέμβριο του 2021, το Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα σχετικά με την κατάσταση στο Αφγανιστάν](#), στο οποίο εξέφρασε τη λύπη του για τη βίαιη κατάληψη της εξουσίας από τους Ταλιμπάν. Το Κοινοβούλιο εκφράζει έντονες ανησυχίες για το μέλλον και επικροτεί την απόφαση της ΕΕ να μην αναγνωρίσει την κυβέρνηση των Ταλιμπάν. Αναγνώρισε επίσης ότι η επιχειρησιακή συνεργασία με την κυβέρνηση των Ταλιμπάν θα ήταν απαραίτητη για υλικοτεχνικούς, επιχειρησιακούς και ανθρωπιστικούς σκοπούς, και ζήτησε να διευκολυνθεί η περαιτέρω εκκένωση των πολιτών της ΕΕ και των Αφγανών που κινδυνεύουν, καθώς και να αυξηθεί περαιτέρω η ανθρωπιστική βοήθεια. Το Κοινοβούλιο, ιδίως η αντιπροσωπεία του για τις σχέσεις με το Αφγανιστάν, εξέφρασε ανησυχίες για την ανθρωπιστική, οικονομική και προσφυγική κρίση, η οποία απαιτεί ανθρωπιστικούς διαδρόμους και μια στρατηγική προσέγγιση για ολόκληρη την περιοχή, συμπεριλαμβανομένου του Πακιστάν, του Ιράν και της Κεντρικής Ασίας.

Το Κοινοβούλιο διοργάνωσε σειρά εκδηλώσεων στο πλαίσιο της διάσκεψης υψηλού επιπέδου για τις «Ημέρες Γυναικών του Αφγανιστάν» τον Φεβρουάριο του 2022. Στις 10 Μαρτίου 2022, εγκαινιάστηκε το Φόρουμ Γυναικών του Αφγανιστάν σε ηγετικές θέσεις

μέσω εικονικής συνάντησης με σχεδόν 50 Αφγανές σε ηγετικές θέσεις που συμμετείχαν από το Αφγανιστάν και άλλα μέρη του κόσμου.

Η ΕΕ έχει εκδώσει πολλές δηλώσεις υπέρ των δικαιωμάτων των γυναικών, όπως μία από τον Αντιπρόεδρο της Επιτροπής/Υπατο Εκπρόσωπο της Ένωσης για Θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας, Josep Borrell, τον Μάρτιο του 2022, ζητώντας την άμεση επαναλειτουργία των σχολείων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για τα κορίτσια. Η έκκληση αυτή επαναλήφθηκε στη δήλωση των Υπουργών Εξωτερικών της G7. Τον [Απρίλιο του 2022, το Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα σχετικά με την κατάσταση των δικαιωμάτων των Αφγανών γυναικών](#). Καταδίκασε την απόφαση των Ταλιμπάν να παρατείνουν την απαγόρευση της σχολικής φοίτησης των κοριτσιών από τα επτά έτη και εκφράζει τη λύπη του για τη συνεχιζόμενη επιθυμία του να απομακρυνθούν οι γυναίκες από τον δημόσιο βίο και να αρθούν τα πλέον θεμελιώδη δικαιώματά τους, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης στην εκπαίδευση, την εργασία, την ελεύθερη κυκλοφορία και την υγειονομική περίθαλψη.

Η ΕΕ εξακολουθεί να συνεργάζεται με τους Ταλιμπάν, όπως υπογραμμίζεται στη [δήλωση της ΕΥΕΔ τον Αύγουστο του 2022](#) σχετικά με την κατάσταση ένα έτος μετά την ανάληψη της εξουσίας από τους Ταλιμπάν, πράγμα που τονίζει τη δέσμευση της ΕΕ έναντι του αφγανικού λαού.

Μπανγκλαντές

Οι σχέσεις ΕΕ-Μπανγκλαντές χρονολογούνται από το 1973. Η συμφωνία συνεργασίας του 2001 καλύπτει το εμπόριο, την οικονομική ανάπτυξη, τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη χρηστή διακυβέρνηση και το περιβάλλον. Ως μία από τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες (ΛΑΧ), το Μπανγκλαντές επωφελείται από το ενωσιακό καθεστώς ΟΕΟ, το πλέον ευνοϊκό εμπορικό καθεστώς που διατίθεται στο πλαίσιο του ΣΓΠ της ΕΕ. Το Μπανγκλαντές αναμένεται να αποχωρήσει από το καθεστώς των ΛΑΧ έως το 2026. Μετά από μια μεταβατική περίοδο, η χώρα θα παύσει να έχει πρόσβαση στο σύστημα ΟΕΟ.

Η ΕΕ έχει δεσμεύσει έως και 690 εκατομμύρια ευρώ στο πλαίσιο του ενδεικτικού πολυετούς προγράμματος 2014-2020. Έχει τονίσει την ανάγκη του Μπανγκλαντές για πολιτικές μεταρρυθμίσεις, προκειμένου να βελτιώσει το επιχειρηματικό του περιβάλλον και να προσελκύσει περισσότερες εμπορικές συναλλαγές και επενδύσεις. Τον Ιούλιο του 2019 η ΕΕ δρομολόγησε δύο προγράμματα στο Μπανγκλαντές με στόχο μεταρρυθμίσεις στη διαχείριση των δημόσιων οικονομικών και στο εθνικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης. Στο πλαίσιο της αντίδρασης της Team Europe στην COVID-19, η ΕΕ διέθεσε 113 εκατ. EUR για την προστασία των μέσων διαβίωσης των εργαζομένων στις βιομηχανίες ένδυσης και δερμάτινων ειδών που είναι προσανατολισμένες στις εξαγωγές στο Μπανγκλαντές. Ο προγραμματισμός της ΕΕ για την περίοδο 2021-2027 ευθυγραμμίζεται με το 8ο πενταετές πρόγραμμα που καλύπτει την περίοδο 2020-2025.

Το Μπανγκλαντές είναι κοινοβουλευτική δημοκρατία στην οποία η εξουσία εναλλάσσεται ανάμεσα σε δύο κόμματα, στον Σύνδεσμο Αουάμι (AL) και στο Εθνικιστικό Κόμμα του Μπανγκλαντές. Ο AL επικράτησε στις εκλογές του Δεκεμβρίου του 2018. Το Μπανγκλαντές είναι μία από τις λίγες χώρες που έχουν επιτύχει τους Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας. Ωστόσο, τα εργασιακά δικαιώματα και οι συνθήκες εργασίας εξακολουθούν να αποτελούν σοβαρό πρόβλημα, ιδίως στις βιομηχανικές περιοχές γύρω από την Ντάκα όπου βρίσκονται πολλά εργοστάσια ενδυμάτων. Η έξαρση της COVID-19 έχει σημαντικό αντίκτυπο στην οικονομική και

πολιτική σταθερότητα. Ο AL κέρδισε τρίτη διαδοχική θητεία, η οποία θα λήξει το 2023. Το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) του Μπανγκλαντές αναμένεται να μειωθεί το 2022 λόγω της κρίσης μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, της αύξησης της τιμής των βασικών προϊόντων και του πληθωρισμού. Επομένως, η χώρα έχει ζητήσει χρηματοδοτική συνδρομή από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ). Οι εξαγωγές ειδών ένδυσης του Μπανγκλαντές έχουν πολλαπλασιαστεί τα τελευταία χρόνια. Τα ατυχήματα και οι πυρκαγιές στα εργοστάσια και σε άλλους χώρους εργασίας είναι σύνηθες φαινόμενο στο Μπανγκλαντές, με αποτέλεσμα να σκοτώνονται έως και 1 310 εργαζόμενοι και να τραυματίζονται 3 883 την τελευταία δεκαετία.

Από τον Αύγουστο του 2017 περισσότεροι από 800.000 πρόσφυγες Ροχίνγκια έχουν καταφύγει στο Μπανγκλαντές για να γλυτώσουν τον διωγμό στη Μιανμάρ. Η ΕΕ παρακολουθεί εκ του σύνεγγυς την προσφυγική κρίση των Ροχίνγκια, εκταμιεύοντας πάνω από το ήμισυ των 280 εκατομμυρίων ευρώ που συγκεντρώθηκαν μετά τη διάσκεψη δωρητών του ΟΗΕ τον Οκτώβριο του 2017. Η ΕΕ διέθεσε αρχικά πάνω από 150 εκατομμύρια ευρώ για ανθρωπιστική βοήθεια, για να ακολουθήσουν 41 εκατομμύρια ευρώ το 2018, 35 εκατομμύρια ευρώ το 2019 και 31 εκατομμύρια ευρώ το 2020, κυρίως για τη στήριξη των προσφύγων Ροχίνγκια στο Κοξ Μπαζάρ. Στις 23 Φεβρουαρίου 2021, η ΕΕ ανακοίνωσε περαιτέρω [χορήγηση ανθρωπιστικής βοήθειας ύψους 39 εκατ. ευρώ](#) στο Μπανγκλαντές και τη Μιανμάρ. Τα κονδύλια αποσκοπούν στην αντιμετώπιση των αναγκών των κοινοτήτων που πλήττονται από συγκρούσεις και των εκτοπισμένων κοινοτήτων, ιδίως των Ροχίνγκια, η κατάσταση των οποίων επιδεινώθηκε κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19. Δεδομένων των εξελίξεων στη Μιανμάρ, φαίνεται απίθανο οι πρόσφυγες Ροχίνγκια να είναι πρόθυμοι να επιστρέψουν αυτοβούλως. Η κρίση των Ροχίνγκια αποτελεί σημαντικό εγχώριο ζήτημα ενόψει των εκλογών του 2023 στο Μπανγκλαντές. Η κυβέρνηση του Μπανγκλαντές καταβάλλει προσπάθειες για τον επαναπατρισμό των Ροχίνγκια, αλλά η επιστροφή τους εξακολουθεί να παρεμποδίζεται από τις συνθήκες που επικρατούν στη Μιανμάρ.

Σρι Λάνκα

Οι σχέσεις ΕΕ-Σρι Λάνκα χρονολογούνται από τη συμφωνία συνεργασίας του 1975, που αναβαθμίστηκε το 1995 με μια συμφωνία συνεργασίας για την εταιρική σχέση και την ανάπτυξη. Η ΕΕ εκχώρησε στη Σρι Λάνκα πρόσβαση για τις εξαγωγές της στο πλαίσιο του ΣΓΠ+ τον Μάιο του 2017, ως κίνητρο για πολιτικές μεταρρυθμίσεις και συμμόρφωση προς τις διεθνείς συμβάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, εργασιακών δικαιωμάτων, περιβαλλοντικής προστασίας και χρηστής διακυβέρνησης.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο παρακολουθεί εκ του σύνεγγυς την πρόοδο της Σρι Λάνκα όσον αφορά την αποτελεσματική συμμόρφωση με τα κριτήρια του ΣΓΠ+. Οι προοπτικές για τη μεταβατική δικαιοσύνη και την εθνική συμφιλίωση, δύο θεμελιώδεις προϋποθέσεις για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο όσον αφορά την επιλεξιμότητα της Σρι Λάνκα για υπαγωγή στο ΣΓΠ+, έχουν υπονομευθεί σημαντικά. .

Την τελευταία δεκαετία η ΕΕ έχει χορηγήσει στη Σρι Λάνκα αναπτυξιακή βοήθεια ύψους 760 εκατομμυρίων ευρώ. Η ΕΕ είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της Σρι Λάνκα μετά την Κίνα και ο δεύτερος βασικός εξαγωγικός προορισμός της, με διμερείς εμπορικές συναλλαγές αγαθών αξίας 3 δισ. ευρώ το 2020 και εμπορικό ισοζύγιο 1,2 δισ. ευρώ υπέρ της Σρι Λάνκα.

Η ΕΕ και η Σρι Λάνκα πραγματοποίησαν την [24η συνεδρίασή τους στο πλαίσιο της μικτής επιτροπής τον Φεβρουάριο του 2022](#) στις Βρυξέλλες. Η Σρι Λάνκα ενημέρωσε

σχετικά με την πρόοδο όσον αφορά τη συμφιλίωση και τους ανεξάρτητους θεσμούς της, ιδίως το Γραφείο Αγνοουμένων, το Γραφείο Αποζημιώσεων, το Γραφείο Εθνικής Ενότητας και Συμφιλίωσης και την Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Σρι Λάνκα. Η ΕΕ ενθάρρυνε ένθερμα τη Σρι Λάνκα να συνεχίσει να συνεργάζεται με το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και τους μηχανισμούς του. Η μεικτή επιτροπή προέβη σε απολογισμό των συμπερασμάτων της ομάδας εργασίας για το εμπόριο και την οικονομική συνεργασία που πραγματοποιήθηκε τον Ιανουάριο του 2022. Η Σρι Λάνκα εκτίμησε την πολύτιμη συμβολή του καθεστώτος ΣΓΠ+ στη βιώσιμη ανάπτυξη της χώρας. Οι δύο πλευρές επανεξέτασαν τη συμμόρφωση της Σρι Λάνκα με 27 διεθνείς συμβάσεις σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα, τα εργασιακά δικαιώματα, την προστασία του περιβάλλοντος και τη χρηστή διακυβέρνηση που καλύπτονται από το σύστημα ΣΓΠ+. Η Κοινή Επιτροπή συζήτησε επίσης τα συμπεράσματα της ομάδας εργασίας για την αναπτυξιακή συνεργασία, η οποία συνεδρίασε στις 2 Φεβρουαρίου 2022 για να συζητήσει τις προτεραιότητες του πολυετούς ενδεικτικού προγράμματος (ΠΕΠ) της ΕΕ για την περίοδο 2021-2027.

Από το 1983 έως το 2009 η Σρι Λάνκα δοκιμάστηκε από τον εμφύλιο πόλεμο ανάμεσα στη σιναλεζική, κατά κύριο λόγο, κυβέρνηση και τους «Τίγρεις για την Απελευθέρωση του Ταμίλ Ιλάμ». Ο Γοταμπάγια Ρατζαπάξα κέρδισε τις προεδρικές εκλογές τον Νοέμβριο του 2019 και διόρισε τον αδελφό του, πρώην πρόεδρο Μαχίντα Ρατζαπάξα ως νέο πρωθυπουργό. Η συμμαχία του κόμματος του προέδρου, Συμμαχία για τη Λαϊκή Ελευθερία της Σρι Λάνκα, κέρδισε συντριπτική νίκη κατά τις βουλευτικές εκλογές του Αυγούστου του 2020. Ο Μαχίντα Ρατζαπάξα ορκίστηκε από τον αδελφό του, Γοταμπάγια Ρατζαπάξα. Τον Σεπτέμβριο του Σεπτεμβρίου 2020 κατατέθηκε το αμφιλεγόμενο 20ό αναθεωρητικό νομοσχέδιο, που ενίσχυσε τις εκτελεστικές εξουσίες του Προέδρου και αποδυνάμωσε τον ρόλο του πρωθυπουργού και του κοινοβουλίου.

Η σοβαρότερη οικονομική κρίση που έπληξε ποτέ η χώρα οδήγησε σε μαζικές διαδηλώσεις το 2022. Οι υψηλές τιμές των βασικών εμπορευμάτων και οι ελλείψεις βασικών προϊόντων και ενέργειας πυροδότησαν πρωτοφανείς ταραχές. Οι διαμαρτυρίες ξεκίνησαν τον Απρίλιο του 2022, όταν εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι έλαβαν μέρος στις σε μεγάλο βαθμό ειρηνικές διαμαρτυρίες που απαίτησαν την παραίτηση του Προέδρου Rajapaksa. Τον Ιούλιο του 2022, χιλιάδες άνθρωποι εισέβαλαν στην επίσημη κατοικία του και στη συνέχεια ο πρόεδρος διέφυγε με στρατιωτικό αεροσκάφος πρώτα στις Μαλδίβες και στη συνέχεια στη Σιγκαπούρη. Ο πρόεδρος Gotabaya Rajapaksa και ο πρωθυπουργός Mahinda Rajapaksa παραιτήθηκαν.

Ο Ranil Wickremesinghe εξελέγη νέος Πρόεδρος στις 20 Ιουλίου 2022. Διόρισε τον Dinesh Gunawardena στις 22 Ιουλίου 2022 ως νέο πρωθυπουργό του. Από τότε που ο Wickremesinghe έγινε πρόεδρος, ομάδες ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχουν κατηγορήσει την κυβέρνηση για καταστολή των διαδηλωτών. Οι αστυνομικές αρχές έχουν συλλάβει δεκάδες διαδηλωτές τις τελευταίες εβδομάδες και έκτοτε οι περισσότεροι έχουν αφεθεί ελεύθεροι με εγγύηση.

Η Σρι Λάνκα δεν εξόφλησε το χρέος της για πρώτη φορά στην ιστορία της και συμφώνησε με το ΔΝΤ σε ένα νέο πρόγραμμα για τη στήριξη της μακροοικονομικής σταθερότητας και της βιωσιμότητας του χρέους. Ο πρώην πρόεδρος, Gotabaya Rajapaksa, επέστρεψε στη χώρα. Οι πολίτες της Σρι Λάνκα κατηγορούν την κυβέρνησή του για τη χειρότερη οικονομική κρίση του νησιού στην ιστορία. Η κατάρρευση των συναλλαγματικών αποθεμάτων οδήγησε σε δεινές ελλείψεις τροφίμων και καυσίμων. Τον Σεπτέμβριο του 2022, η κυβέρνηση της Σρι Λάνκα κατέληξε σε προκαταρκτική

συμφωνία με το ΔΝΤ για δάνειο ύψους 2,9 δισ. δολαρίων ΗΠΑ. Αυτό θα εξαρτηθεί από πολλούς όρους, συμπεριλαμβανομένων των φορολογικών μεταρρυθμίσεων και της αναδιάρθρωσης του χρέους της Σρι Λάνκα με τους πιστωτές της, ύψους 51 δισ. USD. Η κυβέρνηση αντιμετωπίζει επίσης προκλήσεις για να πείσει τους πολίτες να ιδιωτικοποιήσουν βασικές υπηρεσίες του δημόσιου τομέα στο πλαίσιο των προσπαθειών της για αύξηση των εσόδων.

Νεπάλ

Οι σχέσεις ΕΕ-Νεπάλ χρονολογούνται από το 1973 και σήμερα θεμελιώνονται στη συμφωνία συνεργασίας του 1996. Καθώς το ένα τέταρτο σχεδόν του πληθυσμού του ζει με λιγότερα από 2 δολάρια ΗΠΑ την ημέρα, το Νεπάλ εξαρτάται από την εξωτερική βοήθεια για το 25% του προϋπολογισμού του. Η ΕΕ είναι από τους μεγαλύτερους χορηγούς αναπτυξιακής βοήθειας στο Νεπάλ και τριπλασίασε την αναπτυξιακή της βοήθεια, διαθέτοντας 360 εκατομμύρια ευρώ για την περίοδο 2014-2020. Η ΕΕ επανέλαβε επίσης ότι είναι σημαντικό το Νεπάλ να επωφεληθεί περισσότερο από τις εμπορικές προτιμήσεις που του χορηγούνται στο πλαίσιο του συστήματος ΟΕΟ.

Η [μεικτή επιτροπή ΕΕ-Νεπάλ συνεδρίασε για τελευταία φορά τον Νοέμβριο του 2021](#). Κατά τη συνεδρίαση αυτή, η υποεπιτροπή για την αναπτυξιακή συνεργασία, το Νεπάλ και η ΕΕ συνέχισαν τη συνεργασία τους. Μαζί με το [εθνικό σχέδιο ανάπτυξης \(ΕΣΑ\) του Νεπάλ για την περίοδο 2019-2024](#), η ΕΕ στηρίζει επί του παρόντος το Νεπάλ στο πλαίσιο του νέου ΠΕΠ 2021-2027, στο οποίο περιγράφονται τρεις τομείς προτεραιότητας της συνεργασίας: πράσινη ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς, ανάπτυξη ανθρώπινου κεφαλαίου και χρηστή διακυβέρνηση. Οι εν λόγω τομείς προτεραιότητας ευθυγραμμίζονται επίσης με τις παγκόσμιες στρατηγικές της ΕΕ, όπως η [στρατηγική για τη συνεργασία στον Ινδοειρηνικό, η πρωτοβουλία για την παγκόσμια ανάκαμψη](#) και το σχέδιο δράσης για την [ισότητα των φύλων και τη χειραφέτηση των γυναικών στην εξωτερική δράση 2021-2025 \(GAP III\)](#). Έχει διατεθεί συνολικό ποσό 209 εκατ. ευρώ για την περίοδο 2021-2024.

Τον Απρίλιο του 2020 η ΕΕ προετοίμασε δέσμη μέτρων στήριξης ύψους 75 εκατομμυρίων ευρώ για το Νεπάλ, με σκοπό να μετριαστούν οι επιπτώσεις της COVID-19 και να τονωθούν η οικονομία και η ζήτηση εργασίας στο Νεπάλ, στηρίζοντας έτσι το ατομικό εισόδημα σε μια χώρα που χαρακτηρίζεται από σημαντική ανισότητα μεταξύ των ανώτερων και των κατώτερων κастών, καθώς και περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Μαντέζι.

Στις 23 Ιανουαρίου 2020 στο Νεπάλ διεξάχθηκαν εκλογές για την Εθνοσυνέλευση. Το κυβερνών Κομμουνιστικό Κόμμα του Νεπάλ εξασφάλισε 16 έδρες και το κόμμα Ραστρίγια Τζανάτα (RJP-N) δύο. Το Νεπάλ πλήττεται από πολιτική αστάθεια από τον Δεκέμβριο του 2020, όταν ο πρόεδρος, μετά από σύσταση του πρωθυπουργού, διέλυσε το κοινοβούλιο και κήρυξε πρόωρες εκλογές. Το Ανώτατο Δικαστήριο αποκατέστησε το κοινοβούλιο τον Φεβρουάριο του 2021, αλλά τον Μάιο του 2021 ψηφίστηκε πρόταση μομφής κατά της κυβέρνησης. Συνεχίστηκε η πολιτική αναταραχή και ακολούθησε μια περίοδος υψηλής πολιτικής αστάθειας το 2022, όταν το κοινοβούλιο διαλύθηκε και στη συνέχεια επανήλθε εκ νέου από το Ανώτατο Δικαστήριο. Οι γενικές εκλογές είχαν προγραμματιστεί για τις 20 Νοεμβρίου 2022.

Οι υψηλές παγκόσμιες τιμές του πετρελαίου και των βασικών εμπορευμάτων το 2022 επηρέασαν τις τιμές καταναλωτή στο Νεπάλ, θέτοντας σε κίνδυνο την πολιτική σταθερότητα, καθώς αυτό θα μπορούσε να οδηγήσει σε αναταραχές και διαμαρτυρίες,

συμπεριλαμβανομένων των αιτημάτων για την αποκατάσταση της ινδουιστικής μοναρχίας. Αυτό ζητήθηκε από το ινδουιστικό κόμμα Prajatantra, το οποίο ενδέχεται να βελτιώσει τις εκλογικές του προοπτικές στις γενικές εκλογές του Νοεμβρίου 2022. Το μικτό εκλογικό σύστημα του Νεπάλ, το οποίο συνδυάζει το πλειοψηφικό σύστημα και την αναλογική εκπροσώπηση, δυσχεραίνει την εξασφάλιση εντολής πλειοψηφίας. Επομένως, τα πολιτικά κόμματα θα πρέπει πιθανότατα να δημιουργήσουν συνασπισμό με συμφωνίες επιμερισμού της εξουσίας, όπως συνηθίζεται στο Νεπάλ.

Η Κίνα και η Ινδία ανταγωνίζονται για να εξασφαλίσουν επιρροή στη χώρα. Οι κύριες προκλήσεις είναι η επίτευξη ειρηνικής λύσης στο πολιτικό αδιέξοδο μέσω της μεταρρύθμισης του Συντάγματος, η οποία πρέπει να τροποποιηθεί προκειμένου να εξυπηρετηθούν τα συμφέροντα των Ντάλιτ και των εθνοτικών μειονοτήτων, ιδίως των Μαντέζι στο Τεράι, και να διασφαλιστούν τα δικαιώματα των μεταναστών πολιτών του Νεπάλ στο εξωτερικό.

Η κυβέρνηση δεν απέδωσε μεταβατική δικαιοσύνη στα θύματα παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά τη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου. Τον Απρίλιο του 2020 το Ανώτατο Δικαστήριο συνέστησε την τροποποίηση της εντολής της Επιτροπής Αλήθειας και Συμφιλίωσης του Νεπάλ, προκειμένου να αποφευχθεί η ατιμωρησία. Η [Επιτροπή Αλήθειας και Συμφιλίωσης](#), η οποία συστάθηκε με νομοθετική πράξη το 2014, απέτυχε μέχρι στιγμής, με αποτέλεσμα να υπάρχει ένα συνεχιζόμενο κλίμα ατιμωρησίας. Έχει χορηγηθεί αμνηστία για εγκλήματα όπως βασανιστήρια και πράξεις σεξουαλικής βίας και κακομεταχείρισης. Το 2014, η κυβέρνηση συγκρότησε επίσης την [Επιτροπή για όσους έχουν εξαφανιστεί διά της βίας](#) με στόχο τη διερεύνηση της βίαιης εξαφάνισης ανθρώπων κατά τη διάρκεια της ένοπλης σύγκρουσης και την ενημέρωση του κοινού σχετικά με το τι συνέβη στο πνεύμα της ειρηνευτικής συμφωνίας. Τον Φεβρουάριο του 2015, το Ανώτατο Δικαστήριο αποφάσισε την τροποποίηση του νόμου, αλλά η κυβέρνηση ζήτησε την ακύρωση της εν λόγω απόφασης. Στις 26 Απριλίου 2020, το Ανώτατο Δικαστήριο απέρριψε την εν λόγω αναφορά, επιβεβαιώνοντας με τον τρόπο αυτό τη σημασία των δίκαιων μηχανισμών μεταβατικής δικαιοσύνης. Οι οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων εξέφρασαν την ικανοποίησή τους για την απόφαση του Ανώτατου Δικαστηρίου του Νεπάλ, του Απριλίου 2020, σχετικά με την ανάγκη τροποποίησης του νόμου για τη μεταβατική δικαιοσύνη. Τον Ιούλιο του 2022 η [κυβέρνηση κατέθεσε νομοσχέδιο για την τροποποίηση των υπαρχόντων νόμων](#), αλλά η Διεθνής Αμνηστία και το Παρατηρητήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων δεν πιστεύουν ότι το προτεινόμενο νομοσχέδιο είναι σύμφωνο με την απόφαση του Ανώτατου Δικαστηρίου και εξακολουθεί να καθιστά δύσκολη ή αδύνατη τη δίωξη των δραστών.

Η αντιπροσωπεία του Κοινοβουλίου για τις σχέσεις με τη Νότια Ασία επισκέφθηκε το Μπουτάν τον Σεπτέμβριο του 2022 για να αξιολογήσει τις σχέσεις του Νεπάλ με την ΕΕ, η οποία είναι ο κύριος χορηγός βοήθειας. Δεδομένου ότι το Νεπάλ μπορεί να αποχωρήσει από το καθεστώς των ΛΑΧ έως το 2026, το Κοινοβούλιο εκφράζει την ικανοποίησή του για το γεγονός ότι το Νεπάλ έχει ήδη επικυρώσει τις περισσότερες από τις 27 βασικές συμβάσεις που απαιτούνται για την υποβολή αίτησης για το ΣΓΠ+.

Μπουτάν

Απομονωμένο για αιώνες από τον έξω κόσμο, το Μπουτάν προσαρμόζεται στην παγκοσμιοποίηση και ενισχύει την οικονομία του, διατηρώντας ταυτόχρονα τις αρχαίες παραδόσεις του. Με το Σύνταγμα που εγκρίθηκε το 2008, πραγματοποίησε ειρηνική μετάβαση σε μια κοινοβουλευτική δημοκρατία που εγγυάται τον διαχωρισμό των εξουσιών στο πλαίσιο της συνταγματικής μοναρχίας. Η ΕΕ υποστηρίζει την πλήρη

αυτονομία του Μπουτάν έναντι των ισχυρών γειτόνων του –Ινδίας και Κίνας– και εμμένει στην πεποίθηση ότι η χώρα θα πρέπει να είναι σε θέση να διαμορφώσει τη δική της πολιτική ασφάλειας και εξωτερικής πολιτικής, αναγνωρίζοντας τις συνεχιζόμενες ανησυχίες για απώλεια της κυριαρχίας λόγω της γεωγραφικής θέσης του Μπουτάν.

Το πολυετές ενδεικτικό πρόγραμμα 2014-2020 της ΕΕ διέθεσε 49,3 εκατομμύρια ευρώ σε βοήθεια προς το Μπουτάν. Η ΕΕ έχει ισχυρή παρουσία στο Μπουτάν από το 1982, και καταβάλλει προσπάθειες για να μειώσει τη φτώχεια, να προωθήσει τον εκδημοκρατισμό και τη χρηστή διακυβέρνηση, καθώς και να στηρίξει τη βιώσιμη γεωργία και τους ανανεώσιμους φυσικούς πόρους. Στις 24 Μαΐου 2018 δρομολογήθηκε νέο «σχέδιο υποστήριξης του εμπορίου ΕΕ-Μπουτάν», που επιδιώκει να βελτιώσει την προστιθέμενη αξία, τις συνδέσεις των αγορών και το ρυθμιστικό πλαίσιο για το εμπόριο και τις επενδύσεις.

Στο διάστημα από 2017 έως 2022 δεσμεύτηκαν περίπου 21,5 εκατομμύρια ευρώ για τη στήριξη της βιώσιμης γεωργίας, της δασοκομίας και της αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής. Επιπλέον, ανταποκρινόμενη στις ανάγκες που προέκυψαν κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19, το 2020 η ΕΕ διέθεσε άλλα 4,5 εκατομμύρια ευρώ.

Το τρέχον ΠΕΠ 2021-2027 εξακολουθεί να στηρίζει το Μπουτάν και ευθυγραμμίζεται με το 12ο πενταετές πρόγραμμα 2018-2023, εστιάζοντας σε τρεις τομείς προτεραιότητας: κλιματική αλλαγή και πράσινη ανάπτυξη για ένα ανθεκτικό Μπουτάν· χρηστή διακυβέρνηση για κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη χωρίς διακρίσεις· και ψηφιακή μετάβαση, ένας μοχλός αλλαγής στην εκπαίδευση και τις δημόσιες υπηρεσίες. Έχει διατεθεί συνολικό ποσό 31 εκατ. ευρώ για την αρχική περίοδο 2021-2024.

Η [ΕΕ και το Μπουτάν πραγματοποίησαν τις 10ες επίσημες διαβουλεύσεις τους στις Βρυξέλλες τον Φεβρουάριο του 2022](#), επανεξετάζοντας τη συνεχιζόμενη συνεργασία τους. Το Μπουτάν παρουσίασε τις βασικές δραστηριότητές του για να εξασφαλίσει την ομαλή και επιτυχή έξοδο του από την κατηγορία των ΛΑΧ, η οποία έχει προγραμματιστεί να πραγματοποιηθεί το 2023. Η ΕΕ και το Μπουτάν εξέφρασαν την ικανοποίησή τους για την επικύρωση της συμφωνίας-πλασιού μεταξύ του Μπουτάν και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ) με σκοπό την προετοιμασία του εδάφους για τη χρηματοδότηση με ευνοϊκούς όρους από την ΕΤΕπ για αναπτυξιακά έργα στο Μπουτάν. Η ΕΕ επανέλαβε την υποστήριξή της προς τα αναπτυξιακά σχέδια του Μπουτάν και προσφέρθηκε να χορηγήσει στο Μπουτάν μεγαλύτερη προτιμησιακή πρόσβαση στις αγορές της ΕΕ στο πλαίσιο του ΣΓΠ+ μόλις το Μπουτάν εκπληρώσει τις αναγκαίες προϋποθέσεις. Η ΕΕ παρουσίασε την πρωτοβουλία «Παγκόσμια Πύλη», το νέο σχέδιο της ΕΕ για σημαντικές επενδύσεις στην ανάπτυξη υποδομών ανά τον κόσμο, το οποίο δρομολογήθηκε τον Δεκέμβριο του 2021 και επικαιροποιεί τη στρατηγική συνδεσιμότητας ΕΕ-Ασίας του 2018. Αυτό έχει παγκόσμια γεωγραφική κάλυψη και θέτει ως στόχο τις επενδύσεις ύψους 300 δισ. EUR έως το 2027. Η ΕΕ επαίνεσε τη χώρα των Ιμαλαΐων για τις δράσεις της για τη διασφάλιση βιώσιμης ανάπτυξης με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή. Η ΕΕ σημείωσε επίσης ότι το Μπουτάν έχει λάβει σημαντικά μέτρα για την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών και των γυναικών και την προώθηση της ισότητας των φύλων. Ειδικότερα, τον Δεκέμβριο του 2020 το Κοινοβούλιο του Μπουτάν αποποινοικοποίησε την ομοφυλοφιλία.

Το Μπουτάν είναι μια νέα δημοκρατία, με επικεφαλής μια βασιλική οικογένεια, στην οποία πρέπει να παγιωθεί η δημοκρατική διαδικασία. Η απομόνωση και το αίσθημα ευπάθειας του Μπουτάν συνέβαλαν στη διαμόρφωση μιας διακριτής εθνικής

ταυτότητας που βασίζεται στη διατήρηση της θρησκείας, του περιβάλλοντος και του πολιτισμού του. Η προστασία του πολιτισμού της χώρας θεωρείται ουσιαστικής σημασίας. Η πολιτιστική κληρονομιά του Μπουτάν εκφράζεται μέσω της Ακαθάριστης Εθνικής Ευτυχίας (GNH), σύμφωνα με τη βουδιστική πνευματική του κουλτούρα. Η GNH προωθεί τις αξίες της ειρήνης, της μη βίας, της συμπόνιας και της ανεκτικότητας. Η GNH, η οποία κατοχυρώνεται στο Σύνταγμα του 2008, είναι μια αναπτυξιακή φιλοσοφία που χρησιμοποιεί έναν δείκτη για τη μέτρηση του επιπέδου οικονομικής ανάπτυξης της χώρας σε συνδυασμό με το επίπεδο ευημερίας και ευτυχίας του πληθυσμού. [Η GNH αναγνωρίστηκε σε ψήφισμα των Ηνωμένων Εθνών το 2011](#) και αποτελείται από διάφορους τομείς: ψυχολογική ευεξία, βιοτικό επίπεδο, χρηστή διακυβέρνηση, υγεία, εκπαίδευση, ζωτικότητα της κοινότητας, πολιτιστική πολυμορφία, χρήση του χρόνου, οικολογική πολυμορφία και ανθεκτικότητα. Το Κοινοβούλιο υποστηρίζει την περιβαλλοντική πολιτική του Μπουτάν, η οποία αποσκοπεί στη διατήρηση της βιοποικιλότητας της χώρας –ιδιαίτερα ευπαθούς στην κλιματική αλλαγή– και στην πρόληψη κάθε μορφής οικολογικής υποβάθμισης σύμφωνα με την έννοια του ΑΕΠ.

Η αντιπροσωπεία του Κοινοβουλίου για τις σχέσεις με τη Νότια Ασία επισκέφθηκε το Μπουτάν τον Σεπτέμβριο του 2022 για να αξιολογήσει την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη της χώρας, η οποία θα πραγματοποιήσει έξοδο από το καθεστώς των ΛΑΧ έως τον Δεκέμβριο του 2023. Αυτό σημαίνει ότι το Μπουτάν δεν θα μπορεί πλέον να επωφελείται από το καθεστώς ΟΕΟ της ΕΕ. Το Μπουτάν εξετάζει το ενδεχόμενο να υποβάλει αίτηση για το ΣΓΠ+, αλλά φαίνεται απίθανο το Μπουτάν να είναι σε θέση να υπογράψει και να επικυρώσει εγκαίρως και τις 27 απαιτούμενες βασικές διεθνείς συμβάσεις

Μαλδίβες

Αν και δεν υπάρχει ακόμη επίσημη συμφωνία συνεργασίας με τις Μαλδίβες, η ΕΕ παρέχει στήριξη συνεργασίας για τις αγροτικές κοινότητες, τον τουρισμό και τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής. Τον Ιούλιο του 2018, το Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων της ΕΕ ενέκρινε πλαίσιο για στοχευμένα περιοριστικά μέτρα κατά προσώπων και οντοτήτων που ευθύνονται για την υπονόμευση του κράτους δικαίου ή παρεμποδίζουν την επίτευξη πολιτικής λύσης χωρίς αποκλεισμούς στις Μαλδίβες, καθώς και κατά όσων ευθύνονται για σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τον Απρίλιο του 2021, το Συμβούλιο της ΕΕ αποφάσισε να αρχίσει διαπραγματεύσεις για τη σύναψη συμφωνίας εταιρικής σχέσης και συνεργασίας ΕΕ-Μαλδιβών, ένα σημαντικό ορόσημο στις διμερείς σχέσεις με τις Μαλδίβες. Τον Σεπτέμβριο του 2021, πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες η δεύτερη Σύνοδος Ανώτατων Υπαλλήλων της ΕΕ και των Μαλδιβών για την ενίσχυση των σχέσεών τους, συμπεριλαμβανομένης της συνεργασίας στον Ινδοειρηνικό.

Οι Μαλδίβες είναι ευάλωτες στην κλιματική αλλαγή και εκτεθειμένες στην άνοδο του επιπέδου της θάλασσας και στη διάβρωση των ακτών, φαινόμενα που απειλούν σοβαρά τη βιωσιμότητα της χώρας. Το Κοινοβούλιο των Μαλδιβών σχεδιάζει να θεσπίσει την πρώτη της νομοθετική πράξη για το κλίμα, η οποία θα θέτει όρια στη ρύπανση, και να εγκρίνει μέτρα για την προστασία και τη συμβολή στην αναγέννηση του περιβάλλοντος. Τα στοιχεία των τελευταίων 20 ετών καταδεικνύουν άνοδο της στάθμης της θάλασσας κατά σχεδόν τέσσερα χιλιοστά ετησίως στην πρωτεύουσα Μαλέ και προβλέπουν άνοδο κατά 40-50 εκατοστά έως το 2100. Τούτο σημαίνει διάβρωση των παραλιών, πλημμύρες, αυξημένη αλάτωση των υπόγειων υδάτων και απρόβλεπτα καιρικά φαινόμενα, τα οποία ήδη προκαλούν πλημμύρες και ξηρασίες. Δεδομένου ότι

το 80% των κατοίκων ζουν σε απόσταση μικρότερη των 100 μέτρων από τη θάλασσα, οι φυσικές επιπτώσεις των αλλαγών αυτών αποτελούν απειλή για την επιβίωσή τους.

Η χώρα πλήττεται επίσης από υψηλή ανεργία των νέων, βία από συμμορίες και τοξικομανία. Αυξάνονται συνεχώς οι πολιτικές και κοινωνικές αναταραχές από τότε που ο ηγέτης της αντιπολίτευσης Μοχάμετ Σολίχ νίκησε τον πρώην πρόεδρο Αμπντουλά Γιαμίν Αμπντούλ Γκαγιούμ, τον Σεπτέμβριο του 2018. Τον Απρίλιο του 2019 διεξάχθηκαν βουλευτικές εκλογές στις Μαλδίβες. Το αποτέλεσμα ήταν η συντριπτική νίκη του Δημοκρατικού Κόμματος του Μοχάμετ Σολίχ, το οποίο κέρδισε 65 από τις 87 έδρες στη Λαϊκή Εθνοσυνέλευση (Majlis). Τον Μάιο του 2021, ο πρώην Πρόεδρος Mohammed Nasheed, στενός φίλος του Προέδρου Solih και πρόεδρος του κοινοβουλίου, τραυματίστηκε σοβαρά σε βομβιστική επίθεση. Το Κοινοβούλιο υποστήριξε τη διαδικασία εδραίωσης της δημοκρατίας στις Μαλδίβες. Ο Πρόεδρος Ibrahim Mohamed Solih θα θέσει υποψηφιότητα για τις εκλογές το 2023 σε πλατφόρμα με δύο διακριτές ομάδες στο κυβερνών Δημοκρατικό Κόμμα των Μαλδιβών. Οι προσπάθειες της κυβέρνησης επί του παρόντος επικεντρώνονται στην ενίσχυση της οικονομίας, ιδίως του τουριστικού τομέα, και στη βελτίωση των σχέσεων με την Ινδία όσον αφορά τις υποδομές και τη χρηματοδοτική στήριξη.

Το 2011 οι Μαλδίβες εξήλθαν από το καθεστώς λιγότερο ανεπτυγμένης χώρας και το 2013 απέκτησαν καθεστώς χώρας ανώτερου μεσαίου εισοδήματος. Η οικονομία τους στηρίζεται κυρίως στον τουρισμό και στην αλιεία. Η ΕΕ είναι ο τέταρτος μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος των Μαλδιβών με μερίδιο περίπου 10% των συνολικών εμπορικών συναλλαγών (2019).

Με τον τουρισμό να αντιστοιχεί στο 70% του ΑΕΠ, η οικονομία των Μαλδιβών έχει πληγεί σοβαρά από την πανδημία COVID-19. Η ΕΕ διέθεσε 3 εκατομμύρια τον Απρίλιο του 2020 για τη στήριξη μέτρων με σκοπό τον μετριασμό των σοβαρών επιπτώσεων από την COVID-19 στον τομέα του τουρισμού. Η ΕΤΕπ ανακοίνωσε δάνειο ύψους 20 εκατ. ευρώ για τη στήριξη μέτρων ανάκαμψης.

Τον Αύγουστο του 2021, η ΕΕ συμφώνησε να χορηγήσει δωρεάν βοήθεια ύψους 2 εκατ. ευρώ για την ανάπτυξη της βιομηχανίας φιλοξενίας και κρουαζιέρας στις Μαλδίβες στο πλαίσιο του έργου «Στήριξη της ΕΕ για την ανθεκτική ανάκαμψη της τουριστικής βιομηχανίας των ΜΜΕ στις Μαλδίβες». Η ενίσχυση αυτή παρέχεται προκειμένου να βοηθήσει τις ΜΜΕ των Μαλδιβών στον κλάδο του τουρισμού να οικοδομήσουν μια ανθεκτική οικονομία μετά τις παγίδες που αντιμετώπισε λόγω της πανδημίας COVID-19.

Jorge Soutullo / Stefania Gazzina / Walter Masur / Cristina Stanculescu
10/2022

5.6.8. Ανατολική Ασία

Ο Ινδοειρηνικός εξελίσσεται ταχέως και, καθώς φιλοξενεί πάνω από το 50 % του παγκόσμιου πληθυσμού, καθίσταται καίριας σημασίας γεωστρατηγική περιοχή. Τα δύο τρίτα του παγκόσμιου εμπορίου μεταφορών εμπορευματοκιβωτίων διασχίζουν τον Ινδοειρηνικό και οι θαλάσσιοι διάδρομοί του είναι οι κύριες οδοί για το εμπόριο και τον ενεργειακό εφοδιασμό. Η [στρατηγική της ΕΕ για τη συνεργασία στον Ινδοειρηνικό](#) εγκρίθηκε τον Σεπτέμβριο του 2021 ώστε η ΕΕ να εντείνει τη συνεργασία της, να οικοδομηθούν εταιρικές σχέσεις και να ενισχυθεί η βασισμένη σε κανόνες διεθνής τάξη, και να αντιμετωπιστούν παγκόσμιες προκλήσεις. Η Ένωση προσαρμόζει τα υφιστάμενα μέσα της ώστε να στηρίξει τη [στρατηγική της αυτονομία](#). Η [στρατηγική της πυξίδα για την ασφάλεια και την άμυνα](#), που εγκρίθηκε επίσημα από το Συμβούλιο τον Μάρτιο του 2022, προωθεί μια ανοικτή και βασισμένη σε κανόνες περιφερειακή αρχιτεκτονική ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένων ασφαλών θαλάσσιων οδών, ανάπτυξης ικανοτήτων και ενισχυμένης ναυτικής παρουσίας στον Ινδοειρηνικό. Η Ανατολική Ασία αντιμετωπίζει προβλήματα ασφάλειας, όπως η πυρηνική πρόκληση στη Βόρεια Κορέα, οι θαλάσσιες διαφορές στην Ανατολική και στη Νότια Σινική Θάλασσα και το ζήτημα της Ταϊβάν. Η ΕΕ είναι ισχυρός οικονομικός παράγοντας στην Ανατολική Ασία και καταβάλλει προσπάθειες για την προώθηση του δίκαιου εμπορίου, της πολυμερούς προσέγγισης, της οικοδόμησης θεσμών, της δημοκρατίας, της χρηστής διακυβέρνησης και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Το παρόν ενημερωτικό δελτίο περιγράφει την περιοχή της Ανατολικής Ασίας. Βλέπε επίσης τα ενημερωτικά δελτία για τη Νότια Ασία ([5.6.7](#)) και τη Νοτιοανατολική Ασία ([5.6.9](#)).

Νομική βάση

- τίτλος V (εξωτερική δράση της ΕΕ) της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση·
- άρθρα 206-207 (εμπόριο) και άρθρα 216-219 (διεθνείς συμφωνίες) της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης·
- συμφωνίες εταιρικής σχέσης και συνεργασίας (διμερείς σχέσεις).

Ανατολική Ασία

A. Κίνα

Η ΕΕ και η Κίνα σύναψαν επίσημες διπλωματικές σχέσεις το 1975. Οι σχέσεις διακόπηκαν αφότου στρατιωτικές δυνάμεις συνέθλιψαν βίαια τις διαδηλώσεις στην πλατεία Τιενανμέν, το 1989. Η ΕΕ αποκατέστησε τις σχέσεις της με την Κίνα το 1994 αλλά το εμπάργκο όπλων που επιβλήθηκε από την ΕΕ το 1989 παραμένει σε ισχύ.

Υπό τον Πρόεδρο Χι Jinping, η πολιτική κατάσταση στην Κίνα έχει αλλάξει σημαντικά από το 2012. Το 2018 εγκρίθηκε αναθεώρηση του Συντάγματος που επιτρέπει στον Χι Jinping να κατέχει επ' αόριστον, χωρίς περιορισμό θητείας, τη θέση του γενικού γραμματέα του Κομμουνιστικού Κόμματος Κίνας, του αρχηγού του κράτους και του στρατού. Η εξωτερική πολιτική της Κίνας έχει υιοθετήσει μια πιο επιθετική προσέγγιση με βάση τον καταναγκασμό, καθώς διαθέτει τη μεγαλύτερη δεξαμενή διαθέσιμου ενεργού στρατιωτικού προσωπικού παγκοσμίως. Το 2021, η Κίνα κατείχε τη δεύτερη

θέση παγκοσμίως όσον αφορά τις στρατιωτικές δαπάνες μετά τις Ηνωμένες Πολιτείες, αντιπροσωπεύοντας περίπου το 14 % των παγκόσμιων συνολικών δαπανών, με εκτιμώμενο προϋπολογισμό 293 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ (USD). Στις 17 Ιουνίου 2022, η Κίνα εγκαινίασε επίσημα το τρίτο αεροπλανοφόρο της, το Fujian (που φέρει το όνομα της επαρχίας απέναντι από την Ταϊβάν), στο πλαίσιο μιας συνεχιζόμενης προσπάθειας να οικοδομήσει, έως το 2027, μια πλήρως σύγχρονη δύναμη που θα ανταγωνίζεται τον αμερικανικό στρατό. Ένα τέταρτο αεροπλανοφόρο είναι επίσης υπό κατασκευή στην Κίνα και υπάρχουν αναφορές ότι ενδέχεται να λειτουργεί με πυρηνική ενέργεια. Οι ναυτικές δυνάμεις της Κίνας κατασκευάζουν πολεμικά πλοία με ταχύτερο ρυθμό απ' ό, τι όλες οι άλλες δυνάμεις συνδυαστικά. Η Κίνα επεκτείνει και πολλαπλασιάζει τη στρατιωτική της παρουσία στη Νότια Σινική Θάλασσα, στα στενά της Ταϊβάν και στα στενά της Μαλάκκα, που είναι ζωτικής σημασίας για το διεθνές εμπόριο και ιδίως για το κινεζικό εμπόριο.

Η αυξανόμενη οικονομική και γεωπολιτική αλληλεξάρτηση της ΕΕ και της Κίνας αποτυπώνεται στο [κοινό στρατηγικό θεματολόγιο συνεργασίας ΕΕ-Κίνας για το 2020](#), το οποίο εμβάθυνε και διεύρυνε τη συνεργασία σε ευρύ φάσμα τομέων, όπως η εξωτερική πολιτική και η πολιτική ασφάλειας, η οικονομική ανάπτυξη, η παγκόσμια διακυβέρνηση και η πολυμερής συνεργασία όσον αφορά το εμπόριο και τις επενδύσεις, η κοινωνική και η περιβαλλοντική πολιτική, και άλλοι τομείς, συμπεριλαμβανομένων των επαφών μεταξύ των λαών. Ωστόσο, οι διμερείς σχέσεις ΕΕ-Κίνας επιδεινώθηκαν το 2022, ιδίως λόγω της στάσης που τήρησε η Κίνα έναντι της ρωσικής επίθεσης στην Ουκρανία, των αντίμετρων που έλαβε στις κυρώσεις της ΕΕ λόγω ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και του οικονομικού εξαναγκασμού και της επιθετικότητας που επέδειξε πρόσφατα στα στενά της Ταϊβάν.

Η θέση της Κίνας όσον αφορά τη ρωσική επίθεση κατά της Ουκρανίας έχει δημιουργήσει περαιτέρω εντάσεις μεταξύ των δυτικών συμμάχων και της Κίνας. Ενώ η Κίνα δεν στήριξε καταρχήν τον πόλεμο, η «ουδετερότητά» της έναντι της Ρωσίας αποτελεί παράδειγμα για άλλες ασιατικές χώρες. Η Κίνα δεν έχει προσχωρήσει στις κυρώσεις κατά της Ρωσίας και η στρατιωτική συνεργασία Κίνας-Ρωσίας έχει ενισχυθεί μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, καθώς η Κίνα αποφάσισε να στηρίξει σιωπηρά τον Putin. Αν και η Κίνα και η Ρωσία δεν έχουν συνάψει επίσημη στρατιωτική συμφωνία, οι δύο χώρες έχουν αυξήσει τις πωλήσεις όπλων και τις κοινές στρατιωτικές ασκήσεις. Τον Σεπτέμβριο του 2022, η Κίνα συμμετείχε στις ασκήσεις «Vostok 22» στην ανατολική ακτή της Ρωσίας, με συμμετοχή περίπου 50 000 στρατιωτών και 5 000 τεμαχίων στρατιωτικού εξοπλισμού.

Για πρώτη φορά, το NATO θεώρησε ότι η Κίνα συνιστά πρόκληση στο πλαίσιο της [10ετούς στρατηγικής του αντίληψης, η οποία εγκρίθηκε στη Μαδρίτη τον Ιούνιο του 2022](#). Η στρατηγική αντίληψη αναγνωρίζει την αναδυόμενη απειλή που συνιστά η Κίνα, δεδομένης της αυξανόμενης οικονομικής και στρατιωτικής επιρροής της και της αυξανόμενης επιθετικότητας στον Ινδοειρηνικό, συμπεριλαμβανομένων της χρήσης κακόβουλων υβριδικών δραστηριοτήτων και κυβερνοεπιχειρήσεων, καθώς και της ρητορικής αντιπαράθεσης, καθώς και το γεγονός ότι διαδίδει παραπληροφόρηση για να ανατρέψει τη βασισμένη σε κανόνες διεθνή τάξη, μεταξύ άλλων στα πεδία του διαστήματος, του κυβερνοχώρου και της θάλασσας.

Η Κίνα παραβιάζει τα ύδατα και τον εναέριο χώρο της Ταϊβάν (παραβιάσεις οι οποίες εντάθηκαν το καλοκαίρι του 2022) και κατασκευάζει τεχνητή επιφάνεια και στρατιωτικές εγκαταστάσεις στη Νότια Σινική Θάλασσα. Η ΕΕ προωθεί την παγκόσμια διακυβέρνηση και μια προσέγγιση πολυμερούς συνεργασίας όσον αφορά τη διαμάχη στη Νότια Σινική

Θάλασσα, χωρίς να παρεμβαίνει σε εδαφικές διεκδικήσεις, έχοντας ως κύριο μέλημα την ελευθερία ναυσιπλοΐας και υπέρπτησης. Η ΕΕ ενθαρρύνει τα αντιμαχόμενα μέρη να αναζητήσουν ειρηνικές λύσεις κατόπιν διαπραγματεύσεων και να συμμορφωθούν με το διεθνές δίκαιο, σύμφωνα με τη [Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας \(UNCLOS\)](#). Η Νότια Σινική Θάλασσα έχει τεράστια οικονομική και στρατηγική σημασία: από αυτή διέρχεται περίπου το ένα τρίτο της παγκόσμιας θαλάσσιας κυκλοφορίας και περιέχει πλούσιους αλιευτικούς και ενεργειακούς πόρους. Η Κίνα διεκδικεί περίπου το 90 % της Νότιας Σινικής Θάλασσας με βάση τη γραμμή των εννέα παυλών.

Η Κίνα είναι οικονομικός ανταγωνιστής της ΕΕ και δη συστημικός αντίπαλος, καθώς η αυξανόμενη πολιτική επιρροή της αναδιαμορφώνει τις διεθνείς δομές διακυβέρνησης. Η εμβέλεια της πρωτοβουλίας της Κίνας «Μία Ζώνη - Ένας Δρόμος» φθάνει σε κάθε γωνιά του πλανήτη, προωθώντας την παγκοσμιοποίηση με κινεζικά χαρακτηριστικά, όπως αδιαφανείς συμβάσεις, κινεζικά εργασιακά πρότυπα και πολιτικές για το χρέος. Στόχος της Κίνας είναι να καταστεί παγκόσμιος ηγέτης στις βιομηχανίες υψηλής τεχνολογίας και τις ψηφιακές τεχνολογίες, συμπεριλαμβανομένων της τεχνητής νοημοσύνης και της τεχνολογίας 5G. Η Κίνα αναπτύσσει συστηματικά στρατηγικές επηρεασμού χρησιμοποιώντας εκστρατείες παραπληροφόρησης.

Η σύνοδος των ηγετών ΕΕ-Κίνας στις 30 Δεκεμβρίου 2020 επικεντρώθηκε στην ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων για μια συνολική συμφωνία για τις επενδύσεις (CAI). Η ΕΕ διατύπωσε κριτικές παρατηρήσεις σε σχέση με τη διαπραγματευτική διαδικασία, και επισήμανε τις υφιστάμενες ανισορροπίες και την έλλειψη αμοιβαιότητας σε πολλούς τομείς, ιδίως στις εμπορικές και επενδυτικές σχέσεις. Η συνολική συμφωνία για τις επενδύσεις πρέπει να επικυρωθεί από το Κοινοβούλιο, το οποίο μέχρι στιγμής δεν έχει δώσει την έγκρισή του λόγω της στάσης που έχει τηρήσει η Κίνα έναντι της ρωσικής επίθεσης κατά της Ουκρανίας, της επιθετικότητάς της κατά της Ταϊβάν και των κυρώσεων που επέβαλε τον Μάρτιο του 2021 σε πέντε βουλευτές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και τέσσερις ευρωπαϊκές οντότητες σε αντίποινα για τις κυρώσεις του Συμβουλίου κατά της Κίνας ως αντίδραση στις εκτεταμένες αυθαίρετες κρατήσεις Ουιγούρων στο Xinjiang.

Η 23η σύνοδος κορυφής ΕΕ-Κίνας έλαβε χώρα τον Απρίλιο του 2022. Η ΕΕ και η Κίνα συζήτησαν εκτενώς για την επίθεση της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας. Η ΕΕ κάλεσε την Κίνα να στηρίξει τις προσπάθειες για τον άμεσο τερματισμό της αιματοχυσίας στην Ουκρανία, όπως συνάδει με τον παγκόσμιο ρόλο της Κίνας ως μόνιμου μέλους του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών και δεδομένων των ιδιαίτερα στενών σχέσεων που διατηρεί με τη Ρωσία. Ένα άλλο σημείο συζήτησης ήταν η ανάκαμψη από την πανδημία COVID-19, η οποία αποτελεί κοινή προτεραιότητα. Η ΕΕ επιβεβαίωσε τη δέσμευσή της να συνεργαστεί με την Κίνα και άλλα κράτη μέλη του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας για μια νέα συμφωνία σχετικά με την πρόληψη, την ετοιμότητα και την αντίδραση σε πανδημίες. Συζητήθηκαν επίσης η κλιματική αλλαγή και η οικονομική συνεργασία. Η ΕΕ επιβεβαίωσε τη δέσμευσή της στην πολιτική για μια ενιαία Κίνα, εκφράζοντας παράλληλα ανησυχίες σχετικά με την όξυνση των εντάσεων στα στενά.

Ο ένατος οικονομικός και εμπορικός διάλογος υψηλού επιπέδου ΕΕ-Κίνας πραγματοποιήθηκε τον Ιούλιο του 2022, με επίκεντρο τις παγκόσμιες οικονομικές προκλήσεις, τις διαταραχές των αλυσίδων εφοδιασμού που προκλήθηκαν από την πανδημία COVID-19 και τον αντίκτυπο της εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία, για παράδειγμα στα τρόφιμα, την ενέργεια και τις χρηματοπιστωτικές αγορές.

Η ΕΕ και η Κίνα είναι σημαντικοί εμπορικοί εταίροι. Το 2021, η Κίνα ήταν ο τρίτος σημαντικότερος προορισμός για τις εξαγωγές εμπορευμάτων της ΕΕ (10,2 %) και η κύρια πηγή εισαγωγών εμπορευμάτων για την ΕΕ (22,4 %). Οι εισαγωγές της ΕΕ από την Κίνα ανήλθαν συνολικά σε 363 δισεκατομμύρια EUR το 2019 και σε 472 δισεκατομμύρια EUR το 2021. Οι εξαγωγές της ΕΕ στην Κίνα ανήλθαν σε 198 δισεκατομμύρια EUR το 2019 και σε 223 δισεκατομμύρια EUR το 2021. Αυτό ισούται περίπου με 1,3 δισεκατομμύρια EUR την ημέρα από εισαγωγές και 600 εκατομμύρια EUR την ημέρα από εξαγωγές, με αποτέλεσμα το εμπόριο μεταξύ της ΕΕ και της Κίνας να ανέρχεται συνολικά σε 1,9 δισεκατομμύρια EUR ημερησίως.

Το Κοινοβούλιο εκφράζει βαθιά ανησυχία για την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Κίνα και έχει επιστήσει την προσοχή στις παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Κίνα, μεταξύ άλλων στις αυθαίρετες κρατήσεις, τα στρατόπεδα εργασίας και τη θανατική ποινή. Το Κοινοβούλιο έχει εγκρίνει ψηφίσματα με τα οποία καταδικάζει την καταστολή από την Κίνα της αντιπολίτευσης και των ακτιβιστών προασπιστών της δημοκρατίας στο Χονγκ Κονγκ, εκφράζει ανησυχία σχετικά με το νόμο περί εθνικής ασφαλείας για το Χονγκ Κονγκ και ζητεί να υπερασπιστεί η ΕΕ τον υψηλό βαθμό αυτονομίας του Χονγκ Κονγκ.

Το Κοινοβούλιο έχει επίσης εκφράσει ανησυχίες σχετικά με το Χίντζιανγκ και την κατάσταση των Ουιγούρων, καταδικάζοντας την αναγκαστική εργασία και την εκμετάλλευση των μειονοτήτων των Ουιγούρων. Το Κοινοβούλιο ενέκρινε επίσης ψηφίσματα για το Θιβέτ, και ειδικότερα σχετικά με την κατάσταση των θρησκευτικών και εθνοτικών μειονοτήτων.

Τα πιο πρόσφατα ψηφίσματα του Κοινοβουλίου σχετικά με την Κίνα ήταν τα εξής:

- [Ψήφισμα της 20ής Μαΐου 2021 σχετικά με τα κινεζικά αντίμετρα με τη μορφή κυρώσεων εις βάρος οντοτήτων της ΕΕ, βουλευτών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και μελών εθνικών κοινοβουλίων](#)
- [Ψήφισμα της 16ης Σεπτεμβρίου 2021 σχετικά με μια νέα στρατηγική ΕΕ-Κίνας](#)
- [Ψήφισμα της 20ής Ιανουαρίου 2022 σχετικά με τις παραβιάσεις των θεμελιωδών ελευθεριών στο Χονγκ Κονγκ](#)
- [Ψήφισμα της 5ης Μαΐου 2022 σχετικά με τις αναφορές περί συνεχιζόμενης αφαίρεσης οργάνων στην Κίνα](#)
- [Ψήφισμα της 9ης Ιουνίου 2022 σχετικά με την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Σιντζιάνγκ, συμπεριλαμβανομένων των αστυνομικών φακέλων της Σιντζιάνγκ](#)
- [Ψήφισμα της 7ης Ιουλίου 2022 σχετικά με τη σύλληψη του Καρδινάλιου Zen και των διαχειριστών του ταμείου αρωγής 612 στο Χονγκ Κονγκ](#)

B. Ταϊβάν

Η ΕΕ είναι προσηλωμένη στην «πολιτική για μια ενιαία Κίνα», και αναφέρεται στην Ταϊβάν ως χωριστό τελωνειακό έδαφος και όχι ως κυρίαρχο κράτος, αναγνωρίζοντας την Ταϊβάν ως οικονομική και εμπορική οντότητα και στηρίζοντας τη συμμετοχή της Ταϊβάν σε πολυμερή φόρουμ. Η ΕΕ υποστηρίζει την ειρηνική επίλυση των συγκρούσεων μεταξύ Ταϊβάν και Κίνας και αντιτίθεται στη χρήση ή την απειλή βίας. Η ΕΕ έχει αναπτύξει άρτια διαρθρωμένο διάλογο για τα οικονομικά και εμπορικά ζητήματα με την Ταϊβάν σε τομείς όπως η αυτοκινητοβιομηχανία, τα φαρμακευτικά, τα καλλυντικά και τα ιατροτεχνολογικά προϊόντα. Το 2021, η Ταϊβάν ήταν ο 12ος μεγαλύτερος εμπορικός

εταίρος της ΕΕ, ενώ η ΕΕ ήταν ο πέμπτος μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της Ταϊβάν, μετά την Κίνα, τις Ηνωμένες Πολιτείες, το Χονγκ Κονγκ και την Ιαπωνία. Ο Σύνδεσμος Κρατών της Νοτιοανατολικής Ασίας (ASEAN) ήταν επίσης κορυφαίος εμπορικός εταίρος της Ταϊβάν. Οι συνολικές εμπορευματικές συναλλαγές μεταξύ της ΕΕ και της Ταϊβάν το 2021 ανήλθαν σε περίπου 64 δισεκατομμύρια EUR, με εμπορικό έλλειμμα ύψους 7,1 δισεκατομμύρια EUR από την πλευρά της ΕΕ. Το διμερές εμπόριο ΕΕ-Ταϊβάν αυξήθηκε κατά 17,8 % από το 2020 έως το 2021. Οι εξαγωγές της ΕΕ προς την Ταϊβάν το 2021 ανήλθαν σε 28,41 δισεκατομμύρια EUR, ενώ οι εισαγωγές της ΕΕ από την Ταϊβάν ανήλθαν σε 35,57 δισεκατομμύρια EUR.

Η ΕΕ και η Ταϊβάν διεξάγουν επίσης ετήσιες διαβουλεύσεις για διάφορα μη εμπορικά θέματα. Η τρίτη διαβούλευση Ταϊβάν-ΕΕ για την εργασία και η τέταρτη διαβούλευση Ταϊβάν-ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα πραγματοποιήθηκαν τον Φεβρουάριο και τον Ιούλιο του 2021 αντίστοιχα. Και τα δύο μέρη δεσμεύονται να προωθήσουν και να προστατεύσουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις δημοκρατικές αρχές, καθώς και το κράτος δικαίου. Ένα ευρύ φάσμα θεμάτων συζητείται επίσης στις ετήσιες διαβουλεύσεις, όπως τα δικαιώματα των διακινούμενων εργαζομένων, ιδίως όσον αφορά τους οικιακούς βοηθούς και τους εργαζομένους στον αλιευτικό κλάδο, η θανατική ποινή, η ισότητα των φύλων και δίκαιη μεταχείριση για τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ+. Επιπλέον, η πρώτη σύνοδος συνεργασίας ΕΕ-Ταϊβάν για την επαγγελματική ασφάλεια και υγεία πραγματοποιήθηκε τον Μάιο του 2021 και η δεύτερη τον Μάιο του 2022, κατά την οποία αμφότερα τα μέρη συζήτησαν για τη διαχείριση του κινδύνου καρκινογόνων ουσιών στον χώρο εργασίας και τη διαχείριση της ασφάλειας για τη βιομηχανία 4.0.

Η Ταϊβάν πραγματοποίησε προεδρικές εκλογές τον Ιανουάριο του 2020, στις οποίες η Tsai Ing-wen, ηγέτιδα του Δημοκρατικού Προοδευτικού Κόμματος, επανεξελέγη για δεύτερη θητεία καθώς συγκέντρωσε το 57,1 % των ψήφων, και προηγήθηκε έναντι του Han Kuo yu του Κουομιντάνγκ, του Κινεζικού Εθνικιστικού Κόμματος, ο οποίος έλαβε 38,6 %. Η ανεξαρτησία από την ηπειρωτική Κίνα αποτελεί το κύριο θέμα πολιτικής της Ταϊβάν, ενώ η Κίνα ασκεί διπλωματικές, οικονομικές, στρατιωτικές και ψυχολογικές πιέσεις στην Ταϊβάν.

Οι εντάσεις στις δύο πλευρές των στενών έχουν κλιμακωθεί από τότε που η Πρόεδρος της Ταϊβάν, Tsai Ing-wen, κέρδισε τις εκλογές του 2016. Η Κίνα έχει προβεί σε επιθετικές ενέργειες, αυξάνοντας τη συχνότητα και την κλίμακα των περιπολιών από βομβιστές, μαχητικά αεριωθούμενα και αεροπλάνα εποπτείας γύρω από την Ταϊβάν. Στις 31 Μαΐου 2022, η Ταϊβάν είχε αναφέρει 465 παρεισφρήσεις, ήτοι αύξηση περίπου 50 % σε σύγκριση με το 2021. Επιπλέον, το 2022 η Ταϊβάν έχει αναφέρει περίπου πέντε εκατομμύρια κυβερνοεπιθέσεις την ημέρα από την Κίνα, με στόχο τους κυβερνητικούς οργανισμούς της, τις εταιρείες ημιαγωγών και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Το Κοινοβούλιο έχει επανειλημμένα ενθαρρύνει τη στενότερη διμερή συνεργασία ΕΕ-Ταϊβάν σε τομείς όπως το εμπόριο, η έρευνα, ο πολιτισμός, η εκπαίδευση, η κλιματική αλλαγή και η προστασία του περιβάλλοντος, εκφράζοντας την υποστήριξή του για την έναρξη διαπραγματεύσεων για μια διμερή επενδυτική συμφωνία ΕΕ-Ταϊβάν. Το Κοινοβούλιο ενέκρινε [ψήφισμα τον Σεπτέμβριο του 2021](#), με το οποίο ζητεί να σημειωθεί πρόοδος όσον αφορά μια επενδυτική συμφωνία της ΕΕ με την Ταϊβάν. Το Κοινοβούλιο υποστηρίζει επίσης την ουσιαστική συμμετοχή της Ταϊβάν σε διεθνείς οργανισμούς όπως ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας και ο Διεθνής Οργανισμός Πολιτικής Αεροπορίας. Το Κοινοβούλιο έχει ζητήσει επανειλημμένα από την Κίνα να απόσχει από στρατιωτικές προκλητικές ενέργειες προς την Ταϊβάν, τονίζοντας ότι όλες

οι διαφορές των δύο πλευρών των στενών θα πρέπει να επιλύονται με ειρηνικά μέσα βάσει του διεθνούς δικαίου.

Η Ταϊβάν είναι ζωτικής σημασίας για την ΕΕ ως παγκόσμιος προμηθευτής σε βασικούς τομείς υψηλής τεχνολογίας, ιδίως στον τομέα των ημιαγωγών. Με πρωτοβουλία της Επιτροπής Εξωτερικών Υποθέσεων, το Κοινοβούλιο ενέκρινε ειδική [σύσταση για τις σχέσεις της ΕΕ με την Ταϊβάν τον Οκτώβριο του 2021](#), ζητώντας την επείγουσα έναρξη των εργασιών για μια διμερή επενδυτική συμφωνία με τις αρχές της Ταϊβάν για την εμβάθυνση των διμερών οικονομικών δεσμών. Το Κοινοβούλιο υποστηρίζει τη συμπερίληψη της Ταϊβάν στη στρατηγική της ΕΕ για τον Ινδοειρηνικό και ενθαρρύνει τον διάλογο και τη συνεργασία με την Ταϊβάν σε όλους τους βιομηχανικούς τομείς και τις αλυσίδες εφοδιασμού, ιδίως σε στρατηγικά σημαντικούς κλάδους, όπως οι τεχνολογίες ημιαγωγών (η Ταϊβάν παράγει τα δύο τρίτα των ημιαγωγών παγκοσμίως και το 90 % των ημιαγωγών υψηλής ποιότητας).

[Η Ειδική Επιτροπή για τις εξωτερικές παρεμβάσεις σε όλες τις δημοκρατικές διαδικασίες \(INGE\) επισκέφθηκε την Ταϊπέι από τις 3 έως τις 5 Νοεμβρίου 2021](#), κατά την πρώτη επίσημη επίσκεψη του Κοινοβουλίου στην Ταϊβάν. Η επιτροπή INGE είχε ως στόχο να εξετάσει τις εμπειρίες της Ταϊβάν όσον αφορά την αντιμετώπιση εκστρατειών παρέμβασης και χειραγώγησης και διεξήγαγε συζήτηση σχετικά με το καινοτόμο σύστημα της Ταϊβάν για την καταπολέμηση των εκστρατειών παραπληροφόρησης και άλλων ειδών υβριδικών επιθέσεων.

Η επίσκεψη της Προέδρου της Βουλής των Αντιπροσώπων των ΗΠΑ, Nancy Pelosi, στην Ταϊβάν τον Αύγουστο του 2022 ήταν η πιο υψηλού επιπέδου επίσκεψη κυβερνητικού αξιωματούχου των ΗΠΑ στην Ταϊβάν εδώ και 25 χρόνια. Ακολούθησαν πολλές άλλες επισκέψεις υψηλού επιπέδου από δυτικούς αξιωματούχους. Η Κίνα θεώρησε ότι αυτές οι ξένες επισκέψεις στο νησί συνιστούν παρέμβαση στις υποθέσεις της και de facto αναγνώριση της κυριαρχίας της Ταϊβάν. Το Πεκίνο αντέδρασε πραγματοποιώντας άνευ προηγουμένου εκτεταμένες στρατιωτικές ασκήσεις σε επτά καθορισμένες περιοχές γύρω από την Ταϊβάν, χρησιμοποιώντας έως 11 βαλλιστικούς πυραύλους, εκ των οποίων τουλάχιστον πέντε πέταξαν πάνω από την Ταϊβάν, με αποτέλεσμα να συνιστούν επί της ουσίας αποκλεισμό του θαλάσσιου και εναέριου χώρου της Ταϊβάν. Πέντε από τους βαλλιστικούς πυραύλους της Κίνας που προσγειώθηκαν στην αποκλειστική οικονομική ζώνη της Ιαπωνίας και οι στρατιωτικές ασκήσεις πλήρους κλίμακας συνδυάστηκαν με έντονες κυβερνοεπιθέσεις κατά της Ταϊβάν.

Ο εκπρόσωπος της Επιτροπής δήλωσε ότι η ΕΕ ενδιαφέρεται για τη διατήρηση της ειρήνης και της υφιστάμενης κατάστασης στα Στενά της Ταϊβάν. Οι εντάσεις θα πρέπει να επιλυθούν μέσω διαλόγου και θα πρέπει να διατηρηθούν οι κατάλληλοι διάυλοι επικοινωνίας ώστε να μειωθούν οι κίνδυνοι εσφαλμένου υπολογισμού.

Τον Σεπτέμβριο του 2022, το Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα σχετικά με την [κατάσταση στα Στενά της Ταϊβάν](#), με το οποίο επέκρινε τη στρατιωτική κλιμάκωση της Κίνας και απέρριψε τον οικονομικό εξαναγκασμό της Κίνας. Το Κοινοβούλιο εξέφρασε την ικανοποίησή του για το σχέδιο που εξήγγειλε η Λιθουανία για την έναρξη λειτουργίας γραφείου εμπορικής αντιπροσωπείας στην Ταϊπέι και κάλεσε τα άλλα κράτη μέλη να ακολουθήσουν αυτό το παράδειγμα και να ενισχύσουν τις σχέσεις τους με την Ταϊβάν.

Γ. Χονγκ Κονγκ

Η ΕΕ αποδίδει μεγάλη σημασία στον υψηλό βαθμό αυτονομίας του Χονγκ Κονγκ, ο οποίος πρέπει να διατηρηθεί σύμφωνα με τον Βασικό Νόμο και τις διεθνείς δεσμεύσεις.

Ο διαρκής σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών και η ανεξαρτησία της δικαστικής εξουσίας παραμένουν ουσιαστικά στοιχεία για την ανάπτυξη του Χονγκ Κονγκ. Οι σχέσεις ΕΕ-Χονγκ Κονγκ καλύπτουν το εμπόριο, την οικονομική ανάπτυξη, την τελωνειακή συνεργασία, την καινοτομία και την τεχνολογία, τον ανταγωνισμό, την ασφάλεια των τροφίμων, το περιβάλλον και την εκπαίδευση. Η ΕΕ είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος του Χονγκ Κονγκ, μετά την ηπειρωτική Κίνα. Το 2021 τουλάχιστον 1 614 εταιρείες της ΕΕ είχαν παρουσία στο Χονγκ Κονγκ και πολλές από αυτές είχαν στο Χονγκ Κονγκ τα περιφερειακά κεντρικά γραφεία τους. Οι διμερείς εμπορευματικές συναλλαγές ανήλθαν συνολικά σε 30,5 δισεκατομμύρια EUR, σημειώνοντας αύξηση κατά 2,5 % σε σύγκριση με το 2020. Οι εξαγωγές εμπορευμάτων της ΕΕ προς το Χονγκ Κονγκ ανήλθαν σε 23,5 δισεκατομμύρια EUR, ενώ οι εισαγωγές από το Χονγκ Κονγκ ανήλθαν συνολικά σε 7 δισεκατομμύρια EUR, με αποτέλεσμα εμπορικό πλεόνασμα ύψους 16,5 δισεκατομμυρίων EUR. Το 2021 η ΕΕ ήταν ο τρίτος μεγαλύτερος εταίρος του Χονγκ Κονγκ όσον αφορά τις εμπορευματικές συναλλαγές, μετά την ηπειρωτική Κίνα και την Ταϊβάν.

Μετά τις βελτιώσεις όσον αφορά τη χρηστή διακυβέρνηση, η ΕΕ αφαίρεσε το Χονγκ Κονγκ από τον κατάλογο επιτήρησης των [μη συνεργάσιμων περιοχών φορολογικής δικαιοδοσίας](#) τον Μάρτιο του 2019. Η ΕΕ ανησυχεί σοβαρά για τον νόμο περί εθνικής ασφάλειας (NSL) που επέβαλε η Κίνα στις 30 Ιουνίου 2020. Ο Αντιπρόεδρος της Επιτροπής/Υπατος Εκπρόσωπος της Ένωσης για Θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας (ΑΠ/ΥΕ) εξέφρασε ανησυχίες για το κατά πόσον ο νόμος περί εθνικής ασφάλειας είναι συμβατός με τον Βασικό Νόμο του Χονγκ Κονγκ, τη Σινοβρετανική Κοινή Διακήρυξη του 1984 και τις διεθνείς δεσμεύσεις της Κίνας. Ο νόμος περί εθνικής ασφάλειας έχει χρησιμοποιηθεί για την καταστολή του κινήματος προάσπισης της δημοκρατίας στο Χονγκ Κονγκ, καθώς κάθε έκφραση απόψεων που θεωρούνται ότι έρχονται σε σύγκρουση με την κυβερνητική γραμμή είναι πιθανό να οδηγήσει σε συλλήψεις και φυλακίσεις. Άλλη πτυχή που εγείρει ανησυχία είναι η εξωεδαφική εφαρμογή του.

Τον Ιούλιο του 2020, η ΕΕ και τα κράτη μέλη της επανέλαβαν ότι στηρίζουν τον υψηλό βαθμό αυτονομίας του Χονγκ Κονγκ με βάση την αρχή «μία χώρα, δύο συστήματα», ορίζοντας, παράλληλα, μια συντονισμένη δέσμη μέτρων σε τομείς, όπως οι πολιτικές ασύλου, μετανάστευσης, χορήγησης θεωρήσεων και τίτλων διαμονής, ιδίως όσον αφορά τις ρυθμίσεις έκδοσης των κρατών μελών. Η δέσμη μέτρων περιλάμβανε εξαγωγές ειδικού ευαίσθητου εξοπλισμού και τεχνολογιών για τελική χρήση στο Χονγκ Κονγκ, υποτροφίες και ακαδημαϊκές ανταλλαγές με τη συμμετοχή σπουδαστών του Χονγκ Κονγκ, καθώς και στήριξη της κοινωνίας των πολιτών. Η κυβέρνηση ανέβαλε τις εκλογές του 2020 για την έβδομη θητεία του Νομοθετικού Συμβουλίου του Χονγκ Κονγκ επικαλούμενη την εξάπλωση της COVID-19 για να αιτιολογήσει την απόφασή της. Οι εκλογές διεξήχθησαν τον Δεκέμβριο του 2021 και κέρδισαν οι φίλα προσκείμενοι προς την Κίνα υποψήφιοι, γεγονός που δεν προξενεί έκπληξη. Ο ΑΠ/ΥΕ, Josep Borrell, δήλωσε ότι η ΕΕ θεωρεί ότι οι εκλογές αυτές, σε συνδυασμό με τη συνεχιζόμενη πίεση στην κοινωνία των πολιτών, αποτελούν ακόμη ένα βήμα για την κατάλυση της αρχής «μία χώρα, δύο συστήματα». Επιπλέον, τον Μάιο του 2022, τα 1 500 μέλη της εκλογικής επιτροπής ψήφισαν τον John Lee Ka-chiu, ο οποίος ήταν ο μοναδικός υποψήφιος, ως νέο επικεφαλής της κυβέρνησης. Η στήριξη των ψηφοφόρων προς τον Lee ανήλθε σε 99 %, έναντι 66 % υπέρ της προκατόχου του, Carrie Lam, η οποία ήταν η ηγέτιδα του Χονγκ Κονγκ από το 2017.

Στη [σύσταση του Κοινοβουλίου του Δεκεμβρίου του 2017](#), 20 χρόνια μετά τη δημιουργία της Ειδικής Διοικητικής Περιοχής (ΕΔΠ) του Χονγκ Κονγκ, τονίζεται ότι η τήρηση του Βασικού Νόμου είναι καίριας σημασίας για την περαιτέρω ενίσχυση των σχέσεων με την ΕΕ. Το Κοινοβούλιο καταδίκασε τις παρεμβάσεις της Κίνας στις εσωτερικές υποθέσεις του Χονγκ Κονγκ, ενέργειες οι οποίες θα μπορούσαν να θέσουν σε κίνδυνο τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του μοντέλου «μία χώρα, δύο συστήματα». Σε [ψήφισμα του Ιουνίου του 2020](#), το Κοινοβούλιο χαρακτήρισε τη μονομερή θέσπιση νομοθεσίας για την εθνική ασφάλεια γενικευμένη επίθεση στην αυτονομία του Χονγκ Κονγκ, το κράτος δικαίου και τις θεμελιώδεις ελευθερίες. Η Κίνα δεσμεύεται από την Κοινή Διακήρυξη, η οποία καταχωρίστηκε στα Ηνωμένα Έθνη ως νομικά δεσμευτική συνθήκη, να διασφαλίζει τον υψηλό βαθμό αυτονομίας του Χονγκ Κονγκ και τα δικαιώματα και τις ελευθερίες του.

Σε [ψήφισμα του Ιανουαρίου του 2021](#) σχετικά με την καταστολή της δημοκρατικής αντιπολίτευσης στο Χονγκ Κονγκ, το Κοινοβούλιο ζήτησε την άμεση και άνευ όρων απελευθέρωση όσων συνελήφθησαν στο Χονγκ Κονγκ κατά τις πρώτες δύο εβδομάδες του 2021, καθώς και όλων όσων είχαν προηγουμένως συλληφθεί με κατηγορίες βάσει του νόμου περί εθνικής ασφάλειας. Το Κοινοβούλιο ζήτησε από τις αρχές να σεβαστούν το κράτος δικαίου, τα ανθρώπινα δικαιώματα, τις δημοκρατικές αρχές και τον υψηλό βαθμό αυτονομίας του Χονγκ Κονγκ και να απόσχουν αμέσως από την περαιτέρω χρήση του νόμου περί εθνικής ασφάλειας για την καταστολή των δικαιωμάτων της ελευθερίας της έκφρασης, του συνέρχεσθαι ειρηνικώς και του συνεταιρίζεσθαι.

Τον Ιούλιο του 2021, το Κοινοβούλιο ενέκρινε [ψήφισμα σχετικά με το Χονγκ Κονγκ και ιδίως την περίπτωση της Apple Daily](#), με το οποίο καταδικάζει τους περιορισμούς στην ελευθερία της έκφρασης και παροτρύνει τις αρχές του Χονγκ Κονγκ να απελευθερώσουν αμέσως και άνευ όρων όλους τους δημοσιογράφους και άλλους ακτιβιστές που έχουν συλληφθεί βάσει του νόμου περί εθνικής ασφάλειας και να αποσύρουν όλες τις κατηγορίες εναντίον τους.

Τον Ιανουάριο του 2022, το Κοινοβούλιο ενέκρινε ένα ακόμη [ψήφισμα σχετικά με τις παραβιάσεις των θεμελιωδών ελευθεριών στο Χονγκ Κονγκ](#), με το οποίο καταδικάζει απερίφραστα τις στοχευμένες επιθέσεις κατά της αντιπολίτευσης εν γένει, είτε πρόκειται για ΜΚΟ, μέσα ενημέρωσης είτε για πολίτες. Το ψήφισμα πρότεινε τη δημιουργία ακαδημαϊκών ευκαιριών για ανθρωπιστικούς λόγους για ανθρώπους στο Χονγκ Κονγκ που υφίστανται δυσμενείς επιπτώσεις λόγω της καταναγκαστικής στάσης της Κίνας.

Δ. Ιαπωνία

Καθώς είναι στρατηγικοί εταίροι από το 2003, η ΕΕ και η Ιαπωνία έχουν κοινές θεμελιώδεις αξίες όπως ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η δημοκρατία και το κράτος δικαίου και συμμερίζονται την ισχυρή προσήλωση στη βιώσιμη ανάπτυξη, στην πολυμερή προσέγγιση και σε ένα σύστημα του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) που θα βασίζεται σε κανόνες. Η Ιαπωνία έχει αναλάβει δεσμεύσεις για την αποτελεσματική εφαρμογή της συμφωνίας του Παρισιού για την κλιματική αλλαγή και άλλων πολυμερών συμφωνιών για το περιβάλλον. Ωστόσο, υπάρχουν ορισμένα ζητήματα που προκαλούν ανησυχία στην ΕΕ: το γεγονός ότι η Ιαπωνία εφαρμόζει τη θανατική ποινή, η φαλαίνοθηρία και οι απαγωγές παιδιών με ιθαγένεια της ΕΕ από γονείς στην Ιαπωνία.

Η ΕΕ και η Ιαπωνία βελτίωσαν τη διμερή στρατηγική τους σχέση τον Φεβρουάριο του 2019 με την προσωρινή εφαρμογή της συμφωνίας στρατηγικής εταιρικής σχέσης και με την έναρξη ισχύος της συμφωνίας οικονομικής εταιρικής σχέσης (ΣΟΕΣ). Η

ΣΟΕΣ είναι η σημαντικότερη διμερής εμπορική συμφωνία που έχει συνάψει ποτέ η ΕΕ, δεδομένου ότι καλύπτει σχεδόν το ένα τρίτο του παγκόσμιου ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ), σχεδόν το 40 % των παγκόσμιων εμπορικών συναλλαγών και αφορά περισσότερα από 600 εκατομμύρια άτομα. Η ΣΟΕΣ περιλαμβάνει επίσης δεσμεύσεις για τις εμπορικές συναλλαγές τόσο όσον αφορά εμπορεύματα όσο και υπηρεσίες και παρέχει ένα πλαίσιο που προωθεί τις διμερείς επενδύσεις. Θέτει επίσης φιλόδοξους στόχους για τη βιώσιμη ανάπτυξη και, για πρώτη φορά, περιλαμβάνει ειδική δέσμευση για τη συμφωνία του Παρισιού για το κλίμα. Η ΕΕ και η Ιαπωνία υπέγραψαν [συμφωνία για την ασφάλεια της πολιτικής αεροπορίας](#) στις 22 Ιουνίου 2020. Η αμοιβαιότητα όσον αφορά την απαλλαγή από την υποχρέωση θεώρησης για τους πολίτες της ΕΕ στην Ιαπωνία εξακολουθεί να αποτελεί ζήτημα στις διμερείς σχέσεις, καθώς οι Ιάπωνες υπήκοοι έχουν πρόσβαση στην ΕΕ χωρίς να υπόκεινται σε υποχρέωση θεώρησης.

Η Ιαπωνία είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της ΕΕ στην Ασία μετά την Κίνα, με τις συνολικές εμπορικές συναλλαγές να ανέρχονται σε 109 δισεκατομμύρια EUR το 2020. Το 2020 οι εξαγωγές της ΕΕ προς την Ιαπωνία ανήλθαν σε 54,9 δισεκατομμύρια EUR. Η ΕΕ είχε πλεόνασμα από εμπορευματικές συναλλαγές ύψους 0,5 δισεκατομμυρίων EUR. Όσον αφορά τις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών, το 2018 οι εξαγωγές υπηρεσιών της ΕΕ στην Ιαπωνία ανήλθαν σε 35 δισεκατομμύρια EUR ενώ οι αντίστοιχες εισαγωγές από την Ιαπωνία ανήλθαν σε 18 δισεκατομμύρια EUR, παρέχοντας στην ΕΕ πλεόνασμα ύψους 16,3 δισεκατομμυρίων EUR στις εν λόγω συναλλαγές.

Τα δύο μέρη παραμένουν προσηλωμένα στην ενίσχυση των επενδυτικών σχέσεων με τη σύναψη μιας χωριστής επενδυτικής συμφωνίας στο μέλλον, η οποία θα περιλαμβάνει πρότυπα προστασίας των επενδυτών και των επενδύσεων, καθώς και έναν μηχανισμό επίλυσης των διαφορών. Τον Ιούλιο του 2018, η ΕΕ και η Ιαπωνία ολοκλήρωσαν τις διαπραγματεύσεις σχετικά με το επαρκές επίπεδο προστασίας των δεδομένων και τον Ιανουάριο του 2019, εξέδωσαν αποφάσεις σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση των συστημάτων τους για την προστασία των δεδομένων ως «ισοδύναμων», δημιουργώντας τον μεγαλύτερο χώρο ασφαλών ροών δεδομένων στον κόσμο.

Εξαιτίας της πανδημίας COVID-19, η σύνοδος κορυφής ΕΕ-Ιαπωνίας του 2020 στο Τόκιο διεξήχθη ως σύνοδος των ηγετών ΕΕ-Ιαπωνίας στις 26 Μαΐου 2020. Οι ηγέτες επαναβεβαίωσαν τη δέσμευσή τους να συνενώσουν τις προσπάθειές τους με στόχο την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19 και να συνεργαστούν για την ανάπτυξη εμβολίων. Στο πλαίσιο της G7, η ΕΕ και η Ιαπωνία δεσμεύτηκαν επίσης να επιδιώξουν την επίσπευση της παγκόσμιας οικονομικής ανάκαμψης. Ανέλαβαν επίσης τη δέσμευση να συνεργαστούν στον τομέα της κλιματικής αλλαγής και της έρευνας, θεωρώντας την Πράσινη Συμφωνία και το Ψηφιακό Θεματολόγιο ως μέσα για την περαιτέρω ενίσχυση της συνεργασίας. Η ΕΕ και η Ιαπωνία επαναβεβαίωσαν τη συνεργασία τους για την ειρήνη και την ασφάλεια, καθώς και για την καταπολέμηση των εκστρατειών παραπληροφόρησης.

Στις 25 Ιανουαρίου 2021, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης διεξήγαγε συζήτηση με τον Υπουργό Εξωτερικών της Ιαπωνίας, Toshimitsu Motegi, σχετικά με τις αντίστοιχες προσεγγίσεις τους στον Ινδοειρηνικό, κατά την οποία συμφώνησαν ότι θα ήταν επωφελής η ενισχυμένη εμπλοκή της ΕΕ στην περιοχή, καθώς και η ενισχυμένη συνεργασία με την Ιαπωνία και άλλους ομονοούντες εταίρους. Εκφράστηκε αμοιβαίο ενδιαφέρον για την προώθηση της συνεργασίας όσον αφορά τη συνδεσιμότητα, τη θαλάσσια ασφάλεια, το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή, το εμπόριο και τις

επενδύσεις, τα ψηφιακά ζητήματα, την προώθηση της πολυμερούς προσέγγισης και την τήρηση της βασισμένης σε κανόνες διεθνούς τάξης.

Η 28η σύνοδος κορυφής ΕΕ-Ιαπωνίας πραγματοποιήθηκε στο Τόκιο τον Μάιο του 2022 προκειμένου να επιβεβαιωθούν εκ νέου οι δεσμεύσεις των μερών στο πλαίσιο της ΣΟΕΣ και της συμφωνίας στρατηγικής εταιρικής σχέσης ΕΕ-Ιαπωνίας, με βάση τα κοινά συμφέροντα και τις κοινές αξίες της ελευθερίας, του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου, του ανοικτού, ελεύθερου και δίκαιου εμπορίου, της αποτελεσματικής πολυμερούς προσέγγισης και της βασισμένης σε κανόνες διεθνούς τάξης. Οι ηγέτες ΕΕ-Ιαπωνίας διατύπωσαν την απαίτηση η Ρωσία να σταματήσει αμέσως τη στρατιωτική της επίθεση κατά της Ουκρανίας και να αποσύρει άνευ όρων όλες τις δυνάμεις της και να σεβαστεί πλήρως την εδαφική ακεραιότητα, την κυριαρχία και την ανεξαρτησία της Ουκρανίας εντός των διεθνώς αναγνωρισμένων συνόρων της. Οι ηγέτες υποστήριξαν την Ουκρανία σε συνεργασία με την G7 και άλλες ομοιοούσες χώρες με περαιτέρω κυρώσεις κατά της Ρωσίας. Ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, Charles Michel, δήλωσε ότι η Ιαπωνία είναι ο στενότερος στρατηγικός εταίρος της ΕΕ στην περιοχή του Ινδοειρηνικού και ότι ο πόλεμος της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας κατέδειξε ότι η εμπάθυνση της συνεργασίας αποτελεί ζωτική ανάγκη. Η ΕΕ και η Ιαπωνία εξέδωσαν επίσης κοινή δήλωση και δρομολόγησαν την ψηφιακή εταιρική σχέση ώστε να προωθήσουν τη συνεργασία και να συμβάλουν στη διασφάλιση επιτυχούς ψηφιακού μετασχηματισμού για την επίτευξη αλληλεγγύης, ευημερίας και βιωσιμότητας. Οι ηγέτες συζήτησαν επίσης τρόπους συνεργασίας προκειμένου να διατηρήσουν τη σταθερότητα των παγκόσμιων αγορών ενέργειας και να συμβάλουν στη διασφάλιση της διαφοροποίησης των πηγών ενεργειακού εφοδιασμού και της ασφάλειας εφοδιασμού. Στον τομέα της ασφάλειας και της άμυνας, η ΕΕ και η Ιαπωνία δεσμεύτηκαν να ενισχύσουν περαιτέρω τις στενές διαβουλεύσεις τους, μεταξύ άλλων όσον αφορά τη μη διάδοση και τον αφοπλισμό και την αντιμετώπιση υβριδικών απειλών. Η ΕΕ και η Ιαπωνία θα συνεχίσουν να εφαρμόζουν την Πράσινη Συμμαχία ΕΕ-Ιαπωνίας, η οποία δρομολογήθηκε κατά τη σύνοδο κορυφής του 2021. Επαναβεβαίωσαν ότι είναι σημαντική η συνεργασία σε τομείς όπως το καθαρότερο υδρογόνο, η πυρηνική ασφάλεια, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και η ανακύκλωση άνθρακα.

Ως αναπόσπαστο μέρος της αναβάθμισης της διμερούς στρατηγικής σχέσης ΕΕ-Ιαπωνίας, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και η Ιαπωνική Δίαιτα ενισχύουν τον διακοινοβουλευτικό τους διάλογο. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την έγκριση δύο ψηφισμάτων από το Κοινοβούλιο τον Δεκέμβριο του 2018: ενός [συνοδευτικού ψηφίσματος για τη σύναψη της στρατηγικής εταιρικής σχέσης ΕΕ-Ιαπωνίας](#) και ενός [συνοδευτικού ψηφίσματος για τη σύναψη της συμφωνίας οικονομικής εταιρικής σχέσης ΕΕ-Ιαπωνίας](#). Τον Ιούλιο του 2020, το Κοινοβούλιο ενέκρινε [ψήφισμα](#) σχετικά με τη διεθνή και εγχώρια απαγωγή παιδιών με ιθαγένεια της ΕΕ από γονείς στην Ιαπωνία, στο οποίο τονίζει την κατάσταση που βιώνουν τα παιδιά που πέφτουν θύματα απαγωγής από γονέα στην Ιαπωνία, υπογραμμίζοντας το γεγονός ότι οι σχετικοί νόμοι δεν εφαρμόζονται και οι δικαστικές αποφάσεις δεν εκτελούνται. Άλλα σημαντικά ψηφίσματα για τις σχέσεις με την Ιαπωνία που εγκρίθηκαν πρόσφατα είναι τα ψηφίσματα της 21ης Ιανουαρίου 2021 σχετικά με [τη συνδεσιμότητα και τις σχέσεις ΕΕ-Ασίας](#), της 7ης Ιουνίου 2022 σχετικά με [την ΕΕ και τα προβλήματα ασφάλειας στην περιοχή του Ινδοειρηνικού](#) και της 5ης Ιουλίου 2022 σχετικά με [τη στρατηγική του Ινδοειρηνικού στον τομέα του εμπορίου και των επενδύσεων](#).

Μετά την παραίτηση του πρωθυπουργού της Ιαπωνίας με την πιο μακρά θητεία, Shinzo Abe, ο νέος πρωθυπουργός, Yoshihide Suga, ανέλαβε καθήκοντα τον Σεπτέμβριο του 2020 και στις αρχές Οκτωβρίου 2021, τον διαδέχθηκε στο αξίωμα ο Fumio Kishida. Στις 31 Οκτωβρίου 2021 πραγματοποιήθηκαν γενικές εκλογές στην Ιαπωνία για την εκλογή των μελών της Βουλής των Αντιπροσώπων για τέσσερα έτη. Το κυβερνών Φιλελεύθερο Δημοκρατικό Κόμμα (LDP) διατήρησε χωρίς ιδιαίτερες δυσκολίες την πλειοψηφία, παρότι έχασε ορισμένες έδρες.

Προκάλεσε έντονο σοκ για την Ιαπωνία και τον κόσμο η δολοφονία του πρώην πρωθυπουργού Shinzo Abe στις 8 Ιουλίου 2022 στη Nara, κατά τη διάρκεια εκστρατείας ενόψει των εκλογών του 2022 για την ιαπωνική Βουλή των Συμβούλων. Οι εκλογές, στις οποίες εξελέγησαν για έξι έτη τα μισά μέλη της άνω βουλής, πραγματοποιήθηκαν μόλις δύο ημέρες αργότερα, στις 10 Ιουλίου 2022. Το LDP αύξησε ελαφρώς τις έδρες του, και σημειώθηκε νέο ρεκόρ, καθώς το 28 % των εδρών κέρδισαν γυναίκες.

E. Νότια Κορέα (Δημοκρατία της Κορέας)

Οι σχέσεις ΕΕ-Νότιας Κορέας ανάγονται στη συμφωνία του 1997 για τη συνεργασία και την αμοιβαία διοικητική συνδρομή σε τελωνειακά ζητήματα.

Η Νότια Κορέα είναι ένας από τους 10 κορυφαίους στρατηγικούς εταίρους της ΕΕ και η στρατηγική εταιρική σχέση ΕΕ-Νότιας Κορέας βασίζεται σε τρεις βασικούς πυλώνες, οι οποίοι στηρίζονται σε τρεις βασικές συμφωνίες:

- Η [συμφωνία-πλαίσιο ΕΕ-Νότιας Κορέας](#), η οποία ισχύει από τον Ιούνιο του 2014, παρέχει τη γενική δομή της στρατηγικής εταιρικής σχέσης και της συνολικής διμερούς συνεργασίας. Η μικτή επιτροπή διασφαλίζει και παρακολουθεί την εφαρμογή της.
- Η [συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών \(ΣΕΣ\) ΕΕ-Νότιας Κορέας](#), η οποία κυρώθηκε τον Δεκέμβριο του 2015. Η Νότια Κορέα ήταν η πρώτη ασιατική χώρα που υπέγραψε ΣΕΣ με την ΕΕ, και η εν λόγω ΣΕΣ είναι μία από τις πιο φιλόδοξες εμπορικές συμφωνίες της ΕΕ, δεδομένου ότι υπερβαίνει τις προηγούμενες συμφωνίες. Η ΣΕΣ αποσκοπεί στην άρση των φραγμών στο διμερές εμπόριο, στη δημιουργία μιας διευρυμένης και ασφαλούς αγοράς εμπορευμάτων και υπηρεσιών και στη δημιουργία σταθερού περιβάλλοντος για τις επενδύσεις.
- Η [συμφωνία-πλαίσιο συμμετοχής στη διαχείριση κρίσεων ΕΕ-Νότιας Κορέας](#), η οποία ισχύει από το 2016, ενισχύει τη στρατηγική εταιρική σχέση για θέματα ασφάλειας, καθώς επιτρέπει στη Νότια Κορέα να συμμετέχει σε επιχειρήσεις διαχείρισης κρίσεων της ΕΕ μη στρατιωτικού και στρατιωτικού χαρακτήρα. Η συμφωνία-πλαίσιο συμμετοχής διευκολύνει επίσης τη συμμετοχή της Νότιας Κορέας στις αποστολές και τις επιχειρήσεις της κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας (ΚΠΑΑ) της ΕΕ με στόχο τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της αντίδρασης σε κρίσεις.

Η 18η συνεδρίαση της μικτής επιτροπής ΕΕ-Νότιας Κορέας πραγματοποιήθηκε στη Σεούλ τον Ιούνιο του 2022. Η επιτροπή καταδίκασε την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία και συμφώνησε ότι η Ρωσία πρέπει να σεβαστεί την εδαφική ακεραιότητα, την κυριαρχία και την ανεξαρτησία της Ουκρανίας εντός των διεθνώς αναγνωρισμένων συνόρων της. Η ΕΕ και η Νότια Κορέα δεσμεύτηκαν επίσης να συνενώσουν τις προσπάθειές τους για την ενίσχυση της εφαρμογής της συμφωνίας του Παρισιού, μεταξύ άλλων ενόψει της COP27 στο Σαρμ Ελ Σείχ, και να προωθήσουν την έγκριση ενός εξαιρετικά φιλόδοξου παγκόσμιου πλαισίου για τη βιοποικιλότητα μετά το 2020

ενόψει της COP15 στο Μόντρεαλ, το οποίο θα στηρίζεται από τη μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία και καθαρή ενέργεια. Διερεύνησαν επίσης τις προοπτικές για τη σύναψη πράσινης εταιρικής σχέσης ΕΕ-Δημοκρατίας της Κορέας.

Τον Μάιο του 2021, η Νότια Κορέα φιλοξένησε τη διάσκεψη κορυφής P4G (για το περιβάλλον) του 2021 στη Σεούλ, η οποία εξέδωσε τη Διακήρυξη της Σεούλ υπέρ της συγκράτησης της αύξησης της θερμοκρασίας του πλανήτη σε σχέση με τα προβιομηχανικά επίπεδα κάτω των 2 °C, αντί του 1,5 °C. Οι ηγέτες ενθάρρυναν την αύξηση των εθνικών δαπανών για τη μείωση των αερίων του θερμοκηπίου, την επιτάχυνση των προσπαθειών για τη μετάβαση από τις μη ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και τη συνεργασία για την επίλυση του ζητήματος των πλαστικών απορριμμάτων στα θαλάσσια οικοσυστήματα.

Από το 2011, το διμερές εμπόριο συνέχισε να αυξάνεται, ακόμη και κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19, και το 2020 ανήλθε σε σχεδόν 90 δισεκατομμύρια EUR. Οι συνολικές εμπορευματικές συναλλαγές αυξήθηκαν κατά 45,9 % στο διάστημα από το 2010 έως το 2020. Το 2020 η ΕΕ ήταν η τρίτη μεγαλύτερη πηγή εισαγωγών της Νότιας Κορέας (11,8 %) και ο τέταρτος μεγαλύτερος προορισμός εξαγωγών (9,3 %). Ωστόσο, σε ορισμένους τομείς εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις και η ΕΕ καλεί τη Νότια Κορέα να άρει τα επίμονα εμπόδια στις εισαγωγές ζωικών προϊόντων της ΕΕ και να επικυρώσει την εκκρεμούσα σύμβαση της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ) αριθ. 105 περί αναγκαστικής εργασίας.

Ο τομέας της επιστήμης και της τεχνολογίας της Νότιας Κορέας είναι ένας από τους πιο προηγμένους στον κόσμο. Επιδιώκει να επικεντρωθεί στην καινοτομία και έχει εντυπωσιακές επιδόσεις στον τομέα της ρομποτικής και της τεχνητής νοημοσύνης, δημιουργώντας νέες ευκαιρίες για την αναβάθμιση της επιστημονικής και τεχνολογικής συνεργασίας με την ΕΕ. Στον τομέα των κυβερνοαπειλών έχει ήδη εδραιωθεί στενότερη συνεργασία, καθώς η Νότια Κορέα διαθέτει μια έντονα ψηφιοποιημένη οικονομία και αναπτύσσει εθνική στρατηγική κυβερνοασφάλειας έπειτα από παραβιάσεις και επιθέσεις που έπληξαν εκατομμύρια ανθρώπους και επίσημους ιστοτόπους. Η Βόρεια Κορέα έχει κατηγορηθεί για τον σχεδιασμό της πλειονότητας των σοβαρών κυβερνοεπιθέσεων. Τον Νοέμβριο του 2020, η ΕΕ και η Νότια Κορέα πραγματοποίησαν τον έκτο μεταξύ τους κυβερνοδιάλογο, ο οποίος οδήγησε στην κοινή στήριξη της θέσπισης προγράμματος δράσης. Το πρόγραμμα θα συμβάλει στη διάδοση της υπεύθυνης συμπεριφοράς στον κυβερνοχώρο και στην αντιμετώπιση των θεμάτων κυβερνοχώρου στο πλαίσιο της διεθνούς ασφάλειας εντός των Ηνωμένων Εθνών. Στις προεδρικές εκλογές που πραγματοποιήθηκαν τον Μάρτιο του 2022 επικράτησε ο συντηρητικός Yoon Suk-yeol, έπειτα από μια αναμέτρηση με έντονο ανταγωνισμό. Ο Πρόεδρος Yoon απέσπασε μικρή πλειοψηφία έναντι του υποψηφίου του Δημοκρατικού Κόμματος, Lee Jae-myung, με βάση υποσχέσεις για την αντιμετώπιση ταξικών ανισοτήτων. Οι όγδοες τοπικές εκλογές διεξήχθησαν τον Ιούνιο του 2022 και συνέπεσαν με τις επαναληπτικές εκλογές για τις κενές έδρες στην Εθνοσυνέλευση. Ήταν οι πρώτες εκλογές σε εθνικό επίπεδο υπό τον Πρόεδρο Yoon Suk-yeol μετά την ανάληψη των καθηκόντων του στις 10 Μαΐου 2022. Το κυβερνών κόμμα του Προέδρου Yoon Suk-yeol επικράτησε σε 12 από τις 17 εκλογικές αναμετρήσεις για δημάρχους μεγάλων πόλεων και κυβερνήτες επαρχιών, γεγονός που ενίσχυσε περαιτέρω τη συντηρητική επιρροή του Yoon μέσα σε λιγότερο από τρεις μήνες αφότου κέρδισε τις προεδρικές εκλογές.

Τον Απρίλιο του 2021, η Νότια Κορέα ολοκλήρωσε την κύρωση τριών σημαντικών συμβάσεων της ΔΟΕ: της Σύμβασης περί συνδικαλιστικής ελευθερίας και προστασίας συνδικαλιστικού δικαιώματος, της Σύμβασης περί εφαρμογής των αρχών του

δικαιώματος οργανώσεως και συλλογικής διαπραγματεύσεως και της Σύμβασης περί της αναγκαστικής ή υποχρεωτικής εργασίας, αλλά ακόμη δεν έχει κυρώσει τη Σύμβαση για την κατάργηση της αναγκαστικής εργασίας.

Η Νότια Κορέα ισχυρίζεται ότι η Ιαπωνία εξακολουθεί να οφείλει αποζημιώσεις στη χώρα από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Οι σχέσεις παραμένουν τεταμένες παρά τις προσπάθειες για την αποκατάσταση των δεσμών βάσει συνθήκης το 1965. Ένα ζήτημα που αποτελεί αντικείμενο έντονης αντιπαράθεσης είναι το ζήτημα των «γυναικών άνεσης» (γυναίκες που υπήρξαν θύματα σεξουαλικής δουλείας από το 1932 έως το 1945). Η Νότια Κορέα έχει επίσης εκφράσει ανησυχίες σχετικά με τα σχέδια της Ιαπωνίας που αφορούν έκλυση μολυσμένων υδάτων από τον σταθμό παραγωγής ενέργειας της Φουκουσίμα στον Ειρηνικό Ωκεανό, γεγονός που θα επηρεάσει αρνητικά τη θαλάσσια ζωή και, κατά συνέπεια, τον κλάδο της αλιείας. Η προσέγγιση του Προέδρου Υοον Suk-yeol όσον αφορά την εξωτερική πολιτική περιλαμβάνει προσέγγιση με την Ιαπωνία προκειμένου να επιλυθούν οι υφιστάμενες διαφορές και το ζήτημα των εμποδίων στο εμπόριο. Έπειτα από χρόνια διακοπή λόγω της πανδημίας COVID-19, η Νότια Κορέα και οι Ηνωμένες Πολιτείες ξανάρχισαν τις κοινές στρατιωτικές ασκήσεις τους τον Αύγουστο του 2022, σε συνέχεια της απόφασης του Προέδρου Υοον Suk-yeol να ενισχύσει την αποτροπή. Προηγουμένως, οι Ηνωμένες Πολιτείες, η Νότια Κορέα και η Ιαπωνία συμμετείχαν σε αμυντική άσκηση βαλλιστικών πυραύλων στα ανοικτά της Χαβάης την άνοιξη του 2022, γεγονός που καταδεικνύει τη βελτίωση των σχέσεων μεταξύ Σεούλ και Τόκιο.

Το Κοινοβούλιο ανησυχεί ιδιαίτερα για τις σχέσεις μεταξύ Βόρειας και Νότιας Κορέας. Από τον Απρίλιο έως τον Σεπτέμβριο του 2018, πραγματοποιήθηκαν τρεις ενδοκορεατικές σύνοδοι κορυφής με στόχο την αποπυρηνικοποίηση, αλλά ο διάλογος και η συνεργασία περιήλθαν σε τέλμα μετά τη συνάντηση κορυφής μεταξύ των ΗΠΑ και της Βόρειας Κορέας του 2019 στο Ανόι και επιδεινώθηκαν εκ νέου τον Αύγουστο του 2019, έπειτα από κοινή στρατιωτική άσκηση των ΗΠΑ και της Νότιας Κορέας. Οι εντάσεις κλιμακώθηκαν με την εκτόξευση πυραύλων μικρού βεληνεκούς από τη Βόρεια Κορέα τον Μάρτιο του 2020 και με την έκρηξη, τον Ιούνιο του 2020, του γραφείου διακορεατικού συνδέσμου στην πόλη Kaesong, καθώς και με τον θάνατο πολίτη της Νότιας Κορέας στο έδαφος της Βόρειας Κορέας. Στις 15 Αυγούστου 2022, ο Πρόεδρος της Νότιας Κορέας, Υοον Suk-yeol, ανακοίνωσε ότι θα προσφέρει στην Πιονγιάνγκ δέσμη ενισχύσεων μεγάλης κλίμακας με αντάλλαγμα την αποπυρηνικοποίηση, που θα μπορούσε να βελτιώσει σημαντικά την οικονομία της Βόρειας Κορέας εάν η χώρα ξεκινήσει μια πραγματική και ουσιαστική διαδικασία αποπυρηνικοποίησης. Η ΕΕ υποστηρίζει μια διπλωματική επίλυση της πυρηνικής κρίσης στην Κορέα και προτίθεται να συνεχίσει τη στρατηγική «κριτικής συνεργασίας». Το Κοινοβούλιο είναι το μόνο θεσμικό όργανο της ΕΕ που έχει επίσημες διπλωματικές σχέσεις με τη Βόρεια Κορέα.

ΣΤ. Βόρεια Κορέα (Λαοκρατική Δημοκρατία της Κορέας)

Η ΕΕ εφαρμόζει πολιτική «κριτικής συνεργασίας» έναντι της Βόρειας Κορέας, που συνδυάζει την άσκηση πίεσης υπό μορφή κυρώσεων και λοιπών μέτρων με ανοικτούς διαύλους επικοινωνίας. Οι διμερείς σχέσεις είναι περιορισμένες και δεν υπάρχουν ισχύουσες διμερείς πολιτικές ή εμπορικές συνθήκες. Με εξαίρεση την ανθρωπιστική βοήθεια, η αναπτυξιακή συνεργασία της ΕΕ αφορά κυρίως την επισιτιστική ασφάλεια και υπόκειται σε πολιτικές παραμέτρους, τις κυρώσεις του ΟΗΕ και άλλους περιορισμούς. Η ΕΕ δεν έχει καταρτίσει διμερές πρόγραμμα αναπτυξιακής βοήθειας με τη Βόρεια Κορέα. Έξι κράτη μέλη της ΕΕ διατηρούν πρεσβείες στην Πιονγιάνγκ, στις οποίες προστίθεται το Γαλλικό Γραφείο Πολιτιστικής Συνεργασίας.

Σημαντικός αριθμός κρατών μελών της ΕΕ έχουν διαπιστεύσει τους πρέσβεις τους που διαμένουν στη Σεούλ στη Βόρεια Κορέα. Το κλείσιμο των συνόρων από τη Βόρεια Κορέα τον Ιανουάριο του 2020 επέφερε δυσχέρειες όσον αφορά την εναλλαγή προσωπικού εντός και εκτός της χώρας και η διπλωματική παρουσία μειώθηκε.

Οι κυρώσεις της ΕΕ κατά της Βόρειας Κορέας, οι οποίες εγκρίθηκαν ως αντίδραση στις δραστηριότητες ανάπτυξης πυρηνικών όπλων και βαλλιστικών πυραύλων της χώρας, είναι οι αυστηρότερες κατά οποιασδήποτε χώρας. Η ΕΕ έχει εφαρμόσει όλα τα σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών και έχει θεσπίσει αυτοτελώς το δικό της καθεστώς κυρώσεων, το οποίο συμπληρώνει και ενισχύει τις κυρώσεις του ΟΗΕ. Τον Σεπτέμβριο του 2020, η ΕΕ διεξήγαγε τον τέταρτο γύρο προσεγγίσεων προς χώρες εκτός της ΕΕ, τις οποίες ενθάρρυνε να εφαρμόσουν πλήρως τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών. Στις 22 Μαρτίου 2021, η [ΕΕ ανακοίνωσε κυρώσεις όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα στη Βόρεια Κορέα](#) για πρώτη φορά, στο πλαίσιο του παγκόσμιου καθεστώτος κυρώσεων της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ο κατάλογος περιλαμβάνει δύο υπουργούς καθώς και την Εισαγγελία για υποβοήθηση κατασταλτικών δραστηριοτήτων.

Το 2017, η Βόρεια Κορέα ενέτεινε το πυρηνικό της πρόγραμμα, γεγονός που όξυνε τις εντάσεις με τις Ηνωμένες Πολιτείες και τη Νότια Κορέα. Μολονότι η πολιτική των ΗΠΑ συνίσταται στην άσκηση μέγιστης πίεσης, ο πρώην Πρόεδρος της Νότιας Κορέας, Moon Jae-in, συμμετείχε σε προσπάθειες για αποκλιμάκωση και το 2018 συναντήθηκε με τον ηγέτη της Βόρειας Κορέας Kim Jong-un τρεις φορές. Ωστόσο, μετά την ατελέσφορη συνάντηση κορυφής του 2019 στο Ανόι μεταξύ του Προέδρου Trump και του Kim Jong-un, οι εντάσεις και η δυσπιστία οξύνθηκαν. Από τον Ιούλιο του 2021, ο Διεθνής Οργανισμός Ατομικής Ενέργειας ανέφερε αύξηση της πυρηνικής δραστηριότητας στο Κέντρο Πυρηνικών Ερευνών Yongbyon, με πειραματικό αντιδραστήρα ισχύος πέντε μεγαβάτ. Ενώ τον Αύγουστο του 2021 κατήγγειλε τις Ηνωμένες Πολιτείες και τη Νότια Κορέα για τις κοινές στρατιωτικές ασκήσεις τους, η Βόρεια Κορέα ανακοίνωσε ότι θα επεκτείνει το πυρηνικό της πρόγραμμα εάν οι Ηνωμένες Πολιτείες δεν θέσουν τέρμα στην πολιτική κυρώσεων. Από τον Σεπτέμβριο του 2021, η Βόρεια Κορέα διεξάγει δοκιμές με νέους πυραύλους κρουζ μεγάλου βεληνεκούς που μπορούν να πετούν χαμηλότερα και να διαγράφουν πολύ ευθύγραμμες τροχιές, κάτι που καθιστά δύσκολη την αναχαίτισή τους. Διεξήγαγε τις μεγαλύτερες δοκιμές βαλλιστικών πυραύλων το 2022, αποδεικνύοντας ότι οι διηπειρωτικοί πύραυλοί της θα μπορούσαν να φθάσουν στις Ηνωμένες Πολιτείες. Οι εντάσεις κορυφώθηκαν τον Μάρτιο του 2022 λόγω της εκτόξευσης από τη Βόρεια Κορέα ενός νέου τύπου διηπειρωτικού βαλλιστικού πυραύλου (ICBM), του Hwasong-17, ο οποίος είναι ο μεγαλύτερος πύραυλος μέχρι σήμερα, με ύψος που υπερβαίνει το ύψος οποιασδήποτε προηγούμενης δοκιμής ICBM, καθώς φθάνει τα 6 000 χλμ. Ο ηγέτης της Βόρειας Κορέας, Kim Jong-un, εκφώνησε ομιλία στην οποία υπαινίχθηκε ότι θα πραγματοποιηθούν περισσότερες πυρηνικές δοκιμές κατά τη διάρκεια του 2022. Η Νότια Κορέα ενισχύει τις αμυντικές της δυνατότητες και τη στρατιωτική συνεργασία της με τις Ηνωμένες Πολιτείες, μεταξύ άλλων συμμετέχοντας σε κοινές στρατιωτικές ασκήσεις μεγάλης κλίμακας και αναπτύσσοντας πρόσθετα αμυντικά συστήματα εναέριων πυραύλων των ΗΠΑ. Η στρατηγική της Βόρειας Κορέας είναι να αναγκάσει τις Ηνωμένες Πολιτείες να αρχίσουν εκ νέου διαπραγματεύσεις σχετικά με τις κυρώσεις και την ανθρωπιστική βοήθεια. Οι εντάσεις επηρέασαν τις διακορεατικές σχέσεις και αύξησαν τους κινδύνους για την περιφερειακή ασφάλεια. Η επιστροφή της Βόρειας Κορέας σε πυραυλικές δοκιμές το 2022, σε συνδυασμό με την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, θέτει σοβαρή

πρόκληση για τον Πρόεδρο της Νότιας Κορέας, Yoon Seok-yeol, ο οποίος υιοθετεί μια σκληροπυρηνική προσέγγιση.

Η ΕΕ καταδίκασε τις εκτοξεύσεις πυραύλων και κάλεσε τη Βόρεια Κορέα να συμμορφωθεί με τις υποχρεώσεις της που απορρέουν από τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών και να απόσχει από κάθε ενέργεια που υπονομεύει το έδαφος για την επιδίωξη διπλωματίας και διαλόγου. Η ΕΕ είναι προσηλωμένη στην αποπυρηνικοποίηση. Έως ότου η Βόρεια Κορέα συμμορφωθεί με τις υποχρεώσεις της που απορρέουν από τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, η ΕΕ θα συνεχίσει να εφαρμόζει αυστηρά κυρώσεις ενθαρρύνοντας παράλληλα τη διεθνή κοινότητα να πράξει το ίδιο. Το Κοινοβούλιο έχει εγκρίνει διάφορα ψηφίσματα που καταδικάζουν τα πυρηνικά και πυραυλικά προγράμματα της Βόρειας Κορέας και έχει εκφράσει έντονη ανησυχία για την επιδείνωση της κατάστασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη χώρα.

Τον Σεπτέμβριο του 2022, η Ανώτατη Λαϊκή Συνέλευση της Βόρειας Κορέας ψήφισε νόμο ο οποίος καθιστά μη αναστρέψιμο το πυρηνικό καθεστώς της χώρας και καθιστά δυνατές τις προληπτικές πυρηνικές επιθέσεις εάν διαπιστωθεί επικείμενη επίθεση.

Jorge Soutullo / Samuel Cantell / Stefania Gazzina / Airis Meier
10/2022

5.6.9. Νοτιοανατολική Ασία

Ο Ινδοειρηνικός εξελίσσεται ταχέως και, καθώς φιλοξενεί πάνω από το 50 % του παγκόσμιου πληθυσμού, καθίσταται καίριας σημασίας γεωστρατηγική περιοχή. Τα δύο τρίτα του παγκόσμιου εμπορίου μεταφορών εμπορευματοκιβωτίων διασχίζουν τον Ινδοειρηνικό και οι θαλάσσιοι διάδρομοί του είναι σημαντικοί οδοί για το εμπόριο και τον ενεργειακό εφοδιασμό. Η στρατηγική της ΕΕ για τη συνεργασία στον Ινδοειρηνικό εγκρίθηκε τον Σεπτέμβριο του 2021 ώστε η ΕΕ να εντείνει τη συνεργασία της και να οικοδομηθούν εταιρικές σχέσεις προκειμένου να ενισχυθεί η βασισμένη σε κανόνες διεθνής τάξη, και να αντιμετωπιστούν παγκόσμιες προκλήσεις. Η Ένωση προσαρμόζει τα υφιστάμενα μέσα της ώστε να στηρίξει τη [στρατηγική της αυτονομία](#). [Η στρατηγική της πυξίδα για την ασφάλεια και την άμυνα](#), που εγκρίθηκε επίσημα από το Συμβούλιο τον Μάρτιο του 2022, προωθεί μια ανοικτή και βασισμένη σε κανόνες περιφερειακή αρχιτεκτονική ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένων ασφαλών θαλάσσιων οδών, ανάπτυξης ικανοτήτων και ενισχυμένης ναυτικής παρουσίας στον Ινδοειρηνικό.

Η ΕΕ συσφίγγει τους δεσμούς της με τις χώρες της Νοτιοανατολικής Ασίας και προωθεί την περιφερειακή ολοκλήρωση με τον Σύνδεσμο Κρατών της Νοτιοανατολικής Ασίας (ASEAN). Έχει γεωστρατηγικές ανησυχίες στην περιοχή, όπως η διένεξη για τη Νότια Σινική Θάλασσα και το ζήτημα της Ταϊβάν, καθώς και περιβαλλοντικές ανησυχίες, ιδιαίτερα δε στην υποπεριφέρεια Mekong. Η ΕΕ είναι ισχυρός οικονομικός παράγοντας στη Νοτιοανατολική Ασία και μέγας χορηγός αναπτυξιακής βοήθειας, ενώ ταυτόχρονα καταβάλλει προσπάθειες για να προαγάγει την οικοδόμηση θεσμών, τη δημοκρατία, τη χρηστή διακυβέρνηση και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Έχει κινητοποιήσει δέσμη μέτρων ύψους άνω των 800 εκατομμυρίων EUR για την αντιμετώπιση της πανδημίας COVID-19 στην περιοχή και τον μετριασμό των κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεών της.

Το παρόν ενημερωτικό δελτίο περιγράφει την περιοχή της Νοτιοανατολικής Ασίας. Βλέπε επίσης τα ενημερωτικά δελτία για τη Νότια Ασία ([5.6.7](#)) και την Ανατολική Ασία ([5.6.8](#)).

Νομική βάση

- Τίτλος V (εξωτερική δράση της ΕΕ) της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση
- άρθρα 206-207 (εμπόριο) και άρθρα 216-219 (διεθνείς συμφωνίες) της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Συμφωνίες εταιρικής σχέσης και συνεργασίας (διμερείς σχέσεις).

A. Σύνδεσμος κρατών της Νοτιοανατολικής Ασίας (ASEAN)

Στην πρώτη διάσκεψη κορυφής του ASEAN, η οποία πραγματοποιήθηκε στο Μπαλί τον Φεβρουάριο του 1976, συμμετείχαν η Ινδονησία, η Μαλαισία, οι Φιλιππίνες, η Σιγκαπούρη και η Ταϊλάνδη. Το Μπρουνέι, το Βιετνάμ, το Λάος, η Καμπότζη και η Μιανμάρ εντάχθηκαν αργότερα στον Σύνδεσμο. Ο ASEAN ακολουθεί αυστηρή πολιτική μη παρέμβασης στα εσωτερικά ζητήματα των μελών του.

Η ΕΕ και ο ASEAN είναι ομόφρονοι εταίροι σε ένα δύσκολο γεωπολιτικό πλαίσιο, πιστεύοντας αμφότεροι στην πολυμέρεια που βασίζεται σε κανόνες. Στα [45 χρόνια](#)

[που συνεργάζονται](#), ο ASEAN και η ΕΕ έχουν αναπτύξει ισχυρούς δεσμούς, κυρίως στον εμπορικό και τον οικονομικό τομέα, και είναι πλέον στρατηγικοί εταίροι. Η ΕΕ είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος εταίρος του ASEAN, με μερίδιο 13% των συνολικών παγκόσμιων εμπορικών συναλλαγών του ASEAN. Ο ASEAN είναι ο τρίτος μεγαλύτερος εταίρος της ΕΕ εκτός Ευρώπης (μετά τις Ηνωμένες Πολιτείες και την Κίνα). Απώτερος στόχος παραμένει η σύναψη διαπεριφερειακής συμφωνίας ελεύθερων συναλλαγών ΕΕ-ASEAN (ΣΕΣ).

Η τελευταία υπουργική σύνοδος ΕΕ-ASEAN τον Ιούλιο του 2021 ολοκληρώθηκε με τη σύναψη συμφωνίας για την ανάπτυξη της στρατηγικής εταιρικής σχέσης που συμφωνήθηκε τον Δεκέμβριο του 2020. Οι δύο Ενώσεις έχουν πλέον δεσμευτεί να διεξάγουν τακτικές συνόδους κορυφής σε επίπεδο ηγετών για την ενίσχυση της οικονομικής συνεργασίας και της συνεργασίας στον τομέα της ασφάλειας, καθώς και για τη βελτίωση των σχέσεων σε τομείς όπως η συνδεσιμότητα και η ανάπτυξη. Η ΕΕ και ο ASEAN έχουν δεσμευτεί να εντείνουν τις προσπάθειες για τη δημιουργία ενός πρακτικού πλαισίου για μια διαπεριφερειακή ΣΕΣ. Αμφότερες οι πλευρές θα διερευνήσουν τις δυνατότητες για μια εταιρική σχέση συνδεσιμότητας, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τη στρατηγική της ΕΕ για τη σύνδεση Ευρώπης και Ασίας και το γενικό σχέδιο για τη συνδεσιμότητα του ASEAN για το 2025. Συμφώνησαν επίσης να συγκροτήσουν κοινή ομάδα εργασίας για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που συνδέονται με την επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης στον τομέα των φυτικών ελαίων, ιδίως όσον αφορά το φοινικέλαιο. Τον Φεβρουάριο του 2022 πραγματοποιήθηκε η 29η συνεδρίαση της μεικτής επιτροπής συνεργασίας ΕΕ-ASEAN. Και οι δύο πλευρές υπογράμμισαν τον σημαντικό ρόλο του ASEAN και της ΕΕ σε περιφερειακά και παγκόσμια ζητήματα, επανεξέτασαν το τέταρτο έτος εφαρμογής του σχεδίου δράσης ΕΕ-ASEAN 2018-2022, όπου πάνω από το 88 % των γραμμών δράσης είτε έχουν ήδη υλοποιηθεί είτε βρίσκονται σε εξέλιξη, και προσβλέπουν στην έγκαιρη ολοκλήρωση του επόμενου σχεδίου δράσης (2023-2027).

Στις 14 Σεπτεμβρίου 2021 πραγματοποιήθηκε ο 17ος γύρος διαβουλεύσεων μεταξύ των υπουργών οικονομικών του ASEAN και του Ευρωπαϊού Επιτρόπου για το εμπόριο. Τα δύο μέρη ενέκριναν το πρόγραμμα ASEAN-ΕΕ για το εμπόριο και τις επενδύσεις 2021-2022, επιβεβαίωσαν τη δέσμευσή τους για ενίσχυση της οικονομικής συνεργασίας και διατύπωσαν τις παραμέτρους της μελλοντικής ΣΕΣ ASEAN-ΕΕ.

Με τη νέα στρατηγική εταιρική σχέση ΕΕ-ASEAN, η ΕΕ επιδιώκει να συνεχίσει να προωθεί την κοινοβουλευτική διάσταση των σχέσεων, για παράδειγμα με την υποστήριξη περαιτέρω διαρθρωτικών ανταλλαγών και την προώθηση μιας Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης Ίσης Εκπροσώπησης μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης του ASEAN (AIPA) για τη δημιουργία δημοκρατικής λογοδοσίας και ενός φόρουμ πολυμερών ανταλλαγών για την αντιμετώπιση των παγκόσμιων προκλήσεων. Στις 14 Ιουνίου 2021, η αντιπροσωπεία για τις σχέσεις με τις χώρες του ASEAN συναντήθηκε με εκπροσώπους του ASEAN και της ΕΥΕΔ προκειμένου να ανταλλάξουν απόψεις σχετικά με τη στρατηγική εταιρική σχέση ΕΕ-ASEAN και τη στρατηγική της ΕΕ για τη συνεργασία στον Ινδοειρηνικό. Στις 22 Ιουνίου 2021, πραγματοποιήθηκε ο πρώτος διαπεριφερειακού κοινοβουλευτικού διαλόγου ΕΚ-AIPA όπου συζητήθηκε το μέλλον των εμπορικών σχέσεων ΕΕ-ASEAN και οι επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19.

Η [περιφερειακή συνολική οικονομική εταιρική σχέση](#) (εφεξής RCEP), η οποία υπεγράφη τον Νοέμβριο του 2020, τέθηκε σε ισχύ τον Ιανουάριο του 2022. Η RCEP, στην οποία συμμετέχουν τα 10 κράτη του ASEAN και πέντε από τους εταίρους της

ΕΕ από την περιοχή της Ασίας και του Ειρηνικού, αποτελεί τη μεγαλύτερη ΣΕΣ στον κόσμο, καλύπτοντας πάνω από το ήμισυ των παγκόσμιων εξαγωγών και σχεδόν το ένα τρίτο του παγκόσμιου ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ). Καλύπτει τους περισσότερους οικονομικούς τομείς και περίπου το 90 % των αγαθών που αναμένεται να αποτελέσουν αντικείμενο συναλλαγών χωρίς δασμούς. Τα περισσότερα από αυτά τα αγαθά επωφελούνται ήδη από τέτοιου είδους ρυθμίσεις στο πλαίσιο των υφιστάμενων συμφωνιών μεταξύ των μελών. Μπορεί να χρειαστούν έως και 20 χρόνια για να τεθούν σε ισχύ οι τρέχουσες δασμολογικές μειώσεις. Η Καμπότζη, το Λάος και η Μιανμάρ έχουν μεγαλύτερες μεταβατικές περιόδους. Ευαίσθητοι τομείς, όπως η γεωργία, εξαιρούνται ως επί το πλείστον από τις δασμολογικές μειώσεις. Τα μέλη της RCEP θα πρέπει να επωφελούνται από κοινούς κανόνες καταγωγής, κατάργηση των εξαγωγικών ποσοστώσεων, απλουστευμένες τελωνειακές διαδικασίες και ευκολότερη διασυνοριακή πρόσβαση στις εμπορικές ζώνες. Οι πρώτες ύλες, τα μηχανήματα, τα μηχανοκίνητα οχήματα και τα καταναλωτικά προϊόντα ενδέχεται να αποτελέσουν σημαντικούς τομείς ανάπτυξης.

Β. Ευρασιατική σύνοδος (ASEM) και σύνοδος της Κοινοβουλευτικής εταιρικής σχέσης Ασίας-Ευρώπης (ASEP)

Η ASEM στοχεύει στην ενίσχυση της οικονομικής συνεργασίας, του πολιτικού διαλόγου και της προώθησης των διαπροσωπικών σχέσεων μεταξύ της ΕΕ και της Ασίας. Οι εταίροι τόνισαν πρόσφατα την ανάγκη αποτελεσματικής και ταχείας δράσης για την κλιματική αλλαγή, τη συνεργασία στον τομέα της ασφάλειας, το εμπόριο και τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Τον Νοέμβριο του 2021 η Καμπότζη φιλοξένησε τη 13η σύνοδο κορυφής ASEM (ASEM 13) και την 11η συνεδρίαση της Κοινοβουλευτικής Εταιρικής Σχέσης Ασίας-Ευρώπης (ASEP-11). Στόχος της ASEM13 ήταν η ενίσχυση της πολυμερούς προσέγγισης για τον επιμερισμό της ανάπτυξης, με έμφαση στην αντιμετώπιση παγκόσμιων προκλήσεων, όπως η κλιματική αλλαγή, η βιώσιμη ανάπτυξη και η τρομοκρατία, καθώς και η βελτίωση του πολυμερούς εμπορικού συστήματος. Στο πλαίσιο του γενικού θέματος, η ASEP-11 διοργανώθηκε ως μία από τις παράλληλες εκδηλώσεις της ASEM13 με θέμα την ενίσχυση της κοινοβουλευτικής εταιρικής σχέσης για την ειρήνη και τη βιώσιμη ανάπτυξη στην μετά την πανδημία COVID-19 εποχή.

Γ. Ινδονησία

Η Ινδονησία, μέλος της G20, η τρίτη μεγαλύτερη δημοκρατία στον κόσμο και η μεγαλύτερη χώρα με μουσουλμανικό κατά πλειοψηφία πληθυσμό γίνεται ολοένα και πιο σημαντικός εταίρος για την ΕΕ. Η συνεργασία ΕΕ-Ινδονησίας βασίζεται στη συμφωνία εταιρικής σχέσης και συνεργασίας του 2014. Η συνεδρίαση της μεικτής επιτροπής ΕΕ-Ινδονησίας, του Ιουνίου 2021, αποτέλεσε ένα βήμα προόδου στην συνεχιζόμενη διμερή συνεργασία στο πλαίσιο της συμφωνίας εταιρικής σχέσης και συνεργασίας. Οι ηγέτες επισήμαναν πόσο σημαντική είναι η ενίσχυση και η εφαρμογή των παγκόσμιων θεματολογίων της διεθνούς κοινότητας στο πλαίσιο της συνεργασίας στον Ινδοειρηνικό, τονίζοντας τη δέσμευσή τους να καταπολεμήσουν την κλιματική αλλαγή και να εργαστούν για ένα κοινό πράσινο θεματολόγιο.

[Η Ινδονησία και η ΕΕ πραγματοποίησαν την έκτη συνεδρίαση της κοινής επιτροπής τους τον Ιούλιο του 2022](#) στο Μπαλί για να επανεξετάσουν τις διμερείς σχέσεις. Εξέφρασαν την ικανοποίησή τους για την αμοιβαία αναγνώριση των αντίστοιχων πιστοποιητικών εμβολιασμού κατά της νόσου COVID-19 από τον Μάιο του 2022. Ο [6ος διάλογος για την πολιτική ασφάλειας πραγματοποιήθηκε τον Νοέμβριο του 2021](#) ενώ ο 6ος

πολιτικός διάλογος πραγματοποιήθηκε τον Μάρτιο του 2022. Η Ινδονησία εξέφρασε το ενδιαφέρον της για βελτίωση της κινητικότητας κατά την είσοδό της στην ΕΕ μέσω της ελευθέρωσης του καθεστώτος θεωρήσεων για επιχειρηματικές και τουριστικές επισκέψεις από την Ινδονησία. Η Ινδονησία και η ΕΕ επαναβεβαίωσαν τη δέσμευσή τους για την κυριαρχία, την ανεξαρτησία και την εδαφική ακεραιότητα της Ουκρανίας, εκφράζοντας τη δυσαρέσκειά τους για την επιθετικότητα της Ρωσίας. Και οι δύο επαίνεσαν την επίσκεψη του Προέδρου Joko Widodo στο Κίεβο και τη Μόσχα και υποστήριξαν την [πρωτοβουλία για την ασφαλή μεταφορά σιτηρών και τροφίμων από τους λιμένες της Ουκρανίας](#) που συμφωνήθηκε μεταξύ της Ρωσίας, της Ουκρανίας, της Τουρκίας και του ΟΗΕ τον Ιούλιο του 2022. Ανανέωσαν τη δέσμευσή τους να ενισχύσουν το πνεύμα της πολυμερούς προσέγγισης και της τήρησης του διεθνούς δικαίου προκειμένου να προωθήσουν την ειρήνη και τη σταθερότητα. Τα δύο μέρη συμφώνησαν να επιδιώξουν μια εταιρική σχέση αμοιβαίων οφελών στη συνεργασία στον τομέα της ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένης της ασφάλειας στη θάλασσα, των ειρηνευτικών επιχειρήσεων, της ασφάλειας στον κυβερνοχώρο και της καταπολέμησης της τρομοκρατίας.

Η Ινδονησία ενθάρρυνε την περαιτέρω ανταλλαγή γνώσεων και διαβουλεύσεων σχετικά με τη συνεργασία στον τομέα της ασφάλειας και της άμυνας μέσω των προγραμμάτων της ΕΕ για την ενίσχυση της συνεργασίας στον τομέα της ασφάλειας με την Ασία (ESIWA) και των κρίσιμων ναυτιλιακών οδών στον Ινδικό Ωκεανό (CRIMARIO). Και οι δύο χαιρέτισαν το σχεδιασμό μιας μελλοντικής κοινής ναυτικής άσκησης και το γεγονός ότι το Ινδονησιακό Πανεπιστήμιο Άμυνας εντάχθηκε στο δίκτυο της Ευρωπαϊκής Ακαδημίας Ασφάλειας και Άμυνας ως συνδεδεμένο μέλος. Η μεικτή επιτροπή του Ιουλίου 2022 έλαβε επίσης υπό σημείωση τη συνεδρίαση της ομάδας εργασίας για το εμπόριο και τις επενδύσεις που πραγματοποιήθηκε τον Απρίλιο του 2022, η οποία εξέτασε το διμερές εμπόριο και τις επενδύσεις, και επιβεβαίωσε τη δέσμευση της να επισπεύσει τις εργασίες σχετικά με τις [εν εξελίξει διαπραγματεύσεις για μια συνολική συμφωνία οικονομικής εταιρικής σχέσης Ινδονησίας-ΕΕ](#).

Τον Ιούνιο του 2021, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ) [εξέδωσε έγγραφο](#) σχετικά με τη διαφωνία ΕΕ-Ινδονησίας όσον αφορά τη χρήση φοινικέλαιου στα βιοκαύσιμα. Η Ινδονησία άσκησε προσφυγή ενώπιον του ΠΟΕ κατά της ΕΕ τον Δεκέμβριο του 2019 σχετικά με ορισμένα μέτρα που αφορούν τα βιοκαύσιμα που προέρχονται από φοινικέλαιο και το ίδιο το φοινικέλαιο, υποστηρίζοντας ότι οι περιορισμοί της ΕΕ στα βιοκαύσιμα που βασίζονται στο φοινικέλαιο είναι άδικοι και εισάγουν διακρίσεις και ζήτησε τη διεξαγωγή διαβουλεύσεων με τον ΠΟΕ για την επίλυση διαφορών. Οι διαβουλεύσεις σχετικά με τα μέτρα πραγματοποιήθηκαν στις 19 Φεβρουαρίου 2020, αλλά δεδομένου ότι η διαφορά δεν επιλύθηκε, τον Μάρτιο του 2020 η Ινδονησία ζήτησε από το όργανο επίλυσης διαφορών του ΠΟΕ να συστήσει ειδική ομάδα για την εξέταση του θέματος. Η απόφαση του ΠΟΕ εκκρεμεί και εικάζεται ότι θα ληφθεί απόφαση έως το τέλος του 2022. Ωστόσο, λόγω της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία προκλήθηκε έλλειψη βρώσιμου λαδιού παγκοσμίως, γεγονός που μπορεί να βοηθήσει την Ινδονησία να ανακτήσει ένα μερίδιο αγοράς στην ΕΕ για το φοινικέλαιο. Ανεξάρτητα από τα αποτελέσματα της απόφασης του ΠΟΕ, η ΕΕ επιθυμεί να ενισχύσει τη φήμη της και να υπογράψει νέες συμφωνίες, επίσης ως αποτέλεσμα [της ενεργειακής κρίσης που προκλήθηκε από τον πόλεμο στην Ουκρανία](#) και υπάρχουν εικασίες ότι θα μπορούσε να υπάρξει αύξηση των εισαγωγών φοινικέλαιου από την ΕΕ τα επόμενα χρόνια.

Η ΕΕ είναι ο τρίτος μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της Ινδονησίας, με συνολικές εμπορευματικές συναλλαγές ύψους 20,6 δισ. EUR το 2020 και πλεόνασμα 6,2 δισ. EUR υπέρ της Ινδονησίας. Ο όγκος των άμεσων ξένων επενδύσεων της ΕΕ στην Ινδονησία ανήλθε σε 25,8 δισ. EUR.

Τον Απρίλιο του 2020 η Ινδονησία διεξήγαγε ταυτόχρονα προεδρικές, βουλευτικές και περιφερειακές εκλογές. Ο Joko Widodo (γνωστός και με το προσωνύμιο Jokowi, ηγέτης του Δημοκρατικού Κόμματος της Ινδονησίας) επέστρεψε για δεύτερη θητεία. Η ηγεσία και η ευρεία δημοτικότητα του δοκιμάστηκαν από την κρίση COVID-19. Η κυβέρνηση του έδωσε προτεραιότητα στην ανάπτυξη υποδομών, με τη βοήθεια ξένων και ιδιωτικών επενδύσεων. Ωστόσο, η χάραξη πολιτικής επικεντρώθηκε στην ανάκαμψη από την πανδημία COVID-19.

Οι επόμενες προεδρικές εκλογές θα διεξαχθούν το 2024. Ο Πρόεδρος Jokowi είναι πολύ πιθανό να θέσει υποψηφιότητα για τρίτη θητεία. Την προηγούμενη χρονιά έγιναν αρκετοί ανασχηματισμοί του υπουργικού συμβουλίου.

Όταν ο Πρόεδρος Joko Widodo ανακοίνωσε τα σχέδιά του για την κατασκευή μιας νέας πρωτεύουσας, υποσχέθηκε μια λαμπερή, πράσινη, υψηλής τεχνολογίας μητρόπολη. Το μέλλον του έργου των 30 δισ. EUR θα εξαρτηθεί από τις εκλογές του Φεβρουαρίου 2024. Η κατασκευή της Nusantara αναμένεται να ολοκληρωθεί το 2045, συμπίπτοντας με τους εορτασμούς για τα 100 χρόνια της ανεξαρτησίας της Ινδονησίας. Η υπό κατασκευή πόλη βρίσκεται στο Βόρνεο και έχει σημαντικό περιβαλλοντικό κόστος σε μια περιοχή γνωστή για το τεράστιο τροπικό δάσος και την άγρια πανίδα της, συμπεριλαμβανομένων των ουρακοτάγκων και των ρυγχοπιθήκων. Η κυβέρνηση έχει υποσχεθεί να προχωρήσει σε ανακατανομή του πλούτου και να προωθήσει την ανάπτυξη σε άλλα μέρη της Ινδονησίας.

Η Ινδονησία ασκεί την προεδρία της G20 φέτος. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στις διαφορετικές απόψεις που υπάρχουν μεταξύ των χωρών της G20 σχετικά με το ζήτημα του δικαιώματος της Ρωσίας να έχει μια θέση στο τραπέζι της G20. Η Ρωσία, όπως και η Ουκρανία, προσκλήθηκε στη σύνοδο κορυφής της G20 που έλαβε χώρα στο Μπαλί τον Νοέμβριο του 2022. Ωστόσο, ο πρόεδρος Πούτιν δεν παρευρέθηκε ενώ ο πρόεδρος Ζελένσκι έδωσε το παρόν μέσω βιντεοσύνδεσης.

Τον Οκτώβριο του 2019, το Κοινοβούλιο ενέκρινε [ψήφισμα σχετικά με τον προτεινόμενο ποινικό κώδικα στην Ινδονησία](#), όπου εξέφρασε την ανησυχία του σχετικά με τις διατάξεις του εν λόγω κώδικα όσον αφορά τη βλασφημία και τη μοιχεία, καθώς και τον φόβο του ότι ο νέος κώδικας θα χρησιμοποιηθεί κατά των μειονοτήτων και θα επιτρέψει διακρίσεις λόγω φύλου, θρησκείας και γενετήσιου προσανατολισμού. Ο προτεινόμενος νέος κώδικας πυροδότησε διαδηλώσεις στη χώρα. Το Κοινοβούλιο εκφράζει την ικανοποίησή του για την απόφαση του Προέδρου Widodo να καθυστερήσει την έγκρισή του νέου ποινικού κώδικα μετά από μεγάλης κλίμακας διαμαρτυρίες στις οποίες συμμετείχαν χιλιάδες άνθρωποι σε ολόκληρη την Ινδονησία.

Δ. Μιανμάρ

Η ΕΕ συμμετέχει ενεργά στη μετάβαση της Μιανμάρ στη δημοκρατία και βρίσκεται στην πρώτη γραμμή επανασύνδεσης της διεθνούς κοινότητας με τη χώρα από τότε που η Μιανμάρ ξεκίνησε να αποκαθιστά τη δημοκρατία και να ανοίγεται προς τον κόσμο το 2015. Δεν υπάρχει επίσημη συμφωνία-πλαίσιο λόγω της επί δεκαετίες διεθνούς απομόνωσης και των κυρώσεων.

Το σύνταγμα της Μιανμάρ, το οποίο συντάχθηκε από στρατιωτική κυβέρνηση και εγκρίθηκε με δημοψήφισμα το 2008, περιορίζει τις δράσεις της πολιτικής κυβέρνησης και χορηγεί ενισχυμένες εξουσίες στον στρατό, όπως η εξασφάλιση του 25 % των εδρών στο κοινοβούλιο έλεγχος των υπουργείων που είναι, κατά κύριο λόγο, αρμόδια για την ασφάλεια και την περιφερειακή διοίκηση. Η Μιανμάρ πλήττεται ακόμα από τον εμφύλιο πόλεμο που ξεκίνησε το 1948. Τον Οκτώβριο του 2015 συμφωνήθηκε παύση του πυρός, την οποία όμως δεν έχουν υπογράψει αρκετές εθνοτικές ομάδες ανταρτών. Μετά τις εκλογές του 2015, όταν η Aung San Suu Kyi ανέλαβε καθήκοντα κρατικού συμβούλου, υπουργού Εξωτερικών και υπουργού παρά τω προέδρω, σημειώθηκε πρόοδος σε διάφορες δημοκρατικές μεταρρυθμίσεις. Οι τελευταίες γενικές εκλογές διεξήχθησαν στις 8 Νοεμβρίου 2020. Το κυβερνών κόμμα της Aung San Suu Kyi, NLD (Εθνικός Σύνδεσμος για τη Δημοκρατία), κέρδισε αρκετές έδρες στο κοινοβούλιο για να σχηματίσει νέα κυβέρνηση.

Ωστόσο, τον Φεβρουάριο του 2021, ο στρατός κατέλαβε την εξουσία με πραξικόπημα και συνέλαβε την Aung San Suu Kyi, τον Πρόεδρο U Win Myint και άλλους ανώτερους αξιωματούχους του NLD κατηγορώντας τους για εκλογική νοθεία. Ο αρχηγός του στρατού, στρατηγός Min Aung Hlaing ορίστηκε ως ηγέτης του στρατιωτικού καθεστώτος. Έχουν απαγγελθεί κατηγορίες κατά της Aung San Suu Kyi και άλλων κορυφαίων ηγετών του NLD. Τα γεγονότα αυτά προκάλεσαν διαδηλώσεις υπέρ της δημοκρατίας και οι συγκρούσεις με τον στρατό είχαν ως αποτέλεσμα τον σοβαρό τραυματισμό αλλά και τον θάνατο ατόμων.

Η ΕΕ, μαζί με άλλους διεθνείς παράγοντες, εξέδωσε πολυάριθμες δηλώσεις σχετικά με τη Μιανμάρ και επέβαλε κυρώσεις σε ηγετικά πρόσωπα του στρατιωτικού καθεστώτος και σε δύο εταιρικές οντότητες που ανήκουν στον στρατό. Τον Φεβρουάριο του 2021, το [Συμβούλιο ενέκρινε συμπεράσματα](#) με τα οποία καταδικάζει το στρατιωτικό πραξικόπημα και ζητεί την αποκλιμάκωση της κρίσης, τον τερματισμό της κατάστασης έκτακτης ανάγκης, την αποκατάσταση της νόμιμης κυβέρνησης και την άμεση απελευθέρωση όσων κρατούνται ή συνελήφθησαν στο πλαίσιο του πραξικοπήματος. Τον Μάρτιο, τον Απρίλιο και τον Ιούνιο του 2021, το Συμβούλιο επέβαλε κυρώσεις σε άτομα που ευθύνονται για το στρατιωτικό πραξικόπημα και παρέτεινε τις κυρώσεις που έχει ήδη επιβάλει σε εταιρείες και οντότητες που ελέγχονται από τον στρατό.

Τον Απρίλιο του 2021, ο Αντιπρόεδρος της Επιτροπής/Υπατος Εκπρόσωπος της Ένωσης για Θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας (ΑΠ/ΥΕ) [εξέδωσε δήλωση](#) σχετικά με τη [συναίνεση πέντε σημείων](#) που επιτεύχθηκε κατά τη σύνοδο των ηγετών του ASEAN στην Ινδονησία, υποστηρίζοντας τον ειδικό απεσταλμένο του ASEAN. Στις 13 Οκτωβρίου 2021, ο ΑΠ/ΥΕ κάλεσε τη Μιανμάρ να συνεργαστεί εποικοδομητικά με τον ASEAN. Ωστόσο, η Μιανμάρ με δελτίο Τύπου απέρριψε το αίτημα του ειδικού απεσταλμένου του ASEAN να συναντηθεί με την Aung San Suu Kyi. Τον Φεβρουάριο του 2022, το Συμβούλιο ενέκρινε [τέταρτη δέσμη κυρώσεων](#) κατά υψηλόβαθμων μελών των ενόπλων δυνάμεων της Μιανμάρ (Tatmadaw) και άλλων οντοτήτων, συμπεριλαμβανομένης της Myanmar Oil and Gas Enterprise.

Οι συνολικές εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των δύο εταίρων ανήλθε σε 3,1 δισ. EUR το 2020. Ως λιγότερο ανεπτυγμένη χώρα, η Μιανμάρ επωφελείται από το καθεστώς «Όλα εκτός από όπλα» στο πλαίσιο του Συστήματος Γενικευμένων Προτιμήσεων (ΣΓΠ) της ΕΕ. Επί του παρόντος η Μιανμάρ υπόκειται σε μια διαδικασία που ονομάζεται «ενισχυμένη δέσμευση», η οποία διασφαλίζει τη συμμόρφωσή της χώρας με τις βασικές απαιτήσεις του κανονισμού του ΣΓΠ. Η ΕΕ διέθεσε κονδύλια

ύπους 688 δισ. EUR στη Μιανμάρ για το διάστημα 2014-2020. Παρά το πρόσφατο πραξικόπημα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέχρι στιγμής δεν ήταν ιδιαίτερα πρόθυμη να επιβάλει εμπορικούς περιορισμούς λόγω των επιπτώσεων που θα είχαν στον πληθυσμό της Μιανμάρ και του περιορισμένου αντίκτυπου στον στρατό. Το [πολυετές ενδεικτικό πρόγραμμα της ΕΕ](#) για την περίοδο 2021-2027 βασίζεται σε συγκεκριμένες προτεραιότητες για τη Μιανμάρ: διακυβέρνηση, κράτος δικαίου, βιώσιμη ανάπτυξη, βοήθεια στους εκτοπισμένους, Πράσινη Συμφωνία και ψηφιακό θεματολόγιο.

Η χώρα έχει βιώσει [μια ανησυχητική αύξηση](#) του αριθμού των θανατικών ποινών μετά το στρατιωτικό πραξικόπημα τον Φεβρουάριο του 2021 αλλά υπάρχει η πεποίθηση ότι δεν είχαν πραγματοποιηθεί εκτελέσεις μέχρι και τον Ιούλιο του 2022, όταν η στρατιωτική χούντα της Μιανμάρ ανακοίνωσε την εκτέλεση τεσσάρων ανδρών που κατηγορήθηκαν βάσει του αντιτρομοκρατικού νόμου της Μιανμάρ του 2014.

Σύμφωνα με τα [αριθμητικά στοιχεία του ΟΗΕ, από τον Μάιο](#) του 2022, ο αριθμός των εσωτερικά εκτοπισμένων στο εσωτερικό της Μιανμάρ έχει φτάσει το ένα εκατομμύριο. Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία, ο στρατός έχει σκοτώσει περισσότερα από 1.900 άτομα μετά το πραξικόπημα.

Η Μιανμάρ καλείται να αντιμετωπίσει την κλιμάκωση των εντάσεων μεταξύ των κοινοτήτων. Τον Αύγουστο του 2020 επαναλήφθηκε η τέταρτη συνεδρίαση της ειρηνευτικής διάσκεψης της Ένωσης ή «διάσκεψη του 21ου αιώνα στο Panglong». Η διάσκεψη είχε στόχο να επιλύσει τις συγκρούσεις μεταξύ στρατιωτικών και εθνοτικών ανταρτικών ομάδων μετατρέποντας μια εθνική συμφωνία κατάπαυσης του πυρός σε μόνιμη διευθέτηση.

Σύμφωνα με τον [δείκτη της δημοκρατίας για το 2021](#) η Μιανμάρ κατατάχθηκε 166η μεταξύ 167 χωρών. Υπάρχουν σημαντικά θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ιδίως όσον αφορά τις διώξεις των Ροχίνγκια στο Rakhine. Από τον Αύγουστο του 2017, περισσότεροι από 800.000 πρόσφυγες Ροχίνγκια έχουν καταφύγει στο Μπανγκλαντές για να γλυτώσουν από τις διώξεις στη Μιανμάρ. Τον Αύγουστο του 2019 χιλιάδες πρόσφυγες αρνήθηκαν τις προσπάθειες επαναπατριsmού τους από το Μπανγκλαντές, τη Μιανμάρ και τον ΟΗΕ για λόγους ασφάλειας. [Το Κοινοβούλιο καταδίκασε τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά των Ροχίνγκια σε ψήφισμα του που ενέκρινε τον Σεπτέμβριο του 2019](#). Τον Φεβρουάριο του 2021, το Κοινοβούλιο [ενέκρινε ψήφισμα](#) με το οποίο καταδικάζει απερίφραστα το στρατιωτικό πραξικόπημα και την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καλώντας τη χούντα να αποκαταστήσει την πολιτική κυβέρνηση και να απελευθερώσει αμέσως όλους όσοι κρατούνται.

Τον Οκτώβριο του 2021, το Κοινοβούλιο [ενέκρινε ψήφισμα](#) με το οποίο καταδικάζει τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τις συνεχιζόμενες διακρίσεις εις βάρος εθνοτικών μειονοτήτων και τη χρήση βίας από το στρατιωτικό καθεστώς κατά των πολιτών, καθώς και τις στρατιωτικές επιθέσεις κατά επαγγελματιών του ιατρικού κλάδου και ιατρικών εγκαταστάσεων. Το Κοινοβούλιο καλεί επίσης τη Μιανμάρ να συνεργαστεί με τον Ειδικό Απεσταλμένο του ASEAN και καλεί το Συμβούλιο να συνεχίσει να επιβάλλει μοιχευμένες κυρώσεις κατά των υπευθύνων για το στρατιωτικό πραξικόπημα του Φεβρουαρίου 2021.

Τον Μάρτιο του 2022, το Κοινοβούλιο ενέκρινε [ψήφισμα για τη Μιανμάρ, ένα χρόνο μετά το πραξικόπημα](#), επαναλαμβάνοντας τη θέση του για τη Μιανμάρ. Η ΕΕ χορήγησε επιπλέον 1 εκατομμύριο EUR στον ανεξάρτητο μηχανισμό έρευνας των Ηνωμένων Εθνών για τη Μιανμάρ, ομάδα που συστάθηκε από το Συμβούλιο Ανθρωπίνων

Δικαιωμάτων του ΟΗΕ το 2018 για τη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων σχετικά με παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ε. Φιλιππίνες

Η συμφωνία εταιρικής σχέσης και συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και των Φιλιππίνων υπεγράφη το 2011 και τέθηκε σε ισχύ τον Μάρτιο του 2018. Η [πρώτη μεικτή επιτροπή](#) συνεδρίασε στις Βρυξέλλες στις 28 Ιανουαρίου 2020 και συγκρότησε ειδικές υποεπιτροπές, επιτρέποντας έτσι στις Φιλιππίνες και στην ΕΕ να αναπτύξουν όλες τις δυνατότητες συνεργασίας τους με σκοπό την αναβάθμιση της διμερούς σχέσης σε υψηλότερο επίπεδο και την ενίσχυση των δεσμών. Επιπλέον, τον Αύγουστο του 2021, οι Φιλιππίνες ανέλαβαν τον ρόλο του συντονιστή, εκ μέρους του ASEAN, στον διάλογο με την ΕΕ έως το 2024.

Η δεύτερη συνεδρίαση της μεικτής επιτροπής πραγματοποιήθηκε τον Απρίλιο του 2022 για να εξεταστεί η υφιστάμενη διμερής συνεργασία στο πλαίσιο της ΣΕΣΣ. Όσον αφορά το ζήτημα των εξελίξεων στον τομέα της ασφάλειας στην περιοχή, όπως η διαμάχη για τη Θάλασσα της Νότιας Κίνας, η ΕΕ και οι Φιλιππίνες συμφώνησαν ότι πρέπει να εξευρεθούν ειρηνικές και χωρίς αποκλεισμούς λύσεις στις συγκρούσεις, με παράλληλο σεβασμό των αρχών του διεθνούς δικαίου και του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών. Και οι δύο αντιπροσωπίες συζήτησαν την έγκριση ψηφισμάτων για τα θέματα αυτά στην έκτακτη σύνοδο έκτακτης ανάγκης της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών για την Ουκρανία, καθώς και στο Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, το οποίο καταδίκασε τη ρωσική επιθετικότητα κατά της Ουκρανίας.

Η ΕΕ είναι σημαντικός χορηγός βοήθειας προς τις Φιλιππίνες, παρέχοντας 325 εκατομμύρια ευρώ για την περίοδο 2014-2020. Το κράτος δικαίου και η χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη αποτελούν τομείς εστίασης. Το [πολυετές ενδεικτικό πρόγραμμα της ΕΕ για την περίοδο 2021-2027](#) θα συνεχίσει την ολοκληρωμένη πολιτική συνεργασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το διμερές εμπόριο αγαθών μεταξύ ΕΕ και Φιλιππίνων ανήλθε σε 12,3 δισεκατομμύρια EUR το 2020, και η ΕΕ είναι ο τέταρτος μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος των Φιλιππίνων, αναλογώντας στο 8,4% του συνολικού εμπορίου της χώρας το 2020. Οι διαπραγματεύσεις για τη σύναψη συμφωνίας ελεύθερων συναλλαγών ΕΕ-Φιλιππίνων ξεκίνησαν τον Δεκέμβριο του 2015 και ο πρώτος γύρος πραγματοποιήθηκε τον Μάιο του 2016. Στις διαπραγματεύσεις συζητήθηκε ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, συμπεριλαμβανομένων των δασμών, των μη δασμολογικών φραγμών στο εμπόριο, των συναλλαγών στον τομέα των υπηρεσιών και των επενδύσεων, καθώς και των εμπορικών πτυχών των δημόσιων συμβάσεων, της διανοητικής ιδιοκτησίας, του ανταγωνισμού και της βιώσιμης ανάπτυξης.

Τον Μάιο του 2016 ο Rodrigo Duterte κέρδισε τις προεδρικές εκλογές και ενέκρινε αμφιλεγόμενα μέτρα κατά της διακίνησης ναρκωτικών διατάσσοντας τους αστυνομικούς να πυροβολούν με την πρόθεση να σκοτώσουν, γεγονός που οδήγησε σε κατάφωρες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ο Duterte άλλαξε την κατεύθυνση της εξωτερικής πολιτικής των Φιλιππίνων συνάπτοντας νέα συμμαχία με τη Ρωσία και την Κίνα παρά τη διαμάχη σχετικά με τη Θάλασσα της Νότιας Κίνας στην οποία οι Φιλιππίνες είναι από τα κράτη του ASEAN που εμπλέκονται. Η ΕΕ υποστήριξε την ειρηνευτική διαδικασία του Μιντανάο και εξέφρασε την ικανοποίησή της για την ειρηνική διεξαγωγή του δημοψηφίσματος στις αρχές του 2019.

Η ΕΕ ανησυχεί όλο και περισσότερο για τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ιδίως για τις εξωδικαστικές εκτελέσεις που σχετίζονται με τον «πόλεμο κατά των ναρκωτικών» και τον αντιτρομοκρατικό νόμο του Ιουλίου του 2020. Δεδομένου

ότι οι Φιλιππίνες αποτελούν δικαιούχο του συστήματος εμπορικών προτιμήσεων ΣΓΠ + της ΕΕ από τον Δεκέμβριο του 2014, η ΕΕ υπενθύμισε στη χώρα τη δέσμευσή της να κυρώσει και να εφαρμόσει τις διεθνείς βασικές συμβάσεις για τα ανθρώπινα και τα εργασιακά δικαιώματα, όπως αναφέρεται στη συμφωνία ΣΓΠ+.

Με ψήφισμα του, τον Σεπτέμβριο του 2020, το Κοινοβούλιο κάλεσε την ΕΕ και τα κράτη μέλη να δρομολογήσουν αμέσως διαδικαστικές ενέργειες οι οποίες θα μπορούσαν ενδεχομένως να οδηγήσουν στην προσωρινή ανάκληση των προτιμήσεων του ΣΓΠ +. Προς το παρόν, δεν έχει δοθεί περαιτέρω συνέχεια στο αίτημα αυτό.

Τον Μάιο του 2022 διεξήχθησαν προεδρικές εκλογές. Νέος πρόεδρος των Φιλιππίνων είναι ο Ferdinand “Bongbong” Marcos και αντιπρόεδρος η Sara Duterte, η κόρη του απερχόμενου ηγέτη. Στην εναρκτήρια ομιλία του στις 30 Ιουνίου 2022, ο Πρόεδρος Ferdinand Marcos υποσχέθηκε να δώσει προτεραιότητα στους βραχυπρόθεσμους στόχους πολιτικής για τη γεωργία, τις υποδομές και τις επενδύσεις. Ταυτόχρονα, ο ανταγωνισμός μεταξύ Ιαπωνίας και Κίνας για την υποστήριξη των φιλόδοξων σχεδίων για νέους σιδηροδρόμους είναι πιθανό να ενταθεί. Σε αντίθεση με τον Duterte, ο Marcos σκοπεύει να επιδιώξει πιο ισορροπημένη διπλωματία μεταξύ Πεκίνου και Ουάσιγκτον. Αναμένεται δε να συμμετάσχει στη σύνοδο κορυφής ΕΕ-ASEAN στις Βρυξέλλες τον Δεκέμβριο του 2022.

Τον Φεβρουάριο του 2022 το Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα, καταδικάζοντας απερίφραστα τις χιλιάδες εξωδικαστικές εκτελέσεις και άλλες σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που σχετίζονται με τον πόλεμο του Προέδρου Rodrigo Duterte κατά των ναρκωτικών. Οι ευρωβουλευτές καταδίκασαν επίσης κάθε ενέργεια εκφοβισμού και βίας εναντίον όσων προσπαθούν να αποκαλύψουν τους ισχυρισμούς για τέτοιες καταχρήσεις στη χώρα. Οι βουλευτές του ASEAN για τα ανθρώπινα δικαιώματα ζήτησαν επίσης την άμεση και άνευ όρων απελευθέρωση της Φιλιππινέζας γερουσιαστή Leila De Lima, μιας από τους πιο ένθερμους επικριτές του πρώην προέδρου Duterte.

ΣΤ. Βιετνάμ

Οι σχέσεις ΕΕ-Βιετνάμ βασίζονται στη συμφωνία εταιρικής σχέσης και συνεργασίας που εγκρίθηκε το 2016. Για την περίοδο 2014-2020 διατέθηκε συνολικό ποσό ύψους 400 εκατομμυρίων EUR, με έμφαση στη χρηστή διακυβέρνηση, την ενέργεια και την κλιματική αλλαγή, ιδίως στο Δέλτα του Μεκόνγκ. Το πολυετές ενδεικτικό πρόγραμμα της ΕΕ για την περίοδο 2021-2027 για το Βιετνάμ ασχολείται με κρίσιμα ζητήματα και βασικούς τομείς για τη χώρα.

Η ΕΕ και το Βιετνάμ υπέγραψαν συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών και συμφωνία προστασίας των επενδύσεων τον Ιούνιο του 2019. Στη συνέχεια, το Κοινοβούλιο έδωσε την έγκρισή του για τις δύο συμφωνίες τον Φεβρουάριο του 2020 και η συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών (ΣΕΣ) τέθηκε σε ισχύ τον Αύγουστο του 2020. Η ΣΕΣ συνεπάγεται την άμεση κατάργηση του 65% των δασμών στις εξαγωγές της ΕΕ προς το Βιετνάμ και του 71% των εν λόγω δασμών στις εισαγωγές από το Βιετνάμ. Η Επιτροπή Διεθνούς Εμπορίου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου παρακολουθεί την εφαρμογή της ΣΕΣ. Η συμφωνία προστασίας των επενδύσεων θα τεθεί σε ισχύ αφού κυρωθεί από όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ.

Οι εμπορικές συναλλαγές ΕΕ-Βιετνάμ ανήλθαν σε 43,2 δισ. EUR το 2020 και ο όγκος των άμεσων ξένων επενδύσεων της ΕΕ στο Βιετνάμ ανήλθε σε 6,1 δισ. EUR το 2019.

Τον Οκτώβριο του 2019 η ΕΕ και το Βιετνάμ υπέγραψαν συμφωνία-πλαίσιο συμμετοχής του Βιετνάμ στις επιχειρήσεις διαχείρισης κρίσεων της ΕΕ.

Η κατάσταση που επικρατεί εν γένει στο Βιετνάμ όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα έχει επιδεινωθεί και μάλιστα φαίνεται να συνεχίζεται η αρνητική αυτή τάση λόγω της πανδημίας COVID-19. Το ίδιο ισχύει και για την ελευθερία της έκφρασης στη χώρα καθώς εντείνεται η καταστολή των αντιφρονούντων και αυξάνονται οι συλλήψεις ατόμων με την αιτιολογία ότι εμπλέκονται σε «αντικυβερνητικές» δραστηριότητες. Το 2020 ασκήθηκαν δεκάδες διώξεις για ακτιβισμό, έγιναν συλλήψεις δημοσιογράφων και αυξήθηκαν οι ποινές φυλάκισης βάσει των εθνικών νομοθεσιών ασφαλείας. Το Βιετνάμ είναι ένα μονοκομματικό κομμουνιστικό κράτος χωρίς πολιτική ελευθερία. Τον Μάιο του 2021, εν μέσω της πανδημίας COVID-19, διεξήχθησαν βουλευτικές εκλογές στη χώρα για την εκλογή της 15ης Εθνοσυνέλευσης και των τοπικών λαϊκών συμβουλίων. Το Κομμουνιστικό Κόμμα του Βιετνάμ κέρδισε τις εκλογές, διατηρώντας τον πλήρη έλεγχο των μέσων ενημέρωσης και της εκλογικής διαδικασίας, χωρίς εποπτεία των εκλογών από ανεξάρτητο οργανισμό. Στην πλήρως ελεγχόμενη από το κράτος εκλογική διαδικασία απορρίφθηκαν 64 από τους 75 αυτοπροτεινόμενους υποψηφίους ενώ συνελήφθησαν δύο ανεξάρτητοι υποψήφιοι.

Το Βιετνάμ είναι ένα από τα πιο επιτυχημένα παραδείγματα χώρας που πέρασε από ένα αποτυχημένο κομμουνιστικό οικονομικό σύστημα σε μια ανοικτή και προσανατολισμένη στην αγορά οικονομία. Είναι μία από τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες χώρες στην περιοχή ASEAN, έχοντας σημειώσει μέση αύξηση του ΑΕΠ σχεδόν 7 % μεταξύ του 2010 και του 2020.

Τον Ιανουάριο του 2021, [το Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα σχετικά με το Βιετνάμ](#), με το οποίο ζητεί την άμεση και άνευ όρων απελευθέρωση όλων των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δημοσιογράφων και καταδικάζει την κατάχρηση κατασταλτικών νομικών διατάξεων που περιορίζουν τα θεμελιώδη δικαιώματα και ελευθερίες. Καλεί επίσης την κυβέρνηση να επιτρέψει τη λειτουργία ανεξάρτητων μέσων ενημέρωσης και απευθύνει έκκληση για τη δημιουργία ανεξάρτητου μηχανισμού παρακολούθησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το 2021 το Βιετνάμ κατέλαβε την 178η θέση σε σύνολο 180 χωρών στον [Παγκόσμιο Δείκτη Ελευθερίας του Τύπου](#).

Ο περισσότερο από μια δεκαετία ηγέτης του Κομμουνιστικού Κόμματος του Βιετνάμ, *Nguyễn Phú Trọng*, ακολουθεί μια αυστηρή πολιτική κατά της διαφθοράς. Τον Ιούνιο του 2022, ο υπουργός Υγείας της χώρας, *Nguyễn Thanh Long*, και ο δήμαρχος του Ανόι, *Chu Ngọc Anh*, παύθηκαν από τα καθήκοντά τους και συνελήφθησαν καθώς εκκρεμούσαν εναντίον τους καταγγελίες για απάτη ύψους 169 εκατ. EUR σχετικά με κιτ διαγνωστικών εξετάσεων για τη νόσο COVID-19. Συνελήφθησαν και άλλοι υψηλόβαθμοι αξιωματούχοι. Το Βιετνάμ έχει ανέβει περισσότερες από 30 θέσεις στον [Δείκτη Αντίληψης της Διαφθοράς για το 2021](#) της Διεθνούς Διαφάνειας, όπου κατατάσσεται στην 87η θέση μεταξύ 180 χωρών.

Z. Ταϊλάνδη

Η εταιρική σχέση ΕΕ-Ταϊλάνδης βασίζεται στη συμφωνία-πλαίσιο του 1980 και η συνεργασία τους βασίζεται στη συμφωνία συνεργασίας ΕΕ-ASEAN του 1980. Ολοκλήρωσαν τις διαπραγματεύσεις για τη σύναψη συμφωνίας εταιρικής σχέσης και συνεργασίας (ΣΕΣΣ) τον Μάρτιο του 2013, αλλά η διαδικασία διακόπηκε μετά το στρατιωτικό πραξικόπημα του 2014.

Στις 2 Σεπτεμβρίου 2022, η ΕΕ και η Ταϊλάνδη οριστικοποίησαν το κείμενο της εν λόγω συμφωνίας, ολοκληρώνοντας τη διαπραγματευτική διαδικασία. Η ΣΕΣΣ θα ενισχύσει τον πολιτικό διάλογο και τη συνεργασία σε ευρύ αριθμό τομέων πολιτικής, συμπεριλαμβανομένων του περιβάλλοντος, της ενέργειας, της κλιματικής αλλαγής, των μεταφορών, της επιστήμης και της τεχνολογίας, του εμπορίου, της απασχόλησης και των κοινωνικών υποθέσεων, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της εκπαίδευσης, της γεωργίας, της μη διάδοσης, της καταπολέμησης της τρομοκρατίας, της καταπολέμησης της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος, καθώς και της μετανάστευσης και του πολιτισμού.

Λαμβάνονται επίσης μέτρα για την επανέναρξη των διαπραγματεύσεων για μια φιλόδοξη και ολοκληρωμένη ΣΕΣ ΕΕ-Ταϊλάνδης. Οι διαπραγματεύσεις ξεκίνησαν εκ νέου τον Αύγουστο του 2021, μετά την κατάρρευση των συνομιλιών το 2014 λόγω του στρατιωτικού πραξικοπήματος. Η ΕΕ είναι μία από τις μεγαλύτερες εξαγωγικές αγορές της Ταϊλάνδης και η Ταϊλάνδη ένας από τους κύριους εμπορικούς εταίρους της ΕΕ στην περιοχή του ASEAN. Το 2020 η αξία των διμερών εμπορικών συναλλαγών ανήλθε σε 29 δισεκατομμύρια EUR. Ο υπουργός Εμπορίου της Ταϊλάνδης και οι Ευρωπαίοι εταίροι του ξεκίνησαν εκ νέου τις συζητήσεις σχετικά με τις εμπορικές συναλλαγές τον Ιούνιο του 2021.

Από το 2014 ο στρατός καταστέλλει τη δράση της αντιπολίτευσης με την επιβολή στρατιωτικού νόμου, ενώ καταγγέλλονται παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η στέψη του Βασιλιά Maha Vajiralongkorn έλαβε χώρα τον Μάιο του 2019. Το κόμμα που είναι φίλα προσκείμενο στον στρατό κέρδισε τις γενικές εκλογές τον Μάρτιο του 2019, εν μέσω καταγγελιών για νοθεία. Ο Prayuth Chan-ocha, που είχε ήδη διατελέσει πρωθυπουργός από το 2014 έως το 2019 στο πλαίσιο του Εθνικού Συμβουλίου για την Ειρήνη και την Τάξη, διορίστηκε εκ νέου πρωθυπουργός τον Ιούνιο του 2019. Παρόλο που το καθεστώς της χούντας έληξε επίσημα τον Ιούλιο του 2019, ο στρατός εξακολουθεί να ασκεί επιρροή στην κυβέρνηση.

Το [Συνταγματικό Δικαστήριο](#) της Ταϊλάνδης είχε προηγουμένως αποφασίσει να παύσει τον πρωθυπουργό Prayuth Chan-ocha από τα καθήκοντά του καθώς φέρεται ότι υπερέβη το χρονικό όριο για τη θητεία του οκτώ χρόνια μετά την ανάληψη της εξουσίας με πραξικόπημα το 2014. Ωστόσο, σύμφωνα με την [τελική του απόφαση στις 30 Σεπτεμβρίου 2022, το Συνταγματικό Δικαστήριο](#) έκρινε ότι ο Πρωθυπουργός Prayuth Chan-ocha δεν είχε εξαντλήσει το χρονικό όριο της οκταετούς θητείας.

Οι διαμαρτυρίες στην Ταϊλάνδη κατά της στρατιωτικής κυβέρνησης περιλάμβαναν αιτήματα για μεταρρύθμιση της μοναρχίας της Ταϊλάνδης. Τον Φεβρουάριο του 2020 ξέσπασε το πρώτο κύμα διαμαρτυριών από την απόφαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου να διαλύσει το πολιτικό κόμμα «Future Forward», ένα κόμμα της αντιπολίτευσης που είναι δημοφιλές μεταξύ των νέων και διαθέτει τον τρίτο μεγαλύτερο αριθμό εδρών στη Βουλή των Αντιπροσώπων μετά τις εκλογές του Μαρτίου 2019. Η κυβέρνηση της Ταϊλάνδης κήρυξε κατάσταση έκτακτης ανάγκης τον Οκτώβριο του 2020, επιφυλασσομένη του δικαιώματος επιβολής απαγόρευσης της κυκλοφορίας και στρατιωτικού νόμου. Τον Σεπτέμβριο του 2021, η κυβέρνηση της Ταϊλάνδης παρέτεινε την κατάσταση έκτακτης ανάγκης, για δέκατη τέταρτη συνεχόμενη φορά, έως το τέλος Νοεμβρίου 2021. Παρά τον υψηλό αριθμό λοιμώξεων από τη νόσο COVID-19, στις 11 Οκτωβρίου 2021 ο πρωθυπουργός της Ταϊλάνδης ανακοίνωσε ότι, τον Νοέμβριο του 2021, θα ανοίξει εκ νέου τη χώρα σε εμβολιασμένους επισκέπτες από συγκεκριμένες χώρες. Παρά το γεγονός ότι λόγω της παράταξη της κατάστασης έκτακτης ανάγκης και

του αυξανόμενου αριθμού των διώξεων για εγκλήματα καθοσιώσεως έχουν μειωθεί οι διαμαρτυρίες, εντούτοις το φοιτητικό κίνημα εξακολουθεί να κινητοποιείται περιοδικά.

Τον Ιανουάριο του 2020 στην Κουάλα Λουμπόρ, η Ταϊλάνδη ξεκίνησε επίσημα ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις με ομάδες ανταρτών στις νότιες επαρχίες της χώρας όπου η πλειονότητα των κατοίκων είναι μουσουλμάνοι. Στις διαπραγματεύσεις τον ρόλο του διαμεσολαβητή έχει αναλάβει η Μαλαισία. Παρά την κήρυξη παύσης του πυρός τον Απρίλιο του 2020, οι βομβιστικές επιθέσεις συνεχίστηκαν το 2021 και το 2022.

Τον Σεπτέμβριο του 2021 το κοινοβούλιο της Ταϊλάνδης ενέκρινε αρχικά νομοσχέδιο για την κατάργηση των βασανιστηρίων και των βίαιων εξαφανίσεων και την προστασία από τις εν λόγω πρακτικές. Ο εν λόγω νόμος θεσπίστηκε με καθυστέρηση 14 ετών καθώς η Ταϊλάνδη είχε υπογράψει τη Σύμβαση κατά των βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας ήδη από το 2007. Το Κοινοβούλιο έχει εγκρίνει διάφορα ψηφίσματα σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα, τους διακινούμενους εργαζομένους και τα εργασιακά δικαιώματα στην Ταϊλάνδη.

Η. Καμπότζη

Οι σχέσεις της ΕΕ με την Καμπότζη χρονολογούνται από τη Συμφωνία Συνεργασίας του 1977. Η ΕΕ είναι ο μεγαλύτερος χορηγός βοήθειας της χώρας, έχοντας διαθέσει 410 εκατομμύρια EUR για την περίοδο 2014-2020, με σκοπό τη βελτίωση της διακυβέρνησης και του κράτους δικαίου, καθώς και για το Δικαστήριο για τα εγκλήματα των Ερυθρών Χμερ. [Το πολυετές ενδεικτικό πρόγραμμα της ΕΕ για την περίοδο 2021-2027 για την Καμπότζη](#) προβλέπει χρηματοδοτική βοήθεια ύψους 510 εκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ για την Καμπότζη προκειμένου να βοηθήσει τη χώρα να ενισχύσει την οικονομική της ανάπτυξη. Το 2020 το σύνολο των διμερών εμπορικών συναλλαγών ανήλθε σε 4,3 δισεκατομμύρια EUR. Η ΕΕ είναι ο τρίτος μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της Καμπότζης, μετά την Κίνα και τις ΗΠΑ, αντιπροσωπεύοντας το 10,6 % του συνολικού εμπορίου της χώρας.

Τα χρόνια του εμφύλιου πολέμου μετέτρεψαν την Καμπότζη σε ένα από τα φτωχότερα κράτη της Νοτιοανατολικής Ασίας. Μετά τις ειρηνευτικές συμφωνίες του Παρισιού, του 1991, η Καμπότζη ενέκρινε Σύνταγμα το 1993 με το οποίο έθεσε τα θεμέλια για ένα φιλελεύθερο, πολυκομματικό δημοκρατικό κράτος. Τον Φεβρουάριο του 2018, το Συμβούλιο ενέκρινε συμπεράσματα για την Καμπότζη υπό το πρίσμα των πολιτικών εξελίξεων και της συνεχούς επιδείνωσης της δημοκρατίας στη χώρα.

Ο πρωθυπουργός Hun Sen και το κυβερνών κόμμα του (Λαϊκό Κόμμα της Καμπότζης – CPP) κέρδισαν τις γενικές εκλογές τον Ιούλιο του 2018, όμως η αντιπολίτευση υποστήριξε ότι η εκλογική διαδικασία δεν ήταν ούτε ελεύθερη ούτε δίκαιη. Τον Σεπτέμβριο του 2017 συνελήφθη ο ηγέτης του κόμματος της αντιπολίτευσης «National Rescue Party», Kem Sokha, ενώ ο πρώην ηγέτης του κόμματος, Sam Rainsy, βρίσκεται σε αυτοεξορία από το 2015. Το CNRP διαλύθηκε τον Νοέμβριο του 2017. Τον Μάρτιο του 2021, το δημοτικό δικαστήριο της Πνομ Πένχ καταδίκασε τον Sam Rainsy σε κάθειρξη 25 ετών με την κατηγορία της συνωμοσίας για την ανατροπή της κυβέρνησης του πρωθυπουργού Hun Sen. Επίσης, τον απέκλεισε από την ψηφοφορία και την υποψηφιότητα στις εκλογές. Οκτώ άλλοι πρώην πολιτικοί του CNRP καταδικάστηκαν ερήμην σε μακρές ποινές φυλάκισης.

Τον Φεβρουάριο του 2020 η Επιτροπή αποφάσισε να αποσύρει μέρος των δασμολογικών προτιμήσεων που χορηγήθηκαν στην Καμπότζη στο πλαίσιο του εμπορικού συστήματος ΟΕΟ λόγω σοβαρών και συστηματικών παραβιάσεων των αρχών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στο Διεθνές Σύμφωνο για

τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα. Η νέα νομική ρύθμιση τέθηκε σε ισχύ τον Αύγουστο του 2020. Η οικονομία της Καμπότζης εξαρτάται από τη διεθνή βοήθεια και τις εξαγωγές ειδών ένδυσης, είναι δε εξαιρετικά ευπαθής στις διακυμάνσεις του κόστους εργασίας. Η ανάκληση των δασμολογικών προτιμήσεων και η αντικατάστασή τους από τους συνήθεις δασμούς της ΕΕ επηρεάζουν κυρίως τα προϊόντα ένδυσης και υπόδησης. Η ανάκληση αφορά περίπου 1 δισ. EUR ή το ένα πέμπτο των ετήσιων εξαγωγών της Καμπότζης στην ΕΕ.

Τον [Σεπτέμβριο του 2017 το Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα](#) με το οποίο καλούσε την κυβέρνηση της Καμπότζης να θέσει τέλος στην πολιτικά υποκινούμενη δίωξη του Kem Sokha. Τον [Σεπτέμβριο του 2018 ενέκρινε δεύτερο ψήφισμα](#) με το οποίο ζητούσε την απόσυρση όλων των κατηγοριών κατά του Kem Sokha.

Τον Μάρτιο του 2021, το Κοινοβούλιο ενέκρινε [ψήφισμα](#) με το οποίο καταδικάζει τις κλιμακούμενες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Καμπότζη και τις κατασταλτικές ενέργειες υπό το πρόσχημα της προστασίας από τη νόσο COVID-19. Κάλεσε τις δυνάμεις ασφαλείας να απόσχουν από περιττή και υπερβολική βία κατά ειρηνικών διαδηλωτών και να σταματήσουν κάθε μορφή παρενόχλησης, συμπεριλαμβανομένης της δικαστικής παρενόχλησης.

Τον Φεβρουάριο του 2022, η κυβέρνηση ανέβαλε την έναρξη ισχύος μιας αμφιλεγόμενης «εθνικής διαδικτυακής πύλης», η οποία θα έλεγχε όλες τις κινήσεις στο διαδίκτυο στη χώρα μέσω ενός κινεζικού τείχους προστασίας. Η κυβέρνηση δικαιολόγησε την αναβολή λόγω καθυστερήσεων που σχετίζονται με την πανδημία και αρνήθηκε ότι επηρεάστηκε από σοβαρές επικρίσεις από υπερασπιστές της ελευθερίας της έκφρασης.

Ένα δικαστήριο της Καμπότζης καταδίκασε 20 πολιτικούς της αντιπολίτευσης και ακτιβιστές σε μια δίκη που περιγράφεται από το [Παρατηρητήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων](#) ως «κυνήγι μαγισσών». Στους καταδικασθέντες από την εν λόγω δίκη (Μάρτιος του 2022) συμπεριλαμβάνονται οι εξόριστοι ηγέτες της αντιπολίτευσης Sam Rainsy, Eng Chai Eang, Mu Sochua και άλλοι. Το [Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ζήτησε την άνευ όρων άρση των κατηγοριών](#). Ενέκρινε μάλιστα [ψήφισμα τον Μάιο του 2022 σχετικά με τη συνεχή καταστολή της αντιπολίτευσης στην Καμπότζη](#).

Θ. Σιγκαπούρη

Η ΕΕ και η Σιγκαπούρη συνεργάζονται στενά στους τομείς των επιχειρήσεων, της επιστήμης και της τεχνολογίας. Τον Φεβρουάριο του 2019 κύρωσαν τρεις συμφωνίες «νέας γενιάς»: τη συμφωνία εταιρικής σχέσης και συνεργασίας ΕΕ-Σιγκαπούρης (EUSPCA), τη συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών ΕΕ-Σιγκαπούρης (EUSFTA) και τη συμφωνία προστασίας των επενδύσεων ΕΕ-Σιγκαπούρης (EUSIPA). Η ΣΕΣ της ΕΕ με τη Σιγκαπούρη τέθηκε σε ισχύ τον Νοέμβριο του 2019. Οι συμφωνίες αυτές έχουν σχεδιαστεί με απώτερο σκοπό την ενίσχυση των πολιτικών, οικονομικών και εμπορικών δεσμών και θα συμβάλουν σημαντικά στη μείωση των τελωνειακών δασμών. Οι τεχνικοί και μη δασμολογικοί φραγμοί στο εμπόριο αγαθών θα αρθούν για ένα ευρύ φάσμα τομέων.

Το 2021, οι εμπορικές συναλλαγές ΕΕ-Σιγκαπούρης ανήλθαν σε 42,9 δισ. EUR, σημειώνοντας αύξηση κατά 4,5 % από το 2020. Οι εξαγωγές της ΕΕ προς τη Σιγκαπούρη ανήλθαν σε 27,3 δισ. EUR, ενώ οι εισαγωγές από τη Σιγκαπούρη ανήλθαν σε 15,6 δισ. EUR. Η Σιγκαπούρη κατετάγη παγκοσμίως ως ο 20ος μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της ΕΕ το 2021. Το εμπόριο υπηρεσιών ΕΕ-Σιγκαπούρης ανήλθε σε 50,3 δισ. EUR το 2020, κατατάσσοντας τη Σιγκαπούρη ως τον πέμπτο μεγαλύτερο

εταίρο της ΕΕ στο εμπόριο των υπηρεσιών. Το συνολικό εμπόριο ΕΕ-Σιγκαπούρης, συμπεριλαμβανομένων τόσο των αγαθών όσο και των υπηρεσιών, ανήλθε σε 91 δισ. EUR το 2020, κατατάσσοντας τη Σιγκαπούρη ως τον μεγαλύτερο εμπορικό εταίρο της ΕΕ στον ASEAN και τον 11ο μεγαλύτερο εμπορικό εταίρο της στον κόσμο.

Η Σιγκαπούρη παραμένει σημαντικός προορισμός για άμεσες ξένες επενδύσεις από την ΕΕ. Στο τέλος του 2020, οι άμεσες ξένες επενδύσεις της ΕΕ στη Σιγκαπούρη ανήλθαν σε 255,6 δισ. EUR, σημειώνοντας αύξηση κατά 15,4 % από το 2019. Η Σιγκαπούρη κατατάσσεται παγκοσμίως ως ο έβδομος μεγαλύτερος προορισμός της ΕΕ για άμεσες ξένες επενδύσεις και ο μεγαλύτερος επενδυτικός προορισμός στον ASEAN. Αντίθετα, οι άμεσες ξένες επενδύσεις της Σιγκαπούρης στην ΕΕ ανήλθαν σε 150 δισ. EUR το 2020, σημειώνοντας σημαντική αύξηση 26,6 % σε σύγκριση με το 2019. Στις αρχές Δεκεμβρίου 2021, η ΕΕ και η Σιγκαπούρη πραγματοποίησαν συνομιλίες για την ενίσχυση του διμερούς ψηφιακού εμπορίου, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης μιας ολοκληρωμένης ψηφιακής εταιρικής σχέσης ΕΕ-Σιγκαπούρης και της ενίσχυσης της συνεργασίας για την τεχνητή νοημοσύνη και τη διακυβέρνηση των δεδομένων.

Η Σιγκαπούρη διεξήγαγε γενικές εκλογές τον Ιούλιο του 2020. Ο Lee Hsien Loong, ηγέτης του πολιτικού κόμματος PAP, κέρδισε 83 από τις 93 έδρες στο Κοινοβούλιο, ενώ η μεγαλύτερη ομάδα της αντιπολίτευσης, το Εργατικό Κόμμα, είχε το καλύτερο αποτέλεσμα μέχρι σήμερα, κερδίζοντας 10 έδρες. Το PAP δεν έχει χάσει καμία εκλογική αναμέτρηση και κυβερνά την χώρα από το 1959. Ο πρωθυπουργός Lee Hsien Loong είχε δηλώσει εδώ και καιρό ότι θα παρέδιδε τα ηνία της χώρας πριν κλείσει τα 70 το 2022. Τον Απρίλιο του 2021, ο αναπληρωτής πρωθυπουργός Heng Swee Keat, ο οποίος κατονομάστηκε ως διάδοχος του Lee Hsien Loong, ανακοίνωσε την απόφασή του να παραιτηθεί. Ο Lawrence Wong έγινε ο νέος επικεφαλής του κυβερνώντος PAP και κατά συνέπεια ο αναπληρωτής πρωθυπουργός και υποτίθεται ότι θα διαδεχθεί τον πρωθυπουργό Lee Hsien Loong στις επόμενες γενικές εκλογές που έχουν προγραμματιστεί για το 2025.

Προτεραιότητα του πρωθυπουργού Lee Hsien Loong ήταν η αντιμετώπιση της πανδημίας COVID-19, τα οικονομικά προβλήματα που προκάλεσε και η ανάκαμψη της χώρας. Τον Οκτώβριο του 2021, η κυβέρνηση ανακοίνωσε ότι η χώρα θα είναι εφεξής ανοικτή για πλήρως εμβολιασμένους ταξιδιώτες από οκτώ χώρες, μεταξύ των οποίων και ορισμένες χώρες της ΕΕ, από τους οποίους δεν θα ζητείται να παραμείνουν σε καραντίνα.

Επίσης, τον Οκτώβριο του 2021, το κοινοβούλιο της Σιγκαπούρης ψήφισε τον νόμο για τις εξωτερικές παρεμβάσεις (Αντίμετρα), με στόχο την αντιμετώπιση των ξένων παρεμβάσεων στην εγχώρια πολιτική. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στηρίζει το έργο της κοινωνίας των πολιτών, και παράλληλα έχει ζητήσει την κατάργηση της θανατικής ποινής.

Τον Ιούνιο του 2022, ο υπουργός Οικονομικών και αναπληρωτής πρωθυπουργός, Lawrence Wong, ανακοίνωσε ένα πακέτο στήριξης 1,1 δισ. Δολαρίων Αμερικής για τον μετριασμό των πιέσεων διαβίωσης. Ο Wong δήλωσε ότι η κίνηση είχε σχεδιαστεί ειδικά για να βοηθήσει ομάδες χαμηλού εισοδήματος, καθώς η Σιγκαπούρη υποφέρει από υψηλό πληθωρισμό. Στα βασικά αίτια της αύξησης των τιμών περιλαμβάνονται η διακοπή των παγκόσμιων αλυσίδων εφοδιασμού, οι υψηλές τιμές των βασικών εμπορευμάτων και η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία. Η Σιγκαπούρη έχει ενισχύσει τη νομισματική της πολιτική τρεις φορές από τον Οκτώβριο του 2021.

I. Μπρουνέι

Το κράτος κυβερνά ο Σουλτάνος του Μπρουνέι, Hassanal Bolkiah, ενώ περισσότερες ευθύνες αναλαμβάνει σταδιακά και ο Πρίγκιπας Billah Bolkiah. Η πολιτική φιλελευθεροποίηση είναι ανύπαρκτη. Ο ποινικός κώδικας αναθεωρήθηκε το 2014 για να ενσωματώσει μια νέα προσέγγιση με βάση τη σαρία. Τον Απρίλιο του 2019 θεσπίστηκε νέος ποινικός κώδικας για να επιβληθούν νέες μορφές τιμωρίας που περιλαμβάνουν τον θάνατο με λιθοβολισμό για το σεξ μεταξύ ομοφυλοφίλων και τη μοιχεία, και τον ακρωτηριασμό για την κλοπή. Έπειτα από τη διεθνή κατακραυγή, το Μπρουνέι παρέτεινε την αναστολή της θανατικής ποινής.

Η ΕΕ καταβάλλει προσπάθειες για να συσφίξει τις σχέσεις της με το Μπρουνέι, ωστόσο δεν υπάρχει ακόμη συμφωνία-πλαίσιο. Μια συμφωνία εταιρικής σχέσης και συνεργασίας ΕΕ-Μπρουνέι βρίσκεται στο στάδιο της διαπραγμάτευσης και θα καλύπτει μια σειρά πολιτικών και οικονομικών τομέων. Το 2020, το συνολικό εμπόριο αγαθών μεταξύ του Μπρουνέι και της ΕΕ ανήλθε σε 153 δισ. EUR, με πλεόνασμα 142 δισ. EUR υπέρ της ΕΕ. Το εμπόριο μεταξύ της ΕΕ και του Μπρουνέι αφορά κυρίως μηχανήματα, μηχανοκίνητα οχήματα και χημικά προϊόντα.

Η διαχείριση των σχέσεων ΕΕ-Μπρουνέι γίνεται κυρίως μέσω του ASEAN, του οποίου την προεδρία το 2021 ανέλαβε το Μπρουνέι με σύνθημα τη φράση «We Care, We Prepare, We Prosper». Τον Αύγουστο του 2021, ο αναπληρωτής υπουργός Εξωτερικών του Μπρουνέι, Erywan Yusof, διορίστηκε Ειδικός Απεσταλμένος του ASEAN στη Μιανμάρ, καθήκον του οποίου είναι να μεσολαβήσει στις συνομιλίες με το στρατιωτικό καθεστώς της Μιανμάρ.

Τον Απρίλιο του 2019, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο [ενέκρινε ψήφισμα με το οποίο καταδικάζει απερίφραστα την έναρξη ισχύος του ποινικού κώδικα της σαρία](#). Επανέλαβε ότι καταδικάζει τη θανατική ποινή και υπογράμμισε ότι οι διατάξεις του ποινικού κώδικα της σαρία παραβιάζουν τις υποχρεώσεις του Μπρουνέι που απορρέουν από το διεθνές δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Το 2022 κλιμακώθηκαν οι εντάσεις μεταξύ της Κίνας και των καταγγελλόντων από τη Νοτιοανατολική Ασία για εδαφικές διαφορές στη Θάλασσα της Νότιας Κίνας. Αν και το Μπρουνέι μέχρι πρόσφατα παρέμενε αμέτοχο, τον Ιούλιο του 2022 έκανε την πρώτη μονομερή δήλωση για τη Θάλασσα της Νότιας Κίνας ως χώρα με ανταγωνιστικές αξιώσεις. Ωστόσο, το Μπρουνέι ακολουθεί ως πολιτική την αποφυγή της σύγκρουσης με την Κίνα σε ό,τι αφορά τη διαμάχη για τη Θάλασσα της Νότιας Κίνας φοβούμενη ότι η σύγκρουση θα βλάψει τους διμερείς οικονομικούς δεσμούς.

Τον Ιούνιο του 2022 ο Σουλτάνος του Μπρουνέι ανακοίνωσε τον πρώιμο ανασχηματισμό του υπουργικού συμβουλίου. Ο Σουλτάνος διατηρεί τη θέση του πρωθυπουργού, μαζί με το χαρτοφυλάκιο της άμυνας, των εξωτερικών υποθέσεων και των δημοσιονομικών και οικονομικών χαρτοφυλακίων. Για πρώτη φορά διορίστηκε υπουργός μια γυναίκα (για την εκπαίδευση).

IA. Λάος

Οι σχέσεις ΕΕ-Λάος βασίζονται στη Συμφωνία Συνεργασίας του 1997. Η ΕΕ διέθεσε πάνω από 500 εκατομμύρια EUR για την περίοδο 2016-2020, για τη στήριξη του όγδοου Εθνικού Κοινωνικοοικονομικού Σχεδίου Ανάπτυξης του Λάος, το οποίο επικεντρωνόταν στην επίτευξη υψηλής οικονομικής ανάπτυξης με συνολικό στόχο να βγει η χώρα από το καθεστώς λιγότερο ανεπτυγμένης χώρας έως το 2020. Τον Μάρτιο του 2021 η ΕΕ, σε συνεργασία με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, διέθεσε 2.8 εκατ.

EUR στο σύστημα υγείας του Λάος για την ενίσχυση της ικανότητάς του όσον αφορά την ετοιμότητα του για την αντιμετώπιση της νόσου COVID-19 και άλλων πανδημιών.

Τον Οκτώβριο του 2021, η χώρα εγκαινίασε την πρώτη της εθνική πλατφόρμα ψηφιακής διδασκαλίας και μάθησης, χάρη στην υποστήριξη της ΕΕ, της UNICEF και της Παγκόσμιας Σύμπραξης για την Εκπαίδευση, με σκοπό τη διευκόλυνση της εξ αποστάσεως μάθησης για σπουδαστές και εκπαιδευτικούς κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19. [Το πολυετές ενδεικτικό πρόγραμμα της ΕΕ για την περίοδο 2021-2027 για το Λάος](#) προβλέπει συνολική ενδεικτική χρηματοδότηση για την πρώτη φάση του διαστήματος 2021-2024 ύψους 83 εκατ. EUR.

Η ΕΕ είναι ο τέταρτος μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος του Λάος, μετά την Ταϊλάνδη, την Κίνα και το Βιετνάμ, αντιπροσωπεύοντας το 3,6% του συνολικού εμπορίου της χώρας. Το 2020 οι εμπορικές συναλλαγές ΕΕ-Λάος ανήλθαν σε 436 δισεκατομμύρια EUR. Παρά τις οικονομικές μεταρρυθμίσεις, η χώρα εξακολουθεί να είναι φτωχή και να εξαρτάται από τη διεθνή βοήθεια. Ως μία από τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, το Λάος επωφελείται από το εμπορικό σύστημα της ΕΕ «Όλα εκτός από όπλα».

Το Λάος είναι μονοκομματικό κράτος. Το Λαϊκό Επαναστατικό Κόμμα του Λάος (LPRP), που βρίσκεται στην εξουσία από το τέλος του εμφυλίου πολέμου το 1975, κυβερνά τη χώρα με σιδερένια πυγμή και χωρίς αντιπολίτευση. Τον Φεβρουάριο του 2021, το Λάος διεξήγαγε κοινοβουλευτικές εκλογές για την ένατη Εθνοσυνέλευση, αποτελούμενη από 164 έδρες, εκ των οποίων οι 158 πήγαν στο κυβερνών Λαϊκό Επαναστατικό Κόμμα του Λάος (LPRP) και έξι σε ανεξάρτητους υποψηφίους. Τον Μάρτιο του 2021, κατά την έναρξη λειτουργίας της Εθνοσυνέλευσης, το Λάος εξέλεξε ως πρόεδρο τον Thongloun Sisoulith, τον Γενικό Γραμματέα του κυβερνώντος κόμματος LPRP, ο οποίος είχε διατελέσει παλαιότερα πρωθυπουργός από τον Απρίλιο του 2016.

Το Λάος εμβαθύνει τις σχέσεις του με την Κίνα και τον ASEAN, επιδιώκοντας να προσελκύσει περισσότερες επενδύσεις. Οι οικονομικές μεταρρυθμίσεις έχουν οδηγήσει σε σταθερή οικονομική ανάπτυξη άνω του 7% από το 2014. Η πανδημία COVID-19 έφερε νέες προκλήσεις σε αυτό το θεματολόγιο, επηρεάζοντας σοβαρά την οικονομική ανάπτυξη, η οποία εκτιμάται ότι θα κυμανθεί μεταξύ -0.6 και -2,4% το 2020.

Η ΕΕ αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στην κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένης της δύσκολης κατάστασης στην οποία βρίσκονται εκτοπισμένα άτομα λόγω της κατασκευής τεράστιων φραγμάτων στον ποταμό Mekong. Κοστίζοντας σχεδόν το ένα τρίτο του ετήσιου ΑΕΠ του Λάος, ένας νέος σιδηρόδρομος μήκους 414 χιλιομέτρων που συνδέει την Κίνα με την πρωτεύουσα Βιεντιάν εγκαινιάστηκε στις αρχές Δεκεμβρίου του 2021 στο πλαίσιο της Πρωτοβουλίας «Belt and Road» του Πεκίνου.

Στις διασκέψεις της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας στη Γενεύη, η ΕΕ ζήτησε από το Λάος να αντιμετωπίσει το ζήτημα της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών. Τον Ιούλιο του 2022, η ΕΕ εξέφρασε ανησυχίες σχετικά με την έλλειψη προόδου όσον αφορά την αντιμετώπιση των μακροχρόνιων παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο Λάος και κάλεσε τις αρχές να συμμορφωθούν με τις υποχρεώσεις της χώρας στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο πλαίσιο της Διεθνούς Ομοσπονδίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (FIDH) και της οργάνωσης-μέλους της «Lao Movement». Οι δύο οργανώσεις δημοσίευσαν ενημερωτικό έγγραφο που παρέχει μια περίληψη των εξελίξεων στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο Λάος. Ο πιο πρόσφατος [διάλογος ΕΕ-Λάος για τα ανθρώπινα δικαιώματα](#) πραγματοποιήθηκε τον Ιούλιο του 2022.

IB. Μαλαισία

Η ΕΕ και η Μαλαισία ολοκλήρωσαν τις διαπραγματεύσεις για τη σύναψη συμφωνίας εταιρικής σχέσης και συνεργασίας τον Δεκέμβριο του 2015. Μετά από επτά γύρους διαπραγματεύσεων για τη ΣΕΣ ΕΕ-Μαλαισίας, οι διαπραγματεύσεις διακόπηκαν τον Απρίλιο του 2012 με αίτημα της Μαλαισίας. Τον Μάρτιο του 2017, το Συμβούλιο ζήτησε από την Επιτροπή και την Ύπατη Εκπρόσωπο να αναθεωρήσουν την προτεινόμενη συμφωνία και να την μετατρέψουν σε «μικτή» συμφωνία. Η ΕΕ και η Μαλαισία συζήτησαν την εισαγωγή νέων διατάξεων και συμφώνησαν κατ' αρχήν. Επομένως αναμένεται η υπογραφή της συμφωνίας να ολοκληρωθεί σύντομα. Δύο συμφωνίες βρίσκονται υπό διαπραγμάτευση, μια ΣΕΣ και μια Συμφωνία Εθελοντικής Εταιρικής Σχέσης όσον αφορά την Επιβολή της Δασικής Νομοθεσίας, τη Διακυβέρνηση και το Εμπόριο. Τον Μάιο του 2022, η Επιτροπή δημοσίευσε την [τελική έκθεση](#) της [εκτίμησης επιπτώσεων στη βιωσιμότητα](#), υποστηρίζοντας τις διαπραγματεύσεις για τη ΣΕΣ.

Η ΕΕ είναι σημαντικός εμπορικός εταίρος και μεγάλος επενδυτής στη Μαλαισία, της οποίας η αναδυόμενη οικονομία προσφέρει στην ΕΕ ελκυστικές ευκαιρίες για εμπορικές συναλλαγές. Οι εμπορικές συναλλαγές μεταξύ ΕΕ και Μαλαισίας έχουν αυξηθεί κατά περισσότερο από 50 % από το 2010. Το 2020 η Μαλαισία κατετάγη ως ο 20ος μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της ΕΕ, ενώ η ΕΕ ήταν ο πέμπτος μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της Μαλαισίας. Η Μαλαισία είναι η τρίτη μεγαλύτερη αγορά ASEAN της ΕΕ μετά τη Σιγκαπούρη και το Βιετνάμ.

Η ΕΕ αντιπροσώπευε το 8,1 % του συνολικού εμπορίου της Μαλαισίας το 2021. Οι εισαγωγές της ΕΕ από τη Μαλαισία αυξήθηκαν σταδιακά και ανήλθαν σε 29,2 δισ. EUR το 2021, ενώ οι εξαγωγές της ΕΕ προς τη Μαλαισία ανήλθαν σε 11,8 δισ. EUR. Το συνολικό εμπορικό πλεόνασμα της Μαλαισίας με την ΕΕ αυξήθηκε σταθερά με την πάροδο των ετών, φθάνοντας τα 17,4 δισ. EUR το 2021. Ως αποτέλεσμα των πολιτικών απελευθέρωσης της Μαλαισίας και των προοπτικών για μια ΣΕΣ, οι άμεσες ξένες επενδύσεις της ΕΕ στη Μαλαισία αυξήθηκαν σε 27,8 δισ. EUR το 2020. Στις διμερείς εμπορικές συναλλαγές ΕΕ-Μαλαισίας την πρώτη θέση κατέχουν τα βιομηχανικά προϊόντα, τα οποία αντιπροσωπεύουν περισσότερο από το 90 % του εμπορίου. Τον Μάρτιο του 2019, η Επιτροπή ανακοίνωσε ότι η χρήση φοινικέλαιου στα καύσιμα μεταφορών θα πρέπει να καταργηθεί σταδιακά με βάση την οδηγία για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, η οποία θέτει στόχο βιώσιμης βιοενέργειας 32 %. Η Ινδονησία και η Μαλαισία διαμαρτυρήθηκαν και υπέβαλαν καταγγελίες στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ). Τον Ιανουάριο του 2021, η Μαλαισία, ο δεύτερος μεγαλύτερος παραγωγός φοινικέλαιου στον κόσμο, ακολούθησε το παράδειγμα της Ινδονησίας υποβάλλοντας καταγγελία στον ΠΟΕ σχετικά με τους κανόνες της ΕΕ για τα βιοκαύσιμα. Τον Ιανουάριο του 2021, η κυβέρνηση της Μαλαισίας ανακοίνωσε ότι κινεί νομικές διαδικασίες κατά των κρατών μελών της ΕΕ, Γαλλία και Λιθουανία, για τον περιορισμό των βιοκαυσίμων που προέρχονται από φοινικέλαιο. Παρά την απόρριψη από την ΕΕ του αιτήματος της Μαλαισίας για τη σύσταση ειδικής ομάδας για τη διαφορά σχετικά με τα βιοκαύσιμα τον Απρίλιο του 2021, ο ΠΟΕ ενέκρινε τελικά το αίτημα της Μαλαισίας τον Μάιο του 2021 για τη σύσταση ειδικής ομάδας για την εξέταση του δικαίου της ΕΕ. Τον Οκτώβριο του 2021 το Συμβούλιο εξέδωσε [συμπεράσματα](#) σχετικά με τον αναθεωρημένο ενωσιακό κατάλογο μη συνεργάσιμων περιοχών φορολογικής δικαιοδοσίας. Για πρώτη φορά, η Μαλαισία προστέθηκε στον γκριζο κατάλογο του παραρτήματος II. Παρά το γεγονός ότι το φοινικέλαιο θεωρείται μείζον ζήτημα στις συνομιλίες για τη ΣΕΣ ΕΕ-Μαλαισίας, το φοινικέλαιο στην πραγματικότητα αντιστοιχεί σε λιγότερο από το 5 % των εισαγωγών της ΕΕ από τη Μαλαισία και τα στατιστικά

στοιχεία από το Συμβούλιο Φοινικέλαιου της Μαλαισίας το 2019 κατέδειξαν επίσης ότι ο περιορισμός της ΕΕ στο φοινικέλαιο θα επηρεάσει μόνο το 0,04 % της ετήσιας παραγωγής της Μαλαισίας. Ωστόσο, η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία προκάλεσε παγκόσμια έλλειψη βρώσιμου λαδιού, γεγονός που θα μπορούσε να βοηθήσει τη Μαλαισία να ανακτήσει το μερίδιο αγοράς φοινικέλαιου στην ΕΕ. Όπως επισήμανε ο υπουργός Φυτευτικών Βιομηχανιών και Εμπορευμάτων της Μαλαισίας τον Μάιο του 2022, η ζήτηση της ΕΕ για βρώσιμο λάδι αναμένεται να αυξηθεί στο εγγύς μέλλον λόγω των περιορισμένων αποθεμάτων ηλιελαίου και σογιέλαιου.

Ο συνασπισμός Barisan Nasional (BN) της Μαλαισίας, που περιλαμβάνει την Εθνική Οργάνωση Μαλαισιανών (UMNO), ηττήθηκε για πρώτη φορά στις γενικές εκλογές του Μαΐου του 2018. Ο πρωθυπουργός Mahathir Mohamad, ηγέτης του κόμματος Alliance of Hope, αντικατέστησε τον Najib Razak, ο οποίος έχει καταδικαστεί σε δωδεκαετή κάθειρξη και περιμένει την εκδίκασή του. Τον Νοέμβριο του 2019 ο συνασπισμός της αντιπολίτευσης Barisan Nasional (BN) κέρδισε τις τοπικές αναπληρωματικές εκλογές και η κυβέρνηση του Mahathir Mohamad κατέρρευσε. Με την υποστήριξη του UMNO, τον Μάρτιο του 2020 ο βασιλιάς Abdullah όρκισε τον Muhyiddin Yassin, πρόεδρο του κόμματος PPBM, ως πρωθυπουργό επικεφαλής ενός νέου συνασπισμού, του Perikatan Nasional (PN). Ωστόσο, τον Οκτώβριο του 2020 ο ηγέτης της αντιπολίτευσης, Anwar Ibrahim, συνάντησε τον Βασιλιά Sultan Abdullah Sultan Ahmad Shah σε μια προσπάθεια να αποδείξει ότι διαθέτει επαρκή κοινοβουλευτική πλειοψηφία και κάλεσε τον πρωθυπουργό Muhyiddin Yassin να παραιτηθεί.

Ο βασιλιάς απέρριψε την πρόταση του κ. Ibrahim, αλλά, εν μέσω βαθιάς πολιτικής κρίσης, ο Πρωθυπουργός Muhyiddin Yassin αποφάσισε να παραιτηθεί τον Αύγουστο του 2021, αφού έχασε την υποστήριξη της πλειοψηφίας στο Κοινοβούλιο. Ο βασιλιάς επενέβη για να διευθετήσει τη διαδοχή του πρωθυπουργού και, για άλλη μια φορά, χρησιμοποίησε τη συνταγματική του εξουσία. Τον Αύγουστο του 2021, όρισε τον Ismail Sabri ένατο πρωθυπουργό της Μαλαισίας και τρίτο πρωθυπουργό της τρέχουσας δετούς θητείας. Οι επόμενες βουλευτικές εκλογές της Μαλαισίας θα διεξαχθούν το 2023.

Στα ψηφίσματά του το Κοινοβούλιο έχει καταδικάσει τη θανατική ποινή, τη μη τήρηση των δικαιωμάτων των ΛΟΑΤΚΙ και τη φίμωση των επικριτών, καθώς και την έλλειψη ειρηνικής έκφρασης, συμπεριλαμβανομένου του δημόσιου διαλόγου.

Τον Ιούνιο του 2022, η κυβέρνηση της Μαλαισίας ανακοίνωσε ότι θα καταργήσει την υποχρεωτική θανατική ποινή. Πρόκειται για ένα δείγμα προόδου και μια υποδειγματική απόφαση στην περιοχή. Η ΕΕ ενθάρρυνε τις αρχές της χώρας να λάβουν συγκεκριμένα μέτρα για την ταχεία έγκριση της συμφωνίας.

[Jorge Soutullo / Samuel Cantell / Cristina Stanculescu / Airis Meier](#)
10/2022

5.6.10. Ειρηνικός

Η σχέση της ΕΕ με την περιοχή του Ειρηνικού έχει πολιτικές, οικονομικές και αναπτυξιακές διαστάσεις. Η ΕΕ είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της περιοχής του Ειρηνικού.

Η Αυστραλία και η Νέα Ζηλανδία είναι οι ομόφρονες εταίροι της ΕΕ, οι οποίοι αντιμετωπίζουν κοινές γεωστρατηγικές προκλήσεις και προωθούν την πολυμερή προσέγγιση και μια παγκόσμια τάξη που βασίζεται σε κανόνες. Τον Ιούνιο του 2018 ξεκίνησαν διαπραγματεύσεις για μια συνολική συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών (ΣΕΣ) ΕΕ-Αυστραλίας και ο δέκατος πέμπτος γύρος διαπραγματεύσεων πραγματοποιήθηκε τον Απρίλιο του 2023. Η ΕΕ υπέγραψε ΣΕΣ με τη Νέα Ζηλανδία τον Ιούλιο του 2023.

Η ΕΕ έχει εταιρικές σχέσεις στην περιοχή με τις 15 ανεξάρτητες νησιωτικές χώρες του Ειρηνικού, με επίκεντρο την ανάπτυξη, την αλιεία και την κλιματική μεταβολή, καθώς και με τρεις Υπερπόντιες Χώρες και Εδάφη και το Φόρουμ των Νήσων του Ειρηνικού.

Νομική βάση

- Τίτλος V (εξωτερική δράση της ΕΕ) της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ).
- Τίτλοι I έως III και V (κοινή εμπορική πολιτική· αναπτυξιακή συνεργασία και ανθρωπιστική βοήθεια· διεθνείς συμφωνίες) της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ).
- Συμφωνία-πλαίσιο Ευρωπαϊκής Ένωσης-Αυστραλίας.
- Συμφωνία εταιρικής σχέσης για τις σχέσεις και τη συνεργασία Ευρωπαϊκής Ένωσης-Νέας Ζηλανδίας (PARC).
- Συμφωνία εταιρικής σχέσης μεταξύ της Ομάδας Κρατών Αφρικής, Καραϊβικής και Ειρηνικού (ΑΚΕ) και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των κρατών μελών της.

Η ΕΕ και η περιοχή του Ειρηνικού

Η ΕΕ και η περιοχή του Ειρηνικού διατηρούν μια μακροχρόνια σχέση, κοινές αξίες και ισχυρούς οικονομικούς και εμπορικούς δεσμούς. Η ΕΕ έχει αναπτύξει εταιρικές σχέσεις στην περιοχή, με την Αυστραλία, τη Νέα Ζηλανδία, τις 15 ανεξάρτητες νησιωτικές χώρες του Ειρηνικού (PICs), τις τρεις Υπερπόντιες Χώρες και Εδάφη (OCTs) και το Φόρουμ των Νήσων του Ειρηνικού (PIF).

Η ΕΕ, η Αυστραλία και η Νέα Ζηλανδία είναι ομόφρονες εταίροι με κοινές αξίες και συμφέροντα. Η ΕΕ έχει αναπτύξει στενές επαφές σε κυβερνητικό επίπεδο και στον ιδιωτικό τομέα και με τις δύο χώρες, σε ένα μεγάλο φάσμα θεμάτων που περιλαμβάνει ζητήματα όπως είναι η κλιματική αλλαγή και η μείωση του κινδύνου καταστροφών, το παγκόσμιο εμπόριο στη βάση κανόνων, η ασφάλεια και η ανάπτυξη, η τεχνολογική έρευνα και τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Η σχέση της ΕΕ με τις Νήσους του Ειρηνικού βασίζεται παραδοσιακά στην αναπτυξιακή συνεργασία στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσης μεταξύ της ΕΕ και των χωρών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού (ΑΚΕ). Τα τελευταία χρόνια, η σχέση αυτή

έχει επεκταθεί σε άλλους τομείς, όπως το περιβάλλον, τη χρηστή διακυβέρνηση, την ενέργεια, την κλιματική αλλαγή, την αλιεία και τα ανθρώπινα δικαιώματα.

A. Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία

1. Αυστραλία

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Αυστραλία έχουν μακρά εταιρική σχέση που χρονολογείται από τη δεκαετία του 1960. Βάση της παρούσας σχέσης αποτελεί η [Συμφωνία πλαισίου ανάμεσα σε ΕΕ και Αυστραλία](#) που έχει επικεντρωθεί στον πολιτικό διάλογο, τα θέματα ασφάλειας, τη διεθνή συνεργασία, την οικονομία και το εμπόριο, τη δικαιοσύνη, τον πολιτισμό και την εκπαίδευση, την ενέργεια και το περιβάλλον. Η συμφωνία άρχισε να ισχύει τον Οκτώβριο του 2022.

Η Αυστραλία αποτελεί σημαντικό εμπορικό εταίρο για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Το 2022 η ΕΕ ήταν ο [τρίτος μεγαλύτερος, για αμφότερες τις πλευρές, εμπορικός εταίρος της Αυστραλίας όσον αφορά το εμπόριο αγαθών](#), το οποίο αντιστοιχούσε σε συνολικό ποσό ύψους 56,4 δισεκατομμυρίων ευρώ. Η Αυστραλία είναι ο δέκατος όγδοος εμπορικός εταίρος της ΕΕ και οι κύριες εξαγωγικές κατηγορίες της ΕΕ είναι μηχανήματα και χημικά προϊόντα. Οι κύριες εξαγωγές της Αυστραλίας προς την ΕΕ περιλαμβάνουν ορυκτά, ακατέργαστα υλικά και μεταποιημένα αντικείμενα.

Από το 2018 η ΕΕ και η Αυστραλία διαπραγματεύονται μια ολοκληρωμένη ΣΕΣ, η οποία θα διευκολύνει τις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των δύο μερών. Ο δέκατος πέμπτος και πιο πρόσφατος γύρος πραγματοποιήθηκε τον Απρίλιο 2023 στις Βρυξέλλες. Η [σύνοδος των ηγετών Αυστραλίας-ΕΕ πραγματοποιήθηκε τον Νοέμβριο του 2022](#), με επίκεντρο τον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, τις μεταβαλλόμενες στρατηγικές προοπτικές στον Ινδοειρηνικό, την προώθηση της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και μιας πολυμερούς τάξης βασισμένης σε κανόνες, την κλιματική αλλαγή, το περιβάλλον και τη βιοποικιλότητα, την επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης, τα ανθρώπινα και εργασιακά δικαιώματα, την ενέργεια, τον ψηφιακό μετασχηματισμό και άλλα διμερή στοιχεία.

2. Νέα Ζηλανδία

Οι σχέσεις ΕΕ-Νέας Ζηλανδίας διέπονται επί του παρόντος από τη [συμφωνία εταιρικής σχέσης για τις σχέσεις και τη συνεργασία](#) (PARC), που υπεγράφη στις 5 Οκτωβρίου 2016 και [τέθηκε σε εφαρμογή τον Ιούλιο του 2022](#). Η PARC διευκολύνει την ουσιαστικότερη διμερή δέσμευση με την ενίσχυση του πολιτικού διαλόγου και τη βελτίωση της συνεργασίας σε οικονομικά και εμπορικά ζητήματα, καθώς και σε ένα ευρύ φάσμα άλλων τομέων, από την καινοτομία, την εκπαίδευση και τον πολιτισμό έως τη μετανάστευση, την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και της εγκληματικότητας στον κυβερνοχώρο και τη δικαστική συνεργασία. Η πρώτη [μεικτή επιτροπή](#) μετά την έναρξη ισχύος του PARC πραγματοποιήθηκε τον Φεβρουάριο του 2023 και επικεντρώθηκε στην εξωτερική πολιτική, ιδίως στο πλαίσιο της επίθεσης της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας και της επέκτασης της Κίνας, της ασφάλειας, του εμπορίου, της έρευνας και καινοτομίας, της βιώσιμης ανάπτυξης, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δικαιοσύνης. Οι ηγέτες χαιρέτισαν την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων για τη ΣΕΣ και τη σύνδεση της Νέας Ζηλανδίας με το ερευνητικό πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» και την υπογραφή συμφωνίας για την ανταλλαγή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Η Νέα Ζηλανδία και η ΕΕ συμφώνησαν να εμβαθύνουν τη συνεργασία τους για την κλιματική αλλαγή,

μεταξύ άλλων μέσω διαλόγου υψηλού επιπέδου για το κλίμα και τη γεωργία, στο πλαίσιο του διεθνούς στρατηγικού διαλόγου για τη γεωργία.

Η ΕΕ είναι ο τρίτος μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της Νέας Ζηλανδίας μετά την Κίνα και την Αυστραλία. Το 2022 το [σύνολο των αμφίδρομων εμπορευματικών συναλλαγών σε αγαθά μεταξύ της ΕΕ και της Νέας Ζηλανδίας](#) ανήλθε σε 9,1 δισεκατομμύρια ευρώ. Οι κυριότερες εξαγωγές της Νέας Ζηλανδίας προς την ΕΕ αποτελούνται από τρόφιμα και ακατέργαστα υλικά, ενώ οι κύριες εξαγωγές της ΕΕ προς τη Νέα Ζηλανδία είναι μηχανήματα και εξοπλισμός μεταφορών.

Ύστερα από μία διαδικασία 12 γύρων διαπραγματεύσεων που ξεκίνησαν το 2018 [Η ΕΕ υπέγραψε μία φιλόδοξη ΣΕΣ με τη Νέα Ζηλανδία τον Ιούλιο του 2023](#). Η συμφωνία, η οποία αποσκοπεί στη δημιουργία οικονομικών ευκαιριών και την τήρηση των κλιματικών και εργασιακών προτύπων, αναμένει την έγκριση του Κοινοβουλίου. Η [επιτροπή Διεθνούς Εμπορίου \(INTA\) ενέκρινε την έγκριση του Κοινοβουλίου τον Οκτώβριο του 2023](#) και η τελική απόφαση της Ολομέλειας του Κοινοβουλίου θα είναι τον Νοέμβριο του 2023 στο Στρασβούργο.

B. Άλλες χώρες του Ειρηνικού

Οι 15 ανεξάρτητες νησιωτικές χώρες του Ειρηνικού (PICs)^[1] έχουν συνολικό εμβαδόν 528 000 km² και ανήκουν στην ομάδα των κρατών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού (ΑΚΕ). Οι σχέσεις της ΕΕ με τις ανεξάρτητες νησιωτικές χώρες του Ειρηνικού επικεντρώνονται στην συνεργασία για την ανάπτυξη, στην αλιεία και στην κλιματική αλλαγή.

Η στρατηγική της ΕΕ όσον αφορά τις ανεξάρτητες νησιωτικές χώρες του Ειρηνικού, διαγράφεται στην κοινή ανακοίνωση του 2012 με τίτλο [«Προς μια ανανεωμένη αναπτυξιακή εταιρική σχέση ΕΕ-Ειρηνικού»](#) και επικαιροποιήθηκε με τη [στρατηγική της ΕΕ για τη συνεργασία στον Ινδοειρηνικό](#) το 2021. Βασίζεται στο πλαίσιο της [συμφωνίας του Κοτονού](#) με τις χώρες ΑΚΕ. Τον Δεκέμβριο του 2020 η ΕΕ και η Οργάνωση των Κρατών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού (ΟΑΚΕ), σε αντικατάσταση της Ομάδας Κρατών ΑΚΕ, κατέληξαν σε πολιτική συμφωνία σχετικά με το κείμενο μιας νέας [συμφωνίας εταιρικής σχέσης](#), η οποία θα διαδεχθεί τη συμφωνία του Κοτονού. Στο επίκεντρο της νέας συμφωνίας θα βρίσκονται η συνεργασία στο εμπόριο, οι επενδύσεις, η ανάπτυξη και η περιφερειοποίηση. Θα καλύπτει μεγάλο αριθμό τομέων όπως η βιώσιμη ανάπτυξη και μεγέθυνση, τα ανθρώπινα δικαιώματα και η ειρήνη και η ασφάλεια με στόχο την προώθηση της περιφερειακής ολοκλήρωσης. Αφού επικυρωθεί από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, η συμφωνία θα λειτουργεί ως το νέο νομικό πλαίσιο και θα διέπει τις πολιτικές και οικονομικές σχέσεις και σχέσεις συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και των 79 μελών της ΟΑΚΕ για τα επόμενα 20 έτη.

Η υπογραφή αναμένεται να πραγματοποιηθεί στη Σαμόα στις 15 Νοεμβρίου 2023, παρουσία της Επιτρόπου Jutta Urpilainen.

Η νέα συμφωνία συνεργασίας βασίζεται σε ένα κοινό θεμέλιο, το οποίο καθορίζει τις αξίες και τις αρχές που ενώνουν τα δύο μέρη. Επιπρόσθετα, εισάγει τρία συγκεκριμένα περιφερειακά πρωτόκολλα για την Αφρική, την Καραϊβική και τον Ειρηνικό με στόχο την προώθηση της περιφερειακής ολοκλήρωσης. Τα περιφερειακά πρωτόκολλα

[1] Οι 15 ανεξάρτητες νησιωτικές χώρες του Ειρηνικού είναι οι εξής: Φίτζι, Παπούα-Νέα Γουινέα και Ανατολικό Τιμόρ, οι οποίες συνολικά αντιπροσωπεύουν το 90% της χερσαίας έκτασης και του πληθυσμού της περιφέρειας, καθώς και 12 μικρά αναπτυσσόμενα νησιωτικά κράτη: οι Νήσοι Κουκ, το Κιριμπάτι, η Μικρονησία, το Ναουρού, το Νιούε, το Παλάου, οι Νήσοι Μάρσαλ, η Σαμόα, οι Νήσοι Σολομώντος, η Τόνγκα, το Τουβαλού και το Βανουάτου.

επιτρέπουν την καθιέρωση αυτόνομων δομών, οι οποίες θα επιδιώκουν ανεξάρτητα σχέσεις με την ΕΕ και τις τρεις διαφορετικές συμμετέχουσες περιφέρειες. Η συμφωνία αποσκοπεί επίσης σε μια ισχυρή κοινοβουλευτική διάσταση με μόνιμη Κοινοβουλευτική Συνέλευση Ίσης Εκπροσώπησης, η οποία θα επιτελεί σαφή συμβουλευτικό ρόλο. Επιπλέον, προκειμένου να αντικατοπτρίζει την ισχυρή περιφερειακή διάσταση της νέας συμφωνίας, περιλαμβάνει επίσης τρεις περιφερειακές κοινοβουλευτικές συνελεύσεις, οι οποίες θα λειτουργούν αυτόνομα και θα έχουν σαφή συμβουλευτικό ρόλο. Η θέση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου διατυπώθηκε σε τρία ψηφίσματα ([4 Οκτωβρίου 2016](#), [14 Ιουνίου 2018](#) και [28 Νοεμβρίου 2019](#)). Το Κοινοβούλιο χαιρετίζει την προτεινόμενη συνολική αρχιτεκτονική της μελλοντικής συνεργασίας μεταξύ των χωρών ΑΚΕ και της ΕΕ, και επαναλαμβάνοντας τη σημασία της ενίσχυσης της κοινοβουλευτικής διάστασης της εταιρικής σχέσης. Η ΕΕ των 27 είναι ο [πέμπτος μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος](#) στην περιοχή ΑΚΕ-Ειρηνικού, με εμπόριο συνολικής αξίας 4 δισεκατομμυρίων ευρώ το 2022. Η [ΣΟΕΣ](#) ΕΕ-Ειρηνικού επικυρώθηκε από το Κοινοβούλιο τον Ιανουάριο του 2011 και από την Παπουασία-Νέα Γουινέα τον Μάιο του 2011. Η κυβέρνηση των Φίτζι άρχισε να εφαρμόζει τη συμφωνία τον Ιούλιο του 2014. Η Σαμόα προσχώρησε στη συμφωνία τον Δεκέμβριο του 2018 και την εφαρμόζει έκτοτε. Οι Νήσοι Σολομώντος προσχώρησαν επίσης στη συμφωνία και άρχισαν να εφαρμόζουν τη συμφωνία τον Μάιο του 2020. Η Τόνγκα δήλωσε την πρόθεσή της να προσχωρήσει στη ΣΟΕΣ το 2018. Οι διαπραγματεύσεις εξακολουθούν να βρίσκονται σε εξέλιξη.

Η ΕΕ είναι ο τρίτος μεγαλύτερος χορηγός [αναπτυξιακής βοήθειας](#) στις χώρες ΑΚΕ - Ειρηνικού μετά την Αυστραλία και την Ιαπωνία. Η αναπτυξιακή βοήθεια της ΕΕ για τον Ειρηνικό για τα έτη 2021-2027 ανέρχεται σε περίπου 750 εκατ. ευρώ (συμπεριλαμβανομένων των ΥΧΕ).

Ο νέος Μηχανισμός Γειτονίας, Ανάπτυξης και Διεθνούς Συνεργασίας (Η Ευρώπη στον κόσμο) αποτελεί το κύριο χρηματοδοτικό μέσο για τη συνεργασία και την ανάπτυξη της ΕΕ με τις χώρες εταίρους στο πλαίσιο του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου (ΠΔΠ) για την περίοδο 2021-2027. Ενσωματώνει, μεταξύ άλλων, το ΕΤΑ, το οποίο προηγουμένως βρισκόταν εκτός του προϋπολογισμού της ΕΕ. Η ενσωμάτωση του ΕΤΑ στον προϋπολογισμό της Ένωσης ενισχύει τις ελεγκτικές εξουσίες του Κοινοβουλίου και συμβάλλει στην ενίσχυση της δημόσιας νομιμότητας και της πολιτικής προβολής της εξωτερικής βοήθειας της ΕΕ στο σύνολό της.

Οι ανεξάρτητες νησιωτικές χώρες του Ειρηνικού αντιμετωπίζουν μείζονες αναπτυξιακές και κλιματικές προκλήσεις. Όσον αφορά την αλλαγή του κλίματος, η ΕΕ και τα αναπτυσσόμενα μικρά νησιωτικά κράτη του Ειρηνικού υποστήριξαν τη δημιουργία της συμφωνίας του Παρισιού στην 21η Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή (COP 21) του 2015. Η 23η σύνοδος (COP 23), της οποίας προέδρευαν οι Νήσοι Φίτζι, πραγματοποιήθηκε στη Βόννη, Γερμανία, από τις 6 έως τις 17 Νοεμβρίου 2017.

Το Φόρουμ των Νήσων του Ειρηνικού (PIF), πολιτικός σχηματισμός που αριθμεί 18 μέλη, είναι ο συνομιλητής της ΕΕ για την ενωσιακή αναπτυξιακή χρηματοδότηση και τις εμπορικές διαπραγματεύσεις. Η ομάδα περιλαμβάνει: την Αυστραλία, τις Νήσους Κουκ, τη Μικρονησία, το Φίτζι, το Κιριμπάτι, το Ναουρού, τη Νέα Ζηλανδία, το Νιούε, το Παλάου, την Παπουασία-Νέα Γουινέα, τις Νήσους Μάρσαλ, τη Σαμόα, τις Νήσους Σολομώντος, την Τόνγκα, το Τουβαλού, το Βανουάτου, τη Νέα Καληδονία και τη Γαλλική Πολυνησία. Η Νέα Καληδονία και τη Γαλλική Πολυνησία, μαζί με τις Γουόλις και Φουτούνα, αποτελούν τις τέσσερις υπερπόντιες χώρες και εδάφη (ΥΧΕ) της ΕΕ στην περιοχή.

Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Οι σχέσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με τα κοινοβούλια της Αυστραλίας και της Νέας Ζηλανδίας χρονολογούνται από το 1979, όταν συστάθηκε η [αντιπροσωπεία για τις σχέσεις με την Αυστραλία και τη Νέα Ζηλανδία \(DANZ\)](#). Έκτοτε, η DANZ συμμετέχει σε τακτικές διακοινοβουλευτικές συνεδριάσεις με τα κοινοβούλια της Αυστραλίας και της Νέας Ζηλανδίας, προκειμένου να ενισχυθούν οι σχέσεις με τις δύο χώρες και να συζητηθούν θέματα κοινού ενδιαφέροντος, όπως η γεωργία, η ενέργεια, το περιβάλλον και η κλιματική αλλαγή, η ανάπτυξη και οικονομική συνεργασία, η επιστήμη και η τεχνολογία, το εμπόριο, η προώθηση της παγκόσμιας και περιφερειακής ασφάλειας στην περιοχή της Ασίας και του Ειρηνικού, η καταπολέμηση της τρομοκρατίας και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η [42η και πλέον πρόσφατη διακοινοβουλευτική συνεδρίαση ΕΕ-Αυστραλίας](#) πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες το Δεκέμβριο του 2022. Επιπλέον, τον Φεβρουάριο του 2023, οι Βρυξέλλες φιλοξένησαν επίσης την [27η διακοινοβουλευτική συνεδρίαση ΕΕ-Νέας Ζηλανδίας](#).

Το Κοινοβούλιο εκπροσωπείται στις σχέσεις του με τις άλλες χώρες του Ειρηνικού από την [Αντιπροσωπεία στην Κοινοβουλευτική Συνέλευση Ίσης Εκπροσώπησης ΑΚΕ-ΕΕ \(DACP\)](#). Η DACP στο πλαίσιο των χωρών ΑΚΕ συμμετέχει στην Συνέλευση (ΚΣΙΕ ΑΚΕ-ΕΕ), η οποία απαρτίζεται από ίσο αριθμό εκπροσώπων της ΕΕ και των χωρών ΑΚΕ. Κύριο καθήκον της αντιπροσωπείας είναι η προετοιμασία των συνεδριάσεων της ΚΣΙΕ ΑΚΕ-ΕΕ, η αξιολόγηση και η παρακολούθηση των δραστηριοτήτων του Κοινοβουλίου, η διοργάνωση συνεδριάσεων με υψηλού επιπέδου παράγοντες των χωρών ΑΚΕ και η συζήτηση επίκαιρων θεμάτων σχετικά με την εφαρμογή της συμφωνίας του Κοτονού και στο μέλλον η Συμφωνία της Σαμόα. Η [42η σύνοδος της ΚΣΙΕ ΑΚΕ-ΕΕ](#) πραγματοποιήθηκε στο Μαπούτο της Μοζαμβίκης στις 29 Οκτωβρίου-2 Νοεμβρίου 2022 και ακολούθησε η [43η σύνοδος](#) στις Βρυξέλλες τον Ιούνιο του 2023. Η πρώτη Κοινοβουλευτική Συνέλευση Ίσης Εκπροσώπησης που προβλέπεται από τη συμφωνία της Σαμόα έχει προγραμματιστεί να πραγματοποιηθεί στη Λουάντα της Ανγκόλας τον Φεβρουάριο του 2024.

Jonas Kraft
10/2023

